

ALMA MATER STUDIORUM
UNIVERSITÀ DI BOLOGNA

DOTTORATO DI RICERCA IN
BENI CULTURALI E AMBIENTALI
Ciclo 38

Settore Concorsuale: 10/STAA-01 - CULTURE E LINGUE ANTICHE E MODERNE
DELL'AFRICA E DELL'ASIA OCCIDENTALE E CENTRALE

Settore Scientifico Disciplinare: STAA-01/H - EBRAICO

LA COMUNITÀ EBRAICA DI FINALE EMILIA ALLA LUCE
DEL REGISTRO DELLA CONFRATERNITA DELLA MISERICORDIA
E DI ALTRE FONTI MANOSCRITTE

Presentata da: Alice Frisoni

Coordinatore Dottorato

Donatella Restani

Supervisore

Emma Abate

Co-supervisore

Mauro Perani

Esame finale anno 2026

(...) עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד,
עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוּדָה וְעַל גְּמִילוּת חַסְדִּים

(...) Il mondo si regge su tre cose: sulla Legge (*Torah*),
sul Culto (*Avodah*) e sulle Opere di Misericordia (*Gemilut Ḥasadim*)

Mišnah, Trattato Avot, cap. 1, 2.

INDICE

Introduzione	3
Segni adottati per la trascrizione	9
Tabella paleografica ebraica	10
Elenco delle abbreviazioni	15
 Capitolo 1: Catalogo dei manoscritti prodotti a Finale Emilia, conservati a Gerusalemme e in altre biblioteche del mondo	
1.1 <i>Diaspora del patrimonio manoscritto e librario ebraico .....</i>	17
1.2 <i>Catalogo dei manoscritti prodotti o relativi a Finale Emilia.....</i>	21
 Capitolo 2: Il registro della Confraternita delle Opere di Misericordia di Finale Emilia	
2.1 <i>Cenni storici riguardo alla comunità .....</i>	45
2.2 <i>Descrizione codicologica e paleografica .....</i>	48
2.3 <i>Storia della Confraternita attraverso i verbali rilevanti.....</i>	53
2.3.1 <i>Gli statuti .....</i>	55
2.3.2 <i>I verbali .....</i>	64
2.3.3 <i>Nota al foglio 22 verso .....</i>	80
 Capitolo 3: Il registro del Consiglio Generale conservato a New York	
3.1 <i>Differenza tra comunità, Confraternita e Consiglio Generale .....</i>	83
3.2 <i>Descrizione codicologica e paleografica .....</i>	85
3.3 <i>Integrazione alla storia della confraternita attraverso i verbali rilevanti ...</i>	89
3.4 <i>Documenti integrativi .....</i>	101

Capitolo 4: Plurilinguismo nei registri di Finale Emilia

4.1 <i>Cenni sul plurilinguismo</i>	107
4.2 <i>Elenco delle parole italiane scritte in ebraico</i>	109
4.3 <i>Elenco delle parti scritte in ebraico nei verbali italiani</i>	115

Capitolo 5: Le famiglie presenti a Finale

5.1 <i>Nomi delle famiglie in ebraico e in italiano emersi dai pinqasim</i>	119
5.2 <i>Gli studi di Maria Pia Balboni</i>	133
5.3 <i>La famiglia Donati</i>	137
5.3.1 <i>I Muhzaqim</i>	138
5.4 <i>Il caso della famiglia Pesah e Castelfranchi</i>	141

Capitolo 6: Il cimitero ebraico di Finale Emilia

6.1 <i>Cenni storici sul cimitero</i>	147
6.2 <i>Approfondimento della mappa trovata al foglio 87 verso e 88 recto</i>	151

Capitolo 7: Storia della comunità ebraica di Finale Emilia alla luce dei propri manoscritti

7.1 <i>Finale Emilia ebraica</i>	165

Conclusione .....

Appendice

Trascrizione integrale del registro della Confraternita di Finale Emilia	173
Immagini	445

Indice dei nomi in ebraico e in italiano .....

Bibliografia .....

Sitografia .....

INTRODUZIONE

Questo lavoro di ricerca nasce con l'intento di valorizzare i manoscritti ebraici della comunità di Finale Emilia, con particolare riferimento al registro della Confraternita delle Opere di Misericordia. In passato i *pinqasim*¹ sono stati spesso trascurati e ritenuti di scarsa rilevanza, ma tali materiali si sono invece rivelati *una preziosa miniera di informazioni*² per la ricostruzione della storia sociale degli ebrei italiani e non solo. Emblematico, a tal proposito, è il caso della città di Finale Emilia, dove ancora oggi, il piatto tipico locale è una ricetta ebraica chiamata *Torta degli ebrei* (Foto n. 1), a testimonianza della profonda e duratura influenza di questa comunità sul tessuto culturale locale. I *pinqasim* comunitari, compilati dalle comunità ebraiche a partire dal XVI secolo, sono una fonte ancora poco esplorata e fino ad oggi sono stati pubblicati i registri, redatti in lingua ebraica e italiana³, corrispondenti alle località di: Ferrara, che è il più antico, risalente al 1515, ma di cui restano solo gli statuti⁴, Verona (1539-1630)⁵, Padova (1578-1630)⁶, Casale Monferrato (1589-1657)⁷, Venezia (1607-1624)⁸, Roma (1615-1695)⁹, Lugo (1621-1630)¹⁰, insieme con il registro dei morti (1658-1825)¹¹, Mantova (1631-1633)¹².

---

¹ Registri, in ebraico.

² M. Perani, *I manoscritti ebraici come fonte storica*, "Materia Giudaica" IX, volume 1-2 (2004), p. 79.

³ M. Perani - A. Frisoni, *Il registro e gli statuti della Hēvrat Gemilut Ḥasadim di Finale Emilia (1615-1750) con cenni di storia e bibliografia sulla carità nell'ebraismo*, "Materia giudaica" XXIV (2019), pp. 173-174.

⁴ A. Spagnuolo, *Le fonti documentarie interne degli ebrei di Ferrara. Indicizzazione e regesto dei pinqasim comunitari (XVI-XIX secc.)*, in F. Cazzola, C. Guerzi, C. Mezzetti (curr.) *Memoria di Adriano. Studi in onore del maestro Franceschini (1920-2005) nel centenario della nascita*, "Atti e Memorie" 5/II (2022), special issue of the series of Deputazione Provinciale Ferrarese di Storia Patria, Ferrara 2023, pp. 411-429.

⁵ Y. Boksenboym (ed.), *Pinqas Qahal Verona* [Il registro della Comunità di Verona], 3 voll., Tel Aviv 1989-1990 (ebr.).

⁶ D. Carpi, *Pinqas wa'ad Q.Q. Padova* [II registro del consiglio della santa comunità di Padova], 2 voll., The Israel Academy of Sciences, The Central Archives for Jewish History, Jerusalem 1974-1980 (ebr.).

⁷ R. Bonfil - I. Yudlov, (eds.), *Pinqas Qahal Casale Monferrato 1589-1657* [Minute Book of the Jewish Community of Casale Monferrato 1589-1657], Magnes, Jerusalem 2012 (ebr.).

⁸ D.J. Malkiel, *A Separate Republic: The Mechanics and Dynamics of Venetian Jewish Self Government (1607-1624)*, Magnes Hebrew University, Jerusalem 1991.

⁹ A.Y. Lattes, *Pinqas Qehillat Roma 1615-1695* [The Register of Jewish Community of Rome 1615- 1695], Yad Ben Zvi Institute, Jerusalem 2012 (ebr.).

¹⁰ Idem, *Il primo Libro dei verbali della Comunità Ebraica di Lugo degli anni 1621-1630* (Ms. Londra, British Library, Or. 5976), Olschki, Firenze 2013.

¹¹ E. Lolli, *Il libro della Comunità Ebraica di Lugo di Romagna per gli anni 1658-1825*, Giuntina, Firenze 2020.

¹² A. Faccini, M. Perani, A.Y. Lattes, *Il primo registro degli ebrei di Mantova ritornati dopo l'espulsione (1631-1633)*, Giuntina, Firenze 2024.

La ricerca dottorale si è dunque focalizzata esclusivamente sulla comunità ebraica di Finale Emilia, attraverso l'analisi inedita del registro della Confraternita delle Opere di Misericordia (1615-1750), vergato in ebraico di tipo corsivo e in italiano e del registro del Consiglio Generale (1660-1693).

Le confraternite ebraiche, in Italia, sorsero in gran numero a partire dagli anni Settanta del Cinquecento e la maggior parte di esse, come quella della *Gemilut Hasadim* di Finale Emilia, furono di natura caritativa, dedite quindi alla beneficenza, all'assistenza degli ammalati, all'aiuto ai poveri e alla sepoltura. La denominazione scelta dalla confraternita finalese risulta ampiamente attestata; anche la prima confraternita ebraica istituita a Ferrara¹³ scelse di adottare lo stesso nome. Queste associazioni rappresentano, inoltre, anche lo specchio della società: nelle adunanze, sia quelle del Consiglio Generale della comunità ebraica, sia quelle della Confraternita, poteva entrare solo chi disponeva di un alto reddito, a causa delle tasse periodiche richieste ai membri che ne facevano parte. L'ingresso e le cariche all'interno di questi organismi si tramandavano spesso di padre in figlio oppure a seguito di una *ballottazione* (votazione). In genere le confraternite erano composte esclusivamente da uomini, come avvenne anche per quella di Finale Emilia; non mancarono tuttavia rare eccezioni, come per esempio, la Confraternita *So'ed Holim*¹⁴, ossia visitare i malati, istituita a Modena nel corso del Settecento, che si distinse per l'attenzione rivolta al mondo femminile, occupandosi di fornire una dote alle ragazze indigenti. Inoltre, lo studio di altri registri di comunità ebraiche italiane, come citato in precedenza, ha evidenziato che tra tardo Seicento e inizio Settecento avvenne il passaggio graduale dalla scrittura ebraica a quella italiana. Questa transizione, per i registri, si verificò circa duecento anni prima rispetto agli epitaffi dei cimiteri ebraici, i quali rimasero nella lingua dei padri fino ad Ottocento inoltrato. Una possibile spiegazione risiede nel fatto che, quando si affronta un momento di passaggio, come accade appunto negli epitaffi, si preferisce utilizzare l'ebraico al fine di conferire al testo un tono più aulico e sacro, essendo questa la lingua della Bibbia e, soprattutto, per esprimere maggiore vicinanza a Dio. Infatti, un primo esempio significativo si riscontra nel registro di Lugo, dove, a seguito di un terribile terremoto che colpì l'intera cittadina nel 1688, il testo del verbale venne redatto dallo scriba in ebraico e non in italiano, nonostante il registro avesse già da tempo effettuato il cambio della lingua¹⁵. Questo

---

¹³ Spagnuolo, *Le fonti documentarie interne degli ebrei di Ferrara*, cit., pp. 414-415.

¹⁴ Per questo raro caso di confraternita ebraica femminile si veda D. Biagini, *Nuovi registri della confraternita ebraica femminile So'ed Holim di Modena*, "Materia giudaica" XXIV (2019), pp. 227-238.

¹⁵ G. Sinisi, *La preghiera per la salvezza dal terremoto del 1688 e altri componimenti per varie occasioni del rabbino di Lugo Yisshaq Berekyah Da Fano (III)*, "Materia giudaica" XXII (2017), pp. 159-168.

testimonia la predilezione della lingua sacra per descrivere gli avvenimenti importanti della vita della comunità, specialmente quando si desidera stabilire un contatto più profondo con il divino. Analogamente in un registro della confraternita di Cento, normalmente redatto in italiano e relativo alle sepolture, la documentazione dell'esondazione del Reno, che devastò il cimitero, fu redatta in ebraico¹⁶. Nel registro della *Hevrat Gemilut Hasadim* di Finale Emilia, invece, il passaggio dall'ebraico all'italiano avvenne tra il 1687 e il 1695, ruotando il registro di centottanta gradi, continuando la redazione nel verso della lingua italiana e, dopo questa data, all'interno delle registrazioni in italiano seicentesco e settecentesco, non si trovano verbali in lingua ebraica. Nei registri già passati all'italiano, tuttavia, spesso rimangono diverse parole in ebraico, specialmente quando si fa riferimento alla Confraternita, al suo nome, o a denominazioni importanti come *Talmud Torah* e ad altri termini o abbreviazioni di uso comune nei verbali; il *pinqas* di Finale costituisce un chiaro esempio di questo fenomeno di plurilinguismo.

La comunità ebraica di Finale Emilia è stata ampiamente studiata da Maria Pia Balboni, una storica locale che non conosceva la lingua ebraica, la quale si è occupata di indagare le fonti d'archivio e quelle riguardanti il cimitero ebraico¹⁷. Queste fonti storiche, sono tutte di natura esterna, definite *ad extra*, poiché derivanti dalla documentazione prodotta dalle autorità civili o dall'Inquisizione. Tali testimonianze riflettono esclusivamente la prospettiva della maggioranza governativa e cristiana, la quale descrive e interagisce con tutta la comunità ebraica, offrendo una narrazione spesso segnata da una posizione di potere coercitivo. Sebbene queste fonti siano senza dubbio uno strumento utile e imprescindibile per ricostruire la storia delle comunità ebraiche italiane, spesso restituiscono solo una narrazione parziale. Per questo motivo, gli studiosi hanno iniziato a esaminare la grande quantità di fonti interne, che gli stessi ebrei hanno prodotto lungo il corso degli ultimi cinque secoli¹⁸. In questo ambito, lo studio delle confraternite e dei relativi registri ebraici è iniziato in Italia a partire dagli anni Sessanta del Novecento. Per quanto

---

¹⁶ A. Frisoni, *I verbali della confraternita Gemilut Hasadim di Finale Emilia vergati in italiano negli anni 1695-1750*, "Materia giudaica" XXVI/2 (2021), p. 342. Per un ulteriore approfondimento si veda: M. Perani, *Il cimitero ebraico di Cento negli epitaffi e nei registri delle Confraternite*, con la collaborazione di S. Samori e contributi di L. Bonifacio, S. Campanini, D. Carpi e A. Lattes, "Corpus Epitaphiorum Hebraicorum Italiae" 5, Giuntina, Firenze 2016.

¹⁷ Volumi principali pubblicati da Maria Pia Balboni sulla comunità ebraica di Finale: M.P. Balboni, *Una rosa per la Sgnòra Elvira*, Editore Baraldini, Finale Emilia 1995; Idem, *L'Antico cimitero ebraico di Finale Emilia*, Aedes muratoriana, Modena 1996; Idem, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, Giuntina, Firenze 2005; M.P. Balboni, M. Perani, A. Creatura, G. Corazzol, *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, Giuntina, Firenze 2011.

¹⁸ Si veda in proposito il libro di G. Maifreda, *Italia. Storia di ebrei, storia italiana*, Laterza, Bari 2021.

concerne la comunità ebraica di Finale Emilia, ad eccezione degli studi svolti da Maria Pia Balboni, non è stata indagata ulteriormente; la ricerca, pertanto, non dispone di altri contributi scientifici sull'argomento, se non quelli elaborati dalla studiosa finalese, contenenti le fonti *ad extra* e i manoscritti ebraici contenenti fonti *ad intra*, studiati per la prima volta dalla sottoscritta. Tale analisi ha avuto inizio con la tesi di laurea triennale, incentrata sullo studio dei soli statuti iniziali¹⁹, ed è proseguita con la tesi magistrale dedicata ai verbali redatti in lingua italiana²⁰.

In questa ricerca, dunque, a partire dallo studio dei manoscritti inediti e mai indagati prima, riguardanti la comunità ebraica di Finale Emilia, sono emerse importanti novità che hanno confermato, integrato e confutato la storia ebraica finalese conosciuta fino ad ora.

La tabella paleografica e l'elenco delle abbreviazioni sono collocati subito dopo l'introduzione, in modo tale che, all'interno dei capitoli o delle trascrizioni dei verbali, in particolare quando si riscontra un'abbreviazione di uso frequente, questa non venga ripetutamente estesa, al fine di garantire una lettura più fluida durante l'analisi delle sedute della Confraternita e del Consiglio Generale.

Nel primo capitolo, dopo una sintetica panoramica sul fenomeno della diaspora del patrimonio manoscritto e librario ebraico, è stato redatto un catalogo dei manoscritti prodotti o relativi alla comunità ebraica di Finale Emilia. Si tratta del primo catalogo riguardante Finale, in cui sono riuniti tanti codici, atti matrimoniali e documenti, con la relativa collocazione, a dimostrazione del patrimonio ebraico finalese conservato nelle biblioteche di tutto il mondo.

Il secondo capitolo, invece, affronta il tema centrale da cui ha avuto origine l'intera ricerca, descrivendo il registro della Confraternita delle Opere di Misericordia, conservato a Gerusalemme, scritto sia in ebraico corsivo che in italiano. Il *pinqas* è stato interamente trascritto negli anni di studio del dottorato e da questo emerge la vita della Confraternita stessa, le vicende storiche legate sia alla comunità cristiana che ai rapporti con le autorità governative, integrando dunque la storia della comunità ebraica di Finale Emilia, conosciuta solo tramite le fonti esterne. Inoltre in questo capitolo sono presenti le traduzioni dei verbali più rilevanti, sia quelli vergati in ebraico, che le trascrizioni di quelli italiani, per raccontare le novità emerse dallo studio del codice manoscritto.

---

¹⁹ Perani - Frisoni, *Il registro e gli statuti della Hēvrat Gemilut Ḥasadim di Finale Emilia (1615-1750)*, cit., pp. 173-174.

²⁰ Frisoni, *I verbali della confraternita Gemilut Ḥasadim di Finale Emilia vergati in italiano negli anni 1695-1750*, cit., pp. 341-369.

Il terzo capitolo analizza un altro registro riguardante gli ebrei di Finale, in particolare quello del Consiglio Generale, vergato prevalentemente in italiano, con qualche verbale in ebraico, conservato a New York. Dopo aver spiegato la differenza e il ruolo delle diverse associazioni ebraiche presenti nel territorio, sono illustrate le trascrizioni e le traduzioni più importanti dei verbali di questo *pinqas*, al fine di integrare la storia della comunità ebraica finalese, soprattutto colmando una lacuna di otto anni presente nella redazione dei verbali della Confraternita, che coincide con il cessare della lingua ebraica e l'inizio della scrittura in italiano. Inoltre sono presenti anche alcune trascrizioni italiane appartenenti a due documenti integrativi sciolti, conservati sempre a New York.

Il quarto capitolo affronta il tema del plurilinguismo nei registri comunitari italiani, incentrandosi maggiormente su quello che è emerso dalla lettura dei *pinqasim* di Finale Emilia; sono presenti, infatti, gli elenchi delle parole italiane scritte in ebraico, per quanto riguarda i verbali redatti in lingua ebraica e le parole o le frasi redatte in lingua ebraica, nei verbali di lingua italiana seicentesca e settecentesca.

Nel quinto capitolo sono analizzate le famiglie ebraiche presenti a Finale Emilia, nel periodo compreso tra il 1615 e il 1750, confrontandole con quelle studiate da Maria Pia Balboni. In questa sezione sono riportate le liste dei nomi di tutte le famiglie rinvenute nei manoscritti ebraici descritti in precedenza, nonché i nomi delle autorità e di alcuni notai cristiani menzionati nei verbali. Un paragrafo è interamente dedicato alla storia della famiglia Donati, già nota dagli studi precedenti, ma che si distinse anche nelle sedute della Confraternita e del Consiglio Generale; per questo motivo si parla anche della figura dei *Muḥzaqim* e del ruolo che ricoprivano nella società ebraica finalese. Inoltre in questo capitolo è analizzato il casato dei *Pesaḥ*, ritenuto da sempre forestiero, prima degli studi svolti sul registro della *Gemilut Ḥasadim* e sui documenti redatti dagli ebrei stessi, come è ben evidenziato anche all'interno delle liste dei nomi.

Il sesto capitolo, invece, riguarda la storia del cimitero ebraico di Finale Emilia, un punto di partenza importante per lo studio delle famiglie che hanno abitato questo luogo, a partire dalla fine del Cinquecento fino a Novecento inoltrato. Il cimitero è visitabile ancora oggi e conserva tante lapidi soprattutto relative al periodo ottocentesco, a differenza di quelle seicentesche che sono assai scarse. Alla fine del registro delle Opere di Misericordia, si trova una mappa del cimitero vergata in lingua ebraica, della quale è presente la traduzione integrale in questa parte, in cui sono state segnate parecchie sepolture seicentesche. Questo rappresenta una grande novità poiché colma una parte di storia molto importante che al giorno d'oggi non era mai stata indagata prima.

Infine, il settimo capitolo che conclude questo studio, sintetizza le principali novità emerse nel corso della ricerca, offrendo un racconto della storia della comunità ebraica di Finale Emilia, dando voce finalmente agli ebrei finalesi in prima persona, tramite tutti i manoscritti analizzati.

L'appendice è suddivisa in due sezioni; la prima è dedicata alla trascrizione integrale del registro della *Hevrat Gemilut Hasadim* di Finale Emilia, che ha richiesto quasi due anni di lavoro, poiché la parte vergata in ebraico contiene parecchie abbreviazioni non sempre di facile lettura. Per questo motivo, la trascrizione ebraica va intesa come un lavoro preliminare, non ancora pronto per la pubblicazione, poiché necessita di ulteriori revisioni che potranno essere effettuate solamente a seguito della traduzione integrale. In questa ricerca di dottorato sono state riportate esclusivamente le traduzioni funzionali a mettere in luce l'importanza di questo studio, dalle quali sono emerse significative novità sulla comunità ebraica di Finale Emilia. La seconda sezione, invece, è dedicata interamente alle immagini di cui si trova il riferimento all'interno dei capitoli.

Segni adottati per la trascrizione

[...] lettera, parola o parole illeggibili (supporto rovinato, macchie).

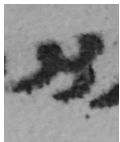
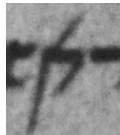
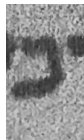
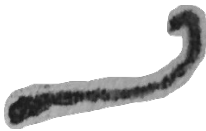
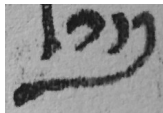
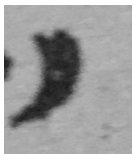
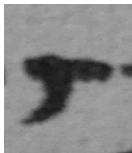
[אבג] integrazione certa di lacuna, scioglimento delle abbreviazioni.

{ אבג } integrazione congetturale di lacuna, parte di trascrizione non chiara.

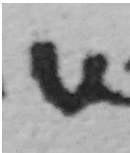
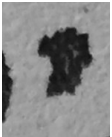
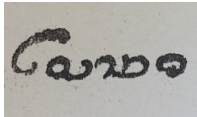
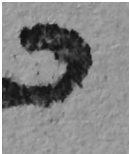
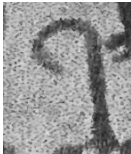
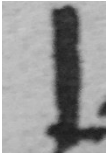
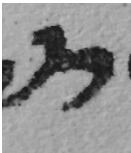
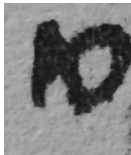
(...) omissis; omissione volontaria di una porzione di testo.

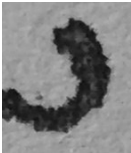
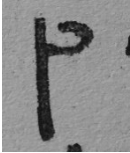
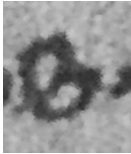
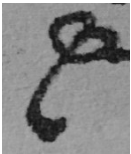
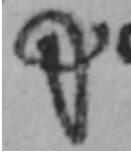
(abc) traduzioni o spiegazioni aggiuntive.

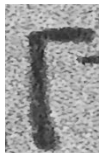
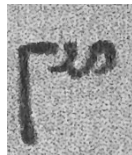
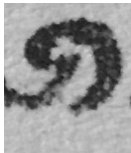
Tabella paleografica ebraica²¹

	Scrittura corsiva	Aggiunte ed esempi
א <i>'alef</i>		(non quadrata)
ב <i>beth</i>		(non quadrata)
ג <i>ghimel</i>		<i>goral</i> (sorte)
ד <i>daleth</i>		
ה <i>he</i>		
ו <i>waw</i>		
ז <i>zain</i>		
ח <i>heth</i>		

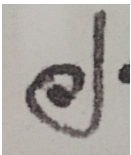
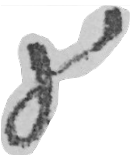
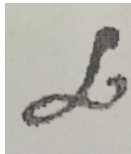
²¹ Le foto sono state prese direttamente dalle immagini del manoscritto della Confraternita delle Opere di Misericordia di Finale Emilia (IT- IT 2), conservato a Gerusalemme presso i CAHJP.

ט teth		
י yod	(*) a fine parola è scritta in questa maniera per indicare un troncamento o il plurale di una parola.	סְקוּדִי scudi הַפְּרָנְסִים gli amministratori
כ kaf		
ך kaf finale		
ל lamed		
מ mem		
ם mem finale		

נ <i>nun</i>		
ן <i>nun finale</i>		כן sì
ס <i>samekh</i>		
ע <i>'ayn</i>		
פ <i>pe</i>		Non c'è una regola fissa, sono usate entrambe le forme indistintamente.
ף <i>pe finale</i>		La prima è usata in genere per le abbreviazioni; la seconda, alla fine di parola.
צ <i>šade</i>		

ץ <i>šade finale</i>		חוץ fuori
ק <i>qof</i>		
ר <i>reš</i>		
ש <i>šin / śin</i>		 (non quadrata)
ת <i>tau</i>	Sono attestate entrambe le forme anche se la seconda, è usata maggiormente a fine parola.	[גמי]לות Parte finale della parola <i>Gemilut</i> che da il nome alla Confraternita.

Legature

	ה + ל (<i>lamed + he</i>)
	י + ל (<i>lamed + yod</i>)
	ך + ל (<i>lamed + kaf finale</i>)
	נ + ל (<i>nun + lamed</i>)
	א + ל (<i>'alef + lamed</i>)
	ק + ו / ק + י (<i>qof + waw / qof + yod</i>)

Elenco delle abbreviazioni

<i>'Amen Ken Yehiy Raṣon</i> - Amen e così sia	אמן כן יהי רצון	אכ"ר
<i>Bet ha-Kneset</i> - Sinagoga	בית הכנסת	ב"ה
<i>Be-Šem ha-'El 'Amen</i> - Nel nome del Signore, Amen	בשם האל אמן	בה"א
<i>Bene ha-Ḥevrah</i> - Membri della confraternita	בני החברה	בה"ח
<i>Be-'ezrat ha-Šem Na'asah we-Našliyah 'Amen</i> - Nel nome del Signore incominciamo e avremo successo, Amen	בעזרת השם נעשה ונצליח אמן	בהנ"א
<i>Bate Ḥayyim</i> - Cimitero	בתי חיים	ב"ח
<i>Be-'Ezrat ha-Šem</i> - Con l'aiuto di Dio	בעזרת השם	בע"ה
<i>Gemyilut Ḥasadyim</i> - Opere di misericordia	גמילות חסדים	ג"ח
<i>Gam Ken</i> - inoltre, anche	גם כן	ג"כ
<i>Hadah Hu'</i> - E questi sono	הדה הוא	ה"ה
<i>ha-Ḥatum (-mim) Matah</i> - Sottoscritto/i	החתום מתה	הח"מ
<i>ha-Nizkar le-'Eyl</i> - Summenzionato	הנזכר לעיל	הנ"ל
<i>Zikrono li-Vrakah</i> - Il suo ricordo sia in benedizione (per chi è defunto)	זכרונו לברכה	ז"ל
<i>Zeker Šadyiq li-Vrakah</i> - Il ricordo del giusto sia in benedizione (per chi è defunto)	זכר צדיק לברכה	זצ"ל
<i>Zeker Šadyiq we-Kadoš li-Vrakah</i> - Il ricordo del giusto e del santo sia in benedizione (per chi è defunto)	זכר צדיק וקדוש לברכה	זצוק"ל
<i>Ḥas we-Ḥalyilah</i> - Dio non voglia	חס וחלילה	ח"ו
<i>Ḥevrat Gemilut Ḥasadim</i> - Confraternita delle Opere di Misericordia	חברת גמילות חסדים	חג"ח
<i>Ḥolo Šel Mo'ed</i> - Giorni intermedi tra le festività	חולו של מועד	חש"מ

<i>Yišmerehu Šuro we-Go‘alo/ we-Yieḥayiehu</i> - Lo custodisca la sua roccia e il suo redentore/ e lo faccia vivere (per chi è in vita)	ישמרהו צורו וגואלו/ ויחיהו	יצ"ו
<i>Yarom Hodo</i> - Sia innalzata la sua gloria	ירום הודו	יר"ה
<i>Kevod Moreynu Rav</i> - L'onorato nostro maestro, il signor	כבוד מוריננו רב	כמ"ר
<i>Kevod Moreynu ha-Rav</i> - L'onorato nostro maestro il Rabbino	כבוד מוריננו הרב	כמה"ר
<i>Kevod Moreynu ha-Rav Rabbyi</i> - L'onorato nostro maestro il Rabbino, signor	כבוד מוריננו הרב רבי	כמהר"ר
<i>Kevod Moreynu he-Haḥam Rav</i> - L'onorato nostro maestro il Rabbino, il saggio ²²	כבוד מוריננו ההחם רב	כמהח"ר
<i>le-'Adoni 'Avi</i> - A mio (onorato) padre	לאדוני אבי	לא"א
<i>la-'Orek Yiamyim 'Amen</i> - Secondo lo scorrere degli anni, Amen	לעורך ימים אמן	לי"א
<i>le-Nicvad</i> - Onorato	לנכבד	לנכ"י
<i>Lifrat Qatan</i> - Computo minore	לפרת קטן	לפ"ק
<i>Naḥu 'Eden</i> - Il suo riposo sia nell'Eden	נחו עדן	נ"ע
<i>'Ezrat ha- Šem</i> - Con l'aiuto di Dio	עזרת השם	ע"ה
<i>'Alayv ha-Šalom</i> - Su di lui sia la pace	עליו השלום	ע"ה
<i>'Al Yade</i> - Per mano, per mezzo	על ידי	ע"י
<i>'Al pi</i> - Secondo, in base, conforme a	על פי	ע"פ
<i>'Erev Šabbat Qodeš</i> - Sera del Sabato santo	ערב שבת קודש	עש"ק
<i>Qahal Qadoš Yisra'el</i> - Santa comunità di Israele/ Consiglio Generale	קהל קדוש ישראל	קק"י
<i>Roš Ḥodeš</i> - Capo mese	ראש חודש	ר"ח
<i>Šabbat Qodeš</i> - Sabato santo	שבת קודש	ש"ק

²² È un grado del rabbinato.

Capitolo 1

CATALOGO DEI MANOSCRITTI PRODOTTI A FINALE EMILIA, CONSERVATI A GERUSALEMME E IN ALTRE BIBLIOTECHE DEL MONDO

1.1 *Diaspora del patrimonio manoscritto e librario ebraico*

Il patrimonio librario ebraico, manoscritto e a stampa, posseduto o prodotto dalle comunità ebraiche presenti per oltre duemila anni nella penisola italiana, ha arricchito in gran parte le biblioteche di tutto il mondo. Tanti codici, registri comunitari, prodotti prevalentemente a partire dalla seconda metà del Cinquecento fino alla fine dell'Ottocento, così come documenti, archivi, ma anche oggetti rituali, non si trovano più nelle città dove sono stati prodotti o conservati.

La maggioranza dei manoscritti ebraici, oggi conservati nelle biblioteche del vasto mondo, è di origine italiana²³; Benjamin Richler in una breve nota apparsa negli atti del congresso internazionale celebrato a Tel Aviv, per il cinquantenario del progetto *Italia Judaica*, definì l'Italia come *paniere dei manoscritti ebraici*²⁴ a causa dell'elevato numero di manoscritti ebraici sopravvissuti, sia prodotti che importati, dalle comunità ebraiche provenienti da altre regioni. Richler, infatti, dopo aver osservato i cataloghi elettronici della National Library di Gerusalemme, notò una sproporzione tra la quantità di manoscritti di provenienza italiana e il numero esiguo di ebrei presenti nella penisola²⁵. Gli ebrei italiani svolsero un ruolo di notevole importanza nella diffusione dell'ebraismo in Europa e la presenza ebraica in Italia fu la più antica del mondo occidentale, nonostante il numero nella penisola non superò mai le cinquantamila persone; fino al 1500 circa, il settanta per cento si

---

²³ U. Cassuto, *Manoscritti e incunaboli ebraici nelle Biblioteche d'Italia*, in *Atti del I Congresso mondiale dei Bibliotecari e di Bibliografia, Roma-Venezia 15-30 giugno 1929* (III), La Libreria dello Stato, Roma 1931-1933, p. 2.

²⁴ B. Richler, *Italy, the "Breadbasket" of Hebrew Manuscripts*, in S. Simonsohn - J. Shatzmiller (edd.), *The Italia Judaica Jubilee Conference*, Brill, Leiden-Boston 2013, pp. 137-141.

²⁵ M. Perani, *Italia "paniere" dei manoscritti ebraici e la loro diaspora nel contesto del collezionismo in Europa tra Otto e Novecento*, Atti del Convegno, Torino, 27 marzo 2015, a cura di C. Pilocane e A. Spagnoletto, Supplemento al vol. 82, n. 2-3 (Maggio-Dicembre 2016) "La Rassegna Mensile di Israel", Giuntina, Firenze 2017, p. 69.

trovava in Sicilia, il dieci per cento nel Regno di Napoli e il restante venti per cento era suddiviso tra i piccoli insediamenti di prestatori su pegno tra centro e nord Italia²⁶.

Per una serie di congiunture storiche tra Quattrocento e Cinquecento, giunsero in Italia un gran numero di ebrei europei che stava sfuggendo ai violenti massacri e alle persecuzioni, avvenute sia in Francia che in Germania. Nel 1492 gli ebrei sefarditi vennero espulsi dalla penisola iberica per ordine dei Re cattolici della corona aragonese e, di conseguenza, furono cacciati anche gli ebrei siciliani e sardi, essendo questi territori sotto il dominio aragonese, rifugiandosi in Calabria e nel Regno di Napoli, portando con sé i propri scritti. La ragione per cui si creò una cospicua concentrazione di manoscritti sul territorio italiano e, dopo il 1540 in virtù dell'invenzione della stampa anche di libri, si deve al fatto che per duemila anni gli ebrei non furono mai espulsi dalla penisola ma piuttosto trasferiti da un Ducato all'altro e così avvenne per tutto il materiale che portavano con loro; questo favorì la conservazione dei manoscritti in Italia²⁷. Nel 1569, a seguito dell'emanazione della bolla papale *Hebraeorum Gens* ad opera di papa Pio V, gli ebrei furono espulsi da tutti i territori governati dallo Stato della Chiesa, inclusa Bologna. Molti ebrei bolognesi infatti decisero di trasferirsi a Ferrara, dove fino al 1598 regnò il casato estense. Dopo la devoluzione di Ferrara, gli ebrei che non vollero risiedere sotto lo Stato Pontificio, con regole assai restrittive, si spostarono a Modena e Reggio Emilia, seguendo gli Estensi. Questo riguardò anche la comunità ebraica di Finale Emilia, non lontana da Modena, dove l'istituzione del ghetto fu tardiva rispetto alla maggioranza delle altre città italiane, poiché avvenne nel 1736.

Alla fine degli anni Sessanta del Quattrocento, dapprima in Italia, si sviluppò la nuova arte della stampa ebraica tra cui si ricordano le grandi tipografie ebraiche di Israel Natan e Gershom Soncino a Soncino, Brescia e Barco e poi nella riviera adriatica fino a Costantinopoli. Nel 1482 l'editore Yosef ben Avraham Caravita insieme al compositore tipografico Avraham ben Hayim Tintori da Pesaro, stampò a Bologna l'*editio princeps* della *Torah*, corredata di vocalizzazione. Nel secolo successivo si distinse lo stampatore cristiano Daniel Bomberg, a Venezia²⁸. Queste tipografie fornirono libri a tutto il Mediterraneo, testimoniando ancora una volta il ruolo centrale della nostra penisola per la storia del libro ebraico.

---

²⁶ M. Perani, *Ebraisti e bibliofili europei a caccia di manoscritti ebraici in Italia fra Sette e Ottocento: Bernard de Montfaucon e David Kaufmann*, in F. Sabba, *Patrimonio culturale condiviso: viaggiatori prima e dopo il Grand Tour*, Associazione culturale Viaggiatori, Dipartimento di Beni Culturali, Università degli Studi di Bologna, Napoli 2019, pp. 193-211:193.

²⁷ Perani, *Italia "paniere" dei manoscritti ebraici e la loro diaspora nel contesto del collezionismo in Europa tra Otto e Novecento*, cit., p. 70.

²⁸ *Ivi*, p. 72.

Il mondo cristiano ha avuto da un lato un ruolo significativo nella perdita e distruzione del patrimonio culturale ebraico, dapprima con i sequestri e i roghi dei libri ebraici, come ad esempio avvenne per il Talmud, a seguito della bolla papale emessa da papa Giulio III nel 1553; dall'altro lato però le biblioteche private dei papi e dei cardinali, dei sovrani e di ebraisti cristiani, contribuirono a raccogliere e preservare ingenti quantità di manoscritti e libri ebraici a stampa²⁹. Infatti alla Biblioteca Apostolica Vaticana, così come ad altre biblioteche cristiane, furono donati preziosi e antichi manoscritti in pergamena provenienti dagli ammassi destinati ai roghi; alcuni di questi "scarti" pergamenacei furono rivenduti anche ai legatori che li sembravano per utilizzarli come copertine di fascicoli notarili. Solamente in Italia sono stati scoperti come riuso e riciclo in legature circa trecentosessanta fogli del Talmud, che, una volta ricomposti nei manoscritti originari di appartenenza, hanno ridato vita a centosessanta codici talmudici copiati fra il X e XV secolo, i quali altrimenti sarebbero stati irrimediabilmente persi³⁰.

Il forte spirito di secolarizzazione che caratterizza la seconda metà dell'Ottocento, spinge gli ebrei verso le grandi città industrializzate, dove si trova benessere e lavoro. La lingua ebraica è ormai sconosciuta alla grande maggioranza di ebrei e molti di loro abbandonano lo studio, le sinagoghe e la religione. Le comunità ebraiche italiane, quindi, scemarono sia a causa dell'emigrazione verso i centri economici più grandi sia a seguito dell'indipendenza ottenuta con il Regno d'Italia nel 1861. Proprio mentre in diverse comunità ebraiche italiane molti membri si allontanavano dalla vita religiosa, abbandonando le sinagoghe, perdendo la conoscenza dell'ebraico e portando queste comunità verso un progressivo declino, in altre aree, in particolare in Europa Occidentale, l'interesse per la cultura e la religione ebraica cresceva. Qui si formarono nuove comunità molto attive, che coinvolsero migliaia di ebrei ancora legati alla lingua e alle tradizioni ebraiche, come ad esempio quella di Budapest; è proprio in questo stesso periodo che si costituirono anche le grandi biblioteche e le università degli Stati Uniti, con l'esigenza di ricercare manoscritti e libri europei³¹. Iniziò così la diaspora del patrimonio manoscritto e librario, comprendente di registri comunitari e *ketubbot* miniate, ma anche di arredi e suppellettili religiosi, venduti

---

²⁹ Ivi, pp. 76-77.

³⁰ Per questo si veda: M. Perani - E. Sagradini, *Talmudic and Midrashic Fragments from the Italian Genizah: Reunification of the Manuscripts and Catalogue*, "Quaderni di Materia Giudaica" 1, Giuntina, Firenze 2004.

³¹ Perani, *Italia "paniere" dei manoscritti ebraici e la loro diaspora nel contesto del collezionismo in Europa tra Otto e Novecento*, cit., p. 73.

a mercanti e antiquari o talvolta frutto di donazioni a comunità più dedite agli studi e più interessate verso l'America e l'Europa centro-orientale.

Durante il periodo nazifascista si verificarono nuovamente episodi di roghi e di razzie che mutilarono pesantemente il ricco patrimonio culturale ebraico; quindi, il fatto che molti manoscritti e libri, per esempio, fossero già andati via dall'Italia prima della furia nazista, come descritto in precedenza, non è del tutto negativo poiché ciò ha comportato la conservazione e la salvezza di questi tesori. Un'ingente quantità di documenti delle comunità ebraiche italiane è stata portata nello Stato di Israele, anche prima della sua proclamazione ufficiale del 1948 e con maggiore intensità dopo la fine del secondo conflitto mondiale, più precisamente negli anni cinquanta e sessanta del Novecento, come ne testimonia il registro manoscritto della Confraternita delle Opere di Misericordia di Finale Emilia (1615-1750) che si trova presso i *Central Archives for the History of the Jewish People* (CAHJP) di Gerusalemme.

Nel 1998 fu istituita *la Commissione per la ricostruzione delle vicende che hanno caratterizzato in Italia le attività di acquisizione dei beni dei cittadini ebrei da parte di organismi pubblici e privati*, conosciuta come *Commissione Anselmi* (poiché sotto la presidenza dell'onorevole Tina Anselmi) che ha prodotto un rapporto sui beni sottratti agli ebrei grazie al coinvolgimento di archivi pubblici e archivi di strutture private³². A seguito di ciò, anche la comunità di Roma si mosse per rintracciare il patrimonio sottratto e nel novembre del 2002 venne istituita *la Commissione per il recupero del patrimonio bibliografico della Comunità ebraica di Roma raziato nel 1943*. Nel rapporto sull'attività della commissione si legge:

Il problema del ritrovamento di quell'insostituibile patrimonio, molto sentito dalla Comunità ebraica romana che quel problema aveva sollevato più volte, era stato autorevolmente riproposto da una precedente Commissione, quella istituita dal Governo italiano nel 1998, con il mandato di fornire un quadro conoscitivo delle spoliazioni perpetrate a danno di cittadini ebrei durante il periodo della persecuzione nazifascista (conosciuta come Commissione Anselmi). Quella Commissione, nell'articolato Rapporto generale presentato al termine dei suoi lavori, aveva infatti ritenuto che, per la speciale natura dei beni sottratti, la razzia delle Biblioteche della Comunità ebraica di Roma e del Collegio Rabbinico Italiano meritasse una particolare menzione, sottolineando come, specialmente nella biblioteca della Comunità di

---

³² Per questo si consulti il seguente sito con il rapporto completo:
https://web.archive.org/web/20190331192831/http://presidenza.governo.it/DICA/7_ARCHIVIO_STORICO/beni_ebraici/index.html.

Roma, fossero custoditi manoscritti, incunaboli, soncinati, opere cinquecentesche stampate da Bomberg, Bragadin, Giustiniani, nonché altre, stampate all'inizio del cinquecento a Costantinopoli, unitamente a testi secenteschi e settecenteschi provenienti da Venezia e Livorno³³.

Successivamente al rapporto della Commissione Anselmi, l'Unione della Comunità Ebraiche Italiane (UCEI) sollecitò lo Stato affinché si impegnasse nella ricerca del materiale raziato, ponendo in evidenza l'interesse generale del patrimonio culturale del Paese. L'appello ebbe esito positivo e infatti nacque la Commissione suddetta, anche in considerazione del fatto che il ritrovamento e la ricostituzione della Biblioteca della Comunità Ebraica di Roma avrebbe rappresentato un elemento di elevato interesse culturale per lo Stato italiano³⁴.

1.2 *Catalogo dei manoscritti prodotti o relativi a Finale Emilia*

Per quanto riguarda Finale Emilia non è mai stato fatto un censimento dei manoscritti o dei libri che sono stati prodotti o riguardanti la comunità ebraica della città e, durante la ricerca, oltre al manoscritto della Confraternita citato in precedenza, è emerso un altro registro che si è rivelato molto importante, quello del Consiglio Generale di Finale Emilia (1660-1698), conservato presso la biblioteca del *Jewish Theological Seminary of America* di New York. Per questo motivo ho deciso di redigere un catalogo specifico per gli scritti ebraici finalesi, testimoni anche essi del fenomeno della diaspora del patrimonio manoscritto e librario, partendo dai documenti digitalizzati che si trovano sul sito di *The National Library of Israel*, nella sezione *Ktiv Project*.³⁵

Lo schema sintetico è diviso per Stati e relative biblioteche o istituti dove sono attualmente conservati i documenti:

---

³³ Rapporto sull'attività della commissione per il recupero del patrimonio bibliografico della comunità ebraica di Roma, raziato nel 1943:

https://presidenza.governo.it/usri/confessioni/rapporto/rapporto_finale_attivita_commissione2.pdf

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ Risultati della ricerca "Finale Emilia" nel catalogo online di *The National Library of Israel*. https://www.nli.org.il/en/search?projectName=NLI#&q=any,contains,finale%20emilia%20&bulkSize=30&index=0&sort=rank&multiFacets=facet_rtype,include,manuscript,1&t=allresults. Nelle schede del catalogo online non è mai presente la dimensione o misura dei registri, per questo motivo non sarà indicata nel catalogo relativo a questo capitolo.

AMERICA

Columbia University Library, New York

Ms. X 893 Ez 71

<i>Codice</i>, 1729, 74 fogli Ordine dei destini compilato, bilanciato e corretto dal rabbino Avraham Ibn Ezra <i>Supporto scrittorio</i>: carta <i>Scrittura</i>: ebraica corsiva italiana	תפ"ט, ע"ד דף סדר גורלות שחבר ואזן ותקן הרב אברהם אבן עזרא
<i>Nota di possesso iniziale in italiano</i>: Questo bel libro è di me Vitale Foa nascente di Modona abitante per ora nel Finale adi 6 Novembre anno 1787 <i>Nota di possesso finale in italiano</i>: se questo libro si perdesse et il nome del patrone non si sapesse, io che per morir son nato, Moise Ceruo Foa di Reggio Lombardia. Questo libro è di carta, questa carta è di strappo, questo strappo è di tera e questa tera è di Dio e questo libro è il mio, Moise Ceruo Foa di Reggio.	
<i>Pubblicazione</i>: I. Mendelsohn, Descriptive catalogue of Semitic manuscripts (mostly Hebrew) in the libraries of Columbia University (typewritten PH 3857, F 17153, F 18337), no. 63.	

Ms. X 893 K 5193 no. 1 (Foto n. 2)

<i>Manoscritto</i> , XIX secolo, 1 pagina Ketubbah Finale Emilia, Italia, 1846, 1 pagina <i>Supporto scrittoria</i> : carta <i>Scrittura</i> : ebraica quadrata italiana (i testimoni firmano sotto in corsivo) <i>Decorazione</i> : Cornice colorata con decori floreali	כתובה פינאלה אמיליה, איטליה תר"ו, דף 1
Sposo: Myika'el ben Yiṣḥaq Ḥayyim (Vita) Levi	חתן: מיכאל בן יצחק חיים לוי
Sposa: Tirṣa figlia del defunto Baruk (...) Rafa'el Ḥayyim (Vita) Pesah, il signore lo custodisca.	כלה: תירצא בת המנוח ברוך (...) רפאל חיים פסח ז"ל
Digitalizzato	

Hebrew Union College-Jewish Institute of Religion, Klau Library, Cincinnati

Ms. 166³⁶

<i>Codice</i> , 27 fogli, XVIII secolo Polemiche contro Tosefet sulle primizie della mietitura di Pinḥas Ḥay(yim) Anav <i>Supporto scrittoria</i> : non specificato <i>Scrittura</i> : ebraica corsiva italiana	השגות נגד ספר תוספת בכורי קציר מאת פנחס חי ענו
Colophon dell'autore: qui a Finale di Modena il giorno 22 del mese di Tammuz dell'anno 1715	קולופון המחבר: פה פינלי די מודינא יום כ"ב לחדש תמוז שנת התע"ה

³⁶ Probabilmente è lo stesso manoscritto Ms. 779 bx. 12.2 e 12.3, non disponibile online, conservato nella Biblioteca Universitaria in California.

Imanu'el Ricchi che attualmente vive a Finale di Modena	עמנואל ריקי מפירארא שלעת עתה גר בפינאלי די מודונא
Microfilm in bianco e nero Eduard Birnbaum Collection	

Ms. 588

<i>Codice</i> , 37 fogli Pinkas Mohel degli anni 572-603 (1812-1843) <i>Supporto scrittorio</i> : non specificato <i>Scrittura</i> : ebraica corsiva italiana	פנקס מוהל מן השנים תקע"ב-תר"ג
Circoncisioni nel Mohel delle comunità di Scandiano, Finale, Correggio, Reggio e altre	מילות שמל המוהל בקהילות סקאנדיאנו, פינאלי, קורגיו, רגיו ועוד
Microfilm	

Ms. Acc. 572

<i>Codice</i> , 36 fogli Lamenti sul rabbino di Modena tra gli anni (485) 1725 e (589) 1829 (elegie) <i>Supporto scrittorio</i> : carta <i>Scrittura</i> : ebraica corsiva italiana	קינות על רבני מודינה בין השנים תפ"ה- תקפ"ט
(...) e inviato alla Santa Comunità di Finale e al campo Santo ovvero a Modena	(...) ושלחו לק"ק פינאלי ומח"ק [מחנה קודשנו כלומר מודנא]
Digitalizzato	

Ms. Acc. 573

<i>Codice</i> , 1638-1852, 21 fogli Lamenti sui morti <i>Supporto scrittorio</i> : carta <i>Scrittura</i> : ebraica corsiva italiana con alcune pagine in italiano	קינות על נפטרים
Lamento (...) nella città di Finale nel giorno [...] Eli'ezer Yehiy'el Foa 1852	קינה (...) בעיר פינאלי ביום (...) אליעזר יחיאל פואה
Digitalizzato	

Jewish Theological Seminary of America, New York**Ms. 4026 (ACC 0049)**

<i>Codice</i> , 1660-1693, Finale Emilia, 25 fogli Registro della Comunità di Finale di Modena <i>Supporto scrittorio</i> : carta <i>Scrittura</i> : italiano con alcune pagine in ebraico corsivo italiano	פנקס של קהילת פינאלי די מודינא
Microfilm in bianco e nero	

Ms. 3262 (EMC 2465)

<i>Codice</i> , 1671-1681, Finale Emilia, 8 pagine Documenti: due documenti di Finale <i>Supporto scrittorio</i> : carta <i>Scrittura</i> : italiano con alcune parole in ebraico corsivo italiano	תעודות: שתי תעודות מפינאלי
Microfilm in bianco e nero	

Ms. 3240 (EMC 2417)

<i>Manoscritto</i>, XVIII-IX secolo, Finale, 1 pagina Permesso per macellare (...) dalla città di Finale <i>Supporto scrittorio</i>: carta <i>Scrittura</i>: ebraica corsiva italiana	התר שחיטה (...) מעיר פינאל
Microfilm in bianco e nero	

Ms. 8953 (B C 117)

<i>Manoscritto</i>, XIX secolo, 1 pagina Calendario degli anni 1803-1804 circondato da una decorazione con un motivo a volute. <i>Supporto scrittorio</i>: carta <i>Scrittura</i>: ebraica corsiva italiana	לוח לשנים תקס"ד-תקס"ו
Finale, per mano del piccolo Gabri'el Ḥayyim da Ancona Decorazione con motivo floreale che circonda il nome dello scriba.	פינאלי, ע"י [על ידי] הצעי[ר] גבריאלי חיים מאנקונא
Digitalizzato	

Ms. 10625

<i>Codice</i>, XVIII secolo, 14 fogli Responso riguardanti i Tefillin per Ḥol ha-Moyed (periodo intermedio tra la festività di Pesah e Sukkot) (476) 1716 <i>Supporto scrittorio</i>: carta <i>Scrittura</i>: ebraica corsiva italiana e scrittura italiana (prima pagina), inchiostro ferrogallico	תשובות בענין תפלין בחול המוע תע"ו

Ascamot del rabbino Šelomoh Del Vecchio della città di Lugo e Šelomoh Levi da Finale	הסכמות מאת הרב שלמה מלויקיו מעיר לוגו ושלמה לוי מפינלי
Digitalizzato	

Moldovan, Alfred, New York

KET 8

<i>Manoscritto</i> , XIX secolo, 1 pagina Ketubbah Finale Emilia, Italia 1832 <i>Supporto scrittorio</i> : carta <i>Scrittura</i> : ebraica quadrata italiana (i testimoni firmano sotto in corsivo) <i>Decorazione</i> : Cornice colorata con decori floreali	כתובה פינאלה אמיליה, איטליה תקצ"ב
Sposo: Mošeh Ḥayyim (Vita) figlio (...) Mazal Tov Carpi	חתן: משה חיים בן (...) מזל טוב קרפי
Sposa: Brakah Susanna figlia di Rafa'el Ḥayyim (Vita) Finzi	כלה: ברכה סוסאנה בת רפאל חיים פנצי
Digitalizzato	

The YIVO Institute for Jewish Research, New York

Ms. 188, Collection of Rabbinical Manuscripts

<i>Manoscritto</i> , XVIII secolo, 2 fogli Responsa sul lavaggio delle mani <i>Supporto scrittorio</i> : non specificato <i>Scrittura</i> : ebraica corsiva italiana	שאלה ותשובה בענין נטילת ידים
Da Rafa'el Šelomoh Levi Prodotto qui a Finale	מאת רפאל שלמה לוי ליצירה פה פינלי
Microfilm in bianco e nero	

University of California Library, Los Angeles

Ms. 779 bx. 12.2 e 12.3³⁷

<i>Codice</i>, XVIII secolo, 41 fogli Polemiche su Tosefet sulle primizie della mietitura di Pinḥas Anav <i>Supporto scrittorio</i>: non specificato <i>Scrittura</i>: ebraica corsiva italiana	השגות על ספר תוספת בכורי קציר מאת פנחס ענו
Colophon dell'autore: qui a Finale di Modena il giorno 22 del mese di Tammuz dell'anno 1715	קולופון המחבר: פה פינאלי די מודונא יום כ"ב לחדש תמוז שנת התע"ה
Microfilm in bianco e nero, non disponibile online	

Ms. 779 bx. 1.4

<i>Manoscritto</i>, 1858, 2 pagine Ketubbah Finale Emilia, Italia, 1858 <i>Supporto scrittorio</i>: non specificato <i>Scrittura</i>: ebraica (non è specificato altro)	כתובה פינאלה אמיליה, איטליה תרי"ח
Qui a Finale (...) il ragazzo Eli'ezer Ḥayyim (Vita) (...) figlio (...) il signor Yom Tov Mordekay Almanasi, il signore lo preservi (...) la signora Yuditah figlia di (...) il signor Ysayah Forli, il signore lo preservi	פה פינאלי (...) הבחור כמ"ר אליעזר חיים (...) בן (...) כמ"ר יום טוב מרדכי אלמנסי יצ"ו (...) מרת יודיטא בת (...) כמ"ר ישעיה פורלי יצ"ו
Non disponibile online	

³⁷ Cfr. Ms. 166 conservato presso Hebrew Union College in Ohio.

Yale University Library, New Haven

MSS suppl 1 4

Manoscritto, 1835, 1 pagina Ketubbah, Finale Emilia, Italia 1835 <i>Supporto scrittorio:</i> pergamena <i>Scrittura:</i> ebraica quadrata italiana (i testimoni firmano sotto in corsivo), inchiostro e pittura. <i>Decorazione:</i> il bordo esterno è decorato con semicerchi gialli e rossi, mentre quello interno che circonda il testo è verde e rosso. Tra i due bordi c'è una citazione dal libro dei Salmi e dal libro di Ruth. Sopra il testo sono stati dipinti due cuori che si uniscono, circondati da un cerchio con la citazione dal Cantico dei Cantici.	כתובה פינאלה אמיליה, איטליה תקצ"ה
Sposo: Eliša' Yehudah figlio di Yom Tov Ḥayyim (Vita) Donati	חתן: אלישע יאודה בר יום טוב חי דונאטי
Sposa: Ḥanah figlia di Baruk Avraham Pesah	כלה: חנה בת ברוך אברהם פסח
Digitalizzato	

MSS suppl 132

Manoscritto, 1844, 1 pagina Ketubbah, Finale Emilia, Italia, 1844 <i>Supporto scrittorio:</i> pergamena <i>Scrittura:</i> ebraica quadrata italiana (i testimoni firmano sotto in corsivo) <i>Decorazione:</i> Il documento presenta una parte superiore smerlata in cui sono raffigurate le tre corone della Torah, del	כתובה פינאלה אמיליה, איטליה תר"ד

sacerdozio e della regalità, sopra le quali è presente la corona del buon nome. Lungo tutto il bordo esterno è presente una poesia in ebraico in onore degli sposi. Il bordo del testo contiene due immagini di colonne che rappresentano le due colonne del Tempio di Gerusalemme chiamate Yakhin e Boaz.	
Sposo: Avraham Šemu'el figlio di Baruk chiamato Rafa'el Ḥayyim (Vita) Pesah	חתן: אברהם שמואל בן ברוך המכונה רפאל חיים פסח
Sposa: Eliševa ' chiamata Isabella figlia di Mika'el 'Azaryah Ḥayyim (Vita) Foa	כלה: אלישבע דמתקרת איזבלה בת מכאל עזריה חיים פואה
Digitalizzato	

CANADA

Beth Tzedec Congregation, Reuben & Helene Dennis Museum Toronto

Ms. 1

<i>Codice</i>, XIX secolo, 30 fogli Halakot (leggi ebraiche) sulla macellazione e sull'ispezione <i>Supporto scrittorio</i>: non specificato <i>Scrittura</i>: ebraica corsiva italiana; il primo foglio è in italiano	הלכות שחיטה ובדיקה
Nota di possesso: questo libro è stato dato dal signor Mazal Ṭov Pesah di Finale (...) Aharon David Castellanovo 584 (1824)	ציון בעלים: זה ספרי שנתן כמ"ר מזל טוב פסח מפינלי (...) אהרן דוד קאסטילנובו (...) פינאלי די מודונה תקפ"ד
Microfilm in bianco e nero	

FRANCIA

Library of the Alliance Israélite Universelle, Parigi

Ms. 487

<i>Manoscritto</i> , 1 pagina, 1776 Ketubbah, Finale Emilia, Italia, 1776 <i>Supporto scrittorio</i> : non specificato <i>Scrittura</i> : ebraica quadrata italiana (i testimoni firmano sotto in corsivo) <i>Decorazione</i> : ricca e fitta decorazione floreale nella cornice.	כתובה פינאלה אמיליה, איטליה תקל"ו
Sposo: Gur Aryeh Šemu'el figlio del signor Mošeh Eli'ezer Cavalieri	חתן: גור אריה שמואל בכמ"ר משה אליעזר קאוולירי
Sposa: Bona (...) figlia (...) di Mazal Tov Pesah	כלה: בונה (...) בת (...) מזל טוב פסח
Pubblicazione: M. Schwab, Les manuscrits et les incunables hebreux de la Bibliotheque de l'Alliance Israelite (in: REJ, 49 (1904) p. 74-88 270-296).	
Microfilm in bianco e nero	

The National and University Library of Strasbourg

Ms. 4093

<i>Codice</i> , XVIII secolo, 268 fogli Nuova Halakah e leggi <i>Supporto scrittorio</i> : non specificato <i>Scrittura</i> : ebraica corsiva italiana	חדושי הלכה ודינים

Contiene: Leggi per scrivere un divorzio, copia del decreto di divorzio, dell'anno 493 (1733) di Finale	כולל: דיני כתיבת גט, העתק גט משנת תצ"ג בפינאלי
Microfilm in bianco e nero	

The National Library of France, Parigi

Ms. hebr. 1405.7

<i>Manoscritto</i>, 1733, 1 pagina Ketubbah, Revere, 1773 <i>Supporto scrittorio</i>: non specificato <i>Scrittura</i>: ebraica quadrata italiana (i testimoni firmano sotto in corsivo) <i>Decorazione</i>: la cornice è decorata con due colonne ai lati e sopra di esse sono stati dipinti due vasi con i fiori speculari. Il testo è stato scritto all'interno di un cerchio.	
Lo sposo: il signor Uri'el Rafa'el figlio del signor Šemu'el Eliaqim Ventura residente a Finale di Modena	החתן: כמה"ר אוריאל רפאל בן כמה"ר שמואל אליקים וינטורה תושב פינאלי של מודונא
La sposa: Rachele figlia del signor Avraham Ḥayyim (Vita) Rabba, il signore lo preservi	הכלה: רחל בת כמה"ר אברהם חי רבא יצ"ו
Digitalizzato	

INGHILTERRA

Leeds University Library, Leeds

Ms. 51

<i>Codice</i> , 1795, 102 fogli Piyyutim sulla notte di Simḥat Torah della Santa Comunità della città di Cento <i>Supporto scrittorio</i> : carta <i>Scrittura</i> : ebraica quadrata italiana e alcune pagine in una grafia non quadrata ebraica. ³⁸ Tutte le poesie sono vocalizzate.	פיוטים ליל שמחת תורה בקק"י [קהל קדוש ישראל] של עיר צינטו
Scritto qui a Finale nell'anno 5555 (1795)	נכתב פה פינאלי בשנת התקנ"ה
Pubblicazione: C. Roth, Catalogue of Manuscripts in the Roth Collection, Philadelphia, 1950 (Reprint from: Alexander Marx Jubilee Volume)	
Microfilm in bianco e nero	

The British Library, Londra

Add. 27007

<i>Codice</i> autografo, 1525, 70 fogli Sermoni dal rabbino Mordecai Dato, XVI secolo <i>Supporto scrittorio</i> : non specificato <i>Scrittura</i> : ebraica corsiva italiana	דרשות ודרושים מאת "כמהר"ר מרדכי דאטו מאה ט"ז
La nave dal Finale a Ferrara	הספינה מאלפינאל לפיררה

³⁸ Chiamata semi-corsiva (termine obsoleto).

Pubblicazione: G. Margoliouth, Catalogue of the Hebrew and Samaritan manuscripts in the British Museum (London, 1899-1935, 4 vols)	
Digitalizzato	

The Montefiore Library, Londra

Ms. 154

<i>Codice</i>, XVIII secolo, 44 fogli Tosefet sulle primizie della mietitura Immanu'el Ricchi <i>Supporto scrittorio</i>: non specificato <i>Scrittura</i>: ebraica corsiva italiana	תוספת בכורי קציר עמנואל ריקי
Lo scrittore, qui a Finale di Modena, il giorno giovedì, 16 del mese di Elul dell'anno 1706 [f. 16 r] Lo scrittore, qui a Finale di Modena, il giorno 22 del mese di Tamuz dell'anno 1715 [f. 44 r]	הכותב פה פינאלי די מודונא יום ה י"ו לחדש אני ילדודי ודודילי [אלול] שנת התס"ו הכותב פה פינאלי די מודונא יום כ"ב לחדש תמוז שנת התע"ה
Pubblicazione: H. Hirschfeld, Descriptive catalogue of the Hebrew mss. Of the Montefiore Library (London 1904)	
Microfilm in bianco e nero	

Ms. 462

<i>Codice</i>, XVI secolo, 55 fogli Scritti [secolo XVI], (corrispondenza personale) Yiṣḥaq ben Menaḥem Lanternaro <i>Supporto scrittorio</i>: non specificato <i>Scrittura</i>: ebraica corsiva italiana	כתבים [מאה ט"ז] יצחק בן מנחם לינטירנרו
(...) Yosef rabbino (...) al Finale, una lunga corrispondenza tra loro	(...) יוסף רבין [=רבינו] (...) באלפינאלו התכתבות ממושכת ביניהם
Luoghi correlati: Lugo, Ferrara, Ravenna, Reggio Emilia, San Felice sul Panaro, Finale Emilia	
Pubblicazione: H. Hirschfeld, Descriptive catalogue of the Hebrew mss. Of the Montefiore Library (London 1904)	
Microfilm in bianco e nero	

Valmadonna Trust Library, Londra**Ms. 196**

<i>Codice</i>, XVIII-XIX secolo, 95 fogli Responsa di Hanan'el Neppi 1759-1836 <i>Supporto scrittorio</i>: non specificato <i>Scrittura</i>: ebraica corsiva italiana	שאלות ותשובות מאת חננאל נפי
L'eccellente insegnante di legge (rabbino) di Finale e dalle risposte conosce le domande (foglio 45 r)	למע[לה] מורה צדק של פינאלי ומתוך התשובה יודע השאלה [45א]
Microfilm in bianco e nero	

ISRAELE

Central Archives for the History of the Jewish People (CAHJP), Gerusalemme

IT-IT-2 (Italy)

<i>Codice</i> , XVII-XVIII secolo, 180 pagine (foglio 49 mancante), 29 cm x 20 cm. Registro della Confraternita delle opere di Misericordia (<i>pinqas Hevrat Gemilut Hasadim</i>) <i>Supporto scrittorio</i> : copertina in pelle e interno cartaceo <i>Scrittura</i> : ebraica corsiva italiana (155 pagine), italiano (25 pagine)	פנקס חברת גמילות חסדים
Finale Emilia 1615-1750	
Non disponibile online	

Library of Mossad ha-Rav Kook, Gerusalemme

Ms. 134

<i>Manoscritto</i> , XVII secolo, 5 fogli Lettere inviate da Ancona e da Finale dell'anno 392 (1632) <i>Supporto scrittorio</i> : non specificato <i>Scrittura</i> : ebraica corsiva italiana	כולל אגרות שנשלחו מאנקונה ומפינאלי בשנת שצ"ב
Molte lettere sono state scritte apparentemente da studenti (...) Mošeh Yehudah Belgrado	רוב האגרות נכתבו כנראה תלמידים (...) משה יהודה בילגראדו
Microfilm in bianco e nero	

The National Library of Israel, Gerusalemme

Ms. Heb. 901.72=8

<i>Manoscritto</i>, 1771, 1 pagina Ketubbah Finale Emilia, Italia, 1771 <i>Supporto scrittorio</i>: carta <i>Scrittura</i>: ebraica quadrata italiana (i testimoni firmano sotto in corsivo) Decorazione: non presenta particolari decorazioni o miniature	כתובה פינאלה אמיליה איטליה תקל"ב
Sposo: Yosef Ḥayyim (Vita) figlio di Eliaqim Baruk Donati	חתן: יוסף חיים בן אליקים ברוך דונאטי
Sposa: Rebecca figlia di Eliaqim Massarani	כלה: רבקה בת אליקים מאסאראני
Digitalizzato con foto tagliata	

Ms. Heb. 901.573=4

<i>Manoscritto</i>, 1812, 1 pagina Ketubbah Finale Emilia, Italia, 1812 <i>Supporto scrittorio</i>: carta <i>Scrittura</i>: ebraica quadrata italiana (i testimoni firmano sotto in corsivo) Decorazione: la cornice esterna è formata da piccoli rombi rossi mentre quella interna da ondine blu. Dentro c'è una poesia dedicata agli sposi. L'inizio è la fine del testo si trova all'interno di due stemmi decorati gialli.	כתובה פינאלה אמיליה, איטליה תקע"ב
Sposo: Ya'aqov Mordekay, figlio di Avraham Mošeh Pesah	חתן: יעקב מרדכי בן אברהם משה פסח
Sposa: Sara Mazal Ṭov, figlia di Elyah Eliša' Pesah	כלה: שרה מזל טוב בת אליה אלישע פסח
Digitalizzato	

Ms. Heb. 6938=38

<i>Codice</i>, XIX secolo, 64 fogli Scritti (tre rotoli) con Targum aramaico e Perush Rashi (1877) Comprende Cantico dei Cantici, Ruth, Cohelet <i>Supporto scrittorio</i>: non specificato <i>Scrittura</i>: ebraica quadrata, con vocalizzazione	כתובים (שלש מגלות): עם תרגום ארמי ופירוש רש"י כולל שיר השירים, רות, קהלת
Colophon: (...) di Finale di Modena	קולופון: (...) מפינאלי של מודינה
Microfilm in bianco e nero	

Umberto Nahon Museum of Italian Jewish Art, Gerusalemme**Ms. ON 1550**

Mappa del Ghetto di Finale 67 fogli	מפת גטו פינלי סז [דף]
1876-1908	תרל"ו-תרס"ח
Luogo di scrittura: Ancona Luogo correlato: Finale Emilia	
Documento non digitalizzato e non disponibile online	

ITALIA

Biblioteca Ambrosiana, Milano

Ms. N 134 Sup (C. Bernheimer, Codices Hebraici Bybliothecae Ambrosianae, Florentiae 1933, no. 111)

<i>Codice</i>, XVI secolo, 157 fogli (foglio 96 mancante) Libro dei Bilanci della Legge, il suo amico Abu Ahmed al-Ghazali In cima all'introduzione del traduttore: Avraham ben Šemu'el Ibn Hasdai <i>Supporto scrittorio</i>: non specificato <i>Scrittura</i>: ebraica corsiva italiana	ספר מאזני המעשה חברו אבואחמד אל גזאלי בראש הקדמת המתרגם: אברהם בן שמואל אבן חסדאי
Colophon: È stato concluso, secondo lo scorrere del tempo, il giorno 2 (lunedì) 12 Švat 334 (574), 4 gennaio 334 (1574) qui a Finale, che è sotto il nostro signore Duca D'Este	קולופונים: ונשלם ל"א יום ב' י"ב שבט של"ד ד' יינארו של"ד פה אל פינאלו אשר תחת אדוננו הדוכוס דאיסטי
Lo studente Yšma'el Ḥazaq figlio del signor Šelomoh Ḥazaq, medico, il suo ricordo sia in benedizione	התלמידים ישמעאל חזק בכמהר"ר שלמה חזק הרופא זצ"ל
Microfilm in bianco e nero	

Biblioteca Estense, Modena

Ms γ.K.7.11 - fondo Campori APP. n. 82 (Foto n. 3)

<i>Codice</i>, Secolo XIV-XV, 198 fogli Raccolta di scritti e poesie varie (la prima pagina è usurata e non è possibile leggere l'inizio)	

<i>Supporto scrittorio:</i> carta <i>Scrittura:</i> ebraica non quadrata italiana³⁹ con nota di possesso in corsivo Decorazione: all'interno sono presenti disegni colorati dipinti a mano	
(...) Questo manoscritto in parte, io Avraham Mošeh della casa Belgrado, città di Finale, 5[400+100]48 (1778) dalla creazione [f. 198 r]	(...) זה כתיבת יד בחלקי אברהם משה לבית בילגראדו פינאלי העירה שנת התקמ"ח לצירה
Microfilm in bianco e nero	

Collezione Fornasa

N.99

<i>Manoscritto</i>, XVII secolo, 1 pagina Ketubbah Finale Emilia, Italia 1723, 1 pagina <i>Supporto scrittorio:</i> pergamena <i>Scrittura:</i> ebraica quadrata italiana (i testimoni firmano in fondo in corsivo) <i>Descrizione:</i> La pergamena, di forma quadrata, presenta ai lati due colonne tortili, avvolte da un tralcio d'edera, che reggono dei capitelli corinzi dorati. Nel lato superiore, racchiuse entro stemmi, abbiamo le allegorie delle quattro stagioni, da sinistra: Primavera, Autunno, Estate e Inverno, mentre al centro è raffigurata una menorah. Nella parte inferiore è rappresentata la città di Gerusalemme entro	כתובה פינאלה אמיליה, איטליה תפ"ד, דף 1

³⁹ Semi-corsiva (termine obsoleto).

una cornice, con il Duomo della Roccia al centro e le montagne sullo sfondo ⁴⁰ .	
Sposo: Šelomoh Ḥayyim (Vita) figlio di Levi ha-Levi	החתן: שלמה חיים בן לוי הלוי
Sposa: Yuditah figlia di Yehudah Levi	הכלה: יודיטה בת יהודה לוי
Pubblicazione: Locatelli-Perani, <i>Le ketubbot italiane della collezione Fornasa. Una fonte per la storia e l'arte ebraica dei secoli XVII-XX</i> , AISG, Collana Testi e Studi, 25, Firenze 2015, pp. 140-141.	
Digitalizzato, non disponibile online	

PAESI BASSI

Gans, Mozes Heiman, Amsterdam

Film 5174/15

<i>Manoscritto</i>, XIX secolo, 1 pagina Ketubbah Finale Emilia, Italia, 1804 <i>Supporto scrittoria</i>: carta <i>Scrittura</i>: ebraica quadrata italiana <i>Descrizione</i>: non sono presenti decori	כתובה פינאלה אמיליה, איטליה תקס"ד
Qui a Finale (...) sul fiume Panaro	פה פינאלי (...) על נהר פאנארו
Sposo: David Šemu'el figlio di Mika'el Ravenna	חתן: דוד שמואל בן מיכאל ראוינה
Sposa: Bona figlia del defunto Šimšon ha-Levi	כלה: בונא בת המנוח שמשון הלוי
Microfilm in bianco e nero	

⁴⁰ S. Locatelli - M. Perani, *Le ketubbot italiane della collezione Fornasa. Una fonte per la storia e l'arte ebraica dei secoli XVII-XX*, "Testi e Studi" 25, Giuntina, Firenze 2015, p. 140.

UNGHERIA

Library of the Hungarian Academy of Sciences, Budapest

Ms. Kaufmann A 82

<i>Codice</i> , XV secolo, 140 fogli Libro Mitzvot minori, 1418 <i>Supporto scrittorio</i> : non specificato <i>Scrittura</i> : ebraica quadrata italiana	ספר מצוות קטן קע"ח
Si ricordano i luoghi delle circoncisioni: Ferrara, Cento, Fiscaglia, Finale, Lugo	נזכרים המקומות בהם הוא מל: פירארה, צינטו, פיסקאליה, אל פינאלו, לוגו
Pubblicazione: M. Weisz, Katalog der Hebraeischen Handschriften und Bucher in der Bibliothek des Prof. David Kaufmann (Frankfurt 1906).	
Digitalizzato	

Ms. Kaufmann A 165

<i>Codice</i> , XVIII secolo, 285 pagine Sentenze in materia di testamenti vedovili <i>Supporto scrittorio</i> : carta <i>Scrittura</i> : ebraica corsiva italiana mista ad italiano	פסקים בעניני צוואות של אלמנות
Vedova del signor Mošeh Ventura, di Finale	אלמנת ב"ר [בי] משה וינטורא ז"ל [זכרונו לברכה] מפינאלי
Pubblicazione: M. Weisz, Katalog der Hebraeischen Handschriften und Bucher in der Bibliothek des Prof. David Kaufmann (Frankfurt 1906).	
Digitalizzato	

Ms. Kaufmann A 269

<i>Codice</i>, XVIII secolo, 150 fogli Poesie di Yehudah ben Yosef Moscato (1530-1593) <i>Supporto scrittorio</i>: carta <i>Scrittura</i>: ebraica corsiva italiana	
Lamento per una persona cara, genio e rabbino Yosef Qaro, il suo ricordo sia in benedizione	קינה על פטירת גאון הדודי הר"ר [הרב רבי] יוסף קארו ז"ל [זכרונו לברכה]
Colophon: trovato e copiato qui a Finale di Modena (...) Šemu'el Formigini, il signore lo custodisca, oggi, martedì 8 del mese di Nisan 5473 (1713)	קולופון: מצאתיה והעתקתיה פה פינאלי (...) שמואל פורמיגיני יצ"ו, היום ממדינה יום ג' ח' לחדש ניסן התע"ג
Pubblicazione: M. Weisz, Katalog der Hebraeischen Handschriften und Bucher in der Bibliothek des Prof. David Kaufmann (Frankfurt 1906).	
Digitalizzato	

Ms. Kaufmann A 490

<i>Codice</i>, XVIII-XIX secolo, 32 pagine Registro con varie liste	פנקס ובו רשימות שונות
Documenti per i permessi di macellazione per Menašeh figlio del signor Šemu'el Mašliaḥ della Santa comunità di Finale	טיוטות להתרי שחיטה עבור מנשה בכמ"ר שמואל מצליח מק"ק פינאלי
Pubblicazione: M. Weisz, Katalog der Hebraeischen Handschriften und Bucher in der Bibliothek des Prof. David Kaufmann (Frankfurt 1906).	
Non digitalizzato	

Capitolo 2

IL REGISTRO DELLA CONFRATERNITA DELLE OPERE DI MISERICORDIA DI FINALE EMILIA

2.1 *Cenni storici riguardo alla comunità*

Finale Emilia è un comune italiano situato in provincia di Modena, in Emilia-Romagna e costituisce la parte più orientale della provincia. Il comune venne fondato nel 1213, nascita ufficiale dell'abitato finalese e fino al 1863 fu chiamato Finale di Modena. Dal XIII secolo infatti questo centro è legato a Modena e nel 1598 passò sotto il dominio degli Estensi, proprio quando il duca Cesare d'Este fu costretto a cedere Ferrara allo Stato Pontificio e si rifugiò a Finale⁴¹. Il gruppo ebraico finalese si espanse anche a seguito del trasferimento della nuova capitale estense da Ferrara a Modena, poiché Finale venne a trovarsi in una posizione di confine strategica. Infatti giunsero nella cittadina situata ai confini settentrionali del ducato considerevoli nuclei di ebrei, soprattutto provenienti da Ferrara, che preferirono spostarsi sotto il dominio estense piuttosto che passare assoggettati al dominio dello Stato Pontificio, anche se, a differenza di molti ebrei che si trasferirono a Modena e Reggio, questi preferirono stabilirsi più a nord, ovvero nell'attuale Finale Emilia. In passato, il Finale di Modena fu anche definito la Venezia degli Estensi poiché il fiume Panaro della Lunga scorreva ai piedi dei portici medievali della città, attraverso il Canalino dei Mulini e il canale Cavamento e altri nove ponti; oggi la cittadina appare diversa, poiché il braccio del fiume fu interrato nell'ultimo decennio dell'Ottocento e attualmente scorre soltanto ai margini meridionali di essa ma, esaminando l'architettura e la struttura attuale, è ancora possibile immaginare il passato come quello di una città d'acqua⁴². La città rappresentava, dunque, un importante porto fluviale per i traffici commerciali collegando il Ducato di Modena alle terre della Repubblica di Venezia. Un'importante arteria fluviale collegava Finale anche direttamente a Modena e a Ferrara. Sul finire del Quattrocento, Finale Emilia cominciò ad allargarsi, in particolare dopo l'abbattimento delle mura nel 1554 e, al piccolo borgo medievale, con il Castello delle Rocche e la Torre dell'Orologio, si aggiunsero numerosi

---

⁴¹ Finale Emilia <https://www7.tau.ac.il/omeka/italjuda/items/show/502>.

⁴² Si veda Perani - Frisoni, *Il registro e gli statuti della Hēvrat Gemilut Ḥasadim di Finale Emilia (1615-1750)*, cit., pp. 185-186.

conventi e chiese barocche, umili case e nobili palazzi, come, per esempio, palazzo Grillenzoni e palazzo Borsari⁴³. Con l'espansione della città, nacquerò anche le fabbriche dei vetri e delle maioliche assieme ad altre addette alla lavorazione delle lane e dei cuoi, della carta e dei tessuti di vario genere; si aggiunsero in seguito fornaci per la produzione di laterizi sia ad uso interno che per l'esportazione. Furono proprio queste caratteristiche ad attrarre inizialmente gli ebrei a trasferirsi a Finale Emilia. Tra loro, una piccola percentuale dei più benestanti era costituita da banchieri, medici, mercanti di biade e di acquavite, mentre la grande maggioranza della comunità ebraica era dedicata al piccolo commercio e all'arte strazzaria che consisteva nel ripulire, riparare e rivendere gli indumenti usati che costituivano la maggior parte dei pegni non ritirati. L'importanza economica del borgo crebbe sempre di più anche per il transito delle merci soggette al dazio dei Fattori Ducali; tra esse primeggiavano il sale e le biade, a cui si aggiungevano le stoffe, i marmi, i vetri e gli argenti importati dai territori della Serenissima. Gli ebrei di Finale contribuirono attivamente all'economia della città, avendo stretto legami con i correligionari dei territori veneti, mantovani e ferraresi; in questo modo intervenirono anche nei periodi di carestia, rifornendo la popolazione di biade, spesso reperite all'esterno, grazie alla fitta rete di conoscenze e di scambi che avevano mantenuto con i loro parenti o con altri ebrei residenti in paesi lontani. Fondamentali per il traffico commerciale del piccolo borgo furono anche gli alimenti, il vino e i grani assieme ad altre merci come i drappi, in particolare quelli di seta, lavorati nelle fabbriche della città.

Secondo Cesare Frassoni, la comunità ebraica si stabilì a Finale già nel 1541, quando il duca Ercole II concesse la condotta di un banco feneratizio al banchiere ferrarese Isacco da Norsa, assieme ai soci Davide da Modena e Giuseppe Lanternaro, i primi ebrei banchieri presenti a Finale⁴⁴. Questo permesso fu ribadito nel 1641 dal duca Francesco I che concesse ai banchieri nuovi capitoli, fra cui una sinagoga e il permesso di avere un cimitero, del quale ci sono notizie documentate già a partire dal 1600⁴⁵. Ovviamente, il cimitero di cui si parla in questa prima fase di insediamento, come avvenne in molte città dell'Italia centro-settentrionale fra tardo Trecento e primo Quattrocento, riguarda in realtà un piccolo appezzamento di terra in cui i banchieri suddetti potevano seppellire i loro morti (il cimitero sarà poi approfondito nel capitolo 6). La sinagoga, invece, nei primi tempi era situata in un

---

⁴³ Balboni, Perani, Creatura, Corazzol, *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit., p. 101.

⁴⁴ C. Frassoni, *Memorie del Finale in Lombardia*, Modena 1778, ristampa anastatica Forni Editore 1974, p. 14.

⁴⁵ Archivio di Stato di Modena (A.S.Mo), Rettori dello Stato, Finale, b. 5755.

locale della casa del banchiere Emanuele Lanternaro, che si trovava nella Contrada dei Romei. Quando egli morì nel 1610, l'eredità della sinagoga passò ai figli di Lanternaro e al nonno materno Donato Donati (di cui si parlerà in maniera approfondita nei capitoli 5 e 6), essendo i ragazzi ancora minorenni⁴⁶. Nel 1628, essendosi la comunità ingrandita a tal punto che la piccola stanza adibita a sinagoga non bastava più a contenere tutti i membri, i banchieri Isaac Vita e Simone Donati chiesero al governatore il permesso di potersi dotare di una sinagoga più ampia⁴⁷ e questo fatto testimonia l'inizio della crescita della comunità ebraica di Finale Emilia. Nel 1661 una lista contenuta in un fascicolo di un processo dell'Inquisizione⁴⁸ menziona ventinove ebrei maschi adulti, ai quali si deve aggiungere il loro nucleo familiare che, secondo la consuetudine ebraica, era spesso assai numeroso. Vi è poi un'ulteriore lista compilata nel 1689 dove sono elencate ventuno famiglie ebraiche che abitavano in quell'anno a Finale Emilia; di seguito la lista dei nomi⁴⁹:

Gioseffo Castelfranchi	Cassan Ran
Arone Formigine	Tubia Galichi
Angelo Osimi	Moisè Leon Belgradi
Giacobbe Donati	Lazaro Donati
Alessandro Donati	Mastro da Scolla Marco Dina
Ventura Castelfranchi	Gamaiele Massarani
Giacobbe Castelfranchi	Salvatore Galichi
Gioseffo Castelfranchi	Gioseffo Sarfatti
Emanuele Monisi	Leone Levi
Abram Munisi	Mattasia Tegoli
Elia Castelfranchi	

Attribuendo ad ogni nucleo familiare un minimo di cinque persone, si stima quindi che la popolazione ebraica a Finale alla fine del Seicento raggiungesse circa più di un centinaio di individui, numero che crebbe di alcune decine di unità verso l'inizio del Settecento, come attestano gli elenchi conservati presso l'archivio storico comunale i quali cominciano soltanto dal 1706.

---

⁴⁶ Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 113.

⁴⁷ Balboni, Perani, Creatura, Corazzol, *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit., p. 7.

⁴⁸ A.S.Mo, Inquisizione *Causae Hebreorum*, b. 249 n. 6, 1661.

⁴⁹ Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 38.

Gli ebrei di Finale vissero e operarono attivamente, garantendo alla città ricchezza e benessere, riuscendo malgrado vari episodi di intolleranza e persecuzione nei loro confronti a mantenere rapporti abbastanza pacifici con la comunità cristiana. Per questi motivi, l'istituzione del ghetto a Finale Emilia ebbe luogo soltanto nel 1736, cioè quasi un secolo dopo quello della vicina Modena nel 1638 e a distanza di due secoli dal primo ghetto eretto a Venezia nel 1516. I confini del ghetto sono la via Trento Trieste (dove anticamente scorreva il Panaro), la via Torre Portello e la via Ventura. La conformazione dell'area rese assai agevole la chiusura del ghetto, per la quale furono sufficienti due porte, una in Via Torre Portello accanto alla Torre dei Modenesi e una all'inizio del Portico del Ghetto, un portone per i carri all'incrocio di Via Torre Portello con via Ventura, e quattro muri aggiuntivi. Sotto al Portico del Ghetto, il cui soffitto è in parte decorato da pregevoli tempere di fine Ottocento, si affacciavano i negozi e poche abitazioni.⁵⁰

2.2 Descrizione codicologica e paleografica

Il Registro della Confraternita delle Opere di Misericordia (חברת גמילות חסדים) è un manoscritto cartaceo, conservato presso i *Central Archives for the History of Jewish People* (CAHJP), a Gerusalemme, con segnatura IT-IT-2, realizzato in Italia a Finale Emilia; è alto 29 centimetri e largo 20 centimetri (poco meno di un foglio formato A4). Contiene 180 pagine di cui 144 scritte in ebraico dal 1615 al 1687, con l'eccezione del foglio 22 verso che contiene una nota in italiano, mentre le 24 facciate successive sono state scritte in italiano a partire dall'anno 1695 fino al termine delle registrazioni nel 1750; è quindi presente una lacuna temporale di 8 anni nelle registrazioni del codice (che sarà approfondita nel capitolo successivo). Le seguenti 9 pagine riguardano invece tabelle, conti e appunti, vergati in ebraico, scritte in precedenza alla parte in italiano e, infine, le restanti 3 sono redatte in latino e in italiano e si riferiscono al periodo temporale iniziale del registro ovvero al 1616. Il foglio 49 è mancante e sono infatti visibili i segni dello strappo. Il codice è rivestito da una copertina in pelle che presenta un foro nel dorso in corrispondenza del secondo e del terzo foro di cucitura delle carte. Nella parte in cui la pelle è stata ripiegata verso l'interno, appena si apre il registro, si nota un taglio al centro che è stato riparato con una cucitura con un doppio filo bianco. I fogli di carta sono cuciti e tenuti insieme da tre fili anch'essi di pelle. Per quanto riguarda la fascicolazione dei quaderni, la foratura e la rigatura dei fogli, non ci

---

⁵⁰ Si veda https://www.almafinalis.it/__trashed/.

sono elementi sufficienti per poterli descrivere, essendo in possesso solo delle fotografie del registro esaminato e non essendo disponibile né online né digitalizzato.

Lo stato di conservazione generale del manoscritto è abbastanza buono: i fogli non presentano particolare usura, cancellazioni o lacerazioni nella parte testuale e l'inchiostro, pur essendosi scolorito in vari fogli, rimane comunque leggibile. Sono presenti però alcune macchie, probabilmente dovute all'umidità, solo nella parte superiore o in quella inferiore dei fogli, senza quindi inficiarne la lettura. In particolare, dal foglio 6 verso al foglio 9 verso, si nota una piccola macchia posta nella parte superiore che scorre orizzontalmente; essa diventa più visibile e marcata al foglio 11 verso e rimane presente fino al foglio 30 recto. Dal foglio 19 verso compare anche un'altra macchia di forma circolare, posta un po' più in alto rispetto al centro della carta, la quale si estende nell'attaccatura tra i due fogli fino a raggiungere una colorazione più scura al foglio 21 verso, andando poi a scomparire definitivamente circa 20 pagine dopo. È presente anche un'altra macchia posta in basso al foglio 73 recto (ultima registrazione in ebraico) e la stessa chiazza di umidità si trova poi nella parte superiore del foglio 73 verso (prima registrazione in italiano) ed essa resiste fino alla fine del codice. Questo è accaduto poiché il registro, in questo punto, è stato ruotato di centottanta gradi, proprio in corrispondenza della fine della stesura dei verbali in ebraico e l'inizio di quelli in italiano, per consentire l'andamento della scrittura italiana nel verso del registro, senza che essa si scontri mai con l'ebraico (Foto n. 4).

I fogli relativi alla prima parte scritti in ebraico, solo quelli corrispondenti al recto, sono stati numerati secondo la numerazione araba in ordine crescente e la cifra è stata posta in alto nell'angolo sinistro della pagina; sicuramente si tratta di un'operazione postuma rispetto alla redazione del codice. Infatti, le successive registrazioni in italiano presentano, al contrario, una numerazione decrescente nei fogli corrispondenti al verso, a partire dal numero arabo 22 nel foglio 73 verso, nonostante questa sia la registrazione più vecchia, ossia la prima pagina scritta in italiano dopo la rotazione del registro e perciò quella che dovrebbe corrispondere al numero uno; per questo motivo i numeri potrebbero essere stati aggiunti in seguito supponendo che la numerazione sia stata scritta aprendo il registro dalla parte corretta rispetto all'andamento della lingua italiana, pensando, quindi, che potesse corrispondere all'inizio della stesura dei verbali. Questa versione è confermata anche dal fatto che se il *pinqas* viene aperto in questo modo, sono presenti i numeri scritti al contrario anche sui primi fogli che riguardano il testo in latino redatto nel 1616 e proseguono anche nelle pagine riguardanti conti e tabelle. Per questo motivo i riferimenti alla trascrizione delle

parti vergate in italiano, presenti in questo studio, sono indicati con due numeri: la cifra araba decrescente e il numero del recto e del verso coerente con l'andamento del registro iniziale.

Fino al foglio 73 recto, la scrittura utilizzata in ebraico è di tipo corsivo italiano; fanno eccezione alcune parole in scrittura quadrata, riguardanti i tre fogli dall'1 recto al 2 recto, per indicare il numero dello statuto e il nome stesso della Confraternita ovvero *Hevrat Gemilut Hasadim*. I verbali sono stati scritti a più mani, da diversi *soferim* (סופרים), ossia scribi, spesso riconoscibili tramite le proprie firme nell'elenco dei presenti alla fine delle registrazioni. Gli statuti iniziali, sono stati vergati da un solo scriba, Šim'on Borgo (il quale si firma spesso solo con le iniziali ש"ב) in maniera rigorosa con un tratto calligrafico ordinato, ponendo i numeri scritti in parole a destra, in caratteri più gradi rispetto al testo e separati dal corpo testuale che appare un poco rientrato in maniera uniforme. Per fare in modo che le righe dell'ebraico siano giustificate a sinistra, lo scriba in questione ha adottato varie soluzioni: dilatazione della lettera finale, anticipazione della lettera iniziale della riga successiva; inoltre, se il testo di uno statuto non termina nella stessa pagina dove è iniziato, viene aggiunta una parola che funge da richiamo in basso a destra o sinistra, anticipando la parola iniziale della pagina successiva. Talvolta sono presenti anche abbellimenti stilografici alla fine di ogni statuto, utilizzati sempre come giustificazione, a forma di riccioli di foglie d'acanto⁵¹. Nei fogli seguenti, la maggior parte dei verbali in ebraico è stata scritta al centro del foglio, lasciando ampio margine destro e sinistro ma senza una giustificazione rigorosa come è avvenuto in precedenza per la stesura degli statuti. I verbali redatti in lingua italiana del Seicento invece sono stati scritti a piena pagina, così come le ultime 3 pagine in latino, con la data posta come intestazione al centro della carta (Foto n. 5). In entrambi i casi, nei verbali in generale, c'è una tendenza verso la giustificazione del testo, seppur non rigorosa ed ordinata, tranne che per gli elenchi delle entrate e delle uscite e per le tabelle, che spesso vengono redatte a piena pagina senza giustificazione alcuna.

Questa è la successione degli scrivani della Confraternita, con il numero di foglio corrispondente a dove si firmano come tali in maniera esplicita, per la prima volta:

f. 2 verso	Šim'on Borgo	שמעון בורגו
f. 12 verso	Yosef Melli	יוסף מלי
f. 28 recto	Avraham Belgrado	אברהם בילגראדו

---

⁵¹ Cfr. Perani - Frisoni, *Il registro e gli statuti della Hevrat Gemilut Hasadim di Finale Emilia (1615-1750)*, cit., p. 188.

f. 29 recto	Yosef Melli	יוסף מלי
f. 59 verso	Avraham Belgrado	אברהם בילגראדו
f. 66 recto	Šimšon Pesah	שמשון פסח
f. 69 recto	Yehudah Mašliaḥ Padova	יהודה מצליח פאדווא
f. 73 verso (22)	Rafa'el Šelomoh Levi	רפאל שלמה לוי
f. 85 verso (10)	Vitta (Vita) Volterra	
f. 89 verso (2)	Silvestro Camperino	
	(notaio)	

Per quanto riguarda i fogli vergati in ebraico successivi alla parte in italiano, non sono presenti firme o riferimenti a qualche scriba ma, considerando che il foglio 86 verso reca la data תט"ו (415) ovvero 1655, potrebbe riferirsi al periodo di scrittura di Yosef Melli e in effetti, la grafia corrisponde, così come l'ultimo foglio (89 recto) con la data ת"ב (402), ossia 1641. Il foglio 87 recto invece, che riporta come datazione תכ"ד (424), ossia 1664, equivale al periodo da *sofer* di Avraham Belgrado e, paragonando la grafia del foglio a quelli scritti da lui, si trova una corrispondenza.

I verbali in ebraico cominciano al foglio 1 recto con data 1615 e terminano al foglio 73 recto nel 1687, comprendendo quindi in totale 144 pagine (essendo mancante il foglio 49), nell'arco di 72 anni. Generalmente per ogni pagina sono vergati due o al massimo tre verbali e ci sono più registrazioni riferenti allo stesso anno; fa eccezione la parte dal foglio 3 al 4 recto (3 pagine) dove sono presenti 10 registrazioni tutte relative allo stesso arco temporale שע"ו (376), ovvero il 1615-1616. Le sedute della Confraternita sono più ravvicinate e la densità di verbali scritti nello stesso anno è maggiore rispetto alla parte italiana; se invece si considera la densità del numero di registrazioni in una pagina allora questa è minore rispetto a quelli italiani. Questi ultimi infatti cominciano a partire dal foglio 73 verso nell'anno 1695 e terminano al foglio 86 recto redatto nel 1750; sono stati impiegati 13 fogli (24 pagine) per descrivere le riunioni di 55 anni. Gli incontri in questa parte diminuiscono drasticamente e anche il testo dei verbali è minore rispetto ai verbali redatti in ebraico; nella stessa carta si trovano registrazioni appartenenti a più annate. Al foglio 79 recto, per esempio, sono state scritte 6 riunioni differenti che riguardano gli anni dal 1713 al 1717. Per comprendere al meglio ciò, di seguito è presente un elenco di tutte le sedute della Confraternita da quando il registro passa all'italiano:

[73 verso (22)]
26 dicembre 1695
27 dicembre 1695

[74 recto]
27 dicembre 1696
2 [...] 1698

[74 verso (21)]
6 agosto 1698

[75 recto]
5 agosto 1698

[75 verso (20)]
26 ottobre 1698
20 maggio 1700
3 gennaio 1701

[76 recto]
15 gennaio 1702
15 dicembre 1702
8 gennaio 1703

[76 verso (19)]
[...] marzo 1703
[...] marzo 1705

[77 recto]
15 luglio 1705
5 novembre 1705
17 maggio 1707

[77 verso (18)]
6 luglio 1707
3 marzo 1709
30 luglio 1709

[78 recto]
26 dicembre 1709
2 febbraio 1712
7 [...]

[78 verso (17)]
15 dicembre 1712
[...] agosto 1713

[79 recto]
25 ottobre 1713
15 ottobre 1714
20 gennaio 1715
11 giugno 1715
9 giugno 1716
18 gennaio 1717

[79 verso (16)]
18 gennaio 1717
25 dicembre 1718
[...] 1718
1 gennaio 1720

[80 recto]
1 gennaio 1720
5 gennaio 1721

[80 verso (15)]
26 marzo 1721
15 novembre 1722
31 gennaio 1723
28 febbraio 1726

[81 recto]
9 marzo 1726
7 agosto 1726
1 gennaio 1728
26 maggio [...]
14 gennaio 1731

[81 verso (14)]
20 marzo 1729
12 agosto 1729
26 maggio 1729
5 giugno 1729
[...] 1729

[82 recto]
16 gennaio 1730
14 gennaio 1731

16 dicembre 1731

[82 verso (13)]
9 luglio 1733
4 giugno 1736
11 giugno 1737

[83 recto]
25 dicembre 1738
19 marzo 1739
6 aprile 1739

[83 verso (12)]
12 gennaio 1740
21 marzo 1741
28 giugno 1741
20 agosto 1741

[84 recto]
1 gennaio 1743
2 febbraio 1744
14 dicembre 1744

[84 verso (11)]
25 dicembre 1744
31 dicembre 1744
9 gennaio 1746
14 marzo 1746
23 giugno 1746

[85 recto]
30 giugno 1746
27 dicembre 1746
9 gennaio 1747
24 gennaio 1747

[85 verso (10)]
4 aprile 1747
10 gennaio 1748

[86 recto]
30 dicembre 1748
4 gennaio 1750
31 gennaio 1750

2.3 Storia della Confraternita attraverso i verbali rilevanti

Il registro della Confraternita delle opere di Misericordia comincia con la data 1615 che si trova al foglio 2 verso:

[f. 2 verso]

היום יום שני בשבת ט' נווי[מבר] שע"ז שהוא שבעה עשר לחדש חשוון

Oggi, lunedì 9 novembre dell'anno (5)376, che corrisponde al giorno 17 del mese di Ḥešvan.

Odoardo Rombaldi riferisce che la *Compagnia della Misericordia degli Ebrei del Finale*, dovette essere abbastanza fiorente dato che nel 1616, il duca concesse agli ebrei di poter istituire nella loro Sinagoga una *Compagnia della Misericordia*, la cui cura consisteva nel provvedere alle necessità degli ebrei bisognosi, degli infermi e dei defunti⁵². La data riportata negli statuti però fa riferimento all'anno precedente alla concessione, ovvero al 1615, confermato anche dalla corrispondenza della data ebraica (17 Ḥešvan) con quella del calendario gregoriano (lunedì 9 novembre). Probabilmente la Confraternita si era già formata prima dell'ufficialità del duca e così anche gli statuti furono scritti in attesa di un parere positivo da parte dell'autorità, non avendo invece ricevuto il consenso dal podestà di Finale Emilia. Gli ultimi fogli del registro, scritti in latino e in italiano, parlano proprio del permesso a riunirsi in un luogo segreto; di seguito la trascrizione⁵³ rivista e corretta:

[90 verso (1)]

In Christi nomine amen, anno millesimo sexientesimo decimo sexto (1616), indictione decimuquarta die vero veneris 9 decembris. Producti fuerint infrascripti cum introcluso memoriali per dominum Simonem Borgum Hebreum illustrissimi domini Iohannis Baptistae Laderchi serenissimi domini ducis Cesaris Estensis Mutinae (Modena) atque illustrissimo domino gubernatori directe [...] Mutinae die 25 mensis 9bris (novembris) 1616. Tenoris infrascripti videlicet a tergo il molt'illustrissimo dominus signor honoratissimo il signor governatore del Finale a integratione, molt'illustrissimo signor honoratissimo Dai congregato memoriale di

---

⁵² O. Rombaldi, *Cesare d'Este al governo dei Ducati Estensi (1598-1628)*, Aedes Muratoriana, Modena 1989, p. 109.

⁵³ I fogli sono stati pubblicati in Frisoni, *I verbali della confraternita Gemilut Ḥasadim di Finale Emilia vergati in italiano negli anni 1695-1750*, cit., pp. 365-366.

cotali [...] vostra signoria vedrà quel che narrano, e però comanderà loro di potersi adunare per l'effetto che chiedono

[90 recto]

nel medesimo loro memoriale permettendo quello potere il medesimo a quelli hebrei, e le baciò la mano. Di Modena li 25 9bre (novembre) 1616 servitor di vostra signoria Giovanni Battista Laderchi tenor memorialis predicti sequitur ut infra videlicet: a tergo a sua altezza serenissima per l'Università degli hebrei del Finale. Datus vero serenissimo presidenti per l'Università degli hebrei del Finale devotissimi servi di vostra altezza serenissima hanno convenuto di radunarsi quando sia bisogno in luogo segreto (non pubblico) per beneficio qualche loro interesse e particolarmente per sovenire poveri, e maritar Gitelle, et mantener putti (bambini) alli scuoli, e perché il signor governatore del Finale si rende alquanto difficile a conceder loro

[89 verso (2)]

loro che li possono liberamente fare, ricorrono perciò alla benignità di V.A (vostra altezza) Serenissima humilmente supplicandolo a conceder loro licenza che lo possino fare non ostante, che della grazia ne rimarranno all'AVS (Altezza Vostra Serenissima) per sempre obbligatissimi. Ego Silvester Camperinus notarius publicus ferrariensis ad presens in Cancelleria Finali terrae Finalis pro domino Francisco Rantio notario supradictam copiam ex propriis originabilibus extraxi et copiavi, et an libere [...] predicti de verbo ad verbum registravi prout est videri ad cartam 189 et in hanc publicam formam redegei in quarum fide hic me subscripsi in solito meo segno signavi rogatis et requisibus.

Simone Borgo, scrivano della Confraternita, intercede per essa con il duca di Modena e Reggio, Cesare d'Este, in carica dal 1597 e con Giovanni Battista Laderchi, detto l'Imola, il suo più intimo Segretario e Consigliere⁵⁴. I membri della confraternita o come viene definita, *dell'Università degli ebrei*, si rivolgono al duca poiché il territorio di Finale Emilia, come Ferrara, Modena e Reggio, appartiene al ducato degli estensi e perché il governatore di Finale dava malvolentieri loro la libertà di riunirsi. Essi chiedono pertanto di potersi radunare in un luogo privato e riservato, secondo le necessità, per adempiere alle funzioni della confraternita impegnata con i più bisognosi, nel cercare marito per le *zitelle* e di

---

⁵⁴ Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 228.

provvedere alle spese per l'istruzione dei bambini. La copia dell'atto della richiesta è stata fatta dal notaio ferrarese Silvestro Camperino nella cancelleria di Finale, alla presenza del notaio finalese Francesco Ranzi⁵⁵. Già da questi fogli si evince il ruolo della Confraternita all'interno della comunità il quale è approfondito maggiormente nel testo degli statuti.

2.3.1 *Gli statuti*

Gli statuti della Confraternita delle Opere di Misericordia di Finale Emilia⁵⁶ rappresentano le regole interne della *Hevrat* che tutti i membri sono tenuti a rispettare in maniera rigorosa. Come tutto il registro rappresentano una testimonianza interna preziosa poiché sono stati vergati in ebraico dal *sofer* Šim'on Borgo, mostrando la vita degli ebrei di Finale senza filtri, direttamente dalle loro riunioni. Di seguito la traduzione dei 13 capitoli degli statuti, posti all'inizio del registro:

[f. 1 recto]

Con l'aiuto del Signore, amen

Abbiamo imparato nel passo (della *Mishnah*) che dice: *Il mondo si regge su tre cose*⁵⁷ ma l'ultima di queste, che consiste nelle opere di misericordia (*Gemilut Hasadim*), è la più importante, poiché essa è la colonna e il fondamento da cui tutto dipende. Certamente sono più importanti la Torah e il Culto, tutti e due insieme, invece di uno solo, costituito dalle opere di misericordia, poiché le prime due sono simili alla terza, ossia alle opere di misericordia, essendo la Torah l'inizio, il centro e la fine delle opere carità. Certamente il culto divino è il sostegno e la guida della persona che vive secondo la tua pietà (Signore), ed è per questo che noi dobbiamo ringraziare e lodare il Signore del mondo, il quale ha reso forte la sua misericordia su coloro che lo temono, affinché si uniscano insieme per mettere (le norme) in un ordine corretto, secondo il contenuto dei capitoli qui sotto riportati, per osservare pienamente, adempiere e mettere in pratica tutto ciò che in essi è scritto. Abbiamo scelto di dare (alla nostra associazione) il nome di **Confraternita delle Opere di Misericordia**,

---

⁵⁵ Elenco dell'Archivio di Stato di Modena, fondo Archivio notarile di Finale Emilia, https://www.asmo.beniculturali.it/fileadmin/risorse/strumenti_di_corredo/Notarile_Finale.pdf, p. 8.

⁵⁶ La traduzione degli statuti della Confraternita delle Opere di Misericordia è stata pubblicata nel 2019 nell'articolo Perani - Frisoni, *Il registro e gli statuti della Hevrat Gemilut Hasadim di Finale Emilia (1615-1750)*, cit., pp. 197-200.

⁵⁷ *Mišnah*, Trattato *Avot*, cap. 1, 2; Su tre cose si regge il mondo: sulla Torah, sul Servizio divino ('*Avodah*) e sulle opere di misericordia (*Gemilut Hasadim*).

perché chi si affretta (a compiere opere di carità) si merita la vita eterna. Colui che abita nei cieli eccelsi e che risiede sul trono della sua misericordia, il Signore Dio, voglia che tutti i membri qui sotto elencati possano vedere una discendenza, meritare di prolungare i loro anni e che siano a loro concessi giorni buoni e anni sereni. Ognuno la cui mano sottoscriverà (questi statuti), risiederà sicuro e camminerà nell'integrità.

Primo. Abbiamo accettato, tutti noi qui sottoscritti, di impegnarci in ogni modo e con tutte le nostre forze nel costituire e consolidare questa confraternita, adempiendo tutto quello che sta scritto (nei suoi statuti). Che nessuno rifiuti di assumersi l'onere dell'ufficio che gli è stato assegnato in base all'estrazione a sorte o per scelta, conformemente a quanto prevedono chiaramente i capitoli, perché se ciò avvenisse, chi si rifiutasse, dovrà pagare (una penale di) 20 *bolognini*⁵⁸ alla cassa della confraternita e, al suo posto, subentrerà un suo compagno (scelto nella sua coppia). Quindi, dopo che avrà pagato la multa, non potrà essere eletto di nuovo e neppure assumere un qualsiasi altro incarico per un periodo di sei mesi (di interdizione), passati i quali (se egli iterasse il rifiuto) tornerà per lui in vigore la regola della multa, qualora ancora si rifiutasse (di svolgere gli uffici assegnatigli), come sopra menzionato.

Secondo. Alla fine di ogni trimestre, tutti i membri della confraternita che si trovano sul posto (a Finale Emilia), si raduneranno insieme ed eleggeranno due massari: uno estraendolo a sorte, e il secondo massaro, invece, sarà eletto su proposta del suo predecessore, confermata tuttavia da un voto della maggioranza dei membri della Confraternita che si trovano presenti in quel consiglio. In questo stesso giorno, dopo che tutti quelli che sono subentrati *sotto le ali della cicogna*⁵⁹, cioè questa confraternita, avranno firmato

---

⁵⁸ Il Bolognino è la prima moneta bolognese del peso di poco più d'un grammo d'argento, coniata nel 1191 dall'imperatore Enrico VI.

⁵⁹ Ispirato ad alcuni passi biblici tratti specialmente dai Salmi, ad esempio Sal. 36,8: *Quanto è prezioso il tuo amore, o Dio! Si rifugiano gli uomini all'ombra delle tue ali*; Sal. 17,8: *Custodiscimi come pupilla degli occhi, proteggimi all'ombra delle tue ali*; Sal. 60,5: *Dimorerò nella tua tenda per sempre, all'ombra delle tue ali troverò riparo*; Sal. 104, 17: *là i passeri fanno il nido e sulla cima dimora la cicogna*. Si veda anche in Zaccaria 5,9 la visione di due donne dalle ali di cicogna: וְאֵשָׁא עֲלֵי וְאַרְאָה וְהִנֵּה שְׁתֵּי נָשִׁים יוֹצְאוֹת וְרוּחַ בְּכַנְפֵיהֶם וְלִהְיוֹנָה כְּנָפִים כְּכַנְפֵי הַחֲסִידָה וְתִשְׁאַנָּה אֶת־הָאִיפָה בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמַיִם Ossia: "Alzai di nuovo gli occhi per osservare e vidi venire due donne: il vento agitava le loro ali, poiché avevano ali come quelle delle cicogne e sollevavano l'efa fra la terra e il cielo"; cfr. il passo nel Talmud Babilonese, trattato *Sanhedrin* 24a e nel trattato *Qiddušim* 49b. In quest'ultimo passo il Tamud spiega il nome della cicogna, in ebraico *Hasidah*, partendo dalla sua menzione in Lev. 11,19, con queste parole: *Rabbi Hisda disse: la Hasidah è la cicogna bianca*. E perché è

(per la loro adesione), sarà scelto un amministratore e sarà legittimato in base a una votazione che raggiunga la maggioranza, mentre il secondo rimarrà eletto in base all'estrazione a sorte. Essi rimarranno in carica fino all'inizio del mese di Adar summenzionato. Allora i primi amministratori manderanno a chiamare o annunceranno nella sinagoga per mezzo dell'insergente, che intendono convocare un'assemblea e riunirsi in consiglio. Chiunque fra i membri, dopo esser stato chiamato (a svolgere un compito) si rifiuterà di farlo, come già spiegato sopra, dovrà pagare ai massari un *giorgino*⁶⁰ per ogni volta. Tutto ciò che decideranno gli amministratori, assieme agli altri membri del consiglio presenti, con un voto a maggioranza, sarà eseguito, a condizione che ci sia in quel consiglio la maggioranza dei membri della confraternita. Chi non potesse essere presente, a causa di un impedimento riconosciuto, il Signore lo esonererà, come ad esempio chi fosse andato in viaggio o fosse malato, non sia mai, e chi ascolta (e obbedisce a queste norme) risiederà tranquillo e calmo.

Terzo. In quello stesso giorno, chiunque fosse ammesso ad entrare nella Confraternita, pagherà un *giorgino*, e così ad ogni inizio mese. Sarà, poi, compito degli amministratori riscuoterlo e obbligare chi si rifiuti di pagare, fino ad estinguere il debito, anche rivolgendosi, se fosse necessario al potere pubblico del Governatore, sia innalzato il suo onore. Qualora gli amministratori non fossero in grado di riscuotere il *giorgino* di mese in mese da ogni membro della Confraternita, pagheranno di tasca propria, a meno che non siano riusciti (a riscuotere la quota) a causa di qualche impedimento riconosciuto, perché in tal caso sono esentati. Chiunque si rifiuti di pagare il suo debito alla cassa della Confraternita per un periodo di tre mesi, sarà obbligato a presentarsi davanti ad una corte di giustizia, perché così abbiamo stabilito con la nostra firma e con cento testimoni.

[f. 1 verso]

Quarto. Gli amministratori saranno obbligati a compilare il registro ad ogni riunione e a scrivere su di esso le entrate e le uscite. I primi amministratori dovranno fare

---

chiamata *Hasidah*? Perché essa mostra pietà (*Hasidut*) ai suoi compagni. La *anafah* (אנפא) dalla radice *anaf* avere fame) è l'airone. E perché è chiamato *anafah*? Perché essa litiga (mean'efet) con i suoi compagni.

⁶⁰ Il giorgino è una moneta d'argento coniata da Alfonso II D'Este nella zecca di Ferrara e la coniazione fu continuata dagli Estensi a Modena (giorgino modenese). Il nome deriva dal tipo di S. Giorgio a cavallo raffigurato sopra.

immediatamente una prima cassa specifica per questa Confraternita e dovranno registrare in essa, con scrittura fedele, il nome autentico della confraternita. Avranno l'onere di portarla ogni lunedì e giovedì, i capimese, di *Hanukkah* e di *Purim* e i giorni di mezza festa e farla girare intorno per la sinagoga, nel tempo in cui c'è la lettura della Torah. Allo stesso modo, la porteranno in giro intorno a tutte le case della Santa comunità, il primo giorno di ogni settimana, ovvero il giorno dopo il sabato. Nell'occasione dell'uscita di un defunto porteranno la cassetta attorno al morto dopo la fine della preghiera di *Šidduq ha-din*⁶¹. Se uno fra gli amministratori summenzionati, incaricati (di portare la cassetta per l'elemosina) sia alla sinagoga, sia incaricati delle case, nonché dei cimiteri, non la porterà, pagherà 5 *bolognini*. Dopo che sarà terminato il loro incarico, consegneranno la cassetta e il registro al turno che verrà dopo di loro e uno degli incaricati terrà sempre la cassa e le chiavi mentre alla fine del loro incarico, coloro che saranno designati tireranno fuori il denaro dalla cassetta. Essi consegneranno il denaro rimasto in mano al tesoriere della Confraternita, che sarà stato eletto con l'aiuto di Dio, dopo che sarà terminato il primo gruppo degli incaricati. Quindi, il tesoriere rilascerà una ricevuta scritta di sua mano, indicando la somma del denaro ricevuto da ogni singolo amministratore e quella ricevuta rimarrà in mano allo scrivano della Confraternita. Il tesoriere che subentrerà, estenderà il suo incarico per la durata di due anni e dopo ciò sarà lui a eleggere il tesoriere che verrà dopo di lui, eletto a maggioranza dei membri della confraternita, così si realizzerà e a lui consegnerà tutto il denaro che è giunto in mano sua, e allora il tesoriere entrante farà immediatamente la ricevuta, di sua propria mano, della somma totale che riceverà, la quale resterà in mano dello scrivano e farà pervenire le sue ricevute al tesoriere uscente.

Quinto. Tutti i membri della confraternita, nel momento in cui l'ora lo esigerà, in base all'estrazione a sorte, nella quale saranno estratti uno, due o tre a seconda del numero che gli amministratori riterranno opportuno⁶² saranno tenuti a osservare e ad adempiere al dovere di vegliare di notte presso un malato o un morto e, se non vorranno andarci, pagheranno una persona che ci vada al loro posto. Tutti coloro che saranno scelti, con estrazione a sorte, e che adempiranno tutto quanto sta scritto, sia loro stessi, sia tramite uno da loro inviato, saranno esonerati da tutto ciò, fino

---

⁶¹ Preghiera che si svolge in un cimitero, riconoscendo il giusto giudizio di Dio (צדוק הדין).

⁶² Letteralmente: secondo quanto vedranno gli occhi degli amministratori.

all'esaurirsi di tutti i restanti membri della confraternita, il Signore la conservi e la custodisca, che saranno stati scelti con l'estrazione a sorte e allora torneranno nuovamente (a poter essere nuovamente estratti). Questo capitolo però non riguarda i *Kohanim* (sacerdoti) per il fatto che a loro non è permesso di fare una veglia nella casa di un morto, Dio non voglia, per cui essi sono esentati dal pagare la penale o dall'inviare un loro sostituto.

Sesto. I massari, dopo esser venuti a conoscenza della malattia di un uomo povero, sia egli uno fra i membri della confraternita, sia egli uno esterno ad essa, saranno tenuti ad andare da lui e a fargli visita per vedere se egli necessita di un medico, di medicine o di un badante che stia con lui. Se poi ci fosse la necessità, sarà compito loro di portare fino a uno scudo per ogni malato, se è povero e se ha bisogno di qualcosa di più, raccoglieranno questa cifra dai membri della Confraternita, il Signore la custodisca, proponendo una risoluzione secondo quanto avrà deciso il consiglio a maggioranza e così faranno.

Settimo. I primi amministratori saranno tenuti a preoccuparsi immediatamente che il proprietario del cimitero di questo luogo, che è l'ufficiale Signor Natan Donati (*Donato Donati*), tenga in considerazione la necessità di fare un recinto attorno al luogo specifico per i sepolcri. I massari, quindi, andranno sul luogo per vedere che l'operaio recinga (il luogo delle sepolture) in modo ben fatto, finché non venga il tempo per il padrone del cimitero sopra menzionato di costruire finalmente un muro necessario⁶³. Così i massari dovranno impegnarsi nel cercare il modo di convincere il proprietario summenzionato del cimitero (Natan ben Natan) perché immediatamente consegni a loro tutti quanti gli attrezzi che sono necessari, *zappa e piccone*⁶⁴, la corda e tutto il necessario. Allora il Signore, che ha messo in noi il desiderio dello spirito di vita, decreterà una vita lunga e tranquilla a tutto Israele e ai figli della nostra Confraternita, Dio la custodisca, i quali hanno accordato essi stessi

---

⁶³ Interessante riferimento agli inizi della comunità ebraica del Finale, quando il cimitero era nella sua prima fase, non ancora recintato da una muraglia.

⁶⁴ *Talmud babilonese* 'Eruvin 77b.

[f. 2 recto]

per questa *Gemilut Hasadim*, e la ricompensa di chi insegue la giustizia e la misericordia sarà che troverà vita, giustizia e onore.

Ottavo. I massari che saranno in carica dovranno nei giorni (del loro incarico) dare ordini e comandare ai membri della Confraternita, Dio la custodisca, come sembrerà meglio a loro, nel momento in cui fosse necessario fare la cassa da morto e scavare il sepolcro e scegliere, a questo scopo, chi vorranno. Se per caso coloro che son stati da loro prescelti non potranno o no vorranno, loro stessi troveranno o pagheranno un ebreo che lo faccia al loro posto. Tuttavia non potranno incaricare un uomo che non sia dei figli di Israele. Chi poi si ribellasse non volendo ascoltare tutto quanto è stato a lui comandato, pagherà un *giorgino* (di penale) dandolo in mano ai massari. Questi, poi, per quanto riguarda la spesa dei taglialegna, che dovranno sostenere per fare la cassa da morto, nel caso in cui il defunto fosse povero o bisognoso, la sosterranno prelevando i soldi dalla somma che si trova nella cassetta del denaro. In tal modo noi adesso abbiamo spiegato che, quando viene il momento, non sia mai, è necessario fare per lui una cassa o scavare un sepolcro. Affinché non ci siano dispute su ciò, gli incaricati saranno scelti con estrazione a sorte e le persone estratte saranno obbligate ad andare (al cimitero per espletare tutte queste cose) o a incaricare una persona che vada al loro posto.

Nono. Tutti i membri della confraternita, il Signore la custodisca, saranno obbligati a farsi trovare quando esce un morto, e se qualcuno indugia a venire fino alla fine della preghiera dello *Šidduq ha-din*, dovrà pagare dieci *bolognini* in mano agli amministratori, il Signore li custodisca e li protegga. Invece, chi è stato impedito o malato, o si è messo in viaggio ne è esente. E così sono tenuti a presenziare quando un malato si confessa, e se non ci saranno pagheranno cinque *bolognini*. Questo non riguarda soltanto quando verranno chiamati dall'insergente o che non sono stati impediti come sopra.

Decimo. *Coloro che entrano all'ombra dell'Onnipotente*⁶⁵ (*Šaddai*⁶⁶), e trovano rifugio in questo grande precetto, dovranno oggi stesso pagare un *giorgino*. E così i membri

---

⁶⁵ Salmi 84-11.

⁶⁶ Uno dei nomi di Dio.

della comunità che si trovano fuori dalla nostra città, quando torneranno, dovranno pagare entro tre giorni, altrimenti se scadrà il tempo, entro trenta giorni dovranno pagare venti bolognini. Dopo di ciò chiunque vorrà partecipare potrà farlo, soltanto si dovrà far passare una proposta nella confraternita per stabilire che chi vuole partecipare potrà far parte soltanto con il consenso della maggioranza, e dopo il pagamento di cinque *bolognini*.

Undicesimo. Tutto il denaro che entrerà in questa confraternita, sarà destinato alla *Gemilut Hasadim* per le necessità degli ammalati e dei morti, non sia mai, poiché questa è la misericordia della carità, e verrà speso secondo quanto riterranno opportuno i massari. Quando poi sarà necessario, fino a uno scudo in giù o uno scudo in su, esso sarà speso in base alle decisioni prese a maggioranza dall'assemblea dei membri della Confraternita, il Signore la custodisca e la preservi, mentre il tesoriere non potrà assolutamente spendere i soldi che sono nelle sue mani, se non in seguito a un mandato specifico, firmato di propria mano di due amministratori e dello scriba.

Dodicesimo. Se, Dio ce ne scampi, sarà chiamato nella famiglia del cielo uno tra i membri della Confraternita, Dio la custodisca, uno dei suoi figli entrerà al suo posto e sarà il suo figlio maggiore, senza alcun pagamento nemmeno di una piccola cifra, e senza dover prendere una decisione specifica, e Dio decreterà vita prolungata tutti i giorni.

Tredicesimo. Se un membro della confraternita, il Signore la preservi, si sposasse, nella nostra città o al di fuori, è tenuto a depositare nella cassetta della Confraternita, almeno un quarto di scudo e, similmente, un malato che è guarito, o una persona che è tenuta a ringraziare il Signore secondo i quattro casi previsti, o perché gli è nato un figlio maschio, e allora sarà tenuto a salire per leggere il brano della Torah, impegnandosi a donare almeno una cinta muraria alla Confraternita perché è questa la sola fonte dei suoi guadagni⁶⁷, *ma trafficare con lei è meglio dell'oro* e delle perle preziose⁶⁸ e per gli ebrei *sarà sempre luce e onore*⁶⁹.

---

⁶⁷ Letteralmente il suo commercio.

⁶⁸ Proverbi 3,14-15: *כי טוב סחרה מסחר בסף* (...) *יקרה היא מפנינים*.

⁶⁹ Ester 8,16: *ליהודים היתה אורה ושמחה וששן ויקר*.

Nel primo capitolo viene data la spiegazione del nome della Confraternita ovvero Opere di Misericordia, poiché esse sono *la colonna e il fondamento da cui tutto dipende e chi si affretta a compiere opere di carità si merita la vita eterna*; questo è infatti un nome utilizzato di frequente per le confraternite dedite alla beneficenza, all'assistenza degli ammalati, all'aiuto ai poveri (come si evince dai capitoli quinto e sesto) e alla sepoltura (capitoli settimo, ottavo e nono). Le confraternite, con le loro attività, costituivano il welfare dell'epoca e contribuirono a rafforzare l'identità ebraica, per questi motivi forniscono anche una chiave importante per gli studiosi e uno spunto interessante di analisi. In genere le confraternite come questa erano solo maschili, con qualche rara eccezione, come quella della confraternita *So'ed Holim* (Visitare i malati) nata a Modena, vicino a Finale Emilia, nel Settecento per aiutare le ragazze povere a farsi una dote e per altri interventi, soprattutto a favore del mondo femminile⁷⁰. Le confraternite rappresentano inoltre anche lo specchio della società: nel Consiglio, sia di quello generale della comunità, sia di quello della Confraternita, poteva entrare solo chi aveva un certo reddito e il posto all'interno della Confraternita si tramandava di padre in figlio (capitolo dodicesimo). Dagli statuti iniziali si evince infatti che, chi fa parte del consiglio della Confraternita è tenuto a versare una quota associativa mensile e per questo motivo, non tutti potevano permettersi di fare parte di questa associazione, riservata in genere a persone benestanti, in grado di fornire denaro per l'aiuto ai bisognosi. Dai verbali risultano infatti continue elargizioni di aiuti economici erogate dalla Confraternita per le famiglie più bisognose della comunità. Alla fine di ogni trimestre, come recita il secondo capitolo degli statuti, tutti i membri si riuniscono per eleggere due massari e due amministratori, il primo eleggendolo a sorte, il secondo invece su proposta del suo predecessore, con la maggioranza di tutti. Chi, una volta eletto, avesse rifiutato l'incarico, avrebbe dovuto pagare una multa alla cassa della Confraternita, come coloro che non avessero adempiuto agli obblighi elencati nei capitoli. Si è tenuti a fare una donazione alla cassa anche in caso di ringraziamento al Signore, come descritto nel tredicesimo capitolo, per essere guariti da una malattia o per la nascita di un figlio maschio; similmente accade lo stesso anche per chi si dovesse sposare a Finale Emilia o altrove. Gli statuti si concludono poi al foglio 2 verso, con la firma dei presenti, restituendo un primo sguardo sui membri fondatori della Confraternita, presenti alla stesura dei capitoli, dai quali si può evincere che la comunità ebraica di Finale Emilia nel 1615 fosse numerosa, come attestano le fonti latine descritte in precedenza.

---

⁷⁰ Per questo raro caso di confraternita ebraica femminile si veda Biagini, *Nuovi registri della confraternita ebraica femminile So'ed Holim di Modena*, cit., pp. 227-238.

[f. 2 verso]

Ogni statuto qui sopra menzionato è stato approvato da tutti noi sottoscritti, oggi, lunedì 9 novembre dell'anno 1615 (5376), che corrisponde al giorno 17 del mese di Heshvan 1615, a chiare condizioni in modo che non ci sia niente contro la volontà del nostro Signore il Duca, e nemmeno contro la volontà dell'economo di Finale, sia esaltato il suo onore.

- Ya'aqov Kohen da Este, figlio del compianto mio signore e padre, il signor Ya'aqov Yiṣḥaq Kohen, il ricordo del giusto sia in benedizione.
- Šim'on, figlio del signor Avraham Borgo, il Signore lo preservi e gli doni vita.
- Mešullam Kohen da Este, il Signore lo preservi e gli doni vita.
- Mordekay, figlio del signor Rafa'el Mondolfo, il Signore lo preservi e gli doni vita.
- Yiṣḥaq Kohen da Este, il Signore lo preservi e gli doni vita.
- Avraham, figlio di Ya'aqov Melli, il Signore lo preservi e gli doni vita.
- Io sono Mattatyah Natan (Donati).
- Il piccolo Šabbetay Yedidyah, figlio del signor Yehošua Della Rocca, il Signore lo preservi e gli doni vita.
- Ben Šion Lanternaro, il Signore lo preservi e gli doni vita.
- Šelomoh Pesah da Castelfranco, il Signore lo preservi e gli doni vita.
- Yehiy'el Varam, il Signore lo preservi e gli doni vita.
- Avraham, figlio del mio signore e padre, Mordekay Conegliano, il Signore lo preservi e gli doni vita.
- Mošeh, figlio del signor Yehudah Pesah, il Signore lo preservi e gli doni vita.
- Hizqiyyah Mirandola, il Signore lo preservi e gli doni vita.
- Šemu'el Natan (Donati), della famiglia Natan (Donati).
- Mattatyah Levi, figlio del signor Šemu'el Levi, il suo ricordo sia nella vita del mondo futuro.
- Io Aharon figlio di Geršon da Udine
- Io sono Eli'ezer Olivetti.
- Io, Avraham Saraval, sono venuto a firmare tutto ciò che sta scritto qui sopra in nome di mio figlio Yehudah, chiamato Leib, il Signore lo custodisca, durante il periodo di tempo in cui egli risiederà qui nella santa comunità di Finale, Dio la preservi. Ma l'ho fatto a condizione che egli non sia tenuto ad essere presente

alle sedute del consiglio con i suoi fratelli membri della Confraternita, il Signore la preservi, e a condizione che egli non sia tenuto a essere imbussolato per essere scelto a svolgere un qualsiasi ufficio fra i membri della confraternita, il Signore la custodisca, né in base all'estrazione a sorte né in base alla ballottazione, per nessun tempo. Inoltre non potranno svergognarlo o obbligarlo a fare qualsiasi cosa di ciò che sono tenuti a fare i membri della confraternita, finché raggiungerà l'età di sedici anni, perché allora egli dovrà servire come gli altri fratelli, nel nome del Signore.

- Ya'aqov dei Nathan della famiglia Nathan

Queste tredici Regole che non vengono mai rifiutate, sulle quali si basa l'ordine della nostra Confraternita, formulate nei Capitoli suddetti, le ho ricopiate lettera per lettera dall'originale.

Io il giovane scriba ufficiale della Confraternita, Iddio la custodisca.

Detto e firmato dal giovane Šim'on Borgo suddetto, il Signore lo preservi.

Le quindici famiglie descritte da questa prima carta, in ordine di apparizione sono: Kohen, Borgo, Mondolfo, Melli, Donati, Della Rocca, Lanternaro, Pesah, Varam (probabilmente si riferisce alla famiglia Alatino), Conegliano, Mirandola, Levi, Da Udine, Olivetti e Saraval. In particolare quest'ultimo si firma al posto del figlio ancora minorenne, per assicurarsi che egli non sia in obbligo di osservare le suddette regole della Confraternita prima del compimento di sedici anni.

2.3.2 *I verbali*

Nei verbali del registro della Confraternita delle Opere di Misericordia oltre ai nomi dei massari e degli amministratori che venivano eletti di volta in volta, è spesso registrato anche l'elenco dei presenti, grazie al quale è stato possibile risalire alle famiglie appartenenti alla Confraternita e, di conseguenza, alla comunità ebraica residente a Finale Emilia (che sarà approfondito al capitolo 5). Per quanto riguarda le votazioni degli incarichi interni, esse avvenivano tramite *ballottazione* (voto con una *ballotta*, ossia pallina), che doveva necessariamente raggiungere la maggioranza. Ci sono diversi esempi nelle sedute della Confraternita:

[f. 3 recto] primo verbale:

Ancora il 18 del mese di Ḥešvan dell'anno 376 (martedì 10 novembre 1615) si sono riuniti insieme i membri della Confraternita, il Signore le doni vita, dopo il permesso concesso a noi dall'amministratore, a voce, che il suo onore possa crescere, e questi sono i nomi di coloro che erano riuniti insieme:

Il Rabbino Ya'aqov Kohen Giusto ⁷¹	Il signor Yišḥaq Kohen Giusto
Il signor Mešullam Kohen Giusto	Il signor Aharon da Udine, il Signore lo preservi
Il signor Yeḥiy'el Alatino che ha mandato suo figlio il signor Mošeh al suo posto.	Il signor Mattatyah Natan (Donati), il Signore lo preservi e gli doni vita.
Il signor Šelomoh Pesah, il Signore lo preservi e gli doni vita.	Il signor Mordekay Mondolfo, il Signore lo preservi e gli doni vita.
Il signor Ben Šion Lanternaro, il Signore lo preservi e gli doni vita.	Il signor Eli'ezer Olivetti, il Signore lo preservi e gli doni vita.
Il signor Mattatyah Levi, il Signore lo preservi e gli doni vita.	E io sono il giovane Šim'on Borgo
Il signor Avraham Conegliano, il Signore lo preservi e gli doni vita.	
Il signor Šabbetay Della Rocca, il Signore lo preservi e gli doni vita.	

E questa è stata la prima decisione⁷² cioè che hanno scelto me come primo scrivano della confraternita per due anni e si diressero attorno al bossolo. E io sono rimasto secondo 10 sì e 3 no. Dopo ciò posero i nomi dei convocati e anche i nomi dei membri della confraternita, il Signore la preservi, che non erano in consiglio e uscì per primo estratto a sorte che sarà scelto come primo massaro conforme al regolamento dei 13 statuti summenzionati⁷³. E uscì il signor Avraham, figlio del signor Ya'aqov Melli, Il Signore lo preservi, e il signor Ya'aqov Kohen, il Signore lo preservi. Ma la prima volta non è stato eletto poiché i voti furono 5 sì e 5 e no, mentre sia il fratello sia il

---

⁷¹ In ebraico: כהן צדק, acronimo del cognome *Katz*, che sta per כהן צדק (*Kohen Sedeq*), Kohen (Sacerdote) Giusto. In Italiano il cognome si è fissato in seguito come *Sacerdoti*.

⁷² Letteralmente: questa è uscita per prima.

⁷³ Si veda il secondo statuto della confraternita.

nipote non hanno votato⁷⁴. Dopo ciò giunsero nel consiglio il signor Šelomoh Pesah, il Signore lo preservi, e il signor Hizqiyyah, suo nipote, al posto del signor Mošeh suo fratello ed è risultato dal voto il summenzionato Kohen, come *parnas* con 9 sì e 4 no, assieme al signor Hizqiyyah Mirandola, Il Signore lo preservi. Dopo ciò è uscito con l'estrazione a sorte il secondo amministratore, ossia il signor Šemu'el Natan (Donati), il Signore gli doni vita; dall'estrazione a sorte è uscito al posto dell'amministratore il signor Mattatyah Levi, il Signore gli doni vita.

Dalla lettura del verbale emerge che la prima votazione è stata annullata a causa di un pareggio tra i favorevoli e i contrari. I parenti più stretti non possono votare, per garantire più equità nella votazione e lo scriba ufficialmente come gli altri ruoli, resta in carica per due anni ma, come mostrano i seguenti verbali, può essere riconfermato per altri mandati:

[f. 6 recto]

Nel nome di Dio Amen.

Il giorno del Santo Sabato 5 Kislev 378 (domenica 3 dicembre 1617) del computo minore, si riunirono i membri della Confraternita, il Signore la preservi, in base all'ordine degli eccellenti amministratori (...) È stato scelto il signor Yišḥaq Kohen Giusto da me come amministratore primo ed è stato eletto secondo 10 sì e 1 no. Ed è uscito lui secondo votazione a sorte il secondo amministratore, il signor Mošeh Olivetti, il Signore lo preservi. E dopo ciò è uscito il cosiddetto signor Šelomoh Pesah, il Signore lo preservi. Ed essendo che ho completato i due anni del mandato da scriba, il Signore mi custodisca, gli amministratori, il Signore li custodisca, summenzionati, hanno scelto me come scriba per altri due anni e sono stato scelto da tutti, e ho consegnato tutto il registro con il conto all'amministratore summenzionato in mano al tesoriere. Hanno eletto come tesoriere il signor Yeḥiy'el Alatino, il Signore lo custodisca, e come revisore dei conti (contabile) il signor Mešullam summenzionato, per altri due anni.

[f. 14 verso]

43. Nell'articolo sopra citato è stabilito che il mandato dei *parnasim* (cioè gli amministratori) dura per tre turni di sei mesi ciascuno, ovvero al massimo un anno e

---

⁷⁴ Letteralmente: non hanno posto ballotta.

mezzo. Tuttavia, i membri della compagnia vedono che ci sono amministratori che non lasciano il loro incarico alla scadenza prevista, ma continuano oltre il tempo stabilito, in modo irregolare e senza autorizzazione, e gli affari della Compagnia stanno peggiorando di giorno in giorno. Pertanto, è stato deciso che d'ora in avanti, ogni amministratore che, al termine dei sei mesi, non verrà sostituito da un nuovo amministratore secondo le regole stabilite, sarà obbligato a pagare ai membri della Confraternita una somma di 50 bolognini per ogni mese di ritardo oltre il periodo consentito. E se i membri della Confraternita, tramite l'incaricato, lo chiameranno per discutere la questione e lui non vorrà presentarsi, sarà considerato come uno che si ribella alla decisione collettiva. Se comunque sarà chiaro che abbia avuto una giustificazione valida o un impedimento reale, dovrà comunque pagare la somma di 10 bolognini al rappresentante della Compagnia, per conto di tutta la Compagnia. In ogni caso, questa sanzione sarà annotata ufficialmente nel registro della Confraternita.

Chiunque non rispetti le scadenze riguardanti il proprio incarico all'interno della Confraternita incorrerà in sanzioni pecuniarie, in maniera rigorosa e precisa, come appena descritto sopra.

Al foglio 3 verso, che ha inizio dalla seconda parte della carta precedente, sono presenti altri capitoli, con doppia numerazione: la prima è progressiva alla numerazione degli statuti, mentre la seconda, come nel foglio 14 verso, ha una numerazione propria, crescente, a partire dal numero 1. Si tratta di altre regole interne alla Confraternita scritte successivamente; la numerazione proseguirà anche successivamente nelle carte a seguire. Le frasi cominciano con l'espressione שמו פארטי, una combinazione giudaico-italiana composta dal verbo *porre*, *stabilire*, unito alla parola italiana *parte*, *partito*; si può tradurre, quindi, con *hanno messo all'ordine del giorno*, *hanno deciso*, *hanno posto all'attenzione*. Questa espressione è utilizzata di frequente nella redazione dei verbali.

[f. 3 recto] secondo verbale:

All'uscita del sabato santo, in cui si è letta la *Parashà Yitro*⁷⁵, 19 Ševat dell'anno 376 (domenica 7 febbraio 1616), si sono radunati insieme i membri della confraternita, il

---

⁷⁵ È la diciassettesima porzione settimanale della Torah, e prende il nome dal suocero di Mosè, che era un sacerdote a Midian. Quando seppe dell'esodo dall'Egitto e dei miracoli ad esso associati, si recò nel deserto

Signore la preservi, su convocazione data a noi dall'economo, e questi sono i nomi dei convocati:

Il Rabbino Ya'aqov Kohen Giusto	Il signor Yedidiah Rocca, il Signore lo preservi e gli doni vita.
Il signor Mešullam Kohen Giusto	Il signor Mošeh Pesah, il Signore lo preservi e gli doni vita.
Il signor Yeḥiy'el Alatino, il Signore lo preservi e gli doni vita.	Il signor Yišḥaq Kohen, il Signore lo preservi e gli doni vita.
Il signor Šelomoh Pesah, il signore lo preservi e gli doni vita.	Il signor Eli'ezer Olivetti, il Signore lo preservi e gli doni vita.
Il signor Hizqiyyah Mirandola, il Signore lo preservi e gli doni vita.	Il signor Mordekay Mondolfo, il Signore lo preservi e gli doni vita.
Il signor Šemu'el Natan (Donati), il Signore lo preservi e gli doni vita.	Il signor Avraham Melli, il Signore lo preservi e gli doni vita.
Il signor Mattatyah Levi, il Signore lo preservi e gli doni vita.	Il signor Mattatyah Natan (Donati), il Signore lo preservi e gli doni vita.

E io sono "il piccolo" Šim'on Borgo, il Signore lo preservi e gli doni vita.

[f. 3 verso]

14.1 Gli eccellenti amministratori, Il Signore li custodisca, hanno messo all'ordine del giorno di cercare in signor Mošeh Olivetti, il Signore lo preservi e lo custodisca, il quale afferma di non essere stato presente qui a Finale, il giorno della riunione dei membri della confraternita, il Signore la preservi, perciò ha manifestato la volontà di entrare anche egli come suo fratello nei precetti (della confraternita) pagando la multa per il pagamento del sabato passato (che non è stata pagata) ed è entrato anche egli di domenica (primo giorno), ma non ha (pagato) la multa come stabilito dai capitoli della Confraternita e hanno votato 12 sì e 1 no. Il signor Mordekay Mondolfo non fu presente nel consiglio perché gli eccellenti amministratori lo avevano inviato a parlare con l'ufficiale Signor Donato Donati, Il Signore lo preservi, per chiedere a lui se era sua intenzione pagare come aveva promesso, gli strumenti necessari per la sepoltura dei morti, per l'onore del suo riposo e il Signore decreterà per la vita.

---

dove erano accampati gli Israeliti per incontrare suo genero e ascoltare in prima persona di questi eventi miracolosi.

15.2 Ancora gli eccellenti amministratori, il Signore li custodisca, hanno posto all'attenzione che ci sia il permesso degli amministratori, Dio li preservi, di acquistare tutti gli strumenti necessari (ad eccezione degli strumenti per lo scavo, *zappa e piccone*⁷⁶, poiché essi ha promesso di comprarli o di pagarli il signor Donato Donati, il Signore lo custodisca, di tasca sua). Certamente, il resto (i restanti strumenti necessari) come ad esempio una tavola su cui lavare, il necessario per la sua purificazione e il lavabo per lavare le mani e tutto ciò di cui ci sarà bisogno per la necessità del momento li compreranno e preleveranno il denaro dal fondo della confraternita, il Signore la custodisca, tutto il necessario senza dover sottoporre a nessun'altra discussione nella Confraternita, il Signore la preservi, e a condizione che del lavabo che sarà costruito possano usufruirne tutti i membri della Confraternita. Nelle occasioni in cui sarà necessario, il sagrestano lo porterà fuori e dovranno scrivere sopra agli strumenti (il nome) Confraternita *Gemilut Hasadim*. Il Signor Mošeh Olivetti, il Signore lo preservi, anche lui è uscito tramite votazione e risulta in base all'estrazione 13 sì e 3 no.

16.3 Ancora hanno deciso di incaricare un tesoriere della confraternita, il Signore lo custodisca, e nella sua mano gli consegneranno uno *scrignetto* chiuso con la chiave mentre la chiave reterà in mano all'amministratore incaricato il quale serve di volta in volta in tutte le singole riunioni e non potranno aprire la cassetta (dei soldi) se non alla presenza del tesoriere e di due amministratori che saranno (di servizio) in quei giorni e nonché alla presenza dello scrivano della confraternita, il Signore le conceda vita. E dentro lo scrigno porranno il registro sul quale si dovranno scrivere tutte le cifre (di denaro) che ogni volta entreranno o usciranno da là e un registro simile a questo sarà messo in mano dello scrivano della confraternita, il Signore la custodisca. Sul registro depositato nello scrigno, lo scriba registrerà entrate e uscite, mentre sul registro come scriba scriverà il tesoriere. In base all'estrazione a sorte uscirono nel ruolo da incaricato Šelomoh Pesah il Signore lo preservi, e Yehiy'el Alatino, il Signore lo preservi. Uscirono al computo 12 sì e 2 no e i due incaricati non posero *ballotta* (non hanno votato).

17.4 Ancora presero la decisione di incaricare un revisore dei conti per il periodo di due anni nel quale i conti del biennio saranno consegnati in mano sua. Gli

---

⁷⁶ *Talmud babilonese* 'Eruvin 77b.

amministratori, il Signore li preservi, nel corso degli incarichi e alla fine di essi, dopo che il revisore avrà controllato i conti verificati, firmerà di sua mano il registro degli amministratori, il Signore li custodisca, e dopo ciò riporranno il registro nello scrigno secondo la decisione numero 3, sopra riportata. E l'incaricato sarà scelto in base all'estrazione a sorte. È uscito il signor Mattatyah Donati, il Signore lo custodisca, ed è stato incaricato il signor Šelomoh Kohen Giusto, da cui sono usciti 10 sì e 2 no e suo fratello e suo figlio, il Signore li preservi, non presero parte alla votazione.

18.5 Ancora hanno messo all'ordine del giorno che, essendo che uno fra gli amministratori, il Signore lo custodisca, è scelto in base all'estrazione a sorte, e, considerando anche che non è necessario per forza estrarre a sorte, uno che sia colto, che sia un saggio o un ignorante, ma deve meritevole e in grado di fare i conti, di riportarli sul registro e di riporre nella cassetta il denaro che resterà per tutti i giorni dell'incarico, in mano a un amministratore incaricato e che sia stato eletto in base alla maggioranza dei membri della confraternita e estratto fra tutti loro.

La Confraternita, dunque, si è fatta carico economicamente anche dell'acquisto di un lavabo per svolgere le funzioni legate alla sepoltura, un tema delicato e importante per la religione ebraica. Donato Donati, avendo acquistato il terreno per seppellire i morti (come sarà approfondito meglio ai capitoli 5 e 6), ha anche provveduto all'acquisto dei materiali riguardanti lo scavo delle fosse e, riguardo a questo, fu mandato ad accertarsene il signor Mordekay Mondolfo, dagli amministratori della Confraternita stessa. Nell'ultima parte invece emerge il tema dell'estrazione a sorte per gli incarichi contabili; la discussione riguarda la competenza in materia di denaro e conti, poiché si ritiene più opportuno affidare tale compito ad una persona competente piuttosto che alla sorte. In ogni caso la conferma finale al ruolo avveniva sempre con la maggioranza dei voti.

Nel registro viene spesso affrontato il tema della sepoltura sia dei membri appartenenti alla Confraternita, sia di persone esterne anche alla comunità. Di conseguenza la Confraternita dovrà farsi carico delle spese, qualora la famiglia non sia in grado, come detto in precedenza; per questo motivo tutto viene annotato rigorosamente nel registro, affinché non venga tralasciata nessuna spesa.

[f. 7 recto]

Nel giorno summenzionato ho riportato su questo libro (allo scopo di ricordare) la sepoltura del povero signor Mordekay Mondolfo, il suo ricordo sia in benedizione⁷⁷ deceduto nel giorno della sera del Santo sabato, Beha'aloteka⁷⁸ 5379 (1619), che ha lasciato lunga vita e pace a tutti i membri della Confraternita, il Signore li custodisca. Durante l'amministrazione del signor Yiṣḥaq summenzionato, sorse la necessità di fare un mandato e l'eccellente tesoriere (fu autorizzato) a far uscire dallo scrigno (una spesa di) 10 lire; e così fu fatto.

[f. 70 recto]

Morte del signor Avraham Ḥamiṣ da Venezia e come pagamento della sua sepoltura 50 Ducati⁷⁹.

La sera del giovedì 27 del mese di Ševat 5442 (giovedì 5 febbraio 1682) si sono riuniti insieme ai capi della Confraternita e questi sono i nomi degli incaricati riuniti in presenza: il signor Aharon Formigine, il signor rabbino Yehudah Belgrado, il signor Eliaqim Donati, il signor Yosef Ventura, il signor Elyah Baruk Pesah e il signor Yṣay Pesah. Si chiesero cosa fare riguardo alla morte del signor Avraham Ḥamiṣ da Venezia, il quale giunse alla fine (morì) su una barca mentre stava attraversando la via di questo fiume Panaro. Per questa ragione le persone che erano sotto la sua protezione⁸⁰ hanno chiesto ai membri del Consiglio suddetto, che il suo riposo sia onorevole qui presso la Santa Comunità di Finale. Ecco⁸¹ siamo qui pronti a pagare la sepoltura ai membri della Confraternita quanto sarà imposto da loro, e dopo che è stato portato e consegnato per quanto riguarda la sua fine, furono tutti d'accordo senza *ballotazione*, affinché accettino gli uomini summenzionati, poiché si comportano in modo onesto⁸² e sono d'accordo riguardo al morto summenzionato, che sia il suo riposo in gloria nel cimitero summenzionato, e sono convinti a dare per la sua sepoltura ciò che è nelle loro mani ai membri della Confraternita

---

⁷⁷ Eulogia per i defunti: [זכרוננו לברכה].

⁷⁸ Lettura della Parashà, trentaseiesima porzione settimanale della Torah.

⁷⁹ Nota scritta a margine sul lato destro.

⁸⁰ Citazione da Ester 2:20 באמנה אותו.

⁸¹ Citazione da Isaia 41:27 הנה הנם.

⁸² Citazione 2 Cronache 31:12-15 כי באמונה הם עושים.

summenzionata e sebbene l'ora è stata necessaria (morte) per causa incerta al di fuori dei membri della Confraternita, acconsentirono tutti senza nessuna obiezione. Passati pochi giorni dalla sepoltura del defunto summenzionato, i suoi parenti pagarono per mano dell'amministratore signor Aharon Formigine, summenzionato, per la sepoltura summenzionata, una cifra di cinquanta ducati da Venezia che loro hanno donato a loro (la Confraternita) summenzionati.

Nel foglio 70 recto si discute riguardo la morte di un forestiero, il signor Avraham Hamiṣ, proveniente da Venezia, morto in barca mentre stava attraversando il fiume Panaro. Questa registrazione testimonia in primo luogo l'importanza commerciale della comunità di Finale Emilia, dovuta all'accesso fluviale del Panaro che scorreva nella città, il quale metteva in comunicazione Finale con Venezia, come descritto precedentemente. La nota posta sul margine destro della carta, introduce l'argomento discusso e funge da piccolo riassunto e promemoria per capire il contenuto del verbale; anche questa modalità di scrittura è presente maggiormente nella seconda parte delle registrazioni vergate in lingua ebraica. L'unica traccia scritta rimasta di questa sepoltura è la suddetta, poiché negli studi riguardanti la comunità non si trova alcuna menzione di questo forestiero giunto da Venezia. La Confraternita ha subito acconsentito alla sepoltura, senza ricorrere alla votazione, in accordo con la famiglia che ha donato 50 ducati per dare una degna sepoltura al defunto, deceduto presso Finale Emilia.

Nel *pinqas* si discute anche delle spese mediche per i malati, un compito importante di cui si fa carico la *Compagnia* delle Opere di Misericordia. Le quote versate dai membri della suddetta compagnia servivano a creare un fondo cassa gestito dal tesoriere per far fronte anche a questo tipo di spese, non solo per i membri della *Hevrat*, ma anche per i più bisognosi o poveri della comunità ebraica, come si può evincere dal verbale seguente.

[f. 70 recto]

Autorizzazione al signor Aharon Formigine per spendere quanto necessario durante la malattia del signor Baruk Pesaḥ, dai fondi della Confraternita⁸³. Oggi, venerdì 4 di Tamuz 5442 (venerdì 10 luglio 1682), si sono riuniti insieme tutti i membri della confraternita e hanno concordato all'unanimità, senza votazione, che poiché il suddetto signor Aharon Formigine, amministratore nominato dai

---

⁸³ Nota scritta sul margine destro del foglio.

membri della confraternita, richiede a loro che, essendo il signor Baruk Pesah malato e la sua condizione grave, con bisogni molteplici, se lo desiderano, dai fondi della Confraternita possano essere coperte tutte le sue necessità, anche se ciò comporterà superare il limite degli scudi usuali che l'amministratore può spendere senza prendere autorizzazioni aggiuntive. Così decisero e concordarono tutti all'unanimità che il sopra menzionato signor Aharon possa utilizzare i fondi della Confraternita per tutte le spese necessarie per la sua guarigione e per tutte le sue esigenze. E tutti hanno approvato senza alcun dubbio o riserva.

Fu concessa quindi l'autorizzazione alle spese per *un malato in gravi condizioni e con bisogni molteplici* a carico della Compagnia, in maniera incondizionata, senza doverne ridiscutere, anche se questa dovesse superare il limite previsto dalle regole interne. Il registro conserva traccia della peste del 1630 che colpì anche la comunità ebraica di Finale Emilia, come il resto della penisola. Dalla lettura del seguente verbale si evince come la Confraternita dovesse prendere decisioni affrettate, in questo caso, per l'urgenza dell'epidemia, non avendo tempo di aspettare che la richiesta di aiuto al Consiglio Generale di Finale Emilia venisse accolta. La cassa custodita dal tesoriere doveva essere sempre in grado di gestire le emergenze e soprattutto le spese mediche. In questo caso, verrà pagato anche il medico e le spese alimentari e la Confraternita si impegnerà a cercare *servitori* per aiutare la famiglia con i bambini.

[f. 12 verso]

39⁸⁴. Nel giorno giovedì 13 del mese Iyyar dell'anno 5390 (giovedì 25 aprile 1630), si sono riuniti in assemblea tutti i membri della Confraternita che si trovavano qui a Finale, nella sinagoga piccola, per ordine dell'eccellente *parnas*, il signor Ya'aqov Kohen Giusto, poiché il primo amministratore, e cioè l'eccellente signor Ya'aqov Donati, il Signore lo custodisca, non è qui con noi e nemmeno il secondo amministratore Yehiy'el Varam Alatino, (perché) è stato obbligato a stare sul letto ammalato, nella sua misericordia il Signore lo faccia guarire con tutti gli ammalati del suo popolo di Israele, Amen e così sia. E questi sono i nomi dei convocati: L'eccellente amministratore rabbino Ya'aqov Kohen Giusto, il rabbino signor Avraham Belgrado, Il Signore lo preservi, l'eccellente signor Šelomoh Pesah, il

---

⁸⁴ Numero progressivo della registrazione dei verbali.

Signore lo preservi, l'eccellente signor Eliša' Formigine, il Signore lo preservi, il saggio signor Yosef Melli, il Signore lo preservi, il signor Šemu'el Formigine, il Signore lo preservi, il signor Mošeh Gallico, il Signore lo preservi. Nell'assemblea tutti quanti i presenti sono stati informati dall'eccellente amministratore summenzionato che, essendo che il signor Mošeh Alatino e sua moglie sono stati contagiati dalla malattia della febbre e da dodici giorni come è noto, e fino adesso è stato sufficiente a loro ogni cosa necessaria secondo la loro forza che ha dato a loro, infatti nel vedere egli che un poco è aumentata la spesa che è stata fatta fino allo stesso giorno di oggi, per un totale di 5 lire che, in base al testo degli accordi ha dato a lui l'autorizzazione di spendere senza richiesta di permesso dei membri della Confraternita, e tuttora poiché il letto è troppo corto per distendersi⁸⁵ e di aggiungere per loro anche l'anziano onorato signor Yeḥiy'el Varam perché anche lui giace coricato a letto con una febbre grave malarica cosicché è stato aggiunto alle spese necessarie a motivo dei medici e delle medicine, per il mangiare e il bere, per tutti quanti i tre ammalati summenzionati ed è necessario anche trovare uomini e donne per servire loro e i loro bambini piccoli, il Signore abbia misericordia di loro. Per questo, l'eccellente Confraternita saprà e capirà e ordinerà che cosa fare e se fosse necessario parlerà con l'eccellente Consiglio Generale affinché anche esso prenda parte secondo quanto sarà loro permesso in un dovere grande come questo e secondo quanto ordineranno così si procederà. L'eccellente Confraternita, il Signore la custodisca, vedendo che era l'ora necessaria per fare questo e vedendo un grande obbligo come questo dissero che non c'era tempo da perdere e decisero tutti in accordo che pagherà di tasca della Confraternita suddetta per i malati indicati tutte le medicine che saranno necessarie a loro dal negozio dei balsami (farmacia) e così pure il costo del medico per tutto il periodo di malattia. Inoltre si dia autorizzazione al responsabile di distribuire ogni giorno, secondo quanto sembrerà opportuno al tesoriere della Compagnia sopra menzionata, la somma di 20 bolognini al giorno per ogni giorno della durata della malattia dei tre malati citati.

Nel foglio appena descritto viene menzionata la sinagoga piccola, facendo intendere che ci fossero più sinagoghe ad uso della comunità ebraica finalese. Come già descritto in precedenza, inizialmente la sinagoga di Finale Emilia era situata presso una stanza nella casa del banchiere Emanuele Lanternaro ma, con l'accrescersi della popolazione fu necessario

---

⁸⁵ Citazione da Isaia 28-20.

richiedere un luogo più grande dove riunirsi. Le regole all'interno dello Stato estense permettevano agli ebrei di avere uno o più luoghi per le loro sinagoghe, quindi a seguito di parere favorevole da parte del duca Cesare d'Este attorno al 1628, prima della sua morte, il signor Vita e Donati, procedettero ad acquistare una nuova casa situata vicino alla vecchia, sempre nella Contrada dei Romei (attuale via Ventura), con un camerone ricavato da un antico granaio adiacente ad un luogo per il custode e la sua famiglia⁸⁶. La vicenda delle sinagoghe tuttavia fu abbastanza travagliata. Nel 1630 il cristiano Alfonso Soldati, che abitava in una casa adiacente al retro della sinagoga più grande, denunciò al Santo Uffizio che da una finestra si poteva vedere dentro casa sua e che quando gli ebrei si riunivano facevano talmente chiasso da non riuscire a dedicarsi alla preghiera personale e privata in casa⁸⁷. Questa denuncia aveva messo in luce l'esistenza di una nuova sinagoga, vietata secondo le regole dei Sacri Canonici, che proibivano la coesistenza di più di un luogo di culto nella stessa città. Al successore del duca, ovvero il duca Francesco I, giunse da Roma nel 1630 la richiesta di far demolire la sinagoga grande con la protesta degli ebrei finalesi che minacciavano di lasciare la città. Nonostante ciò, dopo varie diatribe, il governatore acconsentì nel 1633 alla chiusura della sinagoga grande come voleva l'Inquisizione, facendo riunire la comunità nuovamente nella piccola stanza che non poteva accogliere tutti. I membri della Confraternita però non si arresero e, come attestano le fonti latine nel 1639, tramite una loro supplica inoltrata direttamente al cardinal Barberini a Roma, riuscirono a convincere finalmente la Congregazione del Santo Uffizio a concedere loro il tanto atteso permesso, in base al quale il duca ordinò al governatore del Finale di revocare i precetti già fatti⁸⁸. Il *pinqas* della Confraternita affronta l'argomento già un anno prima parlando proprio di una somma di denaro inviata a Roma.

[f. 21 verso]

Nel nome di Dio, Amen. Oggi, domenica 2 del mese di Ḥešvan dell'anno 5399 (domenica 10 ottobre 1638), si sono riuniti gli eccellenti membri della Confraternita e hanno concordato di prestare al Consiglio Generale di Finale una somma di 450 lire che consideriamo adatti e 50 denari che sono in mano al signor Eliša' Formigine, il Signore lo preservi.

---

⁸⁶ Balboni, Perani, Creatura, Corazzol, *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit., p. 7.

⁸⁷ *Ibidem*.

⁸⁸ *Ivi*, p. 8.

49. Tra il patrimonio e il profitto adatti ai diversi soldi della Confraternita che sono in mano all'eccellente signor Šemu'el Donati, tra patrimonio e profitto, in modo che l'eccellente Consiglio Generale possa prestare ai proprietari della nuova sinagoga 403,5 lire che hanno promesso di prestare a loro in modo che l'Autorità della città di Roma la realizzi e i membri della Confraternita hanno dato agli eccellenti amministratori e loro sono: il signor rabbino Avraham Belgrado e il signor rabbino Pinḥas Elyah Melli. Hanno preso il denaro da Formigine e Donati, summenzionati, e a loro, agli amministratori del Consiglio Generale finché gli amministratori del Consiglio Generale summenzionati, si impegneranno e si dedicheranno in modo utile e sufficiente a restituire i soldi summenzionati alla Confraternita iniziando dal giorno che consegnerà a loro il denaro summenzionato e pagando per gli incontri che saranno ogni anno una rata che per tre di loro corrisponde a 150 lire. Perciò in merito alla costruzione dell'edificio summenzionato nel giorno di venerdì 10 del mese di Tevet dell'anno 5399 (venerdì 17 dicembre 1638) gli eccellenti amministratori della Confraternita summenzionata hanno ricevuto i soldi suddetti da Donati e da Formigine menzionati prima e li hanno consegnati agli amministratori del Consiglio Generale: l'eccellente signor Šelomoh Pesah, il magnifico signor Yosef Donati e il signor rabbino Avyšay Belgrado. Vivremo e lavoreremo per ritornare alla Confraternita nel tempo di 3 anni come detto in precedenza e come appare nel registro del Consiglio Generale pagina 8, segno/capitolo 43.

Il foglio fa riferimento ai nuovi proprietari della sinagoga, riferendosi a il signor Matteo Donati che la aveva parzialmente acquistata dai precedenti proprietari ovvero i fratelli Donati e il signor Speranza Cividali Vita. Successivamente la sinagoga fu acquistata definitivamente nel 1657 dalla Confraternita delle Opere di Misericordia anche se questa non fu l'ultima sinagoga utilizzata poiché qualche anno dopo ne eressero una terza nella vicina Contrada de' Belezanti (l'odierna via Morando Morandi)⁸⁹.

La stessa prosperità economica che aveva attirato gli ebrei a Finale, portò anche numerosi ordini religiosi e nell'arco dei primi trent'anni del Seicento sorsero quattro nuovi conventi con le relative chiese che andarono a sommarsi a quelli già esistenti fondati dagli Agostiniani e dai Cappuccini,⁹⁰ in precedenza. Allo stesso modo nacquero numerose

---

⁸⁹ Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., pp. 116-117.

⁹⁰ Per un'ulteriore informazione a riguardo si veda: Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 36.

Confraternite laiche, libere associazioni che incrementavano la fede cristiana tramite manifestazioni religiose, prediche e sacre rappresentazioni. Nel Quattrocento e nel Cinquecento erano già esistenti quella dell'Annunziata, della Morte, di Santa Monica e del Rosario⁹¹; in particolare quest'ultima, nata nel 1531, è citata anche nei verbali del *pinqas*.

[f. 54 recto e verso]

Ritardo (nel pagamento) per mano di Ramondini alla signora Sara Donati.
oggi, lunedì 8 di Iyyar del 5420 (lunedì 19 aprile 1660) si sono radunati i membri della Confraternita presenti a Finale secondo il volere degli amministratori, e questi sono: il rabbino Belgrado, l'eccellente signor Eliša' Formigine, il signor Menahem Pesah, il signor Yosef Ventura per lui e per suo suocero l'eccellente signor Šemu'el Formigine e così siamo d'accordo e io il piccolo Yosef Melli. E l'eccellente amministratore rabbino Avraham Belgrado ha posto che essendo che la signora Sara Donati deve per conto dei suoi figli alla Confraternita circa 300 lire in sospeso e 200 lire dal primo conto come è noto da tutti i membri della Confraternita e ora la Confraternita del Rosario vuole che la Compagnia paghi a loro 600 lire che hanno richiesto a lei per mano di Giovanni Borghello e se i membri della Confraternita non raccoglieranno il denaro suddetto dagli eredi dei Donati, la Confraternita dovrà saldare il debito summenzionato e rimarrà senza fondo e non potrà provvedere ai malati e fare le cose necessarie e andrà in perdita, Dio non voglia, e lui ha parlato alla signora Sara Donati per vedere se lei volesse fare un assegno per il pagamento del denaro summenzionato oppure se volesse dare a loro *acqua viva* (acquavite⁹²) dal momento che la Confraternita le farebbe come favore quello di pagarlo poco più superiore al suo valore ma lei ha risposto⁹³ che adesso non ha nulla da dare alla Comunità e non sa cosa fare a riguardo. La signora rispose che ora non ha nulla da dare alla comunità e non sa cosa fare. Il responsabile sul quale si fa affidamento, il *parnas* sopra citato, ha suggerito che Bernardino Ramondini ha dei fondi (di denaro) che sono dovuti (alla signora) per un prestito (acquavite) che lei gli aveva fatto. Quindi, la Comunità potrebbe intraprendere un'azione legale contro Ramondini per

---

⁹¹ *Ibidem*.

⁹² Probabilmente si riferisce alla licenza di acquavite posseduta da Donato Donati come citato da Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 87.

⁹³ Citazione da Giudici 5:29 (אמרִיה לֵה).

recuperare questi fondi. Se non verranno trovati altri modi per ottenere i soldi, la comunità rischia di perdere il suo capitale. È stato deciso che il caso proseguirà legalmente, e i soldi saranno recuperati, senza ritardi o difficoltà, fino a che non verranno riscossi e il capitale non verrà restituito. Successivamente, se ci saranno controversie legali su questo, i giudici decideranno sulla questione e il giudizio e la verità saranno compiuti poiché si è chiarito che l'azione suddetta non si fa per inganno o frode (ma per giustizia) e dopo ciò noi accetteremo il giudizio. Quindi, dopo che i membri della Confraternita sopra menzionata, presenti nel suddetto Consiglio, hanno discusso su questa questione e hanno compreso il grande danno che arriverà alla Confraternita se dovrà pagare senza prima riscuotere da coloro che le devono (il denaro), è quasi certo che, Dio non voglia, andrà in rovina, hanno deciso di procedere con la suddetta azione legale e tutto ciò che sarà necessario affinché le suddette somme di denaro vengano riscosse e fu messo a votazione e deciso secondo tutti (all'unanimità).

Qualche giorno dopo, il 22 aprile 1660 (11 Iyyar 5420), la signora Sara Donati come descritto nel foglio 55 recto, ha deciso di revocare l'azione legale intrapresa dalla Confraternita saldando il debito con quello che ha, ovvero un terreno fuori dalle mura chiamato Morari vicino ad un condotto e al fiume. La signora quindi, oltre alla proprietà terriera, fece un assegno considerando che il raccolto dei frutti per questo anno non sarebbe stato sufficiente come debito. Questo contratto venne registrato per conto della Confraternita dall'amministratore Belgrado e venne registrato anche in un atto notarile dal cristiano Bartolomeo Onofri, citato in questa carta, in data 27 aprile 1660. L'accanita evangelizzazione praticata dai frati e dalle Confraternite, contribuì alle conversioni di numerosi ebrei della comunità di Finale Emilia, soprattutto nei primi decenni del Seicento, a partire dal 1629, anno in cui fu istituita a Modena la Casa dei Catecumeni. Tra gli ebrei battezzati nella capitale estense, ci furono persino due figli di Simone Donati. Essendo considerato assai benestante poiché, come suo padre Donato Donati, egli esercitava l'attività di banchiere, di mercante di biade e appaltatore di acquavite fu soggetto a più controlli da parte dell'Inquisizione che richiedeva che ai neofiti fossero pagati gli alimenti ei vestiti e, infatti, nel 1639 il Segretario Ducale ordinò che venisse redatto l'inventario dei beni di Simone Donati. Dagli studi di Maria Pia Balboni è noto che il figlio maggiore Daniele venne battezzato nel 1635 con il nome di Giovanni Raimondo alias Giovanni Ramondini⁹⁴, come

---

⁹⁴ Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 87.

ricordato nel testamento di Simone Donati. Il foglio descritto in precedenza, potrebbe dunque trattarsi di un caso simile in cui la famiglia Donati era risultata debitrice verso la Confraternita cristiana del Rosario, forse proprio a causa di alcune conversioni. Non risultano esserci particolari riscontri sul nome Bernardino, mentre sul cognome in questione, ovvero Ramondini, si trattava di una nobile famiglia cristiana finalese.

Come ultimo esempio di verbale che si riscontra all'interno del registro, riporto una lista delle entrate e delle uscite riguardanti l'amministrazione di un membro della Confraternita:

[f. 69 recto]

Conto presentato dal rabbino Mošeh Yehudah Belgrado riguardo alle entrate ricevute nelle sue mani dalla gestione del conto della Confraternita e alle uscite sostenute dal mese di gennaio dell'anno 1680 fino alla fine dell'anno 1681 nonché riguardo a ciò che resta da riscuotere fino ad oggi. Tutto sarà qui di seguito specificato. Ciò è avvenuto nel giorno e nella sede summenzionati.

ENTRATA

Ciò che è rimasto nelle sue mani dal conto precedente degli anni 1678 e 1679 - *lire* 35:7

1 aprile dalla cassa e dalle offerte - *lire* 19

28 maggio per la sepoltura del signor Menaḥem Pesah, il suo ricordo sia in benedizione - *lire* 16

12 giugno dalla cassa, dalle offerte e donazioni - *lire* 24:10

Per la beneficenza di Gerolamo Breviglieri - *lire* 173

17 luglio dalle offerte, cassa e donazioni - *lire* 14:4

19 agosto dalla cassa e donazioni - *lire* 14:10

22 settembre offerte dal signor Yšay Pesah da Modena - *lire* 3

10 ottobre dalla cassa e dalle offerte - *lire* 19:10

11 suddetto da Gerolamo Breviglieri per beneficenza - *lire* 42

1 dicembre dalla cassa, offerte e donazioni - *lire* 27:17

Marzo 1681 secondo la cassa e le donazioni - *lire* 15

4 giugno dalla cassa e dalle offerte - *lire* 9:10

Totale *lire* 423:8

USCITA

Eseguita negli anni summenzionati e come detto sopra

4 aprile per la morte del signor Elyah Baruk Pesah, e suo fratello a seguito della morte prematura la loro madre possa essere ricompensata - *lire* :4

11 summenzionato Mordekay Šemu'el Osimo, per beneficenza, nel suo incarico di servitore - *lire* 4:14

27 suddetto 22:80 ricevute a favore di sua moglie del signor Mordekay Šemu'el summenzionato per riparare la frattura della gamba - *lire* 5:10

15 maggio per riparare la chiave della scatola della Confraternita - *lire* :10

28 summenzionato per la morte del figlio signor Menaḥem Pesah, il suo ricordo sia in benedizione - *lire* :6

10 giugno a favore del signor Eli'ezer Donati - *lire* 4

13 summenzionato in favore del suddetto - *lire* 3

18 summenzionato per il signor Rafa'el Modigliani per riparare la frattura alla gamba della moglie del signor MS (Mordekay Šemu'el) Osimo summenzionato - *lire* 4

Totale *lire* 22:4.

Le liste delle entrate e delle uscite sono vergate su due colonne e le cifre vengono sempre segnate con due numeri divisi dal segno dei due punti (Foto n. 6). La prima cifra si riferisce alle lire, mentre la seconda poteva variare tra le monete locali come per esempio bolognini o scudi, ma quest'ultima non viene quasi mai specificata. I conti si riferiscono ai periodi di amministrazione di un massaro della Confraternita.

2.3.3 Nota al foglio 22 verso

I verbali del registro scritti tra il 1615 e il 1687, come descritto in precedenza, sono redatti in lingua ebraica ad eccezione del foglio 22 verso, in cui si trova solo una nota del 13 luglio 1635 scritta dal notaio Nicolò. Non essendo indicato il cognome, si può supporre che si tratti di Nicolò Passerini, dal momento che egli risulta attivo a Finale Emilia, negli elenchi notarili, tra il 1611 e il 1628⁹⁵, periodo di poco precedente alla nota. Di seguito la trascrizione del testo sopramenzionato:

---

⁹⁵ Elenco dell'Archivio di Stato di Modena, fondo Archivio notarile di Finale Emilia, https://www.asmo.beniculturali.it/fileadmin/risorse/strumenti_di_corredo/Notarile_Finale.pdf, p. 10.

[22 verso]

Ad 13 luglio 1635

Il suddetto libro fu concesso alli hebrei del Finale per farlo là copiare e stan letori ed è di carte 21: ½ scritto in lingua hebraica. Nicolò nott (notaio).

Il foglio seguente reca la data del 1641 mentre quello precedente arriva fino al 1638 come datazione. Il registro della Confraternita delle Opere di Misericordia perciò potrebbe essere stato controllato nel 1635, forse da un censore o dall’Inquisizione. I fogli, dall’inizio del registro, corrispondono alla numerazione della carta precedente, indicata come ventuno e mezzo; infatti la nota è stata scritta al foglio numero 22 nella parte del verso. La pagina 21 quindi che riporta l’anno 1638, quando il registro venne preso per essere controllato, non era ancora stata scritta. Tuttavia nelle carte precedenti soggette al controllo non sono visibili né cancellazioni di porzioni di testo o di parole, né segni che rimandano ad un censore o all’Inquisizione stessa; evidentemente non ci furono parti di testo considerate problematiche, come avveniva solitamente per mano dei censori, spesso ebrei convertiti che conoscevano l’ebraico. Nella diocesi di Modena nel XVII secolo, si distinse l’inquisitore domenicano Giacomo Tinti da Lodi, traferitosi lì nel 1626, fino alla sua morte, avvenuta nel maggio del 1647⁹⁶. Ebbe un ruolo particolarmente attivo nella difesa della fede cristiana, cercando anche di convertire gli ebrei. Egli preferì nominare come suoi vicari alcuni frati e non più i parroci, come era solito fare, poiché questi ultimi erano strettamente legati ai governatori e ai podestà locali, i quali, secondo Tinti, concedevano fin troppe libertà alle comunità ebraiche presenti sul territorio. Questo accadde anche a Finale Emilia, dove Giacomo da Lodi nominò come suo vicario, il frate agostiniano Giacomo Ricci, in carica dal 1631 al 1648⁹⁷. I rapporti tra Inquisizione e Finale Emilia non furono semplici: proprio negli anni precedenti e successivi alla nota verbalizzata nel registro, sappiamo che molte questioni degenerarono in atti di violenza pubblici contro gli ebrei che furono non solo ingiuriati ma anche percossi, bastonati e torturati⁹⁸. Nel febbraio 1631 Giacomo Tinti, senza chiedere autorizzazione al governatore di Finale dell’epoca, Tiburzio Masdoni, torturò pubblicamente il banchiere e membro della Confraternita Alessandro Formigine. A eseguire l’ordine dell’inquisitore fu il notaio finalese Francesco Migliari, che fu accusato, assieme al Tinti, di aver abusato del suo ruolo senza

---

⁹⁶ C.F. Black, *The trials and Tribulations of a Local Inquisitor Giacomo Tinti In Modena, 1626-1647*, “Giornale di Storia” 10 (2012).

⁹⁷ M. Perani, *Tinti, Giacomo*, in *Dizionario Storico dell’Inquisizione*, vol. III, Scuola Normale Superiore Pisa 2010, pp. 1573-1575.

⁹⁸ Balboni, Perani, *Creatura*, Corazzol, *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit., p. 6.

previa consultazione del governatore, il quale scrisse e chiese l'intervento del duca Francesco I per ristabilire l'ordine a Finale Emilia. Il segretario del duca inviò una lettera a Tinti da Lodi scrivendo che questo stile *non s'adatta al Finale, dove li conviene valersi delle campane e degli esecutori del Governatore*⁹⁹. Giacomo Tinti da Lodi fu protagonista anche nella lotta al possesso di libri ebraici proibiti che ebbe principalmente luogo a Modena, nel biennio 1636-1637 e che si concluse con la confisca di cinquanta libri e con l'editto del 6 giugno 1637 in cui l'inquisitore intimava tutti gli ebrei a consegnare i loro libri al Sant'Uffizio entro otto giorni. L'editto fu annullato due giorni dopo e venne ridotto a venti il numero dei libri confiscati. La vicenda potrebbe essersi estesa anche nei territori di Finale, dove non mancarono altrettante controversie come la chiusura della Sinagoga nel 1633 ad opera di Giacomo Ricci. Alla luce di questi fatti appena descritti, non stupisce quindi che sia presente una nota di questo tipo all'interno del registro, in un periodo particolarmente teso a causa del difficile rapporto tra gli ebrei e l'Inquisizione ma anche per la gestione di quest'ultima da parte del governatore di Finale e del duca Francesco I.

---

⁹⁹ ASMo, *Rettori dello Stato*, Finale, b. 5750, lettera del 21 marzo 1631, in M. Perani, *Tinti, Giacomo*, cit., vol. III, pp. 1573-1575, 2010.

Capitolo 3

IL REGISTRO DEL CONSIGLIO GENERALE CONSERVATO A NEW YORK

3.1 *Differenza tra comunità, Confraternita e Consiglio Generale*

Il luogo fisico in cui gli ebrei decidono di risiedere costituisce il formarsi di una comunità ebraica, sia esso composto da poche o tante famiglie. La vita all'interno della comunità è scandita e organizzata secondo i ritmi della religione, quindi secondo le festività ebraiche, il riposo e la preghiera il giorno del sabato.

Come ramo parallelo delle comunità, al loro interno nascono le confraternite, dedite non solo alla carità e all'assistenza agli ammalati, con l'obiettivo quindi di sopperire ai bisogni del gruppo, ma anche per lo studio religioso e la preghiera. La prima confraternita conosciuta nella penisola fu quella fondata a Ferrara nel 1515, con il nome di *Gemilut Hasadim*, come quella di Finale Emilia nata un secolo dopo. Nel capitolo precedente è già stata affrontata l'importanza dell'obbligo di compiere opere di carità e misericordia come precetto intrinseco nell'ebraismo, per questo motivo il suddetto nome venne scelto da parecchie confraternite. Inizialmente tra il XIV e l'inizio del XVI secolo in Italia, le compagnie ebraiche non disponevano di una struttura rigida e organizzata come accadde invece a partire dalla metà del Cinquecento fino ad aumentare nel corso del Seicento e del Settecento, dove fiorirono diverse associazioni dedite all'assistenza e ai problemi legati alla vita quotidiana¹⁰⁰. Le *Havurot*, ossia società, associazioni e di conseguenza *compagnie e confraternite*, sono in qualche modo legate al fenomeno dell'urbanesimo, per rispondere al bisogno di autodefinirsi tramite regole, come gli statuti, la suddivisione chiara dei ruoli, l'obbligo di verbalizzare le sedute e le decisioni nei registri comunitari¹⁰¹. Questo fenomeno è parallelo ma differente rispetto alla nascita di organizzazioni simili in ambito cristiano, le quali affondano le loro radici nell'alto medioevo, a differenza di quelle ebraiche che appartengono alla prima età moderna, nonostante le reciproche influenze che pur sempre

---

¹⁰⁰ C. Procaccia, *Le Confraternite ebraiche nell'età del ghetto*, in A. Rigoli, *Confrater Sum, La lunga tradizione dell'associazionismo laico-religioso in Italia*, Aisthesis, Palermo, 2004, p. 249.

¹⁰¹ A.Y. Lattes, *Una società dentro le mura. La Comunità ebraica di Roma nel Seicento*, Gangemi Editore S.P.A., Roma 2021.

persistevano¹⁰². La concentrazione degli ebrei nei ghetti accentuò la costituzione di una vita sociale all'interno delle mura, favorendo lo sviluppo delle attività delle associazioni e delle accademie, come ad esempio le associazioni mistiche dove si recitavano formulari e preghiere in pubblico, nate a seguito della diffusione in Italia della dottrina mistica della Qabbalah luriana, proveniente da Zafat in Israele¹⁰³. Attraverso queste organizzazioni si crearono delle vere e proprie reti sociali con scambi culturali, svolgendo un ruolo importante nella diffusione del sapere e della conoscenza. Le associazioni e le confraternite erano costituite solitamente da persone appartenenti alle classi sociali più abbienti, che potevano permettersi di pagare le quote mensili, diventando così esclusive e assai ristrette, andando ad accentuare proprio le differenze sociali fra i vari ceti della popolazione ebraica. Per cui, in maniera paradossale, organizzazioni create per aiutare i più bisognosi, divenivano piuttosto gruppi di élite socio-economica, accrescendo la distinzione sociale e culturale¹⁰⁴. Inoltre, spesso, come accade per la Confraternita di Finale Emilia e il Consiglio Generale, le stesse persone appartenevano a più associazioni, apparendo quindi in documenti diversi o, come nel caso menzionato, in più *pinqasim*. Queste persone erano quelle più in vista, che intendevano essere attive nella vita sociale e spesso poche persone partecipavano a queste associazioni, restringendo così la cerchia di coloro che aderivano a non più di una decina. In più l'appartenenza ad una data confraternita era talvolta tramandata di padre in figlio¹⁰⁵.

Il Consiglio Generale invece, in ebraico *Qahal Qados Yisra'el*¹⁰⁶ (letteralmente Santa Comunità di Israele), rappresentava una forma di governo locale delle comunità ebraiche, che gestiva gli affari della comunità stessa sia a livello religioso che legato all'istruzione. Era un organo di supervisione strutturato con statuti, regole e ruoli eletti in base all'estrazione a sorte, come una confraternita, dotato di un registro dove veniva annotato tutto. Il Consiglio Generale spesso deliberava in base agli affari amministrativi, decisioni giuridiche e risoluzioni di dispute sia all'interno della comunità e della relativa confraternita, sia con il governatore e le autorità locali, fungendo da mediatore, avendo un ruolo giuridico più di rilievo rispetto ad un'associazione. Un esempio che integra la storia della comunità

---

¹⁰² A.Y. Lattes, *Le confraternite ebraiche di Venezia nel XVII secolo ed i loro documenti: una prima analisi*, "Materia Giudaica" XXIII (2018), p. 115.

¹⁰³ D. Biagini, *Le confraternite della Comunità ebraica di Modena in età moderna*, Giuntina, Firenze 2023, p. 96.

¹⁰⁴ Lattes, *Le confraternite ebraiche di Venezia nel XVII secolo ed i loro documenti: una prima analisi*, cit., p. 124.

¹⁰⁵ *Ivi*, p. 125.

¹⁰⁶ קק"י [קהל קדוש ישראל]

ebraica di Finale Emilia è il registro del Consiglio Generale finalese conservato a New York¹⁰⁷, assieme ad altre carte sciolte conservate nel medesimo luogo con diversa segnatura e classificate come due documenti¹⁰⁸; probabilmente si riferiscono sempre al registro del Consiglio Generale, o ad una copia di esso, essendo simile la mano di scrittura e i nomi dei membri che ne facevano parte, come sarà maggiormente spiegato in seguito.

3.2 *Descrizione codicologica e paleografica*

Il Registro del Consiglio Generale di Finale Emilia (קהל קדוש ישראל), è un manoscritto cartaceo conservato presso il *Jewish Theological Seminary of America* (JTS), a New York, con segnatura Ms. 4026 (ACC 0049), scritto in Italia nel territorio finalese e consta di 50 pagine riguardanti il periodo compreso tra il 1660 e il 1693. Per comodità e per non confondere il numero dei fogli con il registro della Confraternita, essendo conservato come microfilm in bianco e nero, la numerazione dei fogli segue il numero dei file di conservazione; ogni foto contiene due pagine e quelle scritte cominciano dalla sequenza numerica 0006 fino alla 0031. I fogli sono prevalentemente stati scritti in italiano con alcune eccezioni in ebraico corsivo di tipo italiano, riguardanti l'ultimo verbale della foto 0011, la prima, la seconda e la quinta registrazione alla foto 0013, la seconda e la terza della foto 0020 e la prima pagina denominata 0021. Il quarto verbale della foto 0013 è stato scritto con una grafia non quadrata con influenze sefardite ed è l'unico in questo modo. Il codice segue l'andamento della scrittura italiana (da sinistra verso destra) aprendosi e sfogliandolo quindi verso sinistra. L'ultima pagina (f. 0031) però, pur essendo stata scritta in italiano, si trova al contrario, facendo presupporre che fosse stata vergata seguendo l'andamento della scrittura ebraica. In effetti, questa carta è stata scritta prima del periodo di registrazione dei verbali e riguarda una lista di conti che erano in mano al tesoriere dal 1632 al 1654. Il testo termina alla foto 0030 dove si vede la lista nella pagina in basso a destra scritta al contrario (Foto n. 7). Come per le registrazioni in italiano del *pinqas* della Confraternita, anche nella stesura dei verbali del Consiglio Generale in lingua italiana, sono presenti parole e frasi scritte in ebraico; questo argomento sarà maggiormente approfondito nel capitolo successivo.

Lo stato di conservazione del microfilm in bianco e nero è abbastanza buono tranne che per la prima pagina (f. 0006), completamente nera, la quale risulta illeggibile, anche se

---

¹⁰⁷ Si veda il primo capitolo riguardante il manoscritto: Ms. 4026 (ACC 0049).

¹⁰⁸ Si veda il primo capitolo riguardante il manoscritto: Ms. 3262 (EMC 2465).

si prova a schiarirla digitalmente. Si intravedono solo delle macchie nella carta, facendo presupporre che non sia in buono stato. La foto successiva in effetti riporta delle macchie circolari che coprono alcune parole. In generale i bordi superiori e inferiori dei fogli sono abbastanza scuri, a causa del metodo di digitalizzazione e in alcune foto, quelle dove il testo è stato scritto senza lasciare alcun margine superiore e inferiore, le frasi sono tagliate e illeggibili.¹⁰⁹

Il testo dei verbali è stato scritto al centro, lasciando spazio nei margini laterali, in maniera giustificata, senza però ricorrere all'uso di riempitivi grafici per la giustificazione del testo. Gli ultimi tre fogli invece sono stati vergati con lettere più piccole e fitte e non è presente lo spazio nel margine destro, dove le parole arrivano fino alla fine della carta. Nel margine sinistro delle pagine ci sono delle note che anticipano il contenuto del verbale, così come appariva anche nel registro della Confraternita. La maggioranza delle registrazioni delle sedute sono divise tra loro da una linea continua nera, ma alcuni verbali presentano anche una linea tratteggiata.

Il cambio di mano nel registro è abbastanza frequente, anche nella redazione di un verbale soltanto, come accade per esempio nella terza registrazione della pagina 0017, che riporta la data del 19 aprile 1681, dove viene scritto che lo scriba *Raffael Modigliani si è ferito* e, in effetti, la scrittura è diversa dalla sua; egli è stato quindi sostituito ma non è presente la firma del nuovo scriba. Questa è la successione degli scrivani del Consiglio Generale con il numero di foglio corrispondente a dove si firmano come tali in maniera esplicita per la prima volta; i nomi sono trascritti così come sono stati redatti in italiano nel registro e, laddove è presente la firma in ebraico, è stata riportata nella colonna di destra:

f. 0007	Josef Milli (Melli)	
f. 0013	Moise Lion Belgradi	
f. 0014	Raffael Modigliani	
f. 0019	Leon Padova	
f. 0020 e f. 0021 (solo i verbali in ebraico)	Aharon Formigine	אהרון פורמיגיני
f. 0021	Leon Padova	
f. 0027	Emanuel Monisi	
f. 0027	Mordekay Dina	מרדכי דינה

¹⁰⁹ In particolare si tratta delle foto 0007, 0008, 0009, 0013, 0020, 0023, 0029, 0030 e 0031.

Nella seconda pagina corrispondente alla foto 0012 è evidente il cambio di scrittura, poiché il tratto appare più sottile, le parole sono più piccole e le lettere sono inclinate verso destra, ma non è presente la firma dello scriba. Questo tipo di mano non assomiglia a nessun'altra scrittura, perciò non è stato possibile risalire al nome. Nella pagina seguente ci sono due verbali in ebraico, anch'essi senza firma, mentre quello che segue riporta la scrittura di Moise Lion Belgradi. Anche la quinta registrazione della foto 0018 presenta un cambio di mano, con la data 10 agosto 1681, senza alcuna firma espressa, ma questa scrittura è più somigliante a quella descritta in precedenza (f. 0017); potrebbe dunque trattarsi di un *sofer* sostituto. Infine l'ultimo foglio scritto nel verso dell'ebraico e redatto cronologicamente prima dell'inizio del registro (f. 0031) non ha la firma dello scriba ma, essendo stato vergato in italiano, ci sono diverse similitudini con la mano di Josef Melli, come per esempio la forma della lettera *c* e *d*; potrebbe dunque trattarsi proprio dello scrivano iniziale. Mordekay Dina e Yosef Donati, pur scrivendo in italiano, sono gli unici due che si firmano in ebraico, a differenza di Aharon Formigine che redige i verbali direttamente in lingua ebraica.

Le sedute del Consiglio Generale registrate nel *pinqas* non sono così frequenti come quelle della Confraternita. Da come appare nel manoscritto menzionato, non sono vergate riunioni in tutti gli anni appartenenti all'arco cronologico complessivo del registro, che si estende dal 1660 fino al 1693. Come descritto in precedenza è presente poi una lista di conti, precedente alla stesura dei verbali, che riporta alcune annate tra il 1632 e il 1654. La densità di incontri per foglio è abbastanza alta, con una media di 5 verbali per foto (comprendente due pagine). Nella foto 0028 sono presenti 12 sedute mentre in quella successiva (f. 0029) i verbali sono 8. Ci sono anche delle eccezioni, come per esempio le riunioni scritte a pagina intera (f. 009, f. 0010, f. 0012, f. 0015, f. 0016) e una lista di conti alla carta numerata 0019 e all'ultima foto come detto in precedenza (f. 0031). Nella prima pagina della foto 0021 è presente un documento scritto interamente in ebraico di tipo corsivo, riguardante sette statuti del Consiglio Generale. Per riassumere meglio, di seguito è redatto l'elenco di tutte le date degli incontri del Consiglio Generale di Finale Emilia.¹¹⁰

---

¹¹⁰ Nei fogli 0023, 0024 e 0026, sono redatti più verbali nello stesso giorno; per questo motivo è stata riportata la data solo una volta.

[f. 0007] [ניסן תכ"א] Nisan 1661 [...] 1660 [...] 1661	[כ"ה מנחם תל"ב] 18 agosto 1672 21 novembre 1672	[f. 0020] 4 dicembre 1681 [י"ט כסליו התמ"ב] 30 novembre 1681
[f. 0008] 15 agosto 1660 2 [...] 1661	[f. 0014] 30 agosto 1677 3 ottobre 1677 7 dicembre 1677	[כ"ד טבת התמ"ב] 4 gennaio 1682 4 dicembre 1681 28 dicembre 1681 14 gennaio 1682
[f. 0009] 3 febbraio 1661	[f. 0015] 28 dicembre 1677 22 gennaio 1679	[f. 0021] 5 gennaio 1682 22 gennaio 1682 21 maggio 1682 22 maggio 1682
[f. 0010] marzo 1661	[f. 0016] 24 marzo 1680 23 giugno 1680	[f. 0022] 5 agosto 1682 14 settembre 1682 28 dicembre 1683
[f. 0011] 19 aprile 1661 15 maggio 1661 18 maggio 1661 [י"ז אלול התי"ז] 26 agosto 1657	[f. 0017] 24 agosto 1680 16 febbraio 1681 19 aprile 1681 13 luglio 1681 16 luglio 1681	[f. 0023] 23 luglio 1684 [f. 0024] 23 luglio 1684
[f. 0012] 24 agosto 1661 27 luglio 1665 gennaio 1666	[f. 0018] 20 luglio 1681 25 luglio 1681 10 agosto 1681 14 agosto 1681	[f. 0025] 6 gennaio 1685 29 luglio 1685 24 febbraio 1686
[f. 0013] [י"ז אייר תכ"ו] 21 maggio 1666 28 dicembre 1667 [...] 1668	[f. 0019] 18 agosto 1681	

[f. 0026]	31 dicembre 1687	2 gennaio 1692
14 aprile 1686	29 agosto 1688	25 febbraio 1692
	31 dicembre 1688	[f. 0030]
[f. 0027]	13 febbraio 1689	6 marzo 1693
6 giugno 1686	[f. 0029]	15 marzo 1693
17 novembre 1686	24 maggio 1689	22 maggio 1693
31 dicembre 1686	31 dicembre 1689	
	1 gennaio 1691	[f. 0031]
[f. 0028]	11 marzo 1691	Lista di conti dal 1632 al
23 febbraio 1687	12 novembre 1691	1654

3.3 *Integrazione alla storia della confraternita attraverso i verbali rilevanti*

Come accade nel registro della Confraternita, anche in questo manoscritto, nei verbali del Consiglio Generale, avvengono le elezioni degli incarichi; qualora dovesse accadere di omettere di segnare tutto in maniera puntuale, i membri del Consiglio provvedono tempestivamente a colmare questa lacuna, come accade nella registrazione che segue, in merito ad uno scrivano del *pinqas*.

[f. 0021]

Adi 22 Genaro i682

Si sono radunati nel וועד (consiglio) l'eccellente signor Moise Leon Belgradi, il signor Ventura C.F. (Castelfranchi), il signor Jacob Donati, il signor Aaron Formiggini et il signor Elia C.F. (Castelfranchi), et si è proprosto che essendosi sin hora trascurati di reggistrar in qsto libro l'elettissimo di me Leon Padova per סופר (scriba del Consiglio Generale), non ostante l'Haver di lor ordine reggistrato alcune parti come sopra, hora specificcano ch'io debba servirli per סופר in ogni miglior modo et che riceva in mercè di che lire dodeci di qsta moneta anuali principiando a ר"ח חשוון התמ"ב (l'inizio del mese di Ḥešvan del 1682) prossimo posso in quel tempo principiai a servirli et seguitar in regola il che s'è palotato et resto con tutte le palle nel sì.

Nel capitolo precedente è emersa la storia della morte del signor Avraham H̱amiṣ, registrata il 5 febbraio 1682, giunto a Finale Emilia da Venezia attraverso una barca sul fiume Panaro. Nel *pinqas* del Consiglio Generale, qualche mese dopo, si parla di una lampada d'argento inviata a Finale come voto per il defunto, insieme ad altro denaro inviato dalla madre del signor Avraham. In questo modo, da questo verbale, è possibile integrare il racconto della morte e della sepoltura del forestiero in terra finalese.

[f. 0021]

Adi 22 maggio 1682

Si sono radunati li signori del וועד (consiglio), cio è l'eccellente signor Moise Leon Belgradi, il signor Aaron Formiggini, il signor Elia Benedetto C.F. (Castelfranchi), il signor Josef Ventura et il signor Jacob Donatto, è stato chiamato dal שמש (servitore) et ha risposto ch'essendo impedito e non potendo venire et il signor Ventura C.F. (Castelfranchi) essend'indisposto ha consegnato la sua palla al signor Formiggini suddetto, et hanno comesso a me Leon Padoa סופר ומשרת הקק"י (scriba e servitore del Consiglio Generale), che faccia menzione nel libro d'esso קק"י (Consiglio Generale), come di presente faccio, qlmnte il giorno 9 aprile 1682 prossimo scorso s'è ricevuto in questo קק"י (Consiglio Generale), la lampada d'argento d'onze (once) trenta inCirca, onze vinti dalle quali fece נדר (voto) il signor Jonatan Camizi ¹¹²יצ"ו, ¹¹¹ה"ה ז"ל אברהם חמיץ, (per il riposo dell'anima del signor Avraham H̱amiṣ, il suo ricordo sia in benedizione, menzionato sopra) et le altre onze dieci mandati dalla signora Rena madre del defonto למנוחת (per il riposo dell'anima di suo figlio), per qual causa et anco per incontrar in ciò nella sadisfattione delli signori מתנדבי (volontari), se gl'è fatto e si farà per tutto l'anno [...] et si servirà d'essa lume per il suo תמיד (offerta giornaliera), come anco si diede alla signora Rena suddetta il primo giorno di פסח (Pasqua) scorso [...] dichiarando però che non pottendosi lascia essa lume continuamente nel בה"כ (sinagoga) [...] come pur troppo puoco tempo è che seguì la mancanza d'una מנורה

---

¹¹¹ Interpretato come [הנוכח הנ"ל] ה"ה, il suddetto menzionato sopra.

¹¹² Eulogia per i vivi: *Lo custodisca la sua roccia e il suo redentore*. Si riferisce al signor Jonatan Camizi.

(lampada) d'argento et altre diverse robbe in בה"כ (sinagoga) senza haver per anco penetrato chi ne sia stato il ladro, restarà essa lume consegnata al signor ממונה di חג"י ומועדי ה' (incaricato della luce) per ponerla nel בה"כ (sinagoga) nelli festività e ricorrenze del Signore), al solito (posto) delle altri lumi d'argento di questa קק"י (Consiglio Generale) accio resti la memoria d'esso signor נפטר (defunto) premanente et che si conserva il נדר (voto) suddetto nella miglior forma possibile il che fu pallotato et restò con tutte le palle nel sì.

La signora Rena, madre del defunto Avraham H̱amiş, dona alla sinagoga una nuova lampada d'argento affinché questa possa restare definitivamente collocata lì, dato che la madre risiede a Venezia, per essere usata nelle maggiori ricorrenze religiose in memoria del figlio. Dalla registrazione summenzionata si evince anche che la sinagoga non possedeva più il lume e altri oggetti poiché furono rubati, probabilmente per rivenderli dai ladri e poter avere un grosso guadagno. Oltre alla madre viene anche menzionato il signor Jonatan Camizi, il quale fece voto anche lui per il defunto. Non essendo esplicitata la parentela con il signor Avraham, si può supporre che possa trattarsi del fratello e che quindi il cognome *Camizi* sia in realtà l'italianizzazione del cognome ebraico H̱amiş (חמיץ), il quale, quando ci si riferisce ad Avraham, sia in questo registro che in quello della Confraternita, viene sempre scritto in ebraico. Se così fosse, le offerte e i doni per la morte del defunto giunto da Venezia, vennero fatte dalla madre e dal fratello a favore della sua sepoltura e del ricordo di lui.

Molti verbali affrontano una curiosa disputa avvenuta tra i membri del Consiglio Generale e il massaro Aharon Formigine, il quale non volle più partecipare alle riunioni per parecchio tempo, andando contro l'obbligo che persiste sia nella Confraternita che nel Consiglio, di partecipare attivamente alle riunioni e alle votazioni, mandando un sostituto quando non è possibile essere presenti. Un esempio è quello redatto nel verbale del 28 dicembre 1683 (f. 0022), in cui viene accordato all'*eccellente signor Moise Leon Belgradi*, per *certi suoi legittimi impedimenti*, di delegare suo figlio. Nella registrazione è scritto che: *hanno proposto li signori ממונים (amministratori) di concedere al suddetto Moise Leon Belgradi facoltà di mandare a suo piacimento in luogo suo il signor Abram Ventura Belgradi di lui figlio*. Non è il caso del signor Formigine, come si legge dai verbali sottostanti, il quale imperterrito, continua a rifiutare l'invito a partecipare.

[f. 0023]

Adi 23 luglio 1684

Si sono radunati li signori del וועד (consiglio), ciò è il signor Jacob Donati et il signor Ventura C.F (Castelfranchi) ממוני (amministratori), l'eccellente signor Moise Leon Belgradi, il signor Elia Benedetto C.F. (Castelfranchi) et il signor Ventura Abram Belgrado figlio del suddetto signor Moise Leone, et il signor

[f. 0024]

Aron Formiggini e stato chiamato dal שמש (servitore) et ha risposto ad esso venirò, et non essendo venuto è stato chiamato la seconda volta dal proprio שמש (servitore), et ha risposto che facciono il וועד (consiglio), ch'io non voglio venire, onde in ordine alla parte segretata alli 21 del mese Av 5402 (1642) come appare nell'altro libro hebreo dell'Università a quel C (capitolo) nella qual si dichiara ch'essendo chiamato quel di sia del קק"י (Consiglio Generale) a וועד (consiglio) e non volendoci venire del che si dia credito alla semplice relattione del שמש (servitore) et scrittura del סופר (scriba), che mentre li adunati siono il רוב (maggioranza) d'esso וועד (consiglio), che posciono terminare e ballotare qual si voglia cosa, et che quella habbi da esser autorevole anco per li absentti tanto quanto fossero stati presente e come si vede alla lunga nel suddetto libro hanno proposto li signori ממוני (amministratori), suddetti ch'essendo terminata la conventtione che teneva il וועד (consiglio) col signor massaro Monis¹¹³ di non haver egli voce attiva e passiva nel וועד (consiglio) per tutto l'anno 1683 passato come appare in questo libro, propongono ch'esso signore se ne ritorna in ועד (consiglio) et con la voce attiva e passiva che prima di detta conventtione possedeva il che fu pallotato e resto con tutte le palle nel sì¹¹⁴ con dichiarattione però che ciò non pregiudica alle prettensioni che tiene esso וועד (consiglio) col suddetto Monis, si per il tempo prima della suddetta conventtione come anco dopo la suddetta conventtione.

Dal verbale risulta esserci traccia dell'argomento in una registrazione del giorno 21 del mese di Av del 1642, nel libro ebreo dell'Università (un altro modo per indicare la Confraternita). Purtroppo non c'è alcun verbale che riporta la data menzionata e, in quel

---

¹¹³ Si riferisce al signor Emanuel Monisi.

¹¹⁴ Tutti quanti acconsentirono e il voto fu unanime.

periodo, il signor Aharon Formigine non risulta ancora far parte dei membri della Confraternita. Supponendo che la data sia sbagliata, facendo riferimento alla datazione del verbale del Consiglio Generale, ovvero il 1684 e che quindi possa riferirsi all'anno 1682, nuovamente non si trova nessun riscontro il giorno 21 del mese di Av, ma nell'anno suddetto, il signor Formigine è sempre segnato nell'elenco dei presenti all'inizio dei verbali inerenti alla *Hevrat Gemilut Hasadim*. Potrebbe dunque trattarsi di un errore di data oppure c'erano più registri in possesso della Confraternita, oltre ai due che sono oggetto di studio, che non si sono conservati. Riprendendo il racconto dell'amministratore che non si volle presentare alle sedute del Consiglio, anche nei verbali successivi di qualche mese dopo, egli decise di non unirsi alla riunione e così risultò anche per tutte le sedute dell'anno 1685:

[f. 0025]

Adi 6 Genaro 1685

Si sono radunati li signori nel ועד (consiglio), ciò è li signori Jacob Donati et Ventura C.F. (Castelfranchi) ממונים (amministratori), l'eccellente signor Moise Leon Belgradi col signor Abram Ventura suo figlio, il signor Elia C.F. (Castelfranchi), il signor Emanuel Monisi et il signor Aron Formiggini è stato chiamato dal שמש (servitore) per pubblica מודעא (notifica) fatta nel בה"כ (sinagoga) in presenza del suddetto Formiggini et non ostante ciò non ha voluto fermarsi nel ועד (consiglio), anzi essendogli לפנים משורת הדין (al di là della legge) fattagli replicare l'istanza per mano del suddetto שמש (servitore) che venga nel ועד (consiglio) non ha voluto venirci (...).

Adi 29 luglio 1685

Si sono radunati li signori del ועד (consiglio) ciò è l'eccellente signor Moise Leon Belgradi et il signor Ellia C.F. (Castelfranchi) ממונים (amministratori), il signor Jacob Donati, signor Ventura C.F. (Castelfranchi), signor Emanuel Monis, ed il signor Aron Formiggini non ostante il ritrovarsi nel בה"כ (sinagoga) nel tempo che dal שמש (servitore) fu fatta la מודעא (notifica) non volse trattenersi in esso ועד (consiglio) onde fu proposto che ritrovandosi l'affare del קק"י (Consiglio Generale) col suddetto Formiggini imbrogliato più che maj atteso le contingenze continove d'esso Formiggini non ostante molti aggiustamenti segnitj e aportando simil pendenza molto pregiuditio al קק"י (Consiglio Generale) dovendosi fare i solitj e dovutj

comparti per le tasse da pagarsi alla S.V.C. (Signoria Vostra Clarissima) et diverse altre spese (...).

Anche nel successivo verbale del 24 febbraio 1686 il signor Formiggini *ha risposto di non volere venire*. Nonostante egli non rispetti gli obblighi che spettano ai membri del Consiglio Generale, non presentandosi ormai da tanto tempo alle riunioni, questi ultimi decisero comunque di farlo rimanere, come si evince dal verbale sottostante:

[f. 0026]

Adi suddetto nel ועד (consiglio) suddetto

Ite si propose nel proprio ועד (consiglio) che continuandosi la lite col signor Formiggini è necessario diputar persona idonea ad'acudire et insistere e generalmente parlando far tutto l'occorrente a pro del קק"י (Consiglio Generale) nella lite che s'aggiusta contro il suddetto Formiggini; s'oltre che forscio per aggitarsi col dargli amplissima autorità di far tutto il bisogno a favore del קק"י (Consiglio Generale) et contro il proprio Formiggini come sopra, onde dopo qualche riflessione risolsero tutti li signori del ועד (consiglio) di comun consentimento che dovesse restar questa persona elletta על פי הגורל (secondo l'estrazione a sorte) al quale concedevano tutte le autorità sopradette; et in essentione di ciò celebrato il גורל (sorte) fu eletto il signor Elia Benedetto C.F. (Castelfranchi) al quale concederono le autorità sopradette in ogni miglior modo.

Successivamente il giorno 14 aprile 1686 il signor Formigine *non volse fermarsi nel proprio ועד (consiglio)*, ancora una volta e, nella riunione successiva, tenutasi lo stesso giorno (f. 0026), i membri del Consiglio Generale, *convenuto col signor Aron Formiggini di rimettere tutte le differenze vertente tra il קק"י (Consiglio Generale) et lui nella persona dell'eccellente signor Biniamin da Reggio*, probabilmente con il ruolo di mediatore, tentano di risolvere la questione. Il signor Biniamin sopra citato, propose di terminare *amichevolmente tutte le discordie* e venne deciso di sospendere il signor Formigine per qualche tempo, come si evince dal seguente verbale; tutti acconsentirono tranne il signor Jacob Donati *protestando di non assentire in tal rimissione, non volle pallotare* (votare). Il verbale seguente che reca la data del 6 giugno 1686 conclude definitivamente la questione:

(...) fu proposto ch'essendo già terminato il tempo che nella parte sopradetta s'era assegnato alla rimissione delle differenze vertenti tra il קק"י (Consiglio Generale) et il signor Aron Formiggini se si deve assignare nuovo tempo o proroga affin che si procuri che restono tutte le differinze suddette amicabilmente terminatj onde dopo varij discorsi fu terminato di prolungare il tempo della rimissione suddetta (...).

In seguito si discusse delle spese di viaggio per il signor Beniamin proveniente da Reggio, giunto quindi a Finale Emilia esclusivamente per risolvere la questione illustrata e, dal 17 novembre 1686, il signor Aharon Formigine, tornò a prendere parte alle sedute del Consiglio Generale e venne registrato nell'elenco dei presenti.

Nel registro della Confraternita delle Opere di Misericordia, i verbali presentano una lacuna di 8 anni (come anticipato nel capitolo precedente): più precisamente dalla data del 1687 (ultimo verbale redatto in ebraico) al 1695 (prima data dei verbali scritti in italiano) e non ci sono segni visibili di fogli staccati e andati perduti (come accade per il foglio 49 che è mancante). Questo buco di trama, che coincide con la rotazione del registro¹¹⁵ e l'inizio della stesura dei verbali in lingua italiana, non può essere semplicemente spiegato e giustificato solo da questo fatto. Gli studi svolti da Maria Pia Balboni sulla comunità e sul cimitero¹¹⁶, non parlano di eventi particolari che potrebbero aver causato la mancanza di registrazioni nel periodo di tempo di assenza dei verbali, come accadde per esempio a Lugo di Romagna e a Pieve di Cento; in questo caso, un cambiamento nella lingua del registro si è verificato in occasione di eventi tragici che hanno scosso le comunità. In questi registri, infatti, quando l'intera cittadina fu colpita da un tremendo terremoto (per quanto riguarda Lugo) e, in occasione di una esondazione (nel caso di Pieve di Cento), il testo del verbale del tragico evento venne redatto dallo scriba in ebraico e non in italiano, come erano state scritte le sedute in precedenza. L'assenza di scrittura nel *pinqas* della Confraternita non può essere nemmeno spiegata con la chiusura della Compagnia o con l'emigrazione di alcuni ebrei in altre città. Infatti, come descritto nel capitolo precedente, proprio nel 1689 venne redatta una lista contenente 21 famiglie ebraiche presenti a Finale Emilia¹¹⁷. Nell'elenco

---

¹¹⁵ La rotazione del registro è stata illustrata nel capitolo 2.

¹¹⁶ Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit.; Balboni, Perani, Creatura, Corazzol, *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit.; Balboni, *L'Antico cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit.

¹¹⁷ La lista si trova nel capitolo 2.

appena menzionato è presente il signor Aharon Formigine, che appare in entrambi i registri esaminati, assieme a Giuseppe Castelfranchi, Ventura Castelfranchi, Jacob Donati e Leone Levi, tutti membri facenti parte del Consiglio Generale. La lettura del registro del Consiglio Generale, specialmente nel periodo riguardante la lacuna di 8 anni, ha permesso di dare una ipotesi di risposta all'assenza di verbali della Confraternita. La prima riunione esaminata parla di una concessione fatta dal *Serenissimo Provveditore*, il quale spiega nel *mandato* che gli ebrei del Finale non possono aggregarsi o riscuotere denaro, senza previa autorizzazione da parte dell'autorità.

[f. 0028]

31 dicembre 1688

(...) Nel suddetto וועד (consiglio) si propose che per essere che nel occasione de Chiavegoni (chiusa, chiavica) ¹¹⁸ fatti da questa illustre Comunità del Finale hanno fatto comparto al קק"י (Consiglio Generale) per questo e di già astretti parti del קק"י (Consiglio Generale) a pagare e per ciò si è parso bene tentare il sostentare il capitolo che concesse di già il Serenissimo Provveditore alla מדינה (città) contenente che non posciano li צבורים (pubblico) colletrare (riscuotere contributi) senza ordine espresso e facendo riffsesso a questo come il caso presente e che non riesca in esempio come quello delli ponti si fece porggier memoriale al Serenissimo Provveditore a nome del קק"י (Consiglio Generale) per mano del signor Sanson Nachmani e ne à ricavato il rescritto (si esebisce il mandato) e però si è concluso di dare ampla facoltà al medesimo signor Sanson Nachmani di procurare li ordine necessarij per l'osservanza del suddetto capitolo e che per la spesa che per questo farà sarà reintegrato dal קק"י (Consiglio Generale) e per tal causa si fa fare il mandato necessario.

הצעיר מרדכי דינה סופר מהקק"י [= קהל קדוש ישראל]

(il giovane Mordekay Dina, scriba del Consiglio Generale)

---

¹¹⁸ A. Lui, *Regolazione delle acque nel Cinquecento bresciano. La comunità di Remedello di Sopra*, "Civiltà bresciana" Anno XXI (2012), pp. 16-29.

<https://www.civiltabresciana.it/pubblicazioni/cb2012giugno.pdf>.

Il discorso proseguì poi in un altro verbale scritto qualche mese dopo, in cui venne menzionata la data del 31 dicembre 1688, il verbale appena trascritto, dove il Consiglio Generale decise di affidare la questione al signor Sanson Nachmani.

[f. 0029]

Li 24 maggio 1689

Stando che per altra parte seguita li 31 xre (dicembre) del detto anno si vede essersi concessa ampla facoltà al medesimo signor Sanson Nachmani di ricavare da SAS (Sua Altezza Serenissima) l'placito a fino sia mantenuto il cappitolo che di già concesse la detta AS (Altezza Serenissima) alla nostra מדינה (città) di non poter essere agravati ne colti che ponganoli Comunità sopra loro צב[ו]רים (pubblico) et ora presserverando la pretentione da questi signori della comunità per tal esecuzione che per tal causa conviene tirar avanti la lite sino ottenuto l'intento tal causa dunque si congregorano li membri del וועד יצ"ו (consiglio, lo custodisca la sua roccia e il suo redentore) per discorere sopra tal urgenza e si concluse lasciare l'incombenza al signor Aron Formiggini et il signor Ventura C.F. (Castelfranchi) a fine essequinamento quelli si aspetta per ottenere l'bramato il tutto a spesi del קק"י (Consiglio generale) e doppo tal propositione resto à tutti voce senza Balotatione comandando a me סופר (scriba) di ponere la presente parte a tutti come faccio.

הצעיר מרדכי דינה סופר מהקק"י [= קהל קדוש ישראל]

(il giovane Mordekay Dina, scriba del Consiglio Generale)

Venne nuovamente menzionata la concessione fatta da *Sua Altezza Serenissima*, anche se non fu descritta in maniera esplicita. Si può però intuire che la questione non venne subito risolta poiché il Consiglio Generale decise di *tirar avanti la lite sino ottenuto l'intento* e tutti acconsentirono senza dover ricorrere ad una votazione. Inoltre l'incarico o, come viene definita nel verbale *l'incombenza*, fu affidata al signor Aharon Formiggini, già ben noto per le sue vicissitudini come membro del Consiglio Generale, assieme al signor Ventura Castelfranchi, probabilmente a seguito dei tentativi falliti ad opera del primo delegato, il signor Sanson Nachmani.

Coppia di un decreto fatto dall'illustrissimo signor Podestà

Al nome di Dio Ad (*Anno Domini*) 6 marzo 1693 Finale nel Pallazzo della Raggione
Per le molte e varie discordie che passavano tra li ebrej di questa terra del Finale per
il ripartimento della loro quota della spesa annuale o sia contributione che pagano
unitamente colli Università ebraica di Modona e dello stato a SAS (Sua Altezza
Serenissima) per il novo decenio cominciato del mese di luglio 1691 ho fatto io
Podestà infrascritto convenire nanti di me sotto il presente giorno il magnifico Aron
Formiggini Ventura C. Franco (Castelfranchi) Abram Ventura Belgradi et Emanuel
Sallomon C. Franco (Castelfranchi) tutti quattro huomini di Consiglio rappresentanti
l'Università ebraica di questa terra del Finale essendo appssente il magnifico Jacob
Donati e sentito i disparere che passavano tra di loro la raggione che aducevano e
quanto hanno saputo dedure; havendoli anche sentiti altra volta unitamente e poj
molti di loro privatamente più d'una volta ho deliberato e decretato come delibero e
decreto.

Che per modo di proviggione e senza pregiudicio delle ragioni d'alcuno s'osserva
nel suddetto rippartimento la tassa, modo e regola del decennio prossimo passato sino
a tanto che sarà fatta firmata e stabelita la tassa nova; fatta la quale si dovrà osservare
in avvenire et a regola della medesima rippartire la spesa già fatta dal principio di
questo decenio e pareggiare i conti di chi havesse speso più o meno di quello li
toccherà e questo s'intende anche per il rippartimento della spesa annuale che si farà.
Per fare la qual tassa nova furono da detti congregati in mia presenza eletti li
magnifici Alessandro Usiglio [...] ¹¹⁹ nel Levi e Buona Ventura Saliti con ogni
faccoltà necessaria di fare detta tassa tutti tre unitamente e non separatamente nella
conformità che viene prescritto dalli ordine di SAS (Sua Altezza Serenissimo) datti
sopra il modo di fare simile tasse e potranno detti tassatori farsi dare da cadauno da
tassarsi il suo stato anche col giuramento solenne e fare tutto quello che vien
prescritto da detti ordini a quali si apportano.

In oltre per mancare l'Università presentaneamente di massaro che positivamente si
possa dire tale ben ché il medesimo Abram Ventura Belgradi vadi servendo per modo
di proviggione senza questo carratero fu egli medesimo eletto per tale et egli acctò il
carico da sostenersi in compagnia d'un altro che sarà eletto dalla Congregatione

---

¹¹⁹ La parola si è cancellata e non è possibile leggerla.

dovendo però il suo ministerio terminare al tempo che io comincio ad esercitare ben che lo facesse all'ora per modo di provveggione; e questo per ché così vuole il dovere e per non levarsi dalle regole vecchij dell'Università mentre tutti li novità sogliono partorire sconcerti e orale sodisfazione.

Per tanto ordino che la presente sia osservata e registrata nel libro della suddetta Congregazione a perpetua memoria del solito cancelliere a servizio dell'Università.

In fede

Carlo Barbieri Podestà del Finale di mano propria

ועתק זה הדיקריטו¹²⁰ ממני ומאתו אות באות מעלה במלה מרדכי דינה סופר

(Questa è la copia del decreto fatta da me, lettera per lettera e di parola, dall'eccellente Mordekay Dina scriba).

I motivi del silenzio nei verbali durato 8 anni potrebbe essere stato causato da un difficile rapporto tra tutta la comunità ebraica e l'autorità locale. Se nella nota presente al foglio 22 verso del registro della *Gemilut Ḥasadim*, ci fu un controllo da parte dell'Inquisizione, ora la disputa sembra essere con il Podestà di Finale. Nel primo foglio preso in esame (f. 0028), essendo stato vergato nel 1688, primo anno in cui non ci sono registrazioni nel *pinqas* della Confraternita, si può supporre che i membri e gli amministratori in particolare, stessero aspettando una risposta per il rinnovo della concessione suddetta, ma come si evince dal secondo verbale (f. 0029) la richiesta non andò a buon fine. Si riunirono infatti l'anno seguente, per decidere due nuovi massari affinché potessero intercedere con *Sua Altezza Serenissima*, fino a giungere all'anno 1693 in cui si trova una copia del decreto firmato per mano di Carlo Barbieri, Podestà di Finale Emilia (f. 0030). Egli venne nominato governatore di Finale il giorno 25 dicembre dell'anno 1688 e, nello stesso giorno della nomina, scrisse le seguenti parole al duca Francesco II:

Son giunto al Finale prima delle correnti feste in adempimento de riverentissimi comandi di V.A.S. [...] e ho trovato questa bella e cospicua Terra infettata d'Ebrei sparsi per tutto e che occupano alcuni dei luoghi più nobili resi indecenti per la loro naturale laidezza, che perciò sembraria bene, utile ed honore di nostra S. Fede, il restringerli a loro spesa in luoco appartato e chiuso come a Modona e Reggio, se tanto fosse in piacere di V.A.S.¹²¹

---

¹²⁰ La parola "decreto" è scritta in ebraico, trascritta dall'italiano e sarà maggiormente approfondita nel capitolo successivo (capitolo 4); si veda Perani - Frisoni *Il registro e gli statuti della Ḥevrat Gemilut Ḥasadim*, cit., p. 189.

¹²¹ ASMo, rettori dello stato, Finale, lettera del podestà Carlo Barbieri al duca Francesco II del 25 dicembre 1688 in Balboni, Perani, Creatura, Corazzol, *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit., p. 9.

L'intento del nuovo podestà quindi era quello di istituire lì un ghetto, come era accaduto a Modena nel 1638, ad opera del duca Francesco II e nel 1671 a Reggio. Dalle parole citate prima da Carlo Barbieri, si nota un particolare disprezzo nei confronti degli ebrei e una certa avversione nel concedere a loro la libertà di cui avevano sempre goduto in passato, all'interno della città. Tuttavia il ghetto ebraico fu istituito a Finale Emilia solamente nel 1736, per volere del duca Rinaldo I; perciò il duca Francesco II non acconsentì alla richiesta del Podestà, ritenendo fosse inopportuna l'istituzione dei ghetti nei centri minori, come quello finalese, dove il numero di residenti ebrei era ridotto rispetto alle città più grandi vicine e, soprattutto, perché avrebbe portato alla drastica riduzione degli incassi della *ducal Camera*¹²². Per questo motivo dunque nella copia del decreto al foglio 0030, il Podestà Barbieri fa riferimento a molte discordie che *passavano tra gli ebrei di questa terra del Finale*, insieme al pagamento di una somma che si rinnovava ogni dieci anni che era scaduta nell'anno 1691. Egli decise quindi di convocare i membri della *Confraternita delle Opere di misericordia*, Aron Formiggini, Ventura Castelfranco, Abramo Ventura Belgradi ed Emanuel Salomone Castelfranco (i quali sono presenti anche nelle trascrizioni in italiano del registro della Confraternita) per ascoltarli sia uno ad uno, che singolarmente, fino al raggiungimento di un accordo con nuove disposizioni in merito ai pagamenti arretrati e alle nuove tasse da pagare. Appare perciò verosimile che le registrazioni della Confraternita si siano fermate per 8 anni a seguito delle tensioni che intercorrevano tra il Podestà e la comunità ebraica, ma anche tra le autorità stesse, le quali non erano d'accordo su come governare e gestire gli ebrei; le redazioni dei verbali quindi sarebbero ricominciate due anni dopo questo decreto, nel 1695, quando il pericolo dell'istituzione del ghetto era ormai lontano. La lacuna temporale appena spiegata e la nota al foglio 22 verso del registro della Confraternita delle Opere di misericordia di Finale Emilia, rappresentano la testimonianza viva e concreta di quanto fossero difficili i rapporti tra le comunità ebraiche, le relative confraternite e i consigli generali, con le autorità ecclesiastiche e civili locali.

---

¹²² Frisoni, *I verbali della confraternita Gemilut Ḥasadim di Finale Emilia vergati in italiano negli anni 1695-1750*, cit., p. 346.

3.4 Documenti integrativi

Oltre al Registro del Consiglio Generale di Finale Emilia¹²³, conservato a New York presso il JTS¹²⁴, ci sono anche dei documenti (in totale 6 pagine scritte in italiano) che riportano la segnatura Ms. 3262 (EMC 2465) catalogati con il titolo di *due documenti* (שני דוקומנטים), i quali si riferiscono agli anni 1671 e 1681. A prima vista assomigliano a fogli estrapolati dal registro del Consiglio Generale e, in effetti, la lista dei nomi presenti nei verbali coincide con i nomi noti (che saranno poi elencati nel capitolo 5). Come il registro del Consiglio, anche questi documenti sono stati scritti su carta e conservati come microfilm in bianco e nero. Dalle foto non si riesce a capire bene la rilegatura, anche perché alcune pagine appaiono più piccole di altre, come se i fogli fossero stati incollati successivamente. Nelle pagine sono presenti dei numeri arabi, anche questi probabilmente scritti in un momento successivo alla redazione del verbale, che indicano la successione delle carte. Dalle foto i fogli sembrano rilegati come un codice, anche se non è chiara la provenienza, essendoci 5 pagine interamente bianche, non scritte; potrebbe trattarsi di un secondo registro, appartenuto sicuramente al Consiglio Generale di Finale Emilia, dal momento che viene esplicitato, o di una copia di esso, poiché gli argomenti trattati sembrano riferirsi alle tasse che dovevano versare i membri del Consiglio. In effetti, in questi pochi documenti, sono presenti liste di nomi e di conti. Di seguito la trascrizione della prima pagina che comincia dalla foto con il numero 0008:

[f. 0008]

Copia ב"ה (Nel nome del signore Amen)

Adi 27 dicembre 1671 Final

Si sono radunati tutti li nostri del ועד (consiglio) delli בני הקק"י (membri del Consiglio Generale) et avertendo fra loro qualche avanzi nel agiustar il modo del pagamento delli ערבים (responsabili) come anco far pagar ad altri di quelli chi non sonno di ועד (consiglio) per tanto tutti di comuna concordia unitamente si sono contentati di rimetere il tutto in la persona del magnifico signor Elia Benedetto C.Franco (Castelfranchi) e con esso il magnifico signor Alesadro Usiglio da Modona: quali

---

¹²³ Con segnatura Ms. 4026 (ACC 0049).

¹²⁴ Jewish Theological Seminary of America.

hanno facoltà da noi sottoscritti di poter determinare per presentamente di detti ערבים (responsabili) et agiustare nel meglio modo chi li parerà tanto di crescere come di calare come nel introdurre nel pagamento suddetto quelli che non sono ancor di ועד (consiglio) come il contenuto et obligatione della ערכה (istanza) di Modona per osservarsi ancora da noi del קק"י (Consiglio Generale) del Final e chi tutti siano obligati ad oservar et mantenere quello chi verrà dichiarato qui sotto dal suddetto signor Elia C.Franco (Castelfranchi) e il signor Alesandro Usiglio dichiarandosi chi gli havenire in ocorenza di calar o crescere a discrezioni delli suddetti del קק"י (Consiglio Generale) per qualche occasione aidente come determina la suddetta ערכה (istanza) e si riportano tutti al capitolo che diciò ne parla detta הערכה (istanza) di Modona et in fede della verità verà la parte sottostante di propria mano di scritti li בני הקק"י יצ"ו (membri del Consiglio Generale, il Signore li preservi) e dal suddetto signor Elia e signor Alessandro che acettono la suddetta rimozione per servire il קק"י (Consiglio Generale).

Io Simon Formigino afirmo questo in questa si contiene

Io Moise Leon Belgradi afirmo questo in questa si contiene

Io Jacob Donati afirmo questo in questa si contiene

Io Josef Ventura afirmo questo in questa si contiene

Io Elia Benedetto C (Castelfranchi) afirmo questo in questa si contiene
et acetti come sopra.

ב"ה (Nel nome del signore Amen) Io Alessandro Usiglio acetto come sopra.

Adi 28 dicembre 1671 Final in virtù dell'autorità havuti dalli suddetti signori fratelli delli בני ועד יצ"ו (membri del consiglio, il Signore li preservi) noi sottoscritti di comuna concordia dichiaramo chi in avvenire il signor Simon Formigini dovrà

pagare quindice כבדים¹²⁵ dico¹²⁶ - 15 כבדים

L'eccellente signor Moise Leon Belgradi dovrà pagare per quatro כבדים dico - 4 כבדים

Il signor Jacob e fratello Donati dovranno medemamente pagare per tre כבדים dico - 3 כבדים

Il signor Josef Ventura dovrà pagare per un כבד dico - 1 כבד

Il signor Elia Benedetto C.Franco (Castelfranchi) dovrà ancora esso pagare per un כבד dico - 1 כבד

Il magnifico Emanuel C. Franco pagherà liri quaranta cinque per una sol volta l'hano dico acosi acordatij con essi - 1 (lire) 45

Il magnifico Josef Levi pagherà liri otto l'hano dico - 1 (lire) 8

Il magnifico Benedetto e fratelli C.Franco (Castelfranchi) pagherano liri cinque l'hano - 1 (lire) 5

Quali li suddetti signori in havenire de tutti li comparti et agravij chi ci sara fra loro da compartire si dovrà tenere la suddetta regola acciò ogni uno paga la sua portione in raggione della suddetta tassa. In fede io Elia Benedetto C.Franco (Castelfranchi) ho terminato questo si contiene. Alesandro Usiglio ho terminato questo di sopra si contiene.

In nome di Dio Adi Agosto 1681 Finale

In Conformità dal autorità data a noi sottoscritti dalli signori di וועד (consiglio) del קק"י (Consiglio Generale) come apare nel libro del קק"י (Consiglio Generale) sotto il di 14 agosto 1681 invocando prima il nomi d'iddio laudiamo che siono tassati tutti quelli che di presente si trovano in questo קק"י (Consiglio Generale) nel modo e forma seguente cio è il signor Moise Leone dovrà pagare di tutte le spese et tasse che ocoreranno nel קק"י (Consiglio Generale) in raggione di sei per cento - 6.

Il signor Aharon Formiggini dovrà pagare in raggione di Cinquanta Cinque per cento - 55

Il signor Emanuel Monis dovrà pagare in raggione di due e mezzo per cento - 2 2/2

---

¹²⁵ Letteralmente significa pesante, pesanti. Non è stata riscontrata una moneta con questa denominazione.

¹²⁶ Con il significato di ovvero, ossia.

Il signor Abram monis dovrà pagare in ragione di Cinque per cento - 5

Il signor Elia Benedetto C.F. (Castelfranchi) in ragione del quattro per cento - 4

Il signor Jacob Donati in ragione di sette per cento - 7

Il signor Ventura C.F. (Castelfranchi) in ragione di sei e mezzo per cento - 6:2/2

La parola ebraica כבד (pesante) e al plurale כבדים (pesanti), presente nella lista dei pagamenti al foglio 0009, sicuramente si riferisce ad una moneta. Così come è stata scritta, non sembra appartenere a nessuna moneta nota a Finale Emilia; potrebbe riferirsi ad una valuta alta, cospicua, di un certo peso e quindi importante, come poteva essere la lira, citata infatti alla fine del verbale, oppure il ducato, menzionato in seguito (f. 0012). In effetti il verbale parla dell'accrescimento (*aggravio*) della tassazione prevista, per questo motivo, probabilmente, è stato scelto un simbolo che potesse rappresentare il valore alto di una moneta. Segue poi una pagina bianca con scritto solo un nome: Daniel Samuel e alla pagina successiva (f. 0010), il verbale reca la data del 14 agosto 1681, citata appunto nella precedente registrazione. In questo verbale, scritto da Raffael Modigliani, già scriba del Consiglio Generale¹²⁷, viene richiamata l'istanza di Modena dell'anno 1671, descritta nel primo verbale di questo registro (f. 0008), in cui si parla della tassazione dei membri del Consiglio. Questi ultimi corrispondono alle persone che compaiono anche nel primo registro esaminato, confermando ancora una volta la stretta relazione di questi documenti con il *pinqas* (Ms. 4026). Essendo trascorsi dieci anni da quella istanza, i membri si riunirono in consiglio per decidere tramite *ballotazione, con balle cinque nel sì e una nel no*, di rinnovarla con le stesse condizioni.

La pagina successiva (f. 0012) è composta da operazioni numeriche e conti, con l'indicazione dei ducati come moneta, scritti lasciando la seconda pagina vuota. L'ultimo foglio (f. 0013), vergato con la stessa calligrafia dei fogli iniziali, riporta ancora una lista di pagamenti che si riferiscono alla tassazione descritta in precedenza, per i membri del Consiglio e non solo. Da questa registrazione si può notare che la cifra per i membri menzionati spesso e quindi con un ruolo attivo e ben definito all'interno del Consiglio, è più bassa rispetto a coloro che non sono stati quasi mai citati negli elenchi dei presenti e che probabilmente non ricoprivano un incarico all'interno del Consiglio, ma appartenevano ugualmente alla comunità ebraica di Finale Emilia.

---

¹²⁷ Si veda l'elenco degli scribi descritto in questo capitolo.

[f. 0013]

Il signor Daniel Israel in raggione d'otto per cento - 8

Il signor Samuel Elia Israel quattro per cento - 8

Il signor Josef Ventura due per cento - 2

Il magnifico Tubbia Galico et suofratello Israel dovranno pagare in tutto lire vinti ogni anno solamente e con questo saranno assolti di qual si voglia spesa ordinaria et straordinaria che potesse venire al קק"י (Consiglio Generale) - 20

Il magnifico Benedetto Zarfadi (Sarfatti) dovranno pagare come sopra lire vinti l'anno - 20

Il magnifico Leon dovrà pagare come sopra lire dieci l'anno - 10

Il magnifico Josef C.F (Castelfranchi) lire cinque - 5

Il magnifico Leon Levi lire cinque - 5

I fratelli Massarani lire vinti - 20

Anche questa pagina non ha un vero e proprio inizio, come avviene solitamente nei verbali del Consiglio Generale, dove vengono elencati i presenti alle riunioni e questo fa pensare che il manoscritto suddetto non sia altro che parte integrante del registro denominato Ms. 4026, ovvero quello descritto maggiormente nel paragrafo precedente, non avendo alcun riscontro in merito ad un altro *pinqas* in cui vengono segnati solo i conti o i pagamenti.

Capitolo 4

PLURILINGUISMO NEI REGISTRI DI FINALE EMILIA

4.1 *Cenni sul plurilinguismo*

Le prime grafie erano di natura ideografica, ovvero utilizzavano un disegno per indicare graficamente la realtà, come per esempio le onde del mare per riferirsi all'acqua; il disegno stilizzato delle onde, simile alla lettera *m* si sarebbe poi così fissato nell'alfabeto greco, latino e di tutte le lingue occidentali, compreso l'italiano. I geroglifici cananaici dei secoli XII e XI a.C si evolsero verso segni tracciati con linee, abbandonando così l'aspetto figurativo e ideografico. Fu in questa fase che si affermò anche la direzione della scrittura da destra a sinistra¹²⁸. Gli ebrei per scrivere, fin dal principio, usarono i ventidue segni consonantici messi a punto dai fenici, quello che oggi viene definito ebraico arcaico. L'uso dell'ebraico parlato come lingua quotidiana durò fino all'esilio babilonese, nel 586 a.C., quando i conquistatori deportarono una larga parte della popolazione ebraica. Gli esuli nella nuova terra d'esilio impararono la lingua dei nuovi dominatori subentrati ai babilonesi, ovvero l'aramaico dell'impero persiano, che rimase in uso anche dopo il ritorno in Palestina¹²⁹. Questo fenomeno si ripeterà nel corso della storia ad ogni spostamento, generando così nuovi dialetti, come avvenne per esempio per il giudeo-italiano.

La presenza ebraica in Italia è molto antica e risale ai tempi della Roma repubblicana, quando nel 63 a.C a seguito della conquista di Gerusalemme, ad opera di Pompeo Magno, giunsero a Roma i primi gruppi di ebrei come prigionieri di guerra¹³⁰; essendo tribù seminomadi, stabilitisi precedentemente nella regione di Canaan, fusero la lingua semitica con il semitico nord-occidentale parlato in Palestina¹³¹. Il numero di ebrei crebbe nuovamente con la distruzione del tempio di Gerusalemme da parte di Tito nel 70 d.C, quando giunsero a Roma migliaia di ebrei. La lingua degli ebrei, fino al VI secolo d.C, fu principalmente il greco e poi il latino, ossia le lingue ufficiali dell'impero romano. Fanno

---

¹²⁸ A. Yardeni, *The Book of Hebrew Script. History, Paleography, Script Styles, Calligraphy & Design*, London - New Castle 2002, p. 31.

¹²⁹ M. Perani, *Plurilinguismo in documenti ebraici inediti fra Rinascimento ed età moderna*, in G. Busi e S. Greco (curr.), *Rinascimento plurale*, Fondazione Palazzo Bondoni Pastorio 2021, p. 104.

¹³⁰ 16 schede per conoscere l'ebraismo, a cura di Conferenza Episcopale Italiana (CEI) e Unione delle Comunità Ebraiche Italiane (UCEI), 2023, p. 72.

¹³¹ Perani, *Plurilinguismo in documenti ebraici inediti fra Rinascimento ed età moderna*, cit., p. 100.

eccezione alcuni centri di studio della Torah, in Palestina, dove i rabbini continuarono ad usare l'ebraico. Nel periodo bizantino infatti gli ebrei erano obbligati a leggere la Bibbia nella versione dei Settanta e, nonostante avessero chiesto all'imperatore Giustiniano il consenso per leggerla in ebraico, egli rifiutò, confermando l'obbligo della lettura in greco. Nel mondo occidentale l'ebraico e l'aramaico vennero utilizzati con il greco soltanto dagli studiosi per i testi sacri¹³². Nella vita quotidiana l'uso dell'ebraico venne ripristinato solo a partire dal VII secolo d.C, a Venosa, dove venne utilizzato per la scrittura degli epitaffi sepolcrali e, successivamente, anche nelle accademie rabbiniche pugliesi fra X e XI secolo¹³³. Inizialmente quindi la rinascita dell'ebraico avvenne solo attraverso l'uso di testi scritti e non come vera e propria lingua viva. Nel periodo del tardo Medioevo oltre agli intellettuali, l'ebraico venne usato anche dai banchieri e dai mercanti per la stipulazione di accordi finanziari e commerciali, con la contaminazione di termini in greco e in latino diventati oramai di uso abituale. In età moderna l'ebraico si fuse con i dialetti locali dando vita alle giudeo-lingue; un esempio insigne è la fusione tra antico tedesco ed ebraico che diede vita alla nascita dello yiddish, divenuto poi una lingua autonoma. Analogamente, pur senza diventare lingue autonome, come il caso spiegato precedentemente, anche in tante città e regioni italiane si svilupparono forme di giudeo-italiano.

Il fenomeno dell'urbanizzazione del Cinquecento, similmente a quanto avvenne per i cristiani, spinse le comunità a strutturarsi in maniera più formale, dotandosi di un consiglio, di ruoli eletti dai componenti dello stesso, di un registro compilato da scribi dove annotare in maniera sistematica tutte le riunioni e le decisioni prese. Parallelamente anche le confraternite religiose si organizzarono nello stesso modo, stilando statuti e regole comuni all'interno dei *pinqasim*, dove si trovano per esempio verbali riguardanti la gestione del denaro e l'aiuto ai poveri¹³⁴. La maggior parte dei registri, come quelli relativi alla comunità ebraica di Finale Emilia, presi in esame nei capitoli precedenti, furono vergati in ebraico con molti termini italiani scritti in caratteri ebraici, utilizzati spesso per esprimere parole adoperate quotidianamente, termini tecnici dell'amministrazione o che derivano direttamente dal dialetto locale, a dimostrazione di una lingua sempre più contaminata a seconda del contesto geografico e culturale.

---

¹³² *Ivi*, p. 109.

¹³³ Si veda M. Perani, *Lettere ebraiche come simboli. Ideologia e simbolica della lingua parlata da Dio nel suo viaggio da simbolo a lettera e ritorno*, in P. Degni (cur.), *Lettere come simboli. Aspetti ideologici della scrittura tra passato e presente*, Forum Editrice, Udine 2012, pp. 119-170.

¹³⁴ Perani, *Plurilinguismo in documenti ebraici inediti fra Rinascimento ed età moderna*, cit., pp. 111-112.

4.2 Elenco dei termini italiani scritti in ebraico

Di seguito ho redatto un elenco di termini italiani scritti in caratteri ebraici, suddivisi per tipologia, riscontrati all'interno dei *pinqasim* di Finale Emilia, per sottolineare come questi scritti siano una testimonianza importante del fenomeno del plurilinguismo. I termini italiani scritti in ebraico, emersi dallo studio, sono 81, di cui 3 sono stati presi dal registro del Consiglio Generale conservato a New York. Questo fenomeno anticipa il graduale passaggio dalla scrittura ebraica a quella italiana, che avvenne tra il tardo Seicento e l'inizio del Settecento, circa duecento anni prima rispetto agli epitaffi dei cimiteri ebraici, i quali passarono in italiano alla fine dell'Ottocento. Nella prima colonna a sinistra si trova il riferimento al foglio di appartenenza in cui appare per la prima volta in assoluto la parola italiana e, qualora si riferisse al registro del Consiglio Generale di New York, si troverà anche la segnatura apposita ovvero *JTS* e il numero relativo al registro.

Mesi

I nomi dei mesi si riferiscono al calendario gregoriano, ovvero il calendario solare in uso dal 1582.

f. 23 r	gennaio	ג'ינאר
f. 44 v	febbraio	פ'בראר
f. 69 v	marzo	מרצו
f. 12 r / f. 12 r	aprile	אפריל / אפרילו
f. 25 r	maggio	מאי
f. 28 v / f. 28 v / f. 48 r	giugno	ג'וניו / יוניו / ג'וניו
f. 38 r	luglio	לוליו
f. 24 v	agosto	אגוסטו
f. 41 r	settembre	ס'טימביר
f. 39 v	ottobre	אוטובר
f. 24 r / f. 56 r	novembre	נוב'מבר / נוב'מביר
f. 45 r	dicembre	ד'צימביר

Monete

Questi sono i nomi delle monete riscontrate all'interno dei registri riguardanti la comunità ebraica di Finale Emilia e testimoniano il denaro finalese in uso nei secoli XVII e XVIII.

f. 1 r	Bolognini Il Bolognino è una moneta d'argento che prende il nome dalla città di Bologna dove fu coniata dall'imperatore Enrico VI a partire dal 1191. ¹³⁵	בולוניני
f. 27 v / f. 67 v / f. 72 v	Ducaton / Ducati / Ducato Il Ducato è una moneta emessa da un'autorità ducale; in principio venne chiamato così il grosso d'argento, emesso dal doge di Venezia Enrico Dandolo verso il 1202. L'abbondanza dell'argento, venuto dalle Americhe nel XVI secolo, produsse una fioritura di grosse monete d'argento, alle quali venne dato il nome di Ducatone. La prima fu quella coniata da Carlo V a Milano nel 1551. Questo nome venne dato spesso anche al ducato e allo scudo ¹³⁶ .	דוקאטוני / דוקאטי / דוקאטו
f. 5 v	Litrin (lire) Moneta generica utilizzata per scopi mercantili e di scambio con altre valute.	ליטרין
f. 59 r	Soldi	סולדי

¹³⁵ Cfr. Vocabolario Treccani online: <https://www.treccani.it/vocabolario/>.

¹³⁶ Cfr. Vocabolario Treccani online: <https://www.treccani.it/vocabolario/>.

	Nome di una moneta d'oro del tardo Impero romano e successivamente antica moneta europea (soldo d'oro) in uso tra Goti, Franchi e Longobardi. Nell'età carolingia il soldo fu poi la ventesima parte della lira ideale, diventando moneta reale quando il denaro, diminuendo di peso per l'accrescersi del valore dell'argento, rese opportuna la creazione di una moneta più grossa¹³⁷.	
f. 1 v	Scudi Moneta d'oro o d'argento così chiamata perché originariamente portava su una delle facce lo scudo araldico del principe e dello stato emittente; fu coniata per la prima volta da Filippo di Valois re di Francia nel 1337; si diffuse molto anche in Italia come moneta d'argento col valore di cinque lire di corso legale fino alla Seconda Guerra Mondiale¹³⁸.	סקודי
f. 1 r	Giorgino Il Giorgino è una moneta d'argento coniata da Alfonso II D'Este nella zecca di Ferrara e la coniazione fu continuata dagli Estensi a Modena (il c.d. Giorgino modenese). Il nome deriva da San Giorgio a cavallo raffigurato sul lato del rovescio mentre sul dritto era presente l'immagine del Duca¹³⁹.	צורצינו

¹³⁷ *Ibidem*.

¹³⁸ *Ibidem*.

¹³⁹ *Ibidem*.

Termini tecnici

Queste parole si riferiscono a termini usati principalmente per la burocrazia, quindi da banchieri o tesoreri, come ad esempio le parole *poliza*, *ricevuta* e *assegno*, oppure per la redazione di documenti ufficiali, non solo all'interno della confraternita stessa, ma anche per i rapporti con l'autorità locale come *istanza*, *investitura*, *originale* e *decreto*. Le parole *scrigno* e *cassetta*, si riferiscono alla cassa dove veniva riposto il denaro della Confraternita. Ci sono poi termini che si riferiscono allo stesso ambito, ovvero *ballotta* e *bossolo*, utilizzati per la votazione degli incarichi all'interno della Confraternita; la votazione, infatti, è chiamata *ballottazione*, poiché per votare veniva usata una pallina (*ballotta*) che veniva posta all'interno di un cesto (*bossolo*), che fungeva da urna (da qui deriva l'azione di *imbussolare*).

f. 56 v	assoluzione	אבסולוציוני
f. 1 r	ufficio	אופיציו
JTS 4026 f. 0021	originale	אוריגנאלו
f. 2 v	imbussolato	אימבוסולאדו
f. 46 r	investitura	אינויסטטורה
f. 13 v / f. 18 r	istanza	איסטנציה / איסטנציה
f. 54 v	assegno	אסיניו
f. 2 v	ballottazione	באלוטאציוני
f. 3 r	ballotta	באלוטה
f. 73 r	bonificazione	בונפיקאמינטו
f. 19 r / f. 34 r	bossolo	בוסולה / בוסולו
JTS 4026 f. 0030	decreto	דיקריטו
f. 65 r	aggiustamento	הייסטאמינטו
f. 67 r	acquisto	הקויסטו
f. 2 r	mandato	מנדאטו
f. 68 v	saldo	סאלדו
f. 3v	scrignetto / scrigno	סקריניטו / סקריניו
f. 19 v	poliza	פוליצה
f. 41 r / f. 68 v	affitto	פיטו / אפיטו

f. 60 r	caposoldo (tassa) ¹⁴⁰	קאפו סולדו
f. 28 v / f. 58 r	comparto	קומפארטו / קומפרטו
JTS 4026 f. 0021	compromesso	קומפרומיסו
f. 7 v	cassetta	קסיטה
f. 1 r	capitoli	קפיטולי
f. 67 r	credito	קרידיטו
f. 64 r	creditore	קרידיטורו
f. 21 v	rata	ראטה
f. 47 v / f. 59 r	ricevuta	רציווטה / רצוטה

Nomi utilizzati nel quotidiano

Nel registro della Confraternita delle Opere di Misericordia sono presenti spesso alcuni verbali riguardanti le liste con le entrate e le uscite. Oltre alle quote che venivano regolarmente versate dai membri della Confraternita, sono registrate anche le spese relative a cibo o indumenti acquistati dall'associazione per i più bisognosi. In questo caso è facile notare come i termini italiani scritti in ebraico siano influenzati dal dialetto locale. Anche il termine Pasqua (in ebraico פסח) è stato scritto in italiano.

f. 33 v	unguenti	אונגוינטי
f. 60 r	imperiale	אימפיריאלי
f. 37 r	badile	בדילו
f. 66 v	gallina	גאלינה
f. 72 v	grembiuli	גרימבאלי
f. 47 v	dispensa	דיספינסה
f. 72 v	drappi	דראפי
f. 37 r	vanga	ונגה
f. 37 r	triangolo	טריאנגולו
f. 29 r / f. 66 v	livello	ליוילו / ליווילו
f. 5 r	lista	ליסטה

¹⁴⁰ Tassa giudiziaria anticamente utilizzata nell'Urbinate e nel Bolognese; quota che l'esattore era autorizzato a trattenere nelle riscossioni, come suo emolumento. Cfr. Vocabolario Treccani online: <https://www.treccani.it/vocabolario/>

f. 37 r	mannarino (coltello da cucina)	מאנארינו
f. 72 v	mantelli	מאנטי
f. 37 r	martelli	מארטילי
f. 72 v	muschio	מוסקיו
f. 20 v	soldati	סולדאטי
f. 72 v	sottanelle	סטאנילי
f. 37 r	sedia	סיגי
f. 63 r	semestre	סימיסטר
f. 62 r	speranza	ספיראנצה
f. 68 r	scalini	סקאליני
f. 37 r	paletti	פאליטי
f. 34 r	panni	פאני
f. 41 r / f. 66 v	pasqua	פסקווה/פאסקוה
f. 37 r	fazzoletto	פצולטו
f. 88 v	profana	פרופאניא
f. 46 v	zucchero	צוקארו
f. 72 v	cambellotto ¹⁴¹	קאמבלוטו
f. 72 v	camicia	קאמיצי
f. 60 r	colletta	קולטה
f. 37 r	compasso	קומפסו
f. 55 r	condotto	קונדוטו
f. 65 v	coperto	קופירטו
f. 37 r	candelotto (candela)	קנדילוטו
f. 54 r	[confraternita del] rosario	רוסרייו [חברת]
f. 70 v	ristoro	ריסטורו
f. 68 v	riscritto	ריסקריטו

¹⁴¹ Cambellotto su Dizionario Della Lingua Italiana di Niccolò Tommaseo e Bernardo Bellini: drappo fatto anticamente di pelo di cammello poi sostituito con pelo di capra, <https://www.dizionario.org/d/?pageurl=cambellotto>.

4.3 *Elenco delle parti scritte in ebraico nei verbali italiani*

Quando le registrazioni dei verbali passano all'italiano, similmente a quello che è stato descritto in precedenza, alcuni termini e addirittura frasi intere, vengono vergate in ebraico. Questo accade sia perché avviene durante un periodo di transizione della lingua, quindi lo scriba probabilmente non conosceva ancora il corrispettivo italiano di una parola ebraica, sia per dar maggiore importanza ad alcuni termini, specialmente a quelli che si riferiscono alla sfera religiosa. I nomi di persona sono registrati indifferentemente sia in ebraico che in italiano, per questo motivo non sono stati inseriti in questi elenchi e saranno maggiormente analizzati nel capitolo successivo. Di seguito è presente l'elenco di queste parole ed espressioni, divise per tipologie e il numero del foglio di appartenenza si riferisce a quando compare per la prima volta in assoluto la parola in ebraico.

Mesi

I nomi dei mesi si riferiscono al calendario ebraico.

JTS 4026 f. 0007	Nisan	ניסן
JTS 4026 f. 0013	Iyyar	אייר
JTS 4026 f. 0027	Sivan	סיון
JTS 4026 f. 0013	Menahem (Av)	מנחם (אב)
JTS 4026 f. 0011	Elul	אלול
JTS 4026 f. 0021	Ḥešvan	חשוון
JTS 4026 f. 0020	Kislev	כסליו
JTS 4026 f. 0020	Tevet	טבת

Termini singoli

Nei verbali vergati in italiano sono presenti queste parole ebraiche all'interno delle frasi.

f. 79 r (17)	orfano di padre	אב יתומת
f. 74 v (21) /f. 82 v (13) / f. 83 v (12)	cimitero/ cimiteri	בית הקברות / בית החיים / בתי חיים

f. 75 v (20)	membri della Confraternita	בני החברה
JTS 3262 f. 0008	membri del Consiglio	בני ועד
f. 80 v (15)	proprietario del negozio	בעל חנות
f. 78 v (17)	sepoltura in Israele	בקברי ישראל
JTS 4026 f. 0007	destino, sorte	גורל
f. 84 r (12)	tesorieri	גזברים
f. 76 r (20) / f. 76 r (20)	uscita, uscite	הוצאה / הצאות
f. 76 r (20) / f. 76 r (20)	entrata, entrate	הכנסה / הכנסות
f. 79 r (17)	e come	וכיד
f. 74 r (22)	consiglio, comitato	ועד
f. 73 v (22) / f. 73 v (22)	confraternita	חבורה / חברה
f. 73 v (22)	Confraternita delle Opere di Misericordia	חברת גמילות חסדים
f. 82 r (14) / f. 80 v (15)	malato/ malati	חולה / חולים
f. 81 v (14)	negozio	חנות
JTS 4026 f. 0028	città	מדינה
JTS 4026 f. 0013 / f. 0025	avviso, notifica	מודעה / מודעא
f. 78 v (17)	festa della Pasqua	מועד פסח
f. 78 v (17)	colui, coloro che hanno diritto ad una sepoltura	מחזוק / מחזוקים
f. 73 v (22) / JTS 3262 f. 0010	amministratore, amministratori	ממונה / ממונים
f. 79 v (16)	incarico amministrativo	ממונות
f. 81 v (14)	quota fissata	מסודר
JTS 4026 f. 0019	eccellenti	מעלות
f. 78 v (17)	uno dei poveri della nostra città	מעני עירינו
JTS 4026 f. 0010	comandamento	מצוה
f. 79 r (17)	inserviente	משרת
JTS 4026 f. 0021	volontari	מתנדבי[ם]
JTS 4026 f. 0021	voto	גדר

f. 74 r (22)	entrante (colui che viene eletto come nuovo)	נכנס
f. 83 v (12) / f. 78 v (17)	defunto, defunta	נפטר / נפטרת
f. 73 v (22)	scriba	סופר
f. 79 r (17)	povero giovane	עני צעיר
JTS 3262 f. 0008	responsabili	ערבים
JTS 3262 f. 0008	istanza	ערכה
JTS 4026 f. 0010	giudici	פוסקים
JTS 4026 f. 0008	amministratori	פרנסים
JTS 4026 f. 0028	pubblico	צבורים
f. 82 v (13)	preghieria	צדוק הדין
f. 74 v (21)	sepoltura	קבורה
JTS 4026 f. 0020	comunità	קהל
f. 78 r (18)	cassa	קופה
f. 80 r (16)	maggioranza	רובא
f. 74 v (21)	sabato	שבת
f. 78 r (18)	inserviente	שמש
JTS 4026 f. 0007	incarico di inserviente	שמשות
JTS 4026 f. 0021	offerta giornaliera	תמיד

Fraasi ed espressioni

Talvolta nelle registrazioni in italiano, in mezzo al testo, si trovano anche intere frasi o espressioni vergate in ebraico; la maggioranza di questi si riferisce a benedizioni o riferimenti biblici.

JTS 4026 f. 0012	col consenso di tutti	בהסכמת כולם
f. 77 r (19)	Benedetto colui che viene nel nome del Signore	בורך הבא בשם האדוני
f. 84 r (12)	siano benedetti, Amen e così sia	ברוכים יהיו אכ"ר

f. 80 r (16)	Benedetto colui che viene nel nome del Signore e benedetto il Signore Dio di Israele, Amen e così sia	וברוך הבא בוני האדוני וברוך האדוני אלקו ישראל אבי"ר
f. 83 v (12)	sia amabile il Signore con loro e mandi benedizione per l'opera delle sue mani, Amen e così sia	ויהי נועם השם עליהם וישלח ברכה במעשה ידיהם אבי"ר
f. 78 v (17)	con piena pace e verità	ומשום השלום לוד אמת
f. 76 r (20)	furono tutti coinvolti alla sua voce	ועתרו לקולו
f. 74 v (21)	il ricordo della sua anima	זיכרון נשמתו
f. 80 r (16)	Dio non voglia	חס וחלילה
f. 83 v (12)	sia volere di Dio mandarci la benedizione per l'opera delle loro mani	יהי רצון שתשלח ברכה במעשה ידיהם מכיר
JTS 4026 f. 0021	per il riposo dell'anima	למנוחת נפש
JTS 4026 f. 0025	al di là della legge	לפנים משורת הדין
f. 80 r (16)	da ora e in futuro colui che ha diritto alla sepoltura sarà come per i membri	מכאן ולהבא מוחזק נשאר החברי
f. 81 v (14)	in giro per un affare	נוגע בדבר
f. 83 v (12)	morto per volere (del Signore)	נפטר ברצון
f. 78 r (18)	fino ad oggi	עד היום הזה
f. 80 r (16)	Lode a Dio creatore del mondo il quale dona la pace nel mondo e che ha scelto come suo popolo Israele per amore	שבח לאל בורא העולם המשיז שלום בעולם והבוחר בעמו ישראל באהבה

Capitolo 5

LE FAMIGLIE PRESENTI A FINALE

5.1 *Nomi delle famiglie in ebraico e in italiano emersi dai pinqasim*

In questo paragrafo sono illustrate le liste dei nomi tratte dalla lettura dei registri. A fianco ad ogni nome è presente il numero di foglio in cui appare per la prima volta. Gli elenchi sono divisi per registro, facendo anche distinzione tra quelli scritti in ebraico, con la relativa trascrizione e quelli scritti in italiano, i quali sono stati riportati così come sono stati vergati. Per poter svolgere un'analisi più approfondita rispetto alla comunità ebraica, sono distinti anche i nomi ebraici da quelli cristiani o comunque non appartenenti alle famiglie di religione ebraica.

La prima lista di nomi si riferisce a quella emersa dallo studio del registro della Confraternita delle Opere di Misericordia e quindi relativa al periodo compreso tra 1615 e 1750. Le liste successive invece si riferiscono ai manoscritti conservati a New York, descritti nei capitoli precedenti e riguardano il periodo compreso tra il 1660 e il 1693.

IT-IT-2 (CAHJP) 1615-1750¹⁴²

Nomi delle famiglie ebraiche scritti in ebraico:

f. 2 v	Olivetti, Eli'ezer	אוליוויטי, אליעזר
f. 4 r	Olivetti, Gheršon	אוליוויטי, גרשון
f. 4 v	Olivetti, Mošeh	אוליוויטי, משה
f. 4 v	Olivetti, Mešullam	אוליוויטי, משלם
f. 48 r	Usigli, Gabri'el	אוסילי, גבריאֵל
f. 63 v	Osima, Diamante	אוזימה [אוזימה], דיאמנטי

---

¹⁴² Segnatura del manoscritto menzionato, conservato presso i *Central Archives for the History of the Jewish People*, a Gerusalemme. Per la descrizione si veda il capitolo 1.

f. 31 r	Osimo, Me'ir	אוסִימו, מאִיר
f. 60 v	Osimo, Šemu'el Mordekay	אוסִימו, שְמוּאֵל מֶרְדֵכִי
f. 67 r	Urbino, Yeḥiy'el Ḥayyim (Vita)	אורִבִינו, יְחִיאֵל חַיִים
f. 87 v	Alatino, Ester	אֶלְטִינו, אֶסְתֵר
f. 45 v	Alatino, Benvenuta	אֶלְטִינו, בִּנְיוֹנוּטָה
(f. 48 v)	(figlia di Mošeh)	[בַּת מֹשֶׁה]
f. 7 r	¹⁴³ Alatino, Varam Yeḥiy'el	אֶלְטִינו, וֶרָם יְחִיאֵל
f. 9 r	Alatino, Tobia	אֶלְטִינו, טוֹבִיָּה
f. 12 v	Alatino, Mošeh (figlio di Yeḥiy'el)	אֶלְטִינו, מֹשֶׁה [בֶּן יְחִיאֵל]
f. 9 v	Ascoli, Ya'aqov	אֶסְקוֹלִי, יַעֲקֹב
f. 2 v	Borgo, Avraham	בוֹרְגו, אַבְרָהָם
f. 55 v	Borgo, Yišḥaq Yedidyah	בוֹרְגו, יִצְחָק יִדִידְיָה
f. 2 v	Borgo, Šim'on (figlio di Avraham)	בוֹרְגו, שִׁמְעוֹן [בֶּן אַבְרָהָם]
21 v	Belgrado, Avyšay	בִּלְגְרָאדו, אַבִישַׁי
f. 13 v	Belgrado, Avraham	בִּלְגְרָאדו, אַבְרָהָם
f. 87 v	Belgrado, Orizia	בִּלְגְרָאדִי, אורִיצִי
f. 87 v	Belgrado, Ila	בִּלְגְרָאדו, אִילָה
f. 87 v	Belgrado, Gentile (moglie di Mošeh Yehudah)	בִּלְגְרָאדו, גֵּינְטִיל [אִשְׁת מֹשֶׁה יְהוּדָה]
f. 61 v	Belgrado, Mošeh Yehudah	בִּלְגְרָאדו, מֹשֶׁה יְהוּדָה
f. 50 r	Belgrado, Sara	בִּלְגְרָאדו, שָׂרָה
f. 68 v	Ben Šion, Šim'on	בֶּן צִיּוֹן, שִׁמְעוֹן
f. 38 r	Gallico, Eli'ezer	גַּאֲלִיקו, אֱלִיעֶזֶר
f. 69 v	Gallico, Baruk	גַּאֲלִיקו, בָּרוּךְ
f. 48 r	Gallico, David	גַּאֲלִיקו, דָּוִד
f. 64 r	Gallico, Tobia	גַּאֲלִיקו, טוֹבִיָּה
f. 50 r	Gallico, Yehošua	גַּאֲלִיקו, יְהוֹשֻׁעַ

¹⁴³Origine della famiglia Alatino trasferitasi a Finale Emilia:
<https://jewishencyclopedia.com/articles/1062-alatino>.

f. 72 v	Gallico, Yehošua David	גאליקו, יהושוע דוד
f. 78 v (17)	Gallico, Yišma'el	גאליקו, ישמעאל
f. 72 v	Gallico, Yisra'el	גאליקו, ישראל
f. 7 v	Gallico, Mošeh	גאליקו, משה
f. 72 v	Gallico, Mošeh Yeḥiy'el	גאליקו, משה יחיאל
f. 35 r	Ventura, Yisra'el	וינטורה, ישראל
f. 45 r	Ventura, Yosef	וינטורה, יוסף
f. 64 r	Zelman, Me'ir	זלמן, מאיר
f. 62 r	Zelman, Mošeh David	זלמן, משה דוד
f. 14 r	Zelman, Šemu'el	זלמן, שמואל
f. 32 r	Zelman, Sara	זלמן, שרה
f. 70 v	Zarfati (Sarfatti), Baruk	זרפתי, ברוך
f. 70 r	Ḥamiš, Avraham da Venezia	חמיץ, אברהם מוניציאה
f. 68 v	Yisra'el, Dani'el	ישראל, דניאל
f. 2 v	Kohen, Ya'aqov (figlio di Ya'aqov Yišḥaq)	כהן, יעקב [בן יעקב יצחק]
f. 2 v	Kohen, Ya'aqov Yišḥaq	כהן, יעקב יצחק
f. 2 v	Kohen Yišḥaq	כהן, יצחק
f. 2 v	Kohen, Mešullam	כהן, משלם
f. 87 v	Kohen, Ricca (moglie di Mešullam)	כהן, ריקה [אשת משלם]
f. 3 r	Kohen Giusto, Šelomoh	כהן [ז] צ[דק] ¹⁴⁴ , שלמה
f. 88 r	Levi, Eliaqim	לוי, אליקים
f. 45 r	Levi, Ester	לוי, אסתר
f. 68 r	Levi, Yehudah	לוי, יהודה
f. 47 r	Levi, Yosef	לוי, יוסף
f. 7 v	Levi, Yosef Leone	לוי, יוסף ליאון
f. 2 v	Levi, Mattatyah (figlio di Šemu'el)	לוי, מתתיה [בן שמואל]
f. 2 v	Levi, Šemu'el	לוי, שמואל

¹⁴⁴ L'abbreviazione "Kats" sta per il cognome Kohen Šedeq (Sacerdote Giusto) כהן צדק.

f. 73 v (22)	Levi, Rafa'el Šelomoh	לוי, רפאל שלמה
f. 72 v	Leone, David	ליאון, דוד
f. 87 v	Leone, Mošeh	ליון, משה
f. 2 v	Lanternaro, Ben Šion	לנטרנרו, בן ציון
f. 2 v	Da Udine, Aharon (figlio di Geršon)	מאודינה, אהרן [בן גרשון]
f. 2 v	Da Udine, Geršon	מאודינה, גרשון
f. 64 v	Modigliani, Rafa'el	מודייליא[ני], רפאל
f. 60 r	Modena, Alleluia	מודינה, הללויה
f. 50 v	Modena, Zaccaria	מודינה, זכריה
f. 2 v	Mondolfo, Mordekay (figlio di Rafa'el)	מונדולפו, מרדכי [בן רפאל]
f. 2 v	Mondolfo, Rafa'el	מונדולפו, רפאל
f. 68 v	Monte Santo, Eli'ezer	מונטי סאנטו, אליעזר
f. 27 v	Monte Santo, Ašer	מונטי סאנטו, אשר
f. 15 v	Monte Santo, Yosef	מונטי סאנטו, יוסף
f. 87 v	Monte Santo, Šemu'el	מונטי סאנטו, שמואל
f. 67 r	Monisi, Avraham	מוניז, אברהם
f. 87 v	Menaḥem ben Monzilisi	מנחם בן מונציליסי
f. 2 v	Melli, Avraham (figlio di Ya'aqov)	מילי, אברהם [בן יעקב]
f. 63 v	Melli, Ben Šion	מילי, בן ציון
f. 12 v	Melli, Yosef	מילי, יוסף
f. 2 v	Melli, Ya'aqov	מילי, יעקב
f. 28 r	Melli, Lionora (Eleonora)	מילי, ליאנורה
f. 87 v	(moglie di Pinḥas)	[אשת פנחס]
f. 87 v	Melli, Lia Sara	מילי, לייא שרה
f. 18 r	Melli, Me'ir	מילי, מאיר
f. 21 v	Melli, Pinḥas Elyah	מילי, פנחס אליה
f. 2 v	Mirandola, Hizqiyyah	מיראנדולה, חזקיה
f. 4 r	Mirandola, Rafa'el	מיראנדולה, רפאל

f. 2 v	Della Rocca, Yehošua	מלרוקא, יהושע
f. 2 v	Della Rocca, Šabbetay Yedidyah (figlio di Yehošua)	מלרוקא, שבתי ידידיה [בן יהושע]
f. 68 v	Massarani, Yosef	מסראני, יוסף
f. 67 r	Marcaria, Šim'on	מרקאר[יה], שמעון
f. 65 v	Norzi (Norcia) ¹⁴⁵ , Menaḥem	נורצי, מנחם
f. 68 r	Norzi (Norcia), Mordekay	נורצי, מרדכי
f. 63 v	(Natan) Donati, Eli'ezer	נתן, אליעזר [דונאטי]
f. 54 r	(Natan) Donati, Eliaqim	נתן, אליקים [דונאטי]
f. 66 v	(Natan) Donati, Eliša'	נתן, אלישע [דונאטי]
f. 27 r	(Natan) Donati, Yosef	נתן, יוסף [דונאטי]
f. 2 v	(Natan) Donati, Ya'aqov	נתן ¹⁴⁶ , יעקב [דונאטי]
f. 2 v	(Natan) Donati, Mattatyah	נתן, מתתיה [דונאטי]
f. 2 v	(Natan) Donati, Donato	נתן, נתן [דונאטי]
f. 87 v	(Natan) Donati, Raḥel	נתן, רחל [דונאטי]
f. 87 v	(Natan) Donati, Ricca	נתן, ריקה [דונאטי]
f. 2 v	(Natan) Donati, Šemu'el	נתן, שמואל [דונאטי]
f. 47 r	(Natan) Donati, Sara	נתן, שרה [דונאטי]
f. 7 r	Sagal, Mattatyah	סגל, מתתיה
f. 67 r	Soliani, Pinḥas	סוליאני, פינחס
f. 25 r	Smeralda, Da Velletri	סמיראלדה, מולהטרי
f. 61 r	Sanguinetti, Elyah	סנגויניטי, אליה
f. 88 r	Sanguinetti, 'Ovadyiah	סנגוני[טי], עובדיה
f. 88 r	Sanguinetti, Šemu'el	סנגויני[טי], שמואל
f. 2 v	Saraval, Avraham	סרוואל, אברהם
f. 2 v	Saraval, Yehudah Leib	סרוואל, יהודה לֵיב
f. 69 r	Padova, Yehudah Maṣṣliah	פאדווה, יהודה מצליח
f. 7 v	Fano, 'Azaryah	פאנו, עזריה

¹⁴⁵ Cognome ebraico derivante da Norcia. Le fonti latine dell'archivio di Finale indicano come cognome del primo banchiere trasferitosi a Finale quello di "Da Norsa", un'altra variante per indicare Norcia.

¹⁴⁶ Spesso scritto anche דונאטי.

f. 23 r	Fano, Rafa'el	פאנו, רפאל
f. 63 v	Formigine, Aharon	פורמיגיני, אהרון
f. 24 v	Formigine, Eliša'	פורמיגיני, אלישע
f. 48 v	Formigine, Ester (moglie di Eliša')	פורמיגיני, אסתר [אשת אלישע]
f. 87 v	Formigine, Dolce (figlia di Eliša')	פורמיגיני, דולצה [בת אלישע]
f. 67 r	Formigine, Dina	פורמיגיני, דינה
f. 87 v	Formigine, Livia (moglie di Eliša')	פורמיגיני, ליויא [אשת אלישע]
f. 26 r	Formigine, Šemu'el	פורמיגיני, שמואל
f. 68 v	Ferraresi, Baruk	פיראריסי, ברוך
f. 87 v	Pesaḥ, Abigail (figlia piccola di Menaḥem bar Mošeh)	פסח, אביגיל [בת קטנה מנחם בר משה]
f. 87 v	Pesaḥ, Avraham Šalom (Pace) (figlio di David)	פסח, אברהם שלום [בן דוד]
f. 63 r	Pesaḥ, Elyah Baruk	פסח, אליה ברוך
f. 87 v	Pesaḥ, Eliša'	פסח, אלישע
f. 70 v	Pesaḥ, Benyamin	פסח, בנימין
f. 87 v	Pesaḥ, Bešal'el (figlio di Menaḥem)	פסח, בצלאל [בן מנחם]
f. 69 v	Pesaḥ, Brunetta (moglie di Hizqiyyah)	פסח, ברוניטה [אשת חזקיה]
f. 87 v	Pesaḥ, Devorah (moglie di Šelomoh)	פסח, דבורה [אשת שלמה]
f. 66 r	Pesaḥ, David	פסח, דוד
f. 87 v	Pesaḥ, Dolfina	פסח, דולפינה
f. 87 v	Pesaḥ, Diambra (moglie di Mošeh)	פסח, דיאמברה [אשת משה]
f. 46 v	Pesaḥ, Zacariah	פסח, זכריה

f. 28 v	Pesaḥ, Hizqiyyah	פסח, חזקיה
f. 2 v	Pesaḥ, Yehudah	פסח, יהודה
f. 66 v	Pesaḥ, Yosef	פסח, יוסף
f. 63 v	Pesaḥ, Ya'aqov	פסח, יעקב
f. 64 v	Pesaḥ, Yšay da Modena	פסח, ישי ממודינה
f. 82 v (13)	Pesaḥ, Issacar	פסח, יששכר
f. 34 v	Pesaḥ, Menaḥem (figlio di Šelomoh)	פסח, מנחם [בר שלמה]
f. 20 r	Pesaḥ, Menaḥem Bar Mošeh	פסח, מנחם בר משה
f. 2 v	Pesaḥ, Mošeh (figlio di Yehudah)	פסח, משה [בן יהודה]
f. 41 r	Pesaḥ, Mešullam	פסח, משלם
f. 87 v	Pesaḥ, Regina (moglie di Šelomoh)	פסח, רגינה [אשת שלמה]
f. 87 v	Pesaḥ, Rafa'el (figlio di Hizqiyyah)	פסח, רפאל [בן חזקיה]
f. 58 r	Pesaḥ, Šabbetay	פסח, שבתאי
f. 2 v	Pesaḥ, Šelomoh da Castelfranco	פסח, שלמה מקסטיל פרנקו
f. 42 v	Pesaḥ, Šemu'el	פסח, שמואל
f. 80 v (15)	Pesaḥ, Šemu'el Ḥayyim (Vita)	פסח, שמואל חיים
f. 42 r	Pesaḥ, Šimšon	פסח, שמשון
f. 21 v	Pesaḥ, Sara	פסח, שרה
f. 50 r	Camaiori Gentile	קאמיורי, גיינטיל
f. 48 r	Camaiori, Yosef	קאמיורי, יוסף
f. 60 r	Camaiori, Mošeh	קאמיורי, משה
f. 87 v	Camaiori, Sara	קאמיורי, שרה
f. 4 v	Colonia, Yišma'el	קולוניא, ישמעאל
f. 2 v	Conegliano, Avraham (figlio di Mordekay)	קוניאן, אברהם [בן מרדכי]
f. 2 v	Conegliano, Mordekay	קוניאן, מרדכי
f. 59 v	Rovere, Diamante	רובירה, דיאמנטי

f. 87 v	Rovere, Laura	רובירה, לאורה
f. 27 v	Rovere, Yosef da Carpi	רובירה, יוסף מקארפי
f. 22 r	Rovere, Yisra'el	רובירה, ישראל
f. 3 r	Rocca, Yedidiah	רוקה, ידידיה
f. 67 r	Rocca, 'Ovadyah	רוקה, עובדיה
f. 78 v (17)	Ricchi, Immanu'el	ריקי, עמנואל

Nomi delle famiglie ebraiche scritti in italiano:

f. 73 v (22)	Belgradi, Abram Ventura	f. 78 v (17)	Formiggine, Samuele
f. 74 v (21)	Belgradi, Emanuel	f. 83 v (12)	Gallico, Benedetto
f. 82 r (14)	Belgradi, Jonaton	f. 80 r (16)	Gallico, Giuda
f. 83 r (13)	Belgradi, Samuele Isaai (Isaia)	f. 78 v (17)	Gallico, Ismaele
f. 82 r (14)	Belgradi, Iom Tov	f. 84 v (11)	Gallico, Jacob
f. 90 v (1)	Borgo, Simone	f. 75 v (20)	Italia, Jacob
f. 83 r (13)	Castelfranchi, Angelo (di Ventura)	f. 84 r (12)	Leon, Salvador Angelo
f. 73 v (22)	Castelfranchi, Emmanuel Salomone	f. 84 r (12)	Leon, Samuele
f. 73 v (22)	Castelfranchi, Ezra Benedetto	f. 83 v (13)	Levi, Giuseppe Vital
f. 82 r (14)	Castelfranchi, Mosè Vita	f. 76 r (20)	Levi, Leon
f. 85 r (11)	Castelfranchi, Samuele (Vitta)	f. 76 v (19)	Levi, Raffael Salomon
f. 73 v (22)	Castelfranchi, Ventura (Vital)	f. 84 r (12)	Levi, Samuele
f. 83 r (13)	Castelfranchi, Zaccaria	f. 82 v (13)	Levi, Vitta Lustro
f. 82 r (14)	Dina, Daniel	f. 85 v (10)	Osimo, Jacob Vitta
f. 81 v (14)	Dina, David	f. 77 v (18)	Ponti, Lazzaro
f. 84 r (12)	Dina, Ester Levi	f. 83 r (13)	Rimini, Amedeo Mosè
f. 85 r (11)	Dina, Leon	f. 74 v (21)	Sassi, Leon
f. 77 r (19)	Donati, Dina	f. 74 v (21)	Valvassoni, Benedetto
f. 73 v (22)	Donati, Jacob	f. 84 v (11)	Ventura, Giuseppe Leon
f. 73 v (22)	Donati, Giuseppe	f. 73 v (22)	Ventura, Saul Emmanuel
f. 86 r (10)	Donati, Mosè Emmanuel	f. 86 r (10)	Ventura, Vita
f. 75 v (20)	Formiggine, Alessandro	f. 77 r (19)	Vita, Mosè
f. 83 v (12)	Formiggine, Salomone	f. 85 v (10)	Volterra, Vitta
f. 73 v (22)	Formiggine, Aron		

Nomi cristiani e non appartenenti alle famiglie ebraiche, scritti in ebraico:

f. 47 r	Onofri, Bartolomeo ¹⁴⁷	אונופרי, בורטולמו
f. 45 r	Alinovi, Ippolito ¹⁴⁸	אלינובי, איפוליטו
f. 71 v	Alinovi, Giuseppe ¹⁴⁹	אלינובי, יוסף
f. 67 r	Butri, Giuseppe	בוטרי, יוסף
f. 86 v	Borghi, Leone	בורגי, ליואן
f. 54 r	Borghello, Giovanni	בורגילו, גיואן
f. 67 r	Bersani, Innocenzo	בירסאני, אינוסניצו
f. 69 r	Breviglieri, Girolamo	בריווילירי, גירולימו
f. 71 r	Graffo, Giuseppe	גראפו, יוסף
f. 38 v	Vecchio, Sigismondo ¹⁵⁰	וויקיו, סיסמונדו
f. 28 v	Maurizio (scriba), Maurizi ¹⁵¹	מאוריציו (סופר)
f. 73 r	Moretti, Girolamo ¹⁵²	מוריתו, גירולימו
f. 73 r	Migliari, Alberto (dottore)	מיליארי, אלברטו [דוטור]
f. 23 r	Soldati, Alessandro	סולדה, אליסנדרו
f. 31 v	Soldati, Gian Battista	סולדה, גיואן באטיסטה
f. 31 v	Soldati, Francesco	סולדה, פראנססקו
f. 67 r	Serchiari, Ottaviani	סירקייארי, אוטאוואן
f. 36 v	Fattorino, Raffaele	פאטורינו, רפאל
f. 63 v	Poltronieri, Domenico	פולטרונירי, דומיניקו
f. 48 r	Ferrari, Lodovico	פירארי, לודוויקו

¹⁴⁷ Bartolomeo Onofri, *notaio* nel periodo 1651-1664; per questo si veda Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 120, nota 36.

¹⁴⁸ Ippolito Alinovi, *perito agrimensore*, disegnò la mappa del cimitero ebraico nel 1651; per questo si veda Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 123.

¹⁴⁹ Giuseppe Alinovi, *perito*; per questo si veda Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 222.

¹⁵⁰ Sigismondo Vecchi, nel 1651 vendette alla Confraternita della Misericordia, la casa del custode situata vicino al cimitero; per questo si veda Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 126.

¹⁵¹ Maurizio Maurizi, *notaio*; per questo si veda Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 82.

¹⁵² Fra Girolamo Moretti, minore conventuale, *Vicario dell'Inquisizione*, subentrato a Finale nel 1675; per questo si veda per questo si veda M.P. Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, Giuntina, Firenze 2005, p. 46.

f. 36 r	Camilla [manca il cognome]	קאמילה [...]
f. 26 r	Corvino, Gian Battista	קורווינו, ג'ון באטיסטה
f. 36 v	Costanzo (medico)	קנשטאנצו (רופא)
f. 68 v	Castellazzo, Guido	קסטילאצו, ג'ידו
f. 45 r	Ruggi, Gherardo ¹⁵³	רוג'יו, ג'ירארדו
f. 67 r	Romei, Gregorio	רומיאה, גריגוריו
f. 48 r	Romei, Carlo	רומיאו/ה, קרלו
f. 44 v	Rossi, Antonio Maria	רוסי, אנטוניו מריא
f. 54 v	Ramondini, Bernardino	רימונדין, בירנרדין
f. 56 r	Rinaldi, Cristoforo	רינאלדי, קרישטופלו

Nomi cristiani e non appartenenti alle famiglie ebraiche, scritti in italiano e latino:

f. 89 v (2)	Camperino, Silvestre (Silvester Camperinus)
f. 90 v (1)	Este, Cesare ¹⁵⁴ (Cesaris Estensis)
f. 80 v (15)	Grossi, Alfonso
f. 90 v (1)	Laderchi, Giovanni Battista ¹⁵⁵ (Iohannis Baptistae)
f. 89 v (2)	Ranzi, Francisco (Francisco Rantio)

¹⁵³ *Proprietario del terreno* adiacente al cimitero ebraico; per questo si veda Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 126.

¹⁵⁴ Cesare d'Este, *Duca di Modena e Reggio* tra il 1598 e il 1628.

¹⁵⁵ Giovan Battista Laderchi, detto l'Imola, *Segretario Ducale e Consigliere di Stato*; per questo si veda Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 210.

Nomi delle famiglie ebraiche scritti in ebraico:

f. 0021	Usigli, Eliša'	אוסיליו, אלישע
f. 0021	Usigli, Vardimas	אוסילי, וורדימס
f. 0021	Belgrado, Mošeh Yehudah	בילגראדו, משה יהודה
f. 0021	Donati, Eli'ezer	דונאטי, אליעזר
f. 0010	Donati, Eliaqim	דונאטי, אליקים
f. 0021	Donati, Eliša'	דונאטי, אלישע
f. 0030	Donati, Yosef	דונאטי, יוסף
f. 0027	Dina, David Šemu'el	דינה, דוד שמואל
f. 0027	Dina, Mordekay	דינה, מרדכי
f. 0021	Ventura, Yosef	וינטורא, יוסף
f. 0022	Ḥamiš, Avraham	חמיץ, אברהם
f. 0028	Kohen	כהן
f. 0011	Luria, Yosef	לוריא, יוסף
f. 0021	Modigliani, Rafa'el	מודיליאנו, רפאל
f. 0021	Monisi, Dani'el	מוניס, דניאל
f. 0021	Monisi, Immanu'el	מוניס, עמניאל
f. 0013	Saraval, Šelomoh Ḥayyim (Vita)	סאראול, שלמה חי[ים]
f. 0021	Segre, Aharon Ya'aqov	סגרי, אהרן יעקב
f. 0021	Segre, Netan'el	סגרי, נתנאל
f. 0021	Ozi'el, Eli'ezer	עוזיאל, אליעזר
f. 0021	Padova, Yehudah Mašliah	פאדווא, יהודה מצליח
f. 0013	Pesaḥ, Ḥizqiyyah	פסח, חזקיה
f. 0013	Pesaḥ, Yehudah Bar Rafa'el	פסח, יהודה בר רפאל
f. 0013	Pesaḥ, Šabbetay	פסח, שבתי

¹⁵⁶ Segnatura del manoscritto menzionato, conservato presso il *Jewish Theological Seminary* a New York. Per la descrizione si veda il capitolo 1.

f. 0013	Pesaḥ, Šemu'el	פסח, שמואל
f. 0010	Formigine, Eliša'	[פורמיגיני], אלישע
f. 0020	Formigine, Aharon	פורמיגיני, אהרון
f. 0021	Formigine, Šemu'el	פורמיגיני, שמואל

Nomi delle famiglie ebraiche scritti in italiano:

f. 0007 Belgrado, Abram Ventura	f. 0028 Ferrarese, Aron Ben
f. 0013 Belgrado, Moise Leon	f. 0008 Finzi, Simon
f. 0020 Bielli, Angelo ¹⁵⁷	f. 0014 Forlì, Alessandro
f. 0026 Biniamin da Reggio	f. 0016 Formigini, Aaron
f. 0008 Canaruti, Emanuel	f. 0008 Formigini, Alessandro
f. 0012 Castelfranchi, Elia Benedetto	f. 0010 Formigini, Elisha
f. 0019 Castelfranchi, Giuseppe	f. 0007 Formigini, Simon
f. 0014 Castelfranchi, Emanuel	f. 0019 Gallico, Israel
f. 0029 Castelfranchi, Emanuel Salomon	f. 0019 Gallico, Tubbia
f. 0015 Castelfranchi, Jacobbe	f. 0014 Israel, Daniel
f. 0008 Castelfranchi, Sabadia	f. 0019 Israel, Samuel Elia
f. 0007 Castelfranchi, Sanson	f. 0019 Leon, David
f. 0008 Castelfranchi, Simon	f. 0019 Leon, Elia Vita
f. 0017 Castelfranchi, Ventura	f. 0030 Levi, Alessandro
f. 0010 Donati, Eliaqim	f. 0019 Levi, Leon
f. 0010 Donati, Jacob/Jacobbe	f. 0030 Levi, Netanel
f. 0008 Donati, Lazzaro	f. 0012 Levi, Speranza Vita
f. 0008 Donati, Sara	f. 0021 Marcara, David

---

¹⁵⁷ Angelo Bielli di Modena partecipa alla seduta del Consiglio del 4 Dicembre 1681, in assenza del signor Segre (f. 0020).

f. 0019 Massarani, Gamaliel	f. 0030 Sanguinetti, Jacob
f. 0007 Melli, Iosef	f. 0020 Segre (signor) ¹⁵⁸
f. 0008 Melli, Mose Israel	f. 0020 Usigli, Alessandro
f. 0014 Modigliani, Raffaele	f. 0031 Usigli, David
f. 0014 Monisi, Abram	f. 0031 Usigli, Israel
f. 0014 Monisi, Emanuel	f. 0031 Usigli, Salomon
f. 0018 Padova, Giuda	f. 0019 Gallico, Israel
f. 0019 Padova, Leon	f. 0008 Ventura, Iosef/Giuseppe
f. 0031 Rovigo, Abram	f. 0015 Zarfadi (Sarfatti), Benedetto
f. 0031 Rovigo, Raffael	f. 0029 Zarfatti (Sarfatti), Mattassia
f. 0030 Saliti, Buona Ventura	

Nomi cristiani e non appartenenti alle famiglie ebraiche, scritti in ebraico:

f. 0021	Romei, Carlo	רומיאו, קרלו

Nomi cristiani e non appartenenti alle famiglie ebraiche, scritti in italiano:

f. 0030	Barbieri, Carlo (Podestà di Finale Emilia) ¹⁵⁹
f. 0008	Candrini, Carlo

---

¹⁵⁸ Nel verbale viene scritto solo il cognome, dicendo che il suddetto signor Segre proviene da Cento.

¹⁵⁹ Carlo Barbieri fu Podestà di Finale Emilia eletto nel 1688.

Nomi delle famiglie ebraiche scritti in italiano:

f. 0008 Belgrado, Moise Leon	f. 0008 Donati, Jacob
f. 0013 Israel, Samuel Elia	f. 0009 Monis, Abram
f. 0008 Castelfranco, Elia Benedetto	f. 0009 Formiggini, Aharon
f. 0009 Levi, Josef	f. 0009 Monis, Emmanuel
f. 0009 Castelfranco, Emanuel	f. 0008 Formiggini, Simon
f. 0013 Levi, Leon	f. 0008 Usigli, Alessandro
f. 00013 Castelfranco, Josef	f. 0013 Gallico, Tobia
f. 0013 Massarani (fratelli)	f. 0008 Ventura, Josef
f. 0009 Castelfranco, Ventura	f. 0010 Israel, Daniel
f. 0010 Modigliani, Raffael	f. 0013 Zarfadi (Sarfatti), Benedetto

5.2 *Gli studi di Maria Pia Balboni*

Maria Pia Balboni, nata a Finale Emilia nel 1938, era una studiosa di storia locale, in particolare si è occupata di quella riguardante la comunità ebraica che per quattro secoli ha soggiornato nella sua città¹⁶¹. La studiosa, per ricostruire la storia degli ebrei presenti a Finale Emilia e la storia legata al relativo cimitero ebraico, ha indagato maggiormente le fonti presenti in archivio, le cosiddette fonti latine, poiché scritte per la totalità in italiano. Queste fonti appartengono sia agli archivi di Stato che a quelli comunali e parrocchiali. Spesso i documenti esaminati sono lettere notarili o dell'Inquisizione, contratti, registri dei battesimi (per le tante conversioni avvenute a Finale nella metà del Seicento), gridari e inventari. Le uniche fonti interne, scritte direttamente dai membri della comunità finalese,

---

¹⁶⁰ Segnatura del manoscritto menzionato, conservato presso il *Jewish Theological Seminary* a New York. Per la descrizione si veda il capitolo 1.

¹⁶¹ Scheda bio-bibliografica di Maria Pia Balboni: <https://www.giuntina.it/autori/maria-pia-balboni-212.html>

in ebraico, a parte le lapidi del cimitero, sono quelle descritte in questo studio; per questo motivo sono importanti, soprattutto se messe tutte a confronto, per quanto riguarda le famiglie ebraiche che risiedevano nel territorio di Finale Emilia tra il Seicento e il Settecento.

Incrociando gli studi di Maria Pia Balboni sulla comunità ebraica¹⁶² e quelli riguardanti il cimitero ebraico¹⁶³, le famiglie maggiormente presenti a Finale nel periodo corrispondente ai manoscritti ebraici, ovvero 1615-1750, risultano essere le seguenti:

Alatino	Gallico	Rieti
Ascoli	Lanternaro	Rimini
Belgrado	Levi	Rovere (Revere)
Camaiori	Marcaria	Rubiera
Castelfranchi	Massarani	Sacerdoti (Kohen ¹⁶⁷)
(Castelfranco ¹⁶⁴)	Melli	Sarfatti
Dina	Monisi (Munisi ¹⁶⁵)	Tegoli
Donati	Olivetti	Usigli
Fano	Osimo (Osima ¹⁶⁶)	Ventura
Formigine	Padova	

Ci sono parecchi cognomi in comune con gli elenchi descritti precedentemente, emersi dalle fonti manoscritte interne. Allo stesso modo, alcuni cognomi come Rieti, Rubiera e

---

¹⁶² M.P. Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit.

¹⁶³ Balboni, *L'Antico cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit.; Balboni, Perani, Creatura, Corazzol, *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit.

¹⁶⁴ Il cognome originario di tale famiglia era Castelfranco e assunse poi la *i* finale soltanto a partire dal Settecento. Cfr. Balboni, Perani, Creatura, Corazzol, *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit. *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit., p. 4, nota 198.

¹⁶⁵ I cognomi Monisi e Munisi compaiono in diversi documenti anche come *Monis* o più spesso *Munis*. I fratelli Emanuele e Abram, ebrei veneziani, giunsero al Finale nel 1677. Cfr. Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 40, nota 39.

¹⁶⁶ Il casato Osimo-Osimi, la cui grafia divenne nell'Ottocento *Osima*, è uno dei più antichi tra quelli che vantano una permanenza continua al Finale dal Seicento fino alla prima metà del Novecento. Cfr. Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 40, nota 37.

¹⁶⁷ Il cognome Kohen venne tradotto con il suo equivalente italiano, *Sacerdoti*, nel 1752, per quanto riguarda Finale Emilia, quando venne annotato nel registro delle nascite per Salomone Abram Sacerdoti. Cfr. Balboni, *Sigilli di Eternità*, (...) p. 46, nota 215. Per questo motivo nelle fonti ebraiche analizzate appare sempre come Kohen.

Tegoli, non compaiono nei registri ebraici, né scritti in lingua ebraica né in italiano. Sicuramente non tutte le famiglie della comunità ebraica finalese presero parte o ebbero un ruolo attivo all'interno della Confraternita e del Consiglio Generale. Quello che però si nota subito, vedendo tutte le liste dei nomi descritte fino ad ora, è che la famiglia Pesah, presente in grande quantità all'interno delle sedute dei verbali della Confraternita delle Opere di Misericordia, non compare minimamente nelle fonti latine. Il cognome Pesah infatti, all'interno dei registri e dei documenti, è scritto sempre in ebraico (פסח), anche nei verbali redatti in italiano. Negli studi di Maria Pia Balboni, in particolare quello riguardante il cimitero ebraico, si trova soltanto una lapide del 1637, dedicata alla signora Devorah Pesah¹⁶⁸, la quale è presente anche nella mappa del cimitero che verrà approfondita nel capitolo successivo. Riguardo a lei, la studiosa finalese, descrive la bellezza poetica del suo epitaffio, dicendo di non sapere nulla riguardo al casato dei Pesah, sconosciuto al Finale e che quindi la signora Devorah potrebbe essere giunta in questa terra per maritarsi con un ebreo locale¹⁶⁹. Analogamente a questo fatto, anche la famiglia Castelfranchi non è mai presente nelle redazioni in lingua ebraica, mentre in quelle italiane e nelle fonti latine è una delle famiglie più attive e durature; i Castelfranchi rimasero a Finale Emilia per oltre quattro secoli, fino a tutto il Novecento, come testimoniano anche le lapidi nel cimitero, studiate da Maria Pia Balboni, tra cui quella di Elvira Castelfranchi, nata a Finale nel 1874 e deceduta pochi mesi dopo la liberazione avvenuta il 29 agosto 1945¹⁷⁰. Queste due famiglie saranno descritte maggiormente nel paragrafo numero 4.

Nei capitoli precedenti sono stati trascritti alcuni verbali riguardanti il signor Avraham Hāmiṣ, proveniente da Venezia e deceduto a Finale Emilia nel 1682. Come emerge dagli studi fatti sulla documentazione ebraica, sono presenti vari verbali, sia nel registro della Confraternita, che in quello del Consiglio Generale, che parlano dell'accaduto e della sepoltura, essendo il signore un forestiero e non residente nel territorio finalese. Nel cimitero ebraico di Finale è rimasto conservato il coperchio in marmo di Carrara del sarcofago del signor Hāmayin Avraham, morto in giovane età nel 1682¹⁷¹. Il marmo è decorato con un cesto di fiori e con uno scudo nobiliare che racchiude un albero con radici; probabilmente il

---

¹⁶⁸ Balboni, Perani, Creatura, Corazzol, *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit., p. 99.

¹⁶⁹ *Ivi*, p. 63.

¹⁷⁰ Per un approfondimento sulla interessante storia dell'insegnante Elvira Castelfranchi: Balboni, *Una rosa per la Sgnòra Elvira*, cit.

¹⁷¹ Balboni, Perani, Creatura, Corazzol, *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit., p. 105.

giovane apparteneva a una famiglia assai facoltosa. Maria Pia Balboni ha scritto che, secondo il professor Moshe Rosenfeld, questo cognome sarebbe di provenienza nord-africana, sconosciuto a Finale Emilia¹⁷². Il nome è il medesimo e la data del decesso, ovvero il 24 Ševat 5442 (2 febbraio 1682), come riportato sul coperto del sarcofago, potrebbe corrispondere, dal momento che il verbale fu scritto il giorno 27 (5 febbraio)¹⁷³, quindi qualche giorno dopo. Per quanto riguarda il cognome, differisce di poco da quello emerso dallo studio svolto da Maria Pia Balboni, solo per la lettera finale: nel primo caso il nome in ebraico è scritto חמיץ (Ḥamiš), con la lettera *tsadi* finale, mentre nel secondo è חמין (Ḥamayin) con la lettera *nun* finale; anche questo, come il caso precedentemente descritto, in tutte le fonti viene scritto sempre e solamente in ebraico. Sia nel registro della Confraternita, che in quello del Consiglio Generale, la lettera finale del cognome è certamente la ץ (*tsadi* finale) escludendo la *nun* finale, poiché trascritta sempre come un tratto continuo, dritto, che tende verso il basso oltre la rigatura. In questo caso invece, come si può notare dalla tabella paleografica,¹⁷⁴ il tratto della *tsadi*, oltre a tendere verso il basso come la *nun*, supera anche la linea verso l'altro, piegandosi leggermente verso destra. Inoltre nel registro della *Hevrat*, viene scritto chiaramente che egli proveniva da Venezia e non c'è alcun riferimento alle origini nord africane. In ogni caso, il signore Avraham summenzionato, era certamente un forestiero giunto a Finale per affari, morto e sepolto in loco. Analizzando lo studio di Sofia Locatelli sulle lapidi del cimitero ebraico di Venezia,¹⁷⁵ emerge che il cognome Ḥamiš¹⁷⁶ è quello che ricorre più spesso associato allo stemma di un albero, proprio come appare sul coperchio del sarcofago nel cimitero ebraico di Finale Emilia. Alla luce di questi sviluppi, il forestiero giunto in terra finalese da Venezia in barca, attraversando il fiume Panaro, deceduto il giorno 2 febbraio del 1682 a Finale e sepolto nel cimitero ebraico di Finale Emilia, è il signor Avraham Ḥamiš.

---

¹⁷² *Ivi*, p. 53.

¹⁷³ Si veda il foglio 70 recto, descritto nel secondo capitolo.

¹⁷⁴ La tabella si trova a pagina 10.

¹⁷⁵ S. Locatelli, *Le lapidi dell'Antico Cimitero Ebraico del lido di Venezia. Storia, arte, poesia e paleografia*, Giuntina, Firenze 2024, tomo I e tomo II.

¹⁷⁶ *Ivi*, tomo II, p. 644.

5.3 La famiglia Donati

Donato Donati ovvero *Natan ben Natan*,¹⁷⁷ figlio di Šemu'el Donati, era un ebreo probabilmente ashkenazita e, anche se la località di nascita rimane ancora ignota,¹⁷⁸ le fonti di archivio lo ritraggono come proveniente *d'Alemagna coi suoi servitori ed agenti e con vari cavalli*,¹⁷⁹ il quale giunse a Finale tra il 1600 e il 1601. Fu banchiere, mercante di biade e mercante *d'Acqua di Vita*¹⁸⁰ (come confermato dal foglio 54 recto, descritto al capitolo 2) e dai registri depositati presso l'Archivio di Stato di Modena, risulta che egli comprò una casa al Finale l'anno seguente al suo arrivo ovvero nel 1602. Viene citato spesso all'interno dei verbali del registro della Confraternita delle Opere di Misericordia, per esempio nel settimo statuto,¹⁸¹ poiché egli rappresentò una figura illustre per la comunità ebraica di Finale Emilia. Il podestà Virginio Arlotti, in una lettera al segretario Ducale Giovan Battista Laderchi, scrisse riguardo a lui: *il suddetto è tenuto per huomo dabene et per il miglior hebreo che sia qui*.¹⁸² Poco dopo il suo arrivo a Finale Emilia, ciò che lo rese importante più di ogni altra cosa, fu l'acquisto di un piccolo appezzamento di terra e immediatamente ricevette l'autorizzazione dal duca Cesare d'Este per seppellire i morti; la comunità ebraica al tempo era sprovvista di cimitero (come sarà approfondito meglio nel prossimo capitolo). Dalla moglie Sara ebbe i figli Stella, Simone (Šemu'el, 1588-1657), Jacob (1596-1653), Ricca, Perla (alias Caterina Berni in Passerini, che si convertì al cristianesimo dopo essere stata rapita¹⁸³), e Mattasia¹⁸⁴. Si trasferì a Modena nel 1606, mantenendo però in suo possesso sia la casa che il cimitero. Suo figlio Šemu'el acquistò la casa dal padre e anche il posto nel banco feneratizio nel 1610, a Finale. Nel 1621, per far fronte ad una grave carestia di frumento, Donato e il suo socio Simone Borgo (marito della figlia Ricca), proposero al duca l'introduzione nello Stato Estense del

---

¹⁷⁷ Nelle fonti ebraiche è chiamato indistintamente in tutti e due i modi, sia in ebraico, נתן בן נתן (*Natan ben Natan*), che con la traduzione italianizzata (*Donato Donati*). A volte, lo si può trovare anche con il nome scritto in ebraico e il cognome italiano scritto in ebraico נתן דונאטי (*Natan Donati*).

¹⁷⁸ Sicuramente il Donati proveniva da una località situata oltre il confine italiano, presumibilmente Bolzano, città con la quale i suoi figli Simone e Jacob intrattennero intensi contatti commerciali. Cfr. Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 39, nota 1.

¹⁷⁹ Balboni, *L'Antico cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit., p. 69.

¹⁸⁰ Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 35.

¹⁸¹ Gli statuti iniziali sono stati analizzati nel secondo capitolo.

¹⁸² Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 35.

¹⁸³ Balboni, Perani, Creatura, Corazzol, *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit., p. 49.

¹⁸⁴ *Ivi*, p. 48.

grano saraceno, allora sconosciuto. Il duca non solo acconsentì ma concesse ai due ebrei il privilegio di essere gli unici fornitori di tale grano¹⁸⁵. Donato Donati morì nel 1631, probabilmente a Modena, dove risiedeva da qualche anno, ma fu sepolto nel cimitero ebraico di Finale, per volontà sua e dei suoi figli, essendo stato il luogo fondato da lui. La lapide tutt'ora conservata e recentemente restaurata¹⁸⁶ è una tripla lapide di marmo rosa di Verona, dal colore biancastro, con basamento costituito da tre file di conci a bugnato, lastra con bordi a bassorilievo che delineano le tre sepolture, tutte con la sommità arrotondata e decorata (anche se la decorazione oggi non è più visibile). I nomi dei defunti sono quelli di Donato Donati (prima lapide a destra), morto nel 1631, il nipote Yosef, figlio di Šemu'el, morto nel 1652 (terza lapide a sinistra) e, al centro, il figlio di Yosef, che porta lo stesso nome del bisnonno, *Natan Natan* (Donato Donati), morto nel 1644¹⁸⁷. Di seguito la trascrizione dell'iscrizione sepolcrale in ebraico dedicata al noto Donati:

[...] onorato / l'emittente / Natan figlio di Šemu'el / della famiglia Natan, il suo ricordo sia in benedizione. / Questa lapide mette a tacere ogni gioia. / *Il Signore ha dato, il Signore ha tolto* (Giob. 1,21). / Al compiersi del mese di / Kislew 5392 (11 novembre 1631), colui che era integro / è stato sottratto alla famiglia Natan e portato in cielo. / Egli ha stabilito i confini di questo cimitero / versando a tal fine un'ingente donazione. / Nel giorno in cui verrà il Redentore rifiorirà giovane; / per i meriti della sua giustizia il Dio Eccelso mescolerà aromi¹⁸⁸.

5.3.1 I *Muḥzaqim*

I *Muḥzaqim* (מוחזקים) sono persone in genere benestanti che decisero di investire il proprio denaro acquistando terreni e comprando cimiteri, a seguito della crescita e della relativa espansione dell'insediamento degli ebrei in Italia; questo garantiva il diritto di sepoltura a tutta la loro famiglia e ai discendenti. Chi faceva parte di questa categoria non doveva preoccuparsi di pagare il posto per essere sepolto né per se stesso né per la sua

¹⁸⁵ *Ibidem*. Per le carestie a Finale Emilia si veda anche Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 195.

¹⁸⁶ Anno di restauro 2015, si veda il link: <https://catalogo.beniculturali.it/ibc/CulturalInstituteOrSite/IT-ER-LC-00118>.

¹⁸⁷ Balboni, Perani, Creatura, Corazzol, *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit., p. 101.

¹⁸⁸ *Ibidem*.

discendenza e questo era un aspetto fondamentale nella vita di un ebreo, poiché è un principio cardine della religione ebraica fissato per iscritto nella Bibbia: *perché polvere tu sei e alla polvere ritornerai*¹⁸⁹. Il diritto di acquistare un terreno per adibirlo a cimitero è fissato nella legge e negli scritti degli ebrei italiani¹⁹⁰: una comunità ebraica dunque non poteva costituirsi senza prima avere un cimitero, che solitamente si doveva trovare fuori dalle mura e non vicino alla chiesa come quello della maggioranza cristiana. Per questo motivo i proprietari dei cimiteri, o coloro che acquistavano il terreno per costruirlo, diventavano persone molto importanti per la comunità e godevano di particolari privilegi, così come avvenne per il signor Donato Donati a Finale Emilia. Bracha Rivlin cita proprio il signor Donati di Finale, come esempio di *Muḥzaq*, scrivendo che egli diede il cimitero alla Confraternita per una certa somma di scudi, in modo tale che lui e i suoi successori entrassero a far parte della Confraternita di diritto, come *Muḥzaqim*¹⁹¹. Nei verbali del registro della *Gemilut Ḥasadim* di Finale Emilia, sono citati alcuni *Muḥzaqim* oltre al Donati e ai suoi discendenti. Al foglio 80 recto (16), nella registrazione del primo gennaio 1720, il signor Giuda Gallico, pagò 150 lire a favore dell'ingresso ufficiale nella Confraternita e perché fosse inserito nella lista dei *Muḥzaqim*. Al foglio 83 verso (12), relativo al 12 gennaio 1740, viene specificato che prima di dare sepoltura a un defunto, bisogna controllare se è un *Muḥzaq* e quindi se ha diritto ad avere una sepoltura; in caso contrario, i suoi eredi avrebbero dovuto pagare una cifra concordata (*detto pegno*) alla Confraternita affinché potesse provvedere ad un sepolcro. L'appartenenza al gruppo dei *Muḥzaqim* si trasmetteva solo ai figli e solo se il padre aveva pagato ed era stato inserito nella lista come *Muḥzaq*; per esempio, a Finale Emilia, il signor Eliša' Formigine e suo nipote diventarono *Muḥzaqim* ma gli altri parenti, esclusi i loro figli, dovettero pagare ogni anno per godere degli stessi diritti. Era però possibile, in alcuni casi, trasferire il proprio status privilegiato a un proprio parente, come è accaduto nel 1671 a Šimšon Pesah, il quale rinunciò a far parte di questa categoria e ad essere membro della Confraternita, cedendo il posto al fratello Elyah Baruk, poiché anziano e inabile al lavoro¹⁹². Nel registro della Confraternita è presente la seguente lista di *Muḥzaqim* redatta nei fogli finali del *pinqas* (Foto n. 8):

---

¹⁸⁹ Genesi 3,19 (כִּי-עֹפָר אָתָּה וְאֶל-עֹפָר תֵּשֻׁב)

¹⁹⁰ B. Rivlin, *Mutual responsibility in the Italian ghetto, holy societies 1516-1789*, Magnes - The Hebrew University, Jerusalem 1991, pp 33-34.

¹⁹¹ *Ivi*, p. 40.

¹⁹² *Ivi*, p. 43.

Nel nome di Dio, Amen.

Essendo nostra buona volontà essere *Muḥzaqim* nel cimitero di Finale, in tutti i termini scritti dettagliatamente, abbiamo preso parte alla (riunione della) Confraternita delle Opere di Misericordia il giorno lunedì 27 Tevet dell'anno 5402 (lunedì 30 dicembre 1641) secondo il computo minore passato, pertanto noi sottoscritti ci impegniamo e trasferiamo le nostre proprietà e i nostri beni che abbiamo acquistato e che acquisteremo, per pagare le nostre quote dovute a tutti i membri del Consiglio Generale, per ora in generale, escluso l'eccellente Donato, che non sarà incluso, dal momento che è *Muḥzaq*, come risulta chiaramente dalle parti sopra indicate dai dieci scudi ricavati dal terreno (dai frutti della terra) del cimitero, paghiamo ogni anno {i pagamenti dovuti}, come ogni anno eravamo soliti {pagarli} alla Confraternita, secondo quanto riteniamo opportuno come si vede dalla parte menzionata sopra, ci impegniamo a pagare la somma dovuta a ognuno secondo i termini menzionati, pari a cinque di cento (per cento), in un periodo di dieci anni consecutivi, iniziando da questo giorno e completando ogni anno nell'ordine previsto, in accordo con il pagamento della somma dovuta. Pagheremo la somma ogni anno come stabilito, fino a quando, al termine dei dieci anni, non rimarrà nulla da pagare. E dopo la firma, questo per noi sarà considerato valido e vincolante, come risulta chiaramente dalle parti summenzionate. Tutto ciò lo accettiamo con tutta la nostra anima, senza alcuna costrizione o pressione, in modo assoluto e completo. Questo (è avvenuto) qui a Finale, mercoledì 29 del mese di Tevet dell'anno 5402 (mercoledì 1 gennaio 1642) secondo il computo minore, e tutto è valido e confermato.

Io, Yosef Melli, mi impegno in questo summenzionato, nel mio nome e nel nome della vedova di mio padre, il suo ricordo sia giusto e in benedizione.

Io, Avraham Belgrado, mi impegno in questo.

Io, Šelomoh Pesah, mi impegno nel mio nome e nel nome del mio caro nipote Mošeh (...) e dei miei nipoti, per quanto riguarda i loro beni, secondo quanto detto sopra.

5.4 Il caso della famiglia Pesah e Castelfranchi

Come illustrato in precedenza, nelle fonti riguardanti i manoscritti ebraici, la famiglia *Pesah* si distingue per il numero di componenti (30 nomi differenti) e il casato della famiglia è scritto sempre e solo in ebraico (פסח). Negli studi di Maria Pia Balboni riguardanti la comunità, questa famiglia non compare, se non come esterna al Finale, solo per il caso di Devorah Pesah sepolta nel cimitero ebraico di Finale Emilia. Al contrario, la famiglia Castelfranchi, non ha un corrispettivo ebraico ed è assai numerosa nei registri ebraici, nelle parti vergate in italiano e negli studi della studiosa finalese. Mentre riguardo alla famiglia *Pesah* ci sono poche notizie in generale, tra le comunità ebraiche italiane, per esempio nel cimitero ebraico di Venezia è presente una sola lapide della signora Raḥel Simḥah Pesah,¹⁹³ morta nel 1696, riguardo alla famiglia Castelfranchi ci sono molte più notizie. Da Maria Pia Balboni emerge che la famiglia finalese discende da Salomone Castelfranco,¹⁹⁴ figlio di Mosè, il quale nel 1596 era già presente a Finale insieme a suo fratello Leone¹⁹⁵. Il cognome in origine era Castelfranco ma assunse la *i* finale in maniera definitiva solo nel Settecento. Quando egli giunse a Finale aveva solo 13 anni, come dimostra un documento del 1623, in cui è scritto che Salomone, figlio di Mosè, aveva 40 anni e aveva quattro figli: Benedetto, Emanuel, Gioia¹⁹⁶ e Stella; il documento è un interrogatorio dell'Inquisizione, nel quale egli nega di aver fatto una festa in casa sua con l'aiuto dei cristiani, in occasione delle nozze di suo figlio Emanuel¹⁹⁷. Salomone Castelfranco si dedicò inoltre al commercio della seta nei primi anni del Seicento, assieme a Mattasia Levi, Salomone Sacerdoti d'Este e il figlio Isaac, Moisè Gallico, Jacob Ascoli e Moisè Alatino¹⁹⁸ (tutti cognomi noti e presenti nelle liste degli ebrei finalesi descritti in precedenza). I Castelfranchi vantano quattro secoli di storia a Finale Emilia, a partire dall'insediamento di Salomone fino al Novecento inoltrato, come testimoniano le lapidi del cimitero di Finale Emilia, le ultime del 1945 appartenenti ad Elvira

---

¹⁹³ Locatelli, *Le lapidi dell'Antico Cimitero Ebraico del lido di Venezia. Storia, arte, poesia e paleografia*, cit., tomo II, p. 657.

¹⁹⁴ In ebraico Šelomoh.

¹⁹⁵ Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 24.

¹⁹⁶ Che in ebraico potrebbe essere il corrispettivo di Simḥah.

¹⁹⁷ Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 27, nota 49.

¹⁹⁸ *Ivi*, p. 138.

e Zaira Castelfranchi¹⁹⁹. Nell'Ottocento, a seguito dell'istituzione del ghetto a Finale Emilia (avvenuto nel 1736), con l'inizio del progressivo calo di popolazione della comunità ebraica finalese, tra le poche famiglie ebraiche ancora presenti a Finale, i Castelfranchi occuparono un ruolo di primo piano sia per numero che per il ruolo che negli anni successivi avrebbero assunto alcuni di loro. Ci si riferisce in particolare ad Angelo Emilio, Ciro Salomone ed Elvira, tre dei quindici figli di Israel Gedelià Castelfranchi (avuti con le due mogli Mariana Osima ed Anna Levi), che lasciarono un segno indelebile nella comunità finalese, in particolare nel settore dell'istruzione ed in generale in quello dell'impegno civile e sociale²⁰⁰. Recentemente è stata fatta una mostra a Finale Emilia sulla famiglia Castelfranchi, con la genealogia della famiglia, foto in bianco e nero, giocattoli e oggetti conservati, soprattutto dall'Ottocento in poi. All'interno della mostra erano presenti anche i registri scolastici di Elvira Castelfranchi (Foto n. 9); ella nacque a Finale il 25 marzo 1874 e vi morì il 29 agosto 1945, pochi mesi dopo la Liberazione. Era nubile come le sorelle Fanny e Zaira, con le quali visse nella casa che si affacciava sulla piazzetta davanti alla Chiesa cristiana del Rosario, che fu anche chiamata *la pradina dei Castelfranchi*. Dopo essersi diplomata come maestra elementare nel 1895 a Verona, iniziò subito la carriera di insegnante divenendo titolare di cattedra a Finale dove insegnò ininterrottamente sino al 15 giugno 1938. Il primo provvedimento delle leggi razziali, emanato il 5 luglio 1938, che espelleva dalla scuola il personale di razza ebraica, le impedì di intraprendere il successivo anno scolastico, ma continuò ad insegnare privatamente e gratuitamente ai ragazzi più poveri e bisognosi, allo stesso modo dei suoi fratelli Angelo Emilio e Ciro, anche loro insegnanti, sino alla morte. Alla sua luminosa figura di maestra severa, ma nel contempo dolce e affettuosa è stato tributato un giusto riconoscimento il 21 maggio 1995, quando due targhe con inciso il suo nome sono state collocate accanto alle porte d'ingresso della scuola elementare di Finale Emilia, a lei intitolata già dal 1988²⁰¹.

Alla luce di queste vicende, appare strano che nelle registrazioni vergate in ebraico, una famiglia importante e longeva nel territorio, come quella dei Castelfranchi, non venga mai menzionata in ebraico; è anche curioso che la famiglia Pesah, presente in grande

---

¹⁹⁹ Balboni, Perani, Creatura, Corazzol, *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit.

²⁰⁰ Pieghevole della mostra con notizie storiche: <https://www.comune.finale.mo.it/vivere-il-comune/eventi/una-mostra-ripercorre-la-storia-della-famiglia-castelfranchi>.

²⁰¹ Pieghevole della mostra con notizie storiche: <https://www.comune.finale.mo.it/vivere-il-comune/eventi/una-mostra-ripercorre-la-storia-della-famiglia-castelfranchi>. Per un approfondimento sulla interessante storia dell'insegnante Elvira Castelfranchi: M.P. Balboni, *Una rosa per la Sgnora Elvira*, cit.

quantità, sembra sparire nelle registrazioni scritte in italiano, o comunque in tutti e due i casi non esiste un corrispettivo ebraico per la prima e uno in italiano per la seconda. Al foglio 2 verso, nell'elenco dei nomi del 17 del mese di Ḥešvan 1615, quindi all'inizio del registro e della fondazione della Confraternita, è presente il signor Šelomoh Pesah da Castelfranco (שלמה פסח מקסטיל פרנקו), scritto in ebraico. Una ipotesi potrebbe essere quella che, non sapendo come rendere in italiano il cognome Pesah, che letteralmente significa Pasqua e, poteva forse essere confuso o frainteso con la Santa festività (spesso è stato reso con Pasquali, ma non è questo il caso), quando il registro passò in italiano il cognome divenne la provenienza della famiglia, ovvero Castelfranco e rimase così fossilizzato nel tempo. Non solo il nome di Šelomoh sembra trovare una corrispondenza tra i nomi della famiglia Pesah e quelli dei Castelfranchi:

Pesah, Elyah Baruk	Castelfranchi, Elia Benedetto
Pesah, Zacariah	Castelfranchi, Zaccaria
Pesah, Yosef	Castelfranchi, Giuseppe
Pesah, Ya'aqov	Castelfranchi, Jacobbe
Pesah, Mošeh	Castelfranchi, Mosè
Pesah, Šabbetay	Castelfranchi, Sabadia
Pesah, Šelomoh da Castelfranco	Castelfranchi, Salomone
Pesah, Šemu'el Ḥayyim (Vita)	Castelfranchi, Samuele (Vitta)
Pesah, Šimšon	Castelfranchi, Sanson

Al foglio 0013 (JTS 4026²⁰²), è presente una *copia di documento mandato dai signori Castelfranchi di San Felice*²⁰³ (sul Panaro), riguardante l'orfano Yehuda, figlio di Rafa'el Pesah. L'intestazione del documento è scritta in italiano, mentre il testo è tutto in ebraico. Alla fine della registrazione i due firmatari, i quali si firmano in ebraico, hanno il cognome *Pesah*: Šabbetay, mandato dal signor Ḥizqiyyah Pesah e Yšay mandato dal signor Šemu'el Pesah. Risulta un po' curioso che l'intestazione in italiano parli dell'invio del documento

---

²⁰² Registro del Consiglio Generale di Finale Emilia, conservato presso il *Jewish Theological Seminary of America*, a New York.

²⁰³ Località distante sedici chilometri da Finale Emilia; fu sede di una piccola comunità ebraica che non si dotò mai di un cimitero.

per mano dei *Castelfranchi*, mentre alla fine del documento, le firme dei mandatarî sono quelle dei *Pesah*.

[f. 0013]

Copia di מודעה (notifica, documento) mandata dalli signori C.F. (Castelfranchi) di San Felice come appiede.

אליהם מע[לות] פרנסי הקק"י מפינל מאתנו הח"ס[החתום מתה] הנ"ל
לא נפלאה היא מכם²⁰⁴ כי אלימים שעברו מקרוב מסרנו את שלו ממה שהיה נמצא אלינו ?
היתום ר יהוד[ה] בר רפאל פסח ז"ל אשר הוא להו[ה] שם אתכם בפינאל עם נכסיו באופן כי
לא נשאר בידינו משלו כלום כנר משטר השובר והפיטורי[ם] אשר עשה לנו במעמד כמהר"ר
דודו בעל אמת נרו[יאיר] והנע אפוטרופוס שלו על זה וכבר לימים קדמונים בסכירנו את ערבו
שלנות ממע[לות] כבו שתקלו מעלונו משא עול כובד פרעון השלותנו שחרי (...)
והשעה צריכה לכך הנה מה טוב ומה נעים²⁰⁵ ומהגם כי היתום הנו ונכסיו שם אתם באמור
ותוכלו לעכב אלכם ס"כ[סוף כל סוף] עד שיפרע קפי מה שהוא חייב לפי ערכו כי מה לנו ולצרה
הואת לפרוע על מה שאין אנו חייבי[ם] ואם לאו בחרו לכם הדרך הטובה על זה ודעו נא וראו
כי זה דעתנו לעשון או המוטל עלינו כפי כראוי ולא לפנים ממנו כי אולת ידינו וקלואי סווכל
עמוד עלקו האמת והצדק שמעו ותחי נפשכם ואנחנו [...] קנצי למלתנו וזאת תהיה לנו לעדה
לעת יזמן הרצורך אשר אנו שולחים מע[לה] כבוד ע"י[על ידי] השמש שלכם בעצם היום הזה
היום י"ז [...] לחדש אייר תכ"ו לפ"ק[לפרת קטן] שריר וקים

שבתאי מכ"מ חזקיה פסח

ישי מכמח"ר שמואל פסח

²⁰⁴ Deuteronomio 30:11 (לא נפלאה הוא מִמֶּךָ).

²⁰⁵ Salmo 133 (מה טוב ומה נעים).

Gli eccellenti amministratori del Consiglio Generale di Finale, da parte nostra, i firmatari, summenzionati. È cosa nota a voi che a causa di uomini violenti che sono passati di recente, abbiamo consegnato ciò che apparteneva a lui, da ciò che si trova presso di noi (?²⁰⁶). L'orfano, il signor Yehuda, figlio di Rafa'el Pesah, lo custodisca la sua roccia e il suo redentore, si trova attualmente presso di voi a Finale, con i suoi beni, in modo tale che non è rimasto nulla di suo nelle nostre mani come risulta dall'atto che è stato fatto alla presenza del signor Davido, il saggio²⁰⁷, che la sua luce risplenda, che è anche il suo tutore²⁰⁸ in questo. Già in tempi passati, quando abbiamo menzionato il suo responsabile, abbiamo supplicato il suo eccellente e onorevole, affinché alleggerisse da noi il peso e il giogo gravoso del pagamento che ci era stato prestato e richiesto (...) E poiché il momento lo richiede, ecco quanto è buono e piacevole, e tanto più che l'orfano si trova ora lì con voi, insieme ai suoi beni come detto, e potete trattenerli presso di voi, in definitiva, fino a quando pagherà quanto deve, secondo il suo valore perché cosa abbiamo noi a che fare con questa disgrazia e perché dovremmo pagare ciò per cui non siamo responsabili e se non sarete d'accordo, scegliete per voi la via giusta in questa faccenda. Sappiate dunque e vedete questa è la nostra intenzione, di fare ciò che ci è imposto, secondo ciò che è giusto, e non oltre poiché la nostra mano è debole e il nostro intelletto fragile non potremmo sostenere tutto questo. Ascoltate la verità e la giustizia e vivrà la vostra anima e noi concludiamo le nostre parole e questo servirà come nostra testimonianza per il momento e il tempo necessari, che inviamo con rispetto per mano del vostro servitore, in questo stesso giorno il giorno 17 [...] del mese di Iyyar dell'anno 5426 (sabato 22 maggio 1666) secondo il computo minore, valido e confermato Šabbetay (mandato) dal signor H̱izqiyyah Pesah
Yšay (mandato) dal signor Šemu'el Pesah.

All'inizio del documento si fa riferimento a *uomini violenti*, probabilmente inquisitori, che avevano confiscato i beni dell'orfano che risiedeva a San Felice, mentre quando fu

---

²⁰⁶ Nella redazione in ebraico è presente un punto interrogativo; nei testi ebraici, solitamente, non è presente alcuna punteggiatura, quindi, potrebbe essere una aggiunta di età moderna e coerente con la datazione di metà Seicento, quando i verbali iniziarono ad essere scritti in lingua italiana.

²⁰⁷ Letteralmente proprietario della verità.

²⁰⁸ Sovrintendente, custode (legale) אפוטרופוס.

inviato questo documento, si trovava a Finale Emilia. Non viene specificato se in un primo momento il signor Yehudah si trovasse in custodia alla famiglia *Castelfranchi*, i mandatarî iniziali citati nell'intestazione, mentre dopo questa notifica i suoi tutori divennero i *Pesah*. Si può ragionevolmente ipotizzare però che la custodia legale del ragazzo, una volta divenuto orfano, fosse passata ad alcuni parenti. Sicuramente per quanto riguarda la famiglia Castelfranchi è attestata una parentela con la famiglia Donati, a seguito del matrimonio di Vittoria Donati, a metà del Seicento con Elia Benedetto Castelfranchi²⁰⁹, ma del casato dei *Pesah* non si fa alcuna menzione. Il fatto che la famiglia in realtà sia la medesima, rimane dunque solo una ipotesi, non disponendo al momento di ulteriori documenti da paragonare, come la genealogia di entrambe le famiglie. In ogni caso, questo rimane ancora un punto di ricerca futuro da svolgere sulla comunità ebraica di Finale Emilia.

---

²⁰⁹ Balboni, Perani, Creatura, Corazzol, *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit., p. 41.

Capitolo 6

IL CIMITERO EBRAICO DI FINALE EMILIA

6.1 Cenni storici sul cimitero

Il cimitero ebraico di Finale Emilia è uno dei più antichi della regione Emilia-Romagna²¹⁰, circondato da una vegetazione rigogliosa e da alberi, tra cui il melograno, simbolo importante nell'ebraismo poiché si dice che contenga al suo interno 613 semi, che corrispondono al numero dei precetti (*mitzvot*) contenuti nella Torah e per questo motivo è considerato un simbolo di giustizia e rettitudine. Il cimitero, in ebraico ביתי חיים, letteralmente *Casa della Vita*, ha la forma di un poligono e si trova ai margini della città, confinando a nord con il Vicolo Gozzi, ad est con la via Ada Osima, a sud con varie proprietà in via Terranova e ad ovest con il Parco dei Neonati; il muro di cinta in mattoni, dove cresce rigogliosa una bellissima siepe di arancio spinoso, è alto 2,80 metri e lungo 240 metri, circondando tutta l'area che ha una superficie di 3580 metri quadrati. Vi è poi un'area più piccola, adiacente al cimitero, attualmente coltivata ad orto, la quale misura 1002 metri quadrati, che include la antica casa del custode, al cui interno si trovava la camera che gli ebrei utilizzavano per le esequie. All'ingresso si trova un cancello che risale ai primi anni del Novecento, quando furono costruite le mura, con due pilastri obliqui inclinati verso sud-est, ovvero verso Gerusalemme, la stessa inclinazione di tutte le tombe (Foto n. 10). Il cancello è sormontato da una stella a cinque punte (Foto n. 11) con all'interno la scritta Šalom²¹¹ (שלום) e questo suscita parecchia curiosità poiché ancora oggi è ignoto il motivo che indusse il fabbro a costruire questa stella, al posto di quella di David, simbolo dell'ebraismo, la quale possiede sei punte²¹². Fino ad oggi nel cimitero sono state trovate 57 sepolture con le relative lapidi, che raccontano una storia lunga circa quattro secoli. La lapide più antica è stata inizialmente datata al 1585 ed appartiene a Simḥah Formigine, ma uno studio successivo dell'epitaffio²¹³ sembra riportare la data dell'anno 1625, rimanendo

---

²¹⁰ Ivi, p. 18. Per un ulteriore approfondimento si veda: A. Sacerdoti, A. Tedeschi Falco, *Emilia Romagna Itinerari ebraici: i luoghi, la storia, l'arte*, Marsilio, Venezia 1994.

²¹¹ Significa pace, prosperità e salute.

²¹² Balboni, Perani, Creatura, Corazzol, *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit., p. 18.

²¹³ Ivi, p. 19, nota 104.

comunque la più antica conservata; la più recente invece è quella di Anita Osima sepolta nel 1963. Nel cimitero ebraico sono presenti anche due sepolture, una cristiana e una di un bambino non battezzato, che saranno descritte in seguito, di qualche anno successivo a quella della signora Osima; la prima è del 1966 mentre la seconda è relativa all'anno 1985.

Il cimitero ebraico di Finale Emilia è anche testimone di curiose storie d'amore. La prima riguarda il professore Ciro Castelfranchi, fratello della signora Elvira, sepolto nel gennaio del 1956 nel cimitero ebraico di Finale ma il suo corpo non rimase lì a lungo. Un mese dopo sua moglie, che era di religione cattolica, incaricò alcuni amici di disseppellire la bara del marito, di notte e in gran segreto, per portarla immediatamente nel cimitero cristiano, che si trova non molto distante da quello ebraico, per tumularla in un loculo vicino a quello del loro unico figlio Emilio. Questo fatto suscitò le contestazioni sia della comunità ebraica di Modena, sovrintendente nel dopo guerra per il cimitero ebraico di Finale Emilia, sia della Curia²¹⁴. Nonostante ciò, non si fece più nulla, rispettando quella scelta dettata dall'amore, cosicché ora tutta la famiglia può riposare insieme nello stesso cimitero. Dieci anni dopo, fu ancora una volta l'amore a rendere possibile che una cristiana trovasse sepoltura nel cimitero ebraico. Di fianco al cancello principale infatti è presente un altro piccolo cancello, il quale si affaccia su un minuscolo recinto situato all'interno del cimitero e circoscritto da un muretto. Al suo interno sono sepolti Cabiria Ferrari (una cristiana, moglie dell'ebreo Prospero Rimini) morta nel 1966 e un suo nipotino non battezzato, Michele Elia Rimini, morto dopo appena quattro giorni di vita nel 1985. Fu proprio lei a chiedere al marito, prima di morire, la promessa di farla seppellire lì, per rimanere per sempre vicina a lui. Non fu facile: la comunità ebraica di Modena, infatti, si oppose inizialmente con fermezza, dichiarandosi fortemente contraria. Prospero Rimini, ossia il marito, ostinato a voler mantenere la promessa d'amore, trovò un espediente per realizzare il desiderio della moglie facendo costruire un recinto chiuso, diviso quindi dalle sepolture ebraiche, con l'ingresso rigorosamente separato e privato per potervi accedere. Ella non riposa sola, poiché nel 1985 il figlio di Cabiria e Prospero, ovvero Claudio Rimini, decise di far riposare lì anche la salma del piccolo figlio, Michele Elia Rimini, deceduto dopo solo quattro giorni dalla nascita²¹⁵.

Su iniziativa della studiosa e storica locale Maria Pia Balboni, insieme a sette appassionati, nel 2014 nacque l'associazione *Alma Finalis*, a causa di una vera e propria

---

²¹⁴ *Ivi*, p. 38.

²¹⁵ *Ivi*, p. 38.

esigenza di reagire di fronte agli effetti del terremoto del 2012, che ha martoriato la città di Finale Emilia, privandola dei monumenti e degli edifici più significativi. La salvaguardia di ciò che il sisma ha risparmiato e la valorizzazione del patrimonio cittadino sono alla base della missione dell'associazione. Dapprima si sono occupati del restauro delle 57 lapidi, terminato nel 2015 e, con l'aiuto di guide e volontari, hanno creato un vero e proprio percorso di visita che oltre al cimitero comprende anche l'antico ghetto ebraico. In virtù dell'impegno di tutti i volontari, nel 2022 il cimitero ebraico di Finale Emilia è entrato a far parte dell'*Association of Significant Cemeteries in Europe* (ASCE), rete europea istituita nel 2001, composta da realtà pubbliche e private che si occupano dei cimiteri come beni culturali, valorizzandone l'importanza storica e artistica; inoltre nel 2023 la *Casa della Vita* ha ottenuto il riconoscimento e la targa di Cimitero Monumentale e Storico dell'Emilia Romagna²¹⁶.

Nel settimo statuto del registro della Confraternita delle Opere di Misericordia di Finale Emilia, si discute riguardo al *proprietario del cimitero di questo luogo, che è l'ufficiale Signor Natan Donati (Donato Donati), affinché tenga in considerazione la necessità di fare un recinto attorno al luogo specifico per i sepolcri*²¹⁷. Il signor Donato Donati, infatti, fu il primo a sopperire alla mancanza di un cimitero in terra finalese, necessario per il costituirsi della comunità e per le regole della purità rituale relative al morto e alla sua sepoltura nella religione ebraica, acquistando un appezzamento di terra attorno al 1600, con il consenso del Duca Cesare d'Este, per destinarlo ad uso di cimitero²¹⁸. Nel 1614 alcuni ebrei del Finale, probabilmente indispettiti dal costo dell'affitto richiesto da Donati, indirizzarono al Duca una supplica per ottenere il permesso di acquistare *circa un terzo di biolcha di terra per sepoltura de' corpi morti*²¹⁹. Cesare d'Este fu assai sorpreso da tale richiesta, domandandosi *perché essendovi un cimitero vogliono comprarne un altro*²²⁰. Per *levar le contese*, il Duca stabilì che gli ebrei disposti a partecipare al pagamento di un terreno destinato alle sepolture lo acquistassero direttamente dal signor Donati²²¹. Un altro documento contenente qualche riferimento alla proprietà del cimitero è una supplica indirizzata al Duca Cesare D'Este

---

²¹⁶ Beni ebraici Emilia Romagna, Alma Finalis APS: <https://www.beniebraiciemiliaromagna.it/sedi/alma-finalis-aps/>.

²¹⁷ Settimo statuto della Confraternita, descritto al capitolo 2.

²¹⁸ Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 121.

²¹⁹ *Ivi*, p. 121.

²²⁰ Balboni, Perani, *Creatura, Corazzol, Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit., p. 21.

²²¹ *Ibidem*.

rispettivamente del 1627 da parte della *Compagnia della Misericordia degli Ebrei* del Finale che riporta quanto segue:

(...) havendo già molti anni Donato Donati Hebreo posseduto il loco dove si sepeliscono i morti Hebrei in detta Terra già da lui comprato per simil uso dal fu Lorenzo Gori, e per esser poi venuto ad habitar a Modona dove non può governarlo al bisogno, ed essendo cosa pertinente a detta compagnia per esser suo carico di governar infermi, e sepelir i morti, col proprio denaro a' poveri (...), la Confraternita avanza al Duca la richiesta, in riferimento al suddetto terreno, di (...) farne compra per haverne la cura, che per carità è tenuta (...).²²²

La Confraternita, trovandosi a poter disporre di 200 scudi, decise di acquistare il terreno dal signor Donato Donati, essendosi trasferito a Modena, per poterlo gestire meglio, direttamente in loco. La risposta del duca era stata affermativa, tuttavia le trattative per l'acquisto del cimitero si prolungarono parecchio, anche a causa della morte del Duca Cesare d'Este avvenuta nel 1628, seguita da quella del signor Donati nel 1631. Si presume che il nuovo Duca Francesco I, insieme agli eredi del Donati, i figli Simone e Jacob, che risultano esserne i proprietari fino al 1634, abbiano finalmente acconsentito all'acquisto del terreno da parte della Confraternita di Finale²²³. Sicuramente la vendita avvenne prima del 1651, anno in cui risulta l'acquisto della Casa del Custode, adiacente all'area del cimitero.

La mappa più antica del cimitero, ritrovata negli archivi, è quella dello stesso anno citato sopra, ovvero il 1651, disegnata dal perito agrimensore Ippolito Alinovi (Foto n. 12). L'area disegnata in questa pianta sembra essere più ridotta rispetto a quella dell'attuale cimitero, poiché l'angolo nord-ovest, delimitato dalla fossa di San Carlo, apparteneva agli eredi di Francesco Zampa, chiamato Besafagna, come si vede a sinistra nella foto; la Casa del Custode, situata ad est, confinava con la vecchia Strada dei Cappuccini (l'attuale via Ada Osima)²²⁴. Infine, con il trascorrere degli anni, la Confraternita delle Opere di Misericordia, si impossessò definitivamente del terreno adiacente al cimitero ebraico, chiedendone ufficialmente il permesso al Duca nel 1679²²⁵.

---

²²² Balboni, *L'Antico cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit., pp. 18 e 19.

²²³ Balboni, Perani, *Creatura, Corazzol, Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit., p. 22.

²²⁴ *Ivi*, p. 23.

²²⁵ Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 123.

Le lapidi conservate fino ad oggi nel cimitero ebraico di Finale Emilia sono 57, anche se la studiosa Maria Pia Balboni ha ipotizzato che in questo terreno, nel corso dei secoli, fossero stati seppelliti più di mille ebrei. Oltre a queste, nel 2007, si è aggiunto un imponente sarcofago marmoreo, purtroppo privo di coperchio, ricostruito dai frammenti trovati nella camera mortuaria, i quali potrebbero essere datati nel periodo corrispondente alla fine del Seicento e l'inizio del Settecento²²⁶. Le sepolture appartenenti al periodo di riferimento di questo studio, ovvero quello tra il 1615 e il 1750, si possono consultare nella mappa del cimitero ebraico di Finale dell'anno 2011 (Foto n. 13), dove è possibile vedere anche la collocazione fisica²²⁷ e sono appartenenti alle seguenti persone:

Simḥah Formigine - 1585/1625	Yosef Donati (figlio di Šemu'el) - 1652
Livia Formigine - 1627	Avraham Ḥamiš ²²⁸ - 1682
Donato Donati - 1631	Stella Padova - 1700/1701
Mošeh Leon (Revere) - 1632	Yehudah Sasson - 1708
Devorah Pesah - 1637	Rafa'el Šelomoh Levi - 1733/1734
Donato Donati (figlio di Yosef) - 1644	

In comune con i nomi riscontrati dai manoscritti ebraici si evidenziano la signora Livia Formigine, il signor Donato Donati, Mošeh Leon, Devorah Pesah, il signor Yosef Donati, Avraham Ḥamiš e Rafa'el Šelomoh Levi.

La mappa trovata al foglio 87 verso e 88 recto del *pinqas* della Confraternita, non solo contiene questi nomi, ma indica anche in maniera precisa le sepolture del cimitero nel Seicento.

6.2 Approfondimento della mappa trovata al foglio 87 verso e 88 recto

Nei fogli finali del registro della Confraternita delle Opere di Misericordia, si trova uno schema del cimitero vergato in lingua ebraica. Nella prima pagina è presente una tabella

²²⁶ Balboni, Perani, Creatura, Corazzol, *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit., p. 18.

²²⁷ *Ivi*, p. 86.

²²⁸ Come illustrato nel precedente capitolo, negli studi di Maria Pia Balboni riguardanti il cimitero, si trova la sepoltura del signor Avraham Ḥamain, deceduto nel 1682. Dagli studi svolti sulla Confraternita e sul Consiglio generale, il nome del signore corrisponde a quello di Avraham Ḥamiš, proveniente da Venezia e morto a Finale Emilia nel 1682.

ben impaginata con il numero della fila e della sepoltura. A lato e nella pagina successiva ci sono altre colonne con le sepolture e uno spazio ampio vuoto, come se la mappa non fosse stata terminata o, probabilmente, potrebbe rappresentare lo spazio vuoto del terreno, pronto ad accogliere nuove sepolture. In mezzo alle tabelle ci sono delle scritte che indicano le strade, le fosse e i terreni privati, come descritto anche da Maria Pia Balboni, che circondavano il terreno del cimitero. In particolare c'è una parola ebraica assomigliante ad una parola italiana, ovvero il termine *profania* (פרופאניא). L'ipotesi di trascrizione è stata quella di *profana*, essendoci terreni privati di proprietà di persone cristiane. Allo stesso modo, anche la fossa, denominata come *goṣat* (גוצת), potrebbe riferirsi al vicolo Gozzi, adiacente al cimitero. Le altre aree di scavo, invece, riportano un nome di provenienza italiana, del quale però non è stato ancora trovato un corrispettivo; lo stesso discorso vale per la casa del *pastore* (פאסטור). Nella pagina non c'è una datazione esplicita ma si può ipotizzare che essa sia stata redatta dopo il 1664, che corrisponde alla data più recente presente in questo schema. Il foglio precedente a questa mappa, collocato tra le carte finali del registro della Confraternita, reca la data del 1655, mentre quello successivo, dove è presente la lista dei *Muḥzaqim*, è del 1641. Di seguito la traduzione dei fogli 87 verso (Foto n. 15) e 88 recto (Foto n. 14) dove è descritta la mappa.

[f. 87 v]

Prima strada che arriva all'interno del cimitero ²²⁹

scavi e fosse di proprietà {profana} ²³⁰

{schema} dell'area del recinto

Luogo di Sepoltura						Fila
tomba 6	tomba 5	tomba 4	tomba 3	tomba 2	tomba 1	1
tomba 6	tomba 5	tomba 4	tomba 3	tomba 2	tomba 1	2
tomba 18	tomba 17	Signora Ricca moglie di Mešulam Kohen da Este tomba 16	tomba 15	tomba 14	tomba 13	3
tomba 24	Signor Yehudah 1628 Pesah Tomba 23	tomba 22	Signora Livia , moglie del signor Eliša Formigine 1627 tomba 21	tomba 20	tomba 19	4
tomba 30	tomba 29	tomba 28	tomba 27	tomba 26	tomba 25	5
tomba 36	tomba 35	tomba 34	tomba 33	tomba 32	tomba 31	6
tomba 42	tomba 41	tomba 40	tomba 39	tomba 38	Saggio dalla Terra Santa tomba 37	7
tomba 48	tomba 47	tomba 46	tomba 45	tomba 44	tomba 43	8
tomba 54	tomba 53	tomba 52	tomba 51	tomba 50	tomba 49	9
tomba 60	tomba 59	tomba 58	tomba 57	tomba 56	tomba 55	10
tomba 66	tomba 65	tomba 64	tomba 63	tomba 62	tomba 61	11

²²⁹ Scritto in alto a sinistra.

²³⁰ Scritto in alto a sinistra.

Signor Šemu’el Donati [...] Tomba della signora Raḥel Donati	Signor Gabri’el Usigli anno 1655 mese di Elul	Tomba del signor Yosef Donati 11 Tišri 1649 tomba 70	Il ragazzo Donato Donati figlio del signor Yosef 1644 tomba 69	Lapide sepolcrale del signor Mošeh Leone, mese di Elul 1632 tomba 68	Signor Donato Donati 1631 tomba 67	12
Lapide della signora Devorah Pesah, moglie del signor Šelomoh Pesah 1637 tomba 79	tomba 78	tomba 77	tomba 76	tomba 75	tomba 74	13
tomba 85	tomba 84	tomba 83	tomba 82	tomba 81	Signor rabbino Me’ir Melli, il suo ricordo sia santo e in benedizione mese di Tamuz anno 1640 tomba 80	14
Signora Sara Belgrado	Signora Regina moglie di	Signora Gentile moglie del signor	Signor David figlio del signor	tomba 87	tomba 86	15

mese di Ševat 1647 tomba 91	Šelomoh Pesaḥ mese di Tevet 1647 tomba 90	Mošeh Yehudah Belgrado, mese Iyar, 1646 tomba 89	Ḥizqiyah Pesaḥ tomba 88			
Signor Ḥizqiyah Pesaḥ, mese di Elul anno 1649 tomba 97	Abigail figlia piccola del signor Menaḥem bar Mošeh Pesaḥ tomba 96	Tra la tomba menzionata e quella della signora Regina c'è la tomba di Me'ir Melli figlio di Yosef Melli e sotto c'è la tomba della signora Lia Sara Melli, mese di Adar, 1649 tomba 95	Tomba del figlio del signor Yehošua David Mese di Tišrì, tomba del signor Rafa'el figlio di Ḥizqiyah Pesaḥ tomba 94	Tomba della signora Sara Zelman, domenica 16 del mese di Ševat 1648 tomba 93	Tomba della signora Ester Alatino mese di Sivan, 1647 tomba 92	16 Yehudah Belgrado Tomba del figlio [...]
Signor David Pesaḥ, lunedì durante la festività di Sukkot 1652 tomba 103	Signor Menaḥem Pesaḥ figlio di Šelomoh, domenica durante la festività di Sukkot 1652	Signora Dolfina Pesaḥ, mese di Elul 1651	Tomba della signora Ila Belgrado 1650, Adar secondo tomba 100	Tomba del signor Šemu'el Monte Santo, 1650 mese di Ševat tomba 99	Signor Eliša Pesaḥ, 28 Elul del 1649 tomba 98	17

	tomba 102					
	Tomba di Avraham Pace Pesah figlio del signor David Pesah il suo ricordo sia in benedizione Pasqua 1653 tomba 108	Tomba di Beṣal’el Pesah , figlio di Menaḥem , mercoledì del giorno sacro di Sukkot dell’anno 1653 tomba 107	Tomba dell’eccelle nte Šelomoh Pesah , 8 Tišrì del 1653 tomba 106	Tomba della signora Dolce Formigine , domenica di Pasqua, 1652, figlia di Eliša Formigine tomba 105	Tomba 104 Kislev, 1652 signora Brunetta moglie del signor Ḥizqiyah Pesah , il suo ricordo sia in benedizione 104	
Tomba del signor Mošeh Pesah	Tomba della signora Diambra Pesah	Tomba del signor Šemu’el Pesah	Signora Lionora Melli	Tomba dell’eccelle nte Eliša Formigine , il suo ricordo sia in benedizione	Tomba 118 la notte [...] 3 di Nisan 1664, signora Ester moglie del signor Eliša Formigine	

Strada tra i sepolcri e il campo seminato.²³¹

Strada per andare dal luogo che abbiamo comprato da quello vecchio, per andare al cimitero.²³²

Area e fossa casa del {pastore}.²³³

²³¹ Scritto in mezzo allo schema, prima della tabella a sinistra.

²³² Scritto in basso, probabilmente si riferisce al terreno nuovo acquistato. Nelle mappe recenti del cimitero sono visibili delle aperture su tutti i lati del muro, usate probabilmente per accedere agli spazi acquistati successivamente; oggi tutte le porte a parte quella principale situata nel vicolo Gozzi, risultano murate e, quindi, chiuse.

²³³ Scritta in basso, al contrario, oltre la cornice dello schema del cimitero.

Figlia del signor Šemu’el Formigine anno 1658, mese di Elul tomba 112	Tomba della signora Sara Camaiore , anno 1654 tomba 109
Tomba della signora Laura Rovere , 15 di Adar I, 1658 tomba 113	Tomba della signora Gentile Camaiore , mese di Elul 1658 tomba 110
Tomba della signora Orizia , il signore la preservi, Belgradi , 21 di Adar I, 1658 Tomba 1[14]	Tomba del signor Me’ir Osimo , 2 del mese di Av, 1658 Tomba 111
Tomba del signor Menaḥem ben Monzilisi , 23 di Elul 1659 tomba 115	
Tomba della signora Ricca Donati , la notte di martedì 9 Ḥešvan 1662 tomba 116	
Tomba del figlio del signor Elyah Baruk Pesah Tomba del figlio del signor Šimšon Pesah	
Tomba della figlia del signor Mošeh Yehudah Belgrado Tomba della figlia del signor Šimšon Pesah	
Tomba del signor Mošeh Pesah tomba 117	
Tomba della signora Ester Formigine (cancellato)	
Tomba della signora Lionora moglie del signor Pinḥas Melli	
Tomba del rabbino Šemu’el Pesah	
Tomba della signora Diambra moglie del signor Mošeh Pesah	

Tomba del ragazzo Mošeh figlio del defunto signor David Pesah	

[f. 88 recto]

Area di fossa e scavo {profana} area di fossa e scavo [...] il signor **David Pesah**

Tomba del signor ‘Ovadyiah Sanguini (Sanguinetti) Švat 21 anno 1648	Tomba dell’onorato Šemu’el Sanguini (Sanguinetti) Švat 21 anno 1648		Tomba del signor Yosef Melli il suo ricordo sia giusto e in benedizione 21 Elul 1661	Tomba del signor Eliaqim Levi , il suo ricordo sia in benedizione

Fossa e scavo {Gozzi}²³⁴

Fossa e scavo {grafi}²³⁵

Il numero più alto riportato nella numerazione delle tombe è il numero 118, mentre quello delle file è il 17. Non tutti gli spazi della tabella sono compilati e questo potrebbe semplicemente significare che il terreno fosse stato diviso in tante aree, disponibili all’acquisto, per chi avesse voluto comprare lo spazio per la sepoltura, così come accadeva per il posto già destinato e garantito ai *Muḥzaqim*. La sepoltura più antica dello schema è quella della signora Livia Formigine, deceduta nel 1627 e corrisponde alla seconda più antica conservata fino ad oggi nel cimitero di Finale Emilia, descritta anche nel libro del cimitero ebraico ad opera di Maria Pia Balboni²³⁶. Nella mappa del cimitero del 2011, le sepolture del Seicento sono collocate tutte vicino al muro a sud-ovest e, come si evince dallo schema in ebraico trovato nel *pinqas*, questo potrebbe corrispondere, considerando che la signora Livia Formigine si trova sepolta nelle prime file; inoltre l’area descritta come *profana*, potrebbe dunque trattarsi delle varie proprietà di via Terranova che si trovavano appunto a

²³⁴ Scritto sul lato sinistro della pagina, oltre la cornice dello schema del cimitero.

²³⁵ Scritto in basso, al contrario, oltre la cornice dello schema del cimitero.

²³⁶ Balboni, Perani, Creatura, Corazzol, *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit., p. 95.

sud, opposte all'ingresso in vicolo Gozzi. Dagli studi del cimitero attuale, infatti, si evince che le tombe più antiche si trovano nella zona occidentale e recano epigrafi interamente in ebraico, mentre quelle più recenti sono collocate nella zona orientale e sono vergante sia in italiano che bilingui (italiano ed ebraico insieme)²³⁷.

Questo schema presente nel manoscritto apre la strada a nuovi studi, per quanto riguarda il cimitero ebraico di Finale Emilia. Fino ad ora si sono conservate solamente 8 lapidi relative al periodo seicentesco e sono quelle di Simḥah Formigine, Livia Formigine, Donato Donati, Mošeh Leon, Devorah Pesaḥ, Donato Donati (figlio di Yosef), Yosef Donati e Avraham Ḥamiš, ma grazie alla mappa trovata ai fogli 87 verso e 88 recto possono tornare alla luce anche le sepolture che oggi non sono più visibili. Tutte le lapidi che si sono conservate nel cimitero di Finale Emilia sono abbastanza grandi, ma in origine, fino al 1940, erano presenti lapidi più piccole, come per esempio quelle che si riscontrano nel cimitero vicino di Cento, appartenenti a persone più modeste, che non potevano permettersi una spesa gravosa. Molte di queste subirono inevitabilmente l'usura del tempo, venendo gradualmente rimosse ed eliminate. Alcune, specialmente dopo la guerra, quando il denaro e i materiali scarseggiavano, vennero forse riutilizzate per lastricare scale, pavimenti o cortili.²³⁸ Sono noti, purtroppo, nel corso del tempo, anche episodi di vandalismo e distruzione, avvenuti prima del restauro completo delle lapidi del cimitero ebraico di Finale, terminato nel 2015.²³⁹ Per questi motivi, oggi non sono più visibili tutte le sepolture che vennero effettuate a partire dalla costruzione del cimitero nei primi del Seicento, come è stato spiegato in precedenza.

Al fine di comprendere più chiaramente le novità relative alle sepolture, emerse dalla mappa presente ai fogli 87 verso e 88 recto, si propone di seguito l'elenco delle lapidi presenti nel cimitero ebraico di Finale Emilia, a seguito degli studi di Maria Pia Balboni e, successivamente, un riassunto schematico delle tombe in ordine cronologico relativo ai fogli menzionati precedentemente. Per quanto riguarda quest'ultimo, il criterio scelto è quello dell'anno di sepoltura, laddove descritto, mentre i restanti nomi sono stati riportati in ordine

---

²³⁷ *Ivi*, p. 18.

²³⁸ *Ivi*, p. 19.

²³⁹ Balboni, Perani, *Creatura*, Corazzol, *Sigilli di Eternità*, il cimitero ebraico di Finale Emilia, cit., p. 26. Nel 1992, in concomitanza con la profanazione del cimitero ebraico di Dachau e con l'affissione di manifesti antisemiti in un quartiere di Roma, il cimitero ebraico del Finale subì un nuovo ignobile atto vandalico. Durante la notte del 23 ottobre furono spezzate quattro lapidi: quella seicentesca di Livia Formigine (la n. 2, già abbattuta nel 1987), quella ormai centenaria di Emilio Levi (n. 34) e quelle più recenti dei fratelli Bianca e Angelo Emilio Castelfranchi (n. 43 e n. 47). La notizia suscitò un grande scalpore per via della coincidenza con gli avvenimenti suddetti, e i media la dilatarono a tal punto da farle fare il giro del mondo (...) dal 1992 non si sono più verificate incursioni vandaliche, e la pace del luogo ha avuto il sopravvento sugli istinti peggiori.

di scrittura rispetto alla tabella; inoltre è presente un asterisco a fianco alle tombe che sono presenti ancora oggi e che quindi sono ampiamente descritte nel libro del cimitero ebraico della studiosa finalese.

Elenco delle sepolture presenti ancora oggi nel cimitero ebraico di Finale Emilia:

1625 - Simḥah Formigine	1878 - Rubino Donati
1627 - Livia Formigine	1880 - Genizah ²⁴⁰
1631 - Donato Donati	1886 - Consola Castelfranchi
1632 - Mošeh Leon Revere	1886 - Giulia Formigine (in Kohen)
1637 - Devorah Pesah,	1893 - Lusto Vita Levi
1651 - Yosef (figlio di Šemu'el) Donati	1893 - Michele Amadio Levi
1664 - Donato (figlio di Yosef) Donati	1894 - Angelo Kohen
1682 - Avraham Ḥamain (Ḥamiš)	1896 - Elia Vita Osima
1700 - Stella Padova	1896 - Renzo Kohen
1708 - Šaššon Yehudah	1898 - Bianca Modena (in Kohen)
1733 - Refa'el Šelomoh Levi	1900 - Emilio Levi
1768 - Šemaryah Refa'el Formigine	1900 - Yiśra'el Gedalyah Castelfranchi
1774 - Anna Levi (in Belgrado)	1901 - Adelaide Donati (in Kohen)
1776 - Mošeh Menaḥem Donati	1902 - Elia Vittorio Osima
1786 - Yom Tov (Bondi) Belgrado	1903 - Umberto Abram Melli
1788 - Ya'aqov Yiśra'el Formigine	1904 - Anna Levi (in Castelfranchi)
1804 - Refa'el Gavri'el Hayym (vita) Ancona	1907 - Eugenia Foà
1836 - Diamantina Osimo	1913 - Giuseppe Kohen
1851 - Gedalyah Osimo	1913 - Sara Carolina Padova (in Osima)
1855 - Aharon Castelnovo	1916 - Bianca Aldina Castelfranchi
1877 - Debora Levi	1926 - Elettra Kohen (in Osima)
1877 - Moisè Abram Rimini	1935 - Alessandro Osima
1878 - Alessandro Donati	1935 - Lodovico Osima
	1938 - Angelo Emilio Castelfranchi

²⁴⁰ Sepoltura di 11 rotoli della Torah. Nella lapide c'è scritto anche che *resta spazio per riporre altri a beneficio delle generazioni future*. Nel 1880 l'Università degli Ebrei del Finale si era ridotta ormai a poche famiglie, e forse già si prospettava imminente la chiusura della sinagoga (che infatti cessò di funzionare nel 1923); fu probabilmente per tal motivo che in quell'anno divenne impellente la necessità di seppellire i testi sacri non più utilizzati, perché consumati dal tempo, dentro a *un pozzo di pietre* nel cimitero ebraico locale. Tuttavia la decisione venne presa con l'auspicio che la comunità, già talmente esigua da temerne l'estinzione, potesse un giorno accrescersi nuovamente. Cfr. Balboni, Perani, Creatura, Corazzol, *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit., p. 69.

1943 - Fanny Castelfranchi

1944 - Marianna Castelbolognesi (in
Osima)

1945 - Elvira Castelfranchi

1945 - Zaira Castelfranchi

1963 - Anita Osima

1966 - Cabiria Ferrari (in Rimini)

1985 - Michele Elia Rimini

A questo elenco si aggiungono una lapide spezzata che è illeggibile, una lastra posata a terra ma priva di incisioni e quattro frammenti, di cui uno è un sarcofago privo di coperchio, nei quali non è stato possibile risalire ai nomi a causa dell'usura. Inoltre nel Museo del Territorio di Finale si trovano due lapidi spezzate appartenenti a Ya'aqov Formigine e Brakah Cavalieri Modena.

La data di morte del signor Yosef Donati (figlio di Šemu'el Donati), ipotizzata da Maria Pia Balboni, non corrisponde a quella descritta nella mappa al foglio 87 verso del registro della Confraternita delle Opere di Misericordia. Le lettere che indicano la dazione non sono ben leggibili, così come l'incisione sulla lapide stessa che presenta parecchie lacune, perciò la studiosa finalese aveva ipotizzato come data possibile il 1652, perché dal testamento del padre Šemu'el Donati, scritto l'1 giugno 1656, risultava che il figlio riposava già nella *Casa della Vita* da almeno tre anni, probabilmente il giorno di Yom Kippur dell'anno 5413, ovvero il 12 settembre 1652²⁴¹. Dallo schema vergato in ebraico, invece, la data che si legge in maniera chiara è quella dell'11 Tišrì 5410, che corrisponde quindi al 17 settembre dell'anno 1649. Anche in questo caso, la lettura del pinqas riguardante la Confraternita si è dimostrata utile e di interesse, per integrare gli studi già svolti sulla comunità e sul cimitero ebraico.

A differenza dei verbali del registro, dove l'elenco dei presenti è sempre composto da uomini, come spiegato in precedenza, anche se in alcuni verbali le protagoniste sono donne, come quello riguardante la signora Sara Donati (f. 54 recto e verso), nella mappa del cimitero vergata in ebraico, su 58 sepolture, 24 sono relative a donne.

Di seguito l'elenco delle sepolture descritte ai fogli 87 verso e 88 recto:

---

²⁴¹ Balboni, Perani, Creatura, Corazzol, *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit., p. 103.

1627 - Livia Formigine*	1658 - Me'ir Osimo
1628 - Yehudah Pesah	1658 - Orizia Belgradi
1631 - Donato Donati*	1658 - Šemu'el Formigine
1632 - Mošeh Leone*	1659 - Menaḥem ben Monzilisi
1637 - Devorah Pesah*	1661 - Yosef Melli
1640 - Me'ir Melli	1662 - Ricca Donati
1644 - Donato Donati (figlio di Yosef)*	1664 - Ester, moglie di Eliša' Formigine
1646 - Gentile, moglie del signor Mošch	[...] Abigail Pesah
Yehudah Belgrado	[...] David Pesah
1647 - Ester Alatino	[...] Diambra Pesah
1647 - Regina, moglie di Šelomoh Pesah	[...] Eliaqim Levi
1647 - Sara Belgrado	[...] Figlia di Mošeh Yehudah Belgrado
1648 - 'Ovadyiah Sanguinetti	[...] Figlia di Šimšon Pesah
1648 - Šemu'el Sanguinetti	[...] Figlio del signor Yehošua David
1648 - Sara Zelman	[...] Figlio di Elyah Baruk Pesah
1649 - Eliša' Pesah	[...] Figlio di Šimšon Pesah
1649 - Hızqiyyah Pesah	[...] Lionora (Eleonora) Melli
1649 - Lia Sara Melli	[...] Mošeh Pesah
1649 - Yosef Donati*	[...] Mošeh Pesah
1650 - Ila Belgrado	[...] Rafa'el Pesah
1650 - Šemu'el Monte Santo	[...] Raḥel Donati
1651 - Dolfina Pesah	[...] Ricca, moglie di Mešullam Kohen
1652 - Brunetta, moglie di Hızqiyyah	[...] Saggio dalla Terra Santa
Pesah	[...] Šemu'el Donati
1652 - David Pesah	[...] Šemu'el Pesah
1652 - Dolce Formigine	[...] Ychudah Belgrad
1652 - Menaḥem Pesah	
1653 - Avraham Šalom (Pace) Pesah	
1653 - Bešal'el Pesah	
1653 - Šelomoh Pesah	
1654 - Sara Camaione	
1655 - Gabri'el Usigli	
1658 - Gentile Camaione	
1658 - Laura Rovere	

Non ci sono notizie riguardanti il saggio proveniente dalla Terra Santa, che risulta essere stato sepolto nel cimitero ebraico di Finale Emilia alla fila 7 nella tomba numero 37, secondo lo schema redatto in lingua ebraica corsiva, ma a parte questa denominazione non c'è nessun'altra indicazione per capire a chi potesse riferirsi. Inoltre a questo elenco va aggiunto il signor Avraham Hāmiṣ, deceduto nel 1682. La sua lapide è presente ancora oggi nel cimitero ebraico di Finale Emilia e la storia della sua sepoltura è stata descritta sia nel registro della Confraternita (f. 70 recto) che in quello del Consiglio Generale (f. 0021), trattandosi di un ebreo forestiero proveniente da Venezia. Considerando che l'ultima tomba con datazione scritta, presente nello schema redatto nei fogli 87 verso e 88 recto, è quella dell'anno 1664, si può ipotizzare che la mappa menzionata e descritta precedentemente sia stata realizzata dopo il 1664 e prima del 1682. Infine questo studio ha riportato alla luce 52 nuove sepolture, tutte appartenenti al periodo seicentesco, che incrementano l'importanza e la storia del cimitero ebraico di Finale Emilia.

Capitolo 7

STORIA DELLA COMUNITÀ EBRAICA DI FINALE EMILIA ALLA LUCE DEI PROPRI MANOSCRITTI

Premessa

Il capitolo conclusivo nasce con l'intento di riassumere le novità riguardo alla storia della comunità ebraica di Finale Emilia, emerse da questo studio, a seguito della lettura dei *pinqasim*, vergati dagli ebrei della Confraternita delle Opere di Misericordia e del Consiglio Generale di Finale. Questo ha permesso di scoprire dapprima l'organizzazione e le regole interne alle associazioni, come per esempio chi poteva farne parte e i ruoli dei membri ammessi, come quello di scriba, amministratore o tesoriere. Successivamente, dagli incontri e dagli argomenti discussi all'intero delle assemblee, è emersa la vita di tutta la comunità ebraica di Finale Emilia e i rapporti con il mondo esterno.

7.1 *Finale Emilia ebraica*

La Confraternita delle Opere di Misericordia, un'associazione ebraica caritativa, nacque a Finale Emilia nel 1615, un anno prima di quello che risultava dalle fonti di archivio, le quali si riferivano alla concessione ufficiale del duca di Modena e Reggio, Cesare d'Este, descritta anche nelle ultime pagine del registro, con il permesso di creare l'associazione caritativa. Un anno prima però, la Confraternita si era già riunita per scrivere gli statuti con le regole da rispettare; dai tredici statuti emergono anche le finalità dell'associazione, dedita all'assistenza agli ammalati, all'aiuto ai poveri, alla beneficenza e alla sepoltura. Da questo si intuisce che i membri che ne facevano parte, esclusivamente uomini, potessero permettersi di pagare la quota associativa e le quote mensili, che servivano a creare un fondo cassa per provvedere ai bisogni di tutta la comunità ebraica. Per entrare a far parte della Confraternita, quindi, o si era presentati, generalmente dal proprio padre, o ci si proponeva, ma in ogni caso, si era ammessi dopo la *ballottazione* (votazione tramite una ballotta, ovvero una palla), a favore della maggioranza dei presenti alla riunione. Allo stesso modo, sempre a Finale Emilia, era presente anche il Consiglio Generale, con il compito di intercedere e fare da tramite per conto della comunità e della Confraternita, con le autorità governative ed

ecclesiastiche. Le due associazioni avevano registri differenti ma regole interne simili, come l'obbligo della stesura dei verbali ad ogni incontro, l'elezione trimestrale degli incarichi interni e le multe pecuniarie nel caso in cui gli statuti non fossero stati rispettati.

Il signor Aharon Formigine, per esempio, intorno all'anno 1684, si distinse come membro del Consiglio Generale, a causa di una disputa tra lui e gli altri partecipanti, poiché per diversi anni non volle prendere parte alle sedute consiliari e non volle nemmeno inviare un suo sostituto, come era solito fare, in caso di impossibilità a partecipare, dicendo: *che facciano il consiglio, ch'io non voglio venire*²⁴². Per risolvere la lite è servito l'aiuto di un mediatore, il signor Biniamin da Reggio, chiamato appositamente e pagato dal Consiglio, come risulta negli elenchi delle spese, per intercedere con il signor Aharon Formigine e per far terminare il litigio in modo amichevole. Dopo un periodo di sospensione, deciso in accordo con i membri dell'associazione e il mediatore stesso, come una sorta di multa, per non aver rispettato gli obblighi di presenza dell'associazione, il signor Formigine nell'anno 1686 tornò ad essere segnato come presente nelle stesure dei verbali.

Nel registro della *Hevrat Gemilut Hasadim*, ci sono molti verbali in cui viene descritto come l'associazione si comportasse nel caso in cui un malato della comunità ebraica non potesse sostenere le spese mediche. In particolare, vi è traccia anche di alcuni malati del 1630, periodo che corrisponde all'epidemia di peste²⁴³, testimoniando, dunque, anche questo evento storico. In generale, la Confraternita era in grado di provvedere alle spese per i malati, prelevando i soldi dalla cassa in mano al tesoriere, anche se ciò avesse dovuto comportare il superamento del limite di scudi previsto dai regolamenti interni, nel caso di un malato *grave* e con *molteplici bisogni*²⁴⁴. Per i malati di peste, poiché l'epidemia aveva probabilmente colpito parecchie persone, nel verbale del 1630, si fa riferimento alle spese alimentari, quelle riguardanti il medico e anche di eventuali servitori per aiutare moglie e marito ammalati, con i bambini, chiedendo l'aiuto anche al Consiglio Generale, laddove la cassa della Confraternita non fosse riuscita a provvedere a tutti i bisogni.

Un altro argomento importante all'interno delle registrazioni è quello della sepoltura e del relativo cimitero ebraico. Oltre alla malattia, una delle preoccupazioni maggiori, affrontata all'interno delle riunioni è proprio quella della sepoltura, principio cardine dell'ebraismo. Fin da subito, negli statuti iniziali²⁴⁵, viene menzionato il signor Donato

---

²⁴² La frase si riferisce al foglio 0024 del Consiglio Generale, analizzato nel capitolo 3.

²⁴³ Foglio 12 verso del registro della Confraternita delle Opere di Misericordia, capitolo 2.

²⁴⁴ Foglio 70 recto, capitolo 2.

²⁴⁵ Settimo statuto del foglio 1 verso descritto al capitolo 2.

Donati, come proprietario del terreno del cimitero di Finale Emilia. Egli infatti si preoccupò di acquistare un pezzo di terra per poter seppellire i morti, dal momento che la comunità ebraica di Finale ne era sprovvista. Questo suo gesto permise al signor Donati di ottenere una certa fama, nel territorio, guadagnandosi il titolo di *Muḥzaq*²⁴⁶ che, insieme a vari privilegi, garantiva anche il diritto alla sepoltura nel cimitero ebraico per lui e per la sua famiglia; il signor *Natan*, non fu il solo ad avere questo titolo infatti, in vari verbali,²⁴⁷ si fa richiesta per essere iscritti nella lista dei *Muḥzaqim* come avvenne per il signor Giuda Gallico, Eliša' Formigine, Elyah Baruk Pesaḥ, Yosef Melli, Avraham Belgrado, Šclomoh e Mošeh Pesaḥ. Un caso affrontato in entrambi i registri è quello che riguarda la sepoltura del signor Avraham Ḥamiš²⁴⁸ deceduto a Finale nel 1682. La lettura del manoscritto ha permesso di identificare meglio questo forestiero proveniente da Venezia e sepolto nel cimitero ebraico di Finale; la sua lapide è presente ancora oggi nel cimitero, anche se gli studi epigrafici avevano individuato il cognome come Ḥamayin senza avere però ulteriori notizie su questa persona. Si tratta, invece, di un forestiero proveniente da Venezia e giunto a Finale Emilia su una barca, attraversando il fiume Panaro e morto in terra finalese in circostanze non descritte. Il fatto che egli abbia navigato da Venezia al fiume Panaro testimonia ancora di più l'importanza di Finale Emilia nel panorama commerciale del Seicento e del Settecento. Subito la Confraternita si pose il dubbio di dare degna sepoltura a questo uomo, proponendo alla famiglia di seppellirlo a Finale, chiedendo in cambio la spesa per la lapide in ricordo del parente. Dal registro del Consiglio emerge che fu la madre a tenere le trattative con l'associazione e a inviare il denaro prestabilito, assieme ad una lampada da tenere accesa nella sinagoga in ricordo del figlio deceduto. Fino ad ora, si poteva solo presupporre la quantità di sepolture seicentesche nel cimitero ebraico di Finale Emilia, non essendo più presenti le lapidi di questo periodo e non essendoci altri riferimenti nelle carte d'archivio latine. Per questo motivo, la mappa del cimitero ebraico scritta ai fogli 87 verso e 88 recto, che ha riportato alla luce 58 sepolture seicentesche, rappresenta una novità assoluta e importante per il recupero della storia del cimitero ebraico finalese.

Dalla lettura del *pinqas* delle Opere di Misericordia, inoltre, si evince l'esistenza di più sinagoghe situate a Finale Emilia (di cui i proprietari risultano essere sempre gli eredi del signor Donati), una piccola, chiamata così nel verbale al foglio 12 verso e, di conseguenza, una più grande costruita in seguito. Dalle fonti esterne risulta che,

---

²⁴⁶ Si veda il paragrafo 5.3.1 dedicato ai *Muḥzaqim*.

²⁴⁷ Foglio 80 recto (16), foglio 83 verso (12), foglio 89 recto, descritti nel capitolo 5.

²⁴⁸ Foglio 70 recto, descritto nel capitolo 2 e foglio 0021 al capitolo 3.

inizialmente, la sinagoga si trovasse presso la casa di un banchiere e questa potrebbe coincidere con la dicitura di quella piccola, essendo stata appunto una stanza adibita a sinagoga. Successivamente, gli ebrei del Finale trovarono una sistemazione più adeguata che potesse accogliere tutta la comunità, senza però rinunciare alla chiusura di quella piccola, ma questa scelta non fu ben vista né dall'autorità locale né dall'Inquisizione, poiché non volevano la co-esistenza di più luoghi sacri in un territorio relativamente piccolo, rispetto alla vicina Modena. Nel registro della Confraternita, il 10 ottobre 1638, un anno prima rispetto a quanto emerge dalle fonti d'archivio, in una seduta²⁴⁹ si parla del permesso a costruire la nuova sinagoga con l'intervento dell'Autorità della città di Roma, che alla fine acconsentì, probabilmente riferendosi proprio al cardinale Barberini.

I rapporti tra comunità ebraica e Inquisizione furono turbolenti e nel *pinqas* della *Gemilut Hasadim*, al foglio 22 verso c'è traccia di una scritta lasciata dal notaio Nicolò Passerini, il 13 luglio 1635. Egli probabilmente prese il registro per controllarlo, anche se non sono evidenti tracce del suo passaggio nelle pagine precedenti e annotò il numero di fogli utilizzati fino al 1635, ovvero ventuno e mezzo; il numero corrisponde perché la carta precedente è stata scritta successivamente all'appunto del notaio, nel 1638, andando a recuperare il foglio che era stato lasciato vuoto. Il periodo corrisponde a quello di un severo controllo effettuato sui libri nella vicina Modena, che si concluse con la confisca di una cinquantina di questi e con l'editto del 6 giugno 1637. Oltre all'Inquisizione, gli ebrei di Finale ebbero numerose controversie anche con i cristiani e con gli ordini religiosi presenti nella città, a causa delle numerose conversioni che si verificarono nel Seicento. In un verbale del 1660, la signora Sara Donati parla di un debito nei confronti della Confraternita del Rosario²⁵⁰, nata a Finale nel 1531, per un prestito fatto a Bernardino Ramondini, un cognome derivante da una famiglia cristiana nobile finalese. In genere, gli ebrei convertiti si facevano battezzare con un cognome cristiano conosciuto e, le fonti storiche studiate da Maria Pia Balboni, riportano parecchi discendenti di Donato Donati che si convertirono, tra cui il signor Daniele che prese il nome di Giovanni Ramondini nel 1635²⁵¹. Il verbale ebraico potrebbe dunque riferirsi ad un prestito per le spese del battesimo a carico della famiglia ebraica e, di conseguenza, della Confraternita stessa, per saldare la parte che la famiglia non fosse riuscita a sostenere.

---

²⁴⁹ Foglio 21 verso con la relativa traduzione al capitolo 2.

²⁵⁰ Foglio 54 recto e verso, capitolo 2.

²⁵¹ Balboni, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, cit., p. 87.

Il nome della confraternita cristiana, *Rosario*, è stato scritto in ebraico corsivo e rappresenta uno dei tanti nomi italiani scritti in ebraico, all'interno del registro, testimoniando il fenomeno del plurilinguismo²⁵², presente nei registri ebraici di comunità italiane, il quale anticipa il graduale passaggio dalla scrittura ebraica a quella italiana, che avvenne tra il tardo Seicento e l'inizio del Settecento. Nel manoscritto della Confraternita delle Opere di Misericordia, il passaggio dalla redazione dei verbali in ebraico a quelli vergati in italiano, avvenne dopo il 1687, che è l'ultima data scritta in ebraico corsivo. La stesura in italiano cominciò solo otto anni dopo, nel 1695 c, in questo punto, si nota anche che il registro è stato ruotato di centottanta gradi per permettere di scrivere secondo l'andamento della lingua italiana, proseguendo, quindi, la cronologia delle pagine e dei verbali senza mai doversi scontrare con i verbali ebraici precedentemente redatti.

La spiegazione a questi otto anni di silenzio nel registro della Confraternita, conservato a Gerusalemme, è stata possibile solo con la lettura del manoscritto del Consiglio Generale, conservato, invece, a New York; il luogo diverso di conservazione attuale dei due *pinqasim*, rappresenta un'ulteriore conferma della diaspora del patrimonio archivistico e librario ebraico che oggi arricchisce le biblioteche di tutto il mondo, anche per quanto riguarda gli scritti prodotti o posseduti dalla comunità ebraica finalese²⁵³. Dal registro del Consiglio Generale si apprende subito che la Confraternita non si era sciolta, anzi, continuò ad interagire con l'altra associazione, per le tasse da pagare al Governatore di Finale Emilia, il quale il 31 ottobre 1688 si pronunciò in merito al divieto di riunirsi e riscuotere denaro, senza chiedere prima l'autorizzazione²⁵⁴. Proprio nel frangente di silenzio nei verbali della Confraternita, si trova, invece, nell'altro registro, la copia del decreto *fatto dall'illustrissimo signor Podestà Carlo Barbieri, il 6 marzo 1693, nel palazzo della Ragione*,²⁵⁵ dove vengono menzionate le liti tra gli ebrei di Finale e Sua Altezza Serenissima, per le quote annuali che erano da pagare. Non riuscendo a trovare un accordo immediato, ci furono parecchie riunioni e passarono molti anni prima di ritrovare la serenità tra autorità e comunità ebraica; per questo motivo, probabilmente, non vennero più segnate nel registro le riunioni della Confraternita, concentrando tutte le energie in quelle del Consiglio Generale, che aveva il ruolo di intercedere con le autorità governative, a nome della comunità ebraica intera, trovando una soluzione che potesse accontentare tutti. Dal momento che fare parte di una,

---

²⁵² Si veda il capitolo 4 dedicato all'argomento.

²⁵³ Il catalogo inedito riguardante Finale Emilia è stato descritto nel capitolo 1.

²⁵⁴ Foglio 0028 al capitolo 3.

²⁵⁵ Foglio 0030, al capitolo 3.

non escludeva essere membro dell'altra, molte persone ricoprivano più incarichi all'interno delle due associazioni, come il signor Aharon Formigine citato in precedenza e quindi, è verosimile che in quegli anni ci siano state riunioni più urgenti all'interno del Consiglio Generale.

Infine, la lettura dei due registri ha permesso un grande apporto agli studi riguardanti la comunità ebraica di Finale Emilia, soprattutto per quanto riguarda le famiglie ebraiche presenti nel Seicento e Settecento. Alcuni cognomi come quello di Osimo (Osima), Donati, Formigine, Kohen, per esempio, erano già noti ma la novità assoluta è quella riguardante il casato dei Pesah, considerato da sempre forestiero, poiché nel cimitero, ad oggi, si è conservata solamente la lapide della signora Devorah Pesah. Fin dalle prime pagine dei *pinqasim*, nell'elenco dei presenti, questa famiglia appare in grande numero e ricopre anche ruoli importanti come quello di amministratore. Nell'elenco delle famiglie scritto in ebraico, è risultato essere il casato più numeroso emerso da queste preziose fonti²⁵⁶ e, quindi, non poteva di certo essere estraneo a Finale Emilia. Rimane ancora un mistero da indagare riguardo a questa famiglia, che viene scritta solo ed esclusivamente in ebraico e sembra sparire poi nella redazione dei verbali in lingua italiana. Al contrario, invece, la famiglia Castelfranchi, già nota e importante negli studi precedenti riguardanti Finale Emilia, compare in grande numero nelle sedute della Confraternita e del Consiglio Generale, solo a partire da quelle vergate in lingua italiana. L'unica volta in cui il nome Castelfranco, riferito alla città di provenienza, è scritto in ebraico, è accostato al nome di Šlomoh Pesah (da Castelfranco)²⁵⁷. Una prima ipotesi, la quale però merita di essere ulteriormente indagata, è quella che, in realtà, possa trattarsi della stessa famiglia, con una denominazione modificata nel passaggio dall'ebraico all'italiano²⁵⁸.

Come spiegato da questo capitolo conclusivo, lo studio che è emerso dai verbali scritti direttamente dalla penna dello scriba, riportando in maniera fedele le discussioni avvenute a Finale Emilia, tra il 1615 e il 1750, rappresentano importanti conferme e novità assolute, nella storia ebraica della città di Finale e del relativo cimitero. Questi manoscritti, infatti, riportano alla luce la vita quotidiana e le sfide che gli ebrei finalesi si trovarono ad affrontare e consentono di chiarire anche il loro punto di vista direttamente dalla voce della comunità ebraica che abitò lì per tanto tempo.

---

²⁵⁶ Gli elenchi menzionati si trovano tutti al capitolo 5.

²⁵⁷ Foglio 2 verso tradotto nel capitolo 2.

²⁵⁸ Per approfondire meglio l'argomento, si rimanda alla lettura del paragrafo 5.4 al capitolo 5 (*Il caso della famiglia Pesah e Castelfranchi*).

CONCLUSIONE

La trattazione della tesi ha evidenziato l'importanza delle fonti interne per integrare e riscoprire, in parte, la storia della comunità ebraica di Finale Emilia conosciuta fino ad ora. Questa comunità vanta un passato di oltre quattro secoli e ha influito profondamente nella storia della città di Finale Emilia. In questo studio è stata analizzata l'evoluzione della comunità ebraica nel corso del Seicento e del Settecento, evidenziandone la vitalità e il radicamento sul territorio. Tale fioritura è attestata sia dalla presenza di numerosi nuclei familiari, sia dal numero consistente di sepolture risalenti al XVII secolo nel cimitero ebraico, un aspetto sconosciuto fino ad ora. La riscoperta di tali informazioni è stata possibile in virtù dell'analisi e della lettura del *pinqas* della Confraternita delle Opere di Misericordia, integrata con il prezioso contributo del registro del Consiglio Generale, che consente di colmare un'importante lacuna presente nel primo codice. Da queste fonti *ad intra* è stato possibile ricostruire non solo le dinamiche di convivenza con la popolazione finalese, con i cristiani e con l'Inquisizione, nonché i rapporti con i governatori di Finale e i duchi di Modena, ma anche approfondire gli aspetti della vita quotidiana della comunità ebraica. Le discussioni riportate nelle sedute delle due associazioni rivelano le modalità attraverso cui esse si proponevano di amministrare la comunità ebraica e offrire sostegno ai suoi membri, mediante l'assistenza economica, destinata a far fronte a diversi bisogni. Questo testimonia valori fondamentali, per nulla scontati, quali il senso di appartenenza a una comunità coesa e solidale, orientata all'aiuto reciproco. In particolare, emerge come le persone più abbienti contribuissero regolarmente al pagamento delle tasse previste all'interno delle due associazioni, non solo per una finalità individuale, ma anche per alimentare un fondo comune destinato a sostenere le spese dei più bisognosi dell'intera comunità ebraica.

Il catalogo dei manoscritti e dei documenti ebraici, i quali sono stati scritti o per qualche motivo sono passati da proprietari che abitavano a Finale Emilia e oggi si trovano conservati in tutto il mondo, è solo un primo passo per continuare ad indagare la storia ebraica finalese. Un possibile sviluppo futuro della ricerca, pensato eventualmente anche ai fini di una pubblicazione, sarà quello di completare la traduzione integrale del *pinqas* della *Gemilut Hasadim* e dei verbali vergati in ebraico del registro del Consiglio Generale. Sarà poi fondamentale confrontare maggiormente le fonti interne con quelle esterne, come per esempio i documenti che citano la confraternita cristiana di Finale Emilia e i documenti conservati nell'Archivio di Stato di Modena, per ricostruire la storia da entrambe le

prospettive. Restano anche da indagare ulteriormente le genealogie delle famiglie ebraiche emerse da questa ricerca e dagli studi di Maria Pia Balboni.

Riportare alla luce la storia ebraica di Finale Emilia, cittadina emiliana, in cui ebrei e cristiani hanno convissuto per secoli, fino buona parte del Novecento, significa recuperare un tassello fondamentale della nostra identità collettiva. Solo attraverso la valorizzazione della memoria è possibile costruire e garantire un futuro fondato sulla solidarietà e sul rispetto reciproco, ispirandosi agli esempi positivi del passato, ma al tempo stesso prendendo le distanze dai conflitti che lo hanno attraversato, nella prospettiva di una convivenza pacifica e duratura.

APPENDICE

Trascrizione integrale del registro della Confraternita di Finale Emilia

Premessa

Come già evidenziato nell'introduzione, questa trascrizione ebraica del registro rappresenta un primo lavoro, non ancora pronto per la pubblicazione. Numerose sezioni sono già state tradotte, mentre in altre permangono alcune difficoltà interpretative, dovute principalmente all'uso frequente di abbreviazioni non ancora del tutto decifrate e alla presenza di un linguaggio misto che combina l'ebraico con l'italiano seicentesco e settecentesco, nonché con espressioni del dialetto locale.

La trascrizione dei fogli redatti in lingua ebraica (fino al foglio 73 recto) cerca di seguire il più possibile l'andamento della stesura del registro, ricorrendo, quando serve, all'uso di tabelle per rispettare l'impaginazione originale.

Nella trascrizione delle pagine vergate in lingua italiana, a partire dal foglio 73 verso, la numerazione dei fogli possiede due numeri: il primo fa riferimento ai numeri arabi presenti in basso al centro di ogni carta nell'andamento del verso, il secondo, invece, è la numerazione coerente alla precedente dei verbali redatti in ebraico. La traduzione delle parole ebraiche è inserita tra le parentesi tonde, mentre in quelle quadre è scritta l'integrazione delle frasi o delle parole abbreviate. L'abbreviazione "Ad" indica Anno Domini (A.D.).

ב"הא

תנן התם על שלשה דברים העולם עומד והאחרון הכביד גמילות חסדים כי היא
עמוד ויתד שהכל תלוי בה וטובים השנים תורה ועבודה מן הא' היא
ג"ח כי הם כיוצא בה ג"ח התורה ראשיתה ואמצעיתה וסופה ג"ח
והעבודה תומיך ואוריך לאיש חסידיך, לפיכך אנחנו חייב[ים] להודות
ולהלל אדון עולם אשר גבר חסדו על יריאיו להתחבר יחד ולתת סדר
נכון ע"פ הקפיטולי אשר למטה לשמור מאד ולעשות ולקיים ככל הכתוב.
וזה שמה אשר יקראו לה חברת גמילות חסדים כל
דקדים זכי חי העולמי[ם] שוכן מרומי[ם] יושב על כסא רחמי[ם] יגזור על
החותמי[ם] יראו זרע יאריכו ימי ימיהם בטוב ושנותיהם בנעימים
ביד כל אדם יחתום ישכון בטח הולך בתום.
ראשונה. קבלנו עלנו הח"מ להשתדל בכל תקף לתת עז ותעצומות לחברה זו ולקיים
כל הכתוב כפי הסדר הרשום ולבלתי מאן איש את משאו האופיציאו
אשר יושת עליו ע"פ גורל או ברירה כפי הקפי[טולי] שנבאר והיה
הממאן יפרע עשרים בולונייני לקופת החברה ויכנס חברו תחתיו
ואחרי פרעו הקנס לא יוכלו לבררו מחדש ולשום עליו המשא ההוא
בזמן ששה חדשי[ם] ואחר עבור הזמן הנ"ל חוזר חלילה תורת הקנס אם
ימאן בנ"ל.
שנית. לסוף כל שלשה חדשי[ם] יתוועדו יחד כל אנשי החברה הנמצאי[ם] במקום
ויוציאו פרנס א' ע"פ הגורל והשני יבררהו פרנס ע"פ ברירה הקודם
לו ויקויים ע"פ רוב החברה הנמצאי[ם] בוועד ההוא ובעצם היום
הזה אחר חתום כל הנכנסי[ם] תחת כנפי החסידה היא חברה זו
יבורר פרנס א' ויקויים ע"פ הרוב והשני ישאר ע"פ הגורל ועל משמרתם
יעמודו עד ר"ח אדר הע"ל ואז הפרנסי[ם] הראשוני[ם] ישלחו לקרוא או
יכריזו בב"ה ע"י השמש שרצי' להוועד וכל הממאן לבוא אחרי קרוא
אותו כנ"ל יפרע ליד הפרנסי[ם] א' צורצינו לכל פעם ואשר יגזרו אומר
הפרנסי[ם] עם שאר הוועד ע"פ רובם כן יקום ובלבד שיהו בוועד
ההוא רוב בני החברה ואנוס אנוס דמוכר רחמנא פטריה אותו

שיצא לדרך או חולה בר מינן והשומע ישכון בטח ושאנן.
שלשית. בעצם היום הזה כל הנכנס יפרע-א' צורצינו כל ר"ח והמשא על
 הפרנסים לגבותו ולהכריח הממאן עד חובה גם ע"י המכלכל יר"ה אם
 יצטרך ואם לא יגבו הפרנסים הצורצינו מדי חדש בחדשו מכל א' וא'
 מהחברה יפרעו מכיסם הפרטי מלבד אם אנסם אונס דמוכר כי אז
 פטורי הם, וכל הממאן לפרוע חובו בזמן ג' חדשי[ם] להקדש החברה
 יוכרח ע"פ המשפט כי כן קבלנו עלנו בחתימת ידנו כמאה עדי[ם] דמייא.

[f. 1 verso]

רביעית. יחוייבו הפרנסי[ם] אשר בכל משמרה להחזיק פנקס ולכתוב בו הכנסות ויציאות
 והפרנסי[ם] הראשוני[ם] יעשו תכף קופה א' מיוחדת לחברה זו ורשום עליה
 בכתב אמת קופת ג"ח ועליהם המשא להביאה כל שני וחמשי ראשי חדשי'
 חנוכה ופורים וחש"מ לב"ה ולהוליכה סביב לב"ה
 בעת קריאת התורה

וכן יום א' בכל שבוע היינו יום ראשון בשבת יוליכוה לכל בית מהקק"י
 ובעת הוצאת המת, יוליכוה סביב אחר סיום צדוק הדין, ואם א'
 הנ"ל הן בב"ה, הן לבתים, הן לבתי הקברות, לא יוליכוה. יפרעו
 הפרנסי[ם] חמשה

בולונייני, ואחר כלות משמרתם, ימסרו הקופה והפנקס למשמרת הבאה
 אחריהם, וא' מהפרנסי[ם] לעולם יחזיק הקופה והלה המפתח ובסוף כל
 משמרה יוצאו המעות מהקופה ואשר יותירו ימסרו ליד גזבר החברה
 אשר נברר בע"ה אחר כלות המשמרה הראשונה והגזבר יעשה קבלה
 מידו מהמעות אשר יקבל מכל פרנס ופרנס והקבלה ההיא תשאר ביד
 סופר החברה והגזבר אשר יבורר ימשך במשא ומשך שתי שנים ואח"כ
 יברר הוא הבא אחריו וע"פ רוב החברה כן יקום ואליו ימסור כל המעות
 אשר באו לידו תכף ומיד והגזבר הנכנס יעשה הקבלה מידו מהסך
 שיקבל אשר תשאר ביד הסופר וישיב אז קבלותיו לגזבר היוצא.

חמשית. כל בני החברה יחוייבו בזמן שהשעה צריכה לשמור ולקיים ע"פ הגורל אשר
 יצאו אחד שנים או שלשה כפי ראות עיני הפרנסי[ם] לעמוד בלילה אצל

החולה או הבר מינן ואם לא ירצו לילך יפרעו א' שילך במקומם וכל היוצא בגורל ומקיים כל הכתוב הן ע"י עצמו הן ע"י שליח פטור הוא מכל זה עד כלות כל שאר בני החברה יצ"ו לצאת בגורל ואז יחזרו חלילה וקפי[טולו] זה אינו מדבר בכהני[ם] כי כשם שא"א [שאי אפשר] להם לעמוד באהל המת ח"ו [חס וחלילה] כך פטורי[ם] הם מלפרוע או לשלוח אחר. ששית. יחוייבו הפרנסי[ם] כיון שנודע להם שנחלה אדם עני, הן מבני החבורה הן חוצה לה, לילך ולבקר אותו ולראות אם יצטרך לו רופא או רפואות או משמש לפניו או זולת מהמצטרך, והמשרה על שכמם להוציא עד סקו[דו] א' לכל חולה אם הוא עני ואם יצטרך יותר יאספו בני החברה יצ"ו וישימו פרטי וע"פ רובם כן יקום.

שביעית. יחוייבו הפרנסי[ם] הראשוני[ם] [ם] תכף ומיד להשתדל שבעל בתי הקברות ממקום זה, הוא הקצין ר' נתן דונאטי, יוציא המצטרך לעשות גדר סביב המקום מיוחד לקברות והם ילכו על המקום לראות שהאומן יגדור באופן נאות עד בוא הזמן שיוכל בעל המקום הנ"ל לבנות החומה והמצטרך וכן להשתדל שמעתה ומעכשו בעל המקום הנ"ל ימסור להם כל הכלי[ם] הצריכי[ם] [ם] מרא וחצינא החבל והדלי וכל המצטרך וה' אסר יצר נשמת חיי[ם] יגזור חיים ארוכי[ם] [ם] ושלוים לכל ישראל ולבני החברה יצ"ו אשר הסכימו עצמם.

[f. 2 recto]

לגמילות חסדי[ם] [ם] זו וזו, שכרה רודף צדקה וחסד ימצא חיי[ם] [ם] צדקה וכבוד. שמינית. יחוייבו הפרנסי[ם] [ם] אשר בימי[ם] [ם] ההם לתת סדר ולצוות על בני החברה יצ"ו כאשר יראה בעיניהם בזמן שהשעה צריכה אל מי אשר יחפוצו לעשות הארגז ולחפור הקבר ואם לא יוכלו או לא ירצו המצווה אז המצווי[ם] [ם] לעשותו ימנו או יפרעו יהודי במקומם אך לא יוכלו למנות איש אשר לא מבני ישראל, והאיש אשר ימרה לבלתי שמוע בכל אשר יצוו עליו יפרע א' צורצינו ליד הפרנסי[ם] [ם] אמנם הוצאת הנסרי[ם] [ם] והיתדות אשר יצטרכו בארגז הפרנסי[ם] [ם] יפרעו ממעות הקופה אם יהיה עני ומוצרך ומעתה ביארנו שבבוא השעה שב"מ יצטרך לעשות ארגז

או לחפור קבר כדי לקצץ בנטיעות המחלוקת יוצאו ע"פ הגורל ואנשי[ם] אשר יצאו יחוייבו לילך או למנות איש במקומם תשיעית. יחוייבו כל בני החברה יצ"ו לימצא בעת הוצאת המת והאיש אשר ישהא לבוא עד סיום צדוק הדין יפרע עשרה בולונייני ליד הפרנסי[ם] יצ"ו ואנוס אנוס דמוכר או חולה ויצא לדרך פטור וכן יחוייבו לימצא בזמן שהחולה מתודה ואם לא ימצאו יפרעו חמשה בולונייני אמנם זה לא נאמר רק כשנקראו ע"י השמש או שלא יהו זאנוסי[ם] כנ"ל. עשרית. הנכנסים בצל שדי ומסתופפי[ם] במצוה רבתי זו, היום יפרעו א' צורצינו וכן בני הקק"י הנמצאי[ם] להווה חוץ מהמקום, אחרי בואם ג' ימים ומכאן ואילך עד שלשי[ם] יום, יפרעו עשרי[ם] בולונייני[ם], ואח"כ לא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול רק יושם פרטי בחברה ולא יוכל ליכנס רק ע"פ רובם ובפרעון חמשי[ם] בולונייני.

אחת עשרה. כל המעות אשר יכנסו בחברה זו, מיוחדי[ם] הם לגמילות חסדי[ם] לצורך חולים ומתי[ם], ב"מ כי זו היא חסד של אמת להוציאם כפי אמוד דעת הפרנסי[ם] וכמו שהשעה צריכה משוה סקו[די] ולמטה ומשוה סקו[די] ולמעלה ע"פ הסכמת רוב בני החברה יצ"ו, והגזבר לא יחוייב להוציא מהמעות אשר תחת ידו רק ע"פ מנדאטו חתום מיד שני הפרנסי[ם] ומיד הסופר.

שתיים עשרה. אם ח"ו יקרא בפמליא של מעלה איש מבני החברה יצ"ו ולו בני[ים] יכנס תחתיו בנו הגדול מבלי פרעון שוה פרוטה ומבלי שים פרטי ו"ה יגזור חיי[ם] ושר[בות] כל הימי[ם]

שלש עשרה. אם ינשא איש מבני החברה יצ"ו במקום זה או חוץ יחוייב לפחות ליתן לקופת החברה רביע סקו[דו] וכן חולה שנתרפא או א' מהארבעה. דברי[ם] שחייב עליהם להודות או שנולד לו בן זכר יחוייב בעלותו לקרות בתורה לנדור לפחות א' מוראלייה לחברה וזו סחרה. כי טוב סחרה מפז ומפניני[ם], יקרה ליהודי[ם] היתה אורה.

[f. 2 verso]

כל הדברי[ם] הנ"ל הוסכמו מאתנו הח"מ [החתומים מטה] היום יום שני בשבת ט' נווי[מבר]

שע"ו שהוא שבעה

עשר לחדש חשון שין עין ויו ובתנאי מפורש שלא יהו שום א' מדברנו אלה

נגד רצון אדוננו הדוכוס יר"ה ולא נגד רצון המכלכל יר"ה מפינאל.

יעקב הכהן מאיסטי בן לא"א המנוח כמ"ר יעקב יצחק הכהן ז"ל

שמעון בכמ"ר אברהם בורגו יצ"ו

משלם הכהן מאיסטי יצ"ו

מרדכי בכמ"ר רפאל מונדולפו יצ"ו

יצחק כהן מאיסטי יצ"ו

אברהם בר יעקב מילי יצ"ו

אני מתתיה נתן

הצעיר שבתי ידידיה בכמ"ר יהושע יצ"ו מלרוקא

בן ציון לנטרנרו יצ"ו

שלמה פסח מקסטיל פרנקו יצ"ו

יחיאל ורם יצ"ו

אברהם בן לא"א מרדכי קוניאן יצ"ו

משה בכמ"ר יהודה פסח יצ"ו

חזקיה מיראנדולה יצ"ו

שמואל נתן לבית נתן

מתתיה הלוי בכמ"ה שמואל הלוי זלה"ה

אני אהרן בן גרשון מאודינה

אני אליעזר אוליוויטי.

אני אברהם סרוואל באתי על החתום על כל הכתוב לעיל בשם בני יהודה

המכונה ל"ב יצ"ו בעד משך זמן שיתגורר כאן בק"ק פינאל יצ"ו אך בתנאי

שלא יחוייב להתוועד עם אחיו בני החבורה יצ"ו ולא להיות אימבוסולאדו

להיות נבחר בשום אופיציו בני החברה יצ"ו הן ע"פ גורל הן ע"פ בלוטאציון

בשום זמן ועדן וכמו כן לא יוכלו לבושו ולהכריחו לעשות שום דבר ממה

שמוטל על בני החברה יצ"ו כי אם מבן ששה עשר שנה ומעלה כי אז תהיה
המשרה על שכמו ושרת כשאר אחיו בשם ה' אלוקינו[ו]
יעקב ב"ר נתן לבית נתן יצ"ו.
שלש עשרה מדות שאינן חוזרות ריקם ושתורת החברה יצ"ו נדרשת בהם ע"פ
הקפי[טולי] הנ"ל העתקתי אות באות מיגוף האורגינלי אני הצעיר סופר
החברה יצ"ו
נאם הצעיר שמעון בורגו יצ"ו הנ"ל.

[f. 3 recto]

ב"הא

אוד לשמונה עשר לחדש חשוון שע"ו נתוועדו יחד בני החברה יצ"ו, אחרי הרשות
הנתונה לנו מהמכלכל יר"ה [ירום הודו] על פה. ואלה שמות הנועדי[ם]
כמה"ר יעקב כה[ן] צ[דק]   כמ"ר יצחק כה[ן] צ[דק]
כמ"ר משלם כה[ן] צ[דק]   כמ"ר אהרן מאודינה יצ"ו
כמ"ר יחיאל אלטין שלח בנו ר' משה תחתיו   כ"מ מתתיה נתן יצ"ו
כמ"ר שלמה פסח יצ"ו   כ"מ מרדכי מונדולפו יצ"ו
כ"מ בן ציון לנטירנרי יצ"ו   כמ"ר אליעזר אוליוויטי יצ"ו
כ"מ מתתיה לוי יצ"ו   ואני הצעיר שמעון בורגו
כמ"ר אברהם קוניאן יצ"ו
כ"מ שבתי מלרוקה יצ"ו

וזה יצא ראשונה שבררו אותי כפי א' לסופר החברה לשתי שנים והוליכו
הבוסולו סביב

לאו שלשה הין עשרה ע"פ ונשארתי

אח"כ שמו שמות הנוערי[ם] וגם שמות בני החברה יצ"ו שלא היו בוועד והוציאו

א" בגורל שיברר הפרנס הא כפי סדר היג מרנו הנ"ל ויצא

כמ"ר אברהם כר יעקב מילי יצ"ו וכרר כמ"ה יעקב הכהן יצ"ו

ופעם הראשונה לא נשאר כי היו חמשה הין וחמשה לאו ואחיו ונבדו

לא שמו באלוטה

אח"כ באו בוועד כ"מ שלמה פסח יצ"ו

וכ"מ חזקיה נכדו במקום ר' משה אחיו ונשאר הכהן הנ"ל פרנס ע"פ ט הי' ו ד לאו

וכמ"ר חזקיה מיראנדולה יצ"ו

אח"כ יצא בגורל פרנס שני כמ"ר שמואל נתן יצ"ו

ויצא בגורל לנכנס במקום יוצא מהפרנסי[ם] כמ"ר מתתיה לוי יצ"ו.

יציאת ש"ק פ[רשת] יתרו י"ט שבט שע"ו נתוועדו יחד בני החברה יצ"ו אחרי הרשות

הנתונה לנו מהמכלכל ירה ואלה שמות הנועדי[ם]

כמ"ה יעקב כה[ן] צ[דק] כמ"ר ידידיה רוקה יצ"ו

כ"מ משלם כה[ן] צ[דק] כ"מ משה פסח יצ"ו

כמ"ר יחיאל אלטין יצ"ו כמ"ר יצחק כהן יצ"ו

כמ"ר שלמה פסח יצ"ו כ"מ אליעזר אוליוויטי יצ"ו

כ"מ חזקיה מיראנדולה יצ"ו כמ"ר מרדכי מונדולפו יצ"ו

כ"מ שמואל נתן יצ"ו כ"מ אברהם מילי יצ"ו

כמ"ר מתתיה לוי יצ"ו כ"מ מתתיה נתן יצ"ו

ואני הצייר שמעון בורגו יצ"ו

[f. 3 verso]

יד' - א'

ומעל[ות] הפרנסי[ם] יצ"ו שמו פארטי לבקשת ר' משה אוליוויטי יצ"ו האומר שלהיות שלא

היה פה פינאל ביום הכנס בני החברה יצ"ו לאגודה א' על כן רצוננו

ליכנס גם הוא כאחיו במצוה זו וזו שברה לפרוע התמיד ש[שבת]עבד

ואלו נכנס גם הוא יום ראשון אך לא הקנס הקצוב בכפי[טולי] החברה

ונשאר ע"פ יב הן א לאו. ור' מרדכי מונדולפו לא היהבוועד כי שלחוהו מעל[ות] הפרנסי[ם]

לישת הקצין ר' נתן דונאטי יצ"ו לשאול לו א

רצונו לפרוע כמו שהבטיח כלי[ם] הצריכים לקבורת המת כ"מ {ו"ה} יגזור לחיים.

טו' - ב'

עוד שמו פרטי מ[עלות] הפרנסי[ם] יצ"ו שיהיה הרשות הפרנסי[ם] יצ"ו לקנות כל הכל[י]ם הצריכי[ם] (מלבד בלי החפירה מרא וחציזא כי הם הבטיח ר' נתן יצ"ו לקנות או לפרוע משלו) אמנם השאר כגון נסר לרחוץ עליו הנפ[טר]. והצרך לטהרותו וכיור לרחוץ הידים וכל מה שיצטרך לצורך השעה יקנו הם ויוצאו ממעות החברה יצ"ו כל הצריך מבלי שום פארטי אחרת בחברה יצ"ו ובתנאי שהכיור שיקום ישתמשו ממנו גם כב"ה [כל בני החברה] ולעת הצורך השמש יוציאו חוצה ויחשמו על הבלשם חברת ג"ח ור' משה אוליוויטי יצ"ו שם גם הוא באל[וטה]. ונשארה ע"פ יג הן ג לא.

יו' - ג'

עד שמו פארטי לברור גזבר החברה יצ"ו ובידו ימסרו סקריניטו סגור במפתח והמפתח תשאר ביד הפרנס הנברר אשר בכל משמר ומשמר ולא יוכלו לפתוח התיבה רק במעמד הגזבר ושני פרנסי[ם] אשר יהיו בימי[ם] ההם, ובמעמד הסופר מהחברה יצ"ו ותוך הסקריניטו יניחו פנקס ועליו כתוב כל המעות אשר בכל פעם יכניסו או יוציאו משם ופנקס דומה לזה יהא מונח ביד סופר החברה יצ"ו, ועל פנקס שבתוך הסקריניטו יכתוב הסופר, ועל פנקס הסופר יכתוב הגזבר. וע"פ הגורל הוציאו המברר ויצא כמ"ר שלמה פסח יצ"ו וברר כמ"ר יחיאל אלטין יצ"ו ונשארה ע"פ יב' הן ב' לא והמברר והנברר לא שמו באל[וטה].

יו' - ד'

עו[ד] שמו פארטי לברור רואה חשבון למשך שתי שני[ם] אשר בידו ימסרו חשבונותים. הפרנסי[ם] יצ"ו אשר בכל משמר ומשמר בסוף משמרתם, ואחרי ראותו החשבונות צודקי[ם] יחתום מידו פנקס הפרנסי[ם] יצ"ו ואח"כ יניחו הפנקס בסקריניטו כפי הפארטי ג הנ"ל וע"פ הגורל הוציאו המברר

ויצא ר' מתתיה נתן יצ"ו וברר כ"מ שלמה כה[ן] צ[דק] ונשאר ע"פ י' הן וב לא ואחיו ובנו והמברר יצ"ו לא שמו באל[וטה].

יח- ה

עד שמו פרטי שלה יון שא מהפרנסי[ם] יצ"ו יוצא בגורל וגם כי און להצוא לעז על הגורלות מי יודע החבס יהיה או סכל וראני להחזיק החשבוות בהגון על הפנקס והקופה והאעות ישאדו כל ימי המשמר כיד הפרנס הנבדד ושישאר ע"פ רוב בני החברה יצ"ו ונשארה ע"פ כלם

[f. 4 recto]

ב"הא

ה אח"כ כמ יעקב כה[ן] צ[דק] הוא הפרנס הנברר בירר לפרנס ראשון כמ"ר שלומה פסח יצ"ו ונשאר ע"פ יב הן כמאז ונבדו לא שם באל[וטה].
אח"כ הוצאו בגורל הפרנס השני ויצא ר' מרדכי מונדולפו יצ"ו
אח"כ הוצאו בגורל הפרנס במקום יצא מהפרנסי[ם] יצ"ו ויא ר' אליעזר אוליווטי יצ"ו
בעצם יום יז סיון שע"ז נועדו בני החברה יצ"ו בב"ה[בבית הכנסת] בעלות המנחה לברר הפרנסי[ם]

לשלש חדשי[ם] העלי סיון תמוז מנחם השע"ז אחר הרשות הבקיה ע"פ מעי המכלכל יר"ה ואלה שמות הנועדי[ם]

כמ"ה יעקב כה[ן] צ[דק]	ר' משה פסח יצ"ו
אחיו ר' שלמה יצ"ו	ר' אברהם קוניאן יצ"ו
ונכדו ר' יצחק כה[ן] צ[דק]	ר' אליעזר אוליווטי יצ"ו
ר' שמואל נתן יצ"ו	ר' יצחק כה[ן] צ[דק]
ר' שלמה יצ"ו הפרנס	ואני הציר שב [שמעון בורגו]
ר' טוביה אלטין בשם אביו ר' יחיאל יצ"ו	ר' רפאל מונדולפו יצ"ו לשם יצ"ו
ר' גרשון אוליווטי לשם בנו ר' משה אוליווטי יצ"ו	ר' רפאל מירנדולה לשם אביו יצ"ו

והפרנס הנברר בירר לפרנס ר' יזקיה מירנדולה יצ"ו על תואי שכל
 זמן שאונו יבוא חוץ מביתו ר' שלמה פסח יצ"ו ישתדל ויהיה פרנס
 במקומו ונשאו ע"פ יא הן אלא ור' רפאל מירנדולה לא שם באלוטה
 והפרנס השני יצא בגורל ר' אברהם קוניאן יצ"ו
 והנבי[ם] יצא ר' יצחק כה[ן] צ[דק]
 הושמו פארטי שהפרנסי[ם] הבאי[ם] והנ"ל יעמרו ששה חודשי[ם] ובמקום
 שנאי ג' חודשי[ם] יהיו ששה חודשי[ם] ולא נשארה ע"פ ז' לאו ו' הן

ב"הא

בעצם יום א' ח' אלול השע"ו נועדו מעל[ות] בני החברה יצ"ו אחרי הרשות הנתונה
 ממ"ע[ממעלות] המכלכל יר"ה לברור
 הפרנסי[ם] המתחי[ים] ה מה"ח[מהחודש] אלול זה שאנחנו בו ואלו שמותם
 כמה"ר ר' יעקב כה[ן] צ[דק] יצ"ו כ"מ משה פסח יצ"ו
 כ"מ משלם אחיו כ"מ יצחק כה[ן] צ[דק]
 כ"מ שלמה פסח יצ"ו כ"מ אליעזר אוליווטי יצ"ו
 כ"מ יחיאל אלטין יצ"ו כ"מ מרדכי מונדולפו יצ"ו
 חזקיה מיראנדולה יצ"ו ואני הצעיר ש"ב יצ"ו
 יט'

וראשונה הושם פרטי שלהיות שפרנסי[ם] שעברו לא יכלו לגבות כמו שנתחיבו מכח
 הקפיטולי
 לכן מועתה הגבילו להם זמן כל חדש אלול הזה עד ר"ח העל לגבות כל הפרטי איסי גיכלי
 שנשאר להם לגבות ואם לא יגבו יחוייבו לפרוע מכיסם לגשבר החברה ונשאר ע"פ ז' הן ג לא
 ור' חזקיה מיראנדולה ברר לפרנס ר' יחיאל אלטין יצ"ו לפרנס ראשון ונשאר ע"פ כלם
 ונברר לפרנס שני ע"פ הגורל כמה ר' יעקב כה[ן] צ[דק]
 ונברר לנבי[ם] ע"פ הגורל ר' משה פסח יצ"ו

בה"א

אור ליום א שתים עשר לחדש כסלו השע"ז נועד ומ"ע בני החברה יצ"ו ע"פ מעל[ות]
המבוררי[ם] הנ"ל בבית
כמה"ר[ם] יעקב כה[ן] צ[דק] ועם הרשות הנתונה ממעל[ות] המכלכל יר"ה[ירוש הודו]
לברור המבוררי[ם]
כנהוג הרשות פילנו ר"ח כסלו זה ומשיימי[ם] ר"ח אדר העל[ות] ואלו שמות
החכם כמהר"ר יעקב הכה[ן] צ[דק] כמ"ר משה אוליוויטי יצ"ו
כמ"ר משלם אחיו יצ"ו כ"מ משה פסח יצ"ו
כמ"ר שלמה פסח יצ"ו כ"מ יצחק כה[ן] צ[דק]
כ"מ חזקיה מיראנדולה יצ"ו כ"מ אליעזר אוליוויטי יצ"ו
כ"מ שמואל דונאטי יצ"ו כ"מ מורדכי מונדולפו יצ"ו
כ"מ בן ציון לנטירנרי יצ"ו כ"מ מתתיה לוי יצ"ו
ואני הצעיר ש"ב[שמעון בורגו] יצ"ו

וכ' יחיאל אלטין יצ"ו בירר כ"מ שמואל דונאטי יצ"ו ולא נשאר ע"פ ח לאו זה הן
והוא לא שם באלוטה
ואח"כ בירר ר, משה פסח יצ"ו ולא נשאר ע"פ ט, ו לאו ד הן והוא לאשם באלוטה
ואח"כ בירר כ"מ שלמה פסח יצ"ו ונשאר ע"פ ח להן ה לאו
ויצא ע"פ הגורל ר, בן ציון לנטירנרי יצ"ו לפרנס שני
ואח"כ יצא ע"פ הגורל לנכ"י[לנכבד] ר משה אוליוויטי יצ"ו

בה"א

ליל מש"ק[מוצאי שבת קודש] פ תצוה יד' אדר ראשון השע"ז נועדו בני החברה יצ"ו
בב"ה[בבית הכנסת] אחד תפלת ערבית ע"פ
סדר מעל[ות] הפרנסי[ם] יצ"ו לברור משמרת הפרנסי[ם] העל ער ר"ח אויר הנ"ל ואלינו
שמות הנועדי[ם]

החכם כמה"ר יעקב כה[ן] צ[דק]	כ"מ מתתיה לוי יצ"ו
כמה"ר משלם אחיו יצ"ו	כ"מ שמואל נתן יצ"ו
כמ"ר יחיאל אלטין יצ"ו	כ"מ משה פסח יצ"ו
כ"מ חזקיה מיראנדולה יצ"ו	כ"מ אליעזר אוליוויטי יצ"ו
כ"מ שלמה פסח יצ"ו	כ"מ יצחק כהן יצ"ו
כ"מ בן ציון לנטירנרי יצ"ו	כמ"ר מרדכי מונדולפו יצ"ו
ואני הצעיר ש"ב [שמעון בורגו] יצ"ו	

ור' שלמה פסח בירר לפרנס א' כ"מ מתתיה לוי יצ"ו ור' ונשאר ע"פ כלם
ור' משה פסח יצ"ו יצא בגורל לפרנס שני

ור' מרדכי מונדולפו יצ"ו יצא לנכ"י [לנכבד] היינו ר' מרדכי מונדולפו יצ"ו

ליום ה' ר"ח ניסן שע"ז אחר תפלת	החכם כמ"ה יעקב כה[ן]	כ"מ מתתיה לוי יצ"ו
ערבית נועדו בני החברה יזו בב"ה	צ[דק]	
ע"פ סדר מעל[ות]	כ"מ משלם אחיו יצ"ו	כ"מ משה פסח יצ"ו
בפרנסי[ם] יצ"ו הנ"ל ואלו שמות	כ"מ יחיאל אלטין יצ"ו	כ"מ אליעזר אוליוויטי
הנועדי[ם]	יצ"ו	

כ'	כ"מ חזקיה מיראנדולה	כ"מ יצחק כהן יצ"ו
ומעל[ות] הפרנסי[ם] שמו פרטי	כ"מ שלמה פסח יצ"ו	כ"מ מרדכי מונדולפו
שכ"מ ישמעאל	יצ"ו	
קולוניא יצ"ו רוצה להיכנס בחברה	כ"מ בן ציון לנטירנרי	שמעון בורגו יצ"ו
ורוצה		

לפרוע בחמשי[ם] בולו[ניני] כפי ההסכמות הנ"ל

ולכן יחזירו סביב הבוסולו לראות אם

הוא מרצון בני החברה יצ"ו שיכנס אם לאו ובתנאו שהם מעל[ות] הפרנסי[ם] יצ"ו הנ"ל
יפרעו ה' בול[וניני] כל זמן שישאר והקולוניא יאלץ לכלתי הכנס ותואו זה נעשה
להיות שבקולוניא לא נמצא אז בוועד ונשאר ע"פ ז' צ' הן ה' לאו

בה"א

בעצם יום א' כד' למנ[חם] השע"ז יר מאיו ט' אייר נועדו מעל[ות] בני החברה יצ"ו ע"פ סדר מעל[ות] הפרנסי[ם]

יצ"ו בבית כמה"ר יעקב כה[ן] צ[דק] ואל ושמות	כ"מ יחיאל אלטינו יצ"ו
הנועדי[ם]	כ"מ שלמה פסח יצ"ו
ומעל[ות] הפרנסי[ם] יצ"ו כנהוג ברו כ"מ יחיאל אלטין	כ"מ יעקב דונאטו יצ"ו
יצ"ו לפרנסות ונשאר ע"פ ט' הן ב לאו	כ"מ שמעאל קולוניא יצ"ו
אח"כ הוציאו ע"פ הגורל פרנס השני ויצא	כ"מ משה אוליוויטי יצ"ו
ר' אליעזר אוליוויטי	כ"מ אליעזר אחיו
אח"כ הוציאו ע"פ הגורל הנבי יוצא כמ"ר	כ"מ מתתיה לוי יצ"ו פרנס
שלמה פסח יצ"ו	כ"מ משה פסח יצ"ו
אחרי כן נכנסו נוועד כ"מ משלם כהן ובנו יצ"ו	כמה"ר יעקב כהן יצ"ו
וכ"מ שמואל נתן יצ"ו וילוננו על עדת בני	כ"מ בן ציון לנטירנרי
החברה יצ"ו כי לא הרבתינו להם והתדו	כ"מ מרדכי מונדולפו יצ"ו
נגד הבאלוטאציוני	הסופר הצעיר יצ"ו

הנ"ל ותכך יצאו מהוועד ומעל[ות] הפרנסי[ם] יצ"ו הנ"ל

כא'

שמו פרטי להיות שלימים עברו אשת יעקב השמש יצ"ו חלתה והצרכה לרפואות באופן שנתחייב השמש צלילנו לבשם והנושה באלגבות ואין לנו ע"ב יושם פרטי שמעל[ות] הפרנסי[ם] יצ"ו הנ"ל יוכלו לפרוע ממענת החברה הז' ל[יטרין] הנ"ל ע"פ מנדאטו חתום מיד הסופר ונשארה ע"פ ט' הן ג' לאו ותכף עשיתי המנדאטו כשולי[ם] הליסטה מהבשם שיפרע הז' ל[יטרין] הנ"ל

כמה"ר יעקב כהן יצ"ו	כמ"ר שלמה פסח יצ"ו
כמ"ר יחיאל אלטין יצ"ו	כמ"ר שמואל נתן יצ"ו

יום א' יב' מנחם שע"ז   כ"מ בן ציון לנטירנרי יצ"ו   כמ"ר יצחק כהן יצ"ו
 נועדו מעל[ות] בני   כ"מ משה פסח יצ"ו   כ"מ אליעזר אוליוויטי יצ"ו
 החברה יצ"ו ע"פ סדר   כ"מ מתתיה לוי יצ"ו   כמ"ר מרדכי מונדולפו יצ"ו
 מעל[ות] הפרנסי[ם] הנ"ל בבית הנ"ל
 ואלו שמות הנועדי[ם] והסופר הצעיר

אחרי התוועד בני החברה יצ"ו הנ"ל בא השמש ואמר שקרא לר[רבבי] ישמאל
 קולוניא שיבוא לוועד והשיב שאונו יכול לבוא.
 ומעל[ות] הפרנסי[ם] יצ"ו הנ"ל בררו כ"מ בן ציון לנטירנארי לפרנס ולא נשאר
 ע"פ ו' לאו, ד' הן.

אח"כ בררו ר' וצחק כהן ונשאר ע"פ ב' לאו ח' הן.
 אח"כ הוצאו ע"פ בגורל הפרנס השני ויצא כמ"ר משה פסח יצ"ו
 אח"כ הוצאו ע"פ הגורל הנבי[ם] ויצא כ"מ מרדכי מונדולפו יצ"ו.

יום א' בר' אגו[סטו] שע"ז ל[ליפרת] נועדו בני החברה יצ"ו [...] קריאת השמש [...] מצד
 הפרנסים ועלה שמות הנועדי[ם]

כמ"ה יעקב כה[ן] צ[דק]   כ"מ שמואל נתן יצ"ו
 כ"מ משלם אחיו   כ"מ מתתיה לוי יצ"ו
 כ"מ יצחק כהן   כ"מ מרדכי מונדולפו יצ"ו
 כ"מ יחיאל אלטין יצ"ו   הצעיר הסופר
 כמ"ה שלמה פסח יצ"ו

בעצם יום הנ"ל שאלה פרנס למ' [מורנו] הגזבר שימסור החשבון מהמעות שבאו לידו עד עתה
 והשר שאין לו חשבון רק על כל פנקס ופנקס
 במשמרות הפרנסי[ם] שיצאו ימצא החשבון {ברלמטה} וכן נעשה בוועד החשבון מכל משמר

[f. 5 verso]

ומשמר והיו כן הכל המעות מחושכי[ם] מאה ועשרי[ם] ושתים ליטריין ורושמו
 בסקריניין סגור בשתי מפתחות כפי הפרטי ומפתח א' נמסרה ליד
 הגזבר והשנית ליד הפרנס הנברר הנ"ל והסקריניין נשאר ביד
 הגזבר הנ"ל ופנקס מקבלות כל משמרה ומשמרה {נושם תוך} בסקריניין
 מיד הסופר יצ"ו מתחיל מהקבלה הנ"ל

במשמרת כמה"ר יעקב הוצוא	כד' ל[יטריין] טו [...]
המעות כאשר ר' ידידיה ה"ל	ב' ל[יטריין] ו [...]
נמצא תשבות כל משמר קלר [...]	יח' ל[יטריין] יבל [...]
ירץ משמרת ר' שלמה פסח יצ"ו	יד' ל[יטריין] יא [...]
{ברלמטה} ומתב מוצואו לחולי	לא ל[יטריין] יר [...]
אשת ושמש ח ליל חץ	בא' ל[יטריין] [...]
ובעונייה [...]	

היו ב"ה	ל יב' [...]	ירץ	נשאדו מ"מ הנ"ל	ק בבל[וטה]

בה"א

יום ה כא' סיט[מבר] שע"ז נועדו מעל[ות] בני החברה יצ"ו ע"פ סדר מעל[ות] הפרנסים	
בבית כמ"ה יעקב כה[ן] צ[דק] ואלו שמותם האלף כמה"ר יעקב כה[ן] צ[דק]	
ומעל[ות] הפרנסי[ם] שמו פרטי שיכנס בחברה	כמ"ר יחיאל אלטין יצ"ו
כמ"ר יוסף בן כמה"ר מאיר מילי יצ"ו	כמ"ר שלמה פסח יצ"ו
ויפרע ו' בולוניי[ני] בכניסתו ולהיות	כמ' בן ציון לנטירנרי יצ"ו
כי בהצורך בר מינן לחפיר קבר	כמ' ישמעאל קולונייא יצ"ו
בב'	כמ"ר מתתיה לוי יצ"ו
או לטהר הב"מ[בית מידרש] או לעמוד איב חולה	כמ"ר משה פסח יצ"ו
בלילה כפי סדר הקפי[טולי] מהחברה	כמ"ר משה אוליוויטי יצ"ו
לאו כל הימים לשרת שאר אחיו	כמ"ר יצחק כה[ן] צ[דק]
לסכות מתחלפות וידועות אצלו וכן	כמ"ר מרדכי מונדולפו יצ"ו
מעתה ותחייב המילי יצ"ו הנ"ל	הצעיר שמעון בורגו יצ"ו

לפרוע שני תמידי[מ] בכל חדש היינו התמיד כפנל ממה שפורעי[ם] שאר בני
החברה יצ"ו וזה כדי שבהגוע אליו א' מהנ"ל דברי[ם] הנ"ל היינו לחפור קבר
או לטהר הבר מינן, או לעמור אצל המולה בלילה כפי שעבורי[ם] הקפי ולילי
מעל[ות] הפרנסי[ם] יצ"ו אשר יהיו בימ[ים] ההם ישלחו איש יהורי תחתיו ויפרעוהו
ממעות הקופה כי על זה מתרזה לפרוע השני תמידי[ם] מדי מחי בחדסו
ונשאר והדברי[ם] ה"ה באחיו יצ"ו ונשארה ונשארה ע"פ כלם

ב"הא

יום א כד סיט[מבר] הנ"ל נועדו ע"פ סדר הנ"ל במדרי[ם] ר' יעקב הנ"ל ואלו שמותם
כל יאו

הנועדי[ם] הנ"ל ונוסף עליהם ר' יוסף מילי יצ"ו ו ר' אליעזר אוליוויטי יצ"ו
והושם פרטי שלא יוכל שום מבני החברה יצ"ו לצאת מהחברה רק בפרעו
עשרה ליטרין מטבע פינאל כי אז בשיגלה רעגו שרזונו לצאת ויפרע עשרה
בג'

לי[טרין] מה יום ההוא והלאו פטור הוא מכל שעבורי הבני חברה יצ"ו ומפרעות
התמיד באלו לא נכנס בה מעולם ואם היוצא הא עני אז יהיה בחיק בני
החברה יצ"ו למעט קנס העשרה לי[טרין] הנ"ל, ונשארה ע"פ ה לאו ח' הן
והושם פרטי לבגשת ר' אליעזר אוליוויטי כי לכלתי היותי אמוד, לפרוע היו ליל הנ"ל רצונו
בד'

לפטור ולצאת מהחברה ושית יצ"ו בפרכות ב' בולוניי[ני] וכל חובותיו שנת חייכעד
הנה הן הררי או תמיר[ים] יפרע קורם צאותן ולא נשארה ע"פ ג' הן ח' לאו והוא
ואחיו לא שמו באלוטה

[f. 6 recto]

בה"א

ב[יום] ש"ק ה כסלו שע"ח לפק נועדו בני החברה יצ"ו ע"פ סדר מעל[ות] הפרנסיס יצ"ו ואלו
שמותים

האלוף כמהר"ר יעקב כה[ן] צ[דק]	כמ"ר משה אוליוויטי יצ"ו
כמה"ר משלם יצ"ו אחיו	כמ"ר אליעזר יצ"ו אחיו
כמ"ר יחיאל אלטין יצ"ו	כמ"ר מורדכי מונדולפו יצ"ו
כמ"ר שלמה פסח יצ"ו	הצעיר שמעון בורגו
כמ"ר מתתיה לוי יצ"ו	
כמ"ר משה פסח יצ"ו	
כמ"ר יצחק כה[ן] צ[דק]	

וכאדו שמשמרה זו תמשך עד ד"ח[רוש חודש] שבונהעו להיות שהיה להתחיל מר"ת[מרוש חודש] חשוון שעבר

וברר כמ"ר יצחק כה[ן] צ[דק] אותי לפרנס ראשון ונשארתי ע"פ י הן א לאו והוציאו ע"פ הגורל הפרנס השני ויצא כ"ר משה אוליוויטי יצ"ו אח"כ הוצאו הנ"כ[הנאמר כאן] ויצא כמ"ר שלמה פסח יצ"ו ולהיות שהשלימו השתי שני[ם] ממשמרת הסופר יצ"ו הפרנסי[ם] יצ"ו הנ"ל בררו לסופר אותי לשתי שני[ם] אחרי[ם] ונשארתי ע"פ כלם ומסר לעין כל הפנקס כמצוא עם החשבון הפנס הנ"ל ליד הגזבר יהיו המעות מחשב[ון] עשרי[ם] ושמונה ל[יטריין]

In scrigno 28

ובררו לגזבר יחיאל אלטין יצ"ו ולרואה חשבון כמ"ה משלם הנ"ל לשתי שני[ם] אחרי[ם] ונשאר

בה"א

כו'

שבט שע"ח ליל שלמחרתו יום ד' בא' פיב[ראר] שע"ח נועדו בני החברה יצ"ו ע"פ סדר הפרנס[ים] הנ"ל ואלו שמותם

כמהר"ר יעקב כה[ן] צ[דק]	כמ"ר משה פסח יצ"ו
כמ"ר יחיאל אלטין יצ"ו	כ"מ משה אוליוויטי יצ"ו
כ"מ שלמה פסח יצ"ו	כ"מ אליעזר אסטי יצ"ו פירש והלך לו
כמ"ר מתתיה לוי יצ"ו	כ"מ מרדכי מונדולפו יצ"ו
כ"מ יצחק כה[ן] צ[דק]	הצעיר ש"ב [שמעון בורגו]
כ"מ ישמעאל קולוניא יצ"ו	כ"מ יוסף מילי

וביררתי לפרנס האלוף כמהר"ר יעקב כה[ן] צ[דק] ונשאר ע"פ ז' הן ג' לאו
והוצאו ע"פ הגורל פרנס שני כמ"ה יחיאל אלטין יצ"ו
והנבי[ם] יצא כ"מ מתתיה לו יצ"ו

יום א' ר"ח[רוש חודש] אדר ה' שע"ח לי[ום] א' נועדו בני החברה יצ"ו ואלו שמותם מה"ר
כה[ן] צ[דק] הנ"ל כ"מ חזקיה
כ"מ יחיאל אלטין יצ"ו כ"מ משה פסח יצ"ו
מירנדולא
כמ"ר שלמה פסח יצ"ו כ"מ משה אוליוויטי
כמ"ר מתתיה לוי יצ"ו אליעזר אסטו
ובפני מעל[ות] הנועדי[ם] יצ"ו הודיע
כמ"ה יעקוב כה[ן] צ[דק]
הנ"ל שהצואה ה' סקו[די] לצורך ר' ידידה
עני החולה ושיתנו לו רשות להציא עד
מהשיצרך אלו אז יפרשו וירשו
סכום מהשיתרצו שיצא אז כל הנועדי[ם] פה א' הרשוהו [...] להציא
סק[די] א' לצורך ידידה הנ"ל אם יצורך

הושם פרטי שלהיות כי במשמרת שעברו לא יכלו איזה מהם לגבות משלם אם
מחמת אונס או מחמת סבה אחרת והושמו הפינקס בסקריניו באופן
ב"ה

שהפסטי הנ"ל נשארו עדיין וגבות לכן להסיר מבשול מדדך עמנו ושהחיי[ם]
לא יעברו על לאו רכל תאחר וכיס הקדש החברה לא יוזק יוכרגבא
א' מבני החברה יצ"ו וסיו המשרה לגבות הן מהמשמרות שעברו הן
מהבא מיום זה ואילך כל השארית אשר מהפינקס מכל משמר ומשמר
ימחאת שלא נגבה, וימשך זמן גבאנתו משך שתי שני יון חיל מהיום
והוברר כמ"ר מתתיה לוי יצ"ו ונשאר ע"פ ז' הן א' לאו והוא לא שם באל[וטה]

בה"א

כמ"ר שלמה פסח יצ"ו ואחיו ונכברו
 כ"מ יחיאל הניח למלאת מקומו בנו ר'
 טוביה
 כ"מ ישמעאל קולוניא יצ"ו
 כ"מ מתתיה לוי, יצ"ו כ"מ יוסף מילי
 יצ"ו²⁵⁹
 כ"מ משה פסח יצ"ו, כ"מ משה
 אוליוויטי
 כ"מ מרדכי מונדולפו²⁶⁰, כ"מ אליעזר
 יצ"ו
 ואני הצעיר ש"ב [שמעון בורגו] יצ"ו

בעצם יום ד' ר"ח חשוון²⁶¹ אייר נועדו מעל[ות] בני
 החברה יצ"ו בב"ה [בבתי הכנסת] ע"פ סדר
 מעל[ות] הפרנס[ים]
 יצ"ו הנ"ל ואלה שמותם האלוף כמהר"ר
 יעקוב כה[ן] צ[דק]
 ומעל[ה] הפרנס בירר לפרנס ר' יוסף מילי יצ"ו
 ושאר
 עם ח הן ג לאו ויצא הגורל פרנס שני כ"מ
 אני הצעיר ש"ב יצ"ו ויצא בגורל לנכי[ם]

לשם ה[אל] יום א' טו לחדש מנחם שנת שעה נועדו מעל[ות] בני החברה יצ"ו בב"ה ע"פ סדר
 מעל[ות] הפרנס[ים] יצ"ו יאלה שמותם

האלוף כמהר"ר כה[ן] צ[דק]	כ"מ יחיאל אלטין יצ"ו
כמ"ה משלם אחיו	כ"מ משה פסח יצ"ו
כ"מ שלמה פסח יצ"ו	כ"מ אליעזר אוליוויטי יצ"ו

²⁵⁹ Il nome è stato cancellato

²⁶⁰ Il nome è stato cancellato

²⁶¹ cancellato

כ"מ יצחק כה[ן] צ[דק] כמ"ר יוסף מילי יצ"ו

ואני הצעיר ש"ב[שמעון בורגו] יצ"ו

וכ"מ יוסף מילי הפרנס יצ"ו בירר לפרנס במקומו הנעל[ה] כ"מ שלמה פסח יצ"ו

ונשאר ע"פ כלם הן

ואח"כ הוצאו בגורל הפרנס השני ויצא האלוף כמהר"ר כה[ן] צ[דק]

ואח"כ הוצאו בגורל הנבי[א] [...] ויצאתי אני הצעיר ש"ב יצ"ו

יום יי טבת שעט נועדו בני החברה יצ"ו בב"ה ע"פ וסדר מע[לות] הפרנסי[ם] ע[ם] השמש

ואלה השמות הנועדי[ם]

באלוף כמהר"ר כה[ן] צ[דק] כמ"ר יחיאל אלטין יצ"ו כמ"ר יצחק כה[ן] צ[דק]

כמ"ר שלמה פסח יצ"ו כמ"ר משה פסח יצ"ו כמ"ר יוסף מילי יצ"ו

כמ"ר אליעזר אוליוויטי כמ"ר מרדכי מונדולפו יצ"ו אני הצעיר ש"ב[שמעון

בורגו]

ומע[לות] הפרנס הראשון בירר במקומו פרנס ר' אליעזר אוליוויטי ונשאר ע"פ ז' הן

ב לאו

ואח"כ יצא בגורל הפרנס השני ויצא ר' יחיאל אלטין יצ"ו ולנכ"י[לנכבד] ר' שלמה פסח יצ"ו

יום א ד אדר שע"ט נועדו בני החברה במקומו הנ"ל ע"פ סדר הנ"ל ואלה שמותם כמהר"ר כה[ן]

צ[דק]

לשמו ולשם נכדו כמ"ר שלמה פסח יצ"ו כ"מ יחיאל אלטין יצ"ו

כ"מ משה פסח יצ"ו כ"מ מתתיה לוי יצ"ו כ"מ יוסף מילי יצ"ו

כ"מ מרדכי מונדולפו יצ"ו כ"מ אליעזר אוליוויטי ואני לשמי ולשם גיסי יצ"ו

והפרנס הראשון בירר לפרנס כ"מ משה פסח יצ"ו ונשאר ע"פ כלם

בעצם המעמד הקדוש הנ"ל ר' משה פסח מיאן בפרנסותו וברר שרוצה לפרוע

בה"א

לפרוע בקנס שהם א' ליט[ריין] ה"ק נונה וסיף ואמר שמכח הפרטי שהושמה כד סיטי[מבר]
שעז רוצה לצאת מהחברה ולפרוע העשרה ליט[ריין] וכן נתרצו כלם
בעצם היום הנ"ל ר' מתתיה לוי יצ"ו פרנ²⁶² כמו נכ.. שאל את פו מע[לות] הפרנסי[ם] אם
להיות
שאינ כאן מע[לות] הרואה חשבון רצום למסור בידו החשבון ההוא²⁶³ והם
בשיבו שאין כידם החשבון בהלכתו אמנם המעות מופני וכן הורה
מע' הגזבר א' מהפרנסי[ם] יצ"ו שבאו ליד ולשים בסקריניו בא' ליט[ריין]
טיק מלבר היא ליט[ריין] ה ק מהפסח יצ"ו הנ"ל הם ב"ה שכאו ליד
הגזבר בעבו הינו הזה - ליט[ריין] - in scrigno l 24:89
ולמיאון הפסח יצ"ו הנ"ל הפרנס ותו כל הוברר לפרנס ר' יצחק כה[ן] צ[דק] ונשאר ע"פ כלם
ויצא לפרנס שני האלוף כמהר"ר כה[ן] צ[דק] ולנכבד כ"מ יוסף מילי יצ"ו
ליא יום א ב יוניי שע"ט ביאר כ"מ משה פסח יצ"ו בפני הוועד שנועדו לברור פרנס[ים] הנ"ל
המתחלו משמרתסח יום רח
סיון שעט שאנחנו בו היא ליט[ריין] ה ק הנ"ל מהפסח²⁶⁴ ו[...]. א' לי[טריין] ה ק
שפרע להיות חתן כפי הקפי[טולי] אחרי היותו בכלל בני החברה יצ"ו הם
ב"ה[בית הכנסת] י"ב לי[טריין] יד ק פרעם ליד הפרנס כמ"ר יצחק כה[ן] צ[דק] הנ"ל ועליו
לתת חשבון בפנקס משמרתו, ובן הגור כ"מ יצחק יצ"ו הנ"ל היות האמת
בעצם יום הנ"ל העליתי על ספר זה למזכרת כי לצורך קבורת העני ר' מרדכי מונדולפו ז"ל
ביום עש"ק בהעלותך השע"ט שהניח חי[ים] ארוכי[ם] וש לכל בני החברה יצ"ו
הוצרך במשמרת ר' יצחק הנ"ל לעשות מנדאטו ולמעל[ות] הגזבר להציא מהסקריניו
{Canab} scrig. L 10 עשרה ליט[ריין] וכן נעשה הם ליט[ריין]

²⁶² è stato cancellato

²⁶³ cancellata

²⁶⁴ cancellato

ואלה שמות הנועדי[ם] בוועד הנ"ל היה בבית האלוף כמהר"ר מאיר מילי אחרי הישיבה

ואלה שמותם

האלוף כמהר"ר יעקב כה[ן] צ[דק] וכמ"ר משלם אחיו יצ"ו

מאיסטי

כמ"ר יחיאל ורם אלטינו כ"מ שלמה פסח יצ"ו

והפרנס כמ"ר

כ"מ מתתיה סגל יצ"ו כ"מ יצחק כה[ן] צ[דק]

יצחק כה[ן]

כ"מ יוסף מילי יצ"ו הצעיר ש"ב יצ"ו

צ[דק] הנ"ל

בירר לפרנס במקומו כ"מ שלמה פסח יצ"ו

ונשאר ע"פ כלם

ויצא בגורל לפרנס שני כ"מ מתתיה סגל יצ"ו

לנכ"י כ"מ יוסף מילי יצ"ו

אלול שפ"א נועדו בני החברה יצ"ו בב"ה פינאל ואלה שמות הנועדי[ם]

והפרנס כ"מ יצחק כה[ן] צ[דק] שהיה כל הימים חלפו למו עם כ"מ שמאל נתן בירר לפרנס

ר' שלמה פסח יצ"ו ונשאר ע"פ כלם ולפרנס שני נבררתי אני ע"פ כלם

[f. 7 verso]

בה"א

בעצם יום ב פ כי [...] יא אלול שפ"ב נועדו בני החברה יצ"ו בב"ה פינאל

ואלה שמות הנועדי[ם]

ונברר וע"פ כלם לפרנס ר' יחיאל אלטין יצ"ו ויצא בגורל השני ר' יצחק כה[ן] צ[דק]

לנכ"י[לנכבד] ר' מתתיה לוי יצ"ו

ומסרנו כל המעות שבבוסולה לגזבר בפני החברה יצ"ו והיו בב לי[טרין]

שנבוסו בקסיטה אשר ביד ר' יחיאל הנ"ל הגזבר in scrigno = 2/2

ליל יום א ו תמוז שנת השפ"ד ליא בב"ה נועדו בני החברה יצ"ו ע"פ

סדר מעל[ות] הפרנס[ים] הנ"ל ואלה שמותם לברכה חיי[ם] וש[לום] אמן

כ"מ משלם כה[ן] צ[דק]

כ"מ שמואל נתן יצ"ו

מאסטי יצ"ו

כ"מ יחיאל ורם אלטינו יצ"ו

כ"מ יעקב נתן יצ"ו

כ"מ שלמה פסח יצ"ו

כ"מ יצחק כה[ן] צ[דק] מאסטי

כ"מ יוסף מילי יצ"ו

הצעיר ש"ב [שמעון בורגו]

בעצם וראשונה כ"מ יוסף מילי יצ"ו קבל גם הוא כאחיו כלה שעבורי[ם]

שקפי[טולי] החברה ולפרוע המסודר רק ב ק לחדש ולא כפול כמו

שעשה ונשארה ע"פ כלם

כו - הושם פרטי בהיות שקפי[טולי] נתבאר שמי שאינו רוצה לילך ללין אזל

החולה ישלח אים במקומו לזיין סף רשום למש שלא ילך או לא

ישלח יפרע ליד הפרנס[ים] יצ"ו טו כן והם ישלחו הנר בעניהם

ונשארה ע"פ כלם

כז - הושם פרטי שיכנסו בחברה כ"מ אלישע פורמיגי[ני]

וכ"מ לעזריה פאנו

וכמהח"ר אברהם בילגראדו

וכמ"ר משה גאליקו

ניקבלו עליהם כלם שעבורי[ם] שנעם נשיעשו לעבר ולהבא

ויפרעו ב בולוניי[ני] בהכנסה והמסוררי[ם] להבא

נשארה ע"פ כלם

כ"מ יחיאל ורם יצ"ו

כ"מ שלמה פסח יצ"ו

כ"מ מתתיה סגל יצ"ו

כ"מ יצחק כה[ן] צ[דק]

כ"מ יוסף מילי יצ"ו

הצעיר ש"ב [שמעון בורגו]

כח - הושם פרטי שהנוסע מפינאל ומעתיק דירגו מהמקום לישיב במקום
 אחר גם כי יהיה ממעמד רוש אדונו הדונום ירה לא יפרע
 לא הי ליט[רינ] שחייב ערור הקפי[טולי] הנ"ל או שיבוא מהחברה לא
 פרע כלם ושמו באלוטה גם הפרנסי[ם] ונשארה ע"פ יא הן א לאו
 האריכו לשני שני הבאות עלו לטווה הקלן כמ"ה משלם כה[ן] צ[דק] רואה
 חשבון ובצעיר שמעון בורגו לסופר נשארה ע"פ כלם
 הוברר גזבר לשני שני כמ"ה שלמה פסח יצ"ו נשארה ע"פ כלם
 נברר פרנס הנעל[ה] כמ"ה יעקוב נתן יצ"ו נשארה ע"פ כלם
 ויצא בגורל פרנס שני כ"מ עזריה פאנו יצ"ו
 והכבי כ"מ מתתיה לוי יצ"ו
 ותישב חשבון עם השמש עד היום נשמונה לי[טרינ] ולהבא ליתן לו הלי[טרינ] לשע
 הושם הבוסולה יום הנ"ל - סח לא ג ק 16817

[f. 8 recto]

בה"א

יום ו' תמוז בוועד והסכמת בני החברה יצ"ו מוגד כל הנועד[ים] וגבו אלבו
 לכלתי מעול מעל על המסוררי[ם] שלא וגבו עד היום איש א'
 כפי מה שובר שלא פרע ברלמטה
 פ כמ"ה משלם כה[ן] צ[דק] לפרוע לשוב חשבון הנ"ל נדד ליתן ליר הפרנס[ים]
 יצ"ו י' לטר[ין]
 פ כ"מ יצחק כה[ן] צ[דק] ג לטר[ין]
 פ כ"מ יחיאל ורם אלטינו יצ"ו ג ליט[רינ]
 פ כ"מ שלמה פסח יצ"ו הגרמולי
 פ כ"מ שמואל נתן יצ"ו י' ליט[רינ]
 כ"מ יוסף מילי יצ"ו למשך
 שנה א' א ליט[רינ] לחדש יב' ליט[רינ]
 פ כ"מ יעקב דונאטי יצ"ו כד' ליט[רינ]
 פ הצעיר ש"ב [שמעון בורגו] ג ליט[רינ]

ס ה ליטר[ין] אשר על הפרנס[ים] יצ"ו הנ"ל

לגבותם

לי א' בב"ה ליל יום ג בא יינא[רו] ש פה נועדו אחר עדשת בש החברה יצ"ו

כמ"ה משלם כה[ן] צ[דק] כמה"ר אברהם בילגראדו יצ"ו

מאיסטי

כ"מ יחיאל ורם אלטינו יצ"ו כ"מ יוסף מילי יצ"ו

כ"מ שלמה פסח יצ"ו כ"מ יעקב דונאטי יצ"ו

כ"מ אלישע פורמייני יצ"ו הצעיר שמעון בורגו יצ"ו

והפרנס כ"מ יעקב דונאטי יצ"ו ברר לפרנס במקומו כמהח"ר אברהם

בילגראדו יצ"ו ונשאר עפ כלם

ויצא בגורל הפרנס שני כמ"ה משלם כה[ן] צ[דק]

ולנכ"י[לנכבד] כ"מ משה גאליקו יצ"ו

הוצאו מהקפה כל המעות שגם כמשמרתם הפרנס[ים] הנ"ל ושמו

אותם בקסיטה הם ליט[רין] 1 39-7

יום שפה הוצא הגזבר בהסכמת מעל[ות] הפרנס[ים] הנ"ל מהסקריניו כל

הנמצא גם בהסכמת רוב בני החברה דהיינו הנמצא

כשהו במיואל ונתנש כתורת טסקא ליד הנעל כ"מ אלישע

פורמייני יצ"ו לערל למאה ובר משטר חוב אשר הנשו

בסקריניו עולה סף הקרן ש' ליט[רין] הם 1 300

יום שפה בב"ה ובמעמד בני החברה יצ"ו כ"מ שמואל דונאטי לשם אכיו

יצ"ו עשה להם איסטאוצאה שיפרעו סף ראוי והגין לגבורת ר'

בט - גרשון אוליוויטי ואחרי רבות הרבי הסכימו שהחברה יתסרע

לכל עני המתפרנש מן הצרתה שירצו לקבור כפי א' סק[ודי] לכל

א' כי בן מתרצה הדונאטי כסף בנ"ל בשיהיו עניי מתפרנס[ים] מהצרכה

ום יאריך ימשם וימבו בווב ושנותיהם ושנותב בעימ אמן

בה"א

ר"ח אלול שפה נזעדו מעל[ות] בני החברה יצ"ו ואלו שמותם
 והאלוף בילגראדו בירר אותי לפרנס
 כמ"ה משלם כה[ן] כ"מ עזריה פאנו יצ"ו
 ונשארתי עפ כלם
 צ[דק]
 ויצא בגורל לפרנס שני ר' עזריה פאנו
 כ"מ חזקיה יצ"ו כ"מ יוסף מילי יצ"ו
 ובני כ"מ מתתיה לוי יצ"ו
 כ"מ יחיאל אלטינו יצ"ו כ"מ משה גאליקו יצ"ו
 כ"מ שלמה פסח יצ"ו ואני הצעיר ש"ב
 חסרתי הפנקס והחשבון למעל הרואה
 כ"מ מתתיה לוי יצ"ו
 חשבון והוצא בכמ"ה
 האלוף בילגראדו יצ"ו משלם כה[ן] צ[דק]
 משלם
 אלטינו יצ"ו הנ"ל
 סג לי[טרון] יאק ד לי[טרין] אק וד
 פסח יצ"ו הנ"ל
 והשאר מסרתי לידו לפרוע לחט' לבשמ[...]
 פורמי[גי]ני יצ"ו הנ"ל
 ה שבט שפו נועדו מעל[ות] בני החברה יצ"ו הנ"ל בב"ה
 בילגראדו יצ"ו הנ"ל
 מילי יצ"ו הנ"ל
 ואלו
 שמותם
 פאנו השח בו במקומו
 ואני בסקו לפרנס כ"מ אלישע פורמיגיני יצ"ו
 ואני הצעיר ש"ב
 ונשאר ע"פ כלם
 ויצא בגורל לפרנס שני כ"מ יחיאל ורם אלטינו יצ"ו
 ולבני כ"מ משה גאליקו יצ"ו

ליא יום ה ז מנחם שפי נועדו מעל[ות] בני החברה יצ"ו הנ"ל בב"ה ואלו שמותם

כמ"ה משלם כה[ן] צ[דק]
 אלטינו יצ"ו הנ"ל
 פסח יצ"ו הנ"ל
 בילגראדו יצ"ו הנ"ל
 פורמיני יצ"ו הנ"ל

והפרנס הנ"ל פורמי[ג]ני יצ"ו בירר לפרנס א'	פאנו יצ"ו הנ"ל
הועל כ"מ שלמה פסח יצ"ו נשאר עפ כלם	מילי יצ"ו הנ"ל
ויצא בגורל לפרנס נשה המרום כמ"ה משלם כהט	גאליקו יצ"ו הנ"ל
ולנכ"האלוף ביגראדו יצ"ו	ואני הצעיר ש"ב יצ"ו

וכ"מ אלישע פורמייני מסר לגזבר שנשארוטרו מלבר ההצאות ב לי[טרין] א קבח
L 204:1

ליא י ב יבה שפי נועדו מעל[ות] בני החברה יצ"ו בב"ה ואלו שמותם	
והפרנס כ"מ שלמה פסח בירר לפרנס א'	כמ"ה משלם כה[ן] צ[דק]
כ"מ יוסף מילי יצ"ו ונשאר ע"פ כלם	אלטינו יצ"ו הנ"ל
ויצא בגורל לפרנס שני כ"מ משה גאליקו יצ"ו	פסח יצ"ו הנ"ל
	בילגראדו יצ"ו הנ"ל
	פורמייני יצ"ו הנ"ל
	מילי יצ"ו הנ"ל
	גאליקו יצ"ו הנ"ל
	לוי יצ"ו הנ"ל
	הצעיר שמעון בורגו יצ"ו

[f. 9 recto]

לשם ה' אלקו ישראל אמן

בעצם יום ב ג' חש"מ חג המצת השפו נועדו בב"ה ע"פ סדר הפרנס[ים] יצ"ו ואלה	
כמ"ר שמואל נתן יצ"ו	כמ"ה משלם כה[ן] צ[דק]
כמ"ר שלמה פסח יצ"ו	כמ"ר אלישע פורמייני יצ"ו
כמ"ר מתתיה לוי יצ"ו	הח"ר אברהם בילגראדו יצ"ו
	כ"מ יעקב דונאטי יצ"ו
	כמ"ר יצחק כה[ן] צ[דק]

שמות הנועד[ים] כמ"ר מתתיה דונאטי יצ"ו כ"מ יוסף מילי יצ"ו
 כמ"ר טוביה אלטינו לשם אביו כמ"ר משה גאליקו יצ"ו
 יצ"ו
 הצעיר ש"ב יצ"ו

והושם פרטי מעל[ות] הפרנס[ים] יצ"ו הנ"ל שלהיות כי ברר הושם פרטי יום יום
 א ו' תמוז השפ"ד שהנוסע מפינאל ומעתיק דידקו לילך לינרב במקום
 אחר לא יפרע לא העשרה לי[טרין] שפורע ביוצא מהחברה ולא יפרע
 כלום לבן עתה מבארי בני החברה יצ"ו שאם ישוב הנוסע הנ"ל
 מפינאל וירצה ליכנס בחברה יהיה ברשותו ליכנס מכל רשות
 בני החברה יצ"ו כל זמן שיפרע כל המסורר[ים] שלא פרע כל
 זמן היותו חוצה מהמקום ואם לא ורצה לפרוע המסורר[ים] דיבו
 נשאר בני אדם ונשארה ע"פ יא הן ב" לא
 עו' הושם פרטי שכמ"ה משלם כה[ן] צ[דק] יהיה רואה חשבון לשתי שני רצופות
 העל

וכ"מ שלמה פסח יצ"ו גזבר למשף שתי שנים רצופות
 ואני הצעיר שמעון בורגו יצ"ו סופר החברה למשך שתי שנים מתחילות
 מצזם יום הזה ואילך ואקבל לפרעון הביטול זמן הדיו והנייר
 יזולת א' זיק לשנה וכתואו שמכל העבר עד עתה אני אמחול
 ולא אקבל ביום כי כן ותרציותי ונשארה ע"פ י הן ג לאו
 עוד הושם פרטי אם מתרצי בני החברה יצ"ו לקנות הבתי חיים אשר בפינאל
 צני לא - מהנעל כמ"ר נתן דונאטי יצ"ו ולמנות אוש שישאו שתנו עד
 הקנייה וכל מה שיצורך ובפרט נושזם וראשונה להשיג רשות מספקן
 ממעל[ות] רום ארונו הבוכוס ירה ע"ד קניית הקרקע ונשארה ע"פ כלם
 ומעל[ות] הפרנס[ים] קראו בשם ובירכו כמ"ר יצחק כה[ן] צ[דק] שידבד עם הנעל כמ"ר
 נתן יצ"ו הנ"ל ע"ד הקנייה הנ"ל ויגור לבני החברה יצ"ו כדי שיוכל
 להסכים כל המצורך
 ונשארה ע"פ כלם

לשם ה' אמן

בעצם יום ב כד' לחדש מאייו שפו נועדו מעל[ות] בני החברה יצ"ו בבוקר אחר תפלו
שחרית בב"ה ואלה שמות הנועדים ע"פ סדר הפרנס[ים]

כמ"ה משלם כה[ן] צ[דק]	לסמו	כמ"ר שמואל דונאטי יצ"ו
ושם [...]		כ"מ יעקב דונאטי יצ"ו
כ"מ יחיאל ורם אלטינו יצ"ו		כ"מ משה גליקו יצ"ו
כמ"ר שלמה פסח יצ"ו		הצעיר שמעון בורגו יצ"ו
כמ"ר אלישע פורמייני יצ"ו		כ"מ יוסף מילי יצ"ו

ובמעמד הנ"ל היה ג"ב באלוף כמהר"ר מאור מילי יצ"ו ולצורך שעה האמנו בבי תרי
כמ"ר משה אוליוויטי יצ"ו במקום כ"מ יעקב אסקולי שמש קבוע אשר
לא היה במעמד הנ"ל

והלך וקרא כ"מ עזריה פאנו יצ"ו ובא
לוקרא ג"ב כ"מ מתתיה לוי יצ"ו ובא

ומעל[ות] הפרנס[ים] שמו פרטי שלהיות שכמ"ר יצחק כה[ן] צ[דק] הודיעם שהקצין כמ"ר
נתן דונאטי יצ"ו מתרצה למכיר מקום הבתי חיים אשר בפינאלי לבנח
החברה יצ"ו בתנאי שיבנו חומה לו סביב ולבן יבארו עתה
לב - אס ר[...] בקנייה זו ולמען תבואר כאר היטב מפורש על ספר
זה מהחברה יצ"ו תורת הקנייה הזאת יבואר הקנייה זו
וכל הצואות יה והשגת הרשות המספקת מרום ארונו הרובה יבה
הכל באשר לכל יעשום לשם החברה עצמה במטאו מפורש
ככל מקונו של כשביל זה יהא מנזק במקום הנ"ל שום א' מבני
החברה יצ"ו רק מי שבאר ויבאר יהקצין כמ"ר נתן דונאטי יצ"ו
דהיינו לפי מה שספ כ"מ יצחק כה[ן] צ[דק] הנ"ל הקצין דונאטו עצמו
ובניו ויורשיו אחריו והקצין כמ"ה משלם כה[ן] צ[דק] ויורשיו אחריו וכן
כל המתנרב[ים] אשר נבאר, וזה להיות כי אי אפשר לוקים תשוי

בניין החומה הנ"ל הצריכה ממ' ומרובי[ם] לזה שמו בפרטי זאת
שכל א' מבני החברה יצ"ו יבאר מרצונו הטוב אם רוצה
להתנרב לפחות עשרה סק[ודי] מחמשה לי[טרין] שלשה הולרי מטבעמור
הא', ומי שיתנרב נרבה זו יהא מוחזק במקום הבתי חיים הנ"ל
רהיינו להשתמש ממנו מכל שום פרעון המתנרב וזרעו אחריו
ויורשיו אף לא בשום רבר אחרי בגוף המקום כי הוא מהחברה
עצמה אמנם נרבה זו היא שלצורך הכ"מ והצעיר הנ"ל החברה מתרצן
שהמתנרב[ים] הנ"ל ויורשיהם בבוא עתם, ה' אריך ימיהם בטוב גיוכו
ליקבר שם מכלו שום פרעון אחר לחברה יצ"ו וה' יגזור חייו
על כל בני החברה יצ"ו והפרט על המתנרב[ים] אשר ננאד
וכן התנו

[f. 10 recto]

לשם ה' אמן

וכן התנו שעתה או לכל היותר כזמן חדש ימי[ם] מתחיל מהיום
יבארו כל א' מהחברה אם ירצה להתנדב לפחות סף הנ"ל ולהיות
מוחזק באופן הנ"ל רק בהשמת פרטי מחדש וכמעמד
ונשרה מהמתנדב היום והם אלו אשר נבאר
ואלה שמות בני החברה יצ"ו אשר במעמד הנ"ל ביארונדכתם
בתנאי שיושג בעצם וראשונה הדשות המספקת מרוממות הארון
הרובוס ירה' וגם בתנאו שיצא מן הבח אל הפי על תורת²⁶⁵ הקנייה
הנ"ל דאלמלא כן בסוד הסכה יסוד המסובב נדר אין כאן
נדבה אין כאן רק כתנו הנ"ל וגם הדונאטי וכה[ן] צ[דק] גם כי יהיו
מוחזק[ים] מחמת ביאור הדונאטי המוב הנ"ל מ"מ גם הם יכאדו מהשידכם ילכו
כמ"ה משלם כה[ן] צ[דק] לשמו ושם בני יצ"ו הנ"ל
יתן אחרי השגת הנ"ל ובש יצורד עשרים סקו[די] מה' לי[טרין] גק הא'
כמ"ר יחיאל ורם אלטינו יצ"ו בזמן ה' שנים

²⁶⁵ La parola è stata cancellata.

היינו א ציקונו אחרי השגת הרשות הנ"ל
והשאר בזמן ה' שני אח"ב - עשרה סקו[די] מה' לי[טרין] גק הא'
כמ"ר אלישע פורמייני יצ"ו אחרי השגת הרשות
הנ"ל לכל זמן שיצורד - עשרים סקו[די] מחמשה לי[טרין] גק הא'
כמ"ר שלמה פסח יצ"ו אחרי השגת הרשות הנ"ל עשרה סקו[די] מחמשה לי[טרין] גק הא'
כמ"ר שמואל דונאטי יצ"ו ואחיו כמ"ר יעקב דונאטי
יצ"ו אחרי השגת החשות הנ"ל כל - עשרים סקו[די] מחמשה לי[טרין] גק הא'
כ"מ יוסף מילי יצ"ו בתנאי שיוכלל בחזן ה זו הנ"ל
הנ"ל גם מעל[ות] האלוף כמ"ה רם מילי יצ"ו
וכן כתרצו בני החברה יצ"ו הנועד[ים], גם
הוא אחרי השגת הרשות הנ"ל כל יתן - עשרה סקו[די] מחמשה לי[טרין] גק הא'
כמ"ר משה גאליקו יצ"ו יתן בתנאי ובזמן שעשה
ושנרב האלטיין יצ"ו הנ"ל - עשרה סקו[די] מחמשה לי[טרין] גק הא'
באלוף בילגראדו לא היה כמעמד וכ"מ משה גאליקו
הנ"ל הלך לביגו ושאל ממנו והשיב שגם
הוא מתנרב בתנאי האלטיין הנ"ל - עשרה סקו[די] מחמשה לי[טרין] גק הא'
ואני הצעיר שמעון בורגו יצ"ו ו"כ כתנאי וזמן
החמשה שני הנ"ל - עשרה סקו[די] מחמשה לי[טרין] גק הא'
וכ"מ מתתיה לוי יצ"ו שבא אח"כ כל התנרב גם הוא
ליתן אחי ההשגה הנ"ל כל - עשרה סקו[די] מחמשה לי[טרין] גק הא'
שנים עשר הנ"ל התנרבו כל וחזרו הבוסולו סביב ע"ד הפרטי הנ"ל ונשארה ע"פ כלם
וכ"מ עזריה פאנו יצ"ו השוב שאונו רוצה לבאר עתה רעתו ולא שם באלוטה

[f. 10 verso]

לשם ה' אמן

עוד שמו פרטי מעל[ות] הפרנס[ים] יצ"ו וקראו בשם לשא וליתן בקניינים המקום
הנ"ל ולהשיג הרשות הנ"ל לשם החברה כמ"ר יצחק כה[ן] צ[דק] ונשארה ע"פ כלם
והפאנו לא רצה לשים באלוטה

עוד שמו פרטי פרטית מבוארת בכל תקונים שאחרי עבוד זמן חדש
 לג - ימי הנ"ל לא יוכלו שום פרנס או משימי פרטי או יהיה מי שיהיה
 לשום פרטי לקבל שום ארם שירצה ליכנס ולהתנדב העשרה סק[ודי]
 כדי להיות מוחזק כל אם לא יהיה כמעמד ההוא עשרה מהשנים
 עשר המתנדב[ים] הנ"ל והם אלו

כ"מ משלם כה[ן] צ[דק]	החרא בילגראדו יצ"ו	
כ"מ יחיאל ורם אלטינו יצ"ו	כ"מ יעקב דונאטי יצ"ו	
כמ"ר שלמה פסח יצ"ו	כמ"ר יצחק כה[ן] צ[דק]	
כ"מ אלישע פורמייני יצ"ו	כמ"ר יוסף מילי יצ"ו	ונשארה ע"פ כלם
כמ"ר שמואל דונאטי יצ"ו	כמ"ר משה גאליקו יצ"ו	לא רצה לשים
כמ"ר מתתיה לוי יצ"ו	והצער ש"ב יצ"ו	באלוטה

לד - עוד שמו פרטי שאם

א' מהמוחזק[ים] הנ"ל יעתק רירגו מפינאל מ"מ יהא
 מוחזק במקום הנ"ל כל באלו היה כאן הוא שרעו אחריו
 נשארה ע"פ כלם

שפז קלי[...]. יוניו לשם ה' מעל[ות] הגזבר הרואה חשבון והפרנס[ים] יצ"ו נתנו בתורת
 עסקא לכמ"ר אלישע פורמייני יצ"ו לעחלי למאה לשנה אחרי שווים
 שהושוו יחד מהעסקא שעברה הנו לעיל ואחרי לקחם מתיבת
 הגזבר ומיד הפרנס[ים] כל הוצא להם ת לא לי[טרין] הם - 1 431

יום ד' חש"מ שלסבות שפח
 נועדו מעל[ות] בני החברה יצ"ו בב"ה ואלו שמות הנועדי[ם]

כמ"ה משלם הכה[ן] צ[דק]

כמהח"ר אברהם בילגראדו

יצ"ו

כמ"ר יעקב דונאטי יצ"ו

כמ"ר יוסף מילי יצ"ו

כמ"ר יחיאל ורם אלטינו יצ"ו

כמ"ר שלמה פסח יצ"ו

כמ"ר אלישע פורמייני יצ"ו

כ"מ מתתיה לוי יצ"ו

כמ"ר מתתיה דונאטי יצ"ו

ובפו נס כמ"ר יוסף מילי בירר לפרנס כמ"ר

יצחק כה[ן] צ[דק] ונשאר ע"פ ז' הן ג' לאו

ויצא בגורל הפרנס שני החר

אברהם בילגראדו יצ"ו

ולבכ' הפורמייני יצ"ו

[f. 11 recto]

ליא

במוזאי יום ש"ק ז' חשון שפח הוא יז' אוטון[בר] נועדו מעל[ות] בני החברה יצ"ו

בב"ה ע"פ סדר מעל[ות] הפרנס[ים] והיה במעמד ההוא גם האלוף כמהר"ר

מאיר מילי יצ"ו אלה שמות הנועד[ים]

ומעל[ות] הפרנס[ים] יצ"ו ובפרט כמ"ר יצחק כה[ן]
צ[דק]

שם פרטי ואמר שאחרי שהשתדל עם כה[ן] צ[דק]
כנס נתן דונאטי יצ"ו כפי הסדר שבני החברה
לה - יצ"ו שמו על שכמו עד קרקע הבית החיי[ם]
והשיג רשות מרוממת ארוכב הרוכוס ירה
שיוכלו לקנות הקרקע בנר מהחשות ההוא
ואח"כ השיג מהדונאטי הנ"ל שיעשה רינועוא
מהקרקע כפי הקפי אשר הדונאטי הנ"ל
שלח וכנר מטופסם הכתוב למטה לשון לעז
כמו שהם לכן יושם פרטי שע"פ הבאלוטא ציוני

וכארו בני החברה יצ"ו אם מתר צו שיעשה השטר כפי הקפי[טולי] הנ"ל וכפי
חשות שהנשג מרוממות הדוכוס ירה, ונשארה ע"פ ט הן א לאו
עו ביום הנ"ל שמו פרטי מעל[ות] הפרנס[ים] לברור שני אנשי[ם] שיהיה במשרה על
לו - שכמש לעשות שטר הקנייה הנ"ל מהדונאטי וכל מה שהים מצורך
ממום הקנייה הנ"ל לא צאת מן הבחאל הפועל ולא נעשה השטר
לכן לא הארכתי לכתוב כאן לבטלה מלה כמלה הפרטי הה[...]. השייבי
לקנייה כיץ שלא נונשית

לשם ה יום א' סוף דיצ[מבר] שפ"ט נועדו מעל[ות] בני החברה יצ"ו בב"ה על פי סדר מעל[ות]
הפרנס[ים] ואלו שמות הנועד[ים]

כמ"ה משלם כה[ן] צ[דק]	כמ"ר משה גאליקו יצ"ו
כ"מ שמואל דונאטי יצ"ו	כ"מ יוסף מילי יצ"ו
כ"מ שלמה פסח יצ"ו	הצעיר ש"ב יצ"ו
כ"מ יחיאל ורם אלטינו יצ"ו	
כ"מ אלישע פורמייני יצ"ו	
כמהח"ר אברהם בילגראדו יצ"ו	
כמ"ר מתתיה לוי יצ"ו	
כ"מ יצחק כה[ן] צ[דק]	

ובמעמד בני החברה יצ"ו קם כ"מ שלמה פסח יצ"ו ואמר כי הנה הוא רוצה מרעתו
ורצונו השלמה למסור למכרה וליתן לה לשארית בפלטה אשר כירו מעז כץ האלמנה מרת
בונה רכנו תנצחה אשר עזכה לו וכן מעתה ומעכשו הוא נותנם לחברה בתורת מתנה על מנת
שלא להחזיב דלא בהשעאה ודלא בהשטאה ודלא להשנאה

[f. 11 verso]

ודלא למהרר מינה מן יומא רצ ולעלש ועמהם ג"ב כל הזכיות אשר
לו ולב"ב בעזבון הנ"ל ונודר להם כי ככל זמן מהזמנ[ים] שמא ואולי יבוא
איזה מערפד עליהם מד' רוחות העולם ליתן ולמסור להם ראיותיו נוכיותיו
אשר בעזבון הנ"ל ועל ירם יוכלו לפצות ולס לק כל מערער עליהם
אמנם אם יד טבון המערער תהיה מה ילא יאמין, גדולה
בעזבון הנ"ל יותר מזבון הפסח יצ"ו הנ"ל מעל[ות] בני החברה יצ"ו
אשר בזמן ההוא יפצו ויסלקו מעל[ות] הפסח בעד הסך מהעזבון
הנ"ל ושווייו אשר לכן יוערך דבר ברכר פה בפנקס החברה
וגם רמי שווייו אשר מזמן לזמן יבוא ליד הגזבר ימעל[ות] בני
החברה יצ"ו קבלו הכל באשר לכל בסדר הנ"ל כל
ליסטה המטלטלי מהעזבון הנ"ל

א' קוויצאליטו צמר טובה שבור ב' לי[טרין]

א' בגר ממטת שבור ג' לי[טרין]

א' כל מקונה א' לי[טרין]

ב' קוסיניטי

א' קוואדריטו עם ציורי ישני טו ד

ב' תיבון קשבון ושלחן קטן ד' לי[טרין] ה' ד

ויסטינה גדוגר עם כוסטו כלם מניג א' לי[טרין] י ד

א' ספר ויאיריטו שבור ד לי[טרין] י ד

א"ז מניגי שחורי שבורי טו ד

א' קוטה אדומה ד לי[טרין]
 ב' אונמילי א' סקיפאטו וכודאצטו ב' לי[טרין]
 א' ספיקו קבל מעל[ות] כמ"ה משלם כהן יצ"ו ב לי[טרין]
 א' ליטירה בבין יעקב אסקולי יצ"ו ג' לי[טרין] יי ד
 כט לי[טרין] ה ד
 א מ"מ יו לי[טרין] ב ד
 עו מגילה וחומש קטן וצו מחזיר ומברו יי לי[טרין]
 עו' שמו פרטי אם רצו ומתרי[...] בני החברה יצ"ו שיכנס בחברה כ"מ שמואל
 פורמייני יצ"ו והוא היה במעמד ההוא בתנאי שיפרע המסודר
 וכל הכתוב בהסכמות שיחוייב לפרוע רנכנס כה ונשארה ע"פ [...] הן וא לאו
 עו' בררו לפרנס כ"מ מתתיה לוי יצ"ו ונשאר ע"פ ח הן ב לאו והוא לא [שמו] באלוטה
 ויצא בגורל דפרנס שני ר' שלמה פסח יצ"ו
 ולנכ"י[לנכבד] אני הצעיר ש"ב יצ"ו

[f. 12 recto]

ביום א' ז' אפריל {שן} נועדו מעלות בני החברה יצ"ו בכל ישנה ואלו הם
 הנעלה כמ"ה שמואל דונאטי יצ"ו
 הנעלה מע[לה] כמהח"ר יצחק כה[ן]
 צ[דק]
 הנעלה כ"מ יעקב דונאטי יצ"ו
 הנעלה מע' כמהח"ר אברהם יצ"ו
 הנעלה כמ"ה שלמה פסח יצ"ו
 הנעלה כמ"ר מתתיה לוי יצ"ו
 הנעלה כ"מ יחיאל ורם אלטינו יצ"ו
 הנעלה כמ"ה אלישע פורמיגיני יצ"ו
 הנעלה כ"מ יוסף מילי יצ"ו
 הנעלה כ"מ שמואל פורמיגיני יצ"ו

הנעלה כ"מ משה גאליקו יצ"ו

ובמעמד ההוא הסכמו מעלות בני
החבורה הנ"ל ונשאר על פי הרוב
מעלות החבר כמהח"ר אברהם
כל גדסרו רואה חשבון כל ימי משך
פרנסות מהפרנסי[ם] אשר גזבר לפנינו
ואלו שמות מעלת הפרנסים אשר נשאר
על הבלוטא צאונה הועלה כמ"ה
יעקב דונאטו יצ"ו ופרנס שני כמ"ה
יחיאל ורם אלטינו יצ"ו ופע החבר כמה"ח
יצחק כה[ן] צ[דק] שלשי נכנס במקום יוצא
וכמו כן עשו גזבר בעצה היום הנ"ל
כמ"ה שלמה פסח יצ"ו הנ"ל

עו[ד] הושם פרטי ביום הנ"ל כי יחוייכו מע[לות] הפרנסים אשריהו ומזמן לזמן יהיה
ל"ז - מי שיהיה א שאו אשר שיהיה חולה חו מקרחת תמירית שלשה
ימום רצופים יחנייכו מעלת הפרנסים להצהירו על דבר הוידוי
כדי שתבוח נפשו בטוב ואו אם ישמע אליהם מוטב, ואם לט
ירצו מע[לות] הפרנסים הנ"ל ללכת החולה ההוא ולהצהירו על
כך יחוייבו לפרוע בין שניהם מכיסם הפרטי עשרם וחמשה
בולונייני לכל פעם ופעם לקומת החברה ונשארה הסכמה זו
ע"פ כלם

עם הושם פארטי ביום הנ"ל כי להיות שהולה כמ"ה אלישע פורמיגיני
יצ"ו רוצה לפרוע המעות שיש בידו ממעות החברה כנרטא
ל"ח - בשטר כמוהרם שלקה קמאשודי צלה"ה יעקב אסקולי שמש יצ"ו
ועתה נתרצה הנעלה כמ"ה שמואל דונאטי לקחת טעתם ולסגלם
כמו שהיו בירה נעלה כמ"ה אלישע אם אף ייטב לתתם לו מעלת
בני החברה יצ"ו ונשאר ע"ל כלו לתתי לו, וכן ביום י"ת

לחדש אפרילו ש' מעאלת הגזבר והפרנסים אחרי
השווים שהושוו מיל מה שעבר מהעסקש הנ"ל עם
כמ"ר אלישע פורמיגיני הנ"ל עד עצם היום[ם] הזה
נתנו בגורת עסקא אל הנעלה כמ"ר שמואל דונאטי
לערך עשרה לשאה לשנה כנראה נשטר ניד
גזבר החברה יצ"ו תקנ[...]

[f. 12 verso]

ביום ה יג לחדש אייר הש"צ נועדו כל בני החברה הנמצאים פה פינאל בבית הכנסת
הקטנה בסדר מעלת הנכנס כמ"ר יצחק כה[ן] צ[דק] יען הפרנס הראשון ה"ה אלוף כ"מ יעקב
דונאטו יצ"ו

אימנו פה עמנו היום וגם הפרנס השני שהוא כמ' יחיאל ורם אלטינו מוטל על ערש דוי ה"
ברחמיו

ירפאהו עם כל חולי עמו ישראל אכיר ואלו שמות הנועדים

מעלות הפרנס הח"ר יצחק כה[ן] צ[דק]

הח"ר כ"מ אברהם בלגראדו יצ"ו

הנעלה כ"מ שלמה פסח יצ"ו

הנעלה כ"מ אלישע פורמינה יצ"ו

המשכיל כ"מ יוסף מילי יצ"ו

כ"מ שמואל פורמינה יצ"ו

הנעלה כ"מ משה גאליקו יצ"ו

ובמעמד כלם הודיע אליהם מעלת הפרנס הנ"ל שלהיות שכ"מ משה אלטינו ואשתו תקפה עליהם
חולי הקדחת

זה שנים עשר יום כנודע ועד עתה ספק להם כל זרכם כפי כחו הנן לו, אמנם בראותו
שבמעט עלתה ההוצאה שנעזית עד עצם היום הזה לסך החמשה ליט' שכפי נסח ההסכמות

נתן לו כח להוציא מבלי שאלת רשות מבני החברה ועדיין קצר המצע מהשתרע²⁶⁶ ונוסף עליהם ג"כ

הזקן הנכבד כמ" יחיאל ורם שגם הוא מושכב במטה עם קדחת באופן שנוסף על ההוצאות המצטרפות

בעד רופאי ורפואות מאכלים ומשקים בעד כל שלשת החולים הנ"ל וצריך ג"כ למצא אנשים ונשים

לט - לשמש אותם ואת ילדיהן הקטני[ם] ירחמם ה"י ולכן מעלת החברה ידעו ויבינו ויסדרו מה לעשות

ואם יצטרף לדבר עם מעלת הק"ק כדי שגם הוא יכנס בעובי הקורא כפי המוטל עלא במצוה רבה כזאת וכאשר יצא כן יקומו.

ומעלת החברה יצ"ו בראותם שהשעה צריכה לכך ושבמצוה רבה כזאת אמרו עת לפזר הסכימו שיופרע מכיס החברה הנ"ל בעד שלשת החולים הנ"ל כל הרפואות שיצטרכו להם מחנות הבשם וג"כ שכירות הרופא והספר אם יצטרך בעד כל משך חלב הנ"ל וג"כ מן היום הזה והלאה ינחן במ"מ[בעל מינוי מיוחד] להוציא בערם בכל אשר יראה בעיני מעלת הפרנס הנ"ל סך עשרים בולונייני בכל יום מדי יום

ביוחו כל עוד שימשך חולי שלשתם הנ"ל וחולו פני מעלת פרנסי הק"ק הנמצאים פה בועד אתם שהן הנעלה כ"מ שלמה הנ"ל ונכנס לרבד עם מעלת הק"ק אם יצטרך ובין כך התנדבו מעלת הפרנסים הנ"ל להשתדל גם הם כפי התם ולעשות ולהמציא לחולם הנ"ל די ספוקם כמי יכולתם וה הטוב יתן לנו ולבל הקק"י חוזק ויוסיף אומן לעשות כהינה וכהינה לברור ה' ולתור תו ויצמיח להם רפואה בקרוב עם כל חולי עמו ישראל אכיר

ביום יב' תמוז ה' ש[בת] ליל השצ"ק נועדו בני החברה יצ"ו הנמצים פה פינאל בבית הנעלה כמו שמואל דונאטו ברצות במעלת הפרנסים הנ"ל חם הנעלה כ"ר יעקב דונאטו וח"ר[וחכם רבנו] יצחק כה[ן] צ[דק] נכנס ואלו שמות הנועדים כ"מ יוסף מילי לסופר בתתו לו אלו אמנות המספיק

כמ"ר שמואל דונאטו	הח"ר יצחק כה[ן] צ[דק]	כמ"ר שלמה פסח
כמ"ר יעקב דונאטו	כמ"ר אלישע פורמיגיני	כמ"ר מתתיה לוי

²⁶⁶ כי קצר המצע מהשתרע (ישעיה כח, כ)

מ - ומעלות הפרנס כמ"ר יעקב דונאטו שמ פרטי שלהיות שנחלה ונפל למשכב
 כמ"ר שלמה ידידה קאמיורי ואשתו מב"ת [מנשים באהל תברה] ואין הקומי משגיגו מסך הרשות
 הציתן
 אל ה פרנס להוציא ממעות החברה וכבר יצאו מן הכיס כמעט כמלו צפאלים

[f. 13 recto]

מסך הנ"ל אם נתרצים בני החברה יצ"ו להוציא יותר בעד החולים
 הב[לוטה] הין לאו ונשארה שלנו להוציא יותר ע"פ ד' הין וה' לאו
 מא עוד בבית הנ"ל ובועד הנ"ל הושם פארטי שלהיות שהקק"י
 התנדבו לתת לסיוע חברת ג"ח ב"ה [בעזרת השם] ה"ק מה' ליט[רין] לאחד אם
 נתרצים בני החברה להוציא לצורך החולה הנ"ל מה שיצטרך
 לפי ראות הפרנסים בחולה זה , ונשארה אל פי באלוטה להוציא
 היום יום ב' כסליו השצ"א נועדו מעלות בני החברה ג"ח יצ"ו בבית
 הכנסת החדשה ואלו הם

כמ"ר שמואל דונאטי	כמהח"ר אברם בלגראדו
כמ"ר שלמה פסח	כמהח"ר יצחק כה[ן] צ[דק]
כמ"ר אלישע פרמיגיני	כמ"ר שמואל פרמיגיני
כמ"ר יעקוב דונאטי	ואני הסופר יוסף מילי

והנעלה כמ"ה יעקוב דונאטי שפניו כבר מיללו שלהיות שזמן

פרנסותו עבר חלף לו רוצא לברור פרנס אחר

במקומו ובירר לפרנס כמ"ר שלמה פסח

ונשאר על פי ה' היו וב' לאו והוא לא שם באלוטה

ועל פי הגורל יצא לפרנס שני כמ"ר שמואל דונאטי

לנכנס במקום יוצא אני יוסף מילי

היום יום א לחודש תמוז השצ"א נועדו כל בני החברה ג"ח יצ"ו בבית הכנסת

החדשה ואלו שמות הנועדים

כמ"ר שמואל נתן	כמ"ר שלמה פסח	הח"ר יצחק כה[ן] צ[דק]
כמ"ר יעקב נתן	כמ"ר אלישע פרמיגיני	כמ"ר שמואל נכדו
כמ"ר	ואני	

והנעלה כמ"ר שלמה פסח יצ"ו בירר לפרנס ראשון כמ"ר מתתיה לוי ונשאר
על פי כלם והפרנס לא שם באלוטה ויצא בגורל (בגולר) ²⁶⁷ לפרנס
שני כמהח"ר יצחק כה[ן] צ[דק] ולנכנס במקום יוצא אני הסופר

[f. 13 verso]

היום יום ד' תמוז השצ"א נועדו כל בני החברה הנמצים כעת בעיר
בבית הכנסת החדשה במצות הפרנסים ואלו השמות הנעדים
הנעלה כמ"ר שלמה פסח
וכמ"ר מתתיה לוי פרנס
כמ"ר יעקב דונאטי
כמהח"ר יצחק כה[ן] צ[דק]
כמהח"ר אברם בילגראדו
כמ"ר אלישע פורמיגיני
ואני הצעיר יוסף מילי

מ"ב ומעלת הפרנס כמ"ר מתתיה לוי שם פארטי שלהיות
שלימים שעברו גוע ויאסף אל עמיו כמ"ר יעקב אשקולי
שהיה משמש אל בני החברה ז"ל זמן המצטרך אם יישב
בעיני החברה כמ"ר משה אלטינו להיות שמש החברה
ולהיות יוצא בכל מצותם ובשכר טרחו יתנו לו חמישים
בולוניני בכל ו' חדשים כי כן נתרצה גבי הוא אשר היה
במעמד הנ"ל ונשארה ע"פ כלם

היום יום א' י"ב אפרילו שצ"ב יום ד' חולו מוער של פסח נועדו כל
בני החברה בבית הכנסת החדשה ואלו שמות הנועדים
כמהח"ר יצחק כה[ן] צ[דק] פרנס
הנעלה כמ"ר שמואל נתן

²⁶⁷ Ha scritto invertendo le due lettere finali.

הנעלה כמ"ר יעקוב נתן	כח"ר אברם בילגראדו
הנעלה כמ"ר שלומה פסח	כמ"ר מתתיה לוי פרנס
ואני הסופר יוסף מילי	כמ"ר שמואל פורמיגיני

ומעלה הפרנס כמ"ר מתתיה לוי עשה איסטנציה שיעשו כל חשבונות החברה שעברו עד עצם יום הנ"ל במעמד כל בני החברה הנ"ל וכן אחרי השווי שם אשר השוו על יד רואה חשבון במעמד כל הנ"ל מכל הפרנסיות שעברו בזמן רואה חשבון החר אברם בילגראדו הן מכמ"ר שמואל פורמיגיני הן כמ"ר שלמה פסח הן מכמ"ר יעקוב דונאטי והן מכמ"ר מתתיה לוי מצאנו ראשון שכמ"ר שלמה פסח היה לו לקבל מן החברה כמו יד' ליט[רין] וכמ"ר יעקוב דונאטי היה לו לקבל קע"ו ליט[רין] בער בב' הוציאות בעבור החברה מכיסים ערשי נוסף מן הבא לידם ממעות החברה יצ"ו

[f. 14 recto]

ליא

ופרנ אותם בזה האופן מסרנו אל כמ"ר יעקוב דונאטי קי' ליט[רין] שהיה חייב אל החברה מעלו אחיב כמ"ר שמואל דונאטי כער רויח העסקוה במשך שתי שנים רצופים מתחילים מיום י"ח אפרילו של שעבר עד יום י"ח אפרילו של"ב הע"ל כנראה בסאלדו בעשה מענר - לדף השטר תחת יום הנ"ל חתום מיד הפרנסים וממני יוסף מילי הסופר, ועוד קבל ל"ב ליט[רין] שהיו חייניבו הוא ואחיו הנ"ל נטר נדבות ומסוררים עד עצם היום הזה שרק הנ"ל הי קמ"ב ליט[רין] והשאר שהם כמו מ"ד

ליט[רין] ניתבו אלו מכמ"ר מתתיה הלוי פרנס מכל בך מחושבים
שהיו בידו מפרנסותו, וכמו כן כמ"ר שלמה פסח
קבל כל כך שהיו חיינים הוא ונכדיו מנרבות ומסוררים
עד עצם היום הזה י"א ליט[רין] וכמו ג' ליט[רין] שהיה לא לקבל
מן החסרה בעד תשלום פרנעונו נתנם אל החברה
כמתנה גמורה, ועריין נשאר פרנסות כמ"ר מתתיה
לוי שבאשד יראה וימצא ביד רואה חשבון נכתבה ו
במקומו ובזמנו בעהו אכיר

ואחרי כל זמן הושם פארטי ממהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק] ומכמה"ר מתתיה לוי
פרנסי החברה איך מעלת החבר ר' מנחם אליה מילי וכמה"ר
שמואל זלמן מחלם את החברה יצ"ו אכיישב כעיניהם
לתת להם שם ויד במצה זו של גמילות חסדים ולחסותם
תחת בנפיה ומבני החברה יקרא שמם כי כן הם מובנים
לפרוע ולעשות כל המושל עליהם ככל שאר בני החברה
וכפי קאפיטולי החברה נתנאוה אשר נספר זה נבתכם
שמהם אין לגרוע, ונשארה על פי כלם
ואלה מוסיף על הראשונים בא כמ"ר משה פסח ואחר שגם הוא נכסעה
נפשו להבנים את בנו הגדול כמ"ר מנתם פסח תחת בנפי
החברה זאת אט טוב וישר בעיני החברה אף בתנוש בעול
ומבופל שבעד משך ארבעה שנים רצים מתחילים מיום
מיוב זה והלאה להיות כי הנער עורבו נובו ורך נשנים

[f. 14 verso]

לא יחוייב לשרת עם אחיו בשום עבודה אשר יעובד בו על
מנת בן נכנס לחברה ולא נשום אופן אחר, ובזה יפרע גם
הוא בכל אשר יזשת עליו על פי סדר פנקס החברה הן בהכנס
אל החברה והן במסוררים מידי חדש בחדשו והן בנדבות

ובכל ערשונות החברה יהיה גם הוא עם כל ה עדה בכלל
ולא יסור ממנה - ונשארה על פי בלוטה

היו[ם] יו[ם] ד י"ז לחדש תשרי השצ"ד יו[ם] ראשון לחולו של מועד של חג
הסוכות נועדו בני החברה ג"ח [גמילות חסדים] בבית הכנסת הודולה ואלו הב
כמהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק] מאסטי כמ"ר שמואל נתן
כמ"ר יעקב נתן כמ"ר שלמה פסח
כמהח"ר אברם בילגראדו כמ"ר מתתיה לוי
כמ"ר אלישע פורמיגיני כמהח"ר מנחם אליה מילי
ביע שמואל זלמן כמ"ר שמואל פורמיגיני
כמ"ר מנחם פסח ואני הצאיר יוסף מילי הסופר

והנעלה כמ"ר מתתיה לוי פרנס בירר לפרנס ראשון הח"ר ר' אברהם
בילגראדו ונשאר על עי י הינ וא לאו והוא לאשם באלו[טה]
ויצא לגורל לפרנס שני אני הסופר יוסף מילי
ולכנס במקום יוצא כמהח"ר ר' מנחם אליה מילי
ובמעמר הנ"ל הושא פארטי שלשיות שמשך זמן כל פרנסות ופרנסות
אינו אלא ששה חדשים בצופי והנה רואים בני החברה
שיש פרנסי[ם] שאינב שמים על אלב ומוסיפים על הזמן
הול בפלי בפלים ועסקי החברה הולבים מדחי אל רחי
מ"ג - על בן שמו פארטי שכל פרנס שבסוף הששה חדשים לא
יעשה פרנס חדש בפי החושל עלשו יחוייב לפרוע ליד בני
החברה חמישים בולו[ניני] לכל חדש וחדש אשר יעכנס מזמן
הנ"ל ובלל, ואם יקראל בני החברה בנהוג עליר השמש
להוער ולא ירצו לבא האשש אשר ימרה אן פיו לילגו
בא להוועד בצועות הפרנס אם לבב יהיה לו אונסא דישנבר
יחנייב לפרוע י בולוניני אליד פרנס החברה בעד החברה
ככל פנים ופנים, והקנס האמע למעלה למעלת הפנקס

ב"ה

שיפרעו נ בול[וניני] אם לזו יעשה פרנס מחם לזמן המוג כל ככל
דווקא עם לא יהיה לקם אונסו דמינבר ראו וראו אנוס
רחמוא פטרים ובלכד שתכה ומיד אחר עבור האונה הנ"ל
יעשה הפרנס הנ"ל ובול ואם לא יתנו לכם לזה אחרי ענור
האונה הנ"ל יחצרק למקומו הראשון לפרוע חמי שים נול
לכל חדש וחרש בול, ועוד יחוייבו הפרנסים אשר יהיו
מידי עת בנית לכתוב לסוב לכל א' מבני החברה כל קנס
וקנס מהבגו נים למעלה בפנקס הנ"ל אם יעברו עליו
בקנס ל הפרנסי[ם] הנ"ל לפרוע משלהם את הקנס אשר
לאבתנו לחוב לאשר עבר עליו, ונשארה ע"מ בולה

עוד במעמד הנ"ל ביכרו לגזבר כמ"ר שלמה פסח בער משך שתו
שנים צועים ויהיה המשרה על שכמו מכל בתכו החברה
וכל המשת לשל ממנה ולרואה חשבות כמ"ר שמואל פורמיגיני
בעד משך שתו שנים ונשארה על פי בלם

היו[ם] יום א ב שבט שצ"ד נועדו כל בני החברה במצות הפרנסי[ם] בבית
הכנסת הישנה ואלו שמות הנועדים

כמה"ר יצחק כה[ן] צ[דק]	כמ"ר שמואל נתן
כמ"ר שלמה פסח	כמ"ר מתתיה לוי
כמ"ר אלישע פורמיגיני	כמהח"ר מנחם אליה מילי
כמ"ר שמואל פורמיגיני	כמ"ר מנחם פסח
ואני הצעיר יוסף מילי	
הסופר	

וממעלו הפרנסי[ם] הושם פארטי שלהיות שבפרנסות כמ"ר מתתיה
לוי יצ"ו שעבד השארר מאמנות לגבות סך רשום בנווה

בליסטה אשר אעתיק ינה למטה ואשן איש שם על לב
מ"ד - לאזור בגבר חלציו להביאם לידי גבייה על כן בוא לישות
בקשה יישב בעיני החברה לברור אנשים מיוחדים אשר
בהבר פנים יפות יקבלו המשרה על שבמם לחזק את
ברק החברה ולהביא את המעות האלה לידי גבייה
וכן מעלות בני החברה כלם באחד עוב וביררו ועסק זה
כמ"ר שמואל פורמיגיני ואני יוסף מילי, וכן שנינו יחד
קיבלו עלינו לעשות כל מאמצי בחנו להוציא את האמנות
האלו מן הנ"ל אל הפועל ולהביאם לידי גבייה בשם שחים
ובאמונה כיר ה השעה עלינו, ובכל להצטבה מחשבה
טובה זאת למעשה קיבלנו אנחנו העררי למעלה חשבות

[f. 15 verso]

ב"ה

מכמ"ר מתתיה לוי מכל מה שעבר בפרנסותו ונשאר נקו
מכל ההוצאות כל מה שאכתוב למשה קצתם מחושבים וקצות
לגבות באשר אכתוב ועושר יבוא לידי גיברי אכתוב בגדבל
א' פרעונו ובזה אופן פרע ולמשה ממנו אכתוב מה שערשה
מת המעות וקורם כל דבר נמצות מ"מ שהיו בפסולה 1 24:10
בר ליט[רין] י בול[וניני] הם
ועור ביר החר פנחם אליה מילי
פרע סף בח ליט[רין] ג בול[וניני] שנשאם ובידו
לכל 25 ובער ב"ב שהיה חסב בליסטה
הליט[רין] י"ד בולו[וניני] בין הכל לג ליט[רין] יז ג פרע הב 1 33:17
ביר כמ"ר מתתיה לוי יצו נשאה
לא פרע לידי בפי דיפרו ליט[רין] ובעד ב"ב
היה חייב בליסטה ב"ד ליט[רין]

י"ו בולו[ניני] הם בין הכל הם 1
 ביד כמ"ר שמואל זלמן בין מסוררי[ם]
 עשה מאנדטו לכמ"ר אלישע
 לא פרע לידי ונרבות וא שאמאר אצו שהיה
 פורמיגיני לפורשם לסישימכיר
 ביר מהחברה ס"ה ליט[רין] שבול[וניני]
 הע"ל הוא קבלו ונשאו כדו הם 1 65:9
 כמהר"ר מאיר מילי יצו נשאו
 פרע יף תייב נעד נרכה יף פרע 1 0:10
 לאפרע לידי כמהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק] נשאר חייב
 בו ליט[רין] יו בולו[ניני] פרע הם 1 26:16
 כמ"ר שמואל ויעקב נתן בעד
 פרעו סף מסוררים ונדבות ורז יחאשר
 קנואל גף מהחברה בעד כל חרש היינו ב" ל חדש וארר
 יצר קפא ליט[רין] ג בולו[ניני] - הם פרעו 1 17 1:3
 פרע יל גך כמהח"ר אברם בילגראדו
 נויאר חייב [...] ג בולו[ניני] - הם פרע 1 10:3
 פרע הנ"ל יבן כמ"ר שלמה פסח הנ"ל י"ב בן[לוניני] - פרע מח הם 1 5:12
 כמ"ר מנחב פסח נשאם
 פרע של א חייב שלו א בולו[ניני] - הם פרע 1 9:1
 כמ"ר מתתיה נתן אם ירצה
 לאפרע לידי לפרוע מפני שהוא אינו
 דו באן י"ו ליט[רין] י"ד בול[וניני] - הם 1 16:14
 פרע ל ג ל יתך ביר מפר מנחם בן כמ"ר שלמה פרע מ"מ
 והשאר לא פרע לידי פסח נעד ב"ב היה בידו מכמ
 יוסף מונטי סאנטו לג ליט[רין] יו בולו[ניני] - הם 1 33:16
 ועוד חייב כמ"ר יוסף הנ"ל פראה בפו לי צה י"ח גינא[רו] שצ"ד L 8 8
 הם בין הנ"ל סף נת באל יוד
 פרעגה ול יצך ואני יוסף מילי הסופר נשארתו
 חייב ו ליט[רין] יצך - הם פרעתו 1 6:17

ב"ה

ספ כל מה שפרעו מעבר לידך לידיהם l 295:9

עוד שכלתו מכמהח"ר אברם בילגראדו l 40:8

הם בין הנ"ל l 335:17

אשר מהם בתתי לכמ"ר שמואל ויעקב אחים דונאטי לתשלוש שטר

עסקא שנעשה ביניהם ובין החברה l 200

פרעתי להם בעד ב' קבורות משני מתו עניים l 10

להוצאת גדר בתי חיים ולפירעון מועל לדי ואלדו l 19

לפירעון השמש בעד כל פרוסות כמהח"ר

בילגראדו l 6:10

פרעה כמו לכמ"ר פורמיגיני אירעשה מהש פמליצא כיר הגזכר l 100

נואו לכך

הם בין הנ"ל ספ l 335:10 l 335:10

נשאריתו חייב l 000:7

ביום יצוארר שצ"ד לפתו ועשה שטר עסקא עם מנילת האחי שמואל ויעקב נתן

דונאטי אחרי כל השווים עד עצם היום הא מסף תשכל לערך עשרה

למאה לערך שנה ומאה והוא כיר הגזכר l 750

יום א בה ניסן השצ"ד נועדו בני החברה יצ"ו בבית הכנסת ואלוהם

כמהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק] כמ"ר שמואל נתן כמ"ר יעקב נתן

כמ"ר שלמה פסח כמהח"ר אברם בילגראדו

כמ"ר מתתיה לוי כמ"ר אלישע פורמיגיני כ"מ שמואל נכדו

כמ"ר שמואל זלמן כמ"ר מנחם פסח

הח"ר מנחם אליה מילי ואני הסופר יוסף מילי

ומעלת נפרנס ראשון כמהח"ר בילגראדו קרא בשם לפרנס ראשון
 כמ"ר שמואל פורמיגיני ונשאר ע"פ כלם
 ולפרנס שני יצא בגורל כמהח"ר יצחק כה[ן] צ[דק]
 ולנכנס במקום יוצא הנעלה כמ"ר שמואל נתן
 ובמעמד הנ"ל הושם פרטי אחת על עסק בנין הבתי חיים
 אשר לא בתבה לפי שלא יצאה הקנייה מן הכח אל הפועל
 ואם יבא לידי קיום אז עולה על ספר בדיו
 עוד במעמד הנ"ל חלה כמ"ר שמואל פסח את פני בני החברה שיתרצו שגם
 הוא יכנס לחסות יתחת בנפי החברה הצאת ושיהיה לו
 יד במצוה זו עם כל התואים המשתלשלים ממנה ככל אחיו
 ונתרצו כל בני החברה ועל זה נדר אכיס כמ"ר מזקסה
 בעדו אבכים לפורעם לכל אות בני החברה יצ"ו
 ויען שבניית החומות מבתי
 חיים לא בצו חן הכל אל הפעל
 נתרצו בני החברה שבמר
 שמואל פסח יצ"ו יפרע לכיס
 החברה תחת האבנים הנובר
 מעבר לכף חרש שים בולו[ניני]
 וזה היה ביום היח שבט
 שצ"ז לב"ק

[f. 16 verso]

ב"ה

ליל ד' י"ג חשון שצ"ה נועדו כל בני החברה ואלו הם
 כמהח"ר יצחק כה[ן] צ[דק] כמ"ר שלמה פסח כ"מ אלישע פורמיגיני
 כמ"ר שמואל פורמיגיני כמ"ר מנחם פסח ששלח אכיו נכדו ונתרצו
 בני החברה כמ"ר שמואל פסח. ואני הסופר יוסף מילי
 ומעלת הפרנס כמ"ר שמואל פורמיגיני בירר לפרנס ראשון כמ"ר שמואל פסח

ונשאר ע"פ ה' הין וא לאו והוא לא שם בלוטה
ולפרנס שני יצא בגורל כמהח"ר ר' מנחם אליה מילי
ולנכנס במקום יוצא אני הבעיר ויסף מילי

היו[ם] יום א' חולו מועד של פסח השצ"ה נועדו מעלת בני החברה בפעמד מורי אבי
ואלו הם כמהח"ר יצחק כה[ן] צ[דק] כמ"ר שמואל נתן כמ"ר שלמה פסח
כמ"ר אלישע פורמיגיני כמ"ר שמואל נכדו כמהח"ר אברם בילגראדו
כמהח"ר מנחם אליה מילי כמ"ר שמואל פסח כמ"ר פנחס פסח
ואני הצעיר יוסף מילי ומעלת הפרנס כמ"ר שמואל פסח
בירר לפרנס ראשון כמהח"ר אברם בילגראדו ונשאר ע"פ כלם
ויצא בגורל לפרנס שני הנעלה כמ"ר שלמה פסח
ולנכנס במקום יוצא כמהח"ר יצחק כה[ן] צ[דק]

ליל משק בה קשרי שצ"ו נועדו בני החברה מג"ח [גמילות חסדים] יצ"ו במצות הפרנסים
ובמעמד

כמהח"ר יצחק כה[ן] צ[דק] כמהח"ר אברם בילגראדו כמהח"ר מנחם אליה מילי
הנ"ל כמ"ר שמואל נתן הנעלה כמ"ר שלמה פסח הנעלה כמ"ר אלישע פורמיגיני
כמ"ר שמואל פורמיגיני כמ"ר שמואל פסח כמ"ר מנחם בן כמ"ר משה פסח
ואני הצעיר יוסף מילי

ומעלות הפרנסים הלא הב כמהח"ר אברם בילגראדו והנעלה כמ"ר שלמה
פסח ענו ואפרו שהמה ראו כן תמהו שמבלי היות רואה חשבון
אשר ידרוש ויבקש חשבונות החברה מיד כל פרנס ופרנס פונים
כל עסקה מדחי אל רחי והולכים לאיבוד ואין איש שב על ל
מ"ה - על כן שמו פרטי שלהסיר המשול הזה ל[...] כל פרנס ופרנס
מידי צאתו מפרנסותו יחוייב לתת חשבון צורך מכל מה שבא
והוציא מדו במשך זמן פרנסותו גם ימסור הנשאר לו לגבור לפרנסי[ם]
הנאים אחריהם וימסור השעוה והבגדים ומפתח התיבה על
מה שבתוכה לפרנס הראשון המבורר הבא אחריו וכל המעות
שימצאו תחת רשותו ישיחם לפני החברה ובני החברה יגזרו

אומר על פי כלם או רעם מה לעשות מהם, והאיש אשר יושה
בזרון לכלתו עשות ככל הנ"ל בזמן חדש ימים אחרי עבור זמן
פרנסותו יפרע ליד הפרנס הבא אחריו שני דוקאשוני כסף כלי

[f. 17 recto]

ב"ה

שום ערעור ופקפוק אם יהיה לו אונס א דמי נבר פאז [...]
רחמנא פטריה, ומירי פעם ופעם יכתב כספר החברה כל
מה שמסר הפרנס שניכר לפרנס הקב תחתיו עב כל החשבונות
למעק יחצאו ימים רנים ונשאהר עלפי שנעה הין וא לאו

עוד במעמד הנ"ל פרנסי[ם] הנ"ל קראו לפרנס ראשון אני הצעיר
יוסף מילי ונשאר עלפי כולם

ויצא בגורל לפרנס שני כמהח"ר מנחם אליה מילי
ולכנס במקום יוצא כמהח"ר יצחק כה[ן] צ[דק]
ומעלת הפרנס ובעבר הלא הוא כמהח"ר אברם בילגראדו נתן חשבון מפרנסותו לו
הצעיר יוסף מילי שבמניתו לפרנס תחתיו והנה הוא כתוב למשה לפנינו
וזה הוא החשבון

בא לידו בפרנסותו מנדריס ובדכות - הלי[טרין] ח"ך
מיחות באו לידו מהנעלה כמ"ר שמאל נתן ע"פ לי[טרין] כעד שנה תמימה עד אדר שצה
המנדטו במכמ"ר שמואל זלמן שפרעו לידו
כמ"ר אלישע פורמיגיני ה"ה לי[טרין] ט"ך
בגר של כמ"ר ישי פסח ושענה - ח לי[טרין] ר"ך
קופה של גמילות חסדים במצא בה יד לי[טרין]
מפרנסותו אחר נשאר בידו עתה פרנס ב"א לי[טרין] טו"ך
נדכות כמ"ר אלישע פורמיגיני ונכדו ד לי[טרין] ג"ך
והם בין הנ"ל סף רי"ג לי[טרין] יטך -- רי ג לי[טרין] יטך

הסר מהם הוצאות עשה בפרנסותו מסף מ לי[טרין] יו"ד
נשאר בקיסף קע"ג לי[טרין] ג"ד
עוד במצאו ממ מפרנסות כמ"ר שמואל
פסח מנדכות ומסוררים וממשות הקופה
בין הנ"ל סף לד לי[טרין]
עור נמצא מפרנסות כמ"ר שמואל פורמיגיני
מ"מ אחרי פירעון פוליצא מה כסם מסף מהפוליצה הנ"ל
טולי[...] יב - סף - ז לי[טרין]
עוד פרע במהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק] בעד מה שהיה חייב
כנראה בפנקס זה - ב"ו לי[טרין] יו בון[לוניני]
עוד בער חשבון ויהיה כיר כמ"ר אלישע פורמיגיני שהיא הפאליצה מקליל
הנ"ל מעבר לדף סף קבה לי[טרין]
עוד בעד מה שפרע כמ"ר יוסף מונטי סנטו
בעד חבו לחפ ס"ב לי[טרין] ה בון[לוניני]
הם בין הנ"ל סך תכ"ח לי[טרין] ד בון[לוניני]
אשר כל הסף הנ"ל שהא בון[לוניני] תבח ליט[רין] ד בון[לוניני] עם לו בון[לוניני] אשר שמתו
אצלם

[f. 17 verso]

ב"ה

מעלת כמ"ר אלישע פורמי[גיני] פרע הרודה אשר שלו על הג"ל ליט[רין] מנגד ניל כל חדש
בסליו שצ"ח בהא בחשבון פרנסותו טנב[...] לפנינו תחת ילהל[...] בפנקס הזה
ממעות החברה שנמצאו אצלי מפרנסות הם מל ליט[רין] וכולם בתתי אותם
בהסדמת כל החברה ליד כמ"ר אלישע פורמיגיני ונכדו כמ"ר שמואל
בכורת טסקא לערך עשרה למאה בראה בשטר נעשה ביום
ר"ח אשיר שצו לפק הבה הוא ביד הגזבר עיכיו שלוה בכמר"ר
מאיר באחיות טוביה בכמ"ר יחיאל ורם אלטינו הם ת"ל ליט[רין]

ביום א' ששה לחדש אייר השצ"ו לק"ק נועדו בני החברה במצות הפרנסים
ואלוהן שמות הנועדין כמהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק] הנעלה שמואל
דונאטי הח"ר אברם בילגראדו הנעלה שלמה פסח הנעלה
אלישע פורמיגיני כמ"ר שמואל פורמיגיני כמ"ר שמואל פסח
כמ"ר מנחם כ"ר משה פסח כמהח"ר מנחם אליה מילי פרנס
ואני הצעיר יוסף מילי פרנס ובנין שהביע סוף זמן פרנסותינו
קראנו בשם לפרנס נכדר כמהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק] ונשאר ע"פ כולם
ואחר כך יצא בגורל לפרנס שני כמ"ר שמואל פורמיגיני
ולנבבה במקום יוצא הנעלה שלמה פסח
וכמהח"ר מנחם אליה מילי יצ"ו ואני הצעיר יוסף מילי פרנסי[ם]
בנ"ל נתתנו חשבון מפרנסותינו אל כמהח"ר יצחק כה[ן] צ[דק] הנ"ל
פרנס להוב עם חברו בנ"ל והוא הוא בתוב לפנינו
ומסרנו לו המפתח מהתיבה של החברה
וזה הוא החשבון

הכנסות	הוצאות		
מכמהר"ר יצחק כה[ן]	ב' ל[יטרין] יא'	לבסם בג פעמים	יב ליט[ריין]
צ[דק]	ב[ולוניני]	בבליהשה	יא' ב[ולוניני]
מכמהח"ר אברם	ה ל[יטרין] ז'	ביר הגזבר	
בילגראדו	ב[ולוניני]		
מהנעלה שלמה פסח	צ לי[טרין] גק'	לסגירת הבתי חיים	יב ליט[ריין]
מהנעלה אלישע	ב' לי[טרין] יש'	אז מנעלים לדי	ד' לי[טרין]
פורמיגיני	ב[ולוניני]	באלדו	
מהנעלה שמואל נכדו	ד' לי[טרין] ג'	בעד פירעון שמש	
	בו[לוניני]	ח"ב שנים	
מכמהח"ר מנחם אליה	א' ל[יטרין] טוך		
מילי			
מכמ"ר שמואל פסח	ז ל[יטרין] י'	עד כל פסח שצו	י' ליט[ריין]
	ב[ולוניני]		

מכמ"ר מנחם פסח	יא' ל[יטרין] יא'	ביד בעד חולים בה	ה' ל[יטרין]
	ב[ולוניני]	פעמי	טו' בו[לוניני]
ממני יוסף מילי	ב' ל[יטרין] י'	לדו פא בעד חולים	ז' ל[יטרין]
	ב[ולוניני]		
מא פוליצה שעוה	י"ג ל[יטרין] ז'	טרור להיל ובעד	ז' ל[יטרין] ור'
	ב[ולוניני]	הוצאו חולי[ם]	ב[ולוניני]
מדי ד' חדשים טד חדש		לסע בעד חולה	ו' ל[יטרין] י
		בהסכמן החברה	בו
אייר ולא עד בבלל מהנע		להוע כמ"ר אלישע	
		פורמיגיני	
כמ"ר אלישע פורמיגיני	יד ל[יטרין] ו	בעד ת"ב התל לו	א' ל[יטרין] י'
מתל ל[יטרין]	ב[ולוניני]	בול	בו[לוניני]
ממעוה הקופה	ב' ל[יטרין] יב'	ביד כמ"ר אלישע	
	ב[ולוניני]	פורמיגיני	
מכ"מ יוסף מס לשח	טו ל[יטרין]	ממנתתי לו יוד יו	
		לחדש	
נרכון חיצונים	ח' ל[יטרין] יא	אייר שצו לפק	מח' ל[יטרין]
	ב[ולוניני]	נהסכמן החברה	י' ב[ולוניני]
הם בית חול[ים] סף	קיז ל[יטרין] יו'	הם בית הכל סף	קיז ל[יטרין]
	ב[ולוניני]	יש ב[ולוניני]	

מעלת כ"מ אלישע פורמי[גיני] פרני מח ליט[ריין] י בול[וניני] מנור בוראה בחשבוננו מפרנסות
מתחיל ר"ח חוצ שלצ ומשלים נור כל חדש כסליו שלח עם כל סרויח וישלה עליהם
בורא בחשבון הול

ב"ה

ביו[ם] ב' ב' לחדש טבת שצ"ז נועדו מעלות בני החברה יצ"ו בב"ה [בבתי הכנסת] ואלו הם
כמהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק] יצ"ו הנעלה כמ"ר שמואל נתן יצ"ו
כמהר"ר אברם בילגראדו יצ"ו כמהר"ר מנחם אליה מילי יצ"ו
הנעלה כמ"ר שלמה פסח יצ"ו הנעלה כמ"ר אלישע פורמיגיני יצ"ו
ואני הצעיר יוסף מילי יצ"ו
והנעלה כמהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק] הנין שנשלם זמן פרנסותו בירר לפרנס
ראשון במקומו הנעלה כמ"ר שמואל נתן ונשאר ע"פ כולם
ולפרנס שני יצא בגורל בנהוג כמהר"ר אברם בילגראדו יצ"ו
ולנכנס במקום יוצא הנעלה כמ"ר שלמה פסח יצ"ו
ובמעמד הנ"ל נעשה איסטנציא מכל בני החברה שלהיות שהפרנסי[ם]
כמהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק] שעבר שבר מפרנסותו שני חדשים מיותר
מזמן המוגבל לו שלע עשה פרנסים בנהוג שעל כן מחוייב
הוא לפרוע אל יד הפרנסים הבאים לשם החברה חמי שיב בול[וניני]
לכל חדש בקנס כנראה בקאפיטולו החברה כי כן שמו חק משפט
בנ"ל אשר על זה כמהר"ר יצחק הפרנס הנ"ל הטיב אמריו להם
שבחדש הראשון שעבר זמן פרנסותו לא עשה פרנסים חדשים
להיות שסופר החברה לא היה פה ומכל עדו אין לעשות ועד
ובחדש השני הוא בעצמו עבר חלף לו למקום אחר לסיבות ידועות
ושעל כן נקרא אנוס ואנוס וחמנא עמן כן הקאפיטולי מהחברה
הנ"ל פטריה כנראה בקאפיטולי הנ"ל אם בן איפה עשה
באלוטאציוני לא אות אם בעיני החברה אונה זה מיקרי אונה
לפטור אותו מהקנס הנ"ל, ואם לא יראה בעיני החברה ע"פ
הבאלוטאציוני הנ"ל שזה יקרא אונס בדאי לפטור אותו יעתה
שהם בוגעים בדבר יישוב בא בעיניהם שיוטל הדבר בחיק כמהר"ר
מאיר מילי יצ"ו ובאשר יגור אומר הן לפשע הן לקנוס בן יקום

ובת על פי כלם הסבימו שעל פי כמהר"ר מאיר מילי יצ"ו יקום דבר
הן לקנוס הפרנסים והן לפטור אותו בבולו או במקצתו כמו
אשר יראה בעיניו
עור כמעמר הנ"ל הסכימו בני החברה הנ"ל יצ"ו שכמהר"ר יצחק פרנס
שעבר יעשה ליסטה מחשבונות פרנסותו ויקנה ליד הסופר
לשומה בספר החברה בנהוג והמעות אשר ישארו בידו יתנם נתעת
עיסקא ליד הנעלה כמ"ר אלישע פורמיגיני ויעשה מהם ששר
בראוי

[f. 18 verso]

ב"ה

בראוי עם מעט מזער מעון שעשארו ביד כמ"ר אלישע הנ"ל מפרנסות
שלי הצאכיר יוסף מילי בראה בפנקס זה, ויכללם הכל בשטר
הנ"ל וגם יושם ארון ממנת בספר החברה
ביום ה' יח' שבט שצז' נועדו מעלת בני החברה ואלו שמות הנועדים
כמהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק] כמהח"ר אברם בילגראדו כמה"ח מנחם אליה מילי
הנעלה שלמה פסח הנעלה אלישע פורמיגיני ונכדו
כמ"ר שמאל פסח כמ"ר מנחם ברבי משה פסח
ואני הצעיר יוסף מילי
וכמעמד הנ"ל היה גם כמהר"ר מאיר מילי יצ"ו וגזר אומר אבר טשמע
שפעת הפרנס כמהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק] וטפנוג החברה ע"ד השני
חדשים שעברו מפרנסותו שלא עשה פרנסי חדשים שלהית
שהפרנס ראשון ושני שהוא כמ"ר שמואל פורמיגיני והנכנס שהוא
הנעלה כמ"ר שלמה פסח כולם ירן במעל שלא נתנו אל לכם שלא
אובור זמן המוגכל מהחברה לעשון פרנסים ראויים הם שלשתם
לקנסם בקנס החברה אמנם להיות בו שענת כמהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק]
היא שענה שיש בה קצת ממש הגם שאינה מועלת לגמרי על
כן מצד הנח הניתן לו הנה הנא גוזר ופוסק ששלשתם שני

הפרנסים והנכנס הנ"ל יפרעו עשרים וחמניה בולו[ניני] לאחד
 ליד הפרנסי[ם] הבאים ומבאת ולהבא כל בני החברה ישמעו
 ויראו ולא יוסיפו לעשות כדבר הזה עוד
 ויען שכמהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק] ברעת ענה ואמר שלהיות שעריק הנעלי כמ"ר שמואל
 נתן לא בא אל פינאלת וני על בן לא יבול עד עתה לבא עד תבלין
 חשבונות החברה מפרנסותו ושאינו הוצה שבני בול זה יעבור
 עלא בת החברה שנעשית ליל משק ב"ה תשרי שצ וזל שמרי
 עבור חדשי ימים אחר זטת הפרנס מפרנסותו ולא יתן החשבון
 מפרנסותו יחוייב לפרוע שני דוק כסף אשר על זה יפסקו בני
 החברה אם רוצים שיתן חשבון ממה שעבר בירו מבלי גבין
 מהשחייב כמ"ר שמואל בתן הנ"ל או אם ייטב בעיניהם שימתין
 לתת חשבונותיו עד יוכל להפרע מכמ"ר שמואל נתן הנ"ל וככן
 כל בני החברה הסבימת שימתין עד יוכל לבא לידי פירכון מכ"מ
 שמואל נתן הנ"ל בין בן ובין כך לא יעכור עליו כחה הסרמה הנ"ל
 יען הם רואים בי הזה יש יותר תועלת לחברה יצ"ו

[f. 19 recto]

ב"ה

היום יום א' חל' חדש סיון שצא נועדו מעלו[ת] בני החברה מגח ואלו הם
 כמהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק] הנעלה שמואל נתן כמהח"ר אברם בילגראדו
 כמהח"ר מנחם אליה מילי הנעלה שלמה פסח הנעלה
 אלישע פורמיגיני כמ"ר שמואל פסח כמ"ר מנחם פסח
 ואני הצעיר יוסף מילי
 ומעלת הפרנס הנעלה כמ"ר שמואל נתן קרא בשם לפרנס ראשון ליכנס
 תחתיו לר"ח תמוז הע"ל כמ"ר אלישע פורמיגיני ונשאר ע"פ בלם
 ויצא בגורל לפרנס שני כמהח"ר מנחם אליה מילי יצ"ו
 ולנכנס במקום יוצא הנעלה שלמה פסח יצ"ו
 ובמעמד הנ"ל סידרו אל הנעלה כמ"ר שמואל נתן שיתן לדומא בום שכירות

רפואתו לשעבר ש"ו ליט[רין] ומבאת ולהבא נשאר על פי בלם
 מ"ו - ליתן לו בשברו ש"ו ליט[רין] ככל שנה ושנה וכן הודיעו אל הרופא
 הי אלס נדרו מרצל יואלו ונתרצה גם היא ככל הנ"ל
 מגחיל השנה הנ"ל ק' לילא שצז לפק
 היום יום ה י"ז תמוז שצ"ז נועדו מעלת בני החברה ואלוהם כמהר"ר
 יצחק כה[ן] צ[דק] כמהח"ר ר' אברהם בילגראדו כמהח"ר מנחם אליה
 מילי הנעלה שלמה פסח ונכרו כמ"ר שמואל הנעלה כמ"ר
 אלישע פורמיגיני ונכרו כמ"ר שמואל כמ"ר מנחם פסח
 ואני הצעיר יוסף מילי ובפני מעלות הנ"ל נעשה חשבון
 משני פרנסיות שעברו היינו מפרנסות כמהר"ר יצחק
 כה[ן] צ[דק] וכמ"ר שמואל פורמיגיני ומפרנסות הנעלה כמ"ר שמואל
 נתן וכמהח"ר בילגראדו והנה בתוב לפנינו ברוך קצרה
 חייב כמהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק] נרכות ומסוררי[ם] מפרנסותו 1 5:5
 מפרנסות כמ"ר שמואל נתן 1 4:2
 מעות גבה ובאו לידו 1 14 12
 בא לידו ממעות הבוסולה 1 11
 הה בין הנ"ל 1 34:19
 הוציא משלו בפרנסותו 1 5:25
 נשאר חייב 1 29:4
 יוסף מילי חייב בפרנסות בכמהר"ר כה[ן] צ[דק] 1 3:16
 פרנס ליד כמ"ר אלישע פורמיגיני מפרנסות כמ"ר שמואל נתן 1 2:13
 הם בין הנ"ל 1 6:9

[f. 19 verso]

ב"ה

פ' ליד כמ"ר אלישע פורמיגיני כמהח"ר אברם בילגראדו חייב בין הכל 1 3:12
 הנעלה כמ"ר שלמה פסח ושני נכדיו
 נפרעו מכמ"ר אלישע פורמיגיני ממעות הנ"ל כמ"ר שמואל וכמ"ר מנחם [...] אחרי ניבוי

בלמה שהיו חייבים 1 3:6

פרעם לידו בפרנסותו בראה בחשבוננו לפנינו הנעלה כמ"ר אלישע פורמיגיני בין הנ"ל 1 2:4

פרעם ליד כמ"ר אלישע פורמיגיני כמ"ר שמואל פורמיגיני נשאר חייב בין הם 1 10:10

כמהח"ר מנחם אליה מילי בין הנ"ל 1 4:10

עוד באו לידו מאעחי[ם] אחרי ניבוי

מהשה וציא 1 1 15

נשאר חייב בין הנ"ל 1 6:5

הנעלה כמ"ר שמואל נתן חייב בעד

ורח תש"נ ליט[רין] ייש בידו ממעות

החברה משתו ינים מתחילים	פרע שלישים וחמשה
ר"ח אדר שצה ומסיימין ר"ח אדר	ליט[רין]
שצז 1 150	א' בולוני[ני] ליד כמ"ר
	אלישע
עוד חייב מפרנסותו כמהר"ר כה[ן] צ[דק] 1 5:4	פורמיגיני בפרנסותו
עוד חייב מפרנסותו 1 2:12	ומן ס ליט[רין] הנותרים עשה
הם בין הנ"ל 1 157:12	מנדאטו אל כמ"ר יעקב אחיו
אש משה יל[...]	למודינה והנו ביד הגזבר
מחשבון שלו יועתק עה למשה 1 62:14	שלא נפרע עד עתה
נשאר חייב 1 95:1	שהוא ר"ח שבת שצח
באופן שהם בין הבל	

שומם חשבון הוצאון מהנעל שמואל	באופן שהם בין הבל
דונאטו מסד הבל ירך בול[וניני]	מכמהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק] 1 29:4
פרע לכ"מ יחיאל אלטין בה פעמי 1 19:5	מיוסף מילי 1 6:9
לדי נאלדו גראפו לטגימן הבח 1 9	דו כמהח"ר בילגראדו 1 3:12
לון בורת בן מאיר נהבראה 1 5:9	מכ"מ אלישע פורמיגיני[ני] 1 2:4
בעד ארגז להנ"ל 1 2:5	מכ"מ שמואל נכדו 1 10:10
לשמש בעד פוליצה 1 5	מ"ר מנחם מילי 1 4:10
בעד ב ספורות למאיר 1 3	עוד מהנ"ל 1 1:11
בשר בעד מ"ס 1 3	
לספר בעד מ"ס 1 0:15	
למפא בעד ויבירותו לשעבר 1 15	
הם בין הכלב נ"ל. 1 62:14	

מכ"מ שמואל נתן 1 95:1

עוד ממעות הנ"ל 1 6:15

L 167:5

פרע לכמ"ר שלמה

פסח שהיל[ ] בול[וניני] 1 3:6

נשארו 1 163:19

אשר כלם ניתנו לגבות לכ"מ אלישע פורמיגיני ועליו לתת חשבון מהם

[f. 20 recto]

ב"ה

וביום הנ"ל השמש מהחברה יצ"ו נפרע משבירותו בעד כל חדש

ניסן שצ"ח וכתבתו פה לזכרות ולראיה

היום יו[ם] א' בג לחדש שצח' תשרי נועדו מעלת בני החברה ואלו שמותם

כמהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק] כמהח"ר ר' אברם בילגראדו

כמהח"ר ר' מנחם אליה מילי הנעלה שלמה פסח

הנעלה אלישע פורמיגיני פרנס ונכדו כמ"ר שמואל

כמ"ר שמואל פסח כמ"ר מנחם בר משה פסח

ואני הצעיר יוסף מילי הסופר

ואלפי כל בני החברה הושם פארטי שלהיות שכמ"ר יעקב דונאטי

יש בידו סף מה ממעות החברה מג"ח ועברו שנים שלשה

שנים שלא פרע הריוח העולה עליהם בנהוג מדי שנה באה

מ"ז - על כן מעלת בני החברה יצ"ו הידרו אל כמ,ר אלישע פורמיגיני

הפרנס שיכתוב אל מעלת הדונאטי הנ"ל שהחברה יצ"ו רוצה

מעוגיו הן הקרן והן הריוח יען אינם רוצים שיהיו המעות חוץ

לעיר לסיבות ידועות ושלא יוכלו לעת הצורך להשתמש מהם

להוצאת חולים וקבורת מקסם בר מינן שלבך נוצרו עב

היו[ם] יום ר"ח שבת שצח נועדו מעלות בני החברה מג"ח ואלו הם

כמהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק] ענעלה כמ"ר שמואל נתן כמהח"ר אברם

בילגראדו כמהח"ר מנחם אליה מילי כמ"ר אלישע פורמיגיני
 הנעלה שלמה פסח כמ"ר שמואל פורמיגיני כמ"ר שמואל פסח
 כמ"ר מנחם בר משה פסח ואני העציר יוסף מילי
 וכמ"ר אלישע פורמיגיני הפרנס בירר לפרנס ראשון
 אני הצעיר יוסף מילי ונשאר על פי כלם ופנברר
 והפרנס הבוסר לא שם באלוטה ואלצא על פי הגורל לפרנס
 שני הנעלה כמ"ר שמואל נתן ולנכנס במקום יוצא
 כמהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק] יצ"ו ואחר כך הנעלה כמ"ר אלישע
 פורמיגיני נתן חשבון פרנסותו כנראה כתוב לפנינת
 וזה יצוא שונה מהליסטה הנכתבת מעבר לדק לא נגבו לא הסקובים למשה
 ראשונה בא לידו כמהח"ר בילגראדו גל - יב בן[לוניני]
 מכמ"ר שמואל פורמיגיני ומה שהיה תייב הוא יבל - י"ד בן[לוניני]
 מכמ"ר שמואל נתן לשח מה שהיה חייב ל"ה לי[טרין] - א' בן[לוניני]
 מיוסף מילי - נ ליט[רין] ש בן[לוניני]
 והשאה לא נתכה הם בין הנ"ל נג לי[טרין] ו בול[וניני]

[f. 20 verso]

ב"ה

בא לידו במעבד לדף נזלי יו בן[לוניני]	ובנגדם הוציא כמזונות
עוד מעות היו ברת ופה	חולים וקבורת מתים בהרבה
מפרנסות הקודם יד ליט[רין]	פערטם בהסכמת בני
עוד מ"ח נמצאו	החברה בין הכל ק מג ליט[רין] ט
בקופ בפרנסותו שו ליט[רין] י בול[וניני]	בן[לוניני]
רויח התל ליט[רין] עד כל חדש בסליו עא ליש יג בן[לוניני]	פרע לקרי ששופל ג סולדאטי
שצח ב חדשי	ב"ב פעמים מהוצאות וממות
עוד ארבעים נשמונה ליט[רין] שהיו	שנלקח בחנותו בעד חולים
בידו ממעות החברה	שלשים ליט[רין] בפעם א ינלק
יותר על סף התל לט[רין]	קודם פרנסות וב ליט[רין] ממות
הנ"ל כנראה בחשבות	שנלקח בפרנסותו והקבלות

הגזבר כמ"ר שלמה	כמהח"ר מנחם אליה
פסח יצ"ו הם - ג ליט[רינ]	מילי ויוסף מילי תחת
פרע לכמ"ר שלמה פסח מ"מ	ששה לחדש אייר שצו
שהיה לו לקבל מן החברה קופה	קרן ומוח העולה עלוה
פרנסותו - ג ליט[רינ] ו בו[לונני]	עד היום הנ"ל מח לי[טרין]
פרעלו כדו שהלל מה וצאות שעש	רויח העולה עליהם
בערנסותו שעבר - י"א ליט[רינ]	עד היום הזה ז לי[טרין] ב ב[ולונני]
מ"מ נתן לי יוסף מילי פרנס	גבם ממסודרים ונרכות
שנמצאו בידו - בה ליט[רינ] ג ב	מפרנסותו - י"ח ז בו[לונני]
ב[ולונני]	
הסבי הנ"ל - ר לב ליט[רינ] י"ח	
בו[לונני]	

הם בין הנ"ל באו ליזו ר לב ליט[רינ] יח ב[ולונני]

ועוד נשאר לגבות מסורר ונדבות כמהר"ר יצחק כה[נ] צ[דק] ב ליט[רינ] יט בו[לונני]

מסורר ונדבות מהנעלה שמואל נתן - ג ליט[רינ] ו בול[ונני]

פרע ליד יוסף מילי פרנס כיין שצח בבללים ב"ב פ"ש חיקהלתי ממות מנגד

היום יום משק ב סיון שצח נועדו מעלת בני החברה ה"ה כמהר"ר יצחק כה[נ] צ[דק] הנעלה

כמ"ר שמואל נתן

הנעלה שלמה פסח הנעלה אלישע פורמיגיני ונבדו כמ"ר שמואל כמהח"ר ר' מנחם

אליה מילי כמהח"ר אברם בילגראדו כמ"ר שמואל פסח כמ"ר מנחם בר משה פסח

ואני הצעיר יוסף מילי פרנס ושמתו פארטי שלהיות שנחלה כמ"ר יוסף מ"ס

מ"ח - ונפל למשבב על ערש דני ולא יובל קום איבא דאמרי אם יעשה פורגא א'

נהלהתה באולו אם יסבים ה על ידינו ישע לאיתנו הראשון לעמור על

עומרו ולפחות על משענתו ילך ויען שההוצאה מדוכה לבן מעלת בני ה הב"ר

יגזרו אומר אם מתרצים שיעשה הפור גא הנ"ל להוצאת החברה או לא

ואחר שנשאו ונתנו ברבר נמנו וגמדו שאחרי שמעלת הקק"י גם הוא נותן יד

ופרעו הע"ה ליט[רינ] האלו במצוה זאת לתו לסיוע החברה בהוצאה אנבי רבה היא מסך

היבעים וחמשה

והקק"י ליד כמהח"ר ר' ליט[רינ] בראה בפנקס הקק"י יגם החולה הנ"ל נדו לתת לסיוע

הוצאותיו סך ע[...]

מברם בילגראדו בפרנסותו וחמשה ליט[רין] מתרצים גם הם להציא לעשון כל ממאמצי בחם לראות אם יוכל

מתחיל ר"ח תמוז שצח לעלות בירם מצוה זאת להשיב האיש הזה על מבונו ולאיתנו הראשון

[f. 21 recto]

ב"ה

היום או ב"ב ליחדש תמוז שצח נועדו מעלת בני החברה ואלו הם
הנעלה כמ"ר שמואל נתן כמהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק] הנעלה שלמה פסח
הנעלה אלישע פורמיגיני ונכדו כמ"ר שמואל כמהח"ר ר' אברם
בילגראדו כמהח"ה ר' מנחם אליה מילי כמ"ר שמואל שמואל פסח
כמ"ר מנחם פסח ואני הצעיר יוסף מילי הפרנס
קראתי בשם לפרנס במקומו הנעלה כמהח"ר ר' אברם
בילגראדו, ונשאר על פי כולם והוא לא שם באלוטה
ויצא בגורל לפרנס שני כמהח"ר ר' מנחם אליה מילי
ולנכנס במקום יוצא הנעלה כמ"ר שלמה פסח
ואחר כך אני יוסף מילי נתתי חשבון מפרנסותי והוה בתוב לפנינו

הוצאות

הכנסות

הוצאתי בהררה פעמים היינו
לקבורת כמ"ר יחיאל ורם אלטינו
בעד חולים כמצונת החברה
ובעד הפנוגם מיוסף מס בין
הכל ק א ליט[רין] יא ד
עוד פרעתו לכסם דולפין
לט"ח מה שהיה ליל מהחברה
מליסטה שנת שצז ל ג ליט[רין]
פרע לו מחושבים הפרנס
שקם תחתי ה"ה כמהח"ר
ר' אברם בילגראדו ב ליט[רין] ש ד
הם בין הנ"ל ק ל ז ליט[רין]

באלידי מכמ"ר אלישע פורמיגיני
מפרנסו[ת] שלו ב"ה ליט[רין] נר
מרכי מנחם אליה מילי ב עד בו
שעוה בוכרתי לו א ל[יט[רין]]
מקבורת אשת ר' מס"פ י ליט[רין]
מכמהח"ר אנישי בילגראדו ג ליט[רין] ח
בו[לונגיני]
מנדבות חצונים ג ליט[רין] ש ב[ולונגיני]
מנדבות משארים מבני
בחברה א י"ד ינ"ך
מהנעלה שמואל נתן בעד
נדבות ומיודד חל [...] בטח ב"ז ליט[רין]
חבו

בעד נולו גראמלה ב ל[טרינ] א'
 מ"מ בבוסולה שו לט[רינ]
 הם בין הנ"ל סך ק יצל כך
 קיבלתי מיוסף מס בעד מה שנדר
 בעד הוצאותו ב"ה לי[טרינ]
 שעות מנגד מבול[וניני] שך שפרע לי[טרינ]
 הפרנס בילגראדו שהיה לי לבתוב
 אותו בקבלתי ובתבתו אות
 ההוצאות הם הבפל ד ל יחד
 הם בין הנ"ל כחנגר קל ז לי[טרינ]
 ומסרתי הליסטה הנ"ל ממה שנשאר לגבות
 אל הנעלה בילגראדו הפרנס כדי שיוכל לגבתוס
 נשאר לגבות בפרנסותי
 מכמהר"ר יצחק כה[ז] צ[דק] ג
 לי[טרינ] יו ד
 ק ל ב ליט[רינ] ב ד
 מהנעלה כמ"ר שמואל נתן ד
 ליט[רינ] יגך פרע
 מכמה"ח ר' פנחס אליה מילי ב
 ליט[רינ] בד

[f. 21 verso]

ב"ה

היום יום א' ב' לחדש חשון שצ"ט נועדו מעלות בני החברה והסכימו
 ללוות לקק"י[קהל קדוש ישראל] מפינאלו סך ארבע מאות וחמישים ליט[רינ] היינו
 מתאים וחמישים ממעות שיש ביד כמ"ר אלישע פורמיגיני יצ"ו
 מ"ט - בין קרן ווריוח ומתאים אחרים ממעות החברה שיש ביד הנעלה
 כמ"ר שמואל נתן בין קרן ורויח כדי שמעלות להקק"י[קהל קדוש ישראל] יוכלו ללוות
 אל בעלי הב"ה[בית הכנסת] החדשה ה ת"ג 403:5 ליט[רינ] שנדרו ללוות להם כדי
 להשיג הרשות מעיר רומה ונתנו ב"ח[בני חברה] אל מעלות הפרנסי[ם]
 ה"ה[הדא הם] כמהח"ר אברם בילגראדו וכמהח"ר פנחס אליה מילי
 ליקח המעות מהפורמיגיני ודונאטי הנ"ל וליתנם אל פרנסי
 הקק"י[קהל קדוש ישראל] כל עוד שפרנסי[ם] הקק"י[קהל קדוש ישראל] הנ"ל ישתעבדו
 ויתחינו
 באופן מועיל ומספיק להחזיר המעות הנ"ל אל החברה

בזמן שלש שנים רצופים מתחילין מיום שימסר להם
 המעות הנ"ל ומשלמים בסדרן היינו כל שנה ושנה
 הראטה שהוא השלוש מהם שהם ק"ג 150 ליט[רין]
 וכן לרדיפת בונת הפארטי הנ"ל ביום ו' י' לחדש טבת שצ"ט מעלות פרנסי
 החברה הנ"ל גבו המעות הנ"ל מהדונאטי ופורמיגיני
 הנ"ל הנ"ל הנ"ל ומסרו אותם אל פרנסי הקק"י הלאהם הנעלה
 כמ"ר שלמה פסח והמפואר כמ"ר יוסף דונאטו וכמהח"ר אבישי
 בילגראדו והם נתחיינו ונשתעבדו להחזרים אל החברה
 בזמן שלוש שנים בנ"ל ובנ"ל כנראה בפנקס הקק"י דף
 ח סימן מ"ג
 היום יום ב' כ' טבת שצ"ט הנעלה פרנס כמהח"ר אברם בילגראדו אחרי
 הוועד כל בני החברה הנמצאים בעיר קרא בשם לפרנס
 ראשון הנעלה כמ"ר אלישע פורמיגיני ונשאר על פי כלם
 ואחר כך יצא בגורל לפרנס שני כמ"ר שמואל פסח יצ"ו
 ולכנס במקום יוצא הנעלה כמ"ר שלמה פסח יצ"ו
 וחדש שבת ימנה בפרנסות כמ"ר אלישע הנ"ל
 וכמהח"ר בילגראדו פרנס שעבר בנ"ל נתן חשבון פרנסותו
 לכמ"ר אלישע הנ"ל פרנס לעת עתה per adesso וכמ"ר אלישע הנ"ל מסרו
 לו לכותבו בספר החברה והנו כתוב לפנינו
 וזה החשבון שנתן הפרנס כמהח"ר בילגראדו אל הפרנס לעת עתה הנעל[ה]
 כמ"ר אלישע פורמיגיני מהכנסות והוצאות שבאו לידו הוציא
 בפרנסותו וכמ"ר אלישע פורמיגיני פרנס הנ"ל נתנו
 לי לכותבו למזכרת בפנקס החברה יצ"ו והנו
 כתוב לפנינו בס"ד [בסוף דבריו]

ב"ה

הוצאות תחת פרנסותו	מעות שנכנסו ליד הפרנס בילגראדו
בבשר לעניים בהרבה פעמים	מן יוסף מילי ת"פ חשבון פרנסותו 1 5:11
ולספר בעד הנ"ל בין הנ"ל 1 44:10	ממסוררים ארבון כל בני החבר[ה]
ב"ח נובימביר שצ"ט ת"פ לכסם	שפרעו וחוצאים 1 24:1
דולפין שעשה זוכר והנו	נמבר א לאנציטה מירוטת יוסף בעיר 1 3:10
ביד הגזבר 1 50	מכ"מ שמואל נתן שהיה חייב בפרנסותו
לכסם סולדה שהיה לו לקבל	שעבר 1 4:13
מהחברה בעד כל חדש דיצימ[בר]	מכמ"ר יעקוב נתן לט"ח רויח ע"י הנ"ל 1 74
שנת הנ"ל ועשה שער תח"ת י	קיבלתי מהקופה 1 31
הנ"ל והנו ביד הגזבר 1 113	בגד ארגז מרת שרה פסח 1 6
לכמ"ר שלמה פסח וכמ"ר יוסף	מקק"י ע"י קומפרטו נתתי זלמן
דונאטי מפודי הקק"י ע"י הלוואת	ב"ב שנדרו בעד ופואתו מס 1 75
חבורת לקק"י על דבר ב"ה החדש 1 250	מן כמ"ר אלישע פורמיגיני רע"ג ליט[רין]
	היינו ת"פ ריוח שנה א ממה שחייב
הם בין הכל 1 457:10	בכתוב ור"ל ליט[רין] ח"ש קבן שלוהם 1 273
1 39:5	1 496:15 נשאר בידו מעות מחושבים
1 496:15	

אשר ה שלשים ותשעה ליט[רין] ה בולוני[ני] הנ"ל נתנם הפרנס כמהח"ר בילגראדו הנ"ל אל
הנעלה כמ"ר

אלישע פורמיגיני פרנס לעת עתה ועליו לתת חשבון מהם כי כן הודה שקבלם ועוד נתן לו
ליסטה ממה שנשאר לגבות והנה היא בתוכה לפנינו וא היא

חייב כמהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק] פרנסות הנ"ל 1 3:16

הנ"ל נשאר חייב בפרנסות מילי 1 0:15

כמה"ח ר פנחס אליה מילי בפרנסות מילי 1 2:12

הנ"ל בפרנסות הנ"ל 1:16

פרע הנעלה שמואל דונאטי בפרנסות הנ"ל 3:5

פרע כמ"ר ישראל רובירה 0:12:6

הם בין הנ"ל 15:6:6

[f. 22 verso]

Adi 13 luglio 1635. Il presente libro fu censurato alli hebrei del finale per farcelo espurgare e stan censori, ed è di carte 21: ½ scritto in lingua hebraica. Nicolò notaro.

[f. 23 recto]

ב"ה

היום יום א' ב' תבט ת"א 2 גיינארו

ראשונה נועדו מע[לות] בני חברת ג"ח[גמילות חסדים] ה"ה הנעלה כמ"ר שמואל נתן

כמהר"ר יוסף מילי יצ"ו הנעלה כמ"ר שלמה פסח יצ"ו

בירת פרנסי[ם] שבא ת"א הנעה כמ"ר אלישע פורמיגיני יצ"ו כמהח"ר אברהם בלגראדו יצ"ו

כמהח"ר פינחס אליה מילי יצ"ו כמ"ר שמואל פורמיגיני יצ"ו

כמ"ר שמואל פסח יצ"ו כמ"ר מנחם ב[בן] כמ"ר משה פסח יצ"ו

והנעלה כמ"ר אלישע פורמי[גיני] הפרנס כיון שנשלם זמן פרנסות בירר

לפרנס ראשון כמהח"ר אברהם בילגראדו ונשאר על פי כלם

ואח"כ[ואחר כך] יצא בגורל לפרנס שני כמהר"ר יוסף מילי

ונכנס במקום יוצא הנ"ע[הנעלה] כמ"ר שלמה פסח

אח"כ כמ"ר אלישע הנ"ל נתן חשבון i conti מזמן פרנסות והנה זה הכתוב למטה

ב[יום] א לידי מכמהח"ר אברהם בילג[רדו] - 1 39:5 ובנגדם הולאתי לפרנס ב"ו פעת"י 1 7:0

מה"נ כמ"ר שמואל נתן - 1 3:5 עופות ונשר בעד חלום בחבפעת 1 32:19

חשבון פרנס שיצא ה"ה כמר אלישע פורמי[גיני]

קבלתי מהקופה - l 33:0 קוצים ועצים ידקים להגור הפ"ח

מבררש ו אונק שעוה - l 1:1 ולעשות הספינאדה - l 27:0

מהקופה מ"ב פעחים - l 38:16 לרופא בעד כל לבליי ב"א שהם

בעד שעוה מברתש - l 3:0 ב שנים לעדך טו לישרי לשנה הם: l 30:

ממרת ליאבורה מילי בעד בגד - l 8:0 בעד הבסא של כמ"ר יוסף [מונטי סנטו] לכסם סולדה

בעד פורגי מכמ"ר

l 13:9

מכמ"ר רפאל פאנו בעד בגד 8 l 3:18 יוסף מונטי [סנטו] ודברים אחרים

מכמהר"ר יצחק כץ מסורר ונדבת l 10:4 בעד כל דיציח ת"א l 88:10

לכמ"ר משה אלטינו בעד פירון

כמהר"ר יוסף מילי בול[וניני] - l 9:4 שמשות על כל פסח ת"א והבמכ מ"ב שנים l 18:8

מכמ"ר שמואל נתן בול[וניני] - l 13:15 לכסם דולפינו בעד שעוה בעד קבורת כ"מ טוביה

אלטינו ז"ל עם

מכמהח"ר אברהם בילגראדו - l 11:12 ה ליט הוטבו לכמ"ר שמואל נתן בעד

מכמ"ר שלמה פסח הנ"ל - l 5:7 קבורת כמ"ר טוביה הנ"ל - l 33:9

מכמ"ר שמואל פסח - l 6:3 בעד קבורת נער מכמהח"ר שלמה קמוסזרי

מכמ"ר פנחס פסח - l 6:16 לבסם אליסנדרו סולדה - l 1:0

מכמ"ר שמואל פורמי[גיני] - l 15:12 לכמ"ר ישראל מבירה בעד העתקת l 4:0

מכמ"ר אלישע פורמי[גיני] - l 7:17 פנקס החברה - l 6:0

קבלת מהקופה - l 20:0

קבלתי מישראל מבירה שהיה חייב

בפרנסות כמהר"ר מילי l 4:12 l 258:12

קבלתי מ"מ מכמהח"ר בילגראדו

תשלופירתו הוצאותי l 24:4

l 25:15

ב"ה

נשאר לגבות בכמהר"ר יצחק כהן זדק - 19:2

וכמהח"ר פינחס אליה מילי מי פרנסות יוסף מילי 4:8

עוד נ"ח מפרנסות שלי - 8:0

א היום יום ה כ"א סיף ת"א נועדו מעל[ות] בני החברה הבתובים

נ - מעבר לדף ומעלות הפרנסים הלא הם כמהח"ר בילגראדו וכמ"ה

- אם מתרצים החברה לקנות הבתי חיים -

יוסף מילי שמו פארטי אם מתרצים בני החבה אחרי השגך

הרשות ממעל[ות] ארוכינו הדוכוס יר"ה לקנות אחוזת קרקע בתי חיים

ממעל[ות] הדונאטי באופן זה שנו שהחברה יפרניו הברות מה"ר סקודי

שנשארו חייבים מעל[ות] הדונאטי סיביור קורוינו על המקום הנ"ל שהם

עשרה סקודי מ ה ליטרי[ן] לאחד בכל שנה ושנה ולהשיב אל מעל[ות]

הדונאטי המניות אשר הוזיאו מיביסם הפרטי במקום בתי

חיים הנ"ל אם יצטרך ועם כל זה ישארו הדונאטי הנ"ל מוחזקים

בבתי חיים הנ"ל שלשתם אחים בני איישא כמ"ר שמואל וכמ"ר

יעקב וכמ"ר מתתיה הם בניהם ובני בניהם עד עולם וגם בנוחשה

- חזקת המעולים דונאטי בב"ח -

כל עוד שלא יוסף נשואות לאחרים ומעל[ות] הדונאטי הנ"ל הטיכו

למעלת החברה כמ"ה שהיה להם לקבל מהחברה הנ"ל ובנ[...]. את אשר

יאמר מפי אנשים מחוזעים בשביל מה שנש תמשו בכר בקרקע כ"ח

הנ"ל וכל זה בהסבמת כמ"ר שמואל נבן שנודר דראטו בעדו וכעד

אחיו הנ"ל על כל הנ"ל ובנ"ל הושם בלוטאציאוני ובשאר על פי כלם

נא' - היום יום א' ז' לחדש פנחס תא' נועדו מעל[ות] בני החברה ה"ה הבתיבים

מעבר לדף ומעל[ות] בני החברה חשלו את כמהח"ר בילגראדו עם כמהר"ר יום חמישי

מילי אם מתרצים ליטול החשרה על שבמם להוציא מן הכוח אל הפועל

הקנייה מהבתי חיים ממעל[ות] הדונאטי אחרי השגת הרשות מאדובינו
הדוכוס יר"ה גתירא אשר מכל זה מעל[ות] בני החברה מחלים בני ה
הבילגראדו שחילי הנ"ל אשר לזה יתנו להם כל היפויי בחות המזטרי
ומעל[ות] הבילגראדו והמילי הנ"ל לעשות נחת רוח להל בני החברה
חתרזים לקבהל המשרה על שברם בתנאי שיבנו להם בני החברה
כל

[f. 24 recto]

ב"ה

כל הכחות המצטרכות לקנייה הנ"ל ולכן הושם באלוטציוני אם ברצון
פרצין בני החברה לתת להם כל הכחות המצטרכות לקניה הנ"ל וכמו
- הארבן זמן פרנסות בילגראדו והמיל -
כן אם רוצים בני החברה להאריך זמן הפרנסותו מהבילגראדו והמילי
הנ"ל בעד ששה חדשים אחרים מתחילים מחדש פנחס הנ"ל וחשלימין בסדרן
ביון שבבר ושלרנו הששה החדשים הראשונים חפרנסותו ובכן נשאר על
פי כולם להאריך זמן הפרנסות הנ"ל ובול[וניני] גם נשאר על פי כולם לחנות
אותם על הקנייה הנ"ל עד גמירא ובכן חינו אותם בנ"ל ו בנ"ל ונתנו
להם בח רשות ושלשנות לקנות ממעות בחברה הבתי חיים הנ"ל וליתן
למעל[ות] דונאטי הנ"ל מעות עי עסק זה אם יצטרך ולשעבר את בני ה
החברה על הפירות מה"ר סקודי שיש לקבל ל סיניור קורבינו שהם
- כח שנתן חברה אל ה בילגראדו והמילי לקנות הב"ח -
עשרה סקודי לשנה ולעשות כל המצטרך עד גמר עסק הקנייה הנ"ל
ויהיה יום ביד בני החברה ופיהם בפי בני החברה וכל אשר יצא מתחת
ים יהיה מאושר ומקוי מכל א מבני באילו הם בעזמן עשאוהו יאמרו להן
לבילגראדו ומילי הנ"ל זילמונו ואנפיקו לעזמיכים וכל דיתעוה לכם
על דירן יהרר נבנו להם כל היפיי בחות המצטרכות על כל הנ"ל
והכל שריר וקים ונשארם ניל פי כולם באלוטאציוני

נ"ב - ליל מוצאי שבת קודש ל נובימבר ב"ב נועדו כל בני החברה הנזכרים למעלה

ובתי חלת פנקס זה בפרטי נין ומעל[ות] הפרנסים בילגראדו ומילי שמו
פארטי שלהיות שכמהר"ר יצחק כהן צרק הגיד מימודינא שכאולי ה
החדר מהדובוס יר"ה תרזה שבני החברה יפרעו בנגד הרשות מהקניית
- רשות החברה להוציא הי למאה בשביל הרשון קניות בבתי חיים -
כבש חיים הנ"ל העשרה למאה בוהוג אם לאיעלה לוצון לפניו יר"ה לעשות
החסד כמתנת חנם ונשאר על פי ששה הן ושלשה לאו להוציא העשרה למאה
הנ"ל אם לא יטיב בעני מעל[ות] הדוכוס ידה לעשות החסד באופן אחר
יום א ב"ו שבת ת"ב נועדו מעלת בני החברה הנ"ל בנ"ל ומעל[ות] הפרנסים
- ברירת פרנסים טבת ת"ב -
בילגראדו ומילי בוון שנשלם זמן פרנסותם וגם ההערבה מהששה
חדשים שהאריבו להם בני החברה על כן הפרנס הראשון כמהח"ר בילגראדו
הכל בירר לפרנס ראשון כמהח"ר פינחס אליה מילי ונשאר על פי
כולם ואחר

[f. 24 verso]

ב"ה

ואחד כך יצא בגורל לפרנס שני הנע"ל כמ"ר שלמה פסח ולנכנס במקום יוצא
כמהר"ר יצחק כהן [ז] צ[דק]
ושם ובמעמד הנ"ל כמהח"ר בילגראדו הפרנס יוצא הנ"ל נתן חשבון מזמן
חשבון שבת ת"ב מבילגראדו
פרנסותו והנה הוא לפנינו עד כל חדש שבת ב"ב

הוצאות	הכנסות
16 א קרון מאסיני לסגור הב"ח שבירות א שנה לחשה אלטינו עד כל	14:15 מסורר בתן ונדכות 15:2 מסורר ונדכות יוסף מילי
15 אשיר ת"ב	16:9 מסורר ונדכות כמ"ר שמואל נתן
14 ב בדילי וא ואנגה קניתי	15:4 מסורר ונדכות כמ"ר שלמה פסח

מסורר ונדכות כמ"ר אלישע פורמיגיני	1 4:19	לנפח לתקנתם וא פליטו וא צאפה
מסורר ונדכות כמ"ר שמואל פסח	1 4:10	חדשים 1 2:10
מסורר ונדכות כמ"ר שמואל פורמיגיני	1 6:16	תשקון מאניקו להנ"ל 1 0:4
מסורר ונדכות כמ"ר פנחס בר משה פסח	1 8:8	חדש לוייו שבירות א שנה
מסורר ונדכות כמהח"ר אליה מילי	1 3:4	לרופא 1 15
מסורר ונדכות כמהח"ר אברהם בילגראדו	1 6:1	ד אגוסטו לבורגילי עבור סלאסו
נדכות חיצאים	1 1:13-8	בן אלטינו 1 0:4
מתכת פורים	1 3	יום ב א פולסטרו 1 0:8
מהקופה	1 47:6	יום ד אז פולסטרו
	106:19:18	להנ"ל 1 0:16

עוד ר"ח ניסן קבלנו מכמ"ר אלישע פורמיגיני	וינטוה [...] להנ"ל 1 0:18
מל [...] עבוד ריוח ב שנים ממאתים ליט[רין]	אלול למס אז פולסטרי 1 0:13
שכיזו ונתתי לו עבוד ב" [...] הוצאות עשה	להנ"ל אז ברכורים [...] 1 1:10
בפרנסות פ"ד ליט[רין] דף א"כ נשאר	בסיטי להנ"ל א"ז ברכורים 1 1:5
כידי 1 15:16	להנ"ל חצי דיילי יין מתוק 1 1:0
הם בין הכל 122:10:8	ערב סוכות להנ"ל כ"ז בליסטרי 1 1:1
	לכן משה אלטינו פילאשטרי 1 1
	מ"מ שלסוכות לשמואל מ"ס נשר
	סרים 1 1:3
	לבורגילו עבור ירבה פורים
	עבור משה אלטינו ובניו 1 8:22

1 46:185

ב"ה

היום יום ב בז לחדש שבת ת"נ לפ"ק	l 1	יום הנ"ל בשר למ"ס
נועדו מעלת בני החברה מגמילות	l 0:11	לבית מדת סמיראלדה מולהטרי
חסדים ואלו הם הנעלה כמ"ר שמואל		י"ב נובימ[ב]יר ב"ב למהרר כה[ן] צ[דק]
נתן כמהר"ר יצחק כה[ן] צ[דק]		עבור רשות
כמהח"ר ב"ג	l 22:10	לקנות ב"ח א בפולה
בילגראדו הנעלה שלמה פסח הנעל	l 22:10	לקנות כ"ח א בפולה
אלישע פורמיגיני הנעלה שמואל	l 1:10	א פנקס
פורמי[גיני]	l 2:10	לבורגילו עבוד שמואל מ"ס
כמהח"ר פנחס אליה מילי כמ"ר	l 16	לבשם דולפינו ת"פ בולו
קניית הבית חיים	l 4:15	בשאר לגבות מסורר כן
שמואל פסח כמ"ר פנחס כבכמ"ר משה נוס	l 3:4	החר"ר פנחס אליה מילי
כל פרשיה תואיה		כמ"ר שמואל דונאטי הטיב בכתוב שלו
פסח היינו אכיו באדו ואני הצעיר	l 3:19	מש"ע ליט[רין]
יוסף מילי ומעלת הפרנסים ה"ה		כמ"ר שמואל פסח פרע בהוצאות הגירת
כמהח"ר בילגראדו ויוסף מילי שמו פ	l 4:10	בתי חיים
פארטי שלהיות שלחים עבדו ח		כמ"ר משה פסח ובנו פרע בעד חולה
חלפו למו נשאו ונתנו בני החברה	l 8	למשה אלטינו
עם מעלת סדונאטי ע"ד קניית		l 46:16 l 68:9
הבת מים ונת פטרי יחד מעלות	l 115:7	הוצאה מעבר לדך
בני החברה הנ"ל ומעלת כמ"ר		נשארו ביד כמהח"ר
שמואל נתן הנודר דראטו בעדו		בילגראדו אשר אותם
ובעד אחיו כמ"ר יעקב דונאטי		הוציא בסגירת הבתי
והסכימו שאחרי השנת הרשות	l 7:8:4	חיים הנ"ל
	l 122:18:4	יר"ה מבלמה שיצטרך יוציא
מן הבה אל הפועל קנייב הבתי חיים הנ"ל מן הדונאטי הנ"ל כנ"ר		

בפרטי נעשית יום ה בא סיון בא כנראה ברף קב"ג מהפנקה הלו
הקבלת בני החברה עליהם לפרוע סליוילו שהוא עשרה ס"ק
בסוף כל שניה ושנה אשר השנה מחוב הליוילו הנ"ל מתחלת קלו
מאיו 1641 ופרעאו לסוף השנה שהיא לחדש מאיו 1642 לחשבונם
וגם בן מעלת החברה התנו אל מעלת הדונאטי המ"מ אשר הוציטו ה
הדנאטי בקנית המקום הנ"ל שהם סביב לח"פ ליט[רין] או פרעת או
יותר יהיו מה שיהיו בהחשב בפרעונם ב"ה ליטרים אשר מעלת
הדונאטי מידכים אל החברה בעדה גרעון הקרקע פל[...]. קברים
עז עתם

[f. 25 verso]

ב"ה

עד עתה כי כן נתפסדו בשהם הגם שגרעון מהמקום הנ"ל
העורך בבלי במלים מהב"ה ליטרים הנ"ל ועם כל זה מעלת הדונא[טי]
- חזקת הדונאטי בבתי חיים -
הנ"ל הינו כמ"ר שמואל נתן וכמ"ר יעקב פורמי[גיני] מתתיה אחיו ונשיהם
ובניהם ובני בניהם ובנותיהם שאינם נשואות עד עולם שארו
מוחזקים ליקבו בבתי חיים הנ"ל בלי פירעון קרקע הקבר אפילו
שום פרוטה וכמו בן ישאר מוחזק כמהר"ר יצחק כץ כמו שהיה קודם קניית
הנ"ל לאפחות ולא יותר ובגד זה יחייב מעלת שמואל דונאטי הנודר
דדאטו בבאל ליתן ולמסור את בני החברה כל זבות שיש להם בקרקע
ובחת ידם וכשתמשו בו כדבר הקרקע של בתי חיים הנ"ל בכל מכל כל
עד עת עתה ומכל יחויינו החלקים הנ"ל היינו החברה והדונאטי הנ"ל
לעשות שטר מלא וגרוש עי סופר מתא מכל הנ"ל עם כל המיזוקים מצרכים
על דבר זה ונשארה על פי ט הינן וא לאו ואחדדי שיושג הרשות ממעל[ות] הדו
יר"ה פרנסי החברה הנל אמרו שראוי לעשות סדר הגין ובאות על אופן
- סדר הנהגת הפרנסים על איזה פיראות מאיזה בר מינן ומהבגד -

הנהגת קבורות שיבואו בר מינן וחיים ושל יהיה לנו אכיר, ולבן שמו
פארטי על אופן וליד זה שמעלת הפרנסים שיהיו בעת בא סיבת
שזה בר מינן שללו יהיה מוחזק יחויינו בפע שניהם הטיל בקלפי כל בני
החברה חוץ מקרובי הבר מינן והראשון שיעלה בגתדלם יהיה
החבתם לגזור אומר ערך פרעון קבורת הבר מינן בהשגחות
המצטרפות כיד ה השובה עליהם וכמו כן מרביץ הבגד שעל
הארנו ועל פי השנים מהם יקום דבר ואם אחר[י] מהם דנהים
האו שניהם קרובים אל הבר מינן אז האחר שאינו קרוב או ה
הסופר אם יהיו שניהם קרובים ישים כל בני החברה שושנם
קרובים אל הבר מינן וששם מהם אם אחד מהפרנסים קרום או
שלשה מהם אם שני הפרנסים קרובים אל הבר מינן יקום הערך
הנ"ל ונשארה על פי ח הין ו"ב לאו
ביום הנ"ל ובמעמד הנ"ל הפרנס כמהר"ר בילגראדו להיות בסוף זמן פרנסותו
- בר נכתב ברר מעם אחרת -
קרא בשם לפרנס ראשון להתחיל מ"ח שבט ת"ב כמהח"ר פנחס אליה מילי
ונשאר על פי כולם ואחר יצא בגורל לפרנס שני הנעלה שלמה פסח

[f. 26 recto]

ב"ה

פסח ולנכנס במקום יוצא כמ"ר שמואל פסח
היום יום ב ב"ז לחדש טבת ת"ב נועדו מעלת בני החברה יצ"ו ה"ה הנעל[ה] שמאל נתן כמה"ר
יצחק כה[ן] צ[דק] כמהח"ר בילגראדו הנעלה שלמה פסח ושני נכדו שמואל ומנחם
נ"ד - הנעל[ה] אלישע פורמיגיני ונכדו כמהח"ר פנחס אליה מילי כמהח"ר יוסף
מילי ומעלת הפרנסים כמהח"ר בילגראדו וכמהר"ר יוסף מילי לבקשת
הנעלה שלמה פסח והנעלה שמואל פורמיגיני יצ"ו שמו פארטי יען
שבני החברה אחרי השגת רשות אדונינו הדוכוס יר"ה נתרצו לקנות קרקע ה
- אופן פירעון הלווילו על בני החברה שרוצי להיות מוחצקי -

הבתי חיים מפינאל ממעלת הדונאטי כנראה בפרטי נעשית קודם לבן יום
 הנ"ל ולבן נשאר משא בבר על החברה לפרוע ר' סקו[די] אל הה"י גיואן באטיסטה
 קורווינו או הפירות לערך חמשה למאה ככל שנה ושנה על כן שמו פארטי
 הנ"ל והנ"ל שכל א, מבני החברה או הק"ק יצ"ו אשר יתחייב כבת ב ח
 חבוס מידו או בספר החברה בתוך זמן חשה ימים מתחילים
 מיום הנ"ל לפרוע חלקו מהפירות והקרן הנ"ל באשר יגיע לו כפי
 עובי הקק"י לעת ועתה אחרי ניכוי מערבי הקק"י הנ"ל ערך מעל[ות] הדונאטי
 שלא יחשב כדבר זה יען הם מוחזקים על פי תנאש מבואר כנראה
 בפרטי מהקנית הנ"ל יהיה מוחזק בעת אשר יישב ביעיני ה להקבר כברש
 חיים הנ"ל הוא וכל בני ביתו הקרויים ממשפחת היינו הוא ואשר
 ובניו ובניהם בני בניהם ובנותיהם אשר לא ידעו איש עד עולם
 - פירעון י' ליט[רין] או ה בעד המוחזקים -
 בלי פרעות שום דבר כעד קרקע קבורת כי אם עשרה ליט[רין] ממטבע
 פינאל בעד כל איש כן או אשה יד שנה למעלה ומיד שנה ולמשה ויד בבל
 לא יפרע בי אם חמשה לישרים משבע בנ"ל ויען רא בעין זה כלם
 כי באלו בהריכות הזמן איזה מאשר יתחיינו לפרוע בנ"ל אויעתק דירתו או
 מסיבה אחרת לא יוכל לקיים את נדרו אשר נדר בחתשמש ידו בנ"ל
 על בן יחוייב כל א ואחד מהחתותם בנ"ל בזמן ושנים רציפים מתחיל
 - פירעון קרת הליזילו מהמוחזקי[ם] באמן י שני -
 מיום זה ומשלימים ם בסדרת לפרוע הקרת המגיע לו מה"ד סקו[די] הנ"ל
 בפי הערך הנ"ל אל החברה או אל הם קורווינו הנ"ל ולהביא שובר ממנו

[f. 26 verso]

ב"ה

אל יד החברה באופן שלא יגיע אליה עוד נזק וגרם נזק בעד הסף ההוא
 ואפרי[ם] פירעון הקרן הנ"ל ובנ"ל ישאר נקי ולא יפרע עוד מאומם
 וישאר מוחזק בנ"ל לעולם ולעולמי עולמים בפירעון הי 5:10 ליטרים וא
 החמש ליטרי[ם] בנ"ל ואשר לא יביא ידו על החותמת בזמן הנ"ל בנ"ל ובנ"ל

לא יוכלו עוד להכנס בזכות הנ"ל הנ"ל ופירעון הנ"ל כי אם ברשות החברה
יצ"ו וע"פ באלוטציוני אלאיתן פדיון קבורתו באשר יושת עליו ונשארה
על פי ח הין ו"ב לאו

- הינו הוא הכתב יד חתום מיד המוחזקי[ם] -

בסוף הפנקס הלו יש הכתב יד הנ"ל חתום מיד הרוצים להיות מוחזקים
היום יום ג' ה' אלול ת"ב הפרנס כמהח"ר פנחס אליה מילי להיות בסוף זמן
פרנסותו קרא להוער לכל בני החברה הנ"ל ואחרי הוועדס בירר
לפרנס ראשון הנעלה כמ"ר שמואל פורמיגיני ע"פ כולם
- ברירת פרנסים אלול ת"ב -

ויצא בגורל לפרנס שני כמ"ר שמואל נתן
ולכנס במקום יוצא כמ"ר שמואל פסח ואחד כך הפרנס היוצא הנ"ל
נתן חשבון זמן פרנסותו והוא לפנינו

הוצאות	הכנסות
מכמהר"ר יוסף מילי	ב ליט[ריין] א בו[לוניני]
הנעלה שלמה פסח	ג ליט[ריין] יב בו[לוניני]
- חשבון ת"ב מכמהח"ר פנחס אליה מילי -	
הנעלה אלישע פורמיגיני	ג ליט[ריין] ד בו[לוניני]
מכמ"ר שמואל פורמיגיני	ד ליט[ריין] פ בו[לוניני] וספר ב ליט[ריין] ב בו[לוניני]
מכמ"ר שמואל פסח	ג ליט[ריין] יג בו[לוניני] לשמש בניד שנה אחד עד כל
רכמ"ר מנחם בר משה פסח	ג ליט[ריין] ו בו[לוניני] אספר תג הליט[ריין]
מכמהח"ר פנחס אליה מילי	בי ליט[ריין] ב בו[לוניני] בעד חבם חיצון עג ל ספר
ודכות חוצינים	ג ליט[ריין] יט בו[לוניני] ורפואות, וליט[ריין] הבו[לוניני]
ב נדות שמבר חברה לבית הכנסת לסופר	בעד שרר עסקא עם הנ"ל
ג ליט[ריין] ז בו[לוניני] דונאטי	א ליט[ריין]
מעוב פורים	ב ליט[ריין] יז בו[לוניני] כמהר"ר יוסף מילי יכמהח"ר
מהקופה בג פעמים	בג ליט[ריין] י בו[לוניני] אברהם בילגראדו כעד הלילול מבתי חיים בא 1 ה
בו[לוניני]	

[f. 27 recto]

ב"ה

מכמהר"ר מילי שנשאר בידו בעד אמות ר' משה אפרים

מפירעון הליוילו א ליט[רין] ה בו[לוניני] ואשתו בהרבה פעמים ח ליט[רין] יר בו[לוניני]

21:5 פרע לבשם בעד מה שישלו

לקבל בעד פרנסות יב ליט[רין] ח בו[לוניני]

נשאר לגבות 221:2

כמהח"ר בילגראדו ג ליט[רין] יא ק

פרעס ליד כמ"ר שמואל פורמיזיני [פורמיגיני] הפרנס

זכרון ליולי שנפרע מוסיו ת"ב מן בני החברה בפי ערבי הקק"י בזמן ההוא ובכי סדר

נ"ה הפארטי שהושמה מן החברה סבתוכה כדף ו מהפנקס הזה פארטי

- אופן פירעון ליילו שנת ת"ב -

ה מכמ"ר שלמה פסח חלקו המגיע לו כל יולו הנ"ל l 21:18

מכמהח"ר בילגראדו l 5:12

מכמ"ר משה פסח בפיה ערך מהחוק l 3:10

ממרת אלמנת מילי ואני יוסף מילי l 1:10

מן הקופה l 17:10

הם בין הנ"ל l 50:0

ובמובן יפרעו ככל שנה ושנה עד פירעון קרן הליוילו

והליוילו הנ"ל נפרע ע"י כמ"ר יוסף דונאטי כנראה מכתב ידו

צפון בסוף הספר הנ"ל ממעות החברה

- מעות החברה ת"ב איפה הם -

זכרון ממעות החברה שיש ביד יחידי הגולה והקק"י ביד הנעלה כמ"ר

שמואל נתן ובנו כנראה משני שטרות עברים 1 500

ביד הקק"י יצ"ו 1 450

ביד הנעלה כמ"ר אלישע פורמיגיני בשטר 1 220

פרעם - עוד בלי שטר יש בידו מאה ליט[רין] שעתנו לו מכמהח"ר בילגראדו בעד

ב"ב פרע בעד כמ"ר יעקב דונאטי בעד הקק"י על יד הבילגראדו

הנ"ל הקק"י נתנם לחברה וכמ"ר אלישע פורמיגיני הנ"ל קיבלם

לשם החברה הם ק ליט[רין] 1 100

כאן חסר חשבון כמ"ר שמואל פורמיגיני שנשלם בעד כל אדר ת"ג

- חשבון פורמיגיני שחסר -

סיבת שכמהח"ר פנחס אליה מילי שהושם ממנו לגבות

[f. 27 verso]

ב"ה

ולחשוב חשבונות מהוצאות והכנסות נסע מפינאל ולא נמצא החשבון

שאם ימצא נכתבנו לפנינו בעה"י[בעזרת השם יתברך] ולהיות בסוף זמן פרנסותו

- ברירת פרנסים בסך ת"ג -

אחרי הוועד כל בני החברה הנ"ל קרא כמ"ר שמואל הנ"ל לפרנס ראשון

תחתיו כמהח"ר אברהם בילגראדו ונשאר ע"פ כולם ויצא בגורל לפרנס

שני כמ"ר מנחם בר משה פסח ניסן ת"ג לפק[לפרת קטן]

ולנכנס במקום יוצא כמ"ר שמואל נתן

נפרע הליזילו ממאיו ת"ג על יד כמ"ר שמואל נתן בזה האופן

- פריעת ליזילו ת"ג -

היינו כמ"ר שמואל נתן הנ"ל פרע לט"ח ריוח שטר עסקא שיש עליו מן החברה 1 34

קיבל מכמ"ר מנחם ב"ר שלמה פסח ב דוקאטוני בסך 1 16

1 50

היום יום ב ב"ג בסליו ת"ד מעלות הפרנסים ה"ה כמהח"ר אברהם בילגראדו וכמ"ר מנחם

בר משה פסח אחרי המשך פרנסותם ב חדשים סותר מהמטודר

בגזרת והסכמת בלבני החברה להיות בסוף גם שני החדשים הנ"ל

קרא אלה ועד לכל בני החברה אשמו אחרי הוערם שנים
פארטי אלה הנזכרים למטה ה"ה
אם ר' תרצים בני החברה לה עתר אל כמ"ר חשן רם מסף המחלה
- מוחזקות כמ"ר חשת וכמ"ר מס שלא מן הבחל המופל -
בני החברה הנ"ל שיתרצו לעשות מוחזק בברש חיים מפינאל
נ"ו - בתנושם אשר יגזרו עליו כפי ובנלת
ובכן פעלות בני החברה אחרי שנשאו ונתנו בדבר ורא כפין
וגומר אשר הפרטי הצאת יען שלא יצאה מן הבח אל הפועל לא נכתבה וכמוכן
הפרטי מכמ"ר אשר מונטי סנטו ששתי הם לא נבתו יען לא נתקיימו ולא באו
לידי גמר
ודעוד כועד הנ"ל בבקשת כמ"ר אלישע פורמיגיני והצעיר יוסף מילי נתרצו
- ליתן ושהה ליט[ריין] לקרפי בצ[...]. -
בני החברה בבאלוטאציוני על פי כולם שיזתן מייה החברה
עשרה ליט[ריין] מטבע מודונה אל הומא א מקרפי קדוכו של כמ"ר יוסף
רובירה זל שהוא חולה לעת עתה והוא מוטל על עדש דוי ו
וטודרו אל הפרנס כמהח"ר בילגראדו הנ"ל שישלחם בידו שם
בקרפי
עוד כמעמד הנ"ל מעלות הפרנסים הנ"ל שמו פארטי שלהיות
שבבלו

[f. 28 recto]

ב"ה

נ"ח - שבל בולו העיתים וקורות הזמן רבו כמו רבו בעד המלחמות אשר
- הארכת הפרנסות בעד א שנה שליו ת"ד -
סבכונו ועל השנות הפרנס מהחברה הנ"ל מששה חדשים לששה
חדשים גורם איבוד ונזק לעסקי החברה על כן אם ייטב בעיני ה
החברה יישב גם בעניהים לסאריך מבאת ולהבא זמן כל פרנסות
ופרנסות מדי שנה בשנה ויעבוד כל פחס ופרנס שנה

ולהיות הפרנסים הנ"ל הלא הם כמהח"ר בילגראדו וכמ"ר פנחס בר משה פסח בסוף
 זמן פרנסותם במעמד הנ"ל קראו בשם לפרנס ראשון
 הנעלה כמ"ר שלמה פסח ונשאר עפ"ב
 ברירת פרנס ויצא בגורל לפרנס שני הנעלה כמ"ר שמואל נתן
 שבאתר ולנכנס במקום יוצא הנבילה כמ"ר אלישע פורמיזיני
 מתחילית ר"ח טבת ת"ד ומשלימית ר"ח טבת ב"ה העל
 חשבון כמהח"ר בילגראדו מזמן פרנסותו

הכנסות²⁶⁸

הכנסות

מסוררים ממוהר"ר מילי מתחילים מר"ח הח"ר פנחס אליה מילי מסוררים ונדבות 1 2:13
 מר"ח עסן עד ר"ח בסליו 1 2:5 כמ"ר אלישע פורמיזיני מס"ו ונדבות 1 3:7
 חשבון בילגראדו שבת ת"ר - נדכות מהנ"ל 1 1:15 כמ"ר שמואל פורמיזיני בנ"ל 1 4:13
 עם פירעות ליולו ת"נ - בין הבל 4:0 כמ"ר שמואל פסח בנ"ל 1 3:13
 ועבור ליולו שנת ת"ג 1 1:10 כמ"ר משה פסח וכ"מ מנחם בנו בנ"ל 1 4:5
 בין הנ"ל 1 5:10 ליולו שנת ת"ג 1 3:8
 כמ"ר שמואל נתן מסוררים אני הצעיר בילגראדו בנ"ל 1 3:1
 ונדכות כמ"ר שלמה פסח מסוררים 1 4:1 ליולו שנת ת"ג 1 5:12
 ערכות 1 2:5
 ליולו שנת ת"ג 1 21:10 נוכה כמ"ר מנחם ציויתאל 1 0:2
 ויען שנתן לכ"מ שמואל נתן בשלום מהקונה על ידי מהר"ר מילי 1 2:0
 פוליצה מריוח שלא ז ליט[רין] 1 14:15 מפרת סי ליאנורה מילי ת"פ קומעארט שלה
 פוא בידו ממעות החבורה 1 35:0 מן צ ל שנתן הקק"י לחבורה 1 2:14
 33:8 88:0

²⁶⁸ Ripetuto due volte, forse al posto di הוצאות (uscite).

ב"ה

עבור בגד וקבורת בן של ברר יא גוניו קבלתי מהקופ[ה] 1 8:8
 חזקיה פסח 1 9:0 סך חדש כסליו הנ"ל 1 3:0
 קבלתי מכ"מ אלישע פורמיזני קומפארטו שלו 1 41:17
 מעבר לרף מנגר 1 6:17 1 9
 ומעבר לרף ב"ב סבים 121:8
 הם בין הנ"ל 1 182:5 122:15
 ההסר מהם 1 21:15 מכמ"ר שלמה פסח שהושמו ב פעהם 1 159:10
 הוצאות
 עי יוסף מילי שהוציא בשנים פנקסים 1 5:17
 יד אפרילו למשה אפרים בשר בהרכה
 פעמים 1 3:17
 לספר בורגילו עכור הנ"ל ועבור משה אלטינו 1 8:8
 ייוניו לכמהח"ר ר' שלמה בשר 1 1:5
 לרופא שבירות א שנה היינו ב"מ אגוסטו ת"ג
 ונתתש לו רשות 1 15:0
 הבראת כן כמ"ר חזקיה פסח 1 0:5:4
 לסופר מאוריציו טופס שטר קניית ב"ח
 מדונאטי 1 2:10
 ב"ב פרעתי לאחיו של כמ"ר יוסף רובירה בקארפי
 על ידי כמ"ר אלישע פורמיזני בהם כמת כל בני
 החבורה יצ"ו 1 10:0
 מכמ"ר שמואל נתן לת שלום פוליצה מריוח שלו
 שעשה לחבורה מן קל ליט[רין] 1 10:0
 הם בין הנ"ל 1 54:14:4
 עשב פרע לכמ"ר שמואל נתן לגשלו לזיוילו ת"ג 1 16

פ לסופר מווריציו בעד החברה 8

פרע שארית תבריעם כמ"ר יוסף מ"ס 18

886 14:4

נשאר לגבות מכמ"ר שלמה פסח 179:14 שנשארו בידו ועליו ליתת חשבון

מכמ"ר משה פסח 17:13 אשר מהם הוציא בנו בפרנסות

137:7 הנ"ל

[f. 29 recto]

ב"ה

הנ"ל וליט[רין] ח"ק נשאר חייב

ב"ה ק' שפרטס ליד כמ"ר שלמה

פסח ועלית ליתן חשבון מהם הנ"ל

עוד יש לגבות מכמ"ר שמואל נתן 4:4 1 פרע בחשבון ליזילו שפרע משנת תד ותה

מכמהח"ר פנחס אליה מילי 12:13

מעבר לדף 137 7

144 4

נשאר מידו מ"מ 128 10

172:14

- ב"ש פירעון הופרות החברה ב ליט[רין] לכל חדש מתחיל כסליו ת"ר -

הב"ח ליט[רין] עשרה בול[ו]ני[ני] הנ"ל שנשארו בידו מ"מ פרעם

ליד יוסף מילי לחשבון פרעונו מסופרות החברה לערך ב

ליטרי[ן] לחדש בי כן הסכימו כל בני החברה ליתן לו בעד שביבתו

לסופר החברה מתחיל ראש חדש כסליו ת"ד יען השנה שעברה

היתה מעוכבת יעל כן נכתבה מסדר החברה לזכר

שבת שנת תה

היום יום, עשרה בטבת מעל[ות] הפרנס כמ"ר שלמה פסח להיות בסוף זמן פרנסותו אחרי
הוועוד כל בני החברה קרא בשם לפרנס ראשון
- ברירת פרנסי[ם] יינת ת"ה -
הצעיר יוסף מילי הסופר ונשאר על פי כולם בבאלוטאציוני
יוצא בגורל לפרנס שני הנעלה כמ"ר אלישע פורמיזני
ולנכנס במקום יוצא כמהחר"ר אברם בילגראדו
ויען הנעלה שלמה פסח הנ"ל מטופל לעת עתה בחלוקת שותפות
עם נכדיו מעלות החברה האריכו זמן נתינת חשבוננו עד כל
חדש שבט ה על ב"ה בדי שלא יפול ברשת הקנס שמוטל על מי שלא
נתן חשבונות תוך חדש אחר עבור זמן פרנסותו ומתחיל
פרנסות המילי נ"ל ר"ח שבט ת"ה הע"ל
וכמעמד הנ"ל כל בני החברה נתנו רשות אל הפרנסי הנ"ל הינו
הפורמיגיני והמיליה נ"ל להוציה כל המצטרך מכיס החברה
לסגיר

[f. 29 verso]

ב"ה

- רשות וסדר סגירת הב"ח סביב רנינו -
לסגור הבתי חיים אשר לעת עתה הם פתוחים לכל עובר ושב
ולעשות חפירה סביב סביב באשר יראה בעניהם עד גמירא
שיהיה סגור
ובכן לרדיפת כאנת הטובה של כל בני החברה הפרנסים הנ"ל התא או
ככל עוד לסגירת הבתי חיים הנ"ל והוציאו מחשבתם מן הכח
אל הפועל והוציא כנראה למטה

בפרעון האנשים אשר עשו החפירה סביב 1 48:0:0

רעד חפירת הקוצים חיים ונטיעתן ומשאם

לבית חיים 1 30:14:0

למי"ש בטיסטה משער ארמה 1 1:10
 הוצאת סגירת הבח - להשיב העפר בגומא גדולה 1 2:10
 קוצים מתים לעשות גדר ועצם ארוכים להנ"ל 1 9:3
 לפועלים לעשות הגדר הנ"ל ולהשאת העפר שנשלך
 למעלה מעשיית החפירה סמוך לפתח 1 8:8
 ב שראויטי גורצי פיאני וא שער 1 2:12
 ב בריחים א שנגזל וא שיש על הפתח 1 2:5
 יין ליתן הפועלים הנ"ל א פאסטילו ו"ב שלישי 1 5
 הם בין הכל 1 109:14
 ולימים שעברו כבר הוציאו כמ"ר אלישע פורמיזיני
 בורנכה שטען החברה עם הגראפי ע"ד הדרך
 שהיה לה לחברה לקבל מצדם 1 12:10
 ובעד ב"ב נתן הנ"ל לבאטיסטה מנקאר
 לשער שדה הבתי חיים בשנת הנ"ל 1 2
 הם בין ככל 1 124:4
 ואני יוסף מילי קיבלתים בזה האופן
 מכמ"ר אלישע פורמיזיני בעד ריוח ד שעם
 מ ר ליט[רין] שיש בידו ממעות החברה עראה
 משובר

[f. 30 recto]

ב"ה

משובר עשיתי לו תחת השטר הנ"ל 1 80:0:0
 ובהם נבללו הי"ד ליט[רין] וחצי הנ"ל שהוציא
 הוא הנ"ל בשנת ת"ב הנ"ל

עוד נתן לי כמ"ר פורמיזיני²⁶⁹ הנ"ל עשרה ליט[רין]

שנשאר בידו מ"ק ליט[רין] שנתן לו הקק"י לשם החברה l 10:0:0

קבלתי מכמ"ר שלמה פסח חדש שבט תה עי כמ"ר

משה פסח l 26

הם בין הנ"ל l 116

נשאר לקבל ליוסף מילי חליט[רין] ד ד

וזה חשבון פרנסות הנעלה כמ"ר שלמה פסח

הוצאות

הכנסות

בא לידו פרנסות כמהח"ר אברהם בילגראדו כמו הוציא בעד ב"ב חולים בשר רופא

בחשבון עשה עמי יוסף מילי l 29:9 ספר ודכרים אחרים l 56:10

- חשבון פרנסות ת"ב מכמ"ר שלמה פסח -

בעד חלק מעלת הפסחים מליוליו פרעות לפרא סולדה l 10:0

שנת ת"ך l 21:15 לבסם דולפין l 18:0

בעד ב"ב בשאר חייב כמ"ר משה פרעתי ליוסף מילי עי כמ"ר משה

- עם ליוליו ניות ג -

פסח אחרי ניבוי מה שהוציא פסח להוצא בעד החברה l 26

בפרנסות בנו l 1:5 l 110:10

מן הקופה בשני פעמים l 38:10 נשאר לו לקבל l 2 שבכר קבלכי

מן יוסף מילי על ידי בני מנחם כבר הוטב לו מהחברה בפירעון ליוליו ת"ר

אחרי ניבוי מה שהוצא l 1:16 נשאר לגבות מפרנסות הנ"ל

מכמ"ר אלישע פורמיזיני עי הנ"ל l 3:17 מהנעלה שמואל נתן ובנו l 8:18 פרע בחשבון ליוליו

שפרע מדותה

מכמהח"ר בילגראדו עי הפרנס מכמ"ר משה פסח l 7:9 הוצא בפנק חברך l 3 פרע ליד

יוסף מילי l 4:9

הנ"ל l 5:17 מכמ"ר שמואל פסח l 3:12 פרע בחשבון יוסף מילי

מן בפרנס הנ"ל l 5:16 מאסים ה"ה l 4:2 מן כמ"ר שמואל פורמיזיני אחרי

²⁶⁹ פורמיזיני - פורמיזיני

[f. 30 verso]

ב"ה

עוד יש לגבות משארית הליוילו
ה שנת תד אבמהחר
פ לידי יוסף מילי בילגראדו 1 5:12
מנמר משה פסח חלקו
בעד אם רביעי מחבות
פ ליוסף מילי ספ מליוילו הנ"ל 1 0:17
מכמ"ר חזקיה פסח
פרע ליוסף מילי חלקו הנ"ל 1 0:17
ממרת אלמנת vedova מילי
פרע ליוסף מילי יוסף מילי 1 1:10

- סא קנית בין באטיויצא שלא יצאת מן הבח אל הפע -
היום יום א בו שבט תו נועדו מעלות בני החברה בסדר הפרנסים ויוסף מ
מילי הפרנס שם פארטי אם מתרצים בני החברה שיוקח בים מהבאטי
ויצא או לשטרות או בשום אופן אחר כדי שהחדר של מטה יהיה
לשירות בני החברה בצרכי הב"ח לעד הצורך ונטאר בבלויטציוני
על פי כולם שמעלות הפרנסים אשר יבואו יעשו כפי אשר ירא בעניהם
על דבר הביך הנ"ל שיהיה לטוב החברה ובאשר יעשו כן
יקום

עוד במעבד הנ"ל הפרנס הנ"ל להיות בסוף זמן פרנסות בידר
- ברירת פרנסי[ם] שבתי ת"ו -
לפרנס במקומו כמהח"ר אברהם בילגראדו ונשאר על פי והין א לאת
ויצא בגורל לפרנס שני כמ"ר שמואל פסח מתחיל ר"ח אדר ת"ו
ולבכנס במקום יוצא הנעלה כמ"ר שלמה פסח

עוד במעמד הנ"ל הסכימו שהמעות שמעלת הקק"י חוזר אל החברה יותכן
ביד כמ"ר אלישע פורמיזיני בתורת עסקא בנהוג ויעשה להם
שטר בדין ובהלכה
חשבון

[f. 31 recto]

ב"ה

חשבון אשך הנעלה כמ"ר שמואל נתן פרע חסח הפוליצי שלו עם החברה תחת פרנסות יוסף
מילי
- חשבון רויח שפרע הדונאטי בעד כל אייר ת"ה -
משנת ת"ה ופרע הריוח הנ"ל בעד כל אויר ת"ה כנראה בפוליצי הנ"ל היינו
אחת פש"ע ליט[ריין] ואחת מקל ליט[ריין] ונשאר חייב ג ליטרים א בול[וניני] שבפוליצי
הנ"ל נכתב שפרעם ליד יוסף מילי ולא נחנם לו ולראשית האמת נכתב
זה

זכרון מעות החברה וביד מסם ביום ו ח לחדש אדר תו
1 370 ביד כמ"ר שמואל נתן ג בתוכים א
- מעות החברה ביד מי אדר ת"ו -
1 130 עוד א
עוד ביד הנ"ל מאתים ליט[ריין]
כנראה בכתוב מבחיל הרויח
י"ז ר"ח אייר ת"ה ונת חייב לפרו
חמישים ליט[ריין] מבקרן בסוף כל
שנה ושנה מה ר ליט[ריין] הנ"ל 1 200
- ואחרבן בפרנסות הבילגראדו שנת ת"ז ביתן לו קוליטהם בין הכל 1 700 -
1 700 הם בין הכל ביד הנעלה שמואל נתן
עוד ביר כמ"ר אלישע פורמיזיני שמתחיל עיין ברף לד

סרויח ר"ח סיון ת"ז בששר א 1 550

עוד לל מכמ"ר חזקיה פסח 1 30:7

1 1250:7

עוד ביד כמ"ר אלישע פורמיגיני וארו ת"ז 1 150

- חשבון יוסף מילי אדר ת"ז -

חשבון פרנסות יוסף מילי מתחיל ר"ק שבט ת"ה 1 1400

ומסיים ר"ח אדר ת"ז לפק ב"ה

הוצאות

הכנסות

מכמ"ר שמואל נתן 1 2 יו[ם] ס"פ וארא ק"ה למאיר אוסימו 1 2

מכמ"ר שלמה פסח 1 5:14 וי[ם] ר פ צו עגל לאלטינו ב פעמים 1 1:16

- פריעת ליולו ת"ה -

ליולו ת"ה 1 15 פ אמור להנ"ל 1 1:1

מכמהח"ר בילג[ראדו] 1 4:17 פ משות להנ"ל 1 0:12

ליולו הנ"ל 1 5:12 יו[ם] ד זתשרי בעד תשנוק אורח 1 1:0

[f. 31 verso]

ב"ה

מכמ"ר אלישע פירעץ כופא בעד כל אגוסטו 1 15

ונכדו 1 11:4 נורות צם כיפור 1 1:18

כמ"ר שמואל פסח 1 5:13 ימים ראשונים שלטובות לאלטינו 1 1; 16:4

מהנ"ל חוב ישן 1 4:9 לסבר לרפואת און הנ"ל ודא 1 11

ליולו הנ"ל 1 4:11 הוציא כמ"ר אלישע פורמיגיני פרנס

מיוסף מילי 1 5:5 שני בעד עניים 1 3

ליולו ת"ד ות"ר 1 3 הוציא כמהח"ר בילגראדו הנ"ל נבנה 1 1:10

כדכות חצונים 1 3:8:8 ליסטה ר' פראנסיסקו סולדה 1 10

מכמ"ר משה פסח חוב ליסטה גיואן באטיסטה סולדה 1 14:10

פרנסות דודו תשלום ילל בעד ב"ב הוצאתי מיותר דחפירות
 פירעון לויילו ת"ר 15:6 סביב הבתי חיים כנראה בחשבון
 מכמהח"ר בילגראדו הכתוב למעלה 18:4
 מלויילו תד 15:12 פרעתי לידי בעד סופרות החברה
 מן הקופה ב"ב פרעט 12:10:8 בעד ג חדשים זמן פרנסות
 194:7:4 לער ב ליטר[ין] לחדש באשר נדרו
 עוד מכמ"ר משה פסח 16:8 לי בעד כל שבט ת"ו 126
 199:7:4 1100:15:4
 פראתי אותם לסי בילגראדו נשאר בדי יוסף מילי לימן
 פרע אל כמהח"ר בילגראדו הפרנס
 נשאר לגבות מכמ"ר הבא 11:8
 - נשאר חייב הנעלה דונאטי וכמ"ר משה פסח ניות תוב -
 שמואל נתן מסוררים 1100:16:4
 ונדכות 16:12 וכמ"ר משה פסח נשאר חייב
 נשאר חייב בנ"ל מסוררים ונדכות 15:8
 בראש הדף 13:1 לויילו ת"ה 15:17
 19:13 פרע כמו למעלה 11:5
 15:8
 נשאר חייב 14:17
 היום יום א ב לחדש ניסן תו עשירש אני יוסף מילי הסופר א מאנדאטו בספר הפרנסים
 אשר

[f. 32 recto]

ב"ה

- פירעון שמשות משה אלטינו עד כל אייד תו -
 אשר צייו לו לעשותו אל כמ"ר משה אלטינו בעד פרעות ג שנים
 היינו מאייר ת"ג שמצאתי כתוב שנפרע משמסות עד כל אייד תו

הם ג שנים לערך במשה ליט[רין] לשנה הם שו ליט[רין]

היום איז[ם] א' י ואדר תז יועלק הפרנס כמהח"ר אברם בילגראדו קרא להאער כל בני החברה
ואלוהם כמהח"ר בילגראדו הנעלה שמואל נתן
הנבילה שלמה פסח הנעלה כמ"ר אלישע פורמיגיני
הנעלה שמואל פורמיגיני כמ"ר מנחם בר משה פסח
ואני הצעיר יוסף מילי

ומעלת הפרנס כמהח"ר בילגראדו שם פארטי אם מתרצים בני
ס"ב - החברה לכתן מקום אחוזת קיקע בבתי חיים לקבורת מרת שרה
זלמן באשר יהיה ברצון האל לבא עם קיצה ביירולאו ימיה וזה שמען
- רצון מרת שרה זלמן לזבון באחוזת קרקע לקבורתה בב"ח -
ומעבשיו תפרע ליד הפרנס לשם החברה ששים ליט[רין] משבע
פונאל ולא זו בלבד לא שברא זמן פטירקה ביום בא קל תתרב
את אשר קרבוה לבה את אחר מותה לחברת זו של גמילות חמדים
ומעלת הפרנס הנ"ל הבשית לחברה הנ"ל שלא יהיה פחות מתשלום
קב"ה ליט[רין] בהחשב עמהם השישים ליט[רין] הנ"ל שבבר פרעה אם
כבה יתרצו בני החברה הנ"ל וככן אחרי שנשאו ונתנו בני
החברה יצו נשאר בבלוטאציוני על פי כולם שיען שראו התנרנות
לבבה מתרצים כל בני החברה לעמות נחת רוח למרת שרה
- מתרצים החברה לזרות לה קרקע הנ"ל בתנאי כנראה -
זלמן הנ"ל שבבא עתה לעת זמן וק"ק יותן לה מקום לקבורתה
בבתי חיים מפינאל ובלי בסף על מחיר כל עבר שמבאת ועד ת"ג
פסח העל יתפרע בשמה ליד מעלת הפרנס סף פ ליט[רין] משב
פינאלו בשביל הקבר הנ"ל ושקודם מותי גזבר לשובה מעלת
החברה זו לגזור אומר שיותן לה מנכסיה במהנה ידה השוב
והרחכה ובפי אשר יתנרב לכה ובזה יהיה לו אחוזת קרקע
לעלמה בבתי חיים הנ"ל בנ"ל ובנ"ל והכל שריר וקים

ב"ה

וסכן לרדיפת באות הפרטי הבתעה מעבר לרף להראות שקיבלה עליה

- פירעון פ ליט[רין] לא נוא קרקע מ שרה זלמן -

בנ"ל ובנ"ל פרעה ליד פרנס ה שמוכם ליט[רין] אשר ערכו עליה מעלות

בני החברה בעאה מחשבון כמהח"ר בילגראדו הכתוב לפנינו בע"ה

עשית מאנדטו לכמ"ר משה אלטינו מפרעונו באד א שנה עד לאיר ת"ז 15

ג"ז היום יום א' מ"ז חדש ואדר מעלת הפרנס כמהח"ר בילגראדו להיות בסוף זמן פרנסות קרא

בני החברה להווער ואלו שמותם הנעלה שמואל נתן

כמהח"ר בילגראדו הפרנס הנעלה שלמה פסח

הנעלה אלישע פורמיגיני הנעלה שמואל פורמיגיני

כמ"ר פנחס בר משה פסח ואני הצעיר יוסף מילי

וקרא לפרנס ראשון יוסף מילי ונשאה על פי כולם

וצא לפרנס שני בגורל הנעלה כמ"ר שלמה פסח

ולנכנס במקום יוצא כמ"ר מנחם בר משה פסח

ומתחיל הפרנסות הנ"ל חדש ניסן ת"ז ולפרעות חדש ואדר

וביום הנ"ל נתקיימו בבאלוטציוני כל הפרטי אשר נזכיר למטה עת ראו בני החברה שרבים

מהפרטי

שעקב בספר הזה אין רומי ואשן מבקש לקיימם ועוברים עליהם

על כן קיימת את לו אשר עכיר למטה לאשרם ולקיימם בלי מגרען

ונן הסכימו בבאלוטציוני ונשאר על פי כולם

- א קוית הממאות אופיציו -

ש"ב הממאן לישא משא האופיציו אשר יושת עליו יפרע חמסה ליט[רין]

לפרנס החברה ואז יהיה פטור באנו שנה מכל אופיציו מהחברה

אמנם יחוייב לשית בשאר אחיו החולים קבורות נארגז בר משנר

ב - שיעשן שני הפרנסים מירי שנה בשנה וא אסם מנור ועי באלוטציוני והשני ע"פ -

לעשות פרנסים וסדרם

הגורל והמברר יהיה בידו הקופה ועלו המשרה לעשות כל המוטל לצורך
החברה והשני יהיה לו להיוע בלבר ובידו יהיה מפתח הקופה והמבורר

יובר מהפרנס ראשון היוצא

ג - כל פרטי החברה יתקיימו על פי הבלוטציני ועל פי רוב החברה אשר ימצא
בנת הבלוטציני כל עוד יהיה לעחות ג רביעים מבני החברה - סדר בלוטציני -

ההוא אז על פי רונם מהגיבעים הנל שקום רבר ומיינו כל בני החבר[ה]

לבשון אותו רבר בושלו יהיה מועשר ומקויים מכל בני החברה

ד - יחוייב ה פרנסים מדי עת בעת לגבות מן החייבים ואשר א יגה

יחוייבו לעשות האסקוציוני בגד החייבים כל ידי המשפט ואם לא

- חיוב גביית החובות על הפרנסים וחוכם -

יובלו לגבותם אז יהלו פטורים הפרנסים הנ"ל מלפרוע מכיסם

מכיסם הפרטי ואחרב ישתעו ריעו בהרייהו

ה - יהיו חייבים הפרנסים להוליך הקופה סברב בב"ה ככל יום ק ר את הקוחה

וכן ככל שבוע בעם אחר אל הבשם בקנס חמשה בולוני[ני] לכל - סדר הקופה ומטלטלי

החברה ונתינת חשבון בזמן מה -

פר[...]²⁷⁰ וליבה והפנקס ישאר לעולם כיר הסופר והקופה

והמעות ישארו כיר פרנס הנברר על כלות משמרקו שימסור אותם

אל הפרנס שיכנס תחתי וימסור לו ג"ב מפתח הגיבה עם השעוה

והבגים וה כלום עם כל שוט דברים ה מצושם בגונה שבסר

נמסרו לו בליסטה בשנכנס לשרת ויחוייב גם כן הפרנס לעשון

פרנס חדש ששיכנס תחתו אחר עבור שבותו בומן המאתאים ואם

יעבור יחוייב לפרוע חאש שים בולוניני לם איעכור אחר

הזמן הנ"ל ויחוייב לבקוב לחוב כל בני החברה כל הקנסים

- לבתוב חיוב הקנס לפלא ולעשון פרנס יש -

אם

²⁷⁰ È presente una macchia di inchiostro che copre le parole successive, non è possibile la lettura.

ב"ה

יעברו עלוהם ואם לא יבתם וימצא יפיע מבוסו הפרטי בפי מה שהיה חייב אותו שערר
על הקנס הנ"ל
יחוייב כל בני החברה בא להווער באשר יקראו ע"י השרטש במצוק הפרנסים קבף ומיר בקנה
חמשה בולוניני
- חיוב ביאת בני החברה להווער -
לכל פעם ויהיה בח ביר הפרנסים להוציא א' סקו[די] בעד כל חולה בלי נשילת השות
מהחברה
- לא יולו להצוא יותר מה לי[טרין] -
אמנם אם יצטרך יותר יחויינו ליטול רשות מהחברה וינו לשבר השמש שהוא כמ"ר משה
אלטינו²⁷¹ מאיר פהמו
- פירעות שמש סופר ורופא -
נברר על פי החברה א סקו[די] לכל שנה וכמו כן לרופא ינתו ש"ו ליט[ריין] ככל שנה לקלו
אגוסטו מאותה
שנה כי כן הסכומו כל בני החברה וכמו כן יפרעו ליוסף מילי שמינו לסופר החברה שנים
ליט[ריין] ככל חדש בשברו כיכ הסכימו כל בני החברה
יחוייב כל בני החברה בעת אשריראה בעיני הפרנסים להוציא בגורל שנים או שלשה מבני
החברה
- סדר ושימור החולה כלילה וביום -
לילך לעמור בלילה וביום א ל החולה לעשון בפי אשר יגזרו אומר על הם פרנס החברה או
לפרוע א' ויילך במקומם בפנס חצי סקו[די] לכל פעם והפרנסים במו כן לישלחו
- עשיית הרוגז -
לקרא לכל בני החברה בען אשר יצטרך לעשות ארגז ויחוייב בני החברה לבא או לשלוח
- חיוב המצא בוידוי ובק ורה -

---

²⁷¹ Nome cancellato.

בניהם תחוק בלי איחור ואשר ימרה שלא לבר יברכי עשרה בולוניני לכל פעם
ויחוייב כמו כן בקנס העשרה בולוניני הנ"ל להמצא כל בני החברה בען הוצאות
המן ובעת התורות החולה ואשר לא יראה ולא ימצא בעת הוצאת המת עד גמר צידוק הדין
ובעת התורות החולה קודם גמר הודויו יפרע בנ"ל ובנ"ל

ח - יחוייב כל בני החברה שהם לעת עתה שיכתב בסוף הקאפיטולי האלו לפרוע למסורר
- מסורר בלהרט פיזב מי שישא אשה -

בנ"ל חרש להיוע מצון גמילות חסדים חמשה בולוניני לכל חדש ובזה יזה לשבר מצוה זו
ואם ח"ו יקרא בפמליא של מעלה א' מבני החברה יבנס בו במקומו בלי פירעון ובלי מחיר
- או עלי לו כן -

וכמו כן אם א' מבני החברה הנ"ל ישא אשר או יולילו כן יחוייב ליקת לחברה כ"ה בולוניני
- זד שצרי כולם להורות -

וכמו ככן כל הארבבה שצרי בים להורות מרי עלוק לספר תאה יפרעו לפחות א' מודאליה
ט - אם יחלה איש או אשה בעיר פינאלו מרדחת תמירין חמשה ימים רצופים יחוייב הפרנסים
- חינו הפרנסים להתונרות לחולה -

אשר יהין באותו זמן או הנכנס אם לא יהיו אשוה מהפרנסים בעיר לה זהיר החולה ער
הוירוי ולהזכירו שישראל נושע ב"ה ואם לאיעשו הפרנסים או הנכנס הנ"ל יחוייב לפרוע
י - ב"ה בולוניני ככל יום אשר יעבורו אחר החמשה ימים הנ"ל לעשות בנ"ל
- מי שירצה לזאת מהכבר -

לא יזבל שום א' מבני החברה לצאת מהחברה רק בפירעון עשרה ליט[רין] וברשות בני החרה
ובו

הרוב ואם במקרה יבא שא מבני החברה ינתר רירתו מפינאלו לישיב במקום אחר אז לא יחוייב
- ומי שמעתיק דירות -

לפרוע לא המסודרים ולא העשרה ליט[רין] הנ"ל וכל זה כל עוד שלא יהיה מהמוחזקים בבתי
חיים

שאם יהיה מה מוחזקי[ם] יחוייב לעולם לפרוע המסודרים וגם הליוילו או הקרת מהמעות בורא
בחתי תן ידו סוף הספר הזה וכן בעת אחריו ואם יעבור שלשה שנים וצופים שלא יפרע
המסודרים החברה אמנם אם ישוב המעתיק דייתו הנ"ל לישיב בעיר הזאת וירצה להיון בא
מבני

מיום נסעו עדיים בואו ואחרי כן בלי פחת שוה פרוטה

יא - בסוף כל פרנסות ופרנסות יבתכ בספר הלז החשבון שיתת הפרנס היוצא אל פרנס הנכנס

- נתינת חשבון לפרנס הנכנס -

כי כן נתחייב תן רשבות ב א וא בסוף פרנסותו קודם עבור חדש ימים אחר היב חדש מפרנסות

ואם יאחר מן המן הנ"ל יחוייב לפרוע הפרנס הנברר היוצא ה ליט[רין] לכל חדש שיעבור בנ"ל

אל החברה

יב - קיימו כל הפרטי מקבת הבתי חיים והנהגת שומת הקבורה מאותם שאינם מוחזקים

והפירעון מהמו

- פירעון הבגד מה מוחזקים -

חזקים בעד קבורתם הבתובה למעלה אמנם הבגד מהמוחזקים לא יופרע לא ששה ליט[רין]

לגדולה

מיב שנה ומעלה וג ליט[רין] לקמונים מיב שנה ולמשה

יג - וכמו כן קרת הליזילו והליזילו יופרע כמו שבתוב למשלה ברמר הזה אמנם הקרן מהליזילו

- להברית פריעת הליזילו -

לא יובו הפרנסים להברית לשום א' לפורעו אם לא בהסכמו רוב בני החברה אכל הליזילו

יהיה בח הפרנסים מריען בעת יפה לגבותו ברית כל אשר חייבי לחברה בנ"ל ובנ"ל

כל השלש עשרה מרות הנ"ל קיימו וקיבלו עליהם כל בני החברה כל שונם וכבתכם לאשר

ולקיים

בלי ערעור ופקפוק והכל שריר וקים

שמות הנועדים ובני החברה ביום שבת קיימו הקאפיטולי הנ"ל

כמהר"ר בילגראדו הנעלה שמואל נתן הנעלה שלמה פסח

הנעלה אלישע פורמיגיני ונבדו כמ"ר שמואל כמ"ר מנחם בר משה פסח

כמ"ר שמואל פסח ואני הצעיר יוסף מילי

ב"ה

חשבון כמהח"ר אברהם בילגראדו מתחיל אדר ת"ו עד כל חדש ואדר ת"ז

הוצאות	הכנסות
שבירות ג שנים לשמש עד כל איירתו 1 15	מכמ"ר משה פסח ת"פ מה שנשאר חייב
עגל למאיר ג ניסן 1 0:18	בחשבון ישן של כמהר"ר מילי 1 4:17
יו אפל לי א קרון זבל 1 0:15	מכמ"ר אלישע ש"ת 1 5:8
אשיר עגל ל פרצור בזהיל לרוביצה 1 2:1	מהנ"ל ב"ב ריוחות מזמן שעבר 1 4:12
	מכמ"ר חזקיה פסח ת"פ קומפרטו
י"ח מוטיו לספר עבור מאיר ופיצור 1 5:0	שלו שהיה חייב הממובלו כ"מ אלישע
מ גיוניו סברה 1 0:6	והקק"י היו חייב לחברה 1 30:7
ב בדי לי ב קורטי פומינטון 1 3:3	נרבון מצוני 1 1:14
לוליו למאשר פולסטרי ועפי 1 3:7	ו קוארטי פורמינטון 1 4:10
	מכמ"ר מילי [עם ליולו שלו גו] ²⁷² 1 8:5
למרת ניגירה בפיררה בציווי	
בני החברה 1 8:3	קבלות מהקופה 1 36:15
י אגוסטו למאיר פולסטרי וענ	מכמ"ר שלמה פסח ב"ח אדר מסוררי[ם] 1 3:5
בהרפה פערטם 1 2:19	נרבות 1 1:13
לבולגילו 1 1:0	ד"א שפוח בקבורת אשתו 1 0:16
סוף אגוסטו שבירות רופא 1 15	קבורתי והבגר 1 18
נירות ז"פ 1 1:15	ליול לו בער שבת ג"ו 1 15
אינגויניטי פבור אשת חשון 1 1:12	חשבון שלו מסוררים 1 3:5
דיצימכיר ת"ז לאשת ר שלמה	נרבות 1 3:11
בהרבה מעמים הלפתו 1 4:5	קבורת בלתי 1 20
לבורגיל בעדה 1 0:12	ליניל ת"ו 1
5:12	

²⁷² Cancellato.

הבראה כמ"ר שלמה פסח	1 0:4	קבורת רעטירה אמיזה בגד	1 18 -
פירעון ליוילו ת"ו -			
שבירון מילי עבור שבירותו		קבלתו ממרת שרה זלמן לפרעון	
עד כל חדש ואדר ת"ז ב"ל לחדש	1 28	קרקע קבורתה	1 88
ב סיגי ב מרטילי ב טרויליני		מכמ"ר שלמה פסח שנשא אש	1 2:50
שבליי לימה בנקנת	1 10:19	מסוררים ונדבות כמ"ר אלישע	
		ונכדו	1 5:7
לכסם פרנצי סקו[די] סולדה ת"פ	1 11:0	הא' וחצי שעוה למילי	1 1:2
עוד רלת לבתי חיים	1 2:11	מכמר שמואל פסח ת"פ	
גורצי ופיאני	1 1:12	עם ליוילו שלו ת"ו	1 8:16
מפתח גיאודורה	1 2:12	ממילי	1 0:10
עוד עברו הנ"ל	1 0:9	מלא זרית	1 0:4
	122:16	מיוסף לוי	1 0:2
עסקא נתן דתורת עסקא לכמ"ר			חדש 270:16
אלישע פורמיגיני בנ"ל	1 150	עוד קבלתי מפרנס יוסף	
יבשטב	1 272:16	מילי שפרע לי משלו לת"פ	1 2
			1 272:16
נשאר לגבות בפרנסותו		ליסטה ממון שהיה בתיבה שמסרה לפרנס מילי	
מכמ"ר שמואל נתן מחשבון מילי שעבר	29:12	א הטאני אדה ד	ב פאני באוישה
מסוררים כל אדר ת"ז י"ג חדשים	1 3:5	שעוה	8:4 א הנ"ל טארמאשו
נדכות	1 2:4	ב בדילי	א הנ"ל יותר
רויח מן ר' ליש מ"ב שנים משלימים		שרמאטו	
ארר ת"ז	1 40	ב פלוטי	א הנ"ל קטן טוב
	1 55:2	אדונגה	ב שריויליני
עוד נשאר חייב כמ"ר מנחם בר		א צאפה	א שבאלייה
פ משה פסח מסוררים	1 3:5	ב סיגי	א קאניו לה גדולה
נדכות	1 2:10	ג מרטיל	א הנ"ל קטנה
ליוילו שבת ת"ו	1 5:17		

l 11:12

פרע ליד הפרנס חדש יוסף מילי היינו הפסח

[f. 34 recto]

ב"ה

- לכר לירי לו - זכר מהפירעון של ליוילו מכל שנה מהמוחזקים בפי ערבם

מבאת ולהבא - אחר שחלקו מעלת²⁷³ השוחפות מעלות הפסחים

כמהר"ר אברהם בילגראדו יפרע l 5:19 l 59 לערך לרך לכבר

- ליוילו משבן ת"ז - הנעלה שלמה פסח יפרע l 13:4 l 13:4

הנעלה משה פסח יפרע l 5:11 l 5:11

הנעלה כמ"ר חזקיה פסח יפרע l 6:8 l 6:8

יוסף מילי יפרע l 0:17 l 31:19

ביר הנעלה כמ"ר אלישע פורמיגיני ששר א

- מעון החברה היבן הם שבתתי -

מסך אלף ליט[רין] מתחיל הריות עליהם לערך

עשרה למאה ר"ח עסן ת"ח l 1000

ביד כמ"ר שמואל נתן ו שטרוק l 370

היינו א' מסך הנ"ל ש ע ליט[רין]

עוד א' ששר מסך ק"ל ליט[רין] l 230

עוד ביד הנ"ל ב מאות ליט[רין] בששר l 200

כמו בדף לא

בין הנ"ל l 1700

היום יום א' כא אדר ת"ח נועדו מעלות בני החברה בהדר מעלת ה פרנסים ואלוהם

כמהר"ר אברם בילגראדו הנעלה כמ"ר שלמה פסח

הנעלה אלישע פורמיגיני הנעלה שמואל פורמיגיני

²⁷³ La parola è stata cancellata.

הנעלה משה פסח בערבבו ואני הצעיר יוסף מילי הסופר
ויען שאני יוסף מילי הפרנס הייתו בסוף זמן פרנסותו קרותו לפרנס ראשוק
- מעין פרנס -

כמ"ר מנחם בר משה פסח מתחיל ר"ח ניסן הע"ל
ונשאר בכלו שציוני ע"פ כולם ואכיר שהיה בעער הנ"ל בקומו לו
שם באלוטה
ויצא בגורל לפרנס שני כמהר"ר בילגראדו הנ"ל
ולנכנס במקום יוצא הנעלה אלישע פורמיגיני

וביום ר"ח עסת אני יוסף מילי פרנס היוצא נתי חשבון פרנסות שעבר אל פרנס
הנכנס והנה כתוב לפנינו ומסרתו לו הבוסולו ומפקת
התיכה שהיא ביד השמש ובתוכה כל מה שבתו בליסטה הצאת
הבתוכה לפנינו

א סטאניאדה משקל ד	שעוה	א סקואדרו
ב פאני באייטה	ב בדילו	א מתחו
עוד א' הנ"ל נור מאדו	ג פאליטי	א סטאצה
א הנ"ל קטן	א ונגה	א חיל להודיר המת בקבר
שריוי ליני	א צאפה	
א טינאליה	ב חיגי	א סבית
א קמעלה ודולה	ג מרטילי	א יראפו
א הנ"ל	צירוקו רדית	בקאואליטק
הנ"ל בא ויבה סוידה עם המבתת	ק נסרים לדחות שגר מינן	

[f. 34 verso]

זה החשבון שמסרתו ב"ה אני יוסף מילי הפרנס היצא
לפרנס כמ"ר מנחם פסח הנכנס ביום י"ז ג ר"ח ניסן ת"ח

הוצאות	הכנסות
וי בה וטיר עי כמהח"ר מנחם אליה מילי	י"ז מאיו ת"ז בא לידי מברכן ב אורחים 1 1:10
בעד אשר משה אלטינו 1 1:10	ה לרי ג אונקיות שעוה נתתי לבות הכנסת 1 9:9
יו ג טו סיון אחרי רשות בני החברה	מכמ"ר משה פסח בעד ב"ב היה חייב
בעד מרתו ינשי ל קקאמיורי 1 2:6	בפרנסות כמהר"ר בילגראדו שעבר 1 2:10
בבשר עגל ב"ב פעמים	עוד מהנ"ל בנ"ל ל"פ חובו הנ"ל 1 9:2
יו הנ"ל לכן כמ"ר מאיר אוסמן אחרי	מכמ"ר אלישע פורמיגיני לפרעות
רשון בנ"ל ב"ב פעמים 1 1:18	ויוחות שלו כנראה מא' שנה 1 50
עוד בעד אשן מזיה אלטינו במ	אחר ניבתי הליט[רין] לשמש
פעמים 1 2:6	עוד ורבת א' אורת 1 0:10
הוצאות לקבורת אשת משה הנ"ל	מקמרת כמ"ר שמואל פסח 1 5:0
יו א' ב סיון ת"ז	משעוות קבורת סנגרי ני עם
נירות תלב לחבור הקבר 1 1:4	מה שנתי ממנה לב"ה 1 9
נסרים לארגז 1 3	משנים בגדים מהנטבעים 1 20
יתידות להנ"ל 1 1	מכמ"ר ישראל חיים בעד בגד מרת שרה
של לתברי בים יד אמנת 1 12:15	זלמן מלבד א' משבון מכמהח"ר מנחם
ויל מישי גזמון 1 2:11	אליה מילי בעד ב דוקאטוני 1 4
חוט ואגויי 1 0:11	- קלירנתות ליוילו ת"ז -
קודרילה 1 0 4:4	מתשלום ריוחות כמ"ר אלישע פורמיגיני
להבראה 1 0:16	עד שטר חדש מתחיל הריוח ר"ח טסן ת"ז 1 45:17
א' אג סרופיני בומבאסת 1 2:7	ממרת שרה זלמן ת"פ קבורתה 1 45
לגוי הבתי חיים 1 0:5	מכמהר"ר בילגראדו עם ליוילו ת"ז 1 18:7
לספר שהקיז דם ב פעמי[ם] 1 0:18	מהנעלה שלמה פסח עם ליוילו ת"ז 1 18:15
	מהנעלה אלישע פורמיגיני 1 19:18

ב סקודי לי 1 0:6
 לפרנס שעבר כמהר"ר בילגרא[דו]
 לתף מה שהוציא בפרנסותו 1 2:0
 יו ג ב"ב סיון לאוסמת וקאמזורי
 עגל ב"ב באערטס לא 1 3:12
 יו ה בר סיון להנ"ל 1 2:80
 א סקואדרו וא' סטאצה וא
 אמה 1 1:10
 יו ב בז סיון להנ"ל 1 3:10:82
 יו ד ר"ח תמוז להנ"ל 1 2:10:4
 לספר להקז רם להנ"ל 1 0:16
 למרת קאמזורי פ חוק 1 1:14
 להנ"ל פ בלק 1 1:10
 לרופא שפירות שלו א' שנה 1 15
 למשה אלטינו פ ראה 1 1:6
 לספר בעד הנ"ל וקאמזורו 1 1:10
 לרופא קושטא וצו בעד כן כמר
 מאיר אוסמת פ תצא 1 2:14
 לספר בעד אוסמת אלטינו 1 5
 ופראצור
 נירות שענה זום בפור 1 1:14
 לקאמזורי 1 2:10
 בעד תיקון הבלום וא אג קאוליוי
 וא' ואנטיטו 1 3:2
 להפראת כמהח"ר בילגראדו 1 0:5
 יב אר[...] לקאמיני עי כמ"ר שלמה
 פסח ב"ב פעמים ובמר רור 1 2:8
 שבירות סופרות שלי י"ג חדשים
 ער כל ארר ת"ז 1 26
 בין הנ"ל ספ 1 113:19:4

מהנעלה נכדו 1 8:10
 מיוסף מילי עם ליוילו ת"ז 1 5:9
 מכמ"ר חזקיה פסח עם ליוילו ת"ז 1 10:1
 מקבורת שני סגויניטי בטבע 1 260
 מן הקופה 1 22
 מהנעלה כמ"ר מנחם מ"ר משה פסח 1 12:4
 עוד מהנעלה כמ"ר שמואל
 פורמיגיני בעד כן זכר 1 1:5
 הן בין הנ"ל 1 478:7
 נויאר לגבות מהנעלה שמואל
 נתן
 פרע ליד מסוררים 1 3:5
 הפרנס כמ"ר מנחם פסח נרכות 1 2:13
 וגם המסור נשאר חייב כמו בזה
 ונרכות ויהי הפנקס דף לג 1 55:2
 חלייב למעלה הם בין הרל ריוח מה ר ליט[ריז] עד
 בא ליט[ריז] ארר ת"ח 1 20
 וי ויניסן תרו
 הם בין הנ"ל 1 80:19

ועד חשבון הוצאות ב"ה

הוצאות במעבר לדף 113:19

עוד הוצאות להגירת הבתי חיים שנת ת"ח ובשועת

מודארי 44:40

בזה האופן

קוצים ינשים 7:10

לקרון להליבם 5:10

לסול שעזר 0:15

לאנשים שחפרו הקוצים חיים 6:15

פירמיגיני 0:18

י"ב פירמיגיני 1:4

ט"ז פירמיגיני אחרים 2:6

לעשות הגרר ב אנשים 2:8

יין לשתות להג"ל 2

לעצים בעד הפתח 3:5

ליתירות 0:5

לסבל שהלך ליקח המורארי

ולא לקחם בטעם הא' 0:4

למי שעזר לושוע עצי

הפתח 0:8

אגוריציטו ואוגיטו 0:8

בעד בר מורארי 10

לעל שנשאם 0:8

44:4

נתתי לתשלום האלף ליט[רין] שהם ביד העלה

כמ"ר אלישע פורמיגיני לפי שלא ומצא בידו

לא ת"ש ליט[רין] כנראה בפנקס הלז רף לא 1 300

הם בין הבלמה שיצאת מדי 1 458:3

לבשם דולפין כנראה בליסטה 1 20:4

הם בין הנ"ל 1 475:7

ת"ח היום יום א' ב"ת אדר נתרצה מעלות הקק"י וכמ"ר ישראל כובירה הדר לעת עת

בבין בית הבנסות החדש ופורע חמישית השבירות אל מהבין הנ"ל

אל הקק"י שמבאת והלאה כל עזר שידע בבית הנ"ל ויקרצה הקק"י בנ"ל

- הנחן הבון לכמ"ר ישראל וינטורה -

שלא יפרע השבורות הנ"ל המניע לחלק הקק"י אל הקק"י כל עוד שבבא

הסבה והמסובב שלאיזה צורך מהחברה בעד איזה בר מינן

או לעשות ארגו או ללון שם איזה בר מינן בעד איזה שעה

או לעשות שם הבראה לאנלים יחוייב כמ"ר ישראל הנ"ל להניח

שישטו הוברים הנ"ל בפורטיקו ובחדר שלמטה מהבין הנ"ל

בלי ערעור ופקפוק ובן ינרצה עצר ישראל הנ"ל ככל הנ"ל ובנ"ל ונוו

לי הסופר לכותב בספר החברה ובספר הקק"י לזכרות וערות

[f. 35 verso]

ב"ה

היום יום א' י"ב לחדש אלול ת"ח נועדו מעלת בני החברה

בב"ה החדשה ומעלת הפרנסין[ם] שמו פרטי שלהיות

- סיוע לעניין בעת רפב -

שמע[לות] הקק"י הקנרב אהזה סך מעות לקבות קמח

לסיוע פרנסת עניי עיום בוינ ששנה א צרבי

עם בני ישראל מרונים זה רעב בבר באר וחילו

פני בני החברה שיתרצו להיות בעזרתם למצוה

זו שהיא גם היא נקראו על שם גמילות חסדים

ולסייעם מסך ב ליט[רין] באשר עשן גם הם בני
הקק"י אל החברה בזמנים אחרים לכן יושרנו
בלוטציוני אם מתרצים בני החברה ליתן להקק"י
ה"ר ליט[רין] הנ"ל בנ"ל
ואחרי המיתון הראוי ומשא ומתן ביניהם הסכימו עפ
בלוטציוני שיתן אל הקק"י ה"ר ליט[רין] הנ"ל בזה
האופן שיוקח ממעלת הנעלה שמואל נתן הריוחון
שעלו על ה"ר ליט[רין] שפרו וגם מה שחייב ממסוררי[ם]
ונרכון אל החברה וכמו כן מה נעלה אלישע
פורמיגיני והאשר עד תשלום ה"ר ליט[רין] הנ"ל
יוקחו ממעות שביד הנעלה כמ"ר אלישע פורמיגיני
הנ"ל ונשארה ע"פ כולם
ואלו שמות הנועדים הנ"ל
כמהר"ר אברם בילגראדו הנעלה שמואל נתן
הנעלה שלמה פסח הנעלה אלישע פורמיגיני
הנעלה נכדו הנעלה כמ"ר מנחם בר משה פסח
ואני הצעיר יוסף מילי הסופר

היום יו[ם] ר"ח ניסן ת"ט נועדו מעלת בני החברה ומעלת הפרנס
כמ"ר מנחם בר משה פסח שם פרטי שלהיות בסוף זמן פרנסותו
הנה הוא ברר וקורא בשם לפרנס ראשון הנעלה כמ"ר אלישע
פורמיגיני ונשאר בבלוטציוני על פי כולם
ויצא בגורל לפרנס שני אני הצעיר יוסף מילי
ולנכנס במקום יוצא כמהר"ר ארהם בילגראדו
ולהיות שמעלת הפרנס כמ"ר מנחם בר משה פסח לא נתן חשבון פרנסותו עד כל
ניסן תי בחדש עהן תי נועדו כל בני החברה למצות הפרנס הנעל[ה]
- מניית פרנס -

כמ"ר אלישע פורמיגיני והנעלה פרנס הנ"ל בירר לפרנס ראשון
להיות בסוף זמן פרנסותו כמהר"ר בילגראדו ונשאר בבלוטציוני ע"פ כולם

וולפרנס שני יצא בגורל הצעיר יוסף מילי הסופר
 ולנכנס במקום יוצא כמ"ר מנחם בר משה פסח
 ובמעמד הנ"ל הפרנס היוצא הענעלה פורמיגיני הנ"ל שם פרטי שלהיות
 שכמ"ר מנחם בר משה פסח לא נתן חשבון פרנסותו משנת ת"ט
 שלכן הוא עושה איסטנציה שעבדו יענש כפי קאפיטולו החברה
 א' סקו[די] לכל חדש שהם י"ב סקו[די] ללב חדשים שעברו
 ואחרי שנשאת עתי כל בני החברה יחד בראו בעין שבלם שהרכה מה אמן
 הנ"ל שעבר כמ"ר מנחם הנ"ל היה חולה מלכר אונסים אחרים
 שהיו לו לכן נתרצו כולם יחד ע"פ בלוטאציוני שיפרע ארבעה סק[ודי]

[f. 36 recto]

ב"ה

סקו[די] מ"ה ליט[רין] לא ובזה יפטר מל הקנס שהיה חייב יען אושא
 רחמנא פטרים לכן גם הם פשרו אותו מאות החדשים שהיהלו
 - עונ כמ"ר מנחם פסח יצ"ו -
 אונסים וכל זה בתנאי בפנאל ומבנפל בתנאי בני גד ובני ראוכן
 שיתן החשבון מפרנסותו שחייב ליתן בעד כל חדש זה שהוא
 ניסן תי שאז יהיה פטור בפירעון ארבעה סקו[די] כלבד אמנם
 א' לניתן החשבון הנ"ל בבר כל חדש הנ"ל יהיה חייב לפרוע
 בעד כל החדשים שעברו בלי גרעון אפי שזה פרוטה ועל
 זה הושם בלוטאציוני ונשארה ע"פ ארבעה הין
 וא לאו
 וכמ"ר מנחם פסח פרנס הול וכמ"ר אלישע פורמיגיני שעשה
 האיסטנציה לא שמו בלוטה מפני שהם נוגטום בדבר
 לכן לדריפן הפרטי הנ"ל כמ"ר מנחם בר משה פסח נתן חשבון פרנסותו
 פחתי ניסן תן והוה הא כתוב לפענו

וזה הוא החשבון מכמ"ר מנחם בר משה פסח הנ"ל

הכנסות שראו לידו בפרמסותו	הוצאות מפרנס הואר מגד
נרבות חיצונים 1 1:15	ואפרילו צטוולטלי אשרופי 1 0:15
י אלול ת"ח קיבל מכמ"ר שמואל נתן נרכות	בשרות רנגולים לכמ"ר מאיר
ומסוררים שהיה חייב קודם	אוסמו ובני ביתי בהרבה פעמי 1 2:13
פרנסות הנ"ל 1 21	לספר בעד הנ"ל ונאמצי ברכה 1 1:3
עוד קבל מהנ"ל לט"ת דדיוחות שחייב 1 29	פעמים
עוד קבל מהנעלה אלישע פורמיגיני	רשרותר נגולים בעד אלטינו
לטח ריוחות 1 50	וקאמיורי בהרבה פעמים 1 17:15:4
קבל מקבר כמ"ר רפאל פסח ומהבתד 1 18	לספר בעד הנ"ל בנ"ל 1 2:10
	לקאמילה בעד רפואת ראש אלטינו 1 7
בא לידו מן הקופה 1 43:10	לאלטינו בעד שמות שנת ת"ש 1 5
קבל מהנעלה כמ"ר מנחם סנגויני 1 5:3	לספר בעד עני חיצות ולוקירו
קבל מכמהר"ר בליגראדו ממסוררי[ם]	ושמת ו"ד העודות בעדו 1 4
ליו מנדכות וליוילו שנת תש"ו 1 14:2	בעד הנראת יהושוע דוד נליקו 1 0:15
וקבל ממני הצעיר יוסף מילי	א מאנאריטו 1 2
הסופר לט"ח מה שאני חייב 1 7	ד אופרי לארצינו כנראה מקבלת
וקבל ממנו ומאתי בעד מסוררי[ם]	הפריורי 1 4
ונדכות וליוילו 1 16:15	בעד שבירות סופרות המילי בעד
וקבל מכמ"ר שלמה פסח מסוררי[ם]	כל חדש אדר ת"ט 1 24
ונדכות וליוילו 1 18:2	פרעתי לבשם דולפין מה שנשאר
קר כל ההכנסות הם 1 224:7	חייב מפרנסות המיליה נ"ל 1 3:10
ההוצאות הם כנראה מנגד 1 203:16	לכסם דולפין בפרנסותו 1 9:5
נשאר בידו של הפרנס 1 20:11	לכסם סולדה בפרנסותו 1 10
עוד ישלגאות מכמ"ר אלישע	פרעתי בעפר הסגול ארודו
פורמיגיני מקובר ונדוק 1 11:9	והתפסנים כנראה בקבלה 1 4:10
מהנעלה שמואל נתן בנ"ל 1 5:19	נתתי לסיוע עניי הקק"י רנראה
כמ"ר שמואל פסח בנ"ל 1 9:12	מקבלת הפרנסי[ם] ובאשר נגזר אומ[...]. 1 100
וחויב כמ"ר יוסף מילי 1 21:13	1 203:10:4

נשאר לגבות מפרנסות

כמ"ר מנחם בר משה פסח 1 09:4

[f. 36 verso]

ב"ה

וזאת היא ליסטה ממאון החברה שהוא בתיבה הגורה שמהר כמ"ר מנחם

פסח הנ"ל פרנס היוצא המפתח והתיכה עם כל הנכתב למטה

לפנינו אל פרנס הנכנס כמ"ר אלישע פורמיגיני וגם מסרלו

הבוסולו והמפתח שלה

א יורה שוקלת ז לוט [רין] שניוה י ליט [רין]

א הקואררו ב בגדים מארגז ברייטה

ב בדילי א' ואנני א' באסו ג פאלישי

עוד א' בגד שאר מאשו אס שאזה א' בגד קטן

א' חבל להוריר המן לקבל טריויליני א' צאפה

א' סבין א' פיולה ב סיגי א' קאנייולה גדולה

ג מארטילו א' דראפו צירוקי הדין ב קאואליטי

א' שאעלה לירחות הבר מינו

וזה חשבון פרנסות הנעלה כמ"ר אלישע

פורמיגיני מתחיל ניסן ת"ש עד כל ואדרתי

הוצאות

הכנסות

הוצאת חולי כן כמה"ר שלמה

ימאני הסופר הצעיר יוסף מילי מסוררי [ס]

קאמיורי 1 1:4

ונרבות וליזילו 1 7:3

הבראה כן כמ"ר מנחם פסח 1 0:12

פירלו כמהר"ר בילגראדו בנ"ל 1 11:13

הוצאת חמי ר' מנחם 1 8:4

ת"ט מהנעלה שלמה פסח בנ"ל 1 18:4

מהנעלה כמ"ר שמואל פורמיגיני מנ"נ 1 7:6	הובאת חולי מרת גיינטיל
מהנעלה אלישע פורמיגיני בנ"ל 1 3:9	קאמיורי 1 5:10
מהנ"ל לתפ ריוחות בעד ב"ח קארר	לרופא י"ו גיוניו תש 1 15
ת"י 1 100	לנסם סולדאטו בעד מרת
מכמ"ר שמואל פסח בעד קבורת אביו ובגר 1 18	גינטיל הנ"ל 1 2:5
נרבת כמ"ר אשר מ"ס 1 4	ב פסט לחיצות 1 1:5
מכמ"ר משה פסח בעד קברת בע ובגד 1 16	הוצאת חולי אוין כמ"ר רפאל פאטוריני אה ממהליש
מ"מ בנוסולה יא' נובימביר צ"י 1 19:13	טפרע 1 12:14
בעד ניעוה נמכר 1 4:10	הוציות חולי ר פנרס לאשותו 1 3:1
בב פרע כמ"ר אשר מ"ס בעד בגד	קבל ר מנחם לפרוני מרתי
אחיו 1 6	דיאמנשה 1 13
מהנעלה בילגראדו בעד קבוסת אחוקו 1 16	בהבראה דונאטי 1 1:10
מ"מ בבוסולה ר"ח ניסן תי 1 20:5	בנירית שעה לצום בפני 1 2:14
פרע יוסף מילי לט"ח מה שהיה	הרצאת חולי בנו של מאשר אוהמק 1 2:2
חייב לחברה בה שבות פרנסות	עשיית פוסי לב"ח 1 2
כמ"ר מנחם פסח בלאחורי הדף 1 18:17	למאיר אוסמו שמשון א' שנה 1 5
עיר בא לידו מנדכות שגבה 1 3:9	לרופא קנשטאנצו 1 4
1 274:9	ליוסף מילי עבור סופרות
הסר ההוראוא שמנגד 1 206	החברה עד כל ואדר ת"י 1 26
נשאר חייב הפרנס הנ"ל 1 168:9	
פרע לסטה הדולפין מסף 1 45	1 106:0
נשאר חייב 1 123:9	

ב"ה

נשאר לגבות מפרנסות הנעלה פורמיגיני פרנס הנ"ל

מהעלה שמואל דונאטי מסורר י"ג חדש 1 3:5

נדבות א"ה מה שפרע 1 4:2

בעד בגד בני 1 6

ריוחות מה שחייב אל החברה בעד הכתוב

של ב מאות ליט[רין] עד כל חדש נוסן ת"י 1 71

הם ען הנ"ל 1 84:7

וחייב כמ"ר מנחם בר משה פסח מסוררי[ם] בנ"ל 1 3:5

נרכון א"ה מה שפרע 1 2:7

ליוילו שנק ה"ש 1 5:11

קבורת בתי וכגד 1 11

וחייב עונש אשחור ניתקת החשבון באשר

הושם עליו מהחברה 1 20

1 42:3

כמ"ר שמואל פסח חייב מסוררי[ם] בנ"ל 1 3:5

ליוילו כץ חיים תי"ט 1 6:8

1 9:13

כמ"ר אשר מס חייב בעד

קבורת אחיו 1 10

הם בין הנ"ל מה שיש לגבות

בפרנסות כמ"ר אלישע

פורמיגיני הנ"ל 1 146:3

ליסטה ממון החברה ההוא בתיבה סגורה שנמהר

המפתח מפרנס פורמיגיני הנ"ל לפרנס בילגראדו

הנכנס לשרת ר"ח ניסן ת"י

א יורה ב פאני גדולים א' פאנו קטן
 ב סיגי א' מאנארינו א' פיולה גדלה
 א' אמות באשיטה ב"ב קאויצי ב מארטיילי
 שעוה דקה בפצוליטו ו ליט[ריין]
 י"ב חתי בנת קנרילויי שעוה י"ב ליט[ריין] ג אונק
 א בדילו ב פאליטי א' וואנגות א' ונגה
 היום יו[ם] ג וימנה לחדש היות ת"י נועדו כל בני החברה במצות הפרנסי[ם] כמהר"ר
 בילגראדו ומילי
 ואלו הם הפרנסים הנ"ל והנעלה שלמה פסח
 הנעלה אלישע פורמיגיני הנעלה שמואל נכדו וכמ"ר מנחם פסח
 ונעלה שמואל נתן שם כמ"ר מאיר אוסמן במקוינו יען היה נחות
 לילך לררבו ונתן לכח ושלטאת לעשון באשר עם לבקו בדבר אשר
 יוכרו בני החברה ב ויהיה ביו של אוסמן הנ"ל בפיו של

[f. 37 verso]

ב"ה

הנעלה דונאטי הנ"ל וידו בידו יעשייתו בעשייתו ובאשרי גזר
 אומר בן יקום עליו
 וכמעמד הנ"ל מעלות הפרנסי[ם] שמו פרטי ומפהם הוציאו מילים איך גלוי
 וידוע שהדין כך ושהשעה צריכה לבנות בין במקום הבתי חיים
 - לא יצוה מן הבח אל פועל -
 ליכנס בתוב מידי בואם במקום הנ"ל לקבום מתים בר משכן
 ולמר צירוק הדין בלי יתערב בעמי הארץ הבאים לראות וגם
 לעשות ב דברים אחרים אשר באולי יצטרך באריבכן הזמן
 ושלכן הם מודיעים אל החברה שהם נשאו ונתב בדבר זה

עם אומן א' אנטונו פנינו ואמרו לו כל מבוקשם אשרי זמן
לעשות והוא השיב אמריו לים שיעשה הכל באשר גזרו אומר
בכתב א' נוצרי ועשה בפניו כל עוד שבני החברה יתנו לו
בשבר כל המלאכה כנראה מכתב יד נעשה עמן שבע
מאות ליט[רין] משבע פינאלו בזמנים הנזכרי[ם] בכתב יד הנ"ל ולכן
הם מבקשים בני החברה שי גזרו אומר אם מתרצים שיעם
האקודרו מבניית חדר הנ"ל עם האומן הנ"ל באופן הנ"ל
ובהוצאה הנ"ל
ואחרי המיתות הראשי נמנו וגמרו בבלוטאציוני על הפרטי
הנ"ל ונשארה על פי ששה היין וא לאו
שיעשה בנ"ל ובנ"ל ובאשר הושם הפרטי הנ"ל
ובכן לדריפן הפרטי הנ"ל הפרנסים הנ"ל עשו הבקב יד עם
האומן הנ"ל בסף הנ"ל עם כל התנאים כנראה בכתב
יד חקום מן האומן הנ"ל ומהפרנסים הנ"ל בשם החברה
והכל שבירוקים²⁷⁴
והמעמד הנ"ל סידרו כל בני החברה בבלו שצאני הנ"ל שה שבע מאות ליט[רין]
של ההוצאה הנ"ל יוקחו בזה האופן שקודם כל דבר
יוגב כל מה שחייבים אל החברה מה שני פרנסיות שעברו
- הפרטי הצאת לא יצאה מן הבח אל הפרעל -
בנ"ל הוינו מכמ"ר מנחם פסח ומכמ"ר אלישע פורמיגיני
ואותם יתנו להם מוצא לש"ת הוצאה הנ"ל והשאר יוקת
מקרת החבורה הנ"ל שיש ביד יחידי הגולה
היום יום א' [מושות]²⁷⁵ שני לחלו של מוער של פסח קיא נועדו בני החברה מג"ח ואלוהם
כמהר"ר בילגראדו פרנס הנעלה כמ"ר שמואל נתן הנעלה שלמה פסח
- מעין פרנסות -
הנעלה אלישע פורמיגיני ונכדו כמ"ר שמואל וכמ"ר מנחם
בר משה פסח ואני הצעיר יוסף מילי ופרנס ראשון כמהר"ר

²⁷⁴ La parola è stata scritta allargando i caratteri per giustificare il testo.

²⁷⁵ La parola è stata cancellata.

בילגראדו להיות בסוף זמן פרנסותו בירר לפרנס ראשון לשרת
לשנה הבא מתחלת ר"ח ניסן תיא שעבר מנעלה כמ"ר שלמה
פסח ונשאר ע"פ בלוטוציוני ע"פ כולם
ועל פי הגורל יצא לפרנס שני התעלה כמ"ר אלישע פורמיגיני
ולנכנס במקום יוצא הנעלה שמואל פורמיגיני
וקודם צאת החדש הנ"ל הפרנס היוצא ה"ה כמהר"ר בילגראדו
נתן חשבון הוצאות והכנסות פרנסותו והוה הוא כתוב
לפנינו בלה

[f. 38 recto]

ב"ה

חשבון פרנסות כמהר"ר בילגראדו מר"ח עסן
ת"י עד ר"ח נסן תי"א

הכנסות	הוצאות
מן הקופה ב"ז מאיו 1 3:10	בשר לקאמזורה בג"פ 1 2:8:4
ב"ש לוליו ו"ב אגוסטו בב"פ קבל	לספר בעד הנ"ל 1 0:10
מכ"מ אלישע פורמיגיני ת"פ	ג מאיו להנ"ל בשר 1 0:19
מה שהיה חייב 1 134:18	לאליעזר גאליקו בציווי החברה 1
3:10	
ש"ו אלול מהקופה 1 13	סוף חדש מאיו שבירות הרופה 1 15
מכמ"ר שמואל פסח ואחיו ש"ח 1 15	בשר לרוכיצה ב"ב פ פמי 1 1:4:4
ז' נובי מכי ממרת יוליה מ"ס 1 5	לספר להנ"ל 1 0:10
מנוכה מהקופה 1 5	לשמעות גיינטולי 1 5
מהמילו ת"פ חשבון שלו 1 10:9	ב הבראת 1 0:4
	נירות ליל ז"ב 1 1:18

ח ניסן מהקופה 111	לכמ"ר מאיר שבירות אשנה 15
מכמ"ר שלמה פסח תפי 16:12	בשר לקאמיורי בגפ 3:7
מהנ"ל בעד מ"ר יוליה	שבירות סופרות למילי 24
מ"ס ת"פ מקבורת בנו 15	סיוע לאשך ר' ה' פיליצו 15
ת"פ חוב כמהר"ר בילגראדו 13:8	הוצאות אשר כמ"ר מאיר 10:12
שבות המעות 15	להנ"ל עיו מילי 4:6
הם בין הנ"ל 237:17	לבסם דולפין בעד ליסטה 12
הוציא כמעבר	הם בין הנ"ל 95:8:8
לדף 95:8:8	
נשאר חייב 142:8:4	
הקמ"ב ליט[רין] ח בולוניני דך פרעם בתורת טסקא ליד הנעלה כמ"ר אלישע פורמיגיני ג'	
אפרילו תיא	
נשאר לגבות מפר נסון הנ"ל ראשונה מכמ"ר שמואל נתן ריוחות שלו מלבר הליוילו נ"ח מן המעות שבידו	
פרע בעד מסוררים ונדכות ומסוררים עד ניסן תייא 117:7	זה חשבון כמ"ר שמואל פסח ונרכות ב"ז ליט[רין] אז ו' בנקאה לפנים רף מי
פורמי[גיני]	נ"ח מפרנסות כמ"ר אלישע
עוד ישלגבון מכמ"ר מנחם פסח 75:6	מסוררי[ם] וליוילו 19:5
- פרעו ליד סיסמו ינדו ויקי בפרע כן הבתי חיים בע קניית הב"ח מיד הנ"ל -	
מכמ"ר אלישע פורמיגיני 4:13	מסוררי מניסן תי עד ניסן תיא
13	
מכמ"ר שמואל עדו 6:7	נרבה פ וצכי 0:2
ריוח אל שנה עסקא שיש ביד כמ"ר	ליוילו שנת הנ"ל 6:8
אלישע פורמיגיני 100	הם בין הנ"ל 28:15
עוד יש לגבות מכמ"ר שמואל פסח	פרע לידר
נבראה בחשבון שלו 13:15	כמהר"ר בילגר[אדו]
הם ביל הנ"ל הנשאר לגבות 317:8	ט"ח 15

ונתן הקסה סגורה עם כל המתק העתב למעלה ליד הפרנס כמ"ר שלמה פסח עם המפתח
היום יום ב י"ג לחדש תשרי נועדו מעלו[ת] בני החברה בב"ה כולם יחד ה"ה
הנעלה שלמה פסח במסרר[ים] בילגראדו הנעלה אלישע פורמיגיני
וכמ"ר נכדו כמ"ר מנחם פסח ואני הצעיר יוסף מילי
והנעלה שמואל נתן לא בים פער תפע אלטובה

[f. 38 verso]

ב"ה

ומעלת הפרנסי[ם] שמו פארטי להיות שימים רבים חלפו למו ויברשאים ובותנים עם
עם סיסמונדו וויקיו לקנות הבית והשדה שישלו סמוך לאחוזת בתי חיים
- רשות קניית השרה מהוישורי -

ושבאשר וישג הרשות מאדונינו הרובוס ירה במעש הקניה יגמר יען
הושוו הדי עון ושלבן החברה יגזר אומר אם מן רצים שיקנה הבין
והשדה הנ"ל בעד סף ארבע מאן זהובים מהנ"ל ג"ך לא בתתי לו
מ"מ בען הקניה ק' סקו[די] בנ"ל והשאר ישאר ביד החברה זמן מה
באשר יושוו ויפרעו לו לריום המעות הנ"ל חמשה למאה לחשבון שנה
ואחרי המיתון הראוי הסכימו שיעשה הקניה הנ"ל אחרי השנת הרשון
הנ"ל בתנאים הנ"ל ובנ"ל ונשארה בבלוטציוני עלפי כולם

עוד ביום א' לחולו של מועד י לסוכות תיב נועדו כל בני החברה הנ"ל מעבר
לדף עם הנעלה כמ"ר שמואל נתן והסכים גם הוא ניל הקניה
הנ"ל באופן הנ"ל ובמעמד הנ"ל הסכימו מאיזה מקום יוקחו
המאה סקו[די] שמצים ליתן עתה בעד הקניה הנ"ל וקבה ליט[ריז]
אחרים בעד הוצאות אחרות שיצשרב לעשות והסכימו שיוקמו
בזה האופן

מכמ"ר אלישע פורמיגיני אותן המעות שניתנו לו בתורת עסקא מכמהר"ר
- פרע כמו למטה -

בילגראדו ג' אפרילו יא שהם 1 142:8
 מהנ"ל ריוחות ממעות הנ"ל עדו חדשי סביב 1 7
 - פרע כמו למטה -
 ריוחות ומסוררי[ם] ונרכות שנשאר חייב הנ"ל
 בפרנסות כמהר"ר בילגראדו 1 111
 עוד ריוחות מהנ"ל מאלף לו מט חדשים 1 75
 עד כל בסקו ת"ב
 עוד מהנ"ל מקרת האלף ליט[רין] 1 150
 הם בין הכל מהנ"ל 485 1 485:8
 עוד מכמ"ר שמואל נתן ב"ב נשאר
 חייב כמ"ר נסון כמהר"ר בילגראדו 1 117:7
 עוד מהנ"ל ריוחות מ"ב מאות ליט[רין] שיש בידו 1 10 [לא יתן אל זל מ"ב]²⁷⁶
 מו חבשים
 מכמ"ר מנחם פסח שנם בנ"ל 1 40:6
 הם בין הנ"ל 653 1 653:1
 ביום שבעה נובי מכיר תיב 1651 נעשית הקנייה הנ"ל מיד היהאונדו ויקיו וחורגו
 כנראה פישר הקנייה הנ"ל שהוא ביד הגזבר מהחברה שהוא
 - קניית מקום הויקיי -
 הנעלה שלמה פסח, והנעלה כמ"ר אלישע פורמיגיני פרע
 ליר הויקי הנ"ל המעות לחשבון ותשלום פירעון המאה סקו[די] שהיה
 לו לקבל בעת עשיית השטך בפי התנאי שהיה בינינו בזה האופן
 נתן לו הפורמיגיני הנ"ל מ"מ 1 330
 עם דליש עתנולו מיותי בעד הזבל והפיררי
 חזי פירעון הקנצילארה שעזב בירינו 1 103
 לפרוע הליוילו שעבר עד יום הששר 86
 לסי גירארדו רוגיי
 הם בין ביל המאה סק[ודי] 1 519

²⁷⁶ La frase è stata cancellata.

ב"ה

והמעוֹת הנ"ל שפרע מעל[ות] הפורמיגיני אל הויקויו שהם שלם מאון

ושלושים ליט[רין] פרעם בזה האופן

ראניונה בעד ב"ב מ"מ ניתנו לו מכמהר"ר בילגראדו בפרנסותו

כנראה למעלה l 142:8

ריוחות ממעון הנ"ל עדיוס פרעונם l 7:10

ריוחות מהאלף ליש שיש בידו אהחברה מחדש ניסן תי עד

כל בסליו תיב הם בא חדשים לערך עשרה למאה l 175

בעד ב"ב נשאר חייב הוא ונכדו ממסוררי[ם] ולרכות מפרנסות

כמהר"ר בילגראדו כנראה למעלה l 11

l 335:18

באופן שנשאר חייב אחרי ניבוי השל שפרע לסיסמונדו 330

ויקיי בנ"ל

מעלת הפורמיגיני נשאר חייב l 5:18

עוד ילו בעד ב"ב הוצא

בחצי הסטימה l 10:10

בעד הקייוגא l 10

הקמת השטר קנייה l 15:9

ריוחותחצי שנה שפרץ מוקדם ממקום

ויקנינו מהויקיו l 35:11

הם בין הנ"ל מה הנ"ל l 71:10

הסר מהם מה שנשאר חייב

למעלה שהם l 5:18

- תחת י"ו י"א גינארו תיב -

נשאר עדיין לו לקבל l 65:12

עוד פוע הנלעלה פורמי[גי]ני

הנ"ל לסי ג ירארדו מגיו

בעד הליוילו מסיסמונדו 189 ה"ג ליט[ריז]

- האלו שהם מיותר הושב אל החברה בפר עונת פנות הויקיו -

ויקיו בעד זמן שעבר 154:12 I

- ומזה ניתן לו קרירטיטו בשטר עסקא מק"נ ליט[ריז] מהקרן -

- זה לו י"ב תהשת וכנסו בחשבון הוצאות -

הבית שעם השבה הנ"ל שקנינו נשבר אל גאליצו רוסו ובנו בעד בעד שבעה עשר סקו[די] מה

ליט[ריז] רף מא

- שבירות הבות לרוסו -

לשנה מקחלת פהקאה הזה בעד ג שנים וחצי כנראה מבתי י"ד

ביד הגזבר אל נ"ל

יום א' ב"ג אדר ג' מרצו תיב נועדו מעלות בני החברה הנמצא פה פינאלו

ואלוהם כמהר"ר בילגראדו הנעלה שלמה פסח פרנס הנעלה אלישע

- פריען רויח לויקיו -

פורמיגיני פרנס הנעלה נכדו כמ"ר משה פסח בעד בנו ואני הצעיר

יוסף מילי, והושם פרטי אם מתרצים בני החברה לעשות ערבון

לסוסמונדו ויקיי ולאשתו בגד העולה אלישע פורמיגיני ל שיברעלו

הפירות ממעותו שאו נפרע לו הקרן והריוח שיעלה עליהם עד

זמן פירעון הנ"ל בזמן הנ"ל ושיהיה בח לפרנסי[ם] לעשדת המאדטו הנ"ל

[f. 39 verso]

ב"ה

מסך לד ליט[ריז] אשר עם הריות שיעלה עליהם עד כל אוטוברו

תי"ג העל שהוא זמן פירעון מששה חדשים מהפירות הנ"ל

יעלה חשבון סברם הסף שילה לה לקבל הנ"ל

ונשאר ע"פ בלאטציוני ע"פ כולם

ובמעמד הנ"ל להיות הנעלה שלמה פסח בסוף זמן פרנסותו

בירר לפרנס ראשון אני הצעיר יוסף מילי מתחיל ר"ח ניסן תיב
ונשאר בבלוטציוני לע"פ כולם

ויצא לפרנס שני בגורל הנעלה שמואל נתן
ולנכנס במקום יוצא הנעלה שמואל פורמיגיני
לזכר וטף ביום שק' יד לחדש ניסן תיב מרת דולצה בת הנעלה
כמ"ר אלישע פורמיגיני נפשרה לשולמה וחיי לא ולכל ישראל
שבק וביום א' של חולו שלמועד שמו כל שמות אנשה החברה במעמד
- פירעון קרען בתי כמ"ר אלישע פורמיגיני ומוחזקלו שלו -
החברה שוטנם קרובים אל הנפטר הנ"ל בקלפי ויצא בגורל הנעלה
כמהר"ר בילגראדו יצ"ו להיות שלישי בחברה הפרנסים הנעלה שמואל
נתן ואני יוסף מילי לגזבר אומר מה יהיה פירעון קבורת
הנפטר הנ"ל שיפרע אכיו הנ"ל וגרנו אומר שלשתינו
יחר שיפרע לקבורתה מאה ליט[רין] ובעד הבגד עשרה ליט[רין]
וכל זה לקיום ואישור הפרטי מהחברה על דבר זה

וכמעמד הנ"ל בירר כל בני החברה על פי בלוטאציוני הלהיות שהנעלה אלישע
פורמיגיני ונכדו מחלים פני החברה ייתרצו שיבנס גם הוא נעדו
מוחזק בבתי חיים בכל א' משאר בני המוחזק הנ"ל ולכן באמור למעלה
- מוחזקות מעלות הפורמיגיני בבתי חיים -
נשארה על פי כולם בכל שציוני שמראן והלאה יהיה העו ונכדו הנ"ל
וכל בני ביתם מוחזקים היינו בשאר מוחזק מבני החברה אבללא
האחרים שבביתם שאינם בניהם או בנותהם ביאם בשאר בני
החברה בנ"ל ובנ"ל והכל שריר וקים
וכל זה בפריעון הליזילו ככל שנה ושנה באשר יתיני למלקו
ע"פ ערב

עוד כמעמד הנ"ל נתנו בח לפרנסים הנ"ל לכנות חדר א' בבית אשרקנו
מסיסמונדו ויקיו ובנ לשים שם הנחמיין ולומר שם צירוק
- רשות בשית החדר בבתי חשם -

סדין ולהוצא בבנין הנ"ל כל המצטרך בפי אשר יראה
 בואניהם שוב טשר
 וכמעמר הנ"ל הועלה שלמה פסח פרנס שעבר נתן חשבון פרנסותו
 והנה הוא כתוב לפנינו
 הכנסות מפרנסות כמ"ר שלמה פסח
 מאני הצעיר יוסף מילי מסוררי ונדבון ליולו l 5:12
 - אירבון ליולו ליא -
 מהנעלה כמ"ר אלישע פורמיגיני ונכדו בנ"ל l 12:6
 מהנעלה שלמה פסח עצמו הנ"ל וליולו l 18:0
 מכמ"ר שמואל פסח לשח חוביקו מהחברה l 35
 מכמ"ר שמואל פסח לשח חוב l 16:5
 מקבורת כמ"ר מנחם ודוד ודיאוניה פסח l 30
 בגדים לארגז ג הנ"ל l 18
 קבורה בגדים נער ונערה מהנ"ל l 16
 מכמ"ר מנחם פסח l 20
 מהקופה l 16:12
 הם בין הנ"ל אכוסון

[f. 40 recto]

ב"ה

עוד יש שנשארו חייפם הלא הם שנשארו לגבות
 מכמהר"ר בילגראדו מסוררי[ם] ונדבבות l 5:14
 ליולו משנת תיע l 7:17
 l 13:11
 מהנעלה שמואל נתן מסוררי[ם] ונדכות l 6:3
 ריוח שעלה על הר ליט[רין] שישבית
 מרח אייר ת"ה על ר"ח אייר תיב
 הם ז שנים לערך ב ליט[רין] לשנה

הם ק"מ ליט[רינ] פרע יום עשרה אלול
ת"ח לטת ב"ש ליט[רינ] כנראה מיציאטה
על השטר נ"ת עד כל ניסן תיב 1 111:0
ובעד מסוררים ונדכות מפרנסיות
שעפרו מקורם כנראה בזה מלח 1 27:7
1 144:10
הסר מהם 1 73:10 האלו
בנ"ל 1 71:0
פרע לטת ליד פרנס יוסף
מילי תחת יום בו לחדש ניסן
תיב כנראה בריציאטה תחת
השטר - 1 73:10

עוד נשאר לגבות מכמ"ר מנחם פסח
מחע ישן כנראה בזה רף לט 1 40:6
מהודרי ונדכות פרנסות כמ"ר שלמה פסח 1 6:18
ליזילו משנת תיא 1 3:5
1 50:9
- פרע ליד פרנס יוסף מילי בח ניסן תיב 1 50:9 -

מכמ"ר שמואל פסח חייב בעד קבורת
אחו ובתר 1 16
בעד שבירות קבר שעשה כמ"ר
אשר מס שהניחם לחברה 1 1:5
מסוררי[ם] פרנסות כמ"ר שלמה 1 3
פסח ש"א
עבור ליזילו שנת הנ"ל 1 9:5
נ"ח מפרנסות כמהר"ר
בילגראדו כמו בזה רף לח 1 13:15

1 43:5

- פרע ליד פרנס יוסף מילי יום הנ"ל -

פרע ליד כמ"ר שלמה פסח 1 16:5

בפרנסותו כמו מעבר לדף

נח 1 27:0:

הוצאות בנזכר מנגד

הוצאות מפרנסות כמ"ר שלמה פסח בשר לחולים בהרכה פעמים 1 28:3

לרופא שבירות שנה 1 15 לרופא וספר בהרבה פעמי 1 9

למאיר עד ראשונה ת"ב 1 5 לבסם דולפין 1 65

לחבר ר מנחם עד כל אדר תיב לסופרות א' שנה 1 24

חמשה חרשים 1 7:10 מעבר לדף 1 35:10

לגיוזאת בעגילו ב עברי 1 3 לגיוזאת 1 263:13

בעד קוצים בתי חיים 1 5 1 35:10

[f. 40 verso]

ב"ה

באופן שהב כסות מעבר לדף מפרנסות הנעלה כמ"ר

שלמה פסח הם 1 187:15

זה הוצות הם במעתר לדף קה"ג

ליט[רינ] יאך ועם י"ב ליט[רינ] ג"ך שפרע

להנעלה כמ"ר אלישע פורמיגיני

לש"ח מה שהוציא בכתוב למגה

הם בין הכל 1 175:19

באופן שנשאר חייב הפרנס

הנעלה שלמה פסח בפרנסותו 1 11:18

הוצאות עשה כמ"ר אלישע פורמיגיני בפרנסות

הנ"ל שהיה פרנס שני

ב בדילי וצעפה 1 2

עופות בד פעמים 1 4:6

לרופא וכסם נהרכה

פעמים 2

בקבים בעד עסק ויקיו 10:7

לכמ"ר ישראל מבירה 15

מפתח לפתח וישעו 10:15

מורארי לנשוע 16:10

לכמ"ר יהושוע קאליגו 2

ב"ב נשאר קבידי שורי

כנראה בזה דף ליט[רין] 14:12

בעד גהבראות 11:13

136:3

קבל מכמ"ר שלמה פסח

לטת מנרכות שלו ונכדו 12:6

שנשאר לו לקבל 23:17

נשלם חשבון הנעלה שלמה פסח ומסר מפתח התיכה אל הפרנס הנכנס

הושם לו, בריציווטה בשטר עסקא טלא ראה שם

זכר הלייולו משנו תיב כמהר"ר בילגראדו 17:18 17:10 6:19

הנעלה אלישע פורמיגיני ונכדו 15:1 17:5 20:15

מעלת הפסחים 11:12 10:4

יויש חזקיה פסח 9:5 18:3

כמ"ר משה פסח 3:8 12:18

יוסף מילי 11 10:17

150 0 145:1

שנת תיו בנ"ל שנת ת"ד בנ"ל שנת תטו בנ"ל

ב"ה

זאת היא ההוצאה שהוציא השוב מבתי חיים לתיקון הבית ברשות
הלבני החברה

בגילדי 1 1:13:4

ספידרי 1 1

א טראושו בעד הסולם 1 1:10

להביא הציסו לבית 1 0:15

להרים בעפר החצר 1 2:0

לסבלים בשביל ז נסרים שהביאו 1 0:8

להנ"ל להביא השראוטי 1 0:5

להביא הציהו מבית הרחים לביתו 1 1:5

ב קרונות חול 1 1

להביא האבנים 1 1:15

תר"נ אבנים לרצפה 1 14:18

חייב בעד פיתו הבין מתחיל פסקווה [...] בעד תשנים וחצי לערך פ"ה ליט[רין] לשנה

1 297:20

ג' מאהשילי יין לאומני מהחדר שלו 1 6

לאמות שעשה המעשה 1 19

הם בין הנ"ל 1 44:9 1 44:9:4

אשר מהם עשיתי לו ריצושה לטח השבירות תחת

ובבד פרע לט"ת שבירות הבין הנ"ל ב פעמים שלשים

וחמשה ליט[רין] כנראה בחשבון פרנסות יוסף מילי שלפנינו 1 70

פרע בפרנסות כמהר"ר בילגראדו לתשלום ית חדשים 1 13:1

עוד פרע בפרנסות הנ"ל בעד ששה חדשים

היינו עד פסח תי"ד 1 42:10

ונור פרע בפרנסות כמ"ר אלישע פורמיגיני שנת תטו

ובהוצאות שעשה בעד התנר שהיטבר לו l 27:10

עוד פרע לתשלום פירעון בפו החשבון פרנסות כמהר"ר

בילגראדו משלם פסח תי"ו l 15

l 297:10

בש - עוד סיטימביר תי"ו 1655 בטל הנ"ל הבין הנ"ל עם המורארי בעד ג'

עוד פיטו ג' ש"ע שנים מתחילם ליום הנ"ל לערך ק"ת ליט[רין] לשנה לשום

לערך קל ליט[רין] לשנה ועוד האורבות השבירות הנ"ל בעד ג' שנים לטרך קסל לשנה

פרט ט"ח שבירות א' שנה בפרנסות כמהר"ר בילגראדו זה מח l 50

עזר פ' לטח לים כמ"ר יוסף וינשורה ב"ג פעושם l 148

עוד הוציא בעד א' תקרסי לייתי בבראה בליסטה

ביד הגזבר l 32

- עוד פיטו ג' שנים לנירת ק"ס ליט[רין] לשנה עד סמיקיל 1601 -

עוד פרע ליוסף מילי שנת תיז ב תיח פעמים l 120:12

עוד פרע לפרנס כמהר"ר בילגראדו בוג פימי[ם] בוראה l 100:0

בחשבון דף נ"ב הם בין הנ"ל l 440:12

עוד פרע ליד כמ"ר אלישע פורמיגיני תי"ש

ב"ג פטמים כנראה בחשבונו דף נג l 165

עוד בחדבון כמהר"ר בילגראדו דף נ"ז בג פעמים l 940:1

799:13

l 130 l 990

ליד כמ"ר יוסף נינט"ר עוד פרע שלום פירוען עד ס מיקיד 1665

בנדאר חשבון שנשלם הפיטו 0 20 0

[f. 41 verso]

ליסטה מהוצאות נעשו

בפרנסות יוסף מילי מפסח תיב עד פסח תי"ג

הוצאות - א' סיקרארו בעד בתי חיים l 25:10

ב הוצאות הסיקיארו הנ"ל ומבס l 4:10

פרעתי לס"י קוואצה לתשלום

פירעון ליולו מקום הויקיו 1 79:4
ל"ד מנחם אליה מילי בעד
ז חדשי[ם] - ניסן אייר היון תמוז אב
אלול תשרי 1 10:10
באניים שסייעו לבנית
הבתי חיים בהרבה פעמי
ולהוליד אבני וחול בין הנ"ל
וקרונות והבלים 1 36
לאבול בהרבה פארטם
לאומנים 1 4:15
לאופנים ב"ב פעמי[ם] משלי לשח פרעונם
יותר על מה שנתן כמ"ר אלישע 1 5:3
קניתי צי סת למודינה 1 10
שמת בעד הפתחים 1 1:4
לפארות ריצארדו 1 28:13
בשר עגל לעניים ופולסטרי
בהרכה פעמים עד כל אלול 1 29:10
בעד רישאליי ליתן הלבן לבותל 1 0:10
לפירארה לכמהר"ר מונציליסי
בעד הפירי מבתי חיים 1 6:15
לגויה בהרכה פעמים
לרפואת בן אלטינו 1 32:10
אנגוינשי להנ"ל 1 4:10
בשר ופנלה שרי לעפים
עד כל שבש 1 6:15
לספר בעד הנ"ל בהרפה
פעמי 1 2:15
מיים חיים לויקאריו ממדינה
בעד רשות החדר 1 2:18

בעד הבראת פסחים 10:12
 למאיר בעד שמשות
 א' שנה 15
 ד חדשים ר' מנחם בעד חשות בסליו 16
 שבת שבט
 לרופא בעד שנת 1652 ניתנו
 לו מכמהר"ר בילגראדו 15
 נירות שעוה צום בפור 12:14
 לחזקר מודינה בעד רשות
 החדר מבתי חיים 15:9
 ב חדשים - ל"ר מנחם אליה מילי בעד ב
 חדשים אדר ואיר 3
 1378:4

[f. 42 recto]

עוד הוצאות בנ"ל
 ליוסף מילי סופר בעד י"ג חדשים מניסן תי"ב עד כל ואדר תי"ג לערך כל לחדש 26
 הוצאות במעבר לדף 1378:4
 עוד השבות לכמ"ר שלמה פסח זלוקל בעור בחיים חיתי בעד ב"ב
 הוציא בעד בן אלטינו בנרת הפיתק שלו 14:12
 ובעד ערות שעוה ליום בפור שנתק כמהר"ר בילגראדו 10:12
 ע"י כמ"ר אלישע לספר בעד אשת גאליקו 11:10
 ועוד עי הנ"ל הוציא בעד נעד אלטינו 3:5
 י"ז ג י"ב ניסן להבראת הנעלה דונאטי 0:4
 פרעות לבשם דולפין בעד ליסטה יהיה ליל 425:7
 כנראה בליסטה שלו שנתן

ליום ז נובימבר תי"ב פרע הויקיו מריוח שלו בעד ו חדשים משלש מאות סקו[די]

מה ליט[רין] ג סול מוקרמים כנראה בדי ביווטה ביד הגזבר l 38:12

ליום ד' מרצו תיפ נפרעע מריוח ו חדשים בנ"ל l 38:12

- וכולם נמסדו ליד ה גזבר כמ"ר שמשון פסח -

ביום דיצימביר תיג נתן ת"ש ליש לגיואן

בורגילו כנראה בזה בדף מ"ד

ליום ז מאיו תיג קבל ריוח מתק ליט[רין] ופז ליט[רין] וחצי

שיש לו לקבל עוד שהם l 14:13

ליום ז נובימביר תי"ד קבל כמו בריציווטה תחתית

אגוסטו תיג ב"ב פעמים l 14:18

עוד קבל לשח קרת נ סקו[די] תחת יום ש גינארו תיג ובהם

הישיב עד ליט[רין] רק בעד ב"ב שפרענו לסי קאווצה

עם הרקח שעלה עליהם וה חמישים סקו[די] ניקבל בנ"ל

הם מ"ה ליט[רין] נ סולדי לא באופן שעדיין ישלו לקבל

מקרת l 87:10 l 82:10 שמקחיל הריוח עליהם

ז נובימביר

עוד קבל מכמ"ר אלישע פורמיגיני כנראה בחשבון כמהר"ר בילגראדו

ליוילו ת חדשים עד ז מושיות יד l 14:28

עוד נפרע הליוילו אל הנ"ל בעד כל מאיית קשו כנראה עיין הזה קיף

בזה קלף מ"ז בחשבון פרנסות כמ"ר אלישע פורמיגיני

וקבל מכמהר"ר בילגראדו לשח קרן עב ליט[רין] ב"ח בחשבון

[f. 42 verso]

ואלו המעות שבאו לידי מפרנסותו אני הצעיר יוסף מילי

מניסן תי"ב עד ניסן תי"ג לפק

מכמ"ר מנחם בר משה פסח l 50:9

מכמ"ר שמואל נתן לש"ט l 73:10

מכמהר"ר בילגראדו ב"ב פעמים l 20:14

עוד מהנ"ל בניחות שעה 10:12
 מגיואן בטיסטה רוסי בעד שבירות
 הבין מבתי חיים ב"ב פעושם 170
 מהמו של בעד המורארי 148
 מכמ"ר שמואל פסח עד היום הזה 138:8
 ממילשה לטת כמ"ר שלמה פסח
 18:7 וממנו מ"מ 18:13 בין הנ"ל 127
 מה נעלה אלישע פורמיגיני בעד החוק
 א' פעם 10:10 ופעם שני 15:9 125:19
 מן הבוסולה ב"ג פעמים 10:16
 מציסו בהרכה פעמים שומים 2:6
 ממעלו[ת] יומיי הפסחים לש"ת 7
 עוד פרעו הנ"ל ל"ר פנחי לת"פ 3
 מיוסף מילי לת"פ 17:19
 מכמ"ר אליטני פורמיגיני בעד ב"ב
 פרע לספר בעד אשן גאליקו 11:10
 עוד מהנ"ל בב"ב הוציא במעד
 נער אלטינו 3:5
 עוד קבלתי מכמ"ר אלישע פורמיגיני
 הנדכות ומסוררים שלו ונכדו וגם לזוילו שלו משנת תי"ב
 שהם בין הנ"ל ל ליט[רינ] ר סולדי
 אשר השבות אותם לו בב"ב
 הוצאות שעשה ומעות שפרע
 כנראה מהרי ציוושה שעשיתי
 מ תחק שטר חוב עם החברה
 ביו ו עוב ר"ח ניסן תי"ג
 מכמהר"ר בילגראדו תשלום פרעות
 בדבות מסוררים ולזוילו 7:9
 מיור הנעלה שלמה פסח צ"ל

תשלום פרעון נדכות מסוררי[ם]

וליוילו וקברות 1 24:6

עוד מהבוסולו 1 3:17

בין הנ"ל נכנסו לידי 1 426:0

[f. 43 recto]

היום יו[ם] ב חולו מועד של פסח תי"ג נועדו מעלות בני החברה במצות הפרנס יוסף

מילי ואלו שמותם כמהר"ר אברם בילגראדו הנעלה שמואל

נתן הנעלה אלישע פורמיגיני ונכדו כמ"ר שמואל והנעלה

שמשון פסח וכמ"ר מנחם פסח ואני הצעיר יוסף מילי

ואני יוסף מילי להיות בסוף זמן פרנסותו קראתי לפרנס ראשון

כמהר"ר בילגראדו ונשאר ע"פ כולם בבלוטאציוני

ויצא בגורל לפרנס שני כמ"ר שמשון פסח

ולנכנס במקום יוצא כמ"ר מנחם פסח

ויען שהנעלה שלמה פסח ז"ל שהיה גזבר החברה נפטר לבית עולמו

קראתי בשם לגזבר בעד שתי שנים אופן הבאות כמ"ר

שמשון פסח ונשאר ע"ת כולם

והוא נכנס בחברה תחת זקנו זלל כפי הפרטי מהחברה וקבלו

אותו בסבר פנים יפות

וחשבון פרנסותו יוסף מילי מפסח שנת תיב עד ניסן תי"ג

הנה הוא כתוב לאחורי נו ומסרת מפתח התיכה פרנס הנכנס

היום בלחדש שבט תיד נועדו בני החברה הנמצאים פה פינאלו ואלה שמותם

כמהר"ר בילגראדו הנעלה אלישע פורמיגיני ונכדו כמ"ר שמואל

כמה"ר שמשון פסח כמ"ר מנחם פסח ואני הצעיר[ר] יוסף מילי

ומעלת הפרנס כמהר"ר בילגראדו שם פרטי שלהיות

ב"ה

שהאי סייורי עשה מיס שנציא שהחברה תפרע הליוילו מבתי חיים
שחייכת אלסי גיראדו רוגיי עום לא שימשבת את פרנס החברה בעד
המעות הנ"ל לבן אם באולי לא יתררצה ליקח הקאפיסולדו שלו ושלא
ושלו לנגוש ותר החרה לען עתה וימצה כל מעון הליוילו הנל
ונים החברה שבידו ריק ואין בו אפי שום פרוטה לבן קראם
להאעד בדי שיגזרו אומר אם רוצים לפורעם ומהיבן יוקחו המעות
ואחרי המיתות הראוי נמנו וגמרו שיוקחו המעות מהריוחות שישכיר
יחידי סגולה מהקק"י וממה שהם חייבים עד עתה ושלא
יגע ויתן יד בקרן החברה בי בב"ר נשאר מעש מהרבה ואם
בואלי לא ירצו החייבים לפרוע יחוייב הפרנס לבתוש אותם
עלידי מהשפט ולעכום אותם עד שיפרעו כי כן רצון
כל בני החברה ונשארה בבאלו שציוני על פי כולם

יוואת בורגיללו ילל ת"ש ליט[רין] שנת לו הויקיו מהמעון שהיה לו לקבל
מהחברה והפירות עולם עליהם לערך חמשה למאה
ומתחיל הפירות יו ה ויש מכירה תיג והששר עושה עי הסופר
מיי יוואת גנילו 1 700

יום ה דיצימביר קיד נפרעו הליוילו מא שנה עי הפרנס כמהר"ר

בילגראדו כנראה בריציפוטטה ביד הגזבר 1 35

יו[ם] ה דיצימביר תט"ו בעד ליוילו א' שנה עי

הפרנס כמהר"ר בילגראדו כנראה בליסטטה שלו 1 35

ש מרצו תיו לטוב חשבון קרן שישלה אל לקבל קבלו

ק ליט[רין] עו כמהר"ר בילגראדו הפרנס והכתוב

ביד הגזבר עם ערכון ציסר מרקישו וסי 1 100

- וליוילו עד כל דיצימביר תכא נפתרע עי כמהר"ר בילגראדו דף נו בזה 1 34 -

קראו רוישאו כנראה בחשבון פרנסות כמהר"ר בילגראדו קלף מח
 וליוילו עד דיצמביר תיאל 1656 פרעו אותו עז כמ"ר יוסף וינארה
 בפיקרון לבסילו כנראה בזה דף משי 130
 וליוילו עד כל דיצמביר תי"ח 1657 נפרע עז הפרנס
 במכמ"ר בילגראדו דף נ"נ והריצומשה ביד
 הגזבר 130
 וליוילו אד כל דיצמביר ת"כ נפרע עז הפרנס
 כמ"ר אלישע פורמיגיני דף נ"נ והמיצאשה 130
 ובחשבון כמהר"ר בילגראדו דף עז ביום יח פיבראדו תכא נפרע לחברן רוסזייו הקרן 1600
 וליוילו אחדש ומעש יותר 13 והששר בידה גזבר

[f. 44 recto]

ב"ה

היום יו[ם] א' שני לחדש אשיר נועדו כל בני החברה במצות הפרנס היוצא
 כמהר"ר בילגראדו ואלו שמות הנועדים כמ"ר בילגראדו
 הנעלה שמואל נתן הנעלה אלישע פורמיגיני הנעלה
 פנחס בר משה פסח שבא אביו בעדו ברצות החברה
 ואני הצעיר יוסף מילי ומעלת הפרנס בירר
 לפרנס ראשון לשרת לשנה הראה הנעלה
 כמ"ר אלישע פורמיגיני ונשארה ע"פ כולם
 ולפרנס שלו הנעלה שמואל נתן
 ולנכנס במקום יוצא כמ"ר מנחם פסח

וזה חשבון פרנסות כמהר"ר בילגראדו שנת ומסר
 המפתח מהתיכה אל הנעלה אלישע פורמיגיני פרנס הווה
 הוצאות עד כל עסן תיד עוד הוצאות במנתד
 הבראה בעד אברם שלום 10:7 החשות ל"ד מנחם עבע אלול ותבשרי 13

לר מנחם חדש ניסן 1 1:10	חב לבור גיל עבור זרוע אשת ר מנחם 1 0:15
ר דיצימכיר לבורגיל רויח א' שנה	
א' מאייו בשר עגל לקאמיו 1 0:14	פן תש ליט[רינ] לשרד חמשה למאה 1 35
ידנו בשר להנ"ל לחם ולימות 1 1:5	לבשם דולפין ת"פ ליסטה מפרנסות
להנ"ל תדנגולו 1 0:17	יוסף מילי 1 16
לספר שהקזה 1 0:10	קבורת בן יהושוע דור 1 3:1
בשר עגל להנ"ל 1 0:12	ליוסף מילי יבירות ד חדשים
טו מאייו שבידות לרופא 151	בעד כל חדש בסליו 1 8
ב נו בשר לק אמיורי 1 0:14	בהנוביר לר מנחם חדש חשבון 1 1:10
ליוסף מילי ת"פ חשבון	להנ"ל חדש בסליו 1 1:10
בשלו שנ"ל 1 26:3	ליוסף מילי שבת שבטי 1 4
למאשר בשליו פעמי	ושנאר תיד חולי חנה אלטינה 1 1
וקבל נ סודי מיותד 1 7:10	באב למש שוב עבור ליטלו סי
וקבל נ סודי מיותר	גירארדו 1 3:2
לד מנחם חדש איר 1 1:10	בה ב לקאמירו בשר ולחם 1 1:3
ליוסף מילי שבירותו	יום הנ"ל לו מנחם שבת ושבת 1 3
מחמשה חדשים ער	
כל חדש פנחם 1 10	בה פובראר ליוסף מילי אדר 1 2
זת אגוסטו לסיסמונדו ויקיי	כו ב לפראציסקו סולדה תפ
ליוילו שלו מעבי מ העלה 1 14:18	הוצאת הגיאיאו גה 1 15
ישבו לרומיניגו מיליארי עבור	ולתפסעם בשביל הנ"ל 1 0:15
ב"ב רפואת נתן לחנה אלטינ[ו] 1 9	ש מרצו לושף קאמיורי ב"פ בשר 1 1:15
ועד בנ"ל לקאמיורה 1 11	לו מנחם חדש אדר ניסן 1 3
בבנו הבראת מרק פולוויא 1 0:6	ליוסף מילי חדש ניסן 1 2
סישי לר' מנחם עבור חדש	לא מפוליטו אלינוי שמרר
מנחם 1 1:10	סב"ח ולפועליו 1 6:18
נירות בפור א' ליט[רינ] 1 2:10	
טו אוטוב לפרנס יסקו וי טור	
עבור הוצאות עשה יוסף	1 112:8

מילי בפשירה כמ"ר ילמה l 1:2
 l 106:18:8
 פסח l 106:18:8
 l 219 6:8 הן בין הנ"ל

[f. 44 verso]

ב"ה

הוצאות עשה הפרנס שעבר בעד כל ניסן תי"ד במעבר לדף l 219:6:8
 הכנסות מפרנסות הנ"ל עד כל יום וחדש הנ"ל
 ב"ב מושיו תיג קבל מיורש כמ"ר שלמה פסח ת"פ חוב
 שלהם מפרנסות יוסף מילי שעבר l 24:6
 מיזאת שומי אצי פירעון שפרות המודאר l 75:5
 מנהבון חיצונים l 3:13
 ר"ח השיב ר' פנחס א' חדר לחברה l 1:10
 ד' אגוסטו תי"ב מאנטוניו רוסי ת"פ שבירות סנית עד
 סיטימביר תי"ד l 13:1
 ב"ו נובימבר מאנטוניו הנ"ל שבירות הבית ב"ח עד
 פסח תיד l 42:10
 מהקופה בהרבה פערשם l 37:7
 בבו פיבראר ש"ח מכמ"ר מנחם פסח l 10:10
 חוב שלו כמו בפנקסו l 14:2
 מבר לדומי עגו מיליארי שוליט[רין]
 יאונקיות שעוה לערך לדף l 22:5
 קבל מיוסף לוי חובשלו l 0:2
 הם בין הכל מה שבאת לידו l 244:11
 ההוצאות הם בלמעלה l 219:7
 נשאר בידו שלה בברנה
 כמהר"ר בילגראדו l 25:4
 פרעם ליד כמ"ר לושע פורמיגיני פרנס

נשאר לגבות מפרנסות כמהר"ר בילגראדו הנ"ל

מהנעלה דונאטי l 127:19

הנעלה כמ"ר אלישע פורמיגיני חייב

בעד מהוררי נדכות וליוילו l 19:2:6

פרעצינסו²⁷⁷ אל סיסמונדו ויקיי

מו חדשים עד ז מאייו תיי l 19:18

פרע כמו בחשבונת l 4:6

ימנו ילוני דף מז מיוסף מילי l 6

כמ"ר שמואל פורמיגיני חייב l 7:5

יוהשו כמ"ר שלמה פסח חייבי l 28:1

כמ"ר משה פסח חייב l 20:12

יור שי כמ"ר חזקיה פסח חייבי l 11:8

כמ"ר אשר מס חייב l 0:9

ר ישראל דובירה חייב ד l 0:2

הם בין הכל נשאר לגבות l 196:0:6

[f. 45 recto]

ב"ה

זכר הבתכים שהם ביד הגזבר כמ"ר שמשון פסח

י"ג שוברים מבשמים שונים פזמעם שונים

ב רוציוטי מגיאויגוני לפרנסיסקו סולדה

א מרה של הבח מאיפוליטו אלינובי

א ריציורשה מסי קוקומוצה ממעון שנפרעו לו לשח הוקיו שנבוס

בחשבון החמישים סקו[די] שנפרעו לו לשת הקרן כנראה בשטר נעשי

²⁷⁷ Si riferisce probabilmente al nome פראנסיסקו, Francesco.

עי ייוואת גנילת יום מסך 179:4

א ריציווטה מהויקיו מן הריות מנובימ[בר] 1651 עד נובימביר 1652
עוד ריציווטה מהנ"ל בעד הנ"ל עד ז מאייו 1653
עוד ריציווטה מהנ"ל בעד הנ"ל עד ז נובימביר 1653 ועד כל מאיו תיו
עד ריציווטה מגיוואת בורגילו מת שליט[ריין] שיש בידו
שנפרע מריות מה דיצימביר 1652 ערה דיצימביר 1653 א' שנה ושנה 1654 ושנה 1655
עוד א' ריציווטה מסי גיוואת עולו מכל הליולו שאנ חייבים
לסי גירארדו רוגיו עד ז נובימביר 1651 89 l וכל שאר הסוברים
עוד א' כתוב מפיטו הבין והמקום של הבתי חיים מאנטוניו
מריא רוסי מתחיל פסקווה 1652 ומסיים
לס מיקול 1655 ג שנים וחצי לערך 85 l
עוד א שטר ממרת אסתר לוי שעזב אותי אל החברה
עוד שטר קניין המקום של הוישורי ז נובימביר[ר] 1651
א' גראוואמת במ ריציווטה מפורעון הליולו ממקום הבתי
חיים שקנינו מן הדונאטי אל הקורבינו משנא 1643
עוד ב שוברים מקרוב א' של יוסף רובירה ז"ל
עוד ב שטרות מכמ"ר שמואל נתן א' משע ליט[ריין] וא' מקל ליט[ריין] שהם
בין בכל חמש מאות ליט[ריין] אשר הריוח מהם פורעם אל 60 קורונו
ואחם אל סי גירארדו רוגי
עוד כתוב א נגד הנעלה שמואל נתן מסך ר ליט[ריין]
עוד כתוב א נגד הנעלה אלישע פורמיגיני מסך תקל ליט[ריין]
עוד א' שטר מקניית הבח מן הגוצו עי הנעלה דונאטו דונאטי ז"ל
עוד א' שטר מקניית הבח הנ"ל מן כמ"ר שמואל נתן שנת 1643 עם הסופלקה
עוד א' שטר הרשאה לועזית מן כמ"ר דונאטו דונאטי הנ"ל אל כמהר"ר שמעון בורגו ז"ל
עוד א' כתוב מהסבאת השבנים לבתי חיים
עוד א' ריציווטה מכמ"ר יוסף נתן מליולו של הבתי חיים ישנים מאנת 1642
עוד א' שטר שובר מן סקו[די] שפרעות אל הויקיו לטח המעות של בח
עוד א' שטר אינוסטי טורה מסי גירארדו רוגיו ושובר הליולו עד כל מסקווה 1654
א' כתוב פיטו א"מ רוסי ממקום ובין בתי חיים

א' ריציווטה מק ליט[רין] ממה שהיינו חייבים לבורגילו
א' ריציווטה מקי תיקה מפראסיסקו סודה
א' ריציווטה לשח קרת מהוייקיו וא ריציווטה מהנ"ל לאפקרת מבט סקו[די]

[f. 45 verso]

ב"ה

עוד א' שטר נדוניאת מרת בינונוטה אלטינו
יג ברלי טוני מקרקע החברה
א ריציווטה מפירעון הפוסא מיניאנה
א' ליסטה מדומיניגו מליארי מפרנסות כמ"ר יוסף וינטורה שנת תיו
א' ריציווטה פ שנת תיו עד זמוטיו מפירות הויקיו
פ ריציווטה מפרות הויקיו עד נובימביר תיש
א' ריציווטה מחברת רוסריו עד דיצימביר תיח
א' ריציווטה מעות רוסריו עד דיצימביר תיט

[f. 46 recto]

ב"ה

היום יום ב ז לחדש מנחם תי"ד בא לוליו 1654 בסי גירארדו רוגייו עשה
האינויס שי שורה מהבתי חיים חדשים שקנינו מהוויקיו ומהויטור[...]
ופרעון לו הליזילו בעד כל פסקווה 1654 לערך כל ששהי
חדיים שו ליט[רין] יד"ף ד"ך כמו שנער למטה ובאינויסטי
טורה הנ"ל עשה קבלה מהליזילו עד יום הנ"ל מפסקונה 1654
והכל בעשה עי גוואן ניולי שעשה בעדו והליזילו הנ"ל ישבח
בירינו לפרוע הקרק שהם תרכח ליט[רין] יגך לכל אות נפשינו
אופן פריען הליזילו שפרעו אל הניולי הנ"ל

בעד פסקוה 1652 15:14:4 l בעד סמ[...] 1654 בעא בחשבון פורמיגיני דף מז
 בעד ס מיקיל 1652 15:14:4 l 15:14 l
 בעד בסקונה 1653 15:14:4 l בדך נ נפרע עי יורף וינטורה 31:8 l
 בעד ס מיקיל 1653 15:14:4 l בדף נג נפרע עי כמהר"ר
 בעד פסקו 1654 15:14:4 l בילגראדו עד
 כל גיינאט ניולו ניתן בעד פריען האינזיס כל פסח 1658 78:12 l
 שישורה הנ"ל והקבלה הנ"ל בחשבון כמר"ר
 א' בערינו וא בעד הי גירארדו בילגראדו נפרע
 רוגייו ודורות לו 16:14:4 l בעד באהקווה
 חב ב שנים דף
 כל מהעות הנ"ל פרעם הפרנס כמ"ר אלישע פורמיגיני 95:6:0 l 62:17:8 l
 נראה בדף נ"ט שאר פריעת הליוילו הנ"ל
 ה יום יום א' של חדש [...] נועדו כל בני החברה ה"ה
 כמהר"ר בילגראדו הנעלה שמואל נתן
 הנעלה אלישע פורמיגיני פרנס
 הנעלה שמול פורמיגיני הנעלה שמשון פסח
 ואני הצעיר יוסף מילי והפרנס הנעלה
 כמ"ר אלישע פורמיגיני פורמיגיני בוית שנש
 זמן פרנסות בירר לפרנס ראשון לשרת שנה
 הבמה כמהר"ר אברם בילגראדו
 ונשטר באלוטציוני ותלפי בנלהי
 ויצא לפרנס שני בגורל הנעלה שמשון פסח
 ולנכנס במקום יוצא הנעלה מנחם פסח

[f. 46 verso]

לזכר שוב יהיה שפן טוף ט"מ רוסי קבל בזכירות בין ז"ל בה"ח
 והקרקע והמורארי ג"ב שיש בתוכו הנ"ל בעד סף 3150

לכמ"ר יוסף מילי בעד י"ג חדשים 126	לשנה בעד ג טע מתחיל סוף סיטי ת"א הוא טבת 1655
לר' מנחם י"ג חדשים 19:10	ומרלו מין בסררן בנר בכתוב שטר הוא ביד יורשי נעל כ"מ
בשר בבמה פעמים לאשת	שלמה פסח יצ"ו
ר' שלמה 3:2	חשבון הנעלה אלישע פורמיגיני מפרנסותו
בלאסו להנ"ל 0:10	שנת תש"ו
בשר בבמה פעמים להנ"ל 5:8	

הכנסות	הוצאות
קבלתי מכמהר"ר בילגראדו 1 25:4	לכמ"ר יוסף מילי בעד י"ג חדשים 1 26
קבלתי מאני ומנכרי כמ"ר	לר' מנחם י"ג חדשים 1 19:10
שמואל מחוב ישן 1 26:7	בשר בבמה פעמים לאשת
פיטו בין 1 85	ר' שלמה 1 3:2
מן הבוסולה 1 34:5	בלאסו להנ"ל 1 0:10
מן המילי מסוררי ונדכות 1 4:8	בשר בבמה פעמים להנ"ל 1 5:8
מן כמהר"ר בילגראדו בנ"ל 1 15:10	הקמת שטר לגיילול 1 4:10
מן יורשי כמ"ר שלמה	לספר בעד אשת ר' מנחם 1 2
פסח בנ"ל 1 13:19	עופות וצוקארו בעד אשת ר' שלמה 1 1:9
מן בשר שמואל פורמיגיני בנ"ל 1 7:16	ב לוליו פרעות ליוליו והקמת
מכמ"ר אשר מה 1 0:16	שטר ארברים אחרים כנראה
מכמ"ר אלישע פורמיגיני	בליסטה 1 95:7
מסוררי ונדכות 1 19	לכמ"ר מאיר בעד פולאסטרי 1 1:10
1 309:10	עוד להנ"ל לצורך אשתי 1 2:00
הסרמהם הוצאות מנגד 1 295:2	ל ר' מנחם בעד זוגתי 1 3
נשאר בידו 1 14:8	לספר בעד כמ"ר ישראל 1 4
ונשאר לגבות מהנעלה שמואל	שעוה עז"פ 1 2:5
נתן מסוררים ונדכו 1 7:4	לכמ"ר מאיר אוהמת 1 2:10
עוד בעד רויח א' שנה ממתים	פולאסטרי לקאמיורי 1 16
ליט[רינ] בעד כל עסן תשו יג חדשים 1 21:13	לגייואן בורגילו ליוליו 1 35
28:17	לסיסמונדו וייקיו ליאלו בעד
1 11:8	כל מאיוו תשו כנראה בראשיה
	ובהם נכמס י"ד ליט הייתי חייב
	בחשבון הנעלה בילגראדו וחמשה
	ליט[רינ] היה חייב הויטו הנ"ל מחשבון
	יטן נשאר מה שפרעות 1 25
	למאיר ב"ב פעמי[ם] ב"ג שבט 1 3:10
	לויקיו הנ"ל ב"ב פעמים פירעות

ליוילו ב"ח מאייו תי"ו 1 29:6	1 10:10	כמ"ר משה פסח חייב
קניתי מורירי 1 1:17	1 0:5	כמ"ר זכריה חייב
לבשם בעד אשתר מנחם 1 3:10	1 0:2	כמ"ר מאיר אוסמו חייב
לאשת ר שלמה 1 2		
סקרפרוטי לרופא 1 4:18		
לגיואת ניולי ליוילו בעד		
כל נובימביר תשו 1 15:14		
295:12		

ומבר המפתח מהתיכה אל הפרנס הנכנס עם כל מה שבתוכה בנ"ל

[f. 47 recto]

ב"ה

היום יום א' ב אדר תי"ו נועדו מעלות בני החברה ואלו הם
כמהר"ר אברהם בילגראדו הנעלה שמואל נתן
הנעלה אלישע פורמיגיני הנעלה כמ"ר שמואל פורמי[גיני]
הנעלה כמ"ר שמשון פסח כמ"ר מנחם פסח
ואני הצעיר יוסף מילי

ומעלת הפרנס שם פרטי שכמ"ר יוסף וינטורה מבקשפע בני חברה
וייקרצו שגם הוא יכנס לחסות תחת בנפי החברה ולהיות
בא מהם לשרת גם פשחא ואלה מיזסף על הראשועם
להיות גסהוא ובני ביתי מוחזקים בבתי חיים בכל
א' מהמוחזקים אשר חוקמים על שטר הראשון מה
מוחזקות הרבוק שרעה בסוף הפנקס הלה וזה יען
שלש ערב מזמן שנקנה המקום שלהכות חיים עד
שתה כבר פני בליוילו שפרע כמהר"ר בילגראדו דורו
כנראה שבאותו חלק שפרע דורו היה נכלל גם ערב
ושעם כל זה הנה הו מרצעת הטוב נודר לתת לקופ[ה]

החברה הנ"ל בעד כל הנ"ל ב"ה ליט[רין] משבע פינאלו תבף
שישאר הפרטי הנ"ל, אשר עלבן הושם בלוטאציוני
ונשאר עלפי ששה הין וא' לא

היום יום ג ר"ח אשיר תי"ו נועדו מעלות בני החברה יצ"ו ה"ה
כמהר"ר אברם בילגראדו הנעלה שמואל נתן
הנעלה אלישע פורמיגיני הנעלה שמואל פורמיגיני
הנעלה שמשון פסח הנעלה מנחם פסח
והועלה כמ"ר יוסף וינטורה ומעלת הפרנס כמהר"ר
אברם בילגראדו קרא לפרנס ראשון להיות שנטלם זמן
פרנסותו הנעלה כמ"ר יוסף ונטורה ונשאר בבלוטציוני
ע"פ כולם ויצא בגורל לפרנס שני הנעלה שמואל נתן
ולכנס במקום יוצא הנעלה אלישע פורמיגיני

מרת שרה דונאטי חייבת בעד בניה בעד האסיעו מהמורארי
שעשבה תחת יום באפרילו ת"כ כנראה בזה ברף נה
עי שטר נעשה מבור שולמי אונופרי בעד ד שנים ואנתה
השנה חייבה עצמה אם לא נקבל בשבירות המורארי
ב"ב כמו השעם האחרות שיישיב לו הפחת בשנה
חמישית

בשנה ראשונה היא שברה המורארי ופרעה לש"ח כנראה בחשבון
כמהר"ר בילגראדו דף ש שנת ת"כ 130
שנת תכא קבלו בשערות המורארי הנ"ל מיוסף
לוי כנראה בחשבון כמ"ר יוסף וינטורה דף 180

[f. 47 verso]

ב"ה

סיסמונדו ויקיי קבל כמו בזה בקלף מ"ב כל הריוחות עד

כל מוטיו תי"ז ונשאר לקבל מקרן 1 515
 ז פיבראר תי"ז קבל לשנת הקרן בה סקו[די] 1 128:11
 נשאר לו לקבל מקרן 1 386:5
 עוד קבל הרויח עד כל מאייו
 תי"ז 1657 ולא עשה ריציווטה עשה הרציווטה והיא ר:ר הגזבר
 כנראה בחשבון כמ"ר יוסף
 וינטורה בזה דף מט 1 25
 ועוד קבל הרויח בעד
 כל אוטוכיר תיש בעאה
 בחשבון יוסף אילי משנת
 תיח בזה בדף טובב פעמי[ם] 1 28:19 והב ריצוטי ביד הגזבר
 ועוד קבל רויח כנראה בחשבון
 כמהר"ר בילגראדו דף ב"נ בהפ 1 14
 עוד קבל תחת יום גיינאר
 תב מב ליט[רינ] לתשלום פירעון
 הלה סקו[די] שעשולו דיספינסה
 דוגארו פרטו למי אונופרי
 תחת ש מאייו תיש מקי ליט[רינ]
 ביתנו לסיסמונדו הנ"ל לטת
 הלה סקו[די] הנ"ל מה ליט[רינ] גך לא 1 180:5
 ובאלו הישיב הרויח מהקי
 ליט[רינ] הנ"ל ממאתייו עד בני מכיר ת"כ
 באופן שנט ארלו לקבל מהקרן עוד 1 206
 נפרע הרויח מ"ב מאות ליט[רינ] הנ"ל עד ב"ח אפרילו ת"כ דף מ"ג
 עוד נפרע מהרויח מה ב מאות וששה ליט[רינ] הנ"ל עד נובמבר
 תכא בעאה בחשבון כמהר"ר בילגראדו דף נו
 ביום הא עוד קבל לשחקרן כנראה בדף ש בחשבון הנ"ל 1 50:6
 באופן שאשן לו עוד לקבל מקרן לא 1 155:12
 דפיראר תכא קיבל מכמהר"ר בילגראדו כנראה דרף

[f. 48 recto]

חשבון פרנסות כמהר"ר בילגראדו משנת מתחיל אייר תש

עד כל ניסן ציו

הכנסות

הוצאות

לח מאייו תש בשר לקאמיטי 1 0:14	ב"ב סיון תש"ו נדכה מעל[ות] זלמני 1 2:10
הקזמדם להנ"ל 1 0:10	עכור המורארי 1 75
ט גיונייו בשר ולספר להנ"ל ב"פ 1 2:3	מא"מ דירוסי ת"פ שבירות ביתו שהיה
הבראת למצת שרה פסח 1 0:1:8	חייב פסח שעבר 1 15
ק לוליו לסיסמונדו ויקייו קרן 4:8	ז תמוז מכמ"ר אלישע שבח בחשבון הנ"ל 1

ע"ב ליט[ריין] ב וי ליט[ריין] לסופר	ומכמ"ר שמואל נכדו 1 4
עבור השטר 1 73:2	ג היטמכי תי"ו שח מיורשי נעל[ה] כמ"ר
שלמה פסח 1 15	
לזיסא מרתישו פירות א' שנה	פטירת כמ"ר קבריאלי אוסילי קרקע ובגר 1

40

מן ת"ש ליט[ריין] היינו כל דיצימ[ביר] תש"ו 1 35 מכמ"ר יוסף לוי שנדה מלאבתו מחבירת
הקבר 1 1:10

ז תמוז להנעלה פורמיגיני להשלים סף ראשונה	י"ב גיינארו מאמ[ ] רוסי שח שבירות א' שנה
שת ליט[ריין] קרן חבורה בידו והכתוב	שפורע קת דיט[ריין] לשנה 1 50
ביד הגזבר 1 3:14	רויח חול 1 10
מפתח לב"ח 1 2	י"ו ב חולי[ס] מועד של פסח מכמ"ר יוסף
וינטורה	
ואנגה וא' כדיל 1 3	שנכנס בחכר ו"פ א' בפנלה ו"ב מסוררי[ס]

1 25:10

1	מיוחדשי כמ"ר חזקיה פסח ש"ח	l 1:11	נירות י"ב
			12
1	מהקופה בהרנב פעמים	ח"מ של סובות פולאשרי לבכן כמ"ר	35:8
1	ע"י ר' מנחם	l 12	יהושיע דוד קלקו
			0:14
1	בכמ"ר יוסף מילי	קלי ריצימכי לסקום חור של כהח	0:4
1	מכמ"ר מאיר	l 2:12	ע"י כמ"ר שמשון פסח
			0:6
1	מכ"מ אשר מ"ה	l 1:18	ב"ש יינאר בשר למאטר אוסמו
			0:17
	מיוסף מילי תשלום כל מה שחייב	l 2:6	לאשתו בהרכה פעמים בשר
1	עוד יום הנ"ל	ליוסף קאמיורי נארנצי ונשר	12:9
1	חוב של כמהר"ר בילגראדו	l 2:5:4	בג"פ
			17:15
1	מהנעלה פורמיגיני	שמרצו ליררשי גייואת בורגילו ש"ח	28:16
		תש דיט[רינ] קרן שיש להם לקבל 900 l	
1	הם בין הנ"ל	עם ערבות ציסא מרקטו וקרלו רומיאו	351:7
		והכתוב ביד הגזבר	
1	הוציא במנגד	לבשם פירארי פ חשבונות ישנים 8 l	304:5:8
1		נש מרצו עגל לקמאיורי ב"פ l 1:9	47:1:4
	מסר מ"מ נכללו	אפרילו תי"ו להחר מילי בשר לספר 1:18:8 l	
	כמ"ה שנתן ליד כמ"ר		

	לבשם לודויקו פירארי עבור יוסף מאיטי 1 25	אלישע פורמיגיני
	ליוסף מילי שנירותי א' שנה 1 24	עם כל הנזבר למשה
	לכמ"ר מאיר אוסמן תפ שבירותו א שנה 1 5	ריוח מכמ"ר אלישע פורמיגיני
1	לרופא עבור שבירותו מוקרם משה חישי	ב"ח עסן תי"ו פשדה חדשים
	29:3:4	
1 0:2	ת"ח לי יו אפרילו 1656 לע טו לש לשנה 1 7:10	מכמ"ר ישראל רופיה
	עוד מהנעלה פורמיגיני	
1	הם בין הכל 1 304:5:8	שעות חשבון שלו
	10:0:4	
1	אשר הקן ש מנגד שנשאר בידו נתנם	הם בין הכל
	86:7	
1	בתורת עסקא אל הנעלה אלישע פורמיגיני תחת	עוד קבל מיורשי שלמה פסח לטח
	13:19	
	שו אייר תי"ו והם נוספו תחת בתוב הראשון	וקבל מנבדו כמ"ר יוסף ונטורה 1 50
	פרנס חדש ממ שקד למפיטו בין הם בין הם	

[f. 48 verso]

ב"ה

	נשאר לגבות מפרנסות בילגראדו הנזכר מעבה לכף ב"ח ניסן תי"ו	
	מהנעלה דונאטי 1 184:6	מכמ"ר יוסף בן 1 0:17:6
	מיפשי נע"ל שלמה	מכמ"ר יהושאע דוד 1 0:5
	פרעו כמל אחור פסח 1 29:11	מכמ"ר ישראל רובי[רה] 1 0:2
	לש"ח 1 13:13	
	מכמ"ר משה פסח 1 41:12	פ ליד כ"מ [מכ"מ זכריה מורי] ²⁷⁸ הפרנס יוסף
	וינטורה	
	מירשי חזקי[ה] פסח 1 11:9	מכמ"ר גבראל אוסיל 1 0:7

²⁷⁸ Cancellato.

ב"ה

לזכר לבררה יהיה אמן אשך ביום ח גינארו אלף תר נז למנינם
 נעשה ששר בציבטו דונאטו ע"י הסופר הי גירולמו ריגיטי מנדוניית
 מרת בינו וטה אלישיני בת כמ"ר משה אלטינו ז"ל שניתן לה הנדוניא
 מכמ"ר אלישע פורמיגיני ומהקק"י פינאלו ומרצות ובהסבמה כולם
 נתחייב בשטר הנ"ל החות כמ"ר גרשון אוליוויטי ואמה עמו ערבות
 קבלנית בעד הנדוניא הנ"ל שהיא סף ב אלפום וסז ליט[רין] ומצי
 כמו שכתוב למטה שאם חו תבא העדר מהבלה כלו זרעשל
 החתן הנ"ל ואמה עמו הנ"ל להחזירה ביאם אל חברת גמילות
 חסדים מפינאלו ולא תוכל הכלה בינוינטה הנ"ל לזעתעד

זה בי כן התנו בשטר הנ"ל

והנדוניא היא בזה האופן

מובילי בעד 1 675

מעות מחושבים 1 1087:10

חצי הדורונות 1 70

מתנות נעשו

לה ממרת אסתר

פורמיגיני מבת 1 60

נוסת עשרה

למאה 1 175

בית הכל 1 2067:10

זכר הלולו בפי הערך משנת תיו

כמהר"ר בילגראדו 1 7

ליוילו תי"ז המעלות פורמיגיני 1 20:10

יורשי שלמה פסח 1 7:10

כמ"ר משה פסח 1 1

כמ"ר יוסף וינטורה 13

מילי 12

יורם חזקי[ה] פסח 19

[f. 49 - mancante]

[f. 50 recto]

ב"ה

היום יום ה ב"ז אייר תי"ז נועדו מעלות בני החברה ואלו הם

כמהר"ר בילגראדו הנעלה אלישע פורמיגיני ונכדו

כמ"ר שמשון פסח כמ"ר יוסף וינטורה

כמ"ר מנחם פסח ואני הצעיר יוסף מילי

ומעלת הפרנס כמ"ר יוסף וינטורה להיות בסוף זמן

פרנסותו בירר לפרנס לשנה הבאה אני הצעיר יוסף מילי

ונשאר בבלוטאציוני על פי כולם

ויצא בגורל לפרנס שני כמ"ר שמשון פסח

ולכנס במקום יוצא כמהר"ר בילגראדו

חשבון פרנסות כמ"ר יוסף וינטורה מתחיל ר"ח אייר

תי"ז עד כל ניסן תי"ז

הוצאות

הוצאות

להח"ר מנחם אליה מילי בהרכה

מעבר לדף הם סף 1305:7:8

פעמים בשר 13:3:4

למיל סופר לשוב חשבון 110

למאיר אוסמת ובניו בהרכה

למולאת איסטור לפירעון

פעמים בשר 12:16:4

קאפה סולדו 13:18

לכמ"ר יהושוע דוד גאליקו

לקבורת מרת גיינשולה

בשר 10:12

למרת גיינטיל קאמיורי בהרכה

קאמיורי והבגד וארגז 1 15:6	פעמים בשר 1 2:9
לנידות שעוה יום ביפור	לשמרה בלוליו בחליה 1 2:5
ט אונקינת 1 1:15	לתקת הבלים והבראה 1 0:16
לבשם מיאל מורו ונתן הליסט[ה]	לקנות ב מאלרטיילו 1 0:12
לגזבר עם הריצוטה 1 75	לתפשנם ללונת המטה 1 1
למרת בינו ינוטה אלטיני 1 50	למאיר לחפור הקבר 1 1:10
הם בין הכל הוצאות 1 461:6:8	בעד ליוליו בין בתי חיים
	ליורשי רוגיו ונתן הריציווט[ה]
הסר מהם מה שבא 1 269:16	לגזבר 1 30
לידו במעבר לדף	להבראת מרת שרה בילגראדו 1 0:2
נשאר לו לקבל 1 191:10:6	לקאבילית בעד חפירת הפוסה 1 4
	להנעלה פורמיגיני בתורת
	עסקא בקת ליט[רין] שניתנו לו מיד
[אשר מהם סידר שיותן מהם לכמ"ר	העילר כמהר"ר בילגראדו 1 50
הפורמיגיני שילל ממנו בעד ב"ב הוציאת	בעד פירות הבורגילז שניתנו
ממעות הנ"ל 1 159]	ביר הביסילו 1 30:12
	בעד הביולקי ג פעמים 1 0:12
[ולכמהר"ר בילגראדו	למאיר אוסמו בעד שבירות 1 5
שהוציא הנ"ל 1 32:10	לסיסמונדו וויקיו לש"ח קרת
1 191:10]	ונתן שהטר לגזבר בהסק 1 128:25
	להנ"ל רויח עד בלמאיו
	תי"ז ונתן הריציווט[ה] להנ"ל 1 25
	שבירות הרופא משניה
	חדשים עד כל אפרילו תי"ז 1 7:10
	ליווציוני ששר מרת בינכד
	נוטה אלשיני 1 8:13
	הם בין הכל 1 305:7

הכנסות פרנסות כמ"ר יוסף ונטורה בגד הוצאת מעבר לדף
מאנטוניו מאריה רוסי לש"ח שבירות בית ב"ג פעמים l 148
בעד ב"ב קובל מזבריה מודינה ויוסף לוי l 0:9
מהקופה בהרכה פעמים l 40
בעד ב"ב היה חייב הוא הסדרי[ם] ונדכות l 3:6
ובעד לזיילו שלו l 3
מיוסף מילי מסדרים ונדכות l 8
לזיילו שלו l 2
מיורשי שלמה פסח לש"ח חוב ישן l 15:6
מכמהר"ר בילגראדו מסדרים ונדכות l 6:14
לזיילו שלו l 7
מכמ"ר אלישע פורמיגיני ונכדו מסורר[ים] ונדרץ l 15:1
לזיילו שלהם l 21
l 264:16

מה שנשאר לגבות בפרנסות הנ"ל	הם בין הנ"ל שנשאר לגבות
מהנעלה דונאטי חובישת	ממעלת דונאטי l 210:2
עד כל ניסן תיו l 184:6	מכמ"ר משה פסח l 49:9
מסורר[ים] ונדכות חדשים l 5:16	מיורשי שלמה פסח l 14:15
רויח ב מאות ליט[רין] עד כל	
ניסן תיו l 20	מיורשה ח"פ l 23:9
l 210:2	מאשר מ"ס l 1:4
מכמ"ר משה פסח חוב ישן l 41:12	l 298:19
מסורר[ים] ונדכות חדשים l 6:17	
לזיילו l 1	
l 49:9	

מיודשי שלמה פסח חובישן 10:12

מסורר[ים] ונדכות חדשים 16:13

ליוילו 17:10

14:15

מיורש ח"פ חובישן 11:9

מסורר חדש 3

ליוילו 9

23:9

מכמ"ר אשר מ"ה נדכות 1:4

[f. 51 recto]

היום יום שש"י ר"ח אייר תי"ח נועדו בני החברה מג"ח ואלו

הם כמהר"ר בילגראדו הנעלה אלישע פורמיגיני

הנעלה שמואל פורמיגיני כמ"ר שמשון פסח

כמ"ר מנחם פסח ו כמ"ר יוסף ונטוראה

ואני הצעיר יוסף מילי פרנס

ולהיות שהגיע סוף זמן פרנסות קראות בשם

לפרנס כמהר"ר בילגראדו ונשאר ע"פ כולם בבלוטאציוני

ויצא בגורל לפרנס שני הנעלה שמואל פורמיגיני

ולנכנס במקום יוצא כמ"ר מנחם פסח

וזה חשבון פרנסותו מתחיל אייר תי"ז עד כל

ניסן תי"ת

הוצאות

הכנסות

יו[ם] א' י"ז גיזניו למאיר אשמת בשר עגל 10:18

האלול הבראת שמואל פורמיגיני ובני

ביתו ב"ב פעמים 1:6

דתקת הכלום 10:18

בא לידי מאנטוניו מאריאה רוסי לש"ח

חוב מפרטו הב"ח ב"ג פעמים 70:12

מבדכות חיצוני קנין כמר"ר

ליתו שוע דוד גאליקו בשר ב,ב פעמי[ם] 1 1:15	בילגראדו 1 3:6
יו חשבון הבראת בין דונאטי 1 0:16	עוד מהנ"ל 1 1:3
למאיר אוסמו שהיה במטה בשר 1 1:10	מהקופה י"א שבת 1 8
יו א' בסליו הבראת הני בין כמ"ר	מאנטוניו רוסי הנ"ל לשחפיטו 1 50
1 0:16 מנחם פסח	בא פיבראר תית
פרעתי לסיסמונדו וויקיו ליוילו	מיוסף מילי נדכות מסוררי[ם] 1 6:6
שלו בעד א' שנה וחצי עד פנימכי	
תיו	1 2 ליוילו שלו
ונתתי הריציווטה לגזבר 1 28:19	מכמ"ר שמואל פורמיגיני
פרעתי ליוילו אל חברה רוסריו	נרכות מסוררים וקבורת 1 19:13
בעד א' שנה עד כל הדיצמכי	
1 30 תית 1657	מכמהר"ר בילגראדו נדכות
ונתתי ריציווטה מבורטולמי בירסאת	ומסוררים 1 33:2
מסארו אל הגזבר	ליוילו שלו 1 7
הנצאות בקבורת מרת לאוורה רובירה 1 0:4	מכמ"ר אשר מה 1 2:3
בעד פרות שעאה ליום בפור 1 3:3	[למכמ"ר יוסף ונטורה
בהראת כמהר"ר בילגראדו ובנו 1 0:10	פרע מסוררים נדכות
קניתי א' בדילו 1 1:2	ליוילו שלו]
לתקן הוואנגי והידות 1 1:15	מן הקופה 1 25
פרעות לעצמי בעד שארית פרעון	
סופרות שהיה חייב לו כמ"ר יוסף וינטו[רה]	מכמ"ר אלישע פורמיגיני
1 14 פרנס שעבר	נדרים ונדכות 1 4:18
ובעד סופרות פרנסות שלו 1 26	בעד ליוילו שלו 1 21
לשמש בעד א' שנה 1 5	
עוד פרעתי לכמהר"ר בילגראדו בעד	בעד קבורת מרת לארה 1 34
ב"ב היה חייב לו כמ"ר יוסף ונטורה	דויח ב שנים מתק ליט[רין]
כמ"ר נסותו 1 32:50	שיש בירו עד כל חדש
	ניסן תיח 1 100
1 155:1	1 288:36

עוד הוצאות ב"ה
הוצאות במעבר לדף 1 151:1
עוד בעד שבירות הרופא בעד א'
שנה משלמת טומאיו תי"ח 1 15
יו ב בט אפרילו ליהושוע גאליקו בשר 1 0:15
עוד להנ"ל ל ב בשר 1 1
ירקות להנ"ל 1 0:2
בשר להנ"ל יו ד א' מאגיו 1 0:18
בשר להנ"ל יו ה ב"ב 1 1:5
לספר להקיז במ להנ"ל 1 0:15
לבשם בעד הנ"ל
נתתי לכמהר"ר בילגראדו בעד ב"ב
הוצאות מן הקופה 1 25
עוד הוצאות א' מידיצינה
לכמ"ר יהושוע דוד גאליקו 1 3:17
להנ"ל משן²⁷⁹
פרעות לכמ"ר אלישע פורמיגיני
בעד חוב שהיה חייב לו כמ"ר
יוסף ונטורה בפרנסות 1 159
1 358:13
פרעתי לכמ"ר אלישע
פורמיגיני בעד ריוח 1 0:12
הכנסות 1 388:3 1 359:7
הוצאות הם 1 359:7
נשאר בידי 1 28:16

---

²⁷⁹ Cancellato.

מה שנשאר לגבות	מיוחדשי דונאטי חובישן 1 210:2
כמ"ר מנחם פסח חוב ישן 1 49:9	מסוררי[ם] ודכות פרנסותי 1 2:1
נרכות מסו פרנסות 1 7:7	בגד קבורה 1 6
קבורת אשתי ובגד 1 16	שענה שניתן לו 1 4:16
חפירת הקבר 1 2	חפירת הקבך 1 2
ליוילו שלו 1 1	רויח עד כל ניסן תיח מר ליט[רין] 1 20
1 75:16	1 244:19
כמ"ר שמשון פסח חוב ישן 1 14:15	הנעלה יוסף וינטורה חייב
ב"מ פרנסותו 1 8:5	מסוררי[ם] ונדכות 1 4:10
ליוילו שלו 1 7:10	ליוילו שלו 1 3
1 30:10	1 7:10
יושי חזקיה פסח חובישן 1 23:9	
מסוררים פרנסות 1 3:5	
ליוילו שלהם 1 9	
1 35:14	

[f. 52 recto]

היום יום ב יא אלול ט סיטימביר תי"ח נועדו כל בני החברה
במלות הפרנס כמהר"ר בילגראדו ואלו שמותם
כמהר"ר הפרנס הנ"ל הנעלה אלישע פורמיגיני
הנעלה שמואל פורמיגיני הנעלה שמשון פסח
הנעלה מנחם פסח הנעלה יוסף וינורה
ואני הצעיר יוסף מילי
והפרנס הנ"ל שם פרטי שלהיות שהמעולים יורשי כמ"ר חזקיה
פסח מע"פ הוא יותר מוילה שנים שלא פרעו הליוילו
שהם חייבים אל החברה בעד הבתי חיים בגודע כצי דך בו
ובהיות שבפנקס הזה בדף לג פרטי עשרה 139
אומר בני החברה בפרטי הנ"ל שמו שמעתיק דירתו מפינאלו

ויעבור שלשה שנים שלא יפרע המסוררים או הליוילו
יפסיר חזקתו ויהיה בא שאינו מן המוחזקי[ם] שלכן הוא
שואל את פי בני החברה יגזרו אומר אם היורשים הנ"ל
הפסידו חזקתן ויגזרו אומר בדך מה לעשות
ובכן בני החברה אמר שנשאו ונתנו ברבר הספמת בהלוטאציוני
על פי כולם שיתידו אל היוחסים הנ"ל שאם לא פרעו
מה שחייכים אל החברה בעד הליוילו והמסוררים הפסידו
חזקתן עם בלזה יפרעו בעד כל ח"ג הסובות העל תי"ש עם
הקנס אשר שמו עליהם החברה שהם עשרה ליט[רין]
מיותר ממה שהם חייבי[ם] ממסוררים וליוילו בזמן הנ"ל
הם מתרצים ליתן להם במתנה גמורה החרש המוחזקות
הנ"ל בפי שהיה להם עד עתה ובתנא הנ"ל כמו
שהיה עד עכשיו ויהיו בבראשונה והכל שריר וקדם
ובן תחת ב"ח אלול תיח אני יוסף מילי הסופר בתבתי לספ[ר] להיורשים הנ"ל
בשם החברה את כל הנ"ל ונתתי האגרת ליוסף קאמיורי
פתוחה וקמארי אותר לו בדי שיהיה כמו שלוח לעד
נאמן שותונה להם וחזר אחר ראש השנה
והביא בתב תשוכה מהם שיפרעו בזמן הנ"ל כל הנ"ל
היום יו[ם] א' כז לחדש ניסן תי"ט נועדו מעלות בע החברה בב"ה ואלתהם
כמהר"ר אברהם בילגראדו כמ"ר אלישע פורמיגיני
כמ"ר שמואל נכדו כמ"ר שמשון פסח כמ"ר יוסף וינטורה
כמ"ר משה פסח בעד בנו ואני הצעיר יוסף מילי
ומעלות הפרנס כמהר"ר בילגראדו להיות בסוף זמן פרנסות בירר לפרנס ראשון
הנעלה אלישע פורמיגיני ונשאר ע"פ והוא לא שם בלוטה
ויצאבגורל לפרנס שע כמ"ר יוסף ונטורה
ולנכנס במקום יוצא כמ"ר מנחם פסח

ב"ה

וזה חשבון פרנסות כמהר"ר בילגראדו מאייר תי"ח

עד כל ניסן תי"ט

הוצאות

הכנסות

קבלתי מכמהר"ר מילי מ"מ שובים 1 13:9	בשר פגל לגאיקו 1 3:4
וסיסיני רפים 1 11:11	בשר למאי לר מנחם ולספ 1 2:10
מכמ"ר אלישע ונכדו ב מסוררי[ם] 1 0010	ולוציאה קאסה נובה ש"ח
מכמ"ר אליה ברץ פסח 1 0:6	מה שיש לה לקבל 1 10
נדכות כמ"ר אשר ומהנ"ל 1 0:7	בשר לר' מנחם ולאשות 1 1:7
נרכת כמ"ר יווה כהן 1 0 10	לדוי עגרכן שעאד שק[ודי] בפת
בה גיוניו מא"מ רוסי שח שבירות	שלו מוטר 1 0:15
בין של ב"ח 1 50	או פולהשרי להנ"ל 1 1:6
קבלתי ג נדכות מ"ר מנחם 1 0:6	להנ"ל בשר ג פעמי[ם] 1 2:7
ר"ח אלול מהקופה 1 7:10	ארגז והברכה עבור הנ"ל 1 4:16
מנשו ואני 1 5	תבריכים 1 49:12
ג נדבות 1 0:10	ש אונקו שעוה להנ"ל 1 1:16
מזורשי כמ"ר חזקיה פסח 1 45:8	יא נובימבי[ר] תיט לסי

בד נווימב[ר] נדכר כמ"ר זכריה מילי 1 0:5	גיואת עולי עבור הליוילו
דיצימביר מהקופה 1 23:10	בעד כל פסח 1658 1 78:12
ורעים 1 2:10	בשר לבן גאליקו 1 11:2
נדכות מנשואים נברות 1 4:15	בולישות קרקב 1 1:4
י אפרילו מאמר ש"ח שבירות הבין 1 40	לסיסמונדו ויקיו
חוב שלו 1 18:15	בניכור רויח שלו
מכמ"ר אלישע פורמיגיני ליוילו	כנראה בקבליקו 1 6
ממסוררים ונדכות ות"פ 1 31:17	לסי קרלו רומיא
מכמ"ר שמואל פורמיגיני פ	רויח מעות כוסריו 1 30
לסיסמונדו ויקיו ימים שעברו 1 8	בו גיינארו תיש לסיסמונדו
עוד מהנ"ל תפ חשון שלו 1 5:15	ויקיו 1 5:3
מכמ"ר אלישע ריוח א' שנה	והם תפ רי עב נובימ[בר]
מתק ליט[רין] שיש בידו מרח ניסן	תיש עם מה שנתן אליו
תיש שעבר 1 50	כמ"ר שמואל פורמיגיני 1 87
יחבו מהקופה סיסיני שובי 1 14	לזבריה מודינה בשר 1 2
רעים 1 5:8	שבירות א' שנה לשמש 1 57
מכמ"ר יוסף לוי 1 0:4	לספר שהקז המודינה 1 0:10
L 305:17	להנ"ל בשר 1 1:10
ישלו לקבל במנגר 1 294:14	בשר ליהוט דוד 1 1
בזרק פלנט	בשר למודינה 1 0:16
נשאר חייב 1 11:3 יש נבון מחוכ זה	עוד ליהוט דוד 1 0:15
פרע ויש לקבון מיוסף מילי 1 15:3 בער ב"ב פרעתי	שבורות א' שנה לרופא 1 15 עד אפרילו תיש
פרעו מכמ"ר וירשי שלמה פסח 1 46:5 לכמ"ר	לספ שלקז יהוש דוד 1 0:10
שמואל פורמיגיני שפ הבולשון	לבשם לודוויקו פירארי 1 73
פרע יוסף וינטורה 1 20:1 זיראר פראסון\מכמ"ר	עוד בשר להנ"ל 1 0:15
מנחם פסח 1 83:17 רם 1 5:10	
מזורשי כ"מ חזקיה פסח 1 12 באופן שנשארתי	
מזורשי דונאטו 1 266:12 חייב 1 5:13	
מהחר כהן מוטילסי 1 0:5 עוד יש סיסיני	
פרע מכמ"ר אשר מ"ה 1 2:19 רעים בנ"ל	
פרע ממרדכי שמואל ואחיו 1 2	
פרע הך מהחר ר' מנחם מילי 1 0:8	
L 449:10	
	1 294:14

ב"ה

זכר הליוילו משנת ת"כ

כמהר"ר בילגראדו 1 8:8

המעולים פורמיגיני 1 24:3

כמ"ר יוסף וינטורה 1 2:16

יורשי חזקיה פסח 1 9:4

מילי 1 2:6

1 50:12

היום יום א' אפרילו ר"ח אייר ת"כ נועדו כל בני החברה בב"ה

ואלוהם כמהר"ר בילגראדו כמ"ר אלישע פורמיגיני פרנס

כמ"ר שמואל נכדו כמ"ר שמשון פסח

כמ"ר יוסף ונטורה כמ"ר מנחם פסח

ואני הצעיר וסף מילי

והפרנס כמ"ר אלישע פורמיגיני להיות בסוף זמן פרנסות

- פרנס מתחיל אייר ת"כ -

בירר לפרנס ראשון לשנה הבאה כמהר"ר בילגראדו יצ"ו

ונשאר על פי כולם בבאלוטציוני

ויצא בגורל לפרנס שני כמ"ר מנחם פסח יצ"ו

ולנכנס במקום יוצא כמ"ר שמואל פורמיגיני

חשבון הפרנס היוצא כמ"ר אלישע פורמיגיני

הוצאות

הוצאות

למררכי שמואל פירעון שמשון א' שנה 1 5

עגל לכמ"ר יהושע דוד גאליקו בהרכה

לספר בעד בהן מונסיציו 1 30

פעמים 1 1:10

לגאלאנית ב"ב פעמים 1 7

עגל לכמ"ר זכריה מודינ[ה] בהרכה 1 4:14

קופי בעד הבית 1 4:10

לסיסמונדו ויקיו לש"ח מהקרן ממ"ה

לתקן צונטו ובואלות בע הבהן 1 17

שהיה לו לקבל כנראה בשטר 1 110

על יד בדרשולמי אונופריו בה גינארו	בז פולה שרי למרדכי שמואל 1 27
וימיר בעד כמ"ר זכריה עם 1 17	שעוה לבפור 1 1:6
הבישול לבסם	לגיואת נייולי בעד הליוילו 1 30
עגל להנ"ל בסרבה פעמים 1 6:6	הוצאות ועשו עי כמ"ר יוסף וינטורה 1 19:6
לבולי טוני בערבב היוחייה 1 18:12	עוד לסיסמונדו ויקיי ביראה
ליוסף מילי פירעון סופרות	בששר הנ"ל 1 70:5
י"ב חדש 1 24	להנ"ל ריוחות עד כח אפרילו ת"כ 1 5:3
1 182:8	1 175:17

[f. 53 verso]

ב"ה

עוד הוצאות כמ"ר אלישע פורמיגיני	וזה ליסטה מהוצאות ונשה
הוצאות במעבר לדף 1 182:8	כמ"ר יוסף ונטורה במעבר לדף
עוד הוצאות אחרון כה[ן] צ[דק] 1 175:17	למרדכי שמואל מ"מ 1 1
4	לגיוואן פראהי בורגילו 1
הוציא בב"ב מורארי לנווע 1 10:16	אז פולהטוי 1 1:4
קוצים לעשות גדר 1 11	למטה רימוגרין 1 3
לתקן בוסולו 1 0:4	לאליס נדרו ויקיי 1 9
למפא בעד א' שנה 1 15	לניונשה לוקיטו 1 0:40
לבשם בעראה בריציווטי	
ב ליד הגובר 1 25	לתקן הסאקיטי 1 0:15
לבריסילו 1 2:5	1 19:3
למיסטרו 1 2:5	
הם בין הכל 1 424:15	

ואלו הם ההכנסות שבאו בפרנסותו הנ"ל

מכמר שמשון פסח 1 46	נדכת כמ"ר עזריה מילי 1 0:10
ממרת שרה דונאטי 1 36:6	מהנעלה בילגראדו 1 5:13
ואלו לשח מעות שחיו כמ"ר מנחם פסח אלהחברה	מכמ"ר אשר מ"ה 1 2:19
מהנעלה בילגראדו עי	
סיסמונדו ויקיי 1 10	נדכות חדש סיון 1 3:16
נדכות כמ"ר גרשון 1 0:4	מכמהר"ר יוסף מילי 1 15:3
נדכת חדש אייר 1 2:13	מכמ"ר יוסף וינטורה 1 20
ממרדכי שמואל 1 2	מכהן מונציליסי 1 0:5
מאנשו מריא רוסי 1 85	מכמהח"ר מנחם אליה מילי 1 0:5 ù
נדכות חדש אלול 1 1:10	מחושבים בבוסולה
נדכות חדש תשרי 1 9:16	מאנטוניו מריאהרוסי 1 40
נדכות חדש חשון 1 1:15	נדכות חדש בסליו 1 1:17
נדכות שבש אדר 1 4:13	נאברו נמבר מהכהן 1 34
קאמישוטו נמכר 1 3	קאסותה נמכר 1 20
שאברו וקצי לר מנחם 1 18	מסוררים 1 24
נדכות חדש ניסן 1 4:12	הם בין הנ"ל 1 254:19
1 234	במנגד 1 234
מ"מ בבוסולה רעים 1 1:12	הסר מהם ההוצאות 1 424:15
נשאר בידו מע 1 64:4	

[f. 54 recto]

ב"ה

אשר מרמת שנשארו בירוהם 1 64:4	ונשאר לגבות
תיט	כל הליזילו מכל א' וא' של שנת
רונוי לנכות מהפמה שחייב	שהוא 1 50
ר' מנחם אליה מילי	

מ"ר מנחם אליה מילי 1	בעד שארית
	15
מכמ"ר אשר מס 1 1:12	החלבוש שקנה 1 15
מכמ"ר מנחם פסח ח"ח 1	מכמ"ר אשר מס
	3:5
נשאר הנ"ל מח"י 1 83:17	חייב 1 1:125
[ולשח אלו נפרא עי מרת שרה דונאטי	כמ"ר משה פסח
	במנגד 1 36]
מיורשי דונאטי ח"ח 1 3	חייב 1 3:5
ובעד רויח א' שנה מרליס 1	וחייב כמ"ר
	20
ונשאר הנ"ל חח"י 1 266:12	אליקים דונאטי
מיורשי כמ"ר חזקיה פסח	מסוררים 1 3
ח"י 1 12	
וח"ח הנ"ל מסורר 1 3:5	22:17 1 22:17
ליוילו מהנ"ל	
	נשאר וקי בידו מ"מ 1 41:7

ב"ה

- עיכוב ביד רימונדין בעד מ' שרה דונאטי -
היום יום ב ח אייר ת"כ נועדו בני החברה
הנמצאים בפינאל במצות הפרנסים ואלו הם
כמהר"ר בילגראדו הנעלה כמ"ר אלישע פורמיגיני
כמ"ר מנחם פסח כמ"ר יוסף וינטורה בעדו ובעד
חמיו הנעלה כמ"ר שמואל פורמיגיני
שכן נתרצה
ואני הצעיר יוסף מילי
ומעלת הפרנס כמהר"ר אברם בילגראדו שם

פרטי שלהיות שמרת שרה דונאטי חייבו
 בעד בנים אל החברה סביב לשלש מאות ליט[רין]
 מדיוח ור' ליט[רין] מקרן בשטר א' בידוע לכל בני
 החברה ועתה חבורת הרוסריית רוצים שהחברה
 פרע להם השש מאות ליט[רין] שחבים לזה בעד
 הנ"ל מיורשי דונאטי לפרוע החוב הנ"ל תשאר
 החברה בלי קרן ולא תוכל לפרנס החולים ולטשות
 המצשרך ותלך ח"ו לאיבוד ושהוא דבר אל מרת

[f. 54 verso]

שרה דונאטי לראות אם תרצה לעשות איזה
 אסיניו בעד פירעות המעות הנ"ל אואם
 תרצה ליתן ב"ב מיים חיים שהחברה לעשות
 לה נחת רוח יפרענה מעט יותר מכדי שוויה
 והיא השיבה אמריה לה²⁸⁰ שעתה אין לה מה
 ליתן אל החברה ואינה וידעת מה לעשות
 ושע"ב[שעליו בטוח] הוא הפרנס הנ"ל יודע שביד בירנרדין רימונדין
 יש איזה מעות שהוא חייב לה בעד לשים חיים
 שהיא נתנה לו האם יישב בע בני החברה
 שיעשה עי המשפט עי בוב אל הרימונדין
 הנ"ל בעד הסף שהיא חיינו אל החברה
 בדי שלא יתן לבסוף מוצא ולא ימצא עוד
 החברה לגבות את חוב שלה ואח"כ אם
 יהיה לה דין ודברים על דבר זה נגד החברה
 הדיינים בדי ירונו בינינו והדין והאאת
 יעשה ררבו שהעיבר הנ"ל על ידי המשפט
 לא יעשה לא בשביל התוי ואח"כ צייתי דינא

²⁸⁰ Giudici 5,29 (לה). (אמריה לה).

אנן ובכך אחר שנשאו ונתנו בני החבר
הנ"ל הנמצאים בוועד הנ"ל בדבר הנ"ל והביו
ההפסד מרובל שיגיע לחברה אם תצטרך
לפרוע מבלי שתגבה מאאותם שחייבים לה
שקרו לזודאי תח"ו תלך לזויבור הסכימו
שיעשה העיבוב הנ"ל וכל החצשרך עד
שיבואו המעות הנ"ל לידי גבייה והושם
בלוטאציוני ונשארה עלפי כולם
כב אפרילו

היום יום יא אייר ת"כ נועדו כל בני החברה ואלוהם
כמהר"ר בילגראדו הפרנס הנעלה אלישע פורמיגיני
הנעלה כמ"ר שמואל פורמיגיני [ני] כמ"ר מנחם פסח
כמ"ר יוסף וינטורה ואני הצעיר יוסף מילי
וכמ"ר שמשון פסח השמש קראו ולא רצה לבא

[f. 55 recto]

ב"ה

ומעלות הפרנס שם פרטי שלהיות שמרת שרה דונאטי
כמו מפש רופוסית משני בעה כמ"ר אליקים וכמ"ר
אלישע יורשי כמ"ר שמואל דונאטי כדי להסיר העיבוב
שנעשה לפרוע אלהחברה בעד בניה הנ"ל ממה שיש לה
ושעל בן יען נמצהו שהחברה ישלה לקבל מהם בעד
הקרת שעתן ליד כמ"ר שמואל נתן כנראה בשטר נעשה
משנת תה עברי ככל תנקוני חצל מאות להם משטרו אחרים
מוקרמי לשטר הנ"ל ועוד בעד דיווחות מה"ב מאות ליטרי [ג] הנ"ל ובעד מסררי [ס]
ונרכות סף רפ"ט ליט [רין] יפך שלכן לפרוע לעת
עתה הרפ"ט ליט [רין] יבך הנה היא מובאת ליתן אלה חברה

ב"ב אלינות מורארי שיש לה במקומה הסמך למקום
 הזה מבעה בקונדוטו היינו אזתן הה"ם מחוץ לגדר
 - אסיניו שעשתה מרת שרה דונאטי מהמורארי -
 המקום הבוא מצד הנהר וזה בעד פירון ד שנים
 העל היינו פירות שנה זה ובאחרות וזה בעד
 סף הרפ"ט ליט[רין] יב"ך הנ"ל ויען ששנה זו נראאה
 לעין שהעלין של המורארי אין שזה ב"ב כמו שאר
 השנים ע"ב בדי שהחברה לא יפסיד הנה היא
 מהמורארי הנ"ל בשנה זו פחות מהשנים האחרות
 הנה היא רוצה להיטיב אותו הפחת בשנה חמישית
 בלי ערעור ופק פוק בלל וניקר ושמבאאת ולהבא יפרע
 הריוח על ה"ב מאות ליט[רין] הנ"ל מדי שנה שנה ולא יעבור
 ושלכן יושה בלוטאציוני אם מתוצים החברה לעשות
 הדבר הזה והוצים באלוטציוני ונשארה עלפי
 כולם לעשותו
 ונתב בח אל כמהר"ר בילגראדו הנ"ל לנישות השטר בנ"ל ובנ"ל
 וככן לרדיפת הפרטי הנ"ל נעשה שטר מכל הנ"ל
 נוצרי ע"י בורטולמי אונופרי תחת יום כ"ז אפרילו
 ת"כ עם הסבמת המושל כל המצטרך
 היום יום ה ד אדר ראשון רב"א נועדו בני החברה במצאת הפרנס
 ה"ה כמהר"ר אברם בילגראדו ואלו שמותם
 כמהר"ר בילגראדו הנ"ל כמ"ר שמואל פורמיגיני
 שנודר דיראשה ו בעד פרטו כמהר"ר אלישע
 כמ"ר שמשון פסח כמ"ר מנחם פסח
 כמ"ר יוסף וינטורה ואני הצעיר יוסף מילי

ב"ה

ומעלת הפרנס כמהר"ר אברם בילגראדו שם פרטי איף
הוא כמו ב שנים ולא נפרע מבני החברה
הליוילו אשר עליהם לפרוע כנראה כב ת"כ
יד חתום מאיזה מהם בסוף סמר הזה ובפרטי
- שימת בחיק כמהר"ר בעגו פירעון ליוילו החברה בדין -
המוחזקות בזה דף ב"ו וזה יען נפל הפרש
בין בני החברה הנ"ל על אופן פריעת הליוילו
הנ"ל ולכן הוא הפרנס הנ"ל מודיע אל בני
החברה הנ"ל אם מתרצים כולם לשים כל הפרשותיה
בחק מעלת הרופא כמהר"ר יצחק ידידיה
בורגו מפיררה על דבר פירעון הליוילו הנ"ל
איך יעשה בדין או קרוב לו וכמו בן יגזר
אומר על הפרעונות מליוילו הנ"ל שנעשו
לשעבר מבני החברה אל החברה אם נעשו
בהוגת ובשורה בדין או קרוב לו ובאשר יצא
מפיו בנ"ל בן יקום ונשארה בבלוטציוני ע"פ
כולם בהין לעשון ככל הנ"ל וזה הנ"ל
היום יום א' ז לחדש אדר ראשון תכ"א נועדו בני החברה ואלוהם
כמהר"ר בילגראדו פרנס כמ"ר אלישע פורמיגיני
כמ"ר שמואל נכדו כמ"ר שמשון פסח
כמ"ר יוסף וינטורה ואני הצעיר יוסף מילי
ומעלת בילגראדו הפרנס שם פרטי שכמ"ר יוסף לוי מחלה בני החברה
שישבורו לו לשנה זאת הב"ב מורארי של מקום הדונאטי
ששברר להם מרת שרה דונאטי שהוא מרוצה לפרוע
- אפיטו המורי ליוסף לוי -

אל החברה לסוף לליו העל תבא לשבירותם שמונים
 ליט[רין] משבע פינאל ולכן יאמהו בני החברה אם מתרצים
 ליאנם לו לזמן הנ"ל בופד הא ליט[רין] הנ"ל והנשם בלוטציוני
 ונשארה ליתנם לו בנ"ל ע"פ כולם וסידרו אל יוסף
 מילי הנ"ל לעשות הבוב עם יוסף הלוי הנ"ל
 ובכן נעשה הכתב הנ"ל והוא בידי יוסף מילי
 היום יום א' י"ג אדר ראשון תפא נועדו כל בני החברה הנקובים
 בשמות למעלה ונוסף עליהם כמ"ר אליקים דונאטי והפרנס
 כמהר"ר אברם בילגראדו שם פרטי אם מתרצים בני החברה

[f. 56 recto]

ב"ה

לויבור הבית והמקום של הבתי חיים אל אנטוניו מריאה
 רוסי בעד ל"ב סקו[די] באשב פרע עד עתה להיות
 הלסוף סטימשר מש 15 העל הוא סוף שבורותו
 שעבר והשבירות הזה החדש יהיה ל"ג שנים העל
 עג סטימכיר 1664 וכדן הושם באלוטציוני ונשאר
 ע"פ ששההין וא' לאו לעשות השבירות הנ"ל בנ"ל
 ובכן לדריפת הפרטי הנ"ל נעשה הבתוב של השבירות הנ"ל
 - פיטו אנטוניו מריא רוסי -

עם אנטוניו מריאה הנ"ל בעד ג שנים מתחילים
 לס מיקאלל 1661 עד ס"י מיקיל 1664 בעד ל"ב
 סקו[די] לשנה בתנאי שלא יובל להשבירו לאחרים
 בלי הוא ביד אנטוניו מריאה הנ"ל
 היום יום שלשי חולו מועד של פסח תכ"א נועדו כל בני החברה
 תבתוכים במצות הפרנס[ים] כמהר"ר בילגראדו וכמ"ר
 מנחם פסח ויען שנשלם זמן בפרנסותם אמרו
 שרוצים לעשות פרנסים שיתחילו לשרת [...]

אייר העל ואלו שמות הנועדים
 כמהר"ר בילגראדו הנ"ל כמ"ר אלישע פורמיגיני
 כמ"ר שמואל פורמיגיני כמ"ר שמשון פסח
 כמ"ר מנחם פסח כמ"ר יוסף וינטורה
 כמ"ר אליקים דונאטי ואני הצעיר יוסף מילי
 ומעלת הפרנס בילגראדו הנ"ל קרא לפרנס ראשון בעד
 שנה הבאה מתחלת ר"ח אשיר תכ"א ומטלמת
 בסדדה כמ"ר יוסף וינטורה ונשאר בבלוטציוני
 ה בהין ו"ב בלאו והוא לא שם בלוטה
 ויצא בגורל לפרנס שני אני הצעיר יוסף מילי
 ולנכנס במקום יוצא הנעלה שמואל פורמיגיני

וזה חשבון הפרנס היוצא
 ה"ה כמהר"ר בילגראדו יצ"ו

הוצאות	הוצאות
ב אייר בעד בן יהושוע גאליקו 1 1:13	עוד לכמ"ר אלישע פורמיגיני
עגל להנל 1 0:16:8	שפרע לקרישטופלי רינאלדי
סקויסטרו דונאטי ולמושל	עבור הרוסריו רויח א שנה 1 36
ולסופר עבור הנ"ל 1 9:4	להנ"ל שפרע לסיסמונדו ויטי
ז מאיו עבור אשה ופנחס	א סאה חשה להשיבם בריוח
לספר 1 5	נובימביר העל 1 4:15
לסופר החברה שבירות מיג חדשי[ם] 1 26	לסי ייואן ניולו ליולו ב שנים
נירות בפור 1 2:2	עד כל חדש עין ת"כ 1 62:17:4
פ לך לך שמן עבור סופר 1 0:12	1 97:12:4
בו אוטובר תכ"א השבות לכמ"ר	1 48:3:8
אלישע שפרע לבשם דולפין 1 2:16	145:16:0

L 4813

ב"ה

חשבון כמהר"ר בילגראדו

הוצאות

הנכנס

במעבר לדף 145:16

לסיסמונדו ויקיי לש"ח קרן 150:8

והשטר ביד הגזבר

ולסופר עבט השטר 11:5

לספר בעד בן גאליקו 11:10

ריוח לסיסמונדו ויקיי רויח

מקרן שילל מוקדם עד מאיו

תכ"א 3:18

י"ח פיבראר תכא לחבורת רוסייו

ת"פ קרן שהלל 680

ורקיה עליהם עד היום הנ"ל 3

לתיאות פולו עבור שטר אבסולוציוני

מהמעות הנ"ל 7

בעד קלמי לביטין 2:16

ערב פסח שבירות א' שנה

לאוסמו 5

שבירות שנה לרופא 15

ת"פ ליסטה לודוויקו פירארי 22

L 857:13

ונשאר לגבות מכמ"ר שמשון

ב"ה אפרילו ת" קבלתי מא"מ רוסי 40

ב"ט גיוניו מהנ"ל שבירות קרקע 179:1

שבת וחמו נרכות 0:5

פ' לדלך פריית מ"ס נרכות 11:15

זרבי מילה 11:5

ומקודם י"ב אגוסטו ממר"ת שרה

דונאטי לש"ח חוב שלה ולש"ח שעבור

ששר מורארי ברראי ברוגייטו בורטולמי

אונופריו בשר המורארי מאותה שנה

על ירה ב ליט[רין] וע"י יוסף לוי ליט[רין] ב"ה 30

מכמ"ר אלישע פורמיגיני ת"פ חוב שלו 41:7

יום הנ"ל מהנ"ל רי תקו ליט[רין] שיש

בידו בתורת עסקא עד כל חדש ניסן

שעבת ת"ב 50

נדכות נישואי אוסימו 0:17

יינאר תכור מא"מ רוסי 75

י"ח פיבראר מכמ"ר אלישע קרן קתב

שהיה בידו תק"ל 500

ריוח מהנ"ל עב חדש שבת תכא 37:18

ב ויקהל נדכת נורצי 2:5

קבלתי חוב אוסימו 4:11

מיוסף מילי חוב שלו 3:15

מהקופה 58:17

חוב שלו 1 22:9	פסח מסור[ר] י"ג חדשים 1 3:5
מכמ"ר אלישע פורמיגיני 1 7:6	בתזבר שנולד לו 1 2:5
מכמ"ר שמואל נכדו 1 9:14	נדכות כל פ אחרי מות 1 48
מכמ"ר יוסף וינטורה 1 6:15	L 8:18
מכמ"ר יוסף לוי 1 0:2	מכמ"ר מנחם פסח מסוררי[ם] י"ג חדשי[ם] 1 3:5
מ"ר הושעיה 1 0:2	נדכות כל פ אחרי מות 1 2:28
L 961:16	מישן 1 3:5
הוצאות מנגד 1 857:13	מנושן 1 85:17 נסיר מהם לו ליט[רין]
נשאר מ"מ בידי 1 104:9	שה שיב בעדו מרת דונאטי ב"ת
נשאר לגבות	סאקי פול לכמ"ר אלישע פורמיגיני 1 47:14
האחים דונאטי מסוררי[ם] 1 3:5	L 57:5
נדכות 1 1	אחים מה פנליצי מסוררי[ם] 1 3:5
ריוח של ר ליט[רין] מ"א שנה	חוב ישן 1 15:5
עד כל עסן תכ"א 1 20	L 18:10
L 24:5	החר מנחם אליה מילי נדכות 1 2:7
משה אוסימת וארויו L 0:6	בגדים מונציליסי 1 15
	L 17:7
	כמ"ר ישראל רובירה 1 0:4

[f. 57 recto]

ב"ה

עוד נשאר לגבות לזיילו ב שנים היינו עד פסח תכא מכל בני החברה
ויט לגבות מא"מ רוסי שפירות בית וקרקע 1 130:7
ויש לתבות ממורארי שניתנו ליוסף לוי בשבירות של שנה זו 1 80

היום יום ב שסיות תכ"א [421] וגיוניו 1661 נועדו מעלות בני החברה ואלוהם
כמהר"ר אברהם בילגראדו

הנעלה אלישע פורמיגיני

הנעלה שמואל פורמיגיני

כמ"ר שמשון פסח

כמ"ר יוסף וינטורה

כ"ר מנחם פסח

כמ"ר אליקים דונאטי

ואני הצעיר יוסף מילי

והפרנס כמ"ר יוסף וינטורה אמר אל בני החברה שבית שבא

לפינאלו כמהר"ר הכופה בורגו אשר בחיקו שמו בני

החברה כל הפרשותיהם על דבר פריעת הליוילו

מה נליט[רין] שפר רעים אליס דוגיו כנראה בפרטי

ברף נו תחת יום ה ד אדר ראשון תכ"א על כן עתה

שהוא בפינאלו וגם הוא במעמד הנ"ל כל א' מבני

החברה יאמר טענויתו לפניו כדי שהוא יוכל לדות

דין אמת ביעהם ובאשר יגזר אומר כן יקום כל

ויען שכמהר"ר הרופא הנ"ל אמר שאות לו לדון יחידי שאין

דן יחירי אלא אחר זאת ועוד שהפרש הנ"ל אונו דבר

- בח ניתן אל מעלת הרופא בורגו ומילי לפשר בין בני החברה על אופן פריען הליוילו

לדון בדין או קרוב לו שהדבר קשה להולמו ולבא

עד תבונתו על כן הסכימו כל בני החברה הנ"ל לתת

בחברה אני הצעיר יוסף מילי אשר שניהם יחד יוכלו

לדון ולפשר על כל הפרשותיהם בדכר ליוילו הנ"ל

ומופן פריעות להבא וגם לשעבר ובאיר יראה

בעיעה הן בדין הן בפשר ואפי ליטול לזה וליתן

לזח ובכל היוצא מפוהם כן יהיה וכן יעשה

והבשידו שניהם וקרלום עליהם על מבר זה באופן

היותר מועיל ומספיק ונשאר עפ בלוטציוני ויסף מילי שם באלוטה ה בהין וב בלאו

ובבן לדריפת הפרטי הנ"ל אחרי שמעלת הבורג המיוול

הנ"ל שמעו כל שעבות בני החברה למספיק עד שאמרו

שאות להם עוד שענות לשעון וראיות לסביא אחרי

שנשאו

[f. 57 verso]

ב"ה

שנשאו ונתנו בדכר שאלו עזר מאל הנארר בקרש יאשר

עיניהם להוציא לאור פשר דבר שוב בעיני אלקי ואדם

והסכימו שניהם לדעת א' באשה נזכיר למטה

א - וזה יען יש מבני החברה אומרים שהפרענות שנעשו עד

עתה נעשו בפי הערף מעת לעת וים שאומרים שאין

ראוי לעשות בן שראוי שכולם יפרעו בפי הערך של זוק

שחרמו היי עבור וגם שנאשו מירי עת ועת וכן

נפרעו היה בשגגה שיצאה ואחרים אומרים שבפי

שנעשה עד עתה כן עשה לעולם על כן בזה ביארו

שני המבוררים הנ"ל שמה שעבר עבר ומה שנפרע

נפרע ולא יהיה עוד פוצה פה ומצפצף והצועק

לשעבר הרי זו תפלת שוא

ב - ויען יגענו מפשנו ומצאנו שהחברה באה לידה מעות

שפרעו אותם שנקברו בבתי חיים הנ"ל כדי ליקרר

שם וגם מעות שפרעו אותם שנכנס למוחזקים

שכולם היה ראוי שיבואו ליד המוחזקים מקודם

ול עזרתם בפירעון קרן הליוילו ע"ב ביארו שני המבוררים

- סדר ניתן מהמבוררי[ם] אל פריען הליוילו מהבתי חיים מבאת ולהבא -

הנ"ל שמבאת והלאי וגם בעד השתי שעם שעברו שלא

נפרע מבני החברה עוד הליוילו הנ"ל בעד ההפחיות

שהיו כי ניהם על פריעת הליוילו בנ"ל לא יפרעו

כל המוחזקי[ם] עד עת עתה לא חצי הליוילו שהם ב"ה

ליט[רינ] ככל שנה והב"ה ליט[רינ] הנותרים לפרוע מהליוילו
 הנ"ל שהוא נ ליט[רינ] יהיה מוטל על כס בללות החברה
 לפורעו בעד המעות שבאו לכיסה בנ"ל שמן הדין
 היה ראוי שהיו אל המוחזקי[ם] כי בן ראוי לכל יודעי דת ודין
 ג - וליתן סדר הגון ונאות איך יחלק בא המוחזקי[ם] פריעת הב"ה ליט[רינ] מהליוילו
 הנ"ל הן משתי שעם שעברו והם מבאת ולהבא ביארו וסדרו שני
 המבוררים הנ"ל שיוחלק ביניהם בפי ערכם שיהיה בקק"י
 מידי עת בעת ובפי אשר ירבה אויחסיר ח"ו ערכם כן
 יפרע ויען יוכל להיות ש"א או יותר מהמוחזקי[ם] יפחת
 ערכו מהקק"י למעט אול כל מאומה ואין ראוי ש"א יהיה
 מוחזק ולא יפרע מאומה מהליוילו על כן ביארו שכל א'
 מהמוחזקי[ם] שיגרע ערבו לפחות מבכר א' בערף הקק"י או שלא
 ייהיה לו ערך בלל יחוייב לפרוע בליוילו הנ"ל ככל ינה
 ושנה באילו היה לו בקק"י ערך בכר א' ואשר יהיה להם
 בערך הקק"י יותר מכבר א' יפרעו בפי ערבם מידי עת
 בעת בהחלק הכה ליט[רינ] הנ"ל מהליוילו בין ברי המוחזקי[ם]
 בסדר הנ"ל אמנם יחוייב כל המוחזקי[ם] לפרוע המסוררי[ם]
 ונדכות בפי חיוב בני החברה מלכד חלקו מהליוילו הנ"ל בכל אם יהיה מבני החברה ואם
 יבור

[f. 58 recto]

ב"ה

יעבור שלה שנים רצופים שלא יפרע איבד את
 חזקות בבראה בזה דף ל"ג פרטי עשרה זה
 את כל הנראה לשני המבוררים הנ"ל לסדר ולפשר
 בדבר זה והכל שריר וקים

וכל זה בתבתי לזכר לעת וזמן המצטרך
 ולכן לדריפת סדר המכוררים הנ"ל עשיתי
 הקומפרטו בסדר הנ"ל בעד שנה זוהמשלמת
 שסן תכ"ב ובעד שני שנים שעברו שלא נפרע
 הליוילו שהם בון הכל שלש שנים 1 75
 בזה האופן לא שנה
 - ליוילו ג שנים עד נסן תכ"ב א' שנה ערך חדש -
 כמהר"ר בילגראדו 1 4:14 ל ג שנים 1 14:11
 הנעלה פו[ר]מיגיני 1 14:0 1 42:0 1 42
 יורשי שלמה פסח 1 1:2:6 1 3:7:6
 כמ"ר יוסף וינטו[רה] 1 1:2:6 1 3:7:6
 כמ"ר מנחם פסח 1 1:2:6 1 3:7:6
 כמ"ר שמואל פסח 1 1:14 1 5:2
 יוסף מילי 1 1:2:6 ²⁸¹ 1 3:7:6
 L 25:1:2 1 75:3:0
 ערך ישן ל"ב שנים ל ג שנים ב לערך ישן וא חדש
 כמהר"ר בילגראדו 1 7:11 ערך כמהר"ר בילגראדו 1 12:3
 המעולים פורמיגיני 1 22:12 המעולים פורמיגיני 1 36
 יורשי פסח 1 4:6 יורשי פסח 1 5:6
 כמ"ר יוסף וינטורה 1 3 כמ"ר יוסף וינטורה 1 4:5
 כמ"ר שמואל פסח 1 81 כמ"ר שמואל פסח 1 10:15
 כמ"ר מנחם פסח 1 2:3 כמ"ר מנחם פסח 1 3:4
 יוסף מילי 1 2:3 יוסף מילי 1 3:4
 L 75:0:0
 כמ"ר שבתאי פבח 1 3:4

²⁸¹ Le cifre sono state tutte cancellate.

ב"ה

ביום נעשה שטר אפרטו לאנטוניו מריאה רוסי באד
ג שנים לשרך ק"ס ליט[רין] לשנה מתחיל ס מיקי 1661
והכתוב הוא ביד רוסי 1 480 1 165:10
עוד חייב לפרוע בעד מקום בטיזיצה ואחר 1 16:1
העד ג שנים שהם הליט[רין] וחצי לשנה מתחיל סמיקיל 1661 לפרוע
בין הכל 1 496:10
ביום ר שוגיוניו אלף תרסא לשוב חשבון פיטו סמיקיל 1661
ליד כמ"ר יוסף וינטורה כנראה במשבנו 1 55
עוד מהנ"ל טוב חשבון 1 70
עוד ת"פ עד ע מיקיל 1663 1 40:10
L 165:10
מתחיל
ב עד תכ"ב לט"ח פיטו ע מיקיל 1662 פרע 1 50:0
ב"ב ויעין תבג קיבלתי לט"ח 1 40:0
ד' אוטו תבך קבלתי מהנ"ל תשלום פרעון עד ע' מיקיל שעבר 1 75:10
L 165:10
ד פירא[יו] תפד קבלתי מהנ"ל [...] שבירות בין משנה זו 1 45:0
כ"בסיטימ[בר] תכ"ה פרע ליד הנעלה שמואל פורמיגיני 1 75
עוד הישיב להנ"ל שתיקן הסייבי 1 5:10
L 165:10

[f. 59 recto]

ב"ה

ליוילו סי רוגיו ויורהו עי סי גיטאת גניולו בפרע כמו בזה
דף מת בעד פסקוה ת"כ שעברה לא ליט[רין]
ח סולדי ח דיט לשנה
ג אפריל תכ"ה פרעתי אע יוסף וינטורה ליד סי גיזאת געולי כנראה ברציווטה
לו ליט[רין] י"ח סולדי 136:18:0
עוד י לוליו תכ"כ פרעתי ליד יורשי רוגיו כנראה ברציווטה הנ"ל שו ליט[רין] 15:0
בד יינאר תבג פרעתי תשלום פרעון שנת 1663 ליד יורשי הנ"ל יו ל ח סולדי 16:11
עוד ביום הנ"ל פרתי בעד ב שעם שנברו היינו בעד שנת 1661 שנת 1662
מחלקת שדה בלית יא כנראה בפנקי נעשה לקויב בו כל הרציווטי 11:0
י"ב נושברו תכ"ג פרעתי לה לט[רין] בעד כל מיקיל 1663 כנראה בפנקס הרציוו[טה] 136:18
ל שוט ת ב"ה עי כ"מ שמואל פורמיגיני ביד א"מ פירארי בנרא מקבלתי
בפנקס בעד כל חדש סיטי[מבר] תכ"ה היינו 1664 136:18:8

[f. 59 verso]

היום יו[ם] זו יא אייר תכ"ב נועדו בני החברה יצ"ו והם הנ"ל כ"מ אלישע פורמיגיני
ו כ"מ שמואל נכדו כ"מ שמשון פסח וכ"מ מנחם פסח ו כ"מ אליקים דונאטי והפרנס כ"מ יוסף
ויטורה ואני הצעיר עברהם בילגראדו וכ"מ יוסף וינטורה פרנס עד עת הוואת הראה
חשבונותו וכן אמר שרוצה לעשות פרנס שישירת שנה הבאה בידר הפארטי של חבורה
וכמו שנעמה לשעבר מידי שנה ברכה ובקול נמוק הוציא בשפותו וקרא בשם הנ"ל
חתנו כ"מ שמואל פורמיגיני ובשמעו בן השיב כ"מ שמואל הנ"ל שינות שבחשבונות שנתן כ"מ
יוסף פרנס נראה שיש לגבות הרבה מעות מאנשי[ם] שוני[ם] הן תחת פרנסותו וג"ב תחת
פרנסות
אחרי משעבר שלכן נרנוה אליו שישא ויתן כ"מ יוסף הנ"ל ויעהות לגבות המעות ממה
שבשארו

חייבי לחבוחם יען הוא שוב מעד יותר מאחרי[ם] ושמח"כ יעשה פרנס חדש ושבין כך יכך הוא ישרת שנה אחרת ולא יפול בקנס שמזכיר הפמרטו מחבורה למי שלא יתן חהמונותו ו הושם פארטי שכ"מ יוסף הנ"ל ישרת וימשך פרנסותו עוד שנה שחרת ונשארה ע"פ כולם היום יו[ם] ב יו[ם] שלישה מחמ של פסח תכ"ר נועדו בע החבורה יצ"ו והם הנע"ל כ"מ אלישע פורמיגיני וכ"מ שמואל נכדו וכ"מ מנחם פסח וכ"מ אליק דונאטי והפרנס כ"מ יוסף וינטורה ואני הצעיר אברהם בילגראדו וכ"מ יוסף פרנס הנ"ל הגיר וא' שא"מ שלע"ע הוא השובר של בחן רוצה לידע אם בני החבורה רוצים לשכור לו המקום הנ"ל בעד שלש שנים אחרי[ם] יען שנע מיקל הבא הוא סוף שבירותו הפרנס הנ"ל השיב כי במקום קס"ה ליט[רין] יך שפרע לשעבר רוצה עתה קפולים²⁸² היינו מאה ושמינים ליט[רין] ובקש מועד הנ"ל אם ירצו להניחו א"מ הנ"ל והנ"ל ויען שראו שעד בען הקים באהבה וריכה לכן הושם הפארטי ונשארה ע"פ כולם לעשות כתב בירות עמו בנ"ל וכ"מ שמשון פסח לא גם בלוט[ה] כי מקדם הוד נסע והלך לו עוד בועד הנ"ל אמר הפרנס הנ"ל שיען לימי שעברו חלתם מ' דיאמטי רובירה וירדה למשכם ימי רכים עד שהגיעה לשערי מות ובכל יו ויום הלך רופא לבקבה וליתן לה כמו רכים ובחיי החבורה התחיל הפרנס הנ"ל לעשות הוצאות בעדה ויען שאת בחה מגען לעשות ההוצאות הנצרכות יג"כ אישו כ"מ ישראל עני ודל ונמצא בחנות הבשם חוב גדול מככ סמים שנתן אליה מלבד מחושבי יום ביום שהוציא בעדה ולצירכה לכן של מועד הנ"ל אם רוצים להנריח מ ריאמטו הנ"ל לפרוע משלה המעות שהוציא בחוליה מלבר הסקודו שיבול להוציא מדעות בלי רשות בני החבורה ויען כי מעמד הנ"ל חונו והבינו העניות גדול מאשה הנ"ל והחבורה נעשית לג"ח ולסיוע ההברחי ותורת חסד על לשונה כפי מלה השיכו רוכם כי יפרע הפרנס הנ"ל כל ההוצאות עבור חולי הנ"ל ממעות החבורה וכן הושם הפארטי ונשארה ע"פ חמשה היז וא' לאת

²⁸² La parola è stata cancellata.

[f. 60 recto]

ויינאר תכ"ד להנע"ל פורמיגיני 1 60:0	חשבון הוצאות נעשו עי כ"מ יוסף וינטורה שהיה
עוד להנ"ל 1 85:0	פרנס ג שנים היינו מר"ח נשיר תכ"א עד
לספר בעד ר' מנחם 1 3:0	ר"ח מייר תבג
קבורת בן לבן ציון 2:7	א פליטו 1 2:0
אטלת יו[ם] א' לאבלים 0:15	בשר עגל לזכרי[ם] מודי 0:12
קשר לאשת ר' מנחם בהרבה פטמ 1:12	לסיסמונדו ויקי ש"ח ריוחות 3:18
א' פליטו חדש 4:15	לא"מ רוסי בעד הוצאות שעשה בבית 1 3:15
לר' מנחם מפורי[ם] של י חדשי[ם] 25:0	לה"ל בשר סקצים שקנה 1 8:5
L 183:9	לב"מ יש רעירה בחליו 1 2:0
ומתגד L 951:2	בשר עגל לגאליקו 1 0:9
ש"ב יצ"ו מידו 1 1134:11	לסי יואת ניול שעשה שטר מקרקע
הכנסות	הבילין 1 6:0
מא"מ רוסי בעד שבירות הבין 1 130:7	דורית להנ"ל 5:5
מכ"מ יוסף לוי ש"ח המורארי 1 50:0	הבראת כ"מ משה יהוד בילגראדו 1 0:6
מכ"מ שמשון פסח ש"ח חובי 1 12:0	מ"ו בדבור לגאליקו ולאשת שילדה 1 2:0
מהנע"ל כ"מ אלישע שהיה בידו 1 104:3	לסופר בעד בנו 1 3:0
ר' ששה חדשי 5:8	הברהת יורשי מהר"ר מילי יצ"ו 1 0:6
מא"מ שבירות הבין 125:0	ארגז להנ"ל 4:4
מהקופה 54:3	ת"פ קרן ור"י לסיסמונדו ויקיו 1 159:7
חוב לו מליויל ג שנים 4:6	שטר אבסולווציוני 1 4:10
מסוררי[ם] ונדבית כל ניסן תר"ב 6:5	בחולי מזה קמאווירי 1 2:18
ליולו ג שני מהנע"ל פורמיגיני 36:1	ליולו א' שנה לסי יואת ניול 36:18
מסוררי[ם] ונרכות כל ניסן תב"ב 18:3	לשמש שבירות א' שנה 5:0
נרכות מררכי שמואל כל ניסן תב"ב 2:2	לא"מ רוסי הקוני בבית ומורארי
מהנ"ל בעד צרכי מילי 1:2	שקנה 17:9
מכ"מ אשר מ"ס ש"ח שלו 1:8	הבראת מ שרה דונאטי 0:3
בגדי בהן מונציליסי 20:0	בג אתו תכא להנע"ל פורמי[גיני]
מהליו ש"ח מורארי 58:14	
מנ"מ רוסי בב"פ 95:10	

95:10	בתורת עסקא I 150:0
מהקופה 38:0	יא סיטי תכא להנ"ל בנ"ל I 50:0
מכ"מ יוסף לוי ש"ח פורארי 6:0	ב"א אפריל תכ"ב להנ"ל בנ"ל I 47:0
חוב שלו מסוררי[ם] ונדכות כל ניסן תבת	קלוני משיו תכ"ב להנ"ל בנ"ל I 54:3
5:11	לר' מנחם בשר בהרבה פעמים 5:1
מהנ"ל אלישע פורמיגיני מסוררי[ם] ונדכת	הבראה כ"מ אליה ברוך פסח 0:8
4:8	לבן גאליקו בשר ובלווארו ומים 11:3
מסאויסימי ש"ח שלהם 2:10	שמת להספר מהר"ר הללויה מוריוא 1:2
מה בילגראדו חוב שלו בעד כל ניסן תב"ב	שעוה ז"כ 1:9
39:5	לילילו רלרוגי א' שנה 42:8
	קולשה אימפירי רלי וקאפו סולדו 6:19
	לשמש שבירות א שנה 5:0
	הבראת יורשי דונאטי 0:7
מהנ"ל שמואל פורמיגיני 15:0	לר' סנח מסורר ג חדש ארר ניסן אייר 7:10
מא"מ רוסי יבירות הבין 40:0	בשר לבנו בהרכה פעמים 2:10
עוד מהנ"ל בב"פ 160:10	שבירות רופא מ"ב שני עי הבילגראדו 30:0
ממרדכי שמואל נדכות כל ניסן תבת 1:13	י"ב אוט[ובר] תכ"ב להנע"ל פורמיגיני 135:0
מהנ"ל ש"ח נדכות תב"ד 1:7	לבת כ"מ יש רוביר בשר ורופע ולבשם 9:0
מהקופה 29:15	לרוגי בעד הליייל 36:18
מסוררי[ם] ונדכות מלי כל ניסן תב"ד 4:13	שעוה ז"ב 2:0
מהנ"ל פורמיגיני ריוחות עדו 61:0	לבת כ"מ ישראל רובירה בהרכה פעמי[ם] 6:0
L 1134:4	מולי אשתו ג"ה לרופא 3:0
	לה"ל ערוב הנ"ל 12:0
מה שיש לגבות מחשבונו כתוב לפני עבר	קעד בת גאליקו 1:0
לרף	לאשת כ"מ יש רובירה 5:0
	לשמש שבירות א' שנה 5:0
	לר' מנחם בעד עדו 2:0
	הבראת ב"מ אמשית פסח ופרטי
	כ"מ משה פסח 0:19

ר סיטי תבת ה"ה הנ"ל פורמיגיני 1 40:4

951:2

[f. 60 verso]

זכרון מה שיש לגבות בחשבון כ"מ יוסף וינטורה

בלגראדו 1 6:15 נכנס בחשבון 1 6:15

יורשי מהר"ר מילי 1 31:16

הנע"ל שמואל פורמיגיני 1 5:10

הנע"ל כ"מ אלישע 1 21:0

יורשי נע"ל דונאטי 1 144:17

כ"מ שמשון פסח 1 23:17

כ"מ מנחם פסח 1 90:8

יורשי כ"מ חזקי[ה] פסח 1 38:6

כ"מ אלי[ה] ברוך פסח 1 8:0

כ"מ אשר מ"ס 1 3:8

ר' מנחם אלי[ה] מילי 1 17:11

מרדכי שמואל אוסימו 1 0:13

כ"מ אליעזר דונאטי 1 0:16

כ"מ ישראל רובירה 1 0:6

כ"מ יוסף לוי ת"פ המורארי 1 24:0

יוסף לוי ת"פ מורארי 1 31:6

בורטי ויסף בעד המורארי 1 72:10

531:8

יום ב בא ניסן תנו נועדו בני החברה ה"ה הינע"ל כ"מ אלישע פורמיגיני

ועדו כ"מ שמואל

כ"מ שמשון פסח

כ"מ אליקי דונאטי

כ"מ מנחם פסח

כ"מ יוסף וינטורה

ואני הצעיר אברהם בילגראדו פרנס ויען שבבר

עברו שני שני[ם] מפרנסותו בחרתי לפרנס השנה כ"מ אליקם דונאטי ונאר ע"פ

כולם ונתתי החשבון כנראה מוגז

זכרון מי שנזארו חייב בחשבון בלי איש ר שתתי שופה לפרנס הנכנס ה"ה כ"מ

אליקי דונאטי יצ"ו

מעות שביד הנע"ל פורמיגיני אחס עבני חמשים ליט[רין] שנתן אלו ועוד שלשים וששה

ליט[רין] יחד ח"ק שפרע לרוגיי

עבור הליזילו שהם ה"ה 86:18:8 ל נ"ח בנרא כתובי שלו שהם הפילצה 936:5:4

קרן נע"ל דונאטי בנכתוב שלהם 200:0

עוד חייבי הנ"ל ב"ח של כ"מ יוסף וינטורה 144:17

ר' ד ליט[רין] כל ניסן תכו 40 מסוררי[ם] ונדכות 8:18 הם חייבי עוד 48:18

כ"מ שמשון פסח כ"ח 23:14 מסוררי[ם] ונדכות מכ"ד חדשים 7:14 31:8:6

כ"מ מנחם פסח ב"ח 90 מסוררי[ם] בשני ונדכות 8:1 98:1

עוד חייב קבורת אמו 16:0

כ"מ אלישע מסוררי[ם] ונדכות י"ב חדשי[ם] 4:16:6 וכ"מ שמואל בנ"ל 18:12 23:8:6

כ"מ יוסף וינטורה מסוררי[ם] ונרכות 8:13 קבורת בתו 8 16:13

כ"מ משר מ"ס מ"ח 3:8 נדכות 1:0 4:8

מסוררי[ם] מחשות תכ"ו מכ"מ ישי פסח מעפילי פב"ח ניסן 1:15

חייבי היתימי פסח מקבורת משה אחיו 16:0

חייב ימ ליפי ויש הגראוות 34:7

וחייב בוחשל ויסקי הכתוב ביד סי זואת ניזול 72:10

L 1644:11:4

[foglietto incollato sopra alla prima parte]

ר' מנחם פסח חייב מח"י 1 57:5

בלי ג שנים 1 3:4

דרי ונדכות עד כל ניסן וב"ב 5:4

דרי ונדכות עד כל ניסן תבג 4:9

ורת הנעלה אביו יצ"ו 16:0

ודרי ונדכות עד כל ניסן תכד 4:6

90:16

יורשי כמ"ר חזקי הפסח ח"י 1 116:5

ליוילי ג שנים 10:16

מסוררי[ם] ערכל ניסן תכ"ב 3:0

מסוררי[ם] עדכל ניסן בג 3:5

מסוררי[ם] עד כל ניסן בד 3:0

34:6

[f. 61 recto]

חשבון מחורה שנתתי שני חרו מאייר תכ"ד עד

כל ניסן תכ"ו

הכנסות

הוצאות

ג לוי תכ"ד ב"פ בשר לאשת ר' מנחם 1 1:2

ב"ג סיטי לפי פרנצסקו סולד עבור הפוסו 1 2:15

לספר שתיקן. רגל חיצון 1 4:0

חנוכה תכ"ה אוזו פולסטרי לאשת רפנחס 1 0:14

ל ריצי בב"פ להנ"ל 1 1:16

יב יינארו לספר עמר חולי הנ"ל 1 9:6

לבשם בחולי הנ"ל 1 10

י"ב פברר לספר שתקן רגל ר' שלמה 1 2:0

יו מרצו שבירות א שנה למרדכי שמואל 1 5:0

פרעתי מה שהייתי חייב בחשבון

שעבר של כ"מ יוסף וינטורה כמ"ר מנגד 1

6:15

קבלתי נדפות 0:6:8

וו מרצו ממרדכי שמואל אוסימו 2:13:0

ח"מ של פסח נדכת כ"מ אלישע 0:5:0

נדכות נשואות הנע"ל פורמיגיני 12:15

חי יוניו נדכות 1:10

ט אגו נרכת צינגולי 0:5	ב מרצו בשר לר מנחם 0:12
מכ"מ אליה ברוך פסח קבורת בתי קטנ 8:0	בש מאיו בשר להנ"ל 0:15:4
מכ"מ שמואל פורמיגיני ממעון שבירו 30:0	להנ"ל ג"פ בשר 1:8
ט"ו נובימ[בר] מיורשי כ"מ חויתה פסח	לכ"מ שמשון שבירות ג חדשי 1:1:4
58:16	מלבר נרבותו
ממרדכי שמואל ש"ח שלו 3:4	י"ג לוייו גרוואמו נגד יק לופי 2:7:0
מהנע"ל פורמי[גיני] ממעות שבירו 10:0	עבור אגרת של ב"ה שברלחה מהח"ר
עוד מהנ"ל עבור ש"ח קניית וורה 10:0	אליה סנגוינישי עבור הצידול 12:3
נרכות בחור כ"מ משה פסח יצ"ו 0:2	הבראת בת כ"מ יוסף וינטורה 0:6
0:2	נרות ו"ב תכ"ה 1:17:4
מהקופה בהרכה פעמים 59:5:4	ש סיטי בשר לאוסימו 0:17
L 203:17:0	לספר שהקיו לו הם 0:15
ט אפריל תכ"ה מא"מ רוסי ש"ח	שבירות כ"מ שמשון חדש הנ"ל בנ"ל 0:10
שבירות הבית והמקום 75	נרות י"ב תכ"ו 1:12
מהנעל פורמי[גיני] מסוררי[ם] ב"ח אייר	שבירות רופא בשני עד בח
תכ"ה ומכ"מ אלישע 12:0	מאיו תכ"ו 30:0
רי תרבב ליט[רין] שיט בידו ערו	ב"ב של לתברכי רוביצה מלי שנפט ר"ה 8:0
יועיו תב"ה 79:7	יו א ר לחדש שבט תכ"ו
נרכות מלהם ב"ח ניסן תב"ה 2:7	עוד שיל ורא לקבורתה וארע וא"ו
קבורת מ אסתר יצ"ו 21:0	סריני שהם כתיבת החבורה הכל
ר אוט תבו מאמ רוסי ונתתים 150:0	נראה בפנקס הוצאות בלי מחבורה 40:1:8
מיד לכ"מ שמואל במוגד	שבירות ב שנים לאסימו 10:0
מסוררי[ם] שלו של בד חדשי 6:0	וחייב לפרוע הנ"ל יען שבבר
נרכות שלו עד פסח תב"ו 5:2	נפרע למעלה משנה א'
קבלתי מהנ"ל פורמי[גיני] נרכת של עד	בשר ליהושע דוד 0:14
ב"ח ניסן תבו 17:12	ח ניסן קניתי ב"ב צדוק דין 1:11
קבלתי מהקופה 1:10	ב בו א יורה שוקלת ל חא
L 573:15	והיא ביד ובבית מ ריאמוטי
אברהם בלגראדו	רובירה 16:8

167:0:8

בתתי להנעל פורמי[גיני] בנ"ר

בכתוב מלו 189:14

ד אוט[ובר] תכ"ו להנ"ל 1 150:0

טו טובים להנ"ל 61:10

L 568:4:8

בתתי מחושבי[ם] לפרנס הפרנס

היינו כ"מ אליקי דונאטי 5:10:4

L 573:15:0

אברהם בלגראדו

[f. 61 verso]

ב"ה

היום יו[ם] א' יו[ם] לחדש חשון תכ"ו נועדו בני החבורה הו"ה

הנעל כ"מ שמואל פורמיגיני הנע"ל כ"מ אליקים דונאטי פרנס

כ"מ שמשון פסח כ"מ מנחם פסח

כ"מ יוסף וינטורה ואני הצעיר אברהם בלגראדו

ומעלת הפרנס כ"מ אליקי דונאטי אמר שבהיות שעד הנה עזרנו ה לעשות

קרן הקים לחבורה וכנראה

בפנקס החבורה בסופו הן ממעות שיש לגבות שהם בתורת עסקא ובן מהפנסת

הבין ושדה של בה"ח

ובעזרת האל השבח מרוכה על ההוצאה והותר מידי שנה בשנה ומנגד הסבסות בין הבנסת

הולבים ומתמעשים וההוצאות הולכי ומוספין תמידין בסדרן ושלא בסדרת

ובפרט שבירות של ב"ה

הנ"ל שחייבי ונתחייבו הקק"י לפרוע לציויר אלה תשעים ליט[רין] לשנה

ואין הקומ משביע פרוע חון

ושמש ושאר הוצאות לא מהקופהת ולא מהנדכות לבן של מנועדי הנ"ל

שם יראה שוב בעוניהם

שישים פארטי לפרוע שבירות מהב"ה ממעות החבורה יען הרחיב ה לו

ובעורת האל וישועתו אין

פור ואין יוצאת ואין צוחה ברחובותינו כן יעצור ה כל מחלה מעלות

ומעל כל עמו ישראל וירבה ויפרו

הפריאות ושם אמן ובשמוע בני החבורה הנ"ל דברי מעלת פרנס הנ"ל נבוחי וישרי השו אובם

לשים הפארטי בנ"ל ונשאר ע"פ כולם ששבירות של ב"ה עדיו הנ"ל יפרע ממעות הרופורה

ומהם נשלח למודי לציוידלה הנ"ל ששים וחמשה ליט[רין] יפ"ך בנרא

מקבלות שהם ת"פ השבירות

מוקדם עד ב"ר וינטורו תבזה הנ"ל

והפרטה בעל גם שעצום צוער בלל לא נעשית לא היהלה העמדה וקיים

ניסן תבח נועדו כל בני החבורה יחד ויען שעברו שני שנים מפרנסות הנע"ל כמ"ה אליקים

דונא ולכן הנע"ל דונא[טי] הנ"ל בירר לפרנס ראשון הנבנה במקומו לשנה הבאה

הנע"ל כמהר"ר משה יהודה באגרא ונשאר על פי כולם בבאלוטציוני ומעל[ות] דונא[טי]

הנ"ל נתן החשבון שלו כנראה בליסטה שהם בחברה

ר"ה תשרי תל"א נועדו כל בני החברה יחד ויען שעברו שני שנים וחצי מפרנסות כמהח"ר

משה יהודה באלודא לכן הנע"ל כמהח"ר באלגדא הנ"ל הנ"ל בירר לפרנס הנכנס במקומו

לשנה הבאה הנע"ל כמ"ר יוסף וינטורה ונשאר על פי כולם באלוטציוני וכמהח"ר

באלגדאר הנ"ל נתן החיבות שלו כנראה בליסטה שהיא בחברה

- פרנסות כמ"ר יוסף וינטורה מתחיל ר"ח מרחשון תל"א -

ובמעמד הנ"ל וביום הנ"ל ב"ה לחדש תשרי תל"א בנ"ל אמר

מעלת הפרנס הנ"ל שיען שעסקי החברה

הולכים לאבור ואין דודש ואין מבקש ואין מי שכותב בפנקס מה שראוי ויחוייב

לכתוב כי הנה הוא ארבעה שנים שלא נכתב בפנקס החברה הנ"ל לא פרטי

ולא חשבון ולא זכר וישוב חשבון עם שהוא חייב ואורך הזמן גדם שעיות

בחשבונות המחוייבים שראוי לתקנם ולא יהיה בזה חשא לבני החברה לפרון

עלם מעל צאורם בעסקי החברה ח"ו שכמע כלם עברו חק במקצתה הן בוללה

כנראה מתנאי החברה שקבלו עליהם בחדש ואדר ת"ז בפנקס הלל דך לב ולג

ובהיות שהלם כמעט בפשע ותחת קנס מי בזה ומי בזה לכן מבארים כי כל א

מוחל לחברו זה לזה וזה ולאווטל על שום א מהם שום קנס ממה שעברו עד עצם היום הזה וכדי לחזור הכל לתואו הראשון ואיש על מקומו יבא בשלם ולא יעברו עוד לכן גזר אומר מע"ל הפרנס הנ"ל ואמר שבוראי צריך לעשון סופר א בדי שיכתוב ויסדר כל ענייני ודברי החברה ויכתוב מידי יום ביום כפי העת והצורך בפנקס החברה כל מה שיגזור עליו מע"ל הפרנס שיהיה מעת לעת ובירר לישמשון פסח לסופר מהחברה הנ"ל ואמר שיחוייבו בעלי החברה הנ"ל ליתן לו בכל חדש שלשים בולוניני

- סדר ואופן מניית הסופר שמשון פסח שמתחיל בסליו תל"א ומה שפורעם לו במ חדש היינו א ליט[רין] וחצי מלבר החשבונות מנדבא עם תנאיו שקים והם בין הכל 2 1 ליט[רין] בכל חדש -

[f. 62 recto]

בולוניני בכל חדש מלבר העשרה בולוניני שהיו נותנים לו לשעבר מחש בונתו נדבות מהחברה בכל חדש אך ברנא שיעזוב השלשית בולוניני הנ"ל לחברה הנ"ל עד תשלום פרעון חלקו המגיע לו מהחוב הישן שיש ליורסי הנע"ל שלמה פסח ז"ל עם החברה עד היום הזה נסן הסכימו כל בני החברה לפרוע לו א ליט[רין] וחצי בכל חדש בעבור פרעון מסופרות החברה הנ"ל ובתנאי הנ"ל ופלבד העשרה בולוניני שכבר היו נותנים לו בעבור החשבונות בכל שתחילו לברכה מר בהליו תל"א העולה עלינו לבראכה ועשאר עלפי כלם בבלוטאציוני

- הכנסת כמ"ר אליה ברוך פסח בועד ובחברה -
עוד בעוד הנ"ל אמר מע"ל הפרנס הנ"ל כי להיות שמשון פסח ביקש הרבה פעמים מהחברה שיתנו במקומו בחברה כמ"ר אליה ברוך פסח אחיו כיהוא אינו יכול לעבור עוד לכן אחר שדרשו וחקרו בני החברה באר היטב ודאו כי ישצורך בחברה מאעשים בהיות כי נשארו מעט מהדבה בעונות נתרצו כל בני החברה בלב שלם ובנפה חמצה שיכנס כמ"ר אליה ברוך פסח בחברה במקום אחיו שמשון פסח בלי פרעון שום דבר המוטל על מי שנכנס בחברה ולא גם על מי שיוצא רק שיקבל עליו שמבאת ולהבא יחוייב כמ"ר אליה ברוך הנ"ל מכיסו הפרע לפרוע המסודר בכל חדש בשאר בני החברה ויהיה מחוייב להבא בכל תנאיי

החברה בשאר כל בני החברה ובזה ושאר כל וירשי הנע"ל כמ"ר שלמה פסח ז"ל מוחזקים בשאר כל בני החברה וכן קיבל עליו כמ"ר אליה ברוך פסח לעשות הן בפרעון המסוררים הן כל שאר תנאים שמחוייבים בהם כל בני החברה ועשאר עלפי כלם בבאלוטציוני - חוב הנע"ל שמואל פורמיגי[ני] -

ישוב חשבון מכל מה שהיה חייב הנע"ל כמ"ר שמואל פורמיגי[ני] הן ממעות שהיו לו בידו שהיה פורע עליהם ריות והן מכל דבר בוחר שהיה חייב עד עצם היום הזה וקיבל הפוליצי שלו מהחברה וזה הוא החשבון שנתן חתום מידו הלא הוא בפילצא שאר בתבי החברה ביד הזבר כמהח"ר משה יהודה באלגדא וזהו תופה החשבון שנתן חשבון ממה שפוני שמואל פורמיגי[ני] חייב לחברה ג"ח בעד כל י"ט נובימב[ר] 1670 ראשונה ילל סקו[די] תשעים וא וביוקי ב"ז מטבע מירא שפרעת ליד הנע"ל כמ"ר משה דוד זלמן תחת יום יט זוניי 1669 וזה לפירעון ממ"ה שהייתי חייב לחברה ג"ח בעל כל יום הנ"ל כנראה חשבון מידי 191:27 בידם הלאהם

93 - 101 ריוח העל לערך ח למאה בעד כל יט נובימ[בר] 1670 הם 102:20 בין הכל הם סקו[די] קב וב באיוק מטבע פורא הם ממטבע מודונא אלף וע"ג ליט[ריין] וב ל

2 - 1073 ולהיות כי מסרתי בפקדון תח"ת יום יט אוטו 1670 אלף ליט[ריין] ליד חונת הם קרלוו קאנד דינו לבון מר"ת ספיראנצה ציודאל כנראה ריציווטה 0 - 1000 בידי לט"ח קניית חלקה שלבה שלנו מאלפי נל

נשארתי חייב ע"ג ליט[ריין] ב ל ובזה האופן נשאר לו ולבאי בחו לגבות 2 - 73 הפוליצה מהנע"ל כמ"ר משה דוד זלמן הנ"ל הן מהקדן הן מהריות ולא יהיה לחברה עוד שום זכות וחלק בה

0 - 125 ועוד חייב הנע"ל שמואל הנ"ל קב"ה ליט[ריין] פהעזבון שעשה הנע"ל אלישע חותנו ועוד חייב בעבור שארית קבורת מע"ל חותנו ודא ומסוררים ונדבות שלו עוד כל ח טבט תפט כנראה חשבון לידו מכמהח"ר משה יהודה באלגדא 3 - 23 פרנס שעבר הם ב"ג ליט[ריין] ג כל

3 - 49 ועוד מסוררים ונדבות בעד כל חדש תשרי תל"א בחשבון בידו מהנ"ל מט ליט[ריין] ו"ג

8 - 270 l אב חייב עד עצם היום הזה היינו כל חדש תשרי תל"א הן מחוב ישן
והן מהפוליצה הנע"ל כמ"ר משה דוד זלמן והן ממסוררים ונדבות
ומכל דבר שבעולם נ"ח ר"ע ליט[רין] ו"ח

[f. 62 verso]

ב"ה

חשבון מכל מ שהוא חייב לחג"ח עדכל תשרי תל"א
הנע"ל כמ"ר שמואל פורמיגי[ני] חייב במעבד לדף החשבות שלו בארהיטב
8 - 270 l ב"ע ליט[רין] וח
המעולים דונא[טי] חייבים כנראה משטר עסקא ביום טו אייר תכ"ט 0 - 474
ריוח שעלה עליהם בערך שמונה למאה בעד כל תשרי תל"א 18 - 56
מסוררים מאייר תכ"ח עד כל תשרי תל"א 10 - 7
נדבות הנ"ל 10 - 13
18-551 l הם בן הכל 18: 551
- 45 l יורשי הנע"ל שלמה פסח חייבים מחוב ישן 13:37 מסוררים עד כלתשרי תלא 10:77
3-6
כמ"ר מנחם פסח חוב ישן 12:120 מסוררים בנ"ל 10:7 נדבות בנ"ל 10 הם בן
12 - 18 הכל 12:128 פרע לשח כמ"ר בנו ישי ב"ב פעמים 10 נ"ח
כמ"ר יוסף וינטון[רה] חייב מחוב ישן שלו 7-26
מסוררים בנ"ל 10:7 ונדבות בנ"ל 6 הם 10-13
ועוד ק"ט ליט[רין] שמסרלו בב"כ מחושבים שפרע לידו כמהח"ר
משה יהודה בלגרא[דו] הפרנס שיצא לתשלום פרעון החוב
שלו ולתשלום חשבון פרנסותו 0-109
17-148 הם בין הכל 17:148
13-7 כמ"ר שבתאי פסח חובישן שלו ונדבות עד כל תשרי תלא
13-5 כמ"ר אשר מ"ה חייב בנ"ל
0-2 כמ"ר דוד מרקארי ואחיו חייבים מנדבות עד כל תשרי תלא ופרע
10-15 כמ"ר ישי בכמח"ר שמואל פסח חוב ישן 8 ומסוררים עדים עדכל תשרי תלא 10:17

כמ"ר יוסף לוי חייב כנראה משטר עסקא ביום ר"ח שבט תל"א 200-0

ריוח עליהם לחשבון ט למאה עד כל תשרי תלא 13-10

ועוד בעד קבורת הנעד נכדו ובנו אליקים ז"ל 40-0

253-10 הם 253-10

2-4 מרדכי שמואל אוסימו חייב מנדבות עוד כל תשרי תלא

72-10 בורטו ויקייו חייב בעד העלין ממורארי שנתן לו כמ"ר יוסף וינטורה

22-8 יאקו לובי נ"ח

אנטו מארי רוסי נ"ח

[f. 63 recto]

היום יום ב יז תשרי תל"ב ויום ראשון מח"ה של סובות נועדו כל בעלי החברה
הינו כמהח"ר משה יהודה בלגרא[דו] והנע"ל כמ"ר שמואל פורמיגיני וכמ"ר אליקים
דונא[טי] וכמ"ר יוסף וינטו[רה] וכ"מ אליה ברוך פסח וכמ"ר יוסף וינטו[רה] הפרנס שם
פרטי אם מתרצים בני החברה לשכור הבית והמקום של הבתי חיים אל אנטו
מריא רוסי בעד שלש שנים אחרות להיות שלסוף זה החדש הוא סוף שבירותו
שעבר אך בתנאי שאיב רוצה לפרוע להחברה הנ"ל מבאן ולהבא אלאן
שלשים וחמשה סקו[די] מחמשה ליט[רין] לא ואחר שנשאו ונתנו בדבר וראו שהיה לו
חוב גדול עם החברה בסיבת שהיה חבוש בבית האסורים ולא היה לו יכולת
לפרוע פמנהגו וחובו לבן נתרצו בני החברה כי גם שהיה פורע לו סקו[די]
לשעבר ליתנו לו לעתיד בלה סקו[די] כדי ליתן לו יד ומקום לפרוע גם החוב ישן
ולקיים המקום בראוי ובנכות באהבה וזה בעד ג שנים אחרים מתחילים
לס מיקיל 1671 עד ס מיקיל 1674 ובכן הושם באלוטציוני ונשאר ע"פ כלם
- פמא מאעטו מריא רוסי מבת -

ובכן לרדיפת הפרטי הנ"ל עשה הכתוב של השבירות הנ"ל
עם אנטו מריאה נ"ל בעד שלש שנים מתחילים לס מיקיל 1671 עד ה מיקיל 1674
בע שלשים וחמשה סקו[די] מחמשה ליט[רין] לא לשנה לפורעם ב"ב פעמים היינו
החצי מהם בכל סימיסטר מוקדם ובתנאי שלא יוכל להשבירו לאחרים בלי דשות
החברה ושהבית לא תעמוד ריקנית והכתב הכל הוא ביד הגזבר כמהח"ר באלגרא[דו]

- פיטו מאנטו מארי רוסי משאת וקראע ב"ח -

היום יום ב י"ז תשרי תלב ויום ראשון מח"ה של הובות נועדו כל בעלי החברה יצ"ו

היינו כמהח"ר משה יהודה באלגרא [דו] והנע"ל כמ"ר שמואל פורמיגי [ני]

וכמ"ר אליקים דונא [טי]

וכמ"ר אליה ברוך פסח וכמ"ר יוסף וינטורה הפרנס והוא הגיד ושם פרטי אם מתרצים

בני החברה לשכור הברת והמקום של בתי החיים אל אושו מריא רוסי שלעת שעבר היה

ג"ב הוא השובר ורוצה לפרוע מרעות גדול ממה שהיה פורע בעד שלש שנים

אחרות להיות שסוף זה החודש הוא סוף שבירותו שעבר ורוצה לפרוע לחג"ח

הנ"ל מבאת ולהבא שלשים וחמשה סקו [די] מחמשה ליט [רין] לא ואחר שנשאו ונתנו

בדבר וראו שגם שהיה לו חוב גדול עם החג"ח הנ"ל מהפיטו מהשנים שעברו זה היה

בהיבת שהיה חברה בבית האהורים ולא יכל לפרוע במנהגו וחובו אבל עד כאן

קיים המקום באהבה וחיבה לכן הושם הפרטי ונשאר עם כולם לעשות כתב

השבירות עמו בעד שלש שנים מתחילים לה מיקיל 1671 ומשלימים בסדרן עד ה

מיקיל 1674 בעד לה סקו [די] מחמשה ליט [רין] בנ"ל לפורעם ב"ב פעמים החצי מהם בכל

סימיהטר מוקדם עם תנאי שלא יוכלהוא להשבירו לאחרים בלי רצות ורשון

בעלי החג"ח ושהבית לא תעמוד ריקנית והבתב הנ"ל הוא ביד הגזבר הלא הוא

כמהח"ר משה יהודה בלגרא [דו] יצ"ו והפרנס הנ"ל נשאר ע"פ כולם

- פרנסות כמ"ר אליה ברוך פסח מתחיל אייר תלג -

היום יום א ורח אייר תל"ג נועדו בני החברה ה"ה

כמהח"ר משה יהודה בלגרא [דו]

הנעלה כמ"ר שמואל פורמיגי [ני]

הנעלה אליקים דונא [טי] כמ"ר אליה ברוך פסח

וכמ"ר יוסף וינטורה

וכמ"ר מנחם פסח לא היה בועד ההוא וכמ"ר יוסף וינטורה הפרנס יען

שבזר עברו עליו ב שנים וחצי מפרנסותו בירר לפרנס השנה כמ"ר אליה

ברוך פסח ועשאר ע"פ כולם ונתן החשבון שלו כנראה מעבר ליד

חשבון חבורה שנתן כמ"ר יוסף וינטורה מתשרי תל"א

הוצאות	עד כל ניסן תל"ג	הכנסות
פרעות לסופר מחג"ח בעד כל ניסן תל"ג 157-0-0	קבלתי מכמהח"ר בלגרא [דו] בסק פרנסותו 1109-0	
ז אפריל ולא בעד הקולטה אינפרילה 119	טו פורא [רי] מצורכי מילה מבנשלבל	
ומאיו ב פעמים בשר בעד בן גאליקו 11	אהרן פורמיגיני 1-15	
ביוניז למרת הדסה קאמילולו בעת הנישואין 120	בר מאיו נדבות אורחים בקנית ביתושל	
לגאליקו בשר ולהקז דם 11	כמהח"ר בלגרא [דו] 3-4	
ב"ב זונייו פרעות ליד הנע"ל שמואל פורמיגי [ני] 1	יח יונייו מאנטו מא רוסי שח שבירותו 1135-0	
150		
לבו לכמ"ר אסר מ"ס בחוליו 120-0	יח אוטו קבלתי מהנ"ל לשח בנ"ל 30-0	
ואגוסטו בשר ועופות בהרבה פעמים גאליקו 12-7	בז נובי [מבר] צמ מבנו של כ"מ אליקי	
להקז דם ווינטווי להנ"ל 1-10	דונא [טי] 15	
ב"ה בו לאכול לחולה אשבוז 2-10	ט פיברא [יו] מהמעולים דונא [טי] מקרן שהיה	
י"ג סיטימ שעוה לצום כיפור תלכי 1-12	בידם 1500	
גאווז לרופא פיטרוצה בעד אשן גאליקו 13-0	בח מרצו קבלתי מהקופה 16-10	
י"ג בו לרופא שיסטה שבירות א שנה 115-0	ומאנטו מא רוסי תבן שבירות מבתביסן 39-10	
להקז דם וסאנת גיטולי לגאליקו 11-10	בא זונייו תוב מהנל לטח חוב חדש 100-0	
יו בו פרעות הליוילו לסי רוגיי תנראה ריצי 136-10	א לוליו קובלתי מבורטו וניקיו ליטח	
בהבראה של כ"מ אשרמ [ ] וכ"מ אהרון	מחוט ביום וא מחור שמבותו לשמש בעדה	
פורמיגי [ני] 118	ליט [רין] הם בין הנ"ל 115	
ב דיצי ב צוגות עופות לכ"מ שבוא פסח 12-15	יח בו קיבלתי מהקופה 13-15	
ט פיברא תל"ב פרעות להנע"ל שמואל פורמיגי [ני]	ב אוטו צמ מבנו לכ"מ אול פורמיגי [ני] 16	
1500		
פרעות לדו דומיניקו פולטדוניירי בעד		
הליוילו מס רוגיו בעד ע מיקי 1672 ברציווט [ה] 1		
86-18:8		
ב מרצו לאשת גאליקו בשר והקזות דם 12-15-0		
השבון לאנטו מרוסי הוצאות שעשה לבית 116-0		
ט אפריל פרעתי לסי אינפו אלינובי בעד		
הפוסה מהקבצים כנראה מריציווטה 18-6:6		

בו מאנוא מא רוסי לטח שבירות 1 50	בג לוליו להבראת כ"מ באלגרא ויצחק
נדבות אורחים 1 5-5	פאותרינ 1 14
צ"מ מבנו של כ"מ אליעזר דונא [טי] 1 1-2	ח אגוסטו לאשן בן ציון מילי בשר ה"פ ולספר
ב"ח מאיו תל"ב מכ"מ מנחם פסח	1 4-15
לט"ח חוב ישן שלו 1 15	יח בו לכל דייאמנט אוזי בשר ועופות וצוקיר
ועוד מהנ"ל סדין וקמיצה ודא בעבוו	1 3-4
קבורת מ דיאמנטי אוסימה ז"ל 20:4	להבראת הנע"ל בלגרא [דו] 1 8
צ"מ מבנו של כ"מ שבתאי פסח 1 1-1	ליסט[ה] שעה לצום כיפור תלג 1 1-10
מאנטו מא רוסי לטח שבירותו 1 15-0	בז נובי[מבר] להקיז דם לאשת גאליקו 1 10
יד אפריל מהקופה 1 29-14	לקבורת מ דיאמנט אוסי יב אמון וא רביע
נ מכ"מ מחיל חיים אורבין 7	רינצו קורדי ריפו ודא בין הכל 1 20-14:6
מהשמש לטח חובו 1 5	אסדין וא קמיצה וסקופו שקניתו פנחם פ 1
מכמהח"ר בלגרא [דו] טח חובו 1 14	20:4
מכ"ר אליה ברוך פסח מחוב שלו 1 19-6	להקיז דם בפ לאשת גאליקו 1 1-0
מכ"מ יעקבפסח נדבות 1 1	לרופא בעד שבירותו מאחד שנה היינו
מכ"מ שמשון פסח חוב ישן 1 45	עד כל ע מיקיל 1 15-0 1672
L 1187:4	לדו דומי פולטדוני בעד ליוילו הרוניו
אב נשאר קרידורו 3:17:4	מע מיקיל 1673 עד מיקיל 1674 מוקדם 1
בזה החשבון 1 1191:1:4	86-18:8
	ועוד לרופא בעל כל ע מיקיל 1673 1 15
	לשמש אוסימו שבירותו מב שנים 1 10
	להבראו יורשי כמ"ר שבתאי פסח זל 1 6
	פרעות לבסם פירא ממדיצינא ברציוו[טה] 1
	80
	ועוס לבסם קאמפא בנ"ל וריציוו[טה] 1 10
	L 1191:1:4

[f. 64 recto]

זכר ממה שיש לגבות מחניות החברה ג"ח בעד כל חדש ניסן תלג
כמהח"ר בלגרא [דו] חייב בעד קבורת
46 דנפשות ב גדולים וב קטנים כמ"ר ישי בכמהח"ר שמואל פסח
ת"פ מסוררים ונדבות עד כל ניסן תלג 1 39-5 ממודינה חייב בעד כל ניסן תל"ג
7-14 דאלבדמה שפרע נ"ח
1 53:14

7-15 כמ"ר שבתאי פסח ז"ל

L 10 כמ"ר אליעזר דונא [טי]

L 6 כמ"ר ארקארי

L 2-14 כמ"ר אוסימו

L 5 כ"מ אלישע פורמי [גיני]

L 4 כ"מ טוביה גאליקו

L 10 כ"מ אליקים דונא [טי] בעד נעו מאדומ[ ]

הנע"ל כמ"ר שמואל פורמיגי [ני] חייב

ממעוֹת שעשארו בידו בחרי פרעון

שעשה למאיר זלמן בעד ב"ה מסך

170:8 תש"ג ליט[רין] נ"ח

8 ועוד בעד קבורת נכדה

מסוררים ונדבות ממרחשון תל"א

60-9-6 עד כל ניסן תל"ג

L 238:17:6

L 22-8 יאקו לופי

L 10-0 א"מ רוסי

כמ"ר אליקים ואלישע אחים דונא [טי]

L 474 חייבים מקדן ממעוֹת שיש בידם l 200-0 כמ"ר יוסף לוי חייב מכ"כ קרן

l 151-18 ריוח עד כל ניסן תל"ג l 13-0 ריוח עד כל תיירי תל"א

L 35-11 מסוררים ונדבות עד כל ניסן תל"ג l 46-10 ריוח עד כל ניסן תל"ג

L 1-5 בעד בן זכר שנולד לכ"מ אליקים l 40 קבורת בנו ונפדו

L 662:14 l 299:10

ריסט ריטו מכל מה שיש לגבות

עד כל ניסן תל"ג

L 53-14 מכמהח"ר בלגרא [דו]

L 238:17:6 מהנע"ל שמואל פורמיגי [ני]

L 662-14 מהמענ"ל דונא [טי]

L 91-3 מכ"מ מנחם פסח

L 67-10:8 מכמ"ר יוסף וינטון [רה]

L 39-5 מכמ"ר ישי פסח

L 299-10 מכ"מ יוסף לוי

L 10-0 א"מ רוסי

L 1462:14:2

כמ"ר מנחם פסח חייב בעד

L 91-3 כל ניסן תל"ג

כמ"ר יוסף וינטון [רה] חייב מחי שלו

L 16-0 ועוד בעד קבורת ב בנים

L 15-11 מסוררים ונדבות עד כל ניסן תל"ג

L 71:8

הסר מהן ג ליט [רין] י"ז לוד דינא 22:8 יאקו לובי

שנשאר קרידיטורו מהוצאות 12:4 אמות כמעט יאושם כמלמעלה

L 3-17:4 כמנגד

L 67:19:8 נ"ח עד כל ניסן תל"ג בנ"ל

[f. 64 verso]

תל"ד ב"ה

- פרטה להשאל לשימשון פסח ב"ה הקודי -

היום אם ה י"ד מרחשות נועדו כל בני החברה וכמ"ר אליה ברוך פסח יצ"ו

שם פרטה אם מתרצים בני החבורה ליתן ב"ה סקו [די] מו שמטון פסח

בדי שיוכל לעשות הנשואים מבתו דבורה ושישתעבד שמשון הנ"ל אם במשך שני חדשים לא יבואו בידו המעות בדי שיוכל להחזיק לבני החברה הל"ל יעשה להם פוליצה לנקותם בארבעים בוליי שפורעים להם בני החברה בכל חדש בשביל הסופרות ובוזה נתפסו כל בני החברה לשאלתו הנ"ל ולשות המצוה בדי שיוכל לעשות הנשואול מביתו הנ"ל ונשאר ע"פ כולם ובם במעמד הנ"ל הסכימו כל בני החברה הלל להיות כי שמשון פסח הנ"ל עשה הפוליצה מהשעבוד כנ"ל שיפרע כמ"ר אליה ברוך פסח הב"ה סקו[די] הנ"ל מהמעות שאם בידו והשאר יפרעם הנ"ל כמ"ר שמואל פורמיגי[ני] לטח שלו L 30 וכן עשו שכמ"ר אליה ברוך פסח פרע ממעות שבידו שלו שים ליט[רין] L 95 והנ"ל כמ"ר שמואל פורמיגי[ני] פרע תשעים וחמש ליט[רין] ונועדו ביחד כל בני החברה הלא הם כמהח"ר משה יהודה בלגרא[דו] וכמ"ר אהרן פורמיגי[ני] במקום הנע"ל שמואל אביו שהוא חולה והנע"ל אליקים דונא[טי] וכמ"ר יוסף וינטו[רה] וכמ"ר אליה ברוך פסח הפרנס ושמו בלוטה עד הנ"ל ונטאר ע, פ ארבעה הינן וא לאו והכל היה ביום ה יד בסיליו תל"ד וגם הפוליצה נעשית ביום הנ"ל היינו תחת ב"ג נובימבר 1673 - קבורת כמ"ר יוסף לוי בשביל יו ליט[רין] כמו הבעלי מחוזקים - וביום הנ"ל הסכימו כל בעלי החברה פה א ונתנו רשון מוחלשת למעל אליה ברוך פסח זו הפרנס שיתפשר עם יורשי כמ"ר יוסף לוי ז"ל שיפרעו בשבול קבורתו שכבר עשו לו תהת יח תשרי שעבר יו ליט[רין] לבד עם הבגד כמו שעושים המחוזקים וזה להיות שגם הוא ז"ל בהיותו בחיים חייתו נתעסק בכל לב לעשות הקבר הקבר לכל בר מינת בלי שום כסף ומחיר ולכן שברו אחו שגם הוא זכה להיות בא בעלי החברה שלא לפרוע לא יו ליט[רין] בנ"ל כלם נתפשדו פהא בלי בלוטאציוני - פרטה להלואת לכ"מ מרדכי שמואל אוסימו ק ליט[רין] - והיום יג ניסן תל"ד הסכימו ג"כ כל בני החברה יצ"ו בלא בלוטאציוני שכמ"ר אליה ברוך פסח יצ"ו הפרנס ישלוח למודינה תבך ומיד לכמ"ר מרדכי שמואל אוסימו ק ליט[רין] מחושבים ממעות החברה בלוואה בדי להוציא ממסגד נפשו שהוא חבוט בבין האסודים שגם זה בכלל ג"ח אך בתנאי ש כמ"ר מרדכי שמואל אוסימו ז"ו הנ"ל יעשה פוליצה וחייב להחזירם לחגמ הנ"ל בכל ען זמן שירצו ובוזה האופן עשה הפרעון מע"ל אליה ברוך פסח צ"ו הנ"ל מהק ליט[רין] הנ"ל לכמ"ר מרדכי שמואל הנ"ל

ונעשה הפוליצה תחת י"ג ניסן תלד כנראה הפוליצה בפילצה

- פרטה ממע"ל הדופא מודיילי פתחיל מסי מיקל 1673 -

ובמעמד הנ"ל הסכימו כל בעלי הסגח הנ"ל לקבל עליהם כמהר"ר רפאל מודייליא

הרב והרופא לרופא מהחגח הנ"ל ולפרוע לו הטו ליט[רין] שהיו פורעים בכל

שנה למע"ל רופא טיסטה הגוי שהלך לדור חות לפינאל ומעל[ות] הרב הנ"ל נכנס במקום

וקבל עליו להלוך ולבקר כל שני חולה ולפשות מה שישלו לפשות ובעלי הרובה

יפרעו לרב כל שנה טו ליט[רין] והתחיל לבקר החולים מס מי ק 1673 שפבר

וקיבל פירעות מוקדם עד סי מיקל 1674 שיבא

[f. 65 recto]

- פיטו מהבח לגאבריאלו לוייו בעד ג שנים מתחיל ס מיקל 1674 ופורע לב סקו[די] לשנה

מוקדם -

היום יום ב יט תמוז תל"ד נועדו כל בעלי החברה ה"ה במהח"ר משה יהודה בלגרא[דו]

והנע"ל כמ"ר שמואל פורמיגי[ני] והנע"ל כמ"ר אליקים דונא[טי]

וכמ"ר יוסף ונטון[רה] וכמ"ר אליה ברוך

פסח יצ"ו הפרנס שם פרטי ואמר כי הקרקע מהבתי חיים חולך לאבדון ואין איש

שם על לב לתקנו ולגדור אותו כי א"מ השובר עזבו ביד אחרים ולא שם עינו עליו

כמו שהיה מוחייב ולכן של אם מתרצים בני החברה להשכיר הבין והקדקע מב"ח

לגבדיל לוייו אורטולאן כי מלאבתו בגנים והאוא יעמידהו על מתכונתו אך בתנא

שאינו רוצה לפרוע לא לב סקודי מה ליט[רין] לא ואחר אשר נשאו ונתנו ביחד

על עסק הנ"ל נשאר ע"פ כלם בבלוטאציוני ליתנו לו ולעשות היקריטורה

מהפי אן בעדג שנים וכן עשה מעל[ות] הפרנס כמ"ר אליה ברוך פסח בניראה

מכתב נעשה בג לוליי 1674 עם כל חיזוקיו ותנאיו ומבאר כי הפיטו הנ"ל

מתחיל [...] 1674 הבא עלינו בעד ג שנים רצופים

ויפרע הפילו מוקדם בכל ששה חדשים הייו יו סקו[די] בכל סמיסט[ר] מוקדם

- היי וסטאמינטו מחוב כמ"ר ישי בכמח"ר שמואל פסח -

ובמעמד הנ"ל ובנ"ל הסכימו כל בני החברה בנ"ל שגם שחוב כמ"ר ישי

שכימהח"ר שמואל פסח חייב בחברה כמו מ ליט[רין] מפרטיני ישינים בש היו

האחים כמהח"ר שמואל ואחיו ביחד לכן נתרצו ובמפייסו כל בעלי החברה
בנ"ל שכמ"ר ישי פסח הנ"ל יפרע י"ב ליט[רינ] לבד אבל בתנאי שיפרע המסורר
מהחמשה בול[וניני] חדש כמו שאר בעלי החברה
- פטרה עם המענלים דונא[טי] שלא יפרעו עדר רובית על המעות שיש בינם אבל יפרעו כל
חובם בזמן ג שנים בכל שנה א ראטה ואם יעברו יפרעו הם בפעם א -
היום לילה ושענא ברה תלו הממונה כמ"ר אליה ברוך פסח שם פרטי כי להיות
שהמעולים דונא[טי] חשבים לחג"ח סף תשמט ליט[רינ] עד עצא היום הזה ותובעים שאנים
רוצים עוד לערוע בובית עליהם אבל יתחייבו לפרוע כל הסף הנ"ל בזמן ג שנים
בלי ער עור וקטטה יעד הברבית שפרעו לשנים שעברו שמעתה תובעים לאלבד שלו
לפרוע מבאן ולהבא אבל תובעים על מה שעבר ומה שפרעו לכן בעלי החברה
באשר באו ושאעו שענתם זאת כדי להשקיט ולא לבא לידי מדיבה ושענה נתרצו
לעשות להם ההטבה שיפרעו כל הסף בזמן ג שנים באשי הם מבקשים עם תנא
לפרוע אותם ב"ג פעמים היינו כל ראולה מהסף הנ"ל בכל שנה ושנה עד תשלום
פרעון כל החוב הנ"ל תנא שאם יעבדו ולא יפרעו בכל שנה השליש מהחוב
הנ"ל שתכף ומיד יוכלו בני החברה לכופה לפרוע כל החוב בפעם א כן הסכימו
כל בני החברה ה"ה כמהח"ר משה שודה בלגרא[דו] והנע"ל כמ"ר שמואל פורמיגי[ני] וכמ"ר
מנחם בכמ"ר משה פסח ז"ל וכמ"ר אליה ברוך ונשאר בבלוטאציוני ע"פ שלשה הין
וא לאו וכמ"ר יוסף וינטון[רה] לא רצה לשום בלה ונתנו כח לכמ"ר אליה ברוך פסח
הפרנס לעשות החשבונות והפוליצה בכל תיקוניו מכל הסף שישארו חייבים
- פוליצה מחוב המעל[ות דונא[טי] לפורעם בנ"ל -
היום יום ב י"ג טבו תל"ו כמ"ר אליה ברוך הפרנס הנ"ל עשה הפוליצה והסאלודו
עם המעולים דונא[טי] שהוא לחשבונם שלשים דיצימ[1675] לחשבונם כפי הכח
הניתן לו מבעלי החברה בכל ונמצא שנשארו חייבים עד עצם היום הזה סף
חמש מאות והב ליט[רינ] וחצי ונתחייבו לפרוע אותם ב"ג שנים בזה האופן היינו בחדש
נובימ[בר] 1676 לחשבונם קפ"ז ליט[רינ] וחצי ונובימבר 1677 קפז ליט[רינ] וחצי אחרים
ונובימב[ר]

1678 קפז ליט[ריו] אחרים ואחרונים בתנאי שאם יעברו ולא יפרעו הפאני בנ"ל
תדף ומיד יוכלו בזי החברה והממונה שיהיה מעת לעת לכופם במשפט לפרוע
כל החוב אשר יהיה להם בלי ערעור ופקפוק וקבלו כל הכתבים והפוליצה ישינה

L 562-10 ולא נשאר להם חוב אחר עם הח"ג העל רק הפוליצה הזאת מסך חמש מאות

וסב ליט[ריין]

הלא היא בפילצה ביד הגזבר כמהח"ר בלגרא[דו]

- פרנסות כמ"ר מנחם פסח מתחיל ב טבת תלו ופרנס שני כמ"ר אליקים

דונאט[טי] יצא בגום -

היום יום ב כ טבת תלו נועדו בעלי החברה ה"ה

כמהח"ר משה יהודה בלגרא[דו]

הנעלה כמ"ר שמואל פורמיגי[ני]

הנעלה אליקים דונא[טי]

וכמ"ר אליה ברוך פסח

וכמ"ר מנחם בכמ"ר משה פסח ז"ל

וכמ"ר יוסף וינטו[רה]

וכמ"ר אליה ברוך פסח הפרנס יען שעביו עליו ב שנים וח חדשים מפרנסותו בירר לפרנס

השנה כמ"ר מנחם בכמ"ר משה פסח ז"ל ונשאר בבלוטאציוני ע"פ כולם ונתן החשבון שלו

כנראה מעבר לדף ופרנס שני יצא בגורל הנעלה אליקים דונא[טי]

[f. 65 verso]

חשבון חיה שנתן כמ"ר אליה ברוך פסח מניסן תל"ג דיקו אייו תל"ג

עד ב שבת תל"ו

הכנסות

הוצאות

14-0 l לשמשון פסח שכירותו מ"ז חדשים בשבול סופרות 68-7-0 מכמהח"ר בלגרא[דו]

בהרבה פעמים

17-10:8 l מהמעולים דונא[טי]

5-11 l בעד גאליקו בשרוספיסי אלו

בהרבה פעמים

12-0-0 l מכמ"ר ישי פסח

1-6 l לתקן באדיצלי והבראות

ממודינה

30-0-0 l ב"ג זוניי 1679 מאנטו מא

1-3 l ב גאול בסכול כמ"ר מנחם נורצי

רוסי בריסיווטה

15-0 l פרעות לכמ"ר יוסף הלוי
אסי מפיצו
18-8 l מכמ"ר יוסף וינטו[רה] עם ג
10-12-0 l מביסי שלי אליה ברוך
1-10 l ולשלוח לנינו הנורצי
פסח לשח חובשלי
2-4 l ברות בשביל כיפר תל"ג
פורמיג[ני] בריסיוטה
9 l הבראות כמ"ר לוי
30-0-0 l ז מרצו 1674 מאנטו מא רוסי
באפריל מפארות אליסא בירנאבי בשבול
המנוח

125-0 l לשמשון פסח בגזרת ב"ח עם פוליצה בכ"ד נובימ[בר] 1673 306-0-0 l כמ"ר יוסף
הלוי ז"ל
30-0 l ז מרצו 1674 להנע"ל כ"מ שמואל פורמיג[יני] 100-0-0 l מאייו מהנע"ל כמ"ר שמואל
פורמיג[יני] [ברסיוטה]
1-15 l ב"ז דיטו לגאליקו בשר
בריסיוטה
1-8 l הבראה כמהח"ר בלגרא[דו]
2-10-0 l בשם בשבול גאליקו
עד כל גאול תלד
7 l לא שני חולה
162-0 l ג אפריל להנע"ל כמ"ר שמואל פורמיג[יני] 69-0-0 l גבריל לוליי בריסיוטה
100-0 l לשמה מרדכי שמואל אוסימו בגזרת בח עם פוליצה 12-10-0 l מכמ"ר מנחם פסח
ללבוש כמ"ר [ישראל רובירה ז"ל]
15-0 l לכמהר"ר הרופא מודייליא בעד כל סיטי 1674 11:2-0 l ועד פרע עם חליט[רינ]עזב
פרא פוויאן בריסיוטה
50-0 l ה זונייו להנע"ל כמ"ר שמואל פורמיג[יני] 20:3-0 l נדבות מאורחים בהרבה
מעמים
30-0 l י"ג דיטו פראתי ליד הנע"ל הנ"ל
50:8-0 l מהקופה

- 127-0 ב"ה דיטו ליד בנ"ל 13-9-0 מיורשי כמ"ר יוסף הלוי ז"ל
- 170-10 יא לוליו פרען לידהנ"ל הנ"ל 1-1-0 בייא 1675 מכמ"ר אשר מ"ה
- 14-6 יז דיטו בשר וחמאס בהרבה פעמים לחשן רם 1-6-0 מכמ"ר מרדכי שמואל אוסימו
- 3-7 ב דיטו עדי סיטי בשר לחשן וגאליקו מכמח"ר טוביה גאליקו בעבור קבורת חמיו מלבדמה
- 13-2 שעה לכיפור תל"ד
- 8-18-86 לליוילו סי רוייו בטב לסיטי 1674 8-10-0 שפרע לכמ"ר מנחם פסח
- 0-18-1 בו דיטו בשר בשבל כמ"ר ישראל רובירס 0-0-91 ב"ח ייונייו 1675 מגבריל לוליי בריסיווטה
- 8-12-22 כח דיץ ארגז ומסמרים ורינצו בשביל הנ"ל 10-212 ד לוליו מאנט מא רוסי בריסיווטה
- ותמסני בשבו שמירת הדרך מכמהר"ר רפאל מודייליא מא קרון ופ סטא מב"ח
- 0-0-15 ל לכמהר"ר הרופא מודייליא בעד כל סיטי 1675 0-15-20 לערך יא ליט וחצי לקרון 30 ז דיצימ[בר] פרעות ליד הנ"ל כ"מ שמואל פורמיגי[ני] 13-192 לטח מהמעולים דונא[טי] ריוח בר כל כח ליו תלה
- 14-87 הוצאות לעשון הבור והקופירטו בב"ח 0-4-3 ואני פרעות עד כל תמוז תל"ה
- 2-24 פרעתי ליד הנע"ל כמ"ר שמואל פורמיגי[ני] 0-1280 מכמ"ר טוביה גאליקו ואחיו ברוך
- 8-18-86 לסי רוגיי בשבו להליוילו מסיטי 1675 0-7-1 מהקופה
- 0-1-1 א זוג עופות לכמ"ר חשן 100-70 יא לוליו 1674 מכמ"ר מרדכי שמואל אוסימו לטח
- 0-5 ב"ח זונייו להפון הבית מבח 4-17:39 מהקופה ונדבות גיביתי
- 0-70 לדיטו פרעות ליד הנע"ל כמ"ר שמואל פורמיגי[ני] 0-3 יח היטי 1675 מכמ"ר ישי פסח ממודי[נא]
- 0-20 פרעות לבטם בעד כל ואגוסטו 1675 11-20 מהקופה ונדבות גיביתי
- 0-4 בעד סל כה לוליו בשר בשבול גאליקו 9-1628:1

10-212 l ד לוליו פרעות ליד הנע"ל כמ"ר שמואל פורמיגי[ני]

5-5 l קן קופי מפראביטי לזורך ב"ח

0-15 l לכמהר"ר הרופא מודייליא בעד כל סיטי 1676

10 l בשר בשביל בן האלמנה

6-4 l הוצאות בשביל בן ציון יחיאל מילי

5-2 l נרות בשביל כי פור תלה

15:207 l לא דיצימ[בר] פרעון ליד הנע"ל פורמיגי[ני]

8:9:1628 l

[f. 66 recto]

זפר ממ"ה שיש לגבות החברה הג"ח [גמילות חסדים] בעד כל בסיליו תלו

6-2-1019 l הנע"ל כמ"ר שמואל פורמיגי[ני]

19-1 l כמהח"ר בלגרא[דו]

10-562 האחים הפעולים דונא[טי] בפוליצה

0-73 l אני שמשון פסח בפוליצה

4-64 l כמ"ר יוסף וינטו[רה]

8-92 l כמ"ר מנחם בכמ"ר משה פסח ז"ל

15 l כמ"ר ישי בכמהח"ר שמואל פסח

0-8 l כמ"ר יוסף בכמ"ר דוד פסח ז"ל

2-5 l כמ"ר אשר מה

11-1 l יורשי כמ"ר יוסף הלוי

6-7-18 l כמ"ר מרדכי שמואל אוסימו בפוליצה

גבריאלי לוליו בשביל שכירות שנה א

0-160 l מתחיל בסיטי 1675 שעבר

8-22 l יאקו לובי

6-2 l כמ"ר יהודה מאדימים

6-10 l כמ"ר אליעזרדונא[טי]

0-5 l כמ"ר יחיאל חיים אורבין

15-0 l כמ"ר יוסף בוטריי

2 l כמ"ר יהושע דוקה

1-17 l כמ"ר אליה ברוך פסח

1 2042:14

1900-0 l מלבד אלף ותש"ר ליט[רין] שחייבים הקק"י ממעות שנטלו בחגג הנ"ל לקניית הב"ה

גראויצי שיש לתג"ח לפרוע הכנסות החג"ח בכל שנה

בכל שנה

186-18-8 l הליוול 160-0 l פטו מהב"ח

15-0 l רופא 1 מסוררים

24-0 l סופר

5-0 l שמש

[f. 66 verso]

- פטו מהב"ח ליידול מאליסא בריוליירו בעד חמשה שעם מתחילים ה מיקא 1677 ופורע לו

סקו[די] לשנה ב"נ ראטי מוקדם ריקו ק"פ ליט[רין] בכל שנה -

היום יום א ב לחדש ואדר תל"ז נועדו כל בעלי החברה והם כמהח"ר משה יהודה בלגרא[דו]

והנע"ל כמ"ר שמואל פורמיגי[ני] והנע"ל אליקים דונא[טי] וכמ"ר אליה ברוך פסח וכמ"ר יוסף

וינטורה וכמ"ר מנחם בנ"מ משה פסח ז"ל

הפרנס והפרנס הז"ל אמר לבח כי גבראל לוליו אינו רוצה עוד הפטו מהב"ח רשהיה בסוף

שברותו וגם

שאשנו נוהג בשודה ועושה מה שאינו וכל לעשות ושצריך למצוא שוכר אחר ממנו והשיב

כמ"ר יוסף וינטון[רה]

שיש יירולים ב"ת אליאז בריווילי שול אותו וגם שרפרע יותר ממה שעושה עתה גה[...]. לוליו

ושהוא

שוב ובאשר שמעו בני החברה כך נתנו רשות ושולשות לכמ"ר יוסף הנ"ל בלי באלוטאציוני רק

על פי כולם

ראישא שגם שהוא אינו ממונה יעשה כידה הטובה עלי כי בודאי כונתו ורצונו הוא לתועלת

החג"ח

ולהועיל לה וכן נשאר הדבר בחקו ובידו לעשות וכן עשה כמ"ר יוסף וינטו[רה]

הנ"ל הפוליצה מהפיטו

עם יירולים מאליהא בריוויל עם כל תנאיו וחיוזקיו ומבאר כי יפרע מהפיטו בכל

שנה ק"פ ליט[רין]

היינו לו סקו[די] מהמשה ליט[רין] לא ב"ב ראשי מוקדמים כנהוג בפאסקוה וה מיק[...]

ושהפיטו הנ"ל מתחיל

לס מיקיל פרוס 1677 וזה בעד משך חמשה שנים רצופים יהיה זה שפרע בכל שנה בנ"ל ובנ"ל

- פרנסות כמהח"ר בלגרא[דו] מתחיל שבת תלח ופרנס שני הנ"ל שמואל פורמיגי[ני] -

היום יום ב ורח טבת תלח נועדו בעלי החברה ה"ה כמהר"ר משה יהודה בלגרא[די] והנע"ל

כמ"ר שמואל פורמיגי[ני] והנע"ל כמ"ר אליקים דונא[טי] וכמ"ר מנחם בכמ"ר משה פסח ז"ל

וכמ"ר אליה ברוך

פסח וכמ"ר יוסף וינטו[רה] וכמ"ר מנחם פסח הפרנס יען שעברו עליו ב שנים מפרנסותו בירר

לפרנס ראשון לשנה הבאה לכמהח"ר משה יהודה בלגרא[דו] ונשאר בבאלוטציוני ע"פ כלם

ונתן החשבון שלו כנראה למטה ומליסטה שלו והפרנס השני יצא בגורל הנע"ל כמ"ר שמואל

פורמיגי[ני]

חשבון חברה שנתן כמ"ר מנחם בכ"ר משה פסח מטבת תל"ו עד טבת תל"ח היינו מ"ב שנים

הכנסות

הוצאות

5-0 יטיינא לו בשר ספר ואינגו לסן אלמנה אגוסטו תלו מכמהח"ר בלגרא[דו] פיע

חובשון שלו

1-0 עופות ובצים בשביל קשן ב"ט ריטו 39 l ומסוררים ונדבות בעד סל בסליו

תל"ח 28-16

6-0 יד פיברא לנשוע בוסילי בב"ה עי כמ"ר אלישע דונא[טי] 10-15 l הם ביו הנ"ל

3-5 דיטו בשר ספר ודא בשבא גם יקי 320 l מגבריל לוליי ב"ב פעמים

מהפיוא מב"ח עד כל יח מיטו קוצי תקן סיוי סיטי 1677

כנראה מריציווטי שלי

1-10 לאואסיו אנגוי וד"א לבתי של כמ"ר אליעזר דונא[טי] 10-0 ועוד פרע בשביל הנזק שנתן

על הב"ח עשוה ליט[רין]

- 4-7 שלוליו בשביל א אסכנו בצים וסוקיד וו ולתקו ב אוקיי לפורטון ב"ה 5-6 ל יד סיטי תלו ותלז ב"ב פעמים מכמ"ר ישי בר כמהח"ר שמואל פסח
- 17 לספר מאטו לרפשת א דגל מכמ"ר בן ציון 0-80 ל מהמעולים דונא[טי] לט"ח חוב שלהם בג דיצימ[בר] תלו
- 2-2 ל הבראה לכמ"ר אליה ברוך פסח מבנו עוב ז"ל 13-23 מנדבות שפרע הנ"ל כמ"ר שמואל פורמיגי[ני] בעד כל בסליו תל"ח
- 10 למאטי לרפאון בנו של אלמנה 8-1 מהמעולים דונא[טי] נדבות בנ"ל בעד כל בסליו תל"ח
- 5-11 ל לשעוה לכפור תל"ז 18-0 ל מכמ"ר יוסף וינטו[רה] בנ"ל
- 12-2 א לאוסטיוו לא אשכוז 14 ל מכמ"ר אליה ברוך מסורר ונדבות
- 11 ל לכמהר"ר מודיילי בשביל רפאות עד כל תשרי תל"ז היינו בעד כל 6-15-14 נדבות מאורחים ואחרים 15 ל סיטי 1677 שפרוא פול
- תל"ז ליד דו דומיני פולטרוניי בשבל ליווילו הי רוגיי כנראה 8-144 ל מהקופה בהרבה פעמים
- 8-18:86 ריציווטה בשר מיקיל 1677 8:92 ל חוב שלי מנחם בכמ"ר משה פסח שפרעות
- 6-7 נובי[מבר] אינגוי וספר וא קמיצה לא אשבוז 13:7 ועוד מהלוררים ונדבות שפרעות בעד כל בסליו תל"ח
- 20 ל לכמ"ר גאליקו בשביל אבילה שנתן לאשכוז הנ"ל וחיבותו 6:17:712 ל
- 13-7 ל ט בן לספר לרפואת שיטה מבן ציון והוצאות אחנים בשביל ולא למז א גאלינה ואינגוי בשבול חשן
- 2-2 ל לאשר מ"ס בגזרת בני החברה
- 0-30 ל בשר סיבוטו וספר בשביל חשן וסירוטו לשמשון פסח
- 2-5 ל הבראה לכמ"ר יוסף פסח וכמ"ר אהרן פורמיגי[ני] ומסארא
- 10 ל בשר בהרבה פעמים ואלמוה לואטי וינטווי וספר להנ"ל
- 10-5 ל להבראת הנע"ל אליקים דונא[טי]
- 7 ל בשר לבן בן ציון 18 לגאליקו אבילת א אשכנו חולה
- 18-2 ל בשר בהרבה פעמים למרדכי שמואל אוסי ולספר

14-17 | להבראת כמ"ר אליעזר דונא[טי] ולכמ"ר אליה ברוך פסח
 12 | לבן ציון לבשביל לילה א שעמד לויאר בכית אליעזר דונא[טי]
 15 | סיטי תל"ח ניוות היינו שעוהלי לכיפור
 14-2 | לכמהר"ר רפאל מודייל הרופא שכירותו בעד כל מארצו 1677
 10-7 | הבראת כמ"ר שמשון פסח ורא והבראת כמ"ר יוסף וינטו[רה]
 10-1 | הוצאות בשביל א אשכנז
 10 | לשמשון פסח שכירות שלו מסופרות חג"ח בעד כל בסלית תל"ח
 50 | ולאוסים שכירות שמשון שלו בג"ל בעד כל בסליו תל"ח
 4-8-10 | ריצימב[ר] תל"ז לסי לודי פירא בשם רפואות ודא אחרים שנות
 170 | עד כל דיצימב[ר] 1677 בליסטה וריסיוטה
 פרעות ליד הנ"ל מ"ר שמואל פורמייגי[ני] כדי פוזיטא
 1712:17

[f. 67 recto]

ב"ה

וזכר ממה שנשאר לגבות ממעות בג"ח [גמילות חסדים] בעד כל שבת תל"ח
 1900 | הקק"י חייבים ממעות שקבלו מהנע"ל כמ"ר שמואל פורמייגי[ני] מהקויסטו שעשה
 מב"ה מהזלמן
 15-193 | הנע"ל כמ"ר שמואל פורמייגי[ני] נ"ח אחרי שיגבה המעות שנתן לריוח כנראה
 בחשבון שלו
 300 | קרידיטו מסי אינוסינצו בירסאני שחייב לפרוע בסוף פיבוא 1678
 מאס ינצו שקנה מסי גריגורי רומיאה מסף שמונה מאות ליט[רין] שהיהלו נגד סי קרלו רומיאה
 שפורע
 625 | עליסם ששה למאה מהריוח כנראה שטררוגאטו סי אוואויאן הירקייארו
 0-260 | ועורנתו לכמ"ר יעקב פסח על משבות לפרוע עליהם שמונה למאה
 15-1378 | ועוד חייב מקבורת עדה 78 ומסוררים עד כל טבת תל"ח 6:5
 14-5

- 11 513 l האחים המעולים דונא[טי] חייבים שד כל טבת תל"ח
- 0-23 l אני שמשון פסח נ"ח בנ"ל ובנ"ל
- כמ"ר יוסף וינטו[רה] נ"ח בנ"ל ובנ"ל אחרי ניקוי שלשים ליט[רין] ע"פ החברה שהוציא בעבור הדוקא
- 0-50 l כנראה בחשבון שלו שנתן לפני החברה
- 19-26 l כמ"ר אליה ברוך פסח נ"ח בנ"ל ובנ"ל
- 2-16 l כמ"ר יוסף בר דוד פסח ז"ל חייב בנ"ל ובנ"ל
- 2-5 l כמ"ר אשר מה חייב בנ"ל ובנ"ל
- 1-11 l יורשי כמ"ר יוסף הלוי ז"ל
- 6-2-8 l מרדכי שמואל אוסימו השמש
- 80 l יירולי בריויליי בעד שבירות א שנם מהבח שמתחיל ליסיטימד 1677 שטבר
- 2 l ועוד נתחייב הנ"ל לפרוע בשבול הליוו
- 8-22 l מ יאקו לופי
- 6-2 l כמ"ר יהודה מארומים
- 6-18 l כמ"ר אליעזר דונא[טי]
- 5 l כמ"ר יחיאל חיים אורבין
- 15-1 l כמ"ר יוסף בוטויי
- 4 l כמ"ר עוברים רוקה
- 1 l הנ"ל אברהם מוניז
- 6-2 l כמ"ר שמעון מרקאו
- 15 l כמ"ר ישי פסח ממודינה
- 2256:18

- חדר ואופן פרעון קבורת מ ריינה פורמיגי[ני] תנצבה -

ליל פשק ואתחון יב לחדש מנחם תל"ח נועדו בני החברה ביחר בהיות כי נפטרה לעולמה הזקנה וקבורה מרת ריינה פורמיגי[ני] תנצב"ה אחורה של הנ"ל כמ"ר שמואל פורמיגי[ני] יצ"ו שהיתה אלמנת ממע"ל הזקן כמ"ר פינחס סוליאני ז"ל וחיים ארוכים לנו ולכל ישראל שב"ק והזקנה הנ"ל

נשארה יחידה שנים וחסרה מכל ובאתה לגור ולהתרסות תחת בנפי מעל אחיו צוהלל ובבתו

ושם תת"ה ולהיות כי אשנה מוחזקת בב"ח וחייב מע"ל אחיו צו לפרוע בשבול קבורתה מה
שיגזרו

אופר מע"ל הפרנסים עם אחר מבעלי החברה לשליש בניהם כפי הפרטי שיש בחברה והוא
לעת

ערה הוא אחד מן הפרנסים לכן כל בני החברה במעמד הנ"ל הסכימו כלם פה אחד בלי שום
באלוטאציוני לעזוב החק והמנהג מהפרטה בעסק הנ"ל לבד גם שהדין אינו כך ולעזוב בחין
מע"ל הפורמיגי[ני] צ"ו הנ"ל ליתן ולפרוע בשביל קבורת אחותה הנ"ל ליד החג"ח הנ"ל מ"ה
שייטב

וירצה בעיניו להיותו נריב ויראה שמים וגם כי הוא עומד על הפרן ומגין ומציל על כל צרה
צרה שלא תבא לקק"י בכלל ובפרט על כל א וא וידו בכל והכל סומכין עליו כי דברית בשמעם

[f. 67 verso]

ב"ה

השכמת הפרנסים עם שלישי לקבורת הנ"ל דוד ישראל אחר עשר דוקאטי משבורה ליט[רין]
וחצי לא שהם 11-82 l

בליל משק בראשית בבוא יום א מר"ח מרחשון תל"ש נושדו בעלי החברה יחד
ע"פ מעל[ות] הפרנסים

בלת להיות כי נפטר לעלמו מע"ל הזקן כמ"ר דוד ישראל ז"ל הפרדי ואורח במקום
הזה וחיים ארועם

לנו ול כל ישראל שב"ק והנפוארים בניו שאלו מקום בבתי חיים לקברו ולפרוע
מה שישלו עליהם

הואיל ואינם מוחזקים לכן מע"ל הפרנסים כפי הפרטי מחג"ח שלהם במעמד הנ"ל שמו שמות
האעיים משאר בעלי החברה בקלפי ויצא בגורל כמ"ר אליה ברוך פסח צ"ו להיות שלישי
בחבורת

הפרנסים הנ"ל כמהח"ר משה יהודה בלגרא[דו] יצ"ו והזקן והנעת
כמ"ר שמואל פורמיגי[ני] יצ"ו

לגזבר אומר מה יהיה פרעון קבורת מע"ל הזקן הנפטו הנ"ל שיפרעו הפפואדים בני צ"ו

ואחר כל ההשת פות המצטרפות גזרו אומר שלשתם יחד שיפרעו לקבורתו ובעד הבגד יחד בין הכל אחד עשר דוקאטי משבעה ליט[רין] וחצי מטבע מודינא וכל זה לאישור וקהום הפרטי מהחברה על דבר זה

- פירעון מהפ"ב ליט[רין] וחצי הנ"ל -

ב"ה היום יום השטי יד שבט התטל פרעו יורשי הנע"ל דוד ישראל ז"ל בעד קבורת אביהם בידי הצעיר משה יהודא בילגראדי משרת הבני חברה יצ"ו לען עתה 182:10 ועשית להם שוכר מחיוכם הנ"ל

באור דברי נכוחות אכור באר איש גם וישר ירא אליקים הנע"ל כמ"ר שמואל פורמיגיני[ני] בחשבוננו שנתן

לשום אותו בפילזא בידי הצעיר מ"ב משרת חברת ג"ח ממעות שיש לו בידו מבני החברה יצ"ו בעד כל חדש

דיצימיר 1678 כנראה בכתב עם חתימת ידו לזכרון טוב יהי אכיר

מחשבון ישן שנתן לו דיצימיר 1677 יש לו 1378:16

עוד בעד קבורת בת המפואר אהרן בנו ומסוררי[ם] כל חדש טבת תל"ח 14:5

ריוח ופירות הסינזו מסי קארלו רומיאה בעד שנה נועברה 48

בעד קבורת הזקנה והכבודה מרת אחותה זה 20

סך הכל הם 1461:11

- חשבון מהנע"ל פורמיגיני[ני] ממעות וסינצי שישלו מבני החברה יצ"ו -

אשר בעדם ובעד המעות הללו מסר ונתן לבני החברה יצ"ו קרתי

סינצו מסי קארלו רומיאה מסך שמונה מאות ליט[רין] שפורע עליהם 625

ששה למאה כנראה מחשבוננו שעבר הנ"ל בעד

והוציא לקבל השטר מסי אוטאויאן סירקייארי שהוא ביד הנע"ל פורמיגיני[ני] 3

עוד מסר ונתן א סינצו מתשעה מאות וששה עשר ליט[רין] מקרת שיש

לו עם סי יאקימו טרומבא ממע"ל הזיכור שפורעים על יהם חמשה

למאה כנראה בשטר רוגאטו סי אוטאויאן הנ"ל ביום ב"ה יינארו

1677 שגם הוא נמצא ביד המאד נע"ל פורמיגיני[ני] ורצה ונתפייה לתת

אוגם ברצונו הטוב בעד 716

והריוח העולה עליהם מתחיל יינארו 1679

ונשאר בידו מעות מחושבים ליתנם כפי רצון הממונים

l 111:1

והסינצי הנ"ל מחייב האלוף והנע"ל כמ"ר שמואל פורמיגי[ני]

l 1461:1

לקיימם וירי איט איזיגייביל ולקבלם אחור לעזמו כל עת וזמן
שיזמית ה עסק טוב ואיש טוב ובטוח לעסוק בהם וליתן כל סף
המעות שיהיה לו ולקבל לעזמו הסינצי הנ"ל כמו שמסרה הוא
למעל[ות] בני החברה יצ"ו והכל שריר וקים כנראה יותר היטב
מחשבונו עם חתימת ידו אשר הוא בפילצא עם שאר כתבי בני
החברה יצ"ו ומאותו יתברר ויתלכן הכלה נ"ל

[f. 68 recto]

ב"ה

- סדר ואופן מניית הסופר יחיאל חיים אורבינו שמתחיל י"ת אדר שני גם לפ"ק ומה שפורע לו
עם התנאי שקיבל -

היום יום א י"ת אדר שני נועדו בעלי החברה יחד ע"פ כמהח"ר משה
יהודה בילגראדי פרנס נר"ו וביקש לעשון אותי יחיאל חיים אורבינו
סופר החבורה צ"ו במקום כמהח"ר שמשון פסח ז"ל ונשארתי בבאלוטאציוני
ע"י כלם עם התנאים האלו שאני חייב לסדר ולכתוב כל עניע ודברי
החברה מדי יום ביום וכפי העת והצורך ובפנקס החבורה כפי מה
שיגאר עלי מעלת הפרנס ויחוייבו בעלי החברה ליתן לי מדי שנה בשנה
שמנה לישראלים ויתחיל לשובה ביום וחדש הנ"ל וליאל

חשבון שנתן כמהח"ר משה יהודה בילגראדי מהכנסה והוצאה מ"ב שנים
של פרנסותו היינו מתחילת יינארו 1679 עד כל שנת 1679 עם ממה

שנשאר לגבנו עד היום הזה תחת ממונות שלו ונתן זה החשבון יום

י"ת אדר שנים חם לפק

הוצאות

פרע לכמהר"ר רפאל מודילייאני הרופא שברו בעדכל לאשך בן ציון 1 1
חדשה 1 7:10 לכמ"ה שמשון פסח בשר 1 2:5
לסקן הסקאליני של בית החיי[ם] 12: - 1 לכמ"ה שמשון ויהושע דוד 1 3
בב"ב שמני לרפאת פוסשימה של 1 0:15
בן ציון 1 1:8
ועוד בשר לכל 1 1:4 לאשת בן ציון 1 7:10
לספר לכל 1 3:6 שכרו של מעלת הרופא
שמנים עשר לכל 1 2:6 בשר לכמ"ה שמשון 1 2:5
בשר ושמנ לכל 1 3 לעני חולה בביתו של יהושע דוד 1 1:10
לנ"ל 1 2:2 לאלינווי על חלק המניע לחברה
לחקן התנור של בתי החיי[ם] 1 2 במפירת הפוסישה 1 6:11
לרפאת השוק של בן ציון 1 1:10 לכמ"ה שמשון שברו עד תשלים אדר
לספר לנ"ל 1 4 תל"ט 1 7
לספר בשני שהלך ד פעמי[ם] בבית לספר ועוד בשני הנ"ל 1 2
האסורים להקזיז דם ולעשון שדוירת להבראה של משפחת כמ"ה שמשון ז"ל 1 1:6
אחרון לכ"מ מרדכי נורצי 1 3:10 בשני עני אשבכזי על האבילה להועוד 1 10:19
בשביל בן שבתי פסח ז"ל 1 1:1 ועוד בשבי א מהם 1 1:4
לעשנת ארגז לבן מרדכי שמואל 1 1:10 לנ"ל 1 - 14
בשני חולה אורח שמת בבית של לכ"מ אשר מונטי סאנטו בהסכמו
יהושע דוד גאליקו על עשיית ארתז 1 16 בני החברה 1 11
וקמיזה שקנית מכ,מ יהודה לוי לרוגיי בשני הליוולו 1 146:18
ועוד בב"ב של לכן שקנתי 1 15 לאליעור דונאטי 1 4:12
מכ"מ מנחם פסח לכמהר"ר הרופא 1 7:10
הבראה לנע כ"מ שמואל פורמי[גיני] 7: - 1 בעד אשת שבתי פסח ז"ל 1 2:6
ומרדכי שמואל
בשר לחולים 1 1:10 למרדכי שמואל לנכות בשמשנתו 1 5

1 1	מחושבי ובשר לבן כ"מ שבתי פסח 1:10 ל לתקן בלה הרחיצה
	בשר לתכונה שמשון פסח 1:5
1 167:12	בשני אשת בן ציון 1:15
	1 70:12

[f. 68 verso]

הוצאות	הכנסה
כמל אחור ב"ב שורות 1 70:12	קבלתי מירולימו בריולי בשבי תחלת פרעון האפיטו
שמת ופרעון של איש א על 1 167:12	של סישימ 1677 1 50
משמרה של אשת שבתי פסח ז"ל	קבלתי מהקופה ומסוררים 1 11:15
והבראת בנה 1 4:13	מהקופה ומסוררי[ם] ונדכות 1 7:16
להקיז דם לדוד אבוהב 1 -:10	מסוררים ומהקופה 1 6:5
ממוריאלו וריסקריטו מקנית 1 21:5	קבלתי מייר נ"ל בריול לסאלדו
אדמה של פאלינו	עד כל סיטימ 1679 1 192
אשתי של בן ציון 1 1	מסוררי[ם] ומהקופה 1 15
לאליעזר דונאטי 1 3	נדכות ומהקופה 1 35:16
לבן הנ"ל 1 2:16	מסוררים ומהקופה 1 14:19
לנ"ל 1 1	קבלתי מכ"מ יצחק נורצי בשני
לחבם חולה על אבילה וספר 1 4:16	ההוצאה שהוציא החבור[ה] בעד
לכמהר"ר הרופא בעד כל שנת ת"ס 1 15 אחיו 1 31:12	
נרות שענה לכיפור 1 3:16	קבלתי מכ"מ דניאל ישראל בעד
לפאלינו על קנית אדמתו 1 50	קבורת אביו ז"ל 1 42
לעשון הכתב עי גידו קסטיל אז 1 :10	מהקופה ונדבות 1 14:10
לספר לראש אליעזר מונטי סאנטו 1 3	
לבן ציון שמני ועוד 1 1:10	מהקופה ומסוררי[ם] ונדיבות 1 6
לתקן הקמינו של חדר בתי החיי[ם] 1 3:12	תחלת פרעון יירולי בריול 1 75
בליולו שנת שעברה ותחלו שנת	קבלתי על קבורת הבחורה
1 103:12:4 1680	שמתה בביתי של כמהר"ר

בשטר האיניסטי טורה של רפאל מודיליאנו 1 15
 אדמת פאלינו 1 3 מסוררי[ם] ונדכות ומהקופה 1 15
 ללודיויגו פירארי בשם 1 241 מירולי בריויל לסאלדו
 ועוד לעני זנוע 1 7 מסיטימ[ ] 1 105:10
 1 709:4:4 נדבות ומהקופה 1 20:10
 פרע לכמ"ה שמואל פומייגי[ני] מסוררי[ם] ונדכות ומהקופה 1 19
 בב"ב מחושני ועל קבורת אחותו 1 90 בב"ב שהיטיב הרוגיו בעד
 וקבורת כ"מ יוסף מסר בנו 1 799:4:4 הקרידיטו של ברוך פיראריסי 1 66:13:4
 הכנסה 1 834:11:4 בעד קבורת אמו של כ"מ דניאל ישראל
 הוצאות 1 799:4:4 ואחותו של הנע כ"מ שמואל פורמייגי[ני]
 1 35:7:0 וכ"מ יוסף מסראני ז"ל 1 90
 נשאר בידו קבלתי מהקופה 1 12:15
 834:11:4

[f. 69 recto]

ב"ה

בהיות כי הנעלה כ"מ שמואל פורמייגי[ני] וז"ל רצה לגמיל חסד עם נפשו והנית
 בב"ב מעות הן לקרוביו הן לב"ה יצ"ו קודם מיתתו לכן לא מנע עצמו מלחזיק
 בעמוד שעליו העולם הוא עומד וזוהו בצוואה שלו האחרון ע"י סופר מאוריצי
 שיפרע כמה"ר אהרן בנו וירשו למעלת החברה מאה סקודי תוך שתי שנים
 - מאה קודי שהניח הנע כ"מ שמואל פורמייגי[ני] -
 בתנאי כי יחוייבו בני החבורה ליתנם לריוח לאיש אשר יישב בעיני מעלת בנו
 הנ"ל ואם לא ירצה לפרעם לא שיהיו נשארים בידו או אחר עבור שתי שנים
 יהיה חייב ליפרע לחברה שמנה סקודי למאה בכל שנה בכל עת שיהיו תחת
 ירו והכל בראה בצוואה עשני ע"י המאוריצי הנ"ל ביום ב"ז פיברארו 1680

היום יום כ"א לחדש טבת התמ"ב נועדו בעל החברה יחד ע"פ כמ"ר אהרן פורמייגי[ני]

מעל[ות] הממונה יצ"ו וביקש כמעמד כלם שאהיה אני הצעיר יהודה מצליח פאדווה
 סופר מהחבורה יצ"ו הנ"ל במקום כמ"ר יחיאל אורביני יצ"ו לעשות ככל אופן ויתר
 מועיל ומספיק כל המוטל עלי בסופרות הנ"ל וכן נשאר זה ע"פ כולם
 וזה להיות שבמעמד הנ"ל ביררו²⁸³ כמהח"ר שמה יהודה בילגראדי בירר את כמ"ר אהרן
 פורמייגי[ני] הנ"ל להיות נכנס ממונה במקומו ועל זה עשו באלוטאציוני ושלשה
 מהם היו במקום הין וא במקום לאו ויצא ג"כ ע"פ הגורל לפרנס שני עם
 כמ"ר אהרן פורמייגי[ני] הנ"ל כמ"ר יוסף וינטורה להיות עמו לכל זמן ועת המצטרך
 ועוד ביארו שיחוייכו ליתן לו בעד שכר הסופרות י"ב ליטרין לכל שנה וכן הסכימו

חשבון שנתן כמהח"ר משה יהודה בילגראדי מהכנסות שבאו לידו מעסק החבורה וההוצאות
 שעשה מתחלת
 גיינארו אלף תר"פ למניינם עד סוף שנת תרפא למניינם וגם ממה שנשאר לגבות עד היום
 הזה הכל יהיה מפורש באר היטב לפנינו והיה זה יום הנ"ל ובמעמד הנ"ל בנ"ל

הוצאה	הכנסה
מה שנשאר בידו בנר בחשבון השנים שעברו	נעשית בהמשך השנים הנ"ל ובנ"ל
שהם תרעת ותרעט למניינם	ד אפריל בעד הכראה של כמ"ר אליה
ברוך	
א אפריל מהקופה ומסודרים	פסח ואחיו במיתה הנכודה אמם תוזכה 4
1	
כ"ח מאיו בעד קבורת כמ"ר מנחם פסח ז"ל 16	יא ה נ"ל מרדכי שמואל אוסימו לח"ט
שמשות 14:1	
י"ב ויניו מהקופה ומסודרים ונדכות 10:24	כ"ז הנ"ל בעד כב שמונים שנלקחו בעד
ל הנ"ל לח"ט[לחסד טוב] מיירולימו בריאליירו	אשתו של כמ"ר מודכי שמואל
הכל לתקן	173
י"ז לוליו מסודרים וקופה ונדכות 4:14	שכירת רגלה 10:5
יט אגוסטו קופה ונדכות 10:14	טו מאיו לתקן המפתח של תיבת חג"ח 10
1	

²⁸³ La parola è stata poi cancellata.

כ"ב סיטימבר מסורדרי[ם] מכמ"ר ישי פסח ממודונא 1 3 כ"ח הנ"ל בעד הבראה של בני

כמ"ר מוחב

י אוטוברי קופה ומסודרים 1 19:10 פסח ז"ל 1 6
יא הנ"ל מיידולימו בריוילירו לח"ט 1 42 י יוניו בעד כמ"ר אלעזר דונאטי 1 4
ל א דיצמ[ב]ר קופה ומסודרים ונדכות 1 27:17 י"ג הנ"ל בשביל הנ"ל 1 3
ל מארצו תרפא למניים קופה ונדכות 1 15 י"ח הנ"ל לכמה"ר רפאל מודיליאנו לתקן
את

ד יניו מהקופה ומסוררי[ם] וכ" [...] 1 9:10 שכירת הרגל של אשת מש[מורדכי]
שמואל[ל] אוסימו הנ"ל 1 4

22:4 1 423:8

[f. 69 verso]

הוצאה	הכנסה
ועוד בשכיל הנ"ל שמנים ובשר 1 1:3	י"ג הנ"ל מיירולימי בריוילירו לח"ט 1 157:3
יו לוליו לכמ"ר יחיאל חיים אורכים בעד	כ"ד לוליו מהקופה ומ"ב ליט[רין] שהניח כמ"ר
שכרו של שנה אחת 1 8	אהרן פורמי[ג]יני בקופה הנ"ל לח"ט מהריות 1 57:8
לא הנ"ל בשר בשביל בנו של כמ"ר	של הציוסו
	אליעזר
דונאטי 12 - 1	י"ח סיטימר מכמ"ר ישי פסח ממודונא מסוררי[ם]
ד סיטימר לעשות הבראה לאשת	של שנה הנ"ל 1 3:5
	כמהר"ר
רפאל מודיליאני ופרעון שמש א 5 - 1	כ"ב הנ"ל מיירולומו בריוילירו 1 31
י"ח אוטו בעד אליעזר מ"ס לתקן ראשו	כ"ב אוטו מהקופה ומסוררים ובו 1 16
	שנשכר 1 3:10
	ה נובימ[ב]ר בשכיל קבורת בן כמ"ר יהודה לוי 1 4:10
	בשכיל
שכרו עד ניסן תמ"א	כ"ב הנ"ל מיירולימו בריוילירו סאלדו בעד
	1 7:10

כל סיטימו תרפא לחשכונם	1 27	ט נובימ[ב]ר לעשות ד חלונות לבית של
תב"ח		
ב"ה דיצימ[ב]ר מהקופה ובו	1 10:5	ועוד לתקן התיכה
1 13:10		
מצורך לזה סכום מדף העכר	1 413:8	ב"ה נובימ[ב]ר פרעתי לרוגיי בשכיל הליווילו
1 91:5:4		
סך הכל תשיט ליטרינ י"ש בול[וניני]		ועוד בעד עני אורת
1 1:6		
1 719:19		ב"ג דיצימ[ב]ר בעד כן של הכבורה מרת ברוניטה
		פסח ובשכיל כמ"ר בן ציון
1 3:10		
		י"ב מרצו תרפא למניינם בעד חשן רם
1 1		
נשאר לגבות מהחייכים לחגת תנ"ל		י"ו הנ"ל להנ"ל
1 1		
לא מרצו נתתי שכרו לכמ"ר יחיאל חיים הנ"ל		
מהקק"י לקניית בית הכנסת	1 1900	עד אדר תמ"ב
1 8		
מהנעה כמ"ר אהרן פורמי[ג]יני	1 2282:13	ד מאייו לבן ציון
1 2		
מהמעולים דונאטי	1 426:13	ז הנ"ל להנ"ל
1 2:4		
מכמ"ר אליה ברוך פסח	1 34:19	ועוד לתנ"ל בשכיל הספר
15 - 1		
מכמ"ר יוסף וינטורא	1 50	ועוד לתנ"ל בעד כ"ב בשר ומחושכים
1 1:10		
מכמ"ר יוסף בר דוד פסח	1 16:2	י הנ"ל להנ"ל
1 1:17		
מיורשי כמ"ר יוסף לוי	1 11:1	י"ג הנ"ל להנ"ל
1 1		
יירולימו בריוילידו עד סיטימר תרפב למניינם	1 215	יד הנ"ל בשכיל הנ"ל לספר
1 2:2		
מיאקומו לופו	1 22:8	ביום הנ"ל פרעתי בעד הפוסיטא ופונטו
מכמ"ר אליעזר דונאטו	1 18	של פיוראטו
1 6:3		
מכמ"ר ישי פסח ממודונא	15 - 1	טו הנ"ל בעד עני אורת
1 5		
ס"ה מלבר מה שתייכים כל הקק"י בעד		ועוד בשר בעד כמ"ר בן ציון
1 1:1		

קניית בית הכנסת בנ"ל ג אלפי וס ליט[רינ] ט בו 1 3060:9 ועוד בשכיל הנ"ל מחושבים

1 1:3:4

עוד נתן כמהח"ר בילגראדי הנ"ל למעלו[ת] ב"ב הנ"ל לכמהח"ר מודיליאנו בשכיל הנ"ל

1 3:10

בני החברה יצ"ו ממעות שנשארו בידו ב לוליו בעד בנו של כמ"ר מ"ש אוסימו 1 1:10

יתר על יציאותו בנ"ר מנגד 1 273:19 ב"ב אגוסטו בעד כמ"ר ברוך גאליקו בעד

ס"ה מלבר בנ"ל בשר וספר והוצאות אחרות בעדו 1 4:8

י"ח סיטימר הבראה למשפחתו ובעד קבורתו 1 3334:8

1 12:13 הוצאה ונרות לחפירת הקבר 1 3:13

ב הנ"ל שעוה לליל מוצאו צום בפור 1 3:8 ו אוטוברי בשכיל עני חולח 1 1

ועוד לכמהח"ר מודיל בשכיל אליעזר מ"ס 1 1 ב"ב נובימ[ב]ר הוצאות שעסיגי על בית ב"ח

לתקנו 1 8:17

ב"ז הנ"ל לרוגיו בשכיל הליוליו בעד כל סיטימר הרפא 1 107:18:8 לכמ"ר בן ציון בעד אשתו

1 1:5

עוד בעד ב"ב בשר ולספר והוצאות אחרים להנ"ל 1 3:13 ד דיצימ[ב]ר בשר בעד הנ"ל

1 1

ועוד לספר בשכיל הנ"ל 1 14: - ט הנ"ל בשר בעד הנ"ל 1 1

י הנ"ל לכמהח"ר מודיל בעד הנ"ל 1 5 ב"ט הנ"ל ללודוויקו פירארי בשם בעד כל 1681

1 98

סף כל ההוצאות הנ"ל והכתובים מעבר לדף הזה תמו ליטרינ 1 446

נויארה ההכנסה יתירה על ההוצאה בנ"ל רעג ליט[רינ] י"ט בולו[ניני] ואלו נמסרו ביר החברה

בנ"ל בחשבון הנשאר לגבות הנ"ל

[f. 70 recto]

- פטירת כמ"ר אברהם חמיץ מויניציאה ואופן פרעון קבורתו חמישים דוקאטי -

אור ליל ה כ"ז לחדש שבט התמ"ב נועדו יחד בעלי החברה יצ"ו ואלהשמות הנועדים הממונה

ובמעמד הנ"ל נדכרו ורא ה הנ"ל הנעלה כמ"ר אהרן פורמי[ג]יני כמהח"ר משה יהדה

בילגראדי

וכמ"ר אליקיב דונאטי וכמ"ר יוסף וינטורא

וכמ"ר אליה ברוך פסח וכמ"ר ישי פסח

איש אל רעהו כדת מה לעשות על דבר פטירת כמ"ר אברהם חמיץ מויניציאה ה²⁸⁴

הנפטר ובא עד קיצו בספינה אחת מדי עוברו דרך הנהר הזה פאנארא אשר על כן בקשו

האנשים אשר היו באמנה אותו²⁸⁵ ממעל[ות] בני הוועד הנ"ל שתהיה מנוחתו

כבוד פה קק"י פינאלו כי

הנה הנם²⁸⁶ מן המוכן לפרוע הקבורה לבני החבורה כאשר יושט עליהם ואחר

אשר נשאו ונתנו

בדבר גמרו אומר כלם פה א בהסכמה א בלי בלוטאציוני שלהיות שמכירים את

האנשים הנ"ל ואת

שיחם כי באמונה הם עושים הנם מתרצים שהנפטר הנ"ל תהיה מנוחתו כבור בב"ח הנ"ל

והם מפוייסיים שיתנו בעבור קבורתו מה שידכם לבם אל בני החבורה יצ"ו וגם כי השעה

היתה צריכה לכך לסכות כמוסות אזל בני החברה הנ"ל וזה הסכימו כלם

באחד בנ"ל שום ערעור

ולמקצת ימים עברו אחר קבורת הנפטר הנ"ל פרעו קרוכיו ליד המועה כמ"ר אהרן פורמי[ג] יני

הנ"ל בעד הקבורה הנ"ל סף חמישים דוקאטי מויניציאה אשר נדב לכם אותם בנ"ל

- להשכיר מחדש קרקע הב"ת ליירולימו בריוליירו עם בת ורשות לכמ"ר אהרן פ פורמי[ג] יני

לעשות כל המצטרך -

היום יום י"ג אייר התמ"ב ה בשבת נועדו יח"ד בעל החברה יצ"ו ואלה שמות הנועדים הממונה

ובמעמד הנ"ל נשאו ונתנו על דבר הנעלה כמ"ר אהרן פורמי[ג] יני

כמהח"ר משה יהודה בילגראדי

שבירות הב"ח אם ישכירו אותם מחדש כמ"ר מליקים דונאטי כמ"ר אליה ברוך פסח

ליירולימו בריוליירו הנ"ל הגם שרוצה כמ"ר יוסף וינטורה וכמ"ר ישי פסח לא בא לסבת

היותו חולה

שיקלו מעליו השכירות ונותן אמתלא

לדבריו בידים מוכיחות דהויין ידיים מהדבה נזקים שאירעו לו או אם

²⁸⁴ Richiamo per la riga sotto.

²⁸⁵ Citazione Ester 2-20.

²⁸⁶ Citazione Isaia 41-27.

יהיה מוטב להשכירם לאחרים

ואחר המיתץ הראוי נמנו וגמרו שמוטב להשכירם מחדש ליירולימו הנ"ל הגם

שיקלו מעליו איזה דבר

מהשכירות מליתנו לאיש אחר אשר אנם וידעים מה שכו ועל נדון זה נתנו בת ורשות להנעלה

פורמי[ג]יני הנ"ל הממונה לישא וליתן עם יירולימו הנ"ל ולתשכיר לו קרקע הב"ה

מחדש ולהקל

מעליו מה שיראה בעיניו ולעשות כל המסתעך מהשכימת הזה אשר על זה עשו באלוטאציוני

ונשארה על פי כולם

- הלואת סך שלש מאות סקודי מ ממעות החברה לכמהח"ר משה יהודה בילגראדי בתנאי

שיפרע הליולו שעל הב"ת בלי זמן שיעמרו המעות הנ"ל בידו -

היום יום יש אדר התמ"ב שהוא יום כ"ז פיבראר אתרפ"ב למניינם נועדו יח"ד בעלי החברה

יצ"ו הלאהם

ושם נועזו לב יחדיו ונדברו הנעלה כמ"ר אהרן פורמי[ג]יני הממונה כמ"ר אליקים דונאטי

איש אל בעהו על דבר דרישת כמ"ר אליה ברוך פסח כמ"ר ישי פסח וכמ"ר יוסף וינטו[רה]

כמהח"ר משה יהודה בילגראדי סף

שלש מאות סקודי ממעות החברה בחלואה גמורה כי מעתה ומעכשיו מתחייב כל עוד שיהיה

הסף הנ"ל בידו לפרוע מרצון נפשו השוב ומנדבת לבו הליולו מהב"ת המוטל על בני ה

החברה לפרוע מדי שנה בשנה ממעותו ומנכסי עזמו לפי חשבון הזמן שיהיה הקדן הנ"ל

בידו מבלי שום ערעור בלל ועקר ובמעמד הנ"ל הסכימו כולם ב"א להפיק רצון כמהח"ר משה

יהודה הנ"ל ונתנו ב"ת לכמ"ר אהרן פורמיני הממונה הנ"ל להלוות הסך הנ"ל

לכמהח"ר בילגראדי

הנ"ל בתנאי הנ"ל ולעשות כל המצטרך והמתעף מזה אשר על זה עשו באלוטאציוני ונשארה

עפ"ד הינ וא לאו

- נתנית כח לכמ"ר אהרן פורמי[ג]יני ממעה להוצא כל מה שיצטרך בחולי כמ"ר ברוך פסח

ממעות החברה -

היום יום ו בשבת ד תמוז התמ"ב נועדו יחד בכוד בעלי החברה והסכימו כולם בלי בלוטאציוני

שלהיות שהנעלה כמ"ר אהרן פורמי[ג]יני הממונה דרוש דרש מאת בעלי החברה הנ"ל
שלהיות כמ"ר

ברוך פסח חולה וחליו מזק מאור וצריכיו מרוכים אם יתרצו שממעות החברה יעשו כל זרכו
הגם שיעכור סף הסקו[די] הנהוג אשר יכול להוציא מעל[ות] הממונה הנ"ל בלי
נטילת דשות ובכנ בנו
וגמרו כולם באחד שישה כמ"ר אהרן הנ"ל ממעוה החברה כל ההוצאות
המצטרכות בעדו לרפאותו
ולכל זרכיו וכן הסכימו כולם מבלי שום ערעוד ופקפוק בנ"ל

[f. 70 verso]

- פרעון כמהח"ר משה יהודה בלגראדי סף ה"ג מאות סקודי שלוה ממעות החברה עם פרעון
הליולו לערך הזמן שהיו בידו -

היום יום ו בשבת כ"ד לחדש מנחם התמ"ב שהוא יום ב"ח אגוסטו א תרפב למוינס
פרע כמהח"ר משה יהודה בלגראדי סף ה"ג מאות סקודי שלוה ממעות החבורה
בנ"ל אל י"ד הנעל[ה] כמ"ר אהרן פורמי[ג]יני הממונה וגם מוצא שפתיו שמד
בנ"ל לפרוע לפי חשבון אלו הששה חדשים שנמצאו והיו בידו מעות החברה
בנ"ל ממעותיו ומנכסי עזמו את הליולו אשר על הב"ח כפי ערך הששה
חדשים הנ"ל את הכל פרע ליד הממונה הנעל[ה] פורמי[ג]יני הנ"ל בנ"ל

- פרעון פרנסת אשה חולה ושני בניה שעמרו בכאן כמו ט"ו ימים ממעות החברה -
היום יום א בשבת י"ט לחדש מנחם הקמ"ד נועדו יחד מעל[ות] בני החברה יצ"ו
הנה הנם הנעל[ה] כמ"ר אהרן פורמי[ג]יני הממונה כמהח"ר משה יהודה בלגראדי
כמ"ר אליקים דונאטי כמ"ר אליה ברוך פסח כמ"ר ישי פסח כמ"ר יוסף וינטורא
ושם נדברו יראי ה איש אל רעהו בדק מה לעשות בהוצאות מרובות נעשו ב
בפרנסת אשה עניה חולה עם שני בניה הקטנים אשר באו לכאן מצינטו ועמדו
במקום הזה כמו ט"ו ימים עד אשר נשלחו בהוצאה מרובה למודונא אם ההוצאה
הזו קהיה מוטלת על בני החברה יצ"ו או יפרעו אוקה מכיס הקק"י אשר נול
זה אחד המיתון הראוי נמנו וגמרו אומר שפרנסת האשה וכניה בנ"ל כל זמן היותם

מתגוררים בכאן יפרע אותה מעל[ות] הממונה כמ"ר אהרן פורמי[ג] יני הנ"ל ממעות החברה והוצאת ההולככה למודונא בנ"ל תהיה מוטלת על בני הקק"י אשר על זה נושו באלוטאציוני ונשארה ע"פ חמשה הין וא לאו

1685

- עו דבר פרעון ה קבורה של הנפטר כמ"ר ברוך צרפתי ז"ל -
בביל פורים הקמה אחד קריאת המגילה בב"ה נועדו יחד מעלו[ת] בני החברה יצ"ו
הנה הנם מנעל[ה] כ"מ אהרן פורמי[ג] יני הממונה כמהח"ר משה יהודה בילגראדי כמ"ר
אליקים דונאטי כמ"ר אליה ברוך פסח כמ"ר יוסף ונטורא וכמ"ר ישי פסח ושם המתקו
סוד כדק מה לעשות עד קבורת כמ"ר ברוך צרפתי אשר נפטר בליל הנ"ל ובכנ
לרדיפת הפארטי הבקובה ב"ס הזה ביום כ"ז לחדש טבק הק"ב אחרי אשר הושמו
בקלפי שמות כל בני החברה הנ"ל חוץ ממעל[ות] הממונים יצא על פי הגורל ראשון כמהח"ר
משה יהודה בילגראדי להיות בחברת הממוני[ם] הנ"ל לגזור אומר במעמד שלשקם מה
- פרעון ב"ה ליט[רין] משבע מודונא בעד הקבורה הנ"ל -

יהיה פרעון הקרקע של קבורת הנפטר הנ"ל אשר על זה שלשקם יחד להיות כי
בעין חכמקם ראו השעה זריכה לכן ולסבות כמוסות אצלם נתרצו שיפרעו יוחשי
הנפטר הנ"ל ב"ה ליט[רין] בלבד מטבע מודונא בעד קבורת אביהם הנ"ל וכן עשו

- הוצאת ב"ה ליט[רין] ממעות החברה ברפואת כמ"ר בנימין פסח יצ"ו -
עוד בוועד הנ"ל נדברו יראיה איש אל רעהו עד רפואת כמ"ר בנימין פסח אשר נדב
לבם אותם לימים עברו לעשותה ממעות החבורה הנ"ל ועריין לא הוציאו מחשבתם
מן הבח אל הפועל אשר ע"ב אמרו לפרוע בעדו ממעות החבורה בעד הרפואה
הנ"ל סף חמשה ועשרים ליט[רין] מטבע הנ"ל ועל זה עשו באלוטאציוני ונשאר ע"פ כולם
- נתינת ב"ח לכ"מ אהרן פורמי[ג] יני וכמ"ר ישי פסח לעשות ריסטורו ליירולימו בריווילירו
שוכר הב"ח על איזה נזקים -

עוד בוועד ובמעמד הנ"ל נועזו לב יחדיו מעל[ות] בני החברה הנ"ל מה לעשות על דבר
יירולימו בריווילירו שוכר קרקע הב"ח אשר טוען איזה ריסטורו על הרבה נזקים
שנמצאו והיו בקרקע הנ"ל ובאילנות מפני הרוח סערה שנשכה בזעף השנה שעברה
באשר מודעת זאת לכל בני החברה בנ"ל ואחר המיתון הראוי הסכימו שיושמו בקלפי
שמות כל בני חבורה חוצ ממעל[ות] הממונה כמ"ר אהרן פורמי[ג] יני ואותו שיצא ראשונה

יהיה בחברת מעל[ות] הממונה הנ"ל לעשות עם יירולימו הנ"ל כל מה שייטב בעיניהם
ולהם יהיה כח להתפשר עמו ביגה הטובה עליהם אשר עז עשו באלוטאציוני ונשארה
ע"פ כולם ויצא בוועד הנ"ל ע"פ הגורל ראשון כמ"ר ישי פסח להיות בחברת הממונה הנ"ל
וב"ל

[f. 71 recto]

- בירור כמ"ר אליה ברוך פסח לפרנס ראשון וכמהח"ר משה יהודה בילגראדי לפרנס שני -
היום יום א בשבת יא ניסן הקמ"ה נועדו יחד מעל[ות] בני החברה הנה הנס כמ"ר אהרן
פורמי[ג] יני הממונה
כמהח"ר משה יהודה בילגראדי כמ"ר אליקים דונאטי כמ"ר אליה ברוך פסח כמ"ר ישי פסח
וכמ"ר יוסף וינטורא
ושם נדכרו איש אל רעתו להיות שכמ"ר אהרן פורמי[ג] יני הנ"ל בפיו תלא לאמר כמוטל עליו
שרוצה לברר מכנס
אשר ימלא מקומו כמנהג ודעת שפקיו בררו מללו לברר את כמ"ר אליקים דונאטי הנ"ל לפרנס
החברה אשר על
זה עשו באלוטאציוני ונשארה ע"פ ב היז וב לאו ולהיות הדבר שקול כל הברע הזה ובירר את
כמ"ר אליה ברוך
פסח הנ"ל להיות נכנס ממונה במקומו ועל זה עשו באלוטאציוני שנית ונשארה על פי כולם
ויצא כמו כן
ע"פ הגורל בנהוג כמהח"ר משה יהודה בילגראדי לפרנס שני מהחבורה הנ"ל לפרנס במקום
יוצא כמ"ר ישי פסח הנ"ל
- ניתינת בת לכמ"ר אליה ברוך הממונה או לקנות או להתפשר עם יוסף גראפו -
היום יום א בשבת ש אייר התמה נועדו יחד מעלו[ת] בני החבורה הנה הנס כמ"ר אליה ברוך
פסח הממונה כמהח"ר משה יהודה בילגראדי כמ"ר אליקים דונאטי כמ"ר אהרן פורמי[ג] יני
כמ"ר ישי פסח כמ"ר יוסף וינטורא ושם נועזו לב
יחדיו בדק מה לעשות עד יוסף גראפו אשר כונה בית סמוך לבית הבח מהחבורה ומשתחש
בחומת בית

החבורה הנ"ל וכן לא יעשה אשר על זה אחר המיתון הואי גמרו אומר כולם באחד ונתנו כח לכמ"ר אליה ברוך

פסח הממונה הנ"ל למכור או לקנות או להתפשר עם יוסף גראפו הנ"ל כפי מה שיראה בעיניו וביד ה טובה

עליו וכל מה שיעשה כמ"ר אליה ברוך הנ"ל יהיה עשוי מבלי שיתרעחו עליו כלל ומקר וכל זה היה בוועד

הנ"ל בהסכמת כולם איש לא נערר בלי ובאלוטאציוני

- הסכמת בני החבורה לעשות תיכה ולהשים ברוכה המעות וכל עסקי החברה עם שלש מפתחות -

בביל ב אחר תפלת פרכית יד תמוז הקמה נועדו יחד מעלו[ת] בני החברה הנה נהם כמ"ר אליה ברוך פסח הממונה כמהר"ר

משה יהודה בילגראדי כמ"ר אליקים דונאטי כמ"ר אהרן פורמי[ג] יני כמ"ר ישי פסח וכמ"ר יוסף וינטורה ושם הרותיקו סוד

כי ליהות שהנעל[ה] פורמי[ג] יני הנ"ל רוצה לתת לכסף מוצא ולמסור ביד בני החברה כל המ"מ ועסקי החברה אשר

בידו ברת מה לעשות במעות ובעסקים הנ"ל וביד מו יהיו אשר על זה הושם פארטי לעשות תיפה א או

לקנותה ממעות החברה ולהשים בתוכה כל המעות ועסקי החבורה הנ"ל ויהיו על התיכה הנ"ל שלשה

מפתחותי ואותן המפתחות יהיו א ביד מעל[ות] הממונה ראשון וא ביד הממונה הנעל[ה]

השעו א ביד הנכנס

במקום יוצא והתיכה הנ"ל תהיה מונחק בבית הממונה הראשון כל משך זמן פרנסותו ואחד הזמן תהא

ימסור אותה הממונה הנ"ל לממונה החדש אשר יוברר וכן יחזרו חלילה אשר על זה עשר באלוטאציוני ונשארה

ע"פ כולם

- נתנית כח לכמ"ר אליה ברוך פסח לעשות פטורים לכמ"ר אהרן פ פורמי[ג] יני -

ועוד בוועד הנ"ל נובלילו הנ"ל להיות שכמ"ר אהרן פורמי[ג] יני הנ"ל רוצה שמעלו[ת] בני החברה יעשו מ שערים ופטורים

החלטיים עי סופר מתא מכל עסקי החברה שהיו בידו נתנו כח מעלו[ת] בני החברה הנ"ל
 לכמ"ר אליה ברוך
 פסח הממונה הנ"ל לעשות לו הפטורים הנ"ל ותהיה ידו כידם ופיו בעיהם וחיוכו בחיזכם מבלי
 שום
 ערעור כלל ועקי אשר על זה עשו באלוטאציוני ונשארה ע"פ כולם
 - נתינת כח להנ"ל להלכיש מעות החברה אוקצתם בב"ב מנדאטי פ פורמינטאריי ממעל[ות]
 הצכור פינאל אכל לא נעסק אחד -
 עוד בוועד הנ"ל וכלול הנ"ל מעלת הממונה כמ"ר אליה ברוך פסח הנ"ל דרוש דרש מאת
 מעלו[ת] בני החברה הנ"ל
 כי להיות ספק בידו להוצא ממעות החברה ולהתעסק בהם ולהרויח בעסקי מנדאטי
 פורמינטאריי ממעל[ות]
 הצכור של פינאל אשר הוא עסק טוב ובטוח באשר מודעת זאת לבני החברה אשר ע"פ יראו
 בעין שכלם
 רוצם לתת לו בח ורשות והורמנא להלבוש מעות החברה או קצתם בעסק הנ"ל ואחר אשר
 נשאו ונקנו
 בדבר וראו בעין שכלם ושמעו אמריו כי נעמו גמרו אומר לתת רשות וכח לכמ"ר אליה ברוך
 פסח הנ"ל להתעסק
 ולהלכיש מערת החברה או קצתם בעסקי מנדאטי פורמינטאריי ממעל[ות] מצכור הנ"ל אבל לא
 עסק אחר אם לא
 ברשותם ולעשות ביד ה הטוכה עליי כי כל מה שיעשה בעסק הנ"ל יהיה מאוסר ומקויים מהים
 מבלי
 שום פקפוק יערעור כלל ועקר אשר על זה עשו באלוטאציוני ונשארה ע"פ כולם

[f. 71 verso]

חשבון שנתן הנעל[ה] פורמי[ג]יני הנ"ל ביום הנ"ל ובמעמד הנ"ל מהכנסות שבאו לידו מעסקי
 החבורה והוצאות אשר
 עשה כל זמן משך פרנסותו מיום יא 11 יינארו א[אלף] תרפב עד כל אפריל א[אלף] תרפה 1685
 למניינם ובו ג"כ [גם כן]

יתבאר כל מה שנשאר לגבות עד היום הנ"ל הכל כאשר לכל מפורש לפנינו באר היטב

הוצאה	הכנסה
1 1:18 לשמט בעד כל בסליו קמ"ב	1 2:9 יא יינארו מסודרים ונדכות
1 - 12 יב פיבראר בתיקון א ספסל	1 9:10 ד פיברארו מהקופה
1 2:20 לעשות קופה חדשה	1 8:10 ביום הנ"ל בעד ריוח מנדאטו
בג מרצו בחולי	ביום הנ"ל נדכות ומסוררים מר"ח [רוש חודש] אדר הקמ"ב 1682 1 7
	כמ"ר חשן רם 1 13:12
1 76:16 י"ז לוליו בחולי כמ"ר ברוך פסח	1 2:10 עוד מהנ"ל
	כ"ז הנ"ל מהנעל[ה] דונאטי בעד קבורת ב"ח אברהם חמוצ 1 3751
	ו סיטימר הוצאות בעד תיקון חבאר ורעפים 1 24:7
1 3:8 ועוד מכ"כ שעה	1 5 ש אוטו בעד ט ליט[רין] ג אונק ורביע שעה
ועוד מהקופה	1 5 ב נובימ[ב]ר בעד הליוליו לסי רוגיו מס מוקל
אתרפב 1 107:18	
	ועור בעד ר"ח ניסן התמ"ב 1682 נדבות ומסודרים 1 7:10 להנ"ל בעד אכלום
1 6	
	מיירולימוס בריוליירו בעד כל יד לוליו אקרפ"ב 1682 בעד ש דיצימ[ב]ר הלואה לכ"מ יוסף
פסח 1 25	
שכירות הגינה מ"ס מיקאל אקרפ"ב 1 215	ב"ח הנ"ל לשמש בעד שנה הנ"ל 1 5
כ"ח אגוסטו מריוח מעות החברה 1 53:19	יא יינאר אקרפג לסופר בעד השנה שעברה 1 12
עוד מהקופה 1 3:1	עוד לרופא בעד חולה א 1 1
כ"ב סיטימבר מכמ"ר ישי פסח ממודונא בעד נרכות ומסוררי[ם] 1 3:10	
ב"ג אגוסטו לסי יוסף לינובי בעד תיקון הציאויגא 1 5:5	
א אוטו מהקופה 1 2	כ"ט נעכימר לסי רוגיו בעד ס מוקל שנה הנ"ל 1 108
ט הנ"ל מהקופה 1 3:8	אקרפר ב"ח מאיו בעד פטירן כ"מ שמואל פסח 1 12
יט נובימ[ב]ר מהקופה 1 10	עוד לעשות א סיקייארו ושאר זריכים 1 7:4
ל 30 הנ"ל בעד נדכות ומסוררים מר"ח תשרי התמ"ב 1 6:2	עוד בעד אשה חולה
1 - 17	
י"ד דיצימ[ב]ר מהקופה 1 4	ב"ח גיוניו לבשם איזה קרופות 1 6:10

ל הנ"ל מריוח מעות החברה	1 75	ג אוטו לנקות הבאר	1 4:10
עוד מריות הנ"ל	1 28	ל דיצמ[ב]ר לסופר בעד שנה שעברה	1 12
לא הנ"ל נדכות ומסוררים	1 2:8	עד פיבר[ר] לשמט בעד שנה שעברה	1 5
אתרפ[ג] ב"ח פיברארו בעד נדכות ומסוררים	1 4:10	ז מרצו בעד אשה חולה	1 5
ח מרצו בעד חשבון א מנדאטו	1 15	לרופא בעד רפואת אשה חולה	1 6:12
ב"ט הנ"ל בעד מצאת מר"ח שבט הגמג	1 2:18	בעד חולה א	1 2:10
עוד מהקופה	1 7:6	לרופא	1 1
עוד בעוד ב ליסטי מרח אדר וניסן התמג	1 4:18	לתקן א קופירצייו	1 2:14
בו מאייו מהקופה	1 4:16	בעד חולה א	1 2:10
ב"ב יוניו מיירולמו בעד שכירות הגינה	1 195	לכמ"ר יהושע דוד גאליקו בשביל פרנסת אשה חולה	
ב"ח הנ"ל נדכות מהחדש שעבר	1 2:5	עם בניה בהסכמת החברה	1 33:15
ב"ב אגוסטו בעד נדכות ומעות הקופה	1 6:10	בעד עשיית העצים	1 2
ב"ה הנ"ל נדכות מר"ח מנחם	1 2:19	א סיטי בעד רעפים שעב	1 15:10
ב"ג סיטימר מהקופה	1 7:8	עוד בעוד הנ"ל	1 2:13
עוד מכמ"ר ישי פסח ממודונה בעד מסוררי[ם]	1 3	ו הנ"ל בעד תקיבת איזה נסרים	
1 3:10			

[f. 72 recto]

הכנסה	הוצאה
כ"ד הנ"ל בעד מסוררים ונדכות מר"ח אליל הקמ"ג 1 2:10	לאומן כדי להפוף הרעפים 1 6:5
בעד מצווק ונדכות ר"ח קשרי הקמ"ד 1 4:19	עוד בעד אבנים נסרים ומסמרים וב"ג
1 4:16	
בעד מצוק ונדכות ר"ח אליל קתמ"ג 1 2	עוד בעד חפירת הקייאויגה מאחים קאפוצני
1 7	
מצוק ומסוררים ר"ח חשון הקמ"ד 1 3:13	עוד בעד שעה לליל מוצא כפיר 1 3:11
מכמהח"ר בילגראדי בעד קבורת בתבנו כמ"ר מנחם 1 8	ליפר א בשביל חולה 1 2:10
אתרפ"ד י"ז יינארו מהקופה 1 16	בעד חולה א 1 3
ב פיברארו נדכות ומסוררים בעד חדש שבט 1 5	לספר בעד הקזת דס לחולה 1 1

כ"ד אפריל נדכות ומסוררים חדש אדר קמ"ד 1 4:8 י"ג אוטר לכ"מ יהושע דוד גאליקו בעד

פרנסת עני חולה 1 55:18

ב"ח חנ"ל מהקופה 1 6:5 לרופא בשביל העני הנ"ל ובן מרת דיאונה 1 18

ב"ו יוניו מסוררים ונדכות 1 4:13 עוד בשביל חולה אחר 1 4

ל הנ"ל מיירולימו בעד שכירות הגנה 1 195 ש"ו הנ"ל לסי רוגיו בעד ה מיקל שעבר 1 107:18

ח סיטימר מהקופה 1 10 א דיצמר בעד בן מרת דיאונה הנ"ל 1 11:17

ט הנ"ל מכמ"ר ישי פסח ממ"ו בעד מסוררי[ם] 1 3 אתרפה יא יינאר לסופר בעד שנה שעברה

1 12

י"ג מרצו לשמש בעד השנה שעברה 1 5

ב"ט אוטו מהקופה 1 9 י"ש הנ"ל בעד רפואת כמ"ר בנימין פסח 1 25

בעד א קרון עצים ודכרים אחרים 1 57:7 ה אפריל בעד בשר ודברים אחרים בשביל חולה 1 5

עוד נדכות ומסוררים 1 10:13 לכמ"ר יעקב פסח על משבון אחר 1 380

אתרפ"ה י"א יינארו נדכות ומסוררים 1 6:16 ח מאיו לבשם בעד תרופות 1 66

י"ש מרצו מהקופה 1 9

ב הנ"ל בעד קבורת כמ"ר ברוך צרפתי 1 24

מכמ"ר יוסף פסח בעד חשבון א 1 25 סף כל ההכנסה מהחשבון הזה 1 4168:6

עוד מריוח מעות החברה 1 107 וסף כל ההוצאה בנ"ל 1 2222:8

עוד בעד א צינס"ו למעל[ה] הצכור 1 716

פירות וריוח בעד כל ב גיינאר אתרפ"ב 1 19 נשארו סף 1 2945:18

מא צינס"ו עם יורשי סי קארלו רומיאו 1 625

ריוח בעד כל י"ב יינארו אתרפ"ב 1 204

עוד בעד ליגאטו של כמ"ר שמואל פורמיגיני ז"ל 1 500

עוד בעד פארטיטי אחרים בנ"ר בפנקס 1 218:13

עוד בעד קבורת הנערה אביגיל ז"ל בת הנעל[ה] פורמי[גיני] 1 8-1

עוד עד י"ב יינארו אתרפ"ב מכמהח"ר בילגראדי 1 273:19

עוד נדכות ומסוררי[ם] שבט אדר ואדר הגמה 1 6:3

נשאר לגבות

מהקק"י על קנית בח"ב 1 2900

הנעל[ה] כמ"ר אליקים דונאטי 1 426:16

כמ"ר אליה ברוך פסח 1 34:19

עוד בעד קבורת בנו שמואל 1 16 כמ"ר יוסף וינטורא 1 50

עוד בעד קבורת בנו שמואל 1 16 עוד בעד קבורת בקו בונה 1 8

כמ"ר יוסף בר דוד פסח 1 16:2 עוד בעד קבורת מארויליא בתו 1 8

עוד בעד קבורת אשתו ז"ל 1 16 יורש כמ"ר יוסף לוי 1 11:1

כמ"ר אליעזר דונאטי 1 18 כמ"ר ישי פסח ממודונא בעד כל שבת התמ"ב טו בולון[ניני]

יאקומו לופי 1 22:8 כמ"ר יעקב פסח על משבון הנ"ל 1 380

נוסת לשון הליגאטו של הנע"ל כמ"ר שמואל פורמי[ג]יני ז"ל הועתק הנה לבקשת המפואר בנו

כמ"ר אהרן הנ"ל

בנ"ר ברוגיסטו מסי דוטור גיי באטיסטה מאוריציזיו ביום ב"ח פיבראר ת קרפ למנינם וז"ל בלשון

נזרי

Lascia alla compagnia della misericordia delli heb[rei] del finale lire cinque cento da darseli in termine di due anni acciò sono posti a guadagno per notile di detta compagnia con l'intimento sadisfazione ex assenso del infrascritto suo herede e non altrimenti.

[f. 72 verso]

זכרון מה שמסר כמ"ר אהרן פורמי[ג]יני לכמ"ר אליה ברוך פסח הממונה ממ"ה

שהיה בידו מעסקי החבורה בנ"ל

משבון כמ"ר יעקב פסח היינו דראפי שמונה אנרימילי שמנה גרימבאלי עשרה

קאמוז שבעה סטאניל

שתים מאנטי שתים ומלבוש א מקאמבלוטו זבע מוסקייז עם ליסטי זת"ב בעד

שלש מאות ושמוני[ס] ליט[רין]

עוד מסר לו שני אליפים תתקמ"ה ליט[רין] י"ח בולון[ניני] בב"ב דוקאטי מוניציאה לערך שבעה

ליט[רין] י"ש בולון[ניני] לכל דוקאטו היינו שלש מאות ושבעים דוקאטי וחצו ועשרה בולון[ניני]

וקבל פטורים ביום ל לוליו א קרפ"ה למנינם עי הסופר סי באלדים לא רימונדיני בנ"ר באוקו
שטר באר היטב והמעות והממות הנ"ל
הושמו בתיבה עם ה"ג מפתחות במבואר בפארטי הנ"ל עם שאר עסקי החבורה והתיבה הנ"ל
הופקדה בבית כמ"ר אליה ברוך פסח הממונה ראשון באשר נתבאר לעיל להיות בידו
כל משך זמן
פרנסותו אשר אז ימסרנה ביד הממונה ראשון אשר יוברר תחתיו בנ"ר בפארטי הנ"ל ובנ"ל
1685

- פטירת כמ"ר דוד ליאון ואופן פרעות קבורתו שמונה עשר ליט[רין] -
יום הששי ג לחדש מנחם התמ"ה נועדו יחד מעלו[ת] בני החבורה ואלה שמותם
כמ"ר אליה ברוך
פסח הממונה כמהח"ר משה יהודה בילגראדי כמ"ר אליקים דונאטי
כמ"ר אהרן פורמי[ג] יני כמ"ר
ישי פסח וכמ"ר יוסף וינטורא ושם נדכרו יראי ה איש אל רעהו עד פטירת כמ"ר דוד ליאון
אשר לא מבני המוחזקי[ם] הוא אשר ע"ב לדריפת הפארטי אשר נעשיק ביום כ"ז
לחדש שבת התב
הושמו בקלפי שמות כל בני החברה לבר ממעל[ות] הממוני[ם] לראות מי יהיה בחברתם
לגזור אומר מה
יפרעו יורשי הנפטר הנ"ל בעד קבורתו ובכך יצא ראשונה בגורל הנ"ל
כמ"ר אהרן פורמי[ג] יני הנ"ל
להיות בחברת מעלו[ת] הממעני יצ"ו ולהסכים במעמד שלשתם פרעון הקבורה הנ"ל ולראות
כי ראו
השעה צריכה לכך ולסכות כמנסות אצלם גמרו אומר שלשתם יחד שיפרעו יורשי הנפטר הנ"ל
בעד קבורתו סך שמונה עשר ליט[רין] מטבע מודונא באשר כן עשו ביום הנ"ל
- והלואות סך חמשי[ם] סקודי לכמ"ר יהושע דוד גאליקו ותנאי אופן פרעונם במשך
שתי שנים -
עוד בווער הנ"ל ובמעמד הנ"ל נועצו לב יחדיו מעלו[ת] הנועדים עד כמ"ר יהושע
דוד גאליקו אשר שדך את בתו ובא עתה ליכנס לחופה עם בן גילה ואכיה הנ"ל
אין ספק בידו לעת עתה לתת לכסף מוצא להשלים חוקו מכל הנדוניא אשר נדר
לה ולכן דרוש דרש מאת בעלי החברה הנ"ל להלוות אליו סך חמשים סקודי ממעות

החברה כי ישתכר בכל אופן יותר מועיל ומספיק להחשידם בעת אשר יושת עליו ואחר הראוי גמרו אומר בהסכמת כולם להלוות לו ממעות החברה סך החמשים סקודי הנ"ל אך בתנאי שיחזירם בעד משך שתי שנים מתחילות מא יינארו אתרפו למניינם עד סוף דיצימ[ב]ר אתרפ"ז למניינם באופן זה היינו שלהיות כי כמ"ר אהרן פורמי[ג]ני נותן לכמ"ר יהושע דוד הנ"ל מדי שנה בשנה סף חמשים סקודי בעד הנכסת האורחים שמחזיתם מדי שנה בשנה בעד משך השתי שנים הנ"ל יפרעם ליד מעל[ות] הממוני[ם] מהחבורה ואם באולי הגאליקו הנ"ל לא יתמיד בהכנסת אורחים הנ"ל באופן שמעל[ות] הפורמי[ג]ני לא יתן למעלו[ת] הממונים מהחבורה המעות הנ"ל ישתעברו כמ"ר יהושע דוד הנ"ל ובניו כמ"ר ישראל וכמ"ר משה יחיאל לפורעם למעלו[ת] הממוני[ם] מהחבורה בזמני[ם] הנ"ל ולא יעבור ומכל זה יעשה בתב חתום לזכות החבורה בנ"ל אשר ע"ז עשו באלוטאציוני ונשארה ע"פ כולם

[f. 73 recto]

- הוצאת סך חמשה דוקאטי בעד מצות פ"ש -
אור ליום ו י"ב חשון התמ"ו נועדו יחד מעלו[ת] בני החברה יצ"ו הנה הנם כמהר"ר משה יהודה בלגראדי
כמ"ר אליה ברוך פסח הממונה כמ"ר אהרן פורמי[ג]ני כמ"ר אליקים דונאטי כמ"ר ישי פסח וכמ"ר יוסף וינטורה ושם המתיקו סוד על דבר אחינו בני י"ש תושבי עיד קורון אשר כלם שבי לפני זר בעירום ובחוסר כל
באשר בתכו חבמי ישיבת ויניציאה בארוכה ולהיות כי אין הקומן משביע ואין ספק בנדכות הקק"י
לשלוח לויניציאה מנה הראויה ונדכה הגונה במשפט כי אולת יד בעוה ואפס עצור ועזוב האם יתכן לסייע במצוה הרבה הזאת פרינן שבויים ממעות החברה ולצרף עמהם נדכות הקק"י למען עשה ביום הזה להחיות נפשות ואחר המיתון הראוי נמנו וגמרו לסייע את בני הקק"י ממעות החבורה בסף חמשה דוקאטי להשלים בוונתם במצוה זו בפרט שאין לך גמילות חסדים גדול מזה דבולוהו איתנהו ביה אשר על זה עשו באלוטאציוני ונשארה ע"פ כולם

זכרון מה שתיה ביום ט"ו מאיו אתרפה למנינם איך ביום הנ"ל מבר כמ"ר אליה ברוך פסח
הממונה מזר הכח הניתן לו בנ"ל ליוסף גראפו חלק מהחומה המפסקת של הבת בעד ס"ג
ליט[רין] ט"ו כול[ם] מטבע מודונא באומד סי יוסף אלינוכי בנ"ר הכל בארוכה בשטר נוצרי
נעשה ביום הנ"ל עי סי דוטור אלכידטר מיליארני באר הטיב

1686

- שכירות הב"ת לסי יירולימו מוריטו ונתינת בת לכמ"ר אליה ברוך פסח לעשות כל המצטרך -
היום יום א מרח אדר א בשבת הקמו נועדו יחד מעלו[ת] בני החברה הנה הנם המפואר כמ"ר
אליה ברוך פסח

הממונה כמהר"ר משה יהודה בילגראדי כמ"ר אליקים דונאטי כמ"ר ישי פסח כמ"ר יוסף
וינטורא וכמ"ר אהרן
פורמי[ג] יני להיותו חולה לא בא אבל שלח ביד השמש לאמר לבני החבורה שמסכים עמהם
כמ"ר שיעשו

ושם נדכרו ירא ה איה אל רעהו כי להיות שסי גיירולימו מוריטו דרוש דרש מאת בני
החברה הנ"ל

אם מתרצום להשכיר לו קרקע הב"ח בעד שלשים סקודי לשנה באופן זה היינו עשרים
וארבעה בב"ב

מ"מ והששה הנותרים להוצאם מדי שנה בשנה בב"ב בוניפיקאמינטי ושבח הקרקע וימשך
זמן זה

השכירות באופן הנ"ל משך חמשה שנים צריך להסכים אם מתרצים בני החברה
להשכירה לא ולכן

אחר המיתון הראוי והשקפה לטובה על מנהגו ועסקו של סי יירולימו הנ"ל כי כף היא וסתו
לזבל קרקעות

ולשכתם הרכה עד שמזכורית ישוכו עדית גמרו אומר להסכים לו באופן הנ"ל בנ"ל
ונתנו בח לכמ"ר

אליה ברוך פסח הממונה להשכירם לו ולעשות כל המצטרך בעסק זה בכל אופן יותר
מועיל ומספיק

אשר על זה עשו באלוטאציוני ונשארה ע"פ כולם

ובום בו פינרארו אתרפו למנינם להשלמת הפארטי הנ"ל נעשה שטר השכירות
של קרקע הב"ח

לסי יירולימו הנ"ל עם כל התנאים המצטרפים עי סי באלדאסאר רימונדיני

- ברירת בקצין במל ישי פסח לממונה נהקצין כ"מ עסרן פורמי[גיני] להבנה ב ולכנס נמקים יוצא כ"מ יוסף וינטורא -

היום יום שלשי יח לחדש ניסן התמ"ז נועדו יחד מעלות בני החבורה הלא הם המפואר כ"מ אליה ברוך פסח הממונה כמהר"ר משה יהודה בילגראדי

כמ"ר אליקים רטאטי כ"מ ישי פסח כמ"ר אהרן פורמי[ג]יני כמ"ר יוסף וינטורה ושם איש אל ריעהו יעזורו והסכימו כי להיות שהמפואר כ"מ אליה

ברוך הנ"ל דרש וביקש מאת העדה הקדושה שיבררו איש אתשר יחלא מקומו בממונות במנהגוברית ובשורה ורעת שפחיו בטר מיללו לבדר

מכן המעולים והמפוארים בני החבורה יצ"ו את האלוף והמפואר כ"מ ישי פסח לפרנס וממונה בנ"ל ועל זה עשו באלוטאצייני ונשארה

על פי כלם ועור באותו פרק ובאותו מקום ובאותו ועד נברר ע"פ הגורל בנהוג הקצין כמ"ר אהרן פורמי[ג]יני לפרנס שני ולכנס

במקום יוצא כ"מ יוסף וינטורא וכל זה ע"פ הגורל ועל כלם תכ"א ברבת שוב

בהנו"א

Ad 26 dicembre 5456 (1695)

In presenza del סופר (lo scriba) la חברה גמילות חסדים (Confraternita delle opere di misericordia) nel radunarsi ch'hanno fatto il signor Ventura Castelfranchi ממונה (amministratore in carica) e il signor Aron Formiggine uno della חבורה (confraternita) hanno fatto notaro della medesima חבורה (confraternita) a me sottoscritto e per stipendio daranno lire 2 al mese רפאל שלמה הלוי סופר מהחברה הנ"ל (Raffaele Salomone Levi, scriba della confraternita sopramenzionata)

Ad suddetto furono accettati in detta חבורה (confraternita) in luogo d'antecessori gli signori Abram Ventura Belgrado ed Emanuel Salomon Castelfranchi e Saul Emanuel Ventura e così restano registrati nel presente libro della medesima.

Ad 27 dicembre

Si sono radunati li signori della חבורה (confraternita) quali sono il signor Ventura Castelfranchi ממונה (amministratore) e il signor Aron Formigini e il signor Emanuel Salomone Castelfranchi e il signor Abram Ventura Belgradi e il signor Saul Emanuel Ventura e il signor Ventura suddetto fa sapere a lor signori usare negli anni che lui serve per ממונה (amministratore) fa istanza ha eletto nuovo ממונה (amministratore) come ancora che ellegino persone che facino i conti del suo maneggio come ancora della cassa d'effetti della medesima חבורה (confraternita) come anche che siano eletti altri depositarij per la mancanza dell'eccellente Belgradi e signor Esra Benedetto Castelfranchi colegli e sollevarlo dall'uno e dell'altro peso per osservare gli patti registrati e contenutj nella medesima חבורה (confraternita).

Si radunarono li signori della חבורה (confraternita) quali sono li sopradeti da quali fu conosciuto per far chiamare l'eccellente signor Giuseppe Donati per intendere se suo subentrava nella suddetta חבורה (confraternita) in loco del defunto signor suo padre Giacobbe e così fu posto in esecutore e volentieri consenti l'eccellente suddetto a ciò, ecco che resta registrato.

Ad 27 dicembre 1696

Si riunirono gli membri della חג"ח (confraternita delle opere di misericordia) quali sono Il signor Ventura Castelfranchi ממונה (amministratore) e il signor Emanuel Salomon Castelfranchi depositario della cassa e il signor Abram Ventura Belgradi cassiere e il signor Aron Formigini e l'eccellente Giuseppe Donati e il signor Saul Manuel Ventura alla presenza de quali esebì il predetto ממונה (amministratore) la lista delli entrata ed uscita dal dì ch'entrò il ממונה (amministratore) sino il dì d'hoggi nella quale si vede (che il suddetto) ch'il signor Ventura suddetto, va credito della חברה (confraternita) di lire 130 all'incontro de quali le fu dato lire 20 de contantj e se le cedè lire 220 delli lire 140 che deve Franchi come appare nella lista del medesimo signor Castelfranchi e concioè resta saldato a dovere pretendendo il suddetto ממונה (amministratore) esser sgravato della carica da lui fu proposto per ממונה (amministratore) il signor Abram Ventura Belgradi e נכנס (entrante) il Signor Saul Manuel Ventura e fatone subitamente la palotazione restarono con tutte le palle nel sì e concioè restono confirmati.

Ad 2 del 1698

Si radunano gli signori della [חברת גמילות חסדים] חג"ח (confraternita delle opere di misericordia) quali sono il signor Aron Formigini ed il signor Ventura Castelfranchi e il signor Emanuel Salomon Castelfranchi e l'eccellente Josef Donati e il signor Saul Emanuel Ventura non c'interviene alla presenza da quali manifestò il signor Emanuel Salomon suddetto cassiere cessa pur troppo seguì la partenza da questa a miglior vita del signor Abram Ventura Belgradi ממונה (amministratore) dalla medesima חבורה (confraternita) e propose a subentrare in loco dal medesimo [עליו השלום] (= עליו השלום) ע"ה (su di lui la pace) il di lui fratello Emanuel e restò a tutto favore e con ciò resta registrato.

Nel medesimo וועד (consiglio) non ostante l'esser solito de chi entra nella suddetta חבורה (confraternita) di pagare una honoranza propriamente come ne capitoli della medesima; parve bene alli suddetti membri hosservare a me סופר (scriba) d'entrare in questa a gratis e ne fu fatta la balotazione e restaj con tutte le palle nel sì e con ciò resta registrato io Raffael Salomon Levi סופר (scriba) della medesima חבורה (confraternita).

Nel **מועד** (consiglio) retroscritto havendo il defonto signor Abramo Ventura Belgradi **ממונה** (amministratore) della **חברה** (confraternita) finito il di lui **ממונות** (il ruolo di amministratore) e il signor Emanuel di lui fratello aprestò il conto del medesimo signor suo fratello **ע"ה** [= **עליו השלום**] (su di lui la pace) nel quale si vidde che va debito alla **חברה** (confraternita) della somma de lire 87-5-4 ed anche lire 100 ch'il medesimo riceve dal signor Michel fiorentini quali lire 87-5:4 pagò subito e con ciò resta accettato e comprovato il di lui conto e fu proposto per **ממונה** (amministratore) dell'anno 1698 e me **סופר** (scriba) e il **נכנס** (entrante) il signor Emanuel S. Castelfranchi e ne fu fatta la pallotatione e così restò confermato.

Ad 6 agosto 1698

Alla presenza dei signori della **חברת גמילות חסדים** (confraternita) quali sono l'eccellente Giuseppe Donati, il signor Aron Formigini, il signor Emanuel Belgradi e il signor Ventura Castelfranchi e il signor Emanuel Salomone Castelfranchi e il signor Saul Emanuel Ventura e io **ממונה וסופר** (amministratore e scriba) comparse uno nomato secondo il suo dire Benedetto Valvassoni alli quali rappresentò come su la confina del Finale tocante al ferrarese veniva il cadavero di Leon Sassi hebreo di Corfù e sichè loro nel **בית הקברות** (cimitero) per seppellire il predetto defonte e havendo egli già ottenuto licenza dall'illustrissimo signor governatore come anche la spedizione di questa ducal camerlengaria le coppie le quali vedevassi apparir in autentica forma al suddetto Valvassoni fu concessa licenza di seppellirlo e per la **קבורה** (sepoltura) ha pagato altri suddetti signori come avendole fatele da me **סופר** (scriba) lire 425.

Gli signori del **קק"י** (consiglio generale) quali sono il signor Formigini, il signor Belgradi e il signor Castelfranchi suddetti dano autorità agli eredi del suddetto **נפטר** (morto) di far celebrare nel pubblico **ב"ה** (sinagoga), il **זיכרון נשם[תו]** (il ricordo della sua anima) ogni **שבת** (sabato) ma pure il carico sopra alli suddetti eredi si nella spesa come nell'obbligo.

[21 - 75 recto]

Ad 5 agosto 1698 alle Vapozze

Attesto io medico infrascritto di haver visitato nella villa delle Vapozze assieme con il signor notaio maria Vanni cancelliere di Crespino un cadavero, quale per quanto mi asseriscono li testimonij si chiamava per nome mentre era in humanis Leon Sassi hebreo da Corfù, quale giudico esser morto di apostema nel polmone giudicati cosi io da segni presenti, come dalla relazione e della di lui lunga malattia, in fede di che un mio giuramento mi sottoscrivo.

[...]

[20 - 75 verso]

Ad 26 ottobre 1698

Si radunarono gli eccellenti della חג"ח (confraternita delle opere di misericordia) quali sono l'eccellente Donati, il signor Formigini e il signor Belgradi e il signor Ventura Castelfranchi ed io ממונה וסופר (amministratore e scriba), il signor Emanuel Salomon Castelfranchi, fu chiamato e fece rispondere per il di lui fratello il signor יוסף (Iosef) che a me סופר (scriba) concede la di lui posto per quanto dovia trattarsi nel presente וועד (consiglio). E il signor Saul si fa relatore che sij absente alli suddetti signori maneggi come il signor Jacob Italia deciderà dalla חבורה (confraternita) copia dell'attestazione fatto dal medico delle Vapozze in torno il defunto Leon Sassi [= עליו השלום] ע"ה (su di lui sia la pace) come anche le sottoscrizioni in quello fatto la soppressione il che fu balotato e restò a tutte le volte di dargliele.

Ad 20 maggio 1700

Sendo mancato da questa a migliore vita il signor Aron Formigini membro della nostra חברה (confraternita) io ממונה וסופר (amministratore e scriba) sin manifesto ciò agli altrj eccellenti בני החברה (membri della confraternita) coesistentj [nel registro del Alessandro Formigini in חברה (confraternita)] sopradetto eccettuato il signor Donatj sendo absente come anche esser dovere registrate in luoco del defunto suddetto il di lui figlio maggiore signor Alessandro al che tuttj assentirono e fu a tal effetto introdotto subito nel וועד (consiglio) ef fatta la presente parte.

בהנו"א (nel nome del Signore incominciamo e avremo successo, Amen).

Ad 3 Gennaio 1701

Gli eccellenti della חג"ה (confraternita delle opere di misericordia) si radunarono quali sono il signor Formigini e il signor Belgradi e il signor Ventura Castelfranchi e il signor Emanuel Salomon Castelfranchi e il signor Saul Emmanuel Ventura e Io ממונה וסופר (amministratore e scriba) e il signor Donatj non c'interviene il signor Emanuel Salomon suddetto cassiere e depositario esebì nel med. ועד (consiglio) il minuto conto del suddetto maneggio fatto nell'anni scorsi quale resta da tutti approvato e in sua vece subintrò il singor Ventura Castelfranchi venendo anche una chiave e un'altra delle tre resta nelle mani del signor Formigini e l'altra del signor Emanuel Ventura suddetto tuttj tre cassierj.

[20 - 76 recto]

Nel contrasto ועד (consiglio) de 3 gennaio 1701 io סופר וממונה (scriba e amministratore) esebij il conto per mio maneggio fatto nell'annj 98-99-700 quali fu dalli membri della חברה (confraternita) approvato a lira ventj quattro 23-6 che sopravanzavano gli הכנסות (entrate) alle הצאות (uscite) furono da me alli suddetti sbersatj e dallj cassierj posti in cassa e per ממונה (amministratore) dell'anno entrato resta fermato il signor Saul Emanuel Ventura.

Ad 15 gennaio 1702

Si radunarono li eccellenti signori בני החברה (membri della confraternita) eccetuato il signor Donatj alla presenza de quali il signor Saul Emanuel Ventura ממונה (ammiistratore) dell'anno prossimo scorso esebì la lista del suo maneggio quale fu approvato e posto in archivio e lire 4-1-6 che avanzo ל' הכנסה (entrata) dall' הוצאה (uscita) li sbersò e furono poste incassa e per ממונה (amministratore) dell'anno entrato 1702 il suddetto propese il signor Belgradj e restò a tutte le voci e per cassierj li costituerano quelli medesimi dell'anno prossimo scorso senza alcuna necessità.

Ad 15 dicembre 1702

In osservanza che partorsi da questa a miglior vita un bambino del signor Leon Levi rivoigliorsi esso Levj d'esser anoverato nel catalogo dagli בני החברה (membri della confraternita) e esebj dare alla medesima lire 50 agragava anche la קבורה (sepoltura) del figlio suddetto ecosi radunatj gli predetti eccellenti בני החברה (membri della confraternita)

doppo haver discorso il fatto לעתרו לקולו (furono tutti coinvolti alla sua voce) onde resta registrato [בעזרת השם] ב"ה (nel nome del Signore).

Ad 8 gennaio 1703

Si radunarono gli eccellenti della חג"ח (confraternita delle opere di misericordia) che sono il signor Formigini il signor Belgradi e il signor Emanuel Salomon Castelfranchi il signor Saul Emanuel Ventura e il signor Leon Levj, il signor Ventura Castelfranchi e il סופר (scriba) e il signor Donatj non c'interviene il signor Belgradi ממונה (amministratore) dell'anno prossimo scorso che mostro del suo messaggio che fu approvato e posto nel registro della חבורה (confraternita).

[19 - 76 verso]

E resta nuato ממונה (amministratore) dell'entrante anno il signor Formigini quale consegno la chiave che haveva della cassa della חבורה (confraternita) al signor Saul suddetto che doveva servir di cassiere col signor Emanuel Salomon Castelfranchi e il signor Ventura Castelfranchi depositario e per che la cassa della חבורה (confraternita) non e tutta ni un luogo havrà inconbenza il signor ממונה (amministratore) di radunarla ove parrà meglio al signor Ventura depositario e potrà fare per ciò ogni spesa.

Ad marzo del 1703

Si radunarono gli eccellenti della חג"ח (confraternita delle opere di misericordia) eccetuato il signor Donatj il signor Formigini ממונה (amministratore) esebì il conto del suo maneggio fatto per la medesima חבורה (confraternita) quale fu approvato e posto in archivio e il medesimo signor propose per ממונה (amministratore) dell'anno entrante a me Raffael Salomon Levj משרת הקק"י (inserviente della Consiglio Generale) ben ch'io sia סופר (scriba) della stessa חבורה (confraternita) si compia questo così anche restaj a tutta la voce eccetuato quella del signor Emanuele Salomon Castelfranchi che absentorsi dicendo ch'agli altrj si rimettea e per mio נכנס (entrante) nella medesima maniera fu proposto ed accettato che il signor Leon Levj e ni temo a cassierj non fu rinovata cosa alcunj si che restano quelli che di già erano.

Ad marzo 1705

Si radunarono gli eccellenti della חג"ח (confraternita delle opere di misericordia) in mia casa eccettuato il signor Donati a quali esibij il conto del mio maneggio e si trovò d'avanzo lire i40 quali doppo l'approvazione del conto furono posti in cassa e per ממונה (amministratore) dell'anno corrente restò creato il signor Leon Levj e per suo נכנס (entrante) il signor Emanuele Salomon Castelfranchi, e li cassierj non furono remossi.

[19 - 77 recto]

Ad 15 luglio 65 (5465, 1705)

Havendo esso ב"ה (nel nome del Signore) chiamato ase il signor Ventura Vita Castelfranchi ע"ה (su di lui sia la pace) pure cassiere della חג"ח (confraternita delle opere di misericordia) gli membri della medesima חבורה (confraternita) tutti radunati fesero chiamare il figlio maggiore del signor ע"ה (su di lui sia la pace) nomato Mosè Vita per adossarle il peso del di lui presente sino a capo l'anno e per che per sempre si annotasse nel catalogo dei בני ה"ח (membri della confraternita) come il censimento e così rendendo agli predetti membri infìnche presenti assenti a loro volerj anche resta registrato ובורך הבא בשם האדוני (Benedetto colui che viene nel nome del Signore).

Ad 5 novembre 1705

Si radunarono li predecessori membri della חג"ח (confraternita delle opere di misericordia) il signor Leon Levj ממונה (amministratore) espone alli medesimi signori ch'havendo li signori del קק"י (Consiglio Generale) accordato così signora Dina Donati l'acquisto della di lej persona del בה"כ (sinagoga) e di tutto ius padronato che la casa Donati havea nel בה"כ (sinagoga) e sin non per la somma de lire 900 si contentano essi membri del קק"י (Consiglio Generale) di collocarla alla חבורה (confraternita) per la medesima somma con concessione che la possano recuperare sbersando annualmente lire 100 alla חבורה (confraternita) principiando dall'ano presente 1705 e così continuare sino l'intiero pagamento e in tanto corrispondendo d'affitto lire 40 ogn'anno fino che sarà fatto dal קק"י (Consiglio Generale) la paga dell'ultimo centanaio, li membri della חבורה (confraternita) ebbero sopra ciò le minute rifferenti e asserdarono il fatto coli signori nella maniera suddetta e puntualmente la חבורה (confraternita) sborsò ai membri del ועד (comitato) perché sono li sostituti nella

ricevuta fatta alla חבורה [= גמילות] (confraternita delle opere) la somma di lire 900 anche resta registrata la partita.

17 maggio 1707

Si sono radunati li predetti membri בה"ח (membri della confraternita) eccetuato il signor Emanuel Salomon Castelfranco sendo fuor di Patria, il signor Leon Levi ממונה (amministratore) esebì il conto del suo maneggio per la חבורה (confraternita) e trovasi avvanzar l'entrata dalla spesa lire 49-3 che sborsati alla חבורה (confraternita) suddetta e così restò approvato il suo conto, e per nuovi ממונה (amministratore) propose il signor Saul Emanuel Ventura cuj restò a tutte le voci e posto retiro de lire 49:3 predette il medesimo Saul propose per נכנס (entrante) il prefatto signor Lei che anche restò, la chiave della cassa.

[18 - 77 verso]

che di anzi tenea il suddetto signor Ventura li consegnò all'eccellente Donati e per cassieri ce essersi il signor Emanuel Belgradi, la chiave già del signor Emanuel S. Castelfranchi resta come era nella di lui mano.

Ad 6 luglio: anno suddetto (1707)

In ordine alla sopra scritta parte gli vechi cassierj consegnarono agli nuovi con ogni minutezza la cassa della suddetta חבורה (confraternita) che ascende alla somma di lire ^[287] e con ciò li signori Moise Castelfranchi Saul Ventura che escano dalla carica restano affatto assoluti.

Ad 3 marzo 1709

Si radunarono gli eccellenti tutti della חבורה (confraternita) ecetuati il signor Formigini impedito nel quale ועד (consiglio) il signor Saul ממונה (amministratore) manifesto la ricerca fatta dal medesimo Lazaro Ponti di qualche sussidio aprestito per l'occasione del maretaggio

---

²⁸⁷ La cifra non è stata scritta.

della sua figlia Sara, la medesima חבורה (confraternita) ha' deffinito per maggior costo del povero e minor dano dilej prestarle sopra pegno niuovo la somma de lire 400.

Ad 30 giugno i709

Havendo il signor Saul ממונה (amministratore) fatta radunare la חבורה (confraternita) in di 27 detto ad'istanza del signor Emanuel Salomon Castelfranco che desiderava sapere il prossimo suo debito con essa חבורה (confraternita) con tall'ordine esebì il conto del suo maneggio sino il di suddetto ma perché tal facenda apportava molto impiego di tempo dovendosi andare alla cassa e conteggiare alla lunga, si trasportò la facenda al giorno d'hoggi, in ordine al che si radunarono tutti eccetuato il signor Belgradi cassiere che consegnò la chiave al signor Mosè Castelfranco, e così il preffatto signor ממונה (amministratore) porse la lista già detta sino il di d'hoggi che approvata fu posta in registro e il danaro avanzato in cassa e così continuava in ממונות (incarico di amministratore) sino il prossimo gennaio.

[18 - 78 recto]

Ad 26 dicembre 1709

Si radunarono tutti gli signori della חבורה (confraternita) il signor Saul Ventura ממונה (amministratore) esebì il conto del suo maneggio perla medesima del di 30 giugno anno suddetto, del cuj non li trovò sparità de dare e havere anche fu approvato, e per nuovo ממונה (amministratore) propose l'eccellente signor Iosef Donati che restò a più balla e per נכנס (entrante) il signor Leon Levi, che comprovato, e per cassiere invece del preffatto eccellente si fece il signor Formigini con li soliti membri Belgradi e Emanuel Castelfranchi

Ad 2 febbraio 1712

Sendo che l'eccellente Donati suddetto espatriò nel mezzo del suo ממונות (amministratore) e il signor Leon Levi come נכנס (entrante) esercitò d'ufficio e per tutto il suo ממונות (incarico di amministratore) rimasto e di più עד היום הזה (fino ad oggi) conoscendo il suddetto signor Levi il dovere di dire i conti acciò non si incesprighino gl'affari della חבורה (confraternita) e in su medesimo tempo d'esser sgravato dal maneggio e così fare i nuovi cassieri secondo la buona regola quindi è che nel mattino d'oggi fece invitare la חבורה (confraternita) dal solito שמש (inserviente) nel בה"כ (sinagoga) all'ora solita perl'ora minore in casa del משרת

הקק"י (inserviente della Consiglio Generale) e poscia invitati gli indovedoni della suddetta חבורה (confraternita) nel punto medesimo quali puntualmente comparivano eccettuato il signor Formigini impedito ha ressolto la חבורה (confraternita) di ricevere i conti dal medesimo e come giusti approvati e lire 7-5 che si trovò in diverso li ritirò dalla קופה (cassa) ponendo in cassa diversa cosa come dal libro di cassa anche per nuovo ממונה (amministratore) propose il signor Alessandro Formigini e per נכנס (entrante) il signor Emanuel Salomon Castelfranco che furono accetati a tutte le voci e per nuovi cassieri si elesse il signor Leon Levi, Mosè Casterlfranco e Saul Ventura a quali i vecchi cassieri doveranno consegnare la cassa per minuto.

Ad 7

In esecuzione della eccezione fatta dalla חבורה (confraternita) suddetta le cassieri già menzonati li vecchj cassieri hanno rinonziato a medesimi nuovi, e consegnata puntualmente la cassa secondo il registro del libro di cassa, che perciò restano assoluti e sgravati per il loro maneggio.

[17 - 78 verso]

Ad 15 dicembre 1712

Sendo mancata da questa a miglior vita la signora Ester dal midjo, Io lei concissione feci aggregare li signori Alessandro Formigini Emanuel Belgradi Leon Levi e Mosè Castelfranchi signori della חבורה (confraternita) non l'altri membri peressere fuori di patria a quali diedi la notizia e chiede i quanto pretendevano per collocarla בקברי ישראל (sepoltura in Israele) quali risposero cortesissimamente di contenersi secondo l'uso dei casi simili dei Forestieri cercostanti e non avend'io accettata d'esebirne dubitando che riesca gravosa all'eredità, gl'ho accordato e così effetuato siè restato di rimettersi alla prudente diffinezione del signor Semaria fratello della נפטרת (defunta) e quello che lui decreterà si riceverà dall'eredità senz'altro contratto a io lei concissione m'obbligo di non rilasciare il danaro che trovati ne mani del signor Samuel Formigini perconto dell'eredità quali non ha sodisfatta la חבורה (confraternita) in ordine alla diffinezione del suddetto signor Semaria.

Nel medesimo di accordassimo la חבורה (confraternita) suddetta et io in otto felippi ciò è lire i00 gli furono pagati dal signor Saul Ventura ממונה (amministratore).

Ad agosto 713

Sendo passato da questa a miglior vita nel primo giorno del מועד di פסח (festa della Pasqua) prossimo scorso [= זכרונו לברכה] (il signor Ismaele Gallico, il suo ricordo sia in benedizione) il lui signor Iuda pretese alla presenza de i signori tutti della חבורה (confraternita) d'essere nel catalogo de מחזקים (coloro che hanno il diritto garantito di avere una tomba) e di dover esser trattato da tale al cui la חבורה (confraternita) tutta s'oppose dicendo che egl'è totalmente ustro e da Lei e ch'intendeva che pagasse la קבורה (sepoltura) del suo figlio [= נחו עדן] (il suo riposo sia nell'Eden) secondo il suo stato e come soglionsi trattare le persone comode in tali casi

Iom טוב (Iom Tov, "giorno buono" nome di persona) la prefatta חבורה (confraternita) e il siddetto signor Iuda rimettono la total facenda nella prudenza del עמנואל ריקי (Emmanuel Ricchi) e nella mia insufficienza si d'osservare s'è מחזק (colui che ha il diritto garantito di avere una tomba) ch'in tal caso dovrà corrispondere il solito de fratelli solamente e se non è ch'all'ora dovrà puntualmente pagare, quello sarà tassato e conosciuto proprio d'essi elletti a quali fu data l'amplessima autorità delle parti suddette senza continuata.

[17 - 79 recto]

Ad 25 ottobre 713

Sendo comparso un עני צעיר (povero giovane) alla presenza de signori della חג"ח (confraternita delle opere di misericordia) chiedendo sussidio per accasare una sua zitella אב יתומת (orfano di padre) quindi è ch'essendo מעני עירינו (uno dei poveri della nostra città) hanno concluso di darle lire 50 in ordine alche ebbi concessione io סופר (scriba) farne ordine al signor Formiggini ממונה (amministratore)

Ad 15 ottobre 714

Alla presenza de signori della חבורה (confraternita) comparse un עני צעיר (povero giovane) facendo supplica simile alla di sopra registrata e si difini di darle due lenzoli di lino ch'erano incassa della medesima חבורה (confraternita) e il che fecero li signori cassieri a tenere dell'ordine avuto.

Ad 20 gennaio 715

Si radunarono gli signori della חג"ח (confraternita delle opere di misericordia) il signor Alessandro Formigini ממונה (amministratore) esebì il conto del suo maneggio dell'anni prossimi scorsi e si trovò sopravanzari la spesa all'entrata lire 17-3 che doppo l'approvazione le furono doverosamente contati da cassieri e per nuovo ממונה (amministratore) fu proposto il signor Saul Ventura che restò a tutte le voci e per נכנס (entrante) il signor Mosè Castefranchi che anche lui restò.

Nel medesimo ועד (consiglio) si crearono per nuovi cassieri li signor Alessandro Formigini Emanuel Belgradi e Raffal Salomon Levi a quali li vechj cassieri ne dovranno far la consegna per avere in questo litro il loro scarico.

Ad 11 giugno 715

A tenere della soprafatta parte li vecchh cassieri fecero la consegna alli tre suddetti nuovi onde restano scviati e sgravati gli signori sendosi trovato tutto accolto

Ad 9 giugno 1716

Si radunarono i signori Emanuel Belgradi Leon Levi Mosé Castelfranco ed Io רש"ל [= רפאל] (Raffael Salomone Levi) e gl'altri membri della חבורה (confraternita) cessanti in quella וכיד (e come) si deliberò di dare a frutto a signor Formigini tutt'il danaro che si trova nella cassa della חבורה (confraternita) alche si diè esecuzione come nel libro della cassa.

Ad 18 gennaio 1717

Sendo mancato da questa a miglior vita la buon anima del כמהח"ר [= כבוד מורנו החם רב] (il signor illustre rabbino Giuseppe Donati, il suo ricordo sia in benedizione) uno de membri della חבורה (confraternita) alla presenza de tutti li membri della medesima confraternita il lui fratello signor משה דון[אטי] (Mose Donati) per assumere in sua vece tanto l'onoranza come i pesi della חבורה (confraternita), cui dovesse fu acetato onde resta registrato.

Ad 18 gennaio 1717

Alli signori tutti della חבורה (confraternita), il signor Saul Ventura ממונה (amministratore) esebì il conto del suo maneggio per lei che fu approvato e perché restò secondo la lista credito le lire 74 per rincontrarlo doendosi le quali diede in mandato nel קק"י (Consiglio Generale) di lire 100 per il che sborsò alla medesima חבורה (confraternita) lire 26 onde resi in questo modo ragguagliato e per nuovo ממונה (amministratore) fu proposto il nuovo signor Donati che restò a tutte le voci come io loro משרת (inserviente) per נכנס (entrante).

Ad 25 dicembre 1718

Alli illustri della חבורה (confraternita) tutta eccettuati il signor Emanuel Salomon Castelfranchi impedito esebì il signor Mosè Emanuel Donati il conto del suo maneggio nel di lui ממונות (incarico di amministratore) che fu approvato e contò alla cassa lire 4i-2 avanzatole di lui conto e per nuovo ממונה (amministratore) e נכנס (entrante) li proposero il signor Emanuel Belgradi e Mosè Castelfranchi che restarono ב"ה [= בעזרת השם] (nel nome del Signore).

Ad medesimo

I presenti cassieri diedero il loro conto di cassa che resta giustissimo e si propose per nuovi cassiere il signor Leon Levi Saul Emanuel Ventura e Mose Emanuel Donati che restarono a precetto in consegna la medesima cassa e ne ritirarono la chiave.

Ad primo gennaio 1720

Alli signori della חבורה (confraternita) tutta esebì il signor Belgradi ממונה (amministratore) il conto del suo maneggio per essa חבורה (confraternita) che si approvò e perché restò creditore le lire 45-8-6 come dalla sua lista e si ch'è ordine al qui presente signor Formiggini non a sborsargliele a conto di quello va debito ad'essa חבורה (confraternita) e con ciò resta saldato e per nuovo ממונה (amministratore) fu proposto il signor Leon Levi e per נכנס (entrante) il signor Saul Levi che restarono.

E per nuovi cassieri s'ellessero il signor Formigini suddetto e il signor Emanuel Salomon Castelfranchi et il signor Mosè Castelfranchi che stanno alla buona al conto vecchio fatto nel dì 25 dicembre 1718 et il ricevettero come fatto.

Ad primo gennaio 1720

Nel ועד (consiglio) registrato appiè del conto foglio il signor Emanuel Belgradi ispirante di ממונות (amministratore) propose l'aumento per l'ingresso del signor Iuda Gallichi nella חבורה (confraternita) e perla קבורה (sepoltura) del suo figlio [= עזרת השם] (con l'aiuto di Dio) esebendo alla cassa della medesima חבורה (confraternita) lire i50 con che esso signor Gallico ha החברי נשאר (da ora e in futuro colui che ha diritto alla sepoltura sarà come per i membri) et anche assolto perla gradita קבורה (sepoltura) e doppo li lunghi colloquij furono acetati dal signor Formigini il signor Emanuel Salomon Castelfranco, il signor Mosè Castelfranchi, il signor Mosè Emanuel Donati e da Raffaele Salomon Levi משרת הקק"י (inserviente della Consiglio Generale) a maggiormento dello sborso signor Belgradi che me fece il pagarò a piacere e per quanto li signori Saul Ventura e Leon Levi partirono dal ועד (consiglio) sendovi rimasto רובא (la maggioranza) anzi [...] cio è a 6 ch'approvarono l'aggiustamento delli 8 che compongono la חבורה (confraternita) satti fa la parte che stabilisce esso signor Gallichi ומבני עליה (colui che ha diritto alla sepoltura e fra i membri di lei) come gli altri fratelli della חבורה (confraternita) per intiro senti magnabil differenza וברוך הבא בוני האדוני וברוך האדוני אלקו ישראל אכיר (benedetto colui che viene nel nome del Signore e benedetto il Signore Dio di Israele, Amen e così sia) posto ciò comparve il signor Levi suddetto ממונה (amministratore) e dichiarosi essersi partito dal ועד (consiglio) per semplice suo bisogno non per avversione ch'avesse alla faccenda חס וחלילה (Dio non voglia) anzi diede il suo assenso a tenere del che ricevette come ממונה (amministratore) le lire 150.

Col medesimo sentimento e con le stesse parole sulle le labra si fece vedere il presente signor Saul נכנס (entrante) in dimostrazione del contento che ricevette in questa giusta deliberazione onde s'accorge che l'ingresso et accomodo del del signor Gallichi et riuscì a tutta tutta le voci senz'inaugurabil intoppo e שבת לאל ב"ה [= בורא העולם] המשי[ו] שלום (Lode a Dio creatore del mondo il quale dona la pace nel mondo e che ha scelto come suo popolo Israele per amore).

Ad 5 gennaio 1721

Il signor Leon Levi ממונה (amministratore) esebì alli signori tutti della חבורה (confraternita) eccetuato il signor Emanuel Castelfranchi che sentì 'הבורה (confraternita) e anche fu

chiamato dal שמש (inserviente) due volte il conto del suo maneggio per lei e perché ha esato per conto della חבורה (confraternita) diversi crediti perse alli signori medesimi per por incassa lire 270-5 accordandola dalla spesa fatta per lei, onde resta approvato il suo conto e per nuovo ממונה (amministratore) fu proposto e restò il signor Saul Ventura e per נכנס (entrante) il signor Emanuel Belgradi che restò a tutto sagni alla presenza del signor Castelfranchi che comparse nel mezzo.

[15 - 80 verso]

Ad 26 marzo 721

Il signor Emanuel Salomon Castelfranco ha consegnato alla cassa della חבורה (confraternita) un fasaio de sentenza concernenti alla medesima come da ricevuta fattole in di medesimo.

Ad 15 novembre 722

Sendo che sino dal di 17 agosto anno suddetto il signor Mosè Emanuel Donati uno della חג"ח (confraternita delle opere di misericordia) rapresentò alli signori tutti della medesima חבורה (confraternita) esser egli in caso di comperare dal signor Iabeo itorni la cassa ch'acquistò dal signor Alfonso Grossi e marcandola il comodo di darle alla medesima lire 1500 che vuole propose la stessa di farne lo sborso ed esser con lui nella compra gradita e che per la medesima somma restava di ragione della חבורה (confraternita) tutti il di dietro d'essacassa dall'uscita del medesimo cortile sino alla strada del בה"כ (sinagoga) e da quello sino alla cassa de signor Alinori con che essa חבורה (confraternita) per il concedi a livello perpetuo corrispondendo alla חבורה (confraternita) lire 75 annui netta d'ogni aggravio anche non ideato così che le furono accertate dalla stessa חבורה (confraternita) quindi è ch'accordato l'acquisto ed ottenuto la grazia del servizio fa istanza alli signori della חבורה (confraternita) radunati per l'esecuzione dava ordine al signor ממונה (amministratore) d'intervenire per la חבורה (confraternita) all'effettuazione del nuovo incarico e fare a egli lo sborso delle lire i500 suddette per lo che tutta la חבורה (confraternita) arsinò esso signor Donati per la pronta spedizione di quanto può abbisognava su ciò.

Ad 31 gennaio 723

Si radunarono li signori tutti della חג"ח (confraternita delle opere di misericordia) il signor Saul ממונה (amministratore) esebì il conto del suo maneggio per lei che fu approvato e li

trovò avanzare un creghetto di פסח [י"ם] שמואל (Samuele Vita Pesah) di lire 40 e lire i6-i5 che s'incassarono come nel libro di cassa e per nuovo ממונה (amministratore) fu proposto il signor Iudha Gallichi che restò a piene voci e per נכנס (entrante) il signor Alessandro Formigini ch'anch'esso fu approvato e per nuovi cassieri si registrano il signor Mose Emanuel Donati ed Io משרת הקק"י (inserviente della Consiglio Generale) a compagnia del signor Emanuel Salomon Castelfranchi cassiere antico.

Ad 28 febbraio 726

Poiché li signori della חבורה (confraternita) hanno osservato che la spesa che si fa per li poveri חולי [ם] (malati) supera l'entrata ordinarono al signor Gallichi ממונה (amministratore) raccogliano tutto il possibile de lui effetti collocarli ne mani del signor Alessandro Formigini raccogliano tutto il possibile de lui effetti collocarli ne mani del signor Alessandro Formigini proprietario del negozio) del luogo col maggior vantaggio porsi in esecuzione di ciò le fu confermato lire 5400 come da isto fatto in di 25 dicembre posto nella cassa della medesima חבורה (amministratore) a quale s'abbi relazione.

[15 - 81 recto]

Ad 9 marzo 726

Dopo fatto il conteggio isto col signor Alessandro Formigini e i figli s'accordo una mano che sopra un tal partizione come da poliza passata ess'intende e ni cassa dalla חבורה (confraternita) alle mani del medesimo signor Formigini alla casi di rapporti.

Ad 7 agosto 726

Radunati gli eccellenti della חג"ה (confraternita delle opere di misericordia) eccettuato il signor Belgradi indisposto il signor Iuda Gallichi esebì il conto del suo maneggio per la חבורה (confraternita) che fu approvato e per nuovo ממונה (amministratore) si propose il signor Alessandro Formigini e per נכנס (entrante) il סופר (scriba) che restarono e per cassieri i signori Leon Levi Emmanuel Salomon Castelfranchi e il signor Mosè Castelfranchi ch'anche loro restarono.

Ad primo gennaio 728

Radunati tutti li signori della חג"ה (confraternita delle opere di misericordia) il signor Alessandro Formigini ממונה (amministratore) esebì il conto del suo maneggio per la חברה (confraternita) che fu approvato e per nuovo ממונה (amministratore) propose רפאל שלמה [=]

נכנס (entrante) il signor Donati che restò anche lui e li confermano gli antichi cassieri quali saranno tenuti dar conto della cassa pagata per riaverla in consegna anonamente.

Ad 26 maggio '7

Ad 14 Gennaio 731²⁸⁸

[14 - 81 verso]

Ad 20 marzo 729

Sendo risolta la חג"ה (confraternita delle opere di misericordia) di venir soddisfatta da signor Formigini apportando così il servizio d'illustre ב"ה (nel nome del Signore) quindiè che radunata tutta ecettuato il signor Alessandro per esser נוגע בדבר (in giro per un affare) è la חברה (confraternita) unita da concede tutta la facoltà alli signor Saul Ventura affinché donati d'agire contro li medesimi signor Formigini qualsisia tribunale prossimo per ridurli a pagare ed'occorrendo a medesimi signori eletti di confessir quelle che le loro maneggi alla חבורה (confraternita) basterà che dicono col scritti [= רפאל שלמה לוי] (Raffaele Salomone Levi) ed' il da lui ascritto sarà dalla חברה (confraternita) approvato.

Nel medesimo ועד (confraternita) dal quale s'absentò il signor Belgradi comparve il signor David Dina e pregò la חבורה (confraternita) a compiacesse di farlo fratello della stessa חבורה (confraternita) compreso di lui nipoti e loro discendenti a posterì all'uso della famiglia d'essa fraterna, pagando mensilmente solito מסודר (quota fissata) esser in somma ne concredi ed'incassadi dalla חבורה (confraternita) ed esebì per risperzione e pagò pol'il lui introido otto Filippi che con tutt'il buon cuore fu accettato

וברוך הבא בשם (Benedetto colui che viene nel nome del Signore) e li pagò diversi.

Ad 12 agosto 729

Radunati li signori Belgradi Leon Levi Saul Ventura Mosè Castel franchi Mosè Donati colla voce del signor Dina assente Raffael Salomon Levi e signori della חג"ה (confraternita delle opere di misericordia) il signor Iuda Gallichi e il signor Emanuel Castelfranchi obbligati in

---

²⁸⁸ I verbali sono vuoti, non contengono il testo.

questo li ועד (consiglio) li da autorità alli suddetti signori mandatarj di ricevere per la חבורה (confraternita) il חנות (negozio) dal signor Formigini e farne pubblico rogito d'acetto ed'incencivare ad esercitar il banco con quella firma che piacerà all'illustrissimo signor Podestà e spendere d'effetti della medesima חבורה (confraternita) sino il compimento de lire 9000 compreso l'incientito di vecchio di ragione della חבורה (confraternita).

Ad 26 maggio anno suddetto

Li signor Saul Ventura e Mose Donati mandatarj della חג"ח (confraternita delle opere di misericordia) per esigere il credito ch'ha la חבורה (confraternita) colli signori Alessandro Formigini e Figli sono comprarsi in חברה (confraternita) e mostrato aver posto in positiva ottiene la facenda in modoche li signor Formigini sono disposti a ricordare il חנות (negozio) alla medesima חברה (confraternita) ed al signor Morighi anch'essi creditori e ciò ne termina ch'a mia voce anno nottificato onde da qui avante la חברה (confraternita) ellegerà altre persone perché intendono aver fatta la loro parte.

Ad 5 giugno anno suddetto

Avendo il signor Emanuel Belgradi pregato più volte li signori della חבורה (confraternita) di ricevere ni sua vece l'eccellente lui nipote Samuel e ciò perchè lui si è reso inabile di offerare e per l'età e per la vista ed'altro per farle cosa grata s'è esaudito ed in presente ועד (consiglio) sogne fa il registro וברוך הבא בשם (Benedetto colui che viene nel nome del Signore).

Ad medesimo

Sendosi radunati li signori tutti della חברה (confraternita) per eleggere persona idonea per andare ne a ricevere il חנות (negozio) dal signor Alessandro Formigini ed'esercitarlo sino a capo della circa lerati.

[14 - 82 recto]

Il signor Saul Ventura esebì anome del signor Alessandro suddetto un pagatore signo del credito della חבורה (confraternita) a capo della giadata locazione; che vall'a dire dopo anni che gmezzo cada questo giorno qual proposizione piacque a tutti che desso incombenza di sentir la persona e riferire peracenge la capace d'esser certo ed indubitato pagatore per potersi lasciare in arbitrio il חנות (confraternita).

Radunati li signori della חברה (confraternita) eccettuati il signor Emanuel Castelfranchi e David Dina impedito in quel ועד (consiglio) fu rappresentato il comando di suo signore illustrissimo che la חברה (confraternita) mandi scritta ritardo a ricevere nel banco de signor Formigini suddetto pegni per quanto importa il debito intero ch'egli il signor Formigini hanno nella medesima compagnia in esenzione de suoi cenni li è eletto per persona stabile il signor Jonaton Belgradi colla presente autorità dell'illustre Podestà affinche possa ricevere amministrare del banco a favore di ciò ordinarono pel'ordine mandato.

Ad 16 gennaio הת"ץ (5490) 1730

Radunati li signori della חג"ח (confraternita delle opere di misericordia) ecettuato il signor Gallichi indisposto ed'il signor Emanuel Salomon fuor di paese, e così il signor Daniel Dina in quel ועד (consiglio) il משרת (inserviente) Raffael Salomon Levi ממונה (amministratore) esebì il conto del suo maneggio perlla חברה (confraternita) che fu approvato, e li trovò d'acconto lire i03-i5 che li contò immedatamente li posero incassa e pernuovo ממונה (amministratore) propose il signor Mosè Donati che palotato restò a più voti e così l'eccellente Belgradi proposto dal nuovo ממונה (amministratore) per נכנס (entrante).

Ad 14 Gennaio התצ"א (5491) 731

Radunati li signori della חג"ח (confraternita delle opere di misericordia) ecettuato il signor Gallico חולה (malato) ed il signor David Dina assente, in questo ועד il signor Mosè Donati esebì il conto del suo ממונות (incarico da amministratore) che fu approvato e propose per nuovo ממונה (amministratore) il signor Saul Ventura che fu accettato e per נכנס (entrante) il signor Mosè Castelfranchi ch'anche egli restò e per casieri col solito signor Emanuel Castelfranchi si fecero l'eccellente Belgradi e il signor Mosè Donati.

@ 16 dicembre 731

Radunati il signor Saul Emanuel Ventura ממונה (amministratore) l'eccellente Belgradi il signor Alessandro Formiggini il signor Leon Levi e il signor Emanuel Salomon Castelfranchi il signor Mosè Castelfranchi ed io [רפאל שלמה לוי] (= Raffaele Salomone Levi) tutti בני החברה (membri della confraternita) ecetuato gli altri impediti; in quel ועד (confraternita) il signor Saul Ventura ממונה (amministratore) notificò esser giusto il tempo

di ritirare dal signor Iom Tov Belgradi gl'effetti da lui maneggiati per conto delli בני החברה (membri della confraternita) nel banco feneratiisendo dal listino dell'entrante anno dal condursi a altre figure chel'hanno accordato colla serenissima camera; quindi è che riceva dalli membri della חברה (confraternita) pella persona de loro genio di portarsi a riceverli ed il luogo dove possonsi collocare ed unnnanimità dopo le mature riflessioni conclusero che deve esser lui come ממונה (amministratore) il recevitore colla compagnia del signor Mose Castelfranchi suddetto quale accettarono di buon zelo l'impegno.

[13 - 82 verso]

Esul sitto di pigliare in affitto ò tutta ò parte della casa di ragione d'io [= רפאל שלמה לוי] (Raffaele Salomone Levi) che di anzi abitavo chefu da tutti approvata dal medesimo ועד (consiglio) il gradevole signor ממונה (amministratore) rapresentò chel'affittuario del חברה (cimitero) dove averlo à dolce prezzo in modo chepotrebbe avvantaggiare la חברה (amministratore) si è anche reso moroso nepagamenti onde sesono contenti le darà licenza negli atti ed applicarà à persona sicura e di proffitto sul che risposero che facci pure nella buonora quel che conosce utile della חברה (confraternita).

@ 9 lugli 1733

Unitosi li signori בני החברה (membri della confraternita) cio è il signor Samuel Vintura ממונה (amministratore) ed il Belgradi Leon Levi, il signor Moise Vita Castelfranco e il signor Moise Emanuel Donati non ni umesso il signor Alessandro Formigini et David Dina poi essere il medesimo impedito e l'altro absente, a quali propose il signor Vintura suddetto d'essere eagire vole d'appagare alla חברה (confraternita) il signor Jacob Gallichi in luogo del lui fratello a cui il signor nostro Vita Levi in vece del [= רפאל] (suo padre, il nostro illustre ed eccellente signor Raffael Salomone Levi) ed il signor נ"ע (il suo riposo sia nell'Eden) quali tutti furono accodati a pieni voti o specialmente il gradito יששכר (Issacar) ad oselasina d'altri si poi che n'ecail suo 9:bre (novembre) uno per essere più capace in aggire a tutti e te rondavano fra alli signori בני החברה (membri della confraternita) ed afermarono d'entrare volontieri sotto tutti li basi d'aggragati anessuno.

@ 4 giugno 1736

Il membro Saul Ventura esibì alla חברה (confraternita) i conti del suo ממונות (incarico di amministratore) sino al giorno d'oggi che furono approvati e resta creditore di lire 346:17: restano in sua mano da osigare per la suddetta חברה (confraternita) la lista che rappresentò e nel mandato resta prorogato per ממונה sino l'anno mecorso.

@ 11 giugno 1737

Aggregatosi i signori della חברה ג"ח (confraternita delle opere di misericordia) eccettuato il signor Daniel Dina assente propose il signor Saul Emanuel Ventura ממונה (amministratore) aggregare nella detta חברה (confraternita) il signor Salomon Levi in luogo del fu di lui genitore de Leon Levi נ"ע (il suo riposo sia nell'Eden) ed il signor Isepe Vittal Levi in luogo del fu suo fratello signor Lusto Vitta Levi נ"ע (il suo riposo sia nell'Eden) quali furono accettati a pieni voti e detti signor Levi ambidue assentirono d'entrar volentieri sotto tutti li pesi ed agravj degli altri בני החברה (membri della confraternita) Nel detto giorno il nomato signor Saul Emanuel Ventura ממונה (amministratore) esibì il conto del suo maneggio e massariato per la חברה (confraternita) che tutto fu approvato anche nel suo ממונות (incarico di amministratore) perocchè per la חברה (confraternita) cinquanta צדוק הדין (preghiera) stampati in mantova che costarono lire cinquanta che fu rimborsato dalli danari levati dalla קופה (cassa) e per nuovo ממונה (amministratore) fu eletto a pie vuoti il signor Moisè Castel franco; e per נכנס (entrante) il signor Mose Emanuel Donati e ciò per (richiamo)

[13 - 83 recto]

E ciò per il corso d'un anno avvenire da pronunciarsi dal giorno d'oggi e la lista che trovavasi nelle mani del nomato Ventura per la summa di lire ^[289] restò consegnato in mano del nuovo creato signor ממונה da esigersi per conto della חברה (confraternita); e per cassieri della detta חברה (confraternita) furono dichiarati li signori Zaccaria Castelfranchi, Salomon Levi, Isepe Vittal Levji.

a 25 dicembre 1738

---

²⁸⁹ La cifra non è stata scritta.

Aggregatosi li signori della חברה (confraternita) fu dal signor Angelo Castel franco esibito li conti del massariato del fu suo figlio signor Moisè Vitta Castelfranco נ"ע (il suo riposo sia nell'Eden) furono pienamente approbati, anzi di consenso di tutti essi חברים (amici, membri della confraternita) furono agregati nel polo d'essa חברה (confraternita) l'eccellente signor Iseppe Leon Ventura in vece del fu suddetto signor Moise Vitta; e per nuovo ממונה (amministratore) fu proposto l'eccellente signor Samuel Belgradi; ed esposto alla ballottiera sortirono tutti nel si si che resta pienamente approvato e per suo נכנס (entrante) fu nominato l'eccellente signor Iseppe Leon Ventura; e per cassieri della detta חברה (confraternita) furono dichiarato li signori Zaccaria Castel francho Salomon Levi e Angelo Castel franco.

@ 19 marzo 1739

Aggregatosi li signori della חג"ח (confraternita delle opere di misericordia) a risserva del signor Angelo Castel franco absente fu da medesimi signori di dare in supraggio del maritaggio della figlia del signor Amadeo Moisè Rimini lira cinquanta della moneta coreva l'anno scorso e fu dato l'ordine per il suddetto sborso.

@ 6 aprile 1739

Aggregatisi tutti li signori della חברה (confraternita) ariserva del signor Alessandro Formigini che diede le sue veci al signor Samuel suo fratello, e a riserva del signor David Dina absente, fu in detta adunanza restato, che venendo dimandato da signori del קק"י (Consiglio Generale) lire milla e cinque cento moneta corente perla fabbrica della casa della cappellanza o rimossa di raggione d'essa חברה (confraternita) concessa al קק"י (Consiglio Generale) a livello; Quindi è che fu restato unanimi cio è doppio balotato e trovato i più vuoti nel si di fare tal sborso al קק"י (Consiglio Generale) con che resta stabiliti gia il fondo del capitale d'essa חברה (confraternita) sopra detta cosa di lire 3400 cio è di lire i500 di prima compra come appare dall'adietro partita i5 novembre i722 e lire 400 spesi in deta casa pe bonifficati dal fu eccellente [רפאל שלמה לוי] ממונה רש"ל (Raffael Salomone Levi, amministratore) in qual tempo, cio è nello anno i728 26 Aprile e lire i500 che al parte essa חברה (confraternita) sborsa come sopra sono in tutto lire 3400 per i qualli il קק"י (Consiglio Generale) e per esso tutti i signori del ועד הקק"י (consiglio del Consiglio Generale) forma accetta e colerla il debito del livello anno, sopra la medesima casa di lire i60 corenti; con che debba resta sempre intato il credito della חברה (confraternita) delli lire 5000 moneta scorsa, che quelli furono per titolo di prestito, e saranno tenuti quelli del קק"י (Consiglio Generale)

farne la restituzione arricchita della חברה (confraternita); dichiarando esser seguito lo sborso della cassa suddetta a signori del קק"י (Consiglio Generale) et a tall'effetto qui sotto li sottoscritti

Samuel Isaai Belgradi

Samuel Formigini   Giuseppe Leon Ventura

Giuseppe Vital Levi   Moise Emanuel Donati

Zaccaria Castelfranco   Benedetto Galichi

[12 - 83 verso]

@ 12 gennaio 1740

Aggregatosi i signori della חברה (confraternita) e l'eccellente signor Samuel Belgradi ממונה (amministratore) esibì il conto del suo ממונות (incarico di amministratore) il quale fu approvato; e non ci fu avanzo solo che di puoché lire, per haver fatto molte spese nelli בתי החברה (cimiteri) & altro; quelli furono posti in cassa e fu proposto che l'eccellente suddetto prorogasse il massariato per un altro anno avvenire; fu esposto la proposizione alla palotta ed escrutinati i vuoti troveronsi i più vuoti nel sì, sì che resta affermato e stabilito dal eccellente signor Belgradi ממונה (amministratore); e per נכנס (entrante) il signor Isepe Levi e per cassieri furono dichiarati li signori Zaccaria Castel franco, Moisé Enoc Donati & il signor Benedetto Gallico

ויהי נועם ה[שם] עליהם וישלח ברכה במעשה ידיהם אכיר (sia amabile il Signore con loro e mandi benedizione per l'opera delle sue mani, amen)

Nella detta adunanza fu a tutte le voci dei signori della חברה suddetta concluso che in avvenire in caso di qualsi voglia נפטר ברצון (morto per volere del Signore) del nostro קק"י (Consiglio Generale) di qual si già sasso ancor che fosse מוחזק (colui che ha il diritto garantito di avere una tomba); prima di darli sepoltura ne nostri בתי חיים (cimiteri) debbagli dagli eredi del נפטר (defunto) dar pegno equivalente per l'importo del קבר (sepolcro) che si suol pagare alla חברה (confraternita) ne mani del signor ממונה (amministratore) pro tempore per poscia a piacere del signor ממונה (amministratore) del erede suddetto debba ritirare il detto pegno e fare lo sborso rimarrà accordato col signor ממונה (amministratore) per quelli non fossero מוחזקים (coloro che hanno il diritto garantito di avere una tomba).

@ 21 marzo 1741

Aggregatisi li signori della חברה (confraternita); l'eccellente signor Samuel Isaac Belgradi esibì il conto del lui massariato quale fu approvato; & nella detta adunanza fu proposto il signor Iseppe Vittal Levi per nuovo ממונה (amministratore); qual proposizione fu esposto alla palottiera e scruttinati i voti, furono trovati n. sei nel sì & uno nel nò sì che resta eletto e per נכנס (entrante) fu nominato il signor Zaccaria Castel Franco; e per cassieri furono eletti li signori Moisè Emanuel Donati, Angelo Castel Franco e Salomon Levi יהי רצון שתשלח ברכה במעשה ידיהם מכיר (sia volere di Dio di mandarci la benedizione per l'opera delle loro mani).

Nella rinonzia fatta dall'eccellente signor Belgradi, trovasi lire duecento bolognini due danari quattro moneta corente in tanti contanti e consegnato a signori cassieri assieme ad'altri effetti di חברה (confraternita), come da nota a parte posta in cassa.

@28 giugno 1741 Finale

Aggregatosi i signori della חברה (confraternita) il signor Iseppe Vittal Levi ממונה (amministratore) dinotò ai signori del ועד (consiglio) che Jacob Vitta Osimo, dimanda un prestito alla cassa d'essa חברה (confraternita) di due cento cinquanta lire corenti; con esibire per sicurezza d'essa חברה (confraternita) un pegno equivalente; e da signori tutti d'essa adunanza, fu absentito a tal prestito; e cordinato al signor Levi massaro di sborsarli col mezzo de signori cassieri il detto danaro e rettirare il pegno; e porlo in essa; come segui lo sborso e consegna.

@ 20 agosto 1741 Finale

Radunatisi i signori della חברה (confraternita) il signor Giuseppe Vital Levi ממונה (amministratore) espone agli altri signori della חברה (confraternita) la richiesta fattoli da signori ממוני הקק"י (amministratori della Consiglio Generale) per l'urgenza delle lire cinque cento tiene nelle mani il signor Zaccaria Castel franco a frutto di ragione d'essa חברה (confraternita); e restavano dovesse il detto signor Castel Franco contendì più che ricavassi dal fitto della porzione di cassa di Salomon Formigini quale è di ragione del קק"י (Consiglio Generale) dettatone il livello detto soprapìù dovrà andare a pro della חברה (confraternita) peril frutto de danari suddetti che tiene il קק"י (Consiglio Generale) di debito con essa חברה (confraternita); così puse vendendo il קק"י (Consiglio Generale) la portion di cassa del Formigini suddetto, debbano detti danari pagarsi alla חברה (confraternita) in conto del debito d'esso קק"י (Consiglio Generale).

[12 - 84 recto]

@primo gennaio 1743 Finale

Aggregatosi li signori della חג"ח (confraternita delle opere di misericordia) a riserva del signor Zaccaria Castel franco, che persona di lui partire dal ועד (consiglio) per qualche sua indisposizione diede le sue veci a restanti signori del ועד (consiglio) & a riserva del signor David Dina absente; il signor Iseppe Vittal Levi massaro rappresentò ai signori della חברה (confraternita) se si debba aggregare nel numero d'essa fraterna il signor Benedetto Gallico in vece del lui fratello signor Jacob (come di ciò esso signor Jacob ne ha fatto istanza) & il signor Samuel Levi in vece del fu suo fratello signor Salomon נ"ע (il suo riposo sia nell'Eden) quelli signori furono a pieni voti approbati, si che restano in bene registrati. ברוכים יהיו אכיר (e siano benedetti, amen e così sia).

Nella detta adunanza il suddetto signor Iseppe Vittal Levi massaro dell'anno passato esebì il conto di lui ממונות (amministratore) qual fu approbato e si trovò d'avanzo lira cinquantotto qualli furono consegnati alla cassa della חברה (confraternita); e per la nomina d'un nuovo massaro fu proposto di porre in bossola tutti i nomi dei signori בני החברה (membri della confraternita) & il primo che riferirà sarà il nuovo ממונה (amministratore) per l'anno precipiato e corrente 1743 & il secondo estratto per נכנס (entrante) & gli altri tre susseguenti estratti per גזברים (tesorieri) della medesima חברה (confraternita) tal proposizione fu accettata unanimamente da signori aggregati suddetto e posto in bossola i nomi dei signori suddetti uscì a sorte il signor Moisè Emanuel Donati per ממונה (amministratore) & per נכנס (entrante) l'eccellente signor Samuel Belgradi e per Cassieri uscirono li signori Zaccaria Castelfranco, Angelo di Ventura Castelfranco e Benedetto Gallico

ויהי נועם ה' [שם] עליהם וישלח ברכה במעשה ידיהם אכיר (sia amabile il Signore con loro e mandi benedizione per l'opera delle sue mani, amen e così sia).

@ 2 febbraio 1744

Aggregatisi i signori della חברה (confraternita) il signor Moise Emanuel Donati massaro dell'anno scorso esibì il conto del suo massariato, quale fu approbato, e si trovò d'avanzi lire cento trenta sei, bolognini quindici lire 36:15 in contanti & un mandato del קק"י (Consiglio Generale) di lire ottanta, che fu consegnato tanto i dannari, come il mandato a signori cassieri; e per la nomina d'un nuovo massaro fu proposto di porre in Bossola tutti i nomi dei signori בני החברה (membri della confraternita) & il prossimo che riferirà farà il nuovo ממונה

(amministratore) per l'anno principato e corente 1744 & il secondo estratto per נכנס (entrante) tal proposizione fu accettata unanimamente dai signori della חברה (confraternita), e posta in bossola i nomi dei signori Iosef Vitta Levi a sorte il signor Angelo di Ventura Castel franco e per נכנס (entrante) l'eccellente signor Samuel Isaac Belgradi e per Cassieri furono nominati li signori eccellente Iseppe Leon Ventura, il signor Moise Enoc Donati e il signor Samuel Levi ויהי נועם ה' [השם] עליהם וישלח ברכה במעשה ידיהם (sia amabile il Signore con loro e mandi benedizione per l'opera delle sue mani, amen).

4 dicembre 1744¹@

Aggregatisi i signori della חברה (confraternita) ad'istanza del signor Angelo di Ventura Castelfranco massaro; fu rappresentato dal maggiore Leon Samuel e suo fratello Salvador Angelo esser pronti al pagamento delli lire cinquanta havuti diraggione dalla חברה (confraternita) in titolo di prestito fino dalli 28 marzo 1741 e così questi furono ritirati le dette lire 50 e consegnatosi la loro poliza adietro; Parimenta il signor Angelo Castel franco massaro suddetto dimandò in nome della signora Ester Levi Dina, vedova del fu signor Abram un prestito di ragione d'essa חברה (confraternita) di quindici felippi; con esibire per sicurezza d'essa חברה (confraternita) alcuni bolettini da monte; e da signori tutti d'essa חברה (confraternita) fu dato l'assenso a detto prestito con che sia riscosso detti pegno, erimesso il danaro nella cassa & in possesso d'essa חברה (cofraternita) a tutto il mese d'Aprile prossimo anno venturo 1745 come si obbligo così di fare il signor Zaccaria Castelfranco, in mano a cui restano consegnati i detti bolletini di monte del numero di sei; e seguì il suddetto sborso delli nomati felippi quindici che sono lire 225²⁹⁰ e li suddetti lire 50 havuti dalli fratelli Osimo furono posti in cassa della חברה (confraternita).

@ 27 dicembre 1746 pagò come qui accanto alla partita sotto detto giorno.

[11 - 84 verso]

@25 dicembre 1744

Aggregatisi i signori della חברה (confraternita) a risserva del signor Alessandro Formigini che diede le sue veci al signor Samuel suo fratello & il signor Angelo Ventura Castelfranco massaro dell'anno spirante 1744 esebì il conto del suo massariato quale fu approvato e si

---

²⁹⁰ La cifra è stata cancellata.

trovò creditore dalla חברה (confraternita) di lire Novanta quali le furono pagati dalla cassa d'essa חברה (confraternita) e per nuovo ממונה (confraternita) fu²⁹¹ propose di gettare a forte que signori, che di molto tempo scarso non hanno ofiziato e discorsero l'affare & la proposizione non fu accettata anzi diedero l'autorità al signor Angelo di Ventura Castelfranchi di nominare uno d'essi signori per ממונה (amministratore) perche poscia già esposta alla Pallottiera, nominò il signor Castel franco, l'eccellente signor Iseppe Leon Ventura per ממונה (amministratore) dell'anno veniente 1745, poscia fu esposto alla Pallottiera e scruttinati li votti, ritrovandosi tutti nel sì, sì ch'è resta esso eccellente signor Ventura eletto qual signor ממונה (amministratore) nominò per suo נכנס (entrante) il signor Samuel Levi e per גשברי[ם] (tesorieri) d'essa חברה (confraternita) di consenso di tutti li signori aggregati furono nominati li signori Zaccaria Castelfranco eccellente signor Samuel Belgradi e il signor Benedetto Gallico

ויהי נועם ה[שם] עליהם וברוכים אביר (sia amabile il Signore con loro e benedetti siano, amen e così sia).

@31 dicembre 1744

Radunatosi i signori della חברה (confraternita) il signor Alessandro Formigini notificò agl'altri signori della חברה (confraternita) che per la sua età avanzata non può più assumere impieghi o carichi d'amministrazione in essa חברה (confraternita) e dimanda l'assenso da detti signori di porre il lui fratello signor Samuel in sua vece in tutto e per tutto perché possa continorcare esso suo fratello a procurare i i felici progressi della medesima חברה (confraternita) come ha fatto esso signor Alessandro per lo adietro il che gli fu adpresso a pieni votti; sicche resta inbene registrato il suddetto signor Samuel, nel numero de signori d'essa חברה (confraternita), in vece d'esso signor Alessandro.

@ 9 gennaio 1746

Aggregatisi i signori della חברה (confraternita) dall'eccellente signor Iseppe Leon Ventura massaro dell'anno spirato 1745 consegnò i suoi conti dell'anno passati quali furono approvati e si trovò d'avanzo lire ventinove quali furono posti in cassa; & dall'eccellente signor Ventura suddetto fu nominato per nuovo ממונה (amministratore) dell'anno entrati 1746 il signor Samuel Formigini fu esposto alla Pallottiera la proposizione resta con votti sei nel sì

---

²⁹¹ La parola è stata cancellata.

e due nel nò onde restò eletto e per suo נכנס (entrante) fu nominato il signor Benedetto Gallico e per גזברים (tesorieri) furono dichiarati li signori Moisè Emanuel Donati, Angelo di Ventura Castelfranchi, Iseppe Vittal Levi.

@ 14 marzo 1746 Finale

Aggregatisi il רוב (maggioranza) della חברה (confraternita) dal signor Samuel Formiggini: massaro fu rappresentato che il signor Jacob Gallico dimanda supraggio peril maritaggio della lui figlia e risolsero unanimi i detti signori aggregati di dargli lira cinquanta e fu dato ordine al signor Samuel Formigini massaro glieli debba sborsare; per poscia abbonarglieli nei suoi conti;

1746, 23 giugno. Aggregatisi i membri della חברה (confraternita) fu rappresentato dal signor Samuel Formiggini ממונה (amministratore) esser per farsi un pubblico incanto d'una casa e pezzo di terra contigua alli בתי הקברות (cimiteri) e che farebbe proprio farnel'acquisto per la medesima חברה (confraternita), onde li medesimi signori acconsentirono pienamente farne la compra con gl'effetti d'essa חברה (confraternita) e diedero l'ordine al signor Formigini ממונה (amministratore) procurarne l'effettuazione col piu possibile vantaggio.

[11 - 85 recto]

@ 30 giugno 1746 Finale

Radunatisi i signori della חברה (confraternita) a riserva dell'eccellente signor Ventura absente; il signor Samuel Formiggini ממונה (amministratore) notificò a signori aggregati, che fu fattola compra del nomato pezzo di terra, con sua casa e sua adivenza perla suddetta חברה (amministratore) col mezzo del signor Samuel Levi, nel prezzo di milla e cinquanta sei lire; onde si dovrà viggilare per trovare la summa cuovente al suddetto pagamento;

@ 27 dicembre 1746

Aggregatisi i signori della חברה (confraternita) a risserva del signor Samuel Levi absente; il signor Samuel Formiggini massaro dell'anno spirante 1746 consegnò i conti del lui ministero quali furono approvati; e si trovo di spese, più delle entrata di lire 354.6.8 de quali havendogli incontrati il signor Zaccaria Castelfranco lire 225 che doveva per conto della signora Ester

Levi Dina per altrettanti prestatigli la חברה (confraternita) fatto il dì 14 dicembre 1744 come dalla parte nel presente libro fatto detta giornata; resta creditore il signor Formiggini di lire 129.6.8 per i quali gli farà il nuovo ממונה (amministratore) un biglietto per tal suma e compito farà, verà egli fattato;

Poscia fu nominato il signor Iseppe Vittal Levi per nuovo ממונה (amministratore) dell'anno venturo 1747 et scruttinati i voti furono trovati tutti nel sì, sì che resta per bene eletto, e per suo נכנס (entrante) fu nominato & approvato l'eccellente signor Iom Tov Belgradi; e per cassieri furono nominati li signori Samuel Formiggini Benedetto Gallico e Samuel Levi.

@ 9 gennaio 1747

Ad istanza del signor Gioseppe Vital Levi ממונה (amministratore) fu aggregato i signori della חברה (confraternita) a risserva dell'eccellente signor Ventura absente & espose che vien pressato ad ordine dell'illustrissimo signor Podestà di dover prontamente far lo sborso delle lire 1056 per l'importo della pezzetta di terra e cassa contigua allo בתי הקבורות (cimiteri) comprato all'incanto pubblico, dimandando esso signor ממונה (amministratore) la dovuta proviggione per oviare i lettiggi e disturbi aissolsero unanimi che si facci il memoriale a Modena per ottenerne la permissione dell'acquisto; e poscia pensare al pagamento; ed in tanto si è deliberato, di far vendere quei depositi che si trovano in חברה (confraternita) per pegni fatti a particolari C.

@ 24 gennaio 1747

L'eccellente signor Iom Tov Belgradi come נכנס (entrante) della חברה (confraternita) in assenza del signor Gioseppe Vittal Levi ממונה (amministratore) fece aggregare i signori della חברה (confraternita) che tutti comparvero a risserva del signor Samuel Levi indisposto, e nella medesima aggregazione, fu fatto chiamare Leon Dina perche riscuotesse il pegno fatto col mezzo del signor Samuel Vitta Castelfranco nel חנות (negozio) de signor Formiggini sotto il dì primo dicembre 1741 di lire 350 fatto con i danari della חברה (confraternita) e il detto Dina si convenne di lasciar liberamente e con vendita.

[10 - 85 verso]

assoluta le robbe che componevano il detto pegno a risserva d'una perssana di seta cola di canella, due maretì, & una tovaglia quali furono restituiti al detto Dina, cui ne restituì il

bolotino e le medeme robbe furono poste nella cassa d'essa חברה (confraternita) per farne asiti a suò piacimenti.

@ 4 aprile 1747

Ad istanza del signor Iseppo Vittal Levi massaro fu fatto aggregare, i signori della חברה (confraternita) e comparvero tutti a riserva dell'eccellente signor Ventura impedito, e fu rappresentato dal signor massaro suddetto che davasi procedere per il pronto pagamento del terreno comprato per bisogno della חברה (confraternita) e dar g'incarti delle robbe e pegni trovansi nella cassa della medema חברה (confraternita); e tale fu concluso di fare ed in fatti così segui e si fece l'incarti delle robbe lasciati e venduti Leon Dina come nella parte di sopra così fu venduti il pegno che essi di ragione del fu Lustro Osimo e fu cavato lire 44:15 in vece di lire 50 che era debito alla חברה (confraternita) lo stesso seguì del pegno del fu Jacob Vitta Osimo di lire 250 e ne fu cavato lire 200.

Copia di foglio volante che dovevasi registrare nell'anno scorso e fù omesso onde si scrive in questo giorno posteriormente.

@ 10 gennaio 1748

Adunatosi membri della חברה (confraternita) a risserva del signor Samuel Levi impedito il signor Iseppo Vital Levi massaro dell'anno pivato 1748 consegnò li conti del di lui ministero quali furono approbati e li anò d'avanzo lire 56.

Poscia fù nominato l'eccellente signor Iom Tov Belgradi per nuovo ממונה (amministratore) dell'anno novo 1748 et scrutinati i voti furono trovati numero 4 nel sì e due nel nò sì che restò elletto e per suo נכנס (entrante) fù nominato et approvato il Benedetto Gallico e per cassieri furono nominati li signori Moise Donati e Angelo di Ventura Castelfranco ed eccellente signor Giuseppe Leon Ventura

Io Vitta Volterra סופר (scriba) presente ho coppiato la suddetta parte da foglio volante.

ב"ה [= בעזרת השם] (Nel nome del Signore)

ליוליו [...] מהבית שהוא של גירארדו מגיין²⁹²

---

²⁹² Questa nota scritta in ebraico è leggibile ruotando il foglio nel verso dell'andamento ebraico. Sono presenti tre righe verticali di cancellazione; probabilmente questo appunto precede la registrazione in italiano che si è scontrata con questa scritta già presente.

Livello [...] nella casa di Gerardo Maggio.

[10 - 86 recto]

@ 30 dicembre 1748

Adunatosi i signori della חברה (confraternita) a risserva del signor Zaccaria Castelfranco absente l'eccellente Iom Tov Belgradi massaro dell'anno presente 1748 consegnò i conti del di lui ministero quali furono approbati e li sinò d'avanzo lire 24:2:4 quelli cole lire 56 dell'avanzo dell'anno scorso furono impiegati nell'acquisto della casa e derra fata da Gio Po' come due liste d'essi esibita appie Poscia fù nominato il signor Angelo di Ventura Castelfranco per nuovo ממונה (amministratore) dell'anno avvenire 1749 e fù approvato appien voti e per suo נכנס (entrante) nominò il signor Moise Donati e per cassieri furono nominati l'eccellente signor Belgradi e il signor Samuel Formigini et il signor Iosef vitta Levi.

@ 4 gennaio 1750

Adunatosi li signori della חברה (confraternita) alla risserva del signor Zacaria Castelfranco inpotente a del signor Samuel Levi absente di Paese il signor Angelo Castelfranco massaro dell'anno scorso consegnò li conti del suo massariato quali furono approbati e si trovan d'avanzo lire 84:7 qualli consegnò al signor Samuel Formigini nuovo ממונה (amministratore) nominato ed approvato ed il suddetto signor Formigini ellesse per suo נכנס (entrante) il signor Iosef Vital Levi e per cassieri furono nominati il signor Moise Emanuel Donati il signor Benedetto Gallico ed il signor Samuel Levi e li terminò la congregazione.

31 gennaio 1750

Adunatosi li signori della confraternita חברה (confraternita) alla risserva del signor Samuel Levi che riburlse intemente il signor Samuel Formigini massaro dell'anno spirante consegnò li conti del suo massariato qualli furono approbati e si anò d'avanzo lire due cento ventotto e bolognini 18 liro 228:18 compresi in questi lire 50 che sono didepniti qualli furono consegnati all'eccellente Iosef Leon Ventura nominato nuovo ממונה (amministratore) perl'anno entrante con voti 5 nel sì et uno nel nò perchè paghi lire 127 al ruggi che cià credito per livello scaduto e ch'estingui un censo che ni nella compra del nono pezo di terra da Po' fin quale si paga lire 11:3 annuj e del signor Vita Ventura ממונה (amministratore) nominò per suo נכנס (entrante) il signor Iosef Vital Levi. Per cassieri furono nominati li signori

Samuel Formigini Angelo di Ventura Castelfranco et il signor Benedetto Gallico e si terminò la congreganza.

[f. 86 verso]

שנת תט"ו

זכר הוצאות שיש על קרקע ב"ח מידי שנה בשנה עד שיופרעו ה[...]. באשר נוביר למשה

ליוילו לסי גיראדו רוגייכל ששה חדשי טול יד ר" היינו לשנה 31:8:8

פירות ליואן בורגי מן ת ש ליט[רין] מקרן לע ה למאה 35:0:0 נפרע הקין והקיוו

פירות לסיסמונדו ויתיו מן תקע ליט[רין] לעב נ"ל 38:10:0 נפרע הקין והרינו

94:18:8

24:0:0

עוד הוצאות מהר"ר מילי ב"ל לחדש 24:0:0

לשמש מחפרה הנ"ל לשנה 5:0

123:18:8

ט"ה מלבר ליוילו הקורתינו שמוטל של הנעל[ה] דונא[טי]

לפרעו עבור ת"ק ממעות החבורה שיש בידו

ופורע עליהם למאה הם חמשי ליט[רין] נגר ליויל[ו] הקורוינו

זכרון הכנסות החבורה נעשה שנת תט"ו 1655

שכירות הבית וקרקע לאמ רוסי מתחיל א מיקיל תיו היינו

שנת 1655 עבור ג שני בנר בכתוב אשר ביד יורשי הנעל[ה]

כ"מ שלמה פסח פורע לשנה 150:0

רי ש"ן ביד הנעל[ה] פורמיגיני בנר בקוב ביר הנ"ל 35:0:0 מתחיל שנה שלהם אל לוייו תט"ו

רי מאת ליט[רין] ביד הנעל[ה] דונאטי בנ"ל היינו רל 20:0:0 מתחיל הדי עליהם חדש אייר

וליוילו הנעל[ה] פורמיגיני 15:1

ליוילו יורשי בנ"ל כ,מ שלמה פסח יצ"ו 10:4

ליוילו כ"מ משה פסח 2:18 מתחיל הליוילו מבני החבורה שנת

ליוילו כ"מ יורשי חותי פסח 8:3 ת"כ

ליויל בילגראדו 7:18

חשבון מסוררי[ם] 3:0

מסורר מהרו מילי 3:0

מסורר הנעל[ה] דונאטי

מסוררי[ם] הנעל[ה] פורמיגיני 6:0

מסורר יורשי נעל[ה] כ"מ שלמה פסח יצ"ו 3:0

מסורר כ"מ מנחם בן כ"מ משה פסח 3:0

מסורר יורשי כ"מ מתתיה פסח 3:0

מסורר בילגראדו 3:0

273:4

[f. 87 recto]

נפרע לסיסמונדו ויקיו העליו מנגד ולל ת"ק ליט[רין] לבד l 70

נפרע לבורגיל זכלם י"צ מרקיש ש"ח קרן שלו l 100

זכמן מה שיש לגבות מפרטי בנרא בכתוב י"ד של כל א וא בפילצה בעד כל חדש איר תכ"ד

הנעלה כ"מ שמואל פורמיגיני בתורת עסקא ומתחיל הרי וינאר תכ"ד l 622

יואן לודו לוכי ת"כ מורארי בנרא l 31:6

כ"מ יוסף לוי ת"פ מידפרי בנרא בכתוב נכנס בחשבון הקק"י 24

בירשיל וייתי ב"ב פולי ממורארי l 73

שבירות מא"מ רוסי מתחיל סוף סיטי[מבר] ת"כד היינו 1664

ופורע לשנה l 180 ועד יו ש פיבראר תכ"ה

לא פרע דבר לט"ח

אחים דונאטי חייכים מקרן l 200

וח ורצו עד אויר תבד בנרא בחשבון כ"מ יוסף וינטורה l 144:17

עוד חייב הנעל[ה] פורמיגיני בנרא בכי l 189:14

[f. 87 verso]

ראשון דרך בא בתוך בתי חיים

בור וחפירה תחום {פרופאניא}

גדר תחום {עלון}

שורה						מקום הקברים
א	קבר א	קבר ב	קבר ג	קבר ד	קבר ה	קבר ו
ב	קבר א	קבר ב	קבר ג	קבר ד	קבר ה	קבר ו
ג				מרת ריקה אשת כמ"ר משלם הכהן מאיסטי		
ד			מרת ליויא אשת כמ"ר אלישע פורמיגיני שפ"ז בא	כמ"ר יהודה פסח שפ"ח בג		
ה						
ו						
ז	חכם מארץ הקדושה					
ח						
ט						
י						
יא						

יב	כמ"ר נתן דונאטי שצ"ב	מצבת קבורת כמהח"ר משה ליון אלול שצ"ב	הנער דונאטו דונאטי בן כמ"ר יוסף ת"ד	קבר כמ"ר יוסף דונאטי יא' תשרי ת"י	כמ"ר גבריא'ל אוסילי שנת תט"ו אלול	כמר שמואל נתן [...] קבר מרת רחל דונאטי
יג						מצבת מרת דבורה פסח אשת כמ"ר שלמה פסח שצ"ח
יד	כמהר"ר מאיר מילי זצק"ל תמוז שנת ת					
טו			כמ"ר דוד בן כמ"ר חזקיה פסח פח'	מרת גינטיל אשת כ"מ משה יהדה בילגראדו אייר ת"ו פט	מרת ריגינה אשת שלמה פסח טבת ת"ז צ	מרת שרה בילגראדי שבט צא
יו	יהודה בילגראדו קבר בן [...]	קבר מרת אסתר אלטין סיון ת"ז צב	קבר מרת שרה זלמן יו[ם] א י"ו שבט ת"ח צג	קבר בן כ"מ יהושוע דוד כמ"ר תשרי קבר כמ"ר רפאל	בין קבר הנ"ל ומרת ריגינה יש קבר מאיר מילי בן יוסף מילי צו	אביגיל בת קטנה מכמ"ר מנחם בר משה פסח צו
	כמ"ר חזקיה פסח אלול שנת ת"ט צז					

		ותחתיו יש קבר מרת לייא שרה מילי אדר ת"ט צה	בן כמ"ר חזקי[ה] פסח צד			
יז	כמ"ר אלישע פסח בח אלול שנת ת"ט צח	קבר כמ"ר שמואל מנטי סנטו שנת ת"י חדש שבט צט	קבר מרת אילה בילגראדי שנת ת"י י[ום] ז ואדר ק	מרת דולפינה פסח אלול תיא	כמ"ר מנחם פסח בר שלמה ראשון לחם[לחול מועד] של סוכות ת"יב קב	כמ"ר דוד פסח שני לחם[לחול מועד] של סוכות ת"יב קב
	קבר קד כסליו ת"יב מרת ברוניטה אשת כמ"ר חזקיה פסח ז"ל קד	קבר מרת דולצה פורמיגיני י[ום] א של פסח ת"יב בת כמ"ר אלישע פורמיגיני קה	קבר הנעלה שלמה פסח ח תשרי ת"יג קו	קבר בצלאל פסח בן כמ"ר מנחם י[ום] ד חולת מועד של סוכות ת"יג קז	קבר אברהם שלום פסח בן כמ"ר דוד פסח ז"ל פסח ת"יג קח	
	קבר קי"ח ליל [...] ג ניסן תכ"ד מרת אסתר אשת הנ"ל	קבר הנעלה אלישע פורמיגיני ז"ל	מרת ליאנורה מילי	קבר כ"מ שמואל פסח	ק[בר] מרת דיאמברה פסח	ק[בר] כ"מ משה פסח

					אלישע	
					פורמיגיני	

דרך בין קברים למקום נזרע

דרך לבא ממקום שקנינו מהויקיו לבא בבתי חיים

בור וחפירה תחום {פרופאניא}

קבר מרת שרה קאמיורי שנת תיד ק"ט	בת כמ"ר שמואל פורמיגיני שנת תי"ח אלול קיב
קבר מרת גינטיל קאמיורי באלול תיו קי	קבר מרת לאורה רובירה טו אדר ראשון תי"ח קי"ג
קבר כמ"ר מאיר אוסימו ב לחדש מנחם תי"ח קיא	קבר מרת אוריצי זצ"ל בילגראדי בא' אדר ראשון תי"ח ק[יד]
	קבר כמה"ח מנחם בן מונציליסי ב"ג אלול תי"ט קטו
	קבר מרת ריקה דונאטי ליל ג ט חשון תכ"ב קיו
	קבר בן כ"מ אליה ברוך פסח קבר בן כמ"ר שמשון פסח
	קבר בת כ"מ משה יהודה בילגראדו קבר בת כמ"ר שמשון פסח
	קבר כמ"ר משה פסח קי"ז
	קבר מרת אסתר פורמיגיני ²⁹³
	קבר מ[רת] ליאנורה אשת ר' פנחס מילי
	קבר הח"ר ר' שמואל פסח
	קבר מ[רת] דיאמברה אשת כ"מ משה פסח
	קבר בחר כ"מ משה בן המנוח כ"מ דוד פסח

חפירה תחום בית {פאסטור}

²⁹³ È stato cancellato.

[f. 88 recto]

חפירה תחום {פרופאניא} חפירה תחום [...] כמ"ר דוד פסח

קבר כמ"ר	קבר כמהח"ר		קבר כמהר"ר	קבר כמ"ר
עובדיה סנגויני	שמואל סנגויני		יוסף מילי זצוק"ל	אליקים לוי ז"ל
שבט כ"א שנת	שבט כ"א שנת		כ"א אלול	
ת"ח	ת"ח		תכ"א	

חפרה תחום {גוצת}²⁹⁴

חפירה תחום {גראפי}²⁹⁵

[f. 88 verso]

Foglio vuoto

[f. 89 recto]

ב"ה

להיות שרצונינו הטוב להיות מוחזקים בבתי חיים מפינאלו בכל התנאים הכתובים בפרטי
שנעשה בחברת ג"ח תחת יום ב כ"ז טבת שנת ת"ב לפ"ק שעבר לכן אנחנו ח"מ
מחייבים ומשעברים קניינו ורבושינו שקנינו ושנקנה לפרוע חלקינו המגיע אל
כל א וא ממנו כפי ערבי כל הקק"י לעת עתה בכלל חוץ מערך מעלת הדונאטו שלא
יוכלל כזה יען הם מוחזקים, וכנראה בפרטי הנ"ל מהעשרה סקו[די] מפירות הקרקע
מהבתי חיים {הנפרעי[ם]} אל הקורוינו { ככל שנה ושנה היינו
{לפרעם אל הקורוינו} או אל
החברה כאשר יראה בעינינו וכנראה בפרטי הנ"ל , בחיוב בנ"ל ובנ"ל לפרוע הקרן

²⁹⁴ Scritto sul lato ssinistro del foglio.

²⁹⁵ Scritto in fondo al foglio, al contrario.

המגיע לכל א ממנו כפי הפירות הנ"ל לערך חמשה למאה בזמן עשרה שנים רצופי[ם]
 מתחילים ביום זה ומשלים בסדרם כל שנה הראשה וכפי פירעון הקרן
 אשר יגיע אלינו ונפרע אותו מידי שנה ושנה בנ"ל בן יגרע פרעונינו כפירות הנ"ל
 לערך ממשה למאה בנ"ל עד שבסוף העשרה שעם לא ישאר לנו לפרוע עוד לא
 הקרן ולא הפירות ואחרי חתימן שעבורינו זה נהיה מוחזקים כנראה בפרטי
 הנ"ל וכל זה מתחייבים את מרצוק נפשינו הטע בלי שום אונם ובפייה כלל ועיקר
 והיה זה פה פינאלו יום ד כ"ט לחדש טבת שנת ת"כ לפ"ק והכל שריר וקים
 אני יוסף מילי משתעבד בנ"ל בשמי ובשם אלמנת אבי זצוק"ל
 אני אברהם בילגראדו משתעבד בנ"ל
 אני שלמה פסח משתעבד בשמי ובשם היקריל נכדי כ"מ
 משה {מוחזקי[ם]}
 נכדי ומהם במתם בנ"ל [...]

[f. 89 verso – foglietto lato fronte]

דף מ יש סלדו ונ"ח בעד גיטן תי"ב 1 71
 רויח ב שנים דף מד 1 40
 ומסוררי[ם] ונדבות 16:19
 דף מ"ד 127:19
 דף מ"ו רויח י"נ חדשים 21:13
 מסוררי[ם] ונדבות
 כל ניסן תט"ו 1 74
 1 56:16
 דף מ"ח רויח א שנה 1 20
 מסוררי[ם] ונדבות 1 7:10
 עד כל חדש ניסן תיו
 דף נ 1 184:6
 25:16
 דף נ"א כל ניסן תי"ח 1 210:2

34:17

244:19

כל ניסן תי"ט 20

מסוררי[ם] ונדבות 1:13

266:12

נ"ד ניסן ת"כ 20

דף לנ"ד מסוררי[ם] 3

289:12

[f. 89 verso – foglietto lato retro]

מתה לת"ז לא 1 9:12

ועד ת"ז דף ל"ג 1 5:9

רויח ב שנים תו ות"ז 1 40

עד ניסן ת"ק מ"ב 1 5:18

רויח ועד אדר ת"ח 1 20

1 80:19

ניסן ת"ח פרע 1 21

נשאר חייב תי"ז 1 59

עוד פרע לטח רויח 1 29

נ"ח 1 30:19

עד כל חדש ניסן ת"ז מסוררי[ם] 1 7:7

בתד בנו ונדבות 1 6

ריו וחזן ב שנים[ן] דף ל"ז 1 40

L 84:6

רויח תיא דף לח 20

מסוררי[ם] ונדבות דף הנ"ל 1 13

117:6

[90 verso (1)]

In Christi nomine amen, anno millesimo sexientesimo decimo sexto (1616), indictione decimuquarta die vero veneris 9 decembris. Producti fuerint infrascripti cum introcluso memoriali per dominum Simonem Borgum Hebreum illustrissmi domini Iohannis Baptistae Laderchi serenissimi domini ducis Cesaris Estensis Mutinae (Modena) atque illustrissimo domino gubernatori directe [...] Mutinae die 25 mensis 9bris (novembris) 1616. Tenoris infrascripti videlicet a tergo il molt'illustrissimo dominus signor honoratissimo il signor governatore del Finale a integratione, molt'illustrissimo signor honoratissimo Dai congregato memoriale di cotali [...] vostra signoria vedrà quel che narrano, e però comanderà loro di potersi adunare per l'effetto che chiedono

[90 recto]

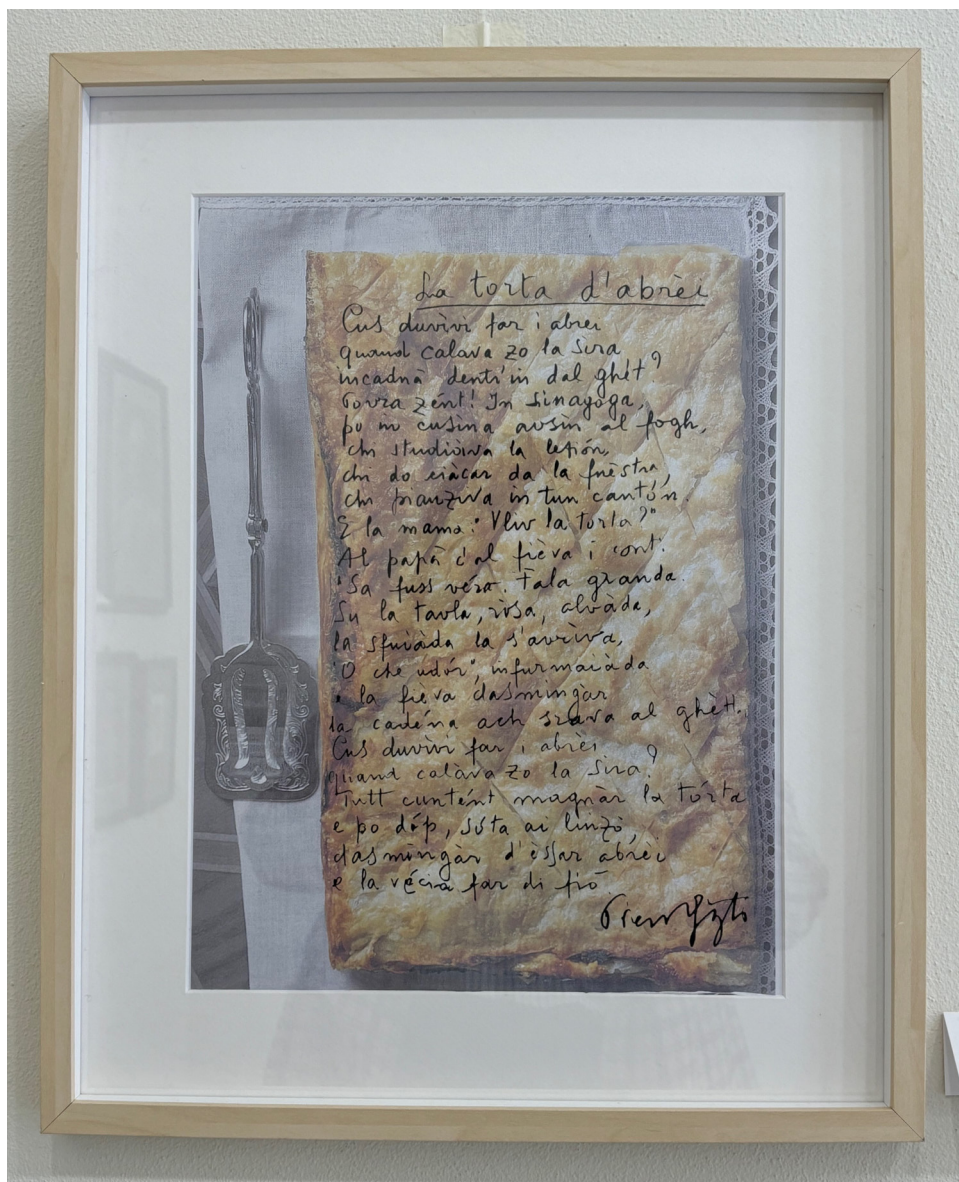
nel medesimo loro memoriale permettendo quello potere il medesimo a quelli hebrei, e le baciò la mano. Di Modena li 25 9bre (novembre) 1616 servitor di vostra signoria Giovanni Battista Laderchi tenor memorialis predicti sequitur ut infra videlicet: a tergo a sua altezza serenissima per l'Università degli hebrei del Finale. Datus vero serenissimo presidenti per l'Università degli hebrei del Finale devotissimi servi di vostra altezza serenissima hanno convenuto di radunarsi quando sia bisogno in luogo segreto (non pubblico) per beneficio qualche loro interesse e particolarmente per sovenire poveri, e maritar citelle, et mantener putti (bambini) alle scuole, e perché il signor governatore del Finale si rende alquanto difficile a conceder loro

[89 verso (2)]

loro che li possono liberamente fare, ricorrono perciò alla benignità di vostra altezza serenissima humilmente supplicandolo a conceder loro licenza ch' lo possino fare non ostante, che della grazia ne rimarranno all'altezza vostra serenissima per sempre obbligatissimi.

Ego Silvester Camperinus notarius publicus ferrariensis ad presens in Cancelleria Criminali terrae Finalis pro domino Francisco Rantio notario supradictam copiam ex propriis originabilibus extraxi et copiavi, et an libere [...] predicti de verbo ad verbum registravi prout est videri ad cartam 189 et in hanc publicam formam redegei in quarum fide hic me subscripsi in solito meo segno signavi rogatis et requisibus.

Immagini

1 - La torta d'abrèi

Poemetto dialettale dedicato alla Torta degli ebrei, composto da Pirin dal Final (pseudonimo di Piero Gigli). Foto scattata alla mostra dedicata alla Famiglia Castelfranchi, in occasione della Giornata Europea della Cultura Ebraica 2024 a Finale Emilia²⁹⁶.

²⁹⁶ Mostra sulla famiglia Castelfranchi a Finale Emilia. Pieghevole della mostra con notizie storiche: <https://www.comune.finale.mo.it/vivere-il-comune/eventi/una-mostra-ripercorre-la-storia-della-famiglia-castelfranchi>.

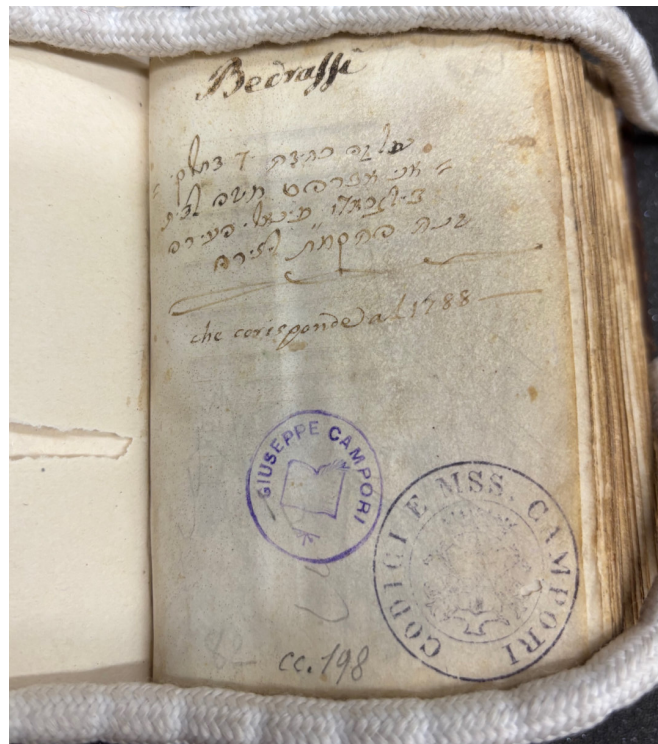
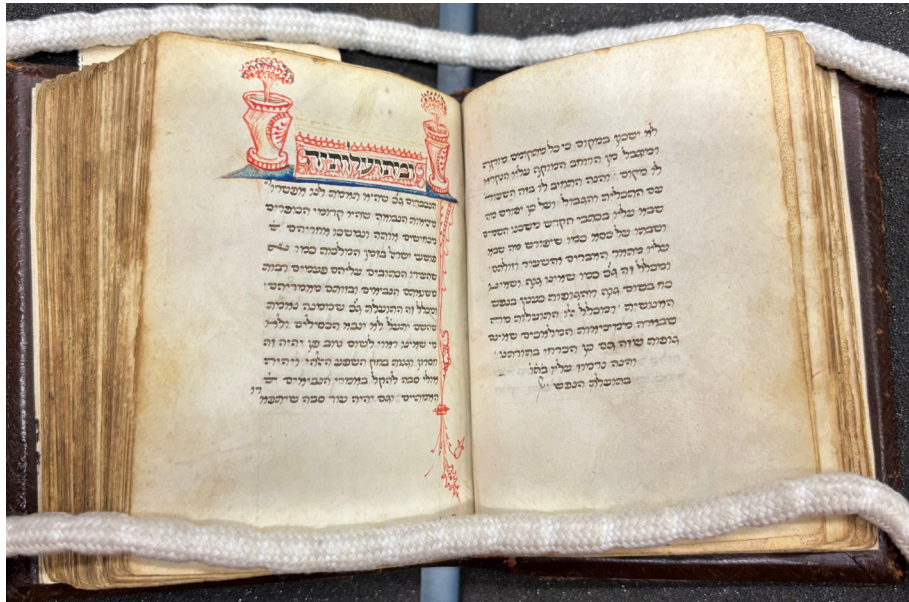

2 - Ketubbah di Finale Emilia, 1846.

Conservata presso la *Columbia University Library* a New York (Ms. X 893 K 5193 no. 1).²⁹⁷

²⁹⁷ Manoscritto descritto nel primo capitolo.

3 - Codice del XIV e XV secolo con nota di possesso relativa a Finale Emilia
 Conservato nella *Biblioteca Estense* di Modena (Ms γ.K.7.11 - fondo Campori APP. n. 82).²⁹⁸

²⁹⁸ Manoscritto descritto nel primo capitolo. La nota di possesso si trova nella seconda fotografia.

4 - Rotazione del registro e cambio di lingua nei verbali

Foglio 73 recto corrispondente all'ultima registrazione in ebraico nel registro della Confraternita; nella seguente pagina si nota infatti il verbale redatto in lingua italiana capovolto rispetto a quello in ebraico. La seconda immagine invece mostra il registro a seguito della rotazione, con il verbale in ebraico al contrario (f. 73 verso).

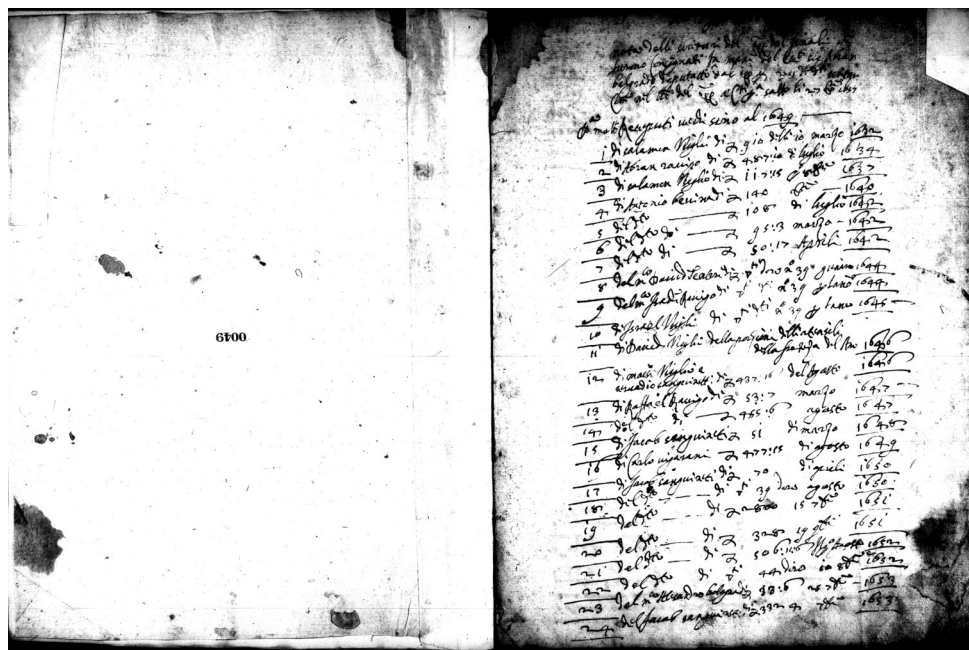
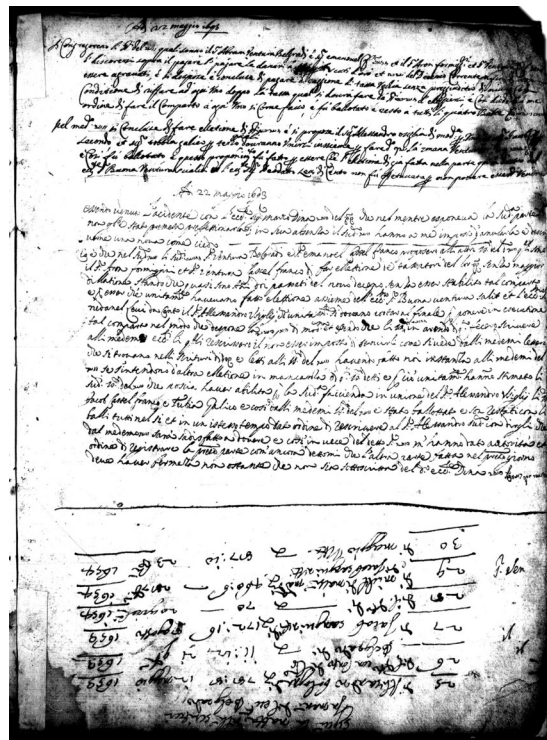

5 - Registro della Confraternita delle Opere di Misericordia

Prima pagina del *pinqas vergata* in ebraico, con l'inizio degli statuti nell'anno 1615 e ultima pagina in latino con la concessione a riunirsi del 1616.

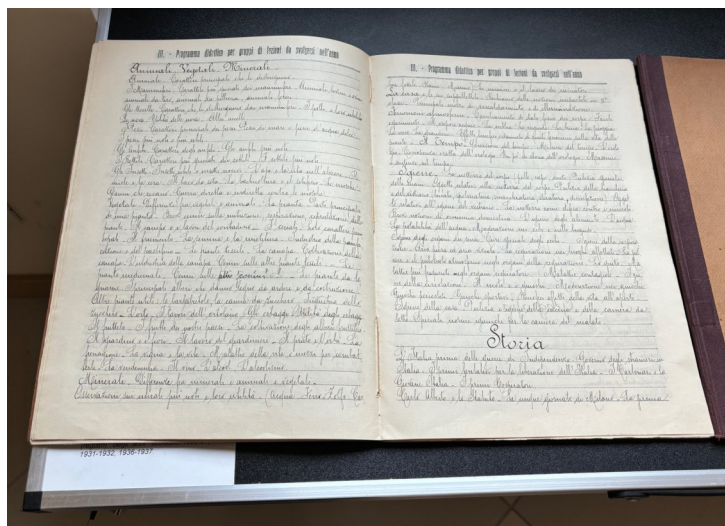
7 - Registro del Consiglio Generale conservato a New York

Immagini del microfilm in bianco e nero delle ultime pagine del registro (f. 0030 e f. 0031), in cui compare la lista dei conti vergata dal 1632 al 1654, che si scontra con la redazione dei verbali scritti successivamente.

8 - Lista dei *Muḥzaqim*

Foglio 89 recto del registro della Confraternita, contenente la lista dei *Muḥzaqim*. In questa carta è presente un foglietto con i conti che è stato posto sopra alla lista, scritto su entrambi i lati.

9 - Registro di classe di Elvira Castelfranchi

Foto scattata alla mostra dedicata alla Famiglia Castelfranchi, in occasione della Giornata Europea della Cultura Ebraica 2024 a Finale Emilia.

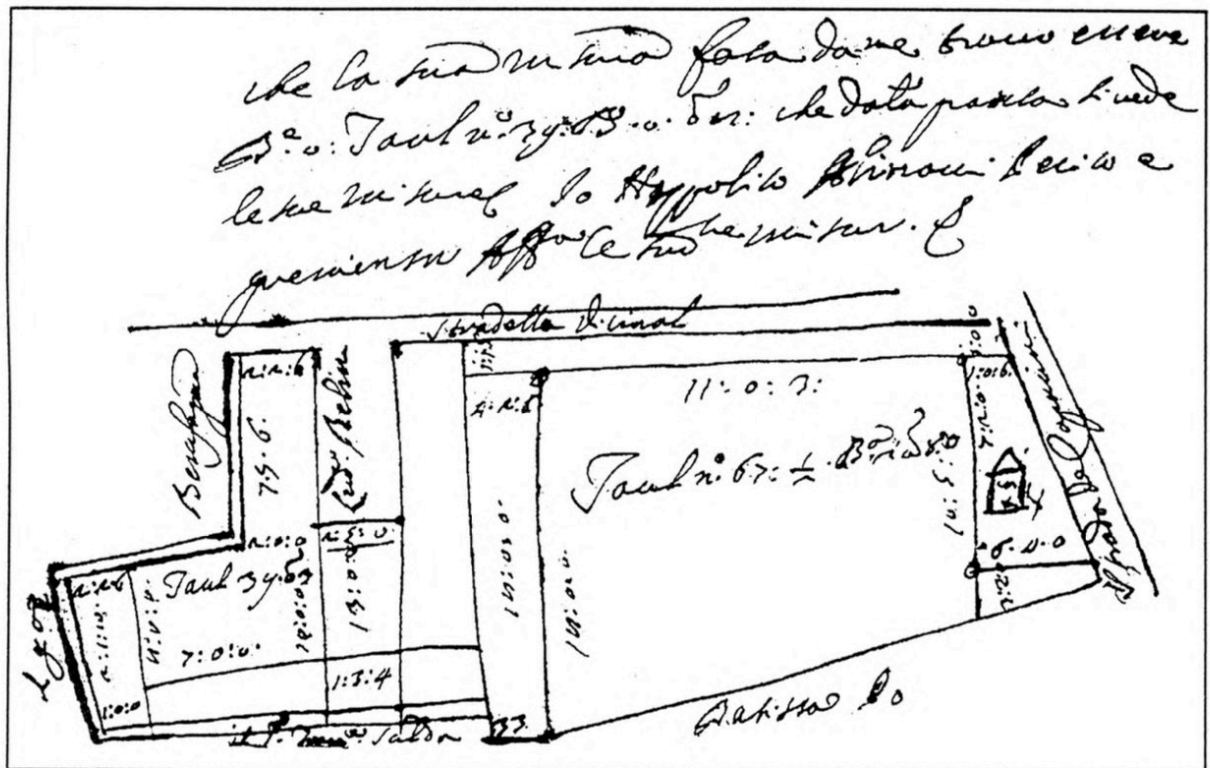

10 - Cimitero ebraico di Finale Emilia con le lapidi rivolte verso Gerusalemme

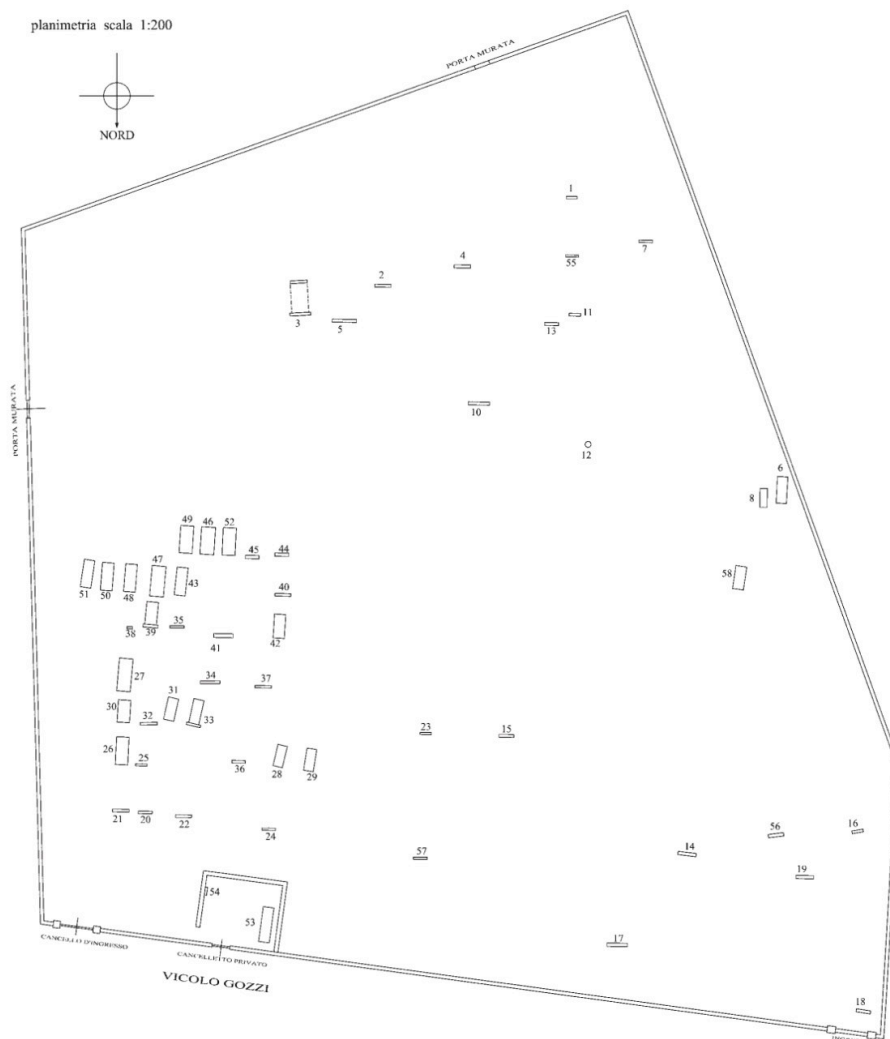
11 - Stella a cinque punte nel cancello del cimitero ebraico di Finale Emilia

**12 - Pianta del cimitero ebraico disegnata da Ippolito Alinovi
nella seconda metà del Seicento.²⁹⁹**

²⁹⁹ Balboni, Perani, Creatura, Corazzol, *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, cit., p. 75.

MAPPA DEL CIMITERO EBRAICO DI FINALE EMILIA, ANNO 5771-2011

ELENCO DELLE SEPOLTURE

1. SIMHAH FORMIGINE - 1585 (fese 1625)	18. AHARON CASTELNOVO - 1855	39. ANNA LEVI IN CASTELFRANCHI - 1904
2. LIVIA FORMIGINE - 1637	19. LAPIDE DI PERSONA IGNOTA	40. EUGENIA POA - 1907
3. MOSIEH LEON (REVERE) - 1632	20. MOISE RIMINI - 1877	41. GIUSEPPE COEN - 1913
4. DEVORAH PESAH - 1637	21. DEBORA LEVI - 1877	42. SARA CAROLINA PADOVA IN OSIMA - 1913
5. FAMIGLIA DEI NATAN (DONATI):	22. RUBINO DONATI - 1878	43. BIANCA CASTELFRANCHI - 1916
NATAN NATAN (DONATO DONATI) - 1631	23. GENZAH - 1880	44. ELETTRA COEN IN OSIMA - 1926
NATAN NATAN (DONATO DONATI, DI YOSEF) - 1644	24. ALESSANDRO DONATI - 1878	45. LODOVICO OSIMA - 1935
YOSEF NATAN (IOSEFFO DONATI, DI SIMONE) - 1651	25. CONSOLA CASTELFRANCHI - 1886	46. ALESSANDRO OSIMA - 1935
6. AVRAHAM HAMAIN - 1682	26. GIULIA FORMIGINI IN COEN - 1886	47. EMILIO CASTELFRANCHI - 1938
7. STELLA PADOVA - 1700-1701	27. SEPOLTURA DI PERSONA IGNOTA	48. FANNY CASTELFRANCHI - 1943
8. YEHUDAH SASSON - 1708	28. MICHELE LEVI - 1893	49. MARIANNA CASTELBOLOGNESI IN OSIMA - 1944
9. REFAEL SHELOMOH LEVI - 1733-1734	29. LUSTRO LEVI - 1893	50. ZAIRA CASTELFRANCHI - 1945
(Museo del Territorio)	30. ANGELO COEN - 1894	51. ELVIRA CASTELFRANCHI - 1945
10. SHEMARVAH REFAEL FORMIGINI - 1768	31. ELIA VITA OSIMA - 1896	52. ANITA OSIMA - 1963
11. ANNA LEVI IN BELGRADO - 1774	32. RENZO COEN - 1896	53. CATERINA FERRARI IN RIMINI - 1966
12. MOSIEH MENAHEM NATAN (DONATI) - 1776	33. BIANCA MODENA IN COEN - 1898	54. MICHELE ELIA RIMINI - 1985
13. YOMTOV BELGRADO - 1786	34. EMILIO LEVI - 1900	55. BASAMENTO DI LAPIDE
14. YAAQOV YSR'EL FORMIGINI - 1788	35. ISRAELE CASTELFRANCHI - 1900	56. BASAMENTO DI LAPIDE
15. REFAEL GAVRIEL HAYYM ANCONA - 1804	36. ADELAIDE DONATI IN COEN - 1901	57. BASAMENTO DI LAPIDE
16. DIAMANTINA OSIMO - 1836-1837	37. ELIA VITTORIO OSIMA - 1902	58. FRAMMENTI DI SARCOFAGO - SEC. XVII-XVIII
17. GEDALYAH OSIMO - 1851	38. UMBERTO MELI - 1903	(trasferiti dalla camera mortuaria)

13 - Mappa del cimitero ebraico di Finale Emilia, 2011³⁰⁰

³⁰⁰ Ivi, p. 86.

14 - Mappa del cimitero ebraico nel *pinqas* della Confraternita al foglio 88 recto

Indice dei nomi in ebraico

מפתח השמות

בילגראדו, אילה	אוליוויטי, [Olivetti] אליעזר
בילגראדו, גינטיל	אוליוויטי, גרשון
בילגראדו, משה יהודה	אוליוויטי, משה
בילגראדו, שרה	אוליוויטי, משלם
בילגראדי, [Belgradi] אוריצי	אונופרי, [Onofri] בורטולמו
בירסאני, [Bersani] אינוסינצו	אוסילי, [Usigli] אלישע
בן ציון, [Ben Sion] שמעון	אוסילי, גבריאלי
בריוויליירו, [Breviglieri] יירולימו	אוסילי, וורדימס
גאליקו, [Gallico] אליעזר	אוסימה, [Osima] דיאמנטי
גאליקו, ברוך	אוסימו, [Osimo] מאיר
גאליקו, דוד	אוסימו, שמואל מרדכי
גאליקו, טוביה	אורבינו, [Urbino] יחיאל חיים
גאליקו, יהושוע	אלטינו, [Alatino] אסתר
גאליקו, יהושוע דוד	אלטינו, בינוינוטה
גאליקו, ישמעאל	אלטינו, ורם יחיאל
גאליקו, ישראל	אלטינו, טוביה
גאליקו, משה	אלטינו, משה
גאליקו, משה יחיאל	אלינובי, [Alinovi] איפוליטו
גראפו, [Graffo] יוסף	אלינובי, יוסף
דינה, [Dina] דוד שמואל	אסקולי, [Ascoli] יעקב
דינה, מרדכי	בוטרי, [Butri] יוסף
וויקיו, [Vecchio] סיסמונדו	בורגו, [Borgo] אברהם
וינטורא, [Ventura] יוסף	בורגו, יצחק ידידיה
וינטורה, יוסף	בורגו, שמעון
וינטורה, ישראל	בורגי, [Borghi] ליואן
זלמן, [Zelman] מאיר	בורגילו, [Borghello] גיואן
זלמן, משה דוד	בילגראדו, [Belgrado] אבישי
זלמן, שמואל	בילגראדו, אברהם

מונטי סאנטו, אשר	זלמן, שרה
מונטי סאנטו, יוסף	זרפתי, [Sarfatti] ברוך
מונטי סאנטו, שמואל	חמיץ, [Hamiş] אברהם
מוניז, [Monisi] אברהם	ישראל, [Israele] דניאל
מוניס, דניאל	כהן, [Kohen] יעקב
מוניס, עמניאל	כהן, יעקב יצחק
מונציליסי, [Monzilisi] מנחם בן	כהן, יצחק
מוריטו, [Moretti] גיירולימו	כהן, משלם
מילי, [Melli] אברהם	כהן, ריקה
מילי, בן ציון	כהן צדק, [Kohen Sedeq] שלמה
מילי, יוסף	לוי, [Levi] אליקים
מילי, יעקב	לוי, אסתר
מילי, ליאנורה	לוי, יהודה
מילי, לייא שרה	לוי, יוסף
מילי, מאיר	לוי, יוסף ליאון
מילי, פנחס אליה	לוי, מתתיה
מיליארי, [Migliari] אלבירטו	לוי, רפאל שלמה
מיראנדולה, [Mirandola] חזקיה	לוי, שמואל
מיראנדולה, רפאל	לוריא, [Luria] יוסף
מלרוקא, [Della Rocca] יהושע	ליאון, [Leon] דוד
מלרוקא, שבתי ידידיה	ליון, משה
מסראני, [Massarani] יוסף	לנטרנרו, [Lanternaro] בן ציון
מרקאריה, [Marcaria] שמעון	מאודינה, [Da Udine] אהרן
נורצי, [Norcia] מנחם	מאודינה, גרשון
נורצי, מרדכי	מאוריציז, [Maurizio]
נתן, [Donati] אליעזר [דונאטי]	מודיליאני, [Modigliani] רפאל
נתן, אליקים [דונאטי]	מודינה, [Modena] הללויה
נתן, אלישע [דונאטי]	מודינה, זכריה
נתן, יוסף [דונאטי]	מולהטרי, [Da Velletri] סמיראלדה
נתן, יעקב [דונאטי]	מונדולפו, [Mondolfo] מרדכי
נתן, מתתיה [דונאטי]	מונדולפו, רפאל
נתן, נתן [דונאטי]	מונטי סאנטו, [Monte Santo] אליעזר

פירארי, [Ferrari] לודויקו	נתן, רחל [דונאטי]
פיראריסי, [Ferraresi] ברוך	נתן, ריקה [דונאטי]
פסח, [Pesah] אביגיל	נתן, שמואל [דונאטי]
פסח, אברהם שלום	נתן, שרה [דונאטי]
פסח, אליה ברוך	סאראול, [Saraval] שלמה חיים
פסח, אלישע	סגל, [Sagal] מתתיה
פסח, בנימין	סגרי, [Segre] אהרן יעקב
פסח, בצלאל	סגרי, נתנאל
פסח, ברוניטה	סולדה, [Soldati] אליסנדרו
פסח, דבורה	סולדה, גיואן באטיסטה
פסח, דוד	סולדה, פראנססקו
פסח, דולפינה	סוליאני, [Soliani] פינחס
פסח, דיאמברה	סירקייארי, [Serchiari] אוטאויאן
פסח, זכריה	סנגויניטי, [Sanguinetti] אליה
פסח, חזקיה	סנגויניטי, עובדיה
פסח, יהודה	סנגויניטי, שמואל
פסח, יהודה בר רפאל	סרוואל, [Saraval] אברהם
פסח, יוסף	סרוואל, יהודה לִיב
פסח, יעקב	עוזיאל, [Ozi'el] אליעזר
פסח, ישי ממודינה	פאדווה, [Padova] יהודה מצליח
פסח, יששכר	פאטורינו, [Fattorino] רפאל
פסח, מנחם	פאנו, [Fano] עזריה
פסח, מנחם בר משה	פאנו, רפאל
פסח, משה	פולטרוניירי, [Poltronieri] דומיניקו
פסח, משלם	פורמיגיני, [Formigine] אהרון
פסח, רגינה	פורמיגיני, אלישע
פסח, רפאל	פורמיגיני, אסתר
פסח, שבתאי [שבת]	פורמיגיני, דולצה
פסח, שלמה	פורמיגיני, דיינה
פסח, שמואל	פורמיגיני, ליויא
פסח, שמואל חיים	פורמיגיני, שמואל
פסח, שמשון	פורמיגיני, שמואל

רובירה, יוסף	פסח, שרה
רובירה, ישראל	קאמיוֹרי, [Camaiori] גיינטיל
רובירה, לאורה	קאמיוֹרי, יוסף
רוגיו, [Ruggi] גירארדו	קאמיוֹרי, משה
רומיאה, [Romei] גריגוריו	קאמיוֹרי, שרה
רומיאו, קרלו	קאמילה [Camilla] [...]
רוסי, [Rossi] אנטוניו מריא	קולוניא, [Colonia] ישמעאל
רוקה, [Rocca] ידידיה	קוניאן, [Conegliano] אברהם
רוקה, עובדיה	קוניאן, מרדכי
רימונדין, [Ramondini] בירנרדין	קורווינו, [Corvino] גיון באטיסטה
רינאלדי, [Rinaldi] קרישטופלו	קנשטאנצו [Costanzo]
ריקי, [Ricchi] עמנואל	קסטילאזו, [Castellazzo] גוידו
	רובירה, [Rovere] דיאמנטי

Indice dei nomi in italiano

Alatino, Benvenuta	Breviglieri, Girolamo
Alatino, Ester	Butri, Giuseppe
Alatino, Mošeh	Camaiori Gentile
Alatino, Tobia	Camaiori, Mošeh
Alatino, Varam Yehiy'el	Camaiori, Sara
Alinovi, Giuseppe	Camaiori, Yosef
Alinovi, Ippolito	Camilla [...]
Ascoli, Ya'aqov	Camperino, Silvestre
Barbieri, Carlo	Canaruti, Emanuel
Belgradi, Abram Ventura	Candrini, Carlo
Belgradi, Emanuel	Castelfranchi, Angelo (di Ventura)
Belgradi, Yom Tov	Castelfranchi, Elia Benedetto
Belgradi, Jonaton	Castelfranchi, Emanuel
Belgradi, Samuele Isaia	Castelfranchi, Emmanuel Salomone
Belgrado, Abram Ventura	Castelfranchi, Ezra Benedetto
Belgrado, Avraham	Castelfranchi, Giuseppe
Belgrado, Avyšay	Castelfranchi, Jacobbe
Belgrado, Gentile	Castelfranchi, Mosè Vita
Belgrado, Ila	Castelfranchi, Sabadia
Belgrado, Moise Leon	Castelfranchi, Samuele (Vitta)
Belgrado, Mošeh Yehudah	Castelfranchi, Sanson
Belgrado, Orizia	Castelfranchi, Simon
Belgrado, Sara	Castelfranchi, Ventura
Ben Šion, Šim'on	Castelfranchi, Ventura Vital
Bersani, Innocenzo	Castelfranchi, Zaccaria
Bielli, Angelo	Castelfranco, Elia Benedetto
Biniamin da Reggio	Castelfranco, Emanuel
Borghello, Giovanni	Castelfranco, Josef
Borghi, Leone	Castelfranco, Ventura
Borgo, Avraham	Castellazzo, Guido
Borgo, Šim'on	Colonia, Yišma'el
Borgo, Yišhaq Yedidyah	Conegliano, Avraham

Conegliano, Mordekay	Ferraresi, Aron Ben
Corvino, Gian Battista	Ferraresi, Baruk
Costanzo [...]	Ferrari, Lodovico
Da Udine, Aharon	Finzi, Simon
Da Udine, Geršon	Forli, Alessandro
Della Rocca, Šabbetay Yedidyah	Formigine, Aharon
Della Rocca, Yehošua	Formigine, Alessandro
Dina, Daniel	Formigine, Dina
Dina, David	Formigine, Dolce
Dina, David Šemu'el	Formigine, Eliša'
Dina, Ester Levi	Formigine, Ester
Dina, Leon	Formigine, Livia
Dina, Mordekay	Formigine, Salomone
Donati, Dina	Formigine, Šemu'el
Donati, Donato (Natan)	Formigine, Simon
Donati, Eli'ezer	Gallico, Baruk
Donati, Eliaqim	Gallico, Benedetto
Donati, Eliša'	Gallico, David
Donati, Giuseppe	Gallico, Eli'ezer
Donati, Jacob	Gallico, Giuda
Donati, Jacob/Jacobbe	Gallico, Ismaele
Donati, Lazzaro	Gallico, Israel
Donati, Mattatyah	Gallico, Jacob
Donati, Mosè Emmanuel	Gallico, Mošeh
Donati, Raḥel	Gallico, Mošeh Yehiy'el
Donati, Ricca	Gallico, Tobia
Donati, Sara	Gallico, Yehošua
Donati, Šemu'el	Gallico, Yehošua David
Donati, Ya'aqov	Gallico, Yišma'el
Donati, Yosef	Gallico, Yisra'el
Este, Cesare	Graffo, Giuseppe
Fano, 'Azaryah	Grossi, Alfonso
Fano, Rafa'el	Israel, Daniel
Fattorino, Raffaele	Israel, Samuel Elia

Italia, Jacob
 Kohen, Mešullam
 Kohen, Ricca
 Kohen, Ya‘aqov
 Kohen, Ya‘aqov Yišḥaq
 Kohen, Yišḥaq
 Kohen Giusto, Šelomoh
 Laderchi, Giovanni Battista
 Lanternaro, Ben Šion
 Leon, David
 Leon, Elia Vita
 Leon, Salvador Angelo
 Leon, Samuele
 Leone, David
 Leone, Mošeh
 Levi, Alessandro
 Levi, Eliaqim
 Levi, Ester
 Levi, Giuseppe Vital
 Levi, Josef
 Levi, Leon
 Levi, Mattatyah
 Levi, Netanel
 Levi, Rafa’el Šelomoh
 Levi, Samuele
 Levi, Speranza Vita
 Levi, Vitta Lustro
 Levi, Yehudah
 Levi, Yosef
 Levi, Yosef Leone
 Luria, Yosef
 Marcaria, David
 Marcaria, Šim‘on
 Massarani, Gamaliel

Massarani, Yosef
 Maurizio, Maurizi
 Melli, Avraham
 Melli, Ben Šion
 Melli, Lia Sara
 Melli, Lionora (Eleonora)
 Melli, Me’ir
 Melli, Mosè Israel
 Melli, Pinḥas Elyah
 Melli, Ya‘aqov
 Melli, Yosef
 Migliari, Alberto
 Mirandola, Hizqiyah
 Mirandola, Rafa’el
 Modena, Alleluia
 Modena, Zaccaria
 Modigliani, Rafa’el
 Mondolfo, Mordekay
 Mondolfo, Rafa’el
 Monisi, Avraham
 Monisi, Dani’el
 Monisi, Emanuel
 Monte Santo, Ašer
 Monte Santo, Eli‘ezer
 Monte Santo, Šemu’el
 Monte Santo, Yosef
 Monzilisi, Menaḥem ben
 Moretti, Girolamo
 Norzi (Norcia), Menaḥem
 Norzi (Norcia), Mordekay
 Olivetti, Eli‘ezer
 Olivetti, Gheršon
 Olivetti, Mešullam
 Olivetti, Mošeh

Onofri, Bartolomeo
 Osima, Diamante
 Osimo, Jacob Vitta
 Osimo, Me'ir
 Osimo, Šemu'el Mordekay
 Ozi'el, Eli'ezer
 Padova, Giuda
 Padova, Leon
 Padova, Yehudah Mašliah
 Pesah, Abigail
 Pesah, Avraham Šalom (Pace)
 Pesah, Benjamin
 Pesah, Bešal'el
 Pesah, Brunetta
 Pesah, David
 Pesah, Devorah
 Pesah, Diambra
 Pesah, Dolfina
 Pesah, Eliša'
 Pesah, Elyah Baruk
 Pesah, Hizqiyyah
 Pesah, Issacar
 Pesah, Menahem
 Pesah, Menahem Bar Mošeh
 Pesah, Mešullam
 Pesah, Mošeh
 Pesah, Rafa'el
 Pesah, Regina
 Pesah, Šabbetay
 Pesah, Sara
 Pesah, Šelomoh
 Pesah, Šemu'el
 Pesah, Šemu'el Hayyim (Vita)
 Pesah, Šimšon

Pesah, Ya'aqov
 Pesah, Yehudah
 Pesah, Yehudah Bar Rafa'el
 Pesah, Yosef
 Pesah, Yšay da Modena
 Pesah, Zacariah
 Poltronieri, Domenico
 Ponti, Lazzaro
 Ramondini, Bernardino
 Ranzi, Francisco
 Ricchi, Immanu'el
 Rimini, Amedeo Mosè
 Rinaldi, Cristoforo
 Rocca, 'Ovadyiah
 Rocca, Yedidyah
 Romei, Carlo
 Romei, Gregorio
 Rossi, Antonio Maria
 Rovere, Diamante
 Rovere, Laura
 Rovere, Yisra'el
 Rovere, Yosef da Carpi
 Rovigo, Abram
 Rovigo, Raffael
 Ruggi, Gherardo
 Sagal, Mattatyah
 Saliti, Buona Ventura
 Sanguinetti, 'Ovadyiah
 Sanguinetti, Elyah
 Sanguinetti, Jacob
 Sanguinetti, Šemu'el
 Saraval, Avraham
 Saraval, Šelomoh Hayyim (Vita)
 Saraval, Yehudah Leib

Sassi, Leon
Segre, Aharon Ya'aqov
Segre, Netan'el
Serchiari, Ottaviani
Smeralda, Da Velletri
Soldati, Alessandro
Soldati, Francesco
Soldati, Gian Battista
Soliani, Pinhas
Urbino, Yehiy'el Hayyim (Vita)
Usigli, Alessandro
Usigli, David
Usigli, Eliša'
Usigli, Gabri'el
Usigli, Israel
Usigli, Salomon
Usigli, Vardimas
Valvassoni, Benedetto

Vecchio, Sigismondo
Ventura, Giuseppe Leon
Ventura, Josef
Ventura, Saul Emmanuel
Ventura, Vita
Ventura, Yisra'el
Ventura, Yosef
Vita, Mosè
Volterra, Vitta
Yisra'el, Dani'el
Sarfatti, Baruk
Sarfatti, Benedetto
Sarfatti, Mattassia
Zelman, Me'ir
Zelman, Mošeh David
Zelman, Sara
Zelman, Šemu'el

BIBLIOGRAFIA

ASCARI, TEODORO, *Dizionario Biografico degli Italiani*, volume 24, 1980, Treccani.

BALBONI, MARIA PIA, *Gli ebrei del Finale nel Cinquecento e nel Seicento*, Giuntina, Firenze 2005.

BALBONI, MARIA PIA, *L'Antico cimitero ebraico di Finale Emilia*, Aedes muratoriana, Modena 1996.

BALBONI, MARIA PIA, *Una rosa per la Sgnòra Elvira*, Editore Baraldini, Finale Emilia, 1995.

BALBONI, MARIA PIA, PERANI MAURO, CREATURA ALESSIO, CORAZZOL GIACOMO, *Sigilli di Eternità, il cimitero ebraico di Finale Emilia*, Giuntina, Firenze 2011.

BIAGINI, DILETTA, *Nuovi registri della confraternita ebraica femminile So'ed Holim di Modena*, "Materia giudaica" XXIV (2019), pp. 227-238.

BIAGINI, DILETTA, *Le confraternite della Comunità ebraica di Modena in età moderna*, Giuntina, 2023.

BLACK, F. CHRISTOPHER, *The trials and Tribulations of a Local Inquisitor Giacomo Tinti In Modena, 1626-1647*, "Giornale di Storia" 10 (2012).

BONFIL, ROBERTO - YUDLOV ISAAC, *Pinqas Qahal Casale Monferrato 1589-1657* [Minute Book of the Jewish Community of Casale Monferrato 1589-1657], Magnes, Jerusalem 2012 (ebr.).

BOKSENBOYM, YEHOSHUA, (ed.), *Pinqas Qahal Verona* [Il registro della Comunità di Verona], 3 voll., Tel Aviv 1989-1990 (ebr.).

CARPI, DANIEL, *Pinqas wa'ad Q.Q. Padova* [II registro del consiglio della santa comunità di Padova], 2 voll., The Israel Academy of Sciences, The Central Archives for Jewish History, Jerusalem 1974-1980 (ebr.).

CASSUTO, UMBERTO, *Manoscritti e incunaboli ebraici nelle Biblioteche d'Italia*, in *Atti del I Congresso mondiale dei Bibliotecari e di Bibliografia, Roma-Venezia 15-30 giugno 1929* (III), Roma, La Libreria dello Stato 1931-1933.

FACCINI, AGNESE, PERANI, MAURO, LATTES, ANDREA YAAKOV, *Il primo registro degli ebrei di Mantova ritornati dopo l'espulsione (1631-1633)*, Giuntina, 2024.

FRASSONI, CESARE, *Memorie del Finale in Lombardia*, Modena 1778, ristampa anastatica Forni Editore 1974.

FRISONI, ALICE, *I verbali della confraternita Gemilut Ḥasadim di Finale Emilia vergati in italiano negli anni 1695-1750*, "Materia Giudaica" XXVI/2 (2021), pp. 341-369.

LATTES, ANDREA YAAKOV, *Il primo Libro dei verbali della Comunità Ebraica di Lugo degli anni 1621-1630* (Ms. Londra, British Library, Or. 5976), Olschki, Firenze 2013.

LATTES, ANDREA YAAKOV, *Le confraternite ebraiche di Venezia nel XVII secolo ed i loro documenti: una prima analisi*; "Materia Giudaica" XXIII (2018), pp. 115-130.

LATTES, ANDREA YAAKOV, *Pinqas Qehillat Roma 1615-1695* [The Register of Jewish Community of Rome 1615-1695], Yad Ben Zvi Institute, Jerusalem 2012 (ebr.).

LATTES, ANDREA YAAKOV, *Una società dentro le mura. La Comunità ebraica di Roma nel Seicento*, Gangemi Editore S.P.A., Roma 2021.

LOCATELLI, SOFIA, *Le lapidi dell'Antico Cimitero Ebraico del lido di Venezia. Storia, arte, poesia e paleografia*, Giuntina 2024.

LOCATELLI - PERANI, *Le ketubbot italiane della collezione Fornasa. Una fonte per la storia e l'arte ebraica dei secoli XVII-XX*, AISG, Collana Testi e Studi, 25, Firenze 2015.

LOLLI, ELENA, *Il libro della Comunità Ebraica di Lugo di Romagna per gli anni 1658-1825*, Giuntina 2020.

LUI, ANDREA, *Regolazione delle acque nel Cinquecento bresciano. La comunità di Remedello di Sopra*, “Civiltà bresciana” Anno XXI (2012).

MAIFREDA, GERMANO, *Italia. Storie di ebrei, storia italiana*, Laterza 2021.

MALKIEL, DAVID J., *A Separate Republic: The Mechanics and Dynamics of Venetian Jewish Self Government (1607-1624)*, Magnes Hebrew University, Jerusalem 1991.

PERANI, MAURO, *I manoscritti ebraici come fonte storica*, in *Materia Giudaica IX*, volume 1-2 (2004), pp. 79-101.

PERANI, MAURO, *Il cimitero ebraico di Cento negli epitaffi e nei registri delle Confraternite*, con la collaborazione di Silvia Samorì e contributi di Laura Bonifacio, Saverio Campanini, Daniel Carpi e Andrea Lattes, “Corpus Epitaphiorum Hebraicorum Italiae”, 5, Firenze, Giuntina, 2016.

PERANI, MAURO, *Italia “paniere” dei manoscritti ebraici e la loro diaspora nel contesto del collezionismo in Europa tra Otto e Novecento*, Atti del Convegno, Torino, 27 marzo 2015, a cura di Chiara Pilocane e Amedeo Spagnoletto, Supplemento al vol. 82, n. 2-3 (Maggio-Dicembre 2016) “La Rassegna Mensile di Israel”, Giuntina, Firenze 2017.

PERANI, MAURO, *Lettere ebraiche come simboli. Ideologia e simbolica della lingua parlata da Dio nel suo viaggio da simbolo a lettera e ritorno*, in *Lettere come simboli. Aspetti ideologici della scrittura tra passato e presente*, a cura di Paola Degni, Udine 2012, pp. 119-170.

PERANI, MAURO, *Plurilinguismo in documenti ebraici inediti fra Rinascimento ed età moderna*, in *Rinascimento plurale* a cura di Giulio Busi e Silvana Greco, Fondazione Palazzo Bonconi Pastorio 2021, pp. 100-125.

PERANI, MAURO, *Tinti, Giacomo*, in *Dizionario Storico dell'Inquisizione*, vol. III, pp. 1573-1575, 2010.

PERANI - FRISONI, *Il registro e gli statuti della Hevrat Gemilut Hasadim di Finale Emilia (1615-1750) con cenni di storia e bibliografia sulla carità nell'ebraismo*, "Materia Giudaica" XXIV (2019), pp. 173-212.

PERANI - SAGRADINI, *Talmudic and Midrashic Fragments from the Italian Genizah: Reunification of the Manuscripts and Catalogue*, AISG "Quaderni di Materia Giudaica" 1, Firenze, Giuntina 2004.

PROCACCIA, CLAUDIO, *Le Confraternite ebraiche nell'età del ghetto*, a cura di A. Rigoli in *Confrater Sum, La lunga tradizione dell'associazionismo laico-religioso in Italia. I tesori delle Biblioteche, degli Archivi e dei Musei*, Aisthesis, Milano 2004.

RICHLER, BENJAMIN, *Italy, the "Breadbasket" of Hebrew Manuscripts* in *The Italia Judaica Jubilee Conference*, a cura di S. Simonsohn - J. Shatzmiller, Leiden-Boston, Brill 2013.

RIVLIN, BRACHA ARDOS, *Mutual responsibility in the Italian ghetto, holy societies 1516-1789*, The Magnes Press, The Hebrew University, Jerusalem 1991.

SABBA, FIAMMETTA, *Patrimonio culturale condiviso: viaggiatori prima e dopo il Grand Tour. Napoli*: Associazione culturale Viaggiatori, Dipartimento di Beni Culturali, Università degli Studi di Bologna, 2019.

SACERDOTI, ANNIE, TEDESCHI FALCO, ANNAMARCELLA, *Emilia Romagna Itinerari ebraici: i luoghi, la storia, l'arte*, Marsilio, Venezia, 1994.

SINISI, GIANMARCO, *La preghiera per la salvezza dal terremoto del 1688 e altri componimenti per varie occasioni del rabbino di Lugo Yisshaq Berekyah Da Fano (III)*, "Materia giudaica" XXII (2017), pp.159-168.

SPAGNUOLO, ANTONIO, *Le fonti documentarie interne degli ebrei di Ferrara. Indicizzazione e regesto dei pinqasim comunitari (XVI-XIX secc.)*, in F. CAZZOLA, C. GUERZI, C. MEZZETTI (curr.), *Memoria di Adriano. Studi in onore del maestro Franceschini (1920-2005) nel centenario della nascita*, "Atti e Memorie" 5/II (2022), special issue of the series of Deputazione Provinciale Ferrarese di Storia Patria, Ferrara 2023, pp. 411-429.

YARDENI, ADA, *The Book of Hebrew Script. History, Paleography, Script Styles, Calligraphy & Design*, London - New Castle 2002.

SITOGRAFIA

16 schede per conoscere l'ebraismo, a cura di Conferenza Episcopale Italiana (CEI) e Unione delle Comunità Ebraiche Italiane (UCEI), 2023: <https://unedi.chiesacattolica.it/wp-content/uploads/sites/32/2023/03/15/Libro-Schede-web-DEF.pdf>

Alma Finalis APS, associazione per la salvaguardia del patrimonio culturale finalese: <https://www.almafinalis.it>.

Beni ebraici dell'Emilia-Romagna: <https://www.beniebraiciemiliaromagna.it>.

Chiavegone, chiavegoni; il significato della parola si trova nell'articolo presente nel seguente link: <https://www.civiltabresciana.it/pubblicazioni/cb2012giugno.pdf>

Commissione per la ricostruzione delle vicende che hanno caratterizzato in Italia le attività di acquisizione dei beni dei cittadini ebrei da parte di organismi pubblici e privati: https://web.archive.org/web/20190331192831/http://presidenza.governo.it/DICA/7_ARCHIVIO_STORICO/beni_ebraici/index.html

Dizionario Della Lingua Italiana di Niccolò Tommaseo e Bernardo Bellini, versione online, "cambellotto": <https://www.dizionario.org/d/?pageurl=cambellotto>.

Elenco dell'Archivio di Stato di Modena, fondo Archivio notarile di Finale Emilia: https://www.asmo.beniculturali.it/fileadmin/risorse/strumenti_di_corredo/Notarile_Finale.pdf

Finale di Modena in *Italia Judaica*:
<http://www7.tau.ac.il/omeka/italjuda/items/show/502>

Manoscritti riguardanti Finale Emilia sul sito di *The National Library of Israel*: https://www.nli.org.il/en/search?projectName=NLI#&q=any,contains,finale%20emilia%20&bulkSize=30&index=0&sort=rank&multiFacets=facet_rtype,include,manuscript,1&t=alresults.

Mostra sulla famiglia Castelfranchi a Finale Emilia. Pieghevole della mostra con notizie storiche: <https://www.comune.finale.mo.it/vivere-il-comune/eventi/una-mostra-ripercorre-la-storia-della-famiglia-castelfranchi>.

Origine della famiglia Alatino trasferitasi a Finale Emilia:
<https://jewishencyclopedia.com/articles/1062-alatino>.

Rapporto sull'attività della Commissione per il recupero del patrimonio bibliografico della comunità ebraica di Roma, razzato nel 1943:
https://presidenza.governo.it/usri/confessioni/rapporto/rapporto_finale_attivita_commissione2.pdf

Scheda bio-bibliografica di Maria Pia Balboni, Giuntina:
<https://www.giuntina.it/autori/maria-pia-balboni-212.html>.